

Universitat de Barcelona
Facultat de Filologia
Departament de Filologia Llatina
Programa de Doctorat "Gresol de la Mediterrània Antiga"
Bienni 2003-2005

LÈXIC D'INSCRIPCIONS IBÈRIQUES (1991-2006)

NOEMÍ MONCUNILL MARTÍ

TESI DOCTORAL
DIRIGIDA PEL PROF. DR. JAVIER VELAZA FRÍAS

Barcelona, 2007

CONTINGUT

	<u>Pàg.</u>
CONTINGUT	3
INTRODUCCIÓ.....	5
1. PROPÒSIT	7
2. LA TASCA LEXICOGRÀFICA EN LLENGUA IBÈRICA	15
2.1. El lèxic de Tovar (1951)	15
2.2. El lèxic de Siles (1985)	15
2.3. El lèxic de Velaza (1991)	16
2.4. El lèxic de Silgo (1994)	17
3. MÈTODE DE TREBALL	19
4. ESTRUCTURA	23
4.1. Estructuració de les entrades.....	23
Camp 1: Transcripció	23
Convencions tipogràfiques emprades	24
Els signes diacrítics emprats	25
Camp 2: Catalogació.....	26
Camp 3: Jaciment i població	27
Camp 4: Cronologia	28
Camp 5: Comentari epigràfic i lingüístic	28
Camp 6: Aparat bibliogràfic	29
4.2. Entrades recapitulatòries	29
4.3. Entrades secundàries	30
4.4. Les expressions numeral.....	30
4.4. Altres informacions annexades	30
4.5. El suport informàtic	31
5. VISIÓ GENERAL DE LA LLENGUA IBÈRICA	33
5.1. Els sistemes de notació gràfica	33

LÈXIC D'INSCRIPCIONS IBÈRIQUES (1991-2006)

5.2. El sistema fonològic	39
5.2.1. El vocalisme	41
5.2.2. El consonantisme	42
A. Les laterals	42
B. Les vibrants	43
C. Les silbants	44
D. Les nasals	46
E. Les oclusives	47
5.3. L'onomàstica	48
5.3.1. L'antroponímia	48
5.3.2. La toponímia	55
5.4. La morfologia	56
5.5. Els verbs	58
5.6. El lèxic	63
5.7. Els pronoms	64
LÈXIC D'INSCRIPCIONS IBÈRIQUES (1991-2006)	65
EXPRESSIONS NUMERALS	388
ANNEXOS	397
1. Presentació del material	399
2. Els textos	439
3. Llistat de formes lexicalitzades: alfabetització per l'inici	453
4. Llistat de formes lexicalitzades: alfabetització <i>a tergo</i>	461
CONCLUSIÓ	469
AGRAÏMENTS	473
BIBLIOGRAFIA	475

INTRODUCCIÓ

1

PROPÒSIT

Lèxic d'inscripcions ibèriques (1991-2006) és, en efecte, un lèxic d'una llengua encara essencialment indesxifrada, un lèxic d'aquesta llengua preromana¹, en molts aspectes impenetrable, que constitueix un dels grans interrogants pendents de resposta per a una més plena comprensió de la història antiga de la Península Ibèrica. En realitat, el desxiframent total de l'ibèric segueix essent, ara per ara, una fita de molt difícil assoliment. D'una banda, el fet que no se li hagi pogut atribuir família lingüística i, de l'altra, l'ínfima quantitat de textos bilingües són dos esculls que dificulten en gran manera la interpretació del material epigràfic d'aquesta llengua. Tot i aquest impàs, hem de reconèixer que ens trobem, a pesar de tot, davant d'un patrimoni lingüístic que suma un nombre notable de textos epigràfics, produïts al llarg d'uns quatre segles d'història² i distribuïts per un territori lat, que s'estén des de les aigües del riu Erau, al Llenguadoc, fins a l'Andalusia oriental³.

¹ Faig ús de l'adjectiu "preromà" tot i que en realitat és un terme científicament poc precís i que no s'acaba d'adaptar a la realitat cultural de la Península Ibèrica a l'antiguitat. Aquest adjectiu porta implícita la idea que la cultura ibèrica hauria existit únicament abans de l'arribada dels romans, cosa que és òbviament errònia. És per aquest motiu que resulta molt més apropiat el terme culte "paleohispànic", un adjectiu que gaudeix ja d'una arrelada tradició entre els investigadors i que remet, de fet, al terme forjat a Alemanya *Althispanistik*. Es considera, doncs, que "paleohispànic" és més precís que no pas el terme "preromà", encara que aquest últim presenta l'avantatge de ser molt més transparent que no pas el primer i de gaudir, així mateix, d'un ús molt més generalitzat. Per aquesta qüestió, v. per exemple la "Presentación" de F. Beltrán a la revista *Palaeohispanica* 1 (2001).

² El document més antic en el qual es documenta un escrit en llengua ibèrica data del s. V aC i prové d'Ullastret, de l'Empordà. Es tracta d'una *kylix* de ceràmica àtica de figures negres amb un probable nom personal que deu fer referència al propietari de la peça (C.2.30). PANOSA (1993b) data també a la segona meitat del s. V aC una base d'escif de ceràmica àtica de vernís negre del Puig Cardener, Manresa (C.33.1). Pel que fa als epígrafs més moderns, cal situar-los al s. I aC, encara que comptem també amb l'existència d'algun exemplar espars per al qual s'ha proposat una cronologia més avançada. Aquest seria el cas de l'estela de Requena (F.28.1), que l'editora data a principis del segle II dC, i potser d'algun grafit sobre ceràmica de Guissona (D.15.13 i D.15.11), que l'editor data al s. I dC.

³ La situació en un mapa dels diferents punts geogràfics on han aparegut textos epigràfics ibèrics dibuixa una franja que s'estén sempre pel litoral mediterrani de la Península i que s'eixampla considerablement cap a l'interior en arribar al territori aragonès actual. Tanmateix, alguns punts

Més enllà d'aquest panorama general, s'imposa en aquest punt una justa apreciació. Tot i les greus i evidents mancances en la interpretació d'aquesta llengua antiga, cal fer notar que no en som tampoc uns totals desconeguts. D'entrada convé indicar que els textos ibèrics, si bé efectivament intraduïbles, no resulten ja críptics pel que fa al sistema gràfic amb què foren escrits, un sistema d'escriptura propi que requerí una descodificació prèvia per tal de fer-ne efectiva la transliteració en alfabet llatí. El desxiframent del signari ibèric ha suposat, sens dubte, el més notable avenç en l'estudi d'aquesta llengua, gairebé una fita històrica el protagonista indiscutible de la qual porta el nom de Manuel Gómez Moreno. Ell fou el destacat arqueòleg i filòleg espanyol que als anys vint del segle passat finalment fixà els valors definitius i, per tant, en essència vigents encara avui, dels signes ibèrics. El descobriment de Gómez Moreno és tan summament decisiu que podria fins i tot ser considerat el punt de partença dels estudis moderns en lingüística ibèrica, per relegar, així, al camp de la protohistòria els lloables treballs anteriors, que queden en aquest moment obsolets pel fet de partir de lectures errònies en un elevat nombre de casos.

Però la lingüística ibèrica no ha progressat únicament gràcies als avenços fets per Gómez Moreno. Un ràpid cop d'ull a títols d'obres i articles de recent publicació mostra que el nivell de coneixement d'aquesta llengua dista molt de ser del tot nul. Durant els últims quinze anys, han vist la llum estudis específics d'antroponímia⁴ i toponímia⁵, de morfologia tant verbal⁶ com nominal⁷, de lèxic⁸, de fonètica⁹. S'ha avançat, així mateix, en la descripció tipològica¹⁰ de l'ibèric, en

---

s'escapen excepcionalment d'aquest abast territorial. Cal fer esment, en aquest sentit, d'una estela trobada a Sardenya i d'algunes de les peces recollides en aquesta tesi: un grafit provinent de Mallorca, un bronze ibèric i un mosaic de Navarra i una inscripció rupestre de los Maillos (Toledo).

⁴ V. BALLESTER 1999; CORREA 1993; FARIA 1990-91, 1994a, 1995, 1995a, 1997, 1999, 2000, 2000a, 2001, 2002, 2002a, 2003, 2003a, 2004, 2004a, 2005, 2005a, 2006; GORROCHATEGUI 1993, 1995; MAYER 2002, 2005; RODRÍGUEZ RAMOS 2001, 2002a, 2002b; UNTERMANN 1994-95, 1998b, 1999a; VALLEJO 2005.

⁵ V. DE HOZ 1995b; LUJÁN 2005; MORAN - VELAZA 2005; ORDUÑA 2003; PÉREZ ALMOGUERRA 2001.

⁶ V. DE HOZ 2001b; FERRER (e.p.); ORDUÑA 2006; QUINTANILLA 2005, RODRÍGUEZ RAMOS 2001b; SILGO 1996; TOLOSA 2000; UNTERMANN 1996, 2002b.

⁷ V. CORREA 1994a; DE HOZ 2001, 2002; FERRER (e.p.); ORDUÑA 2006; RODRÍGUEZ RAMOS 2002c, 2002-2003b, 2005; SILGO 2000b; UNTERMANN 2001; VELAZA 2002a, (e.p.).

⁸ V. DE HOZ 2001c; FERRER – GIRALT (e.p.); GORROCHATEGUI 2002a; ORDUÑA 2005; VELAZA 1994a, 2004e; RODRÍGUEZ RAMOS 2005.

⁹ V. CORREA 1994, 1997, 2001; DE HOZ 2003; QUINTANILLA 1997, 1998; BALLESTER 2001b, 2003; RODRÍGUEZ RAMOS 2000, 2003, 2004; SILGO 1994-95, 2000; VALERI 1993.

¹⁰ V. BALLESTER 2005, DE HOZ 2001c.

l'estudi de la relació d'aquesta llengua amb altres llengües veïnes¹¹, s'ha afinat en la transcripció i datació dels signaris¹² i s'han revisat interpretacions i lectures¹³. De la mateixa manera, han estat estudiats de forma monogràfica els textos en funció del suport inscriptori¹⁴ i s'ha desenvolupat, així mateix, la teoria i pràctica de la tipologia epigràfica¹⁵. És perceptible, doncs, que la llengua ibèrica no ens és absolutament estranya i desconeguda i, cosa més important encara, és d'esperar que, com més temps passi, més abastable ens resulti encara.

Si reprenem ara el tema que ens ocupava a l'inici, resulta evident que ens enfrontem a una feina de difícil realització, com és la lexicalització d'un conjunt de paraules d'una llengua, a pesar de tot intraduïble. Tot i que, d'entrada, això podria ser pres per un impossible, gairebé per una contradicció *in terminis*, el fet és que a hores d'ara comptem amb una tradició lexicogràfica en llengua ibèrica prou consistent i desenvolupada perquè el propòsit d'aquesta tesi deixi de causar gran perplexitat al lector entès en la matèria. En realitat, *Lèxic d'inscripcions ibèriques (1991-2006)* és una tesi doctoral que s'empara ja en una tendència d'estudi i sistematització de la documentació epigràfica en ibèric amb més de cinquanta anys d'història. El que podria rebre el nom de "la tradició lexicogràfica en lingüística ibèrica" neix als anys cinquanta i consta de quatre obres clau, tres de les quals han estat també inicialment concebudes com a tesis doctorals.

El tret de sortida d'aquest tipus específic de repertori el donarà Antonio Tovar amb la publicació, l'any 1951, del seu "Léxico de las inscripciones ibéricas (celtibérico e ibérico)"¹⁶, mentre que l'última mostra d'aquesta mena de treballs veu la llum el 1994, l'any que Luis Silgo posa en circulació *Léxico ibérico*¹⁷. Aquesta obra és l'estudi lexicogràfic amb el més nodrit nombre d'entrades, ja que recull tota la documentació en llengua ibèrica coneguda fins al 1992. Enmig d'aquestes dues obres fins ara frontereres, caldria ubicar el dos altres lèxics, el de Siles¹⁸ i el de Velaza¹⁹, del qual pren directament el relleu aquest lèxic actual.

¹¹ V. BALLESTER 2001a; DE HOZ 1993, 2005; GORROCHATEGUI 1993, 1995; MAYER 2002, 2005; UNTERMANN 1996a, 2003, 2005, 2005a.

¹² V. CORREA 1994; FERRER 2005; RODRÍGUEZ RAMOS 2001b.

¹³ V. FARIA 2006a; RODRÍGUEZ RAMOS 1998, 2002-2003; VELAZA 1996, 2001, 2001a, 2002b, 2003, 2004c.

¹⁴ V. DE HOZ 1995, 1995b; FERRER - GIRALT (e.p.); PANOSA 1994; UNTERMANN 1996, 2001, 2002b; VELAZA 1996c, 1998, 2002d.

¹⁵ V. DE HOZ 1999b; MAYER - VELAZA 1993; SALVAT 2004; SILGO 1996a; VELAZA 2002c, 2004e, UNTERMANN 1996.

¹⁶ A. TOVAR, "Léxico de las inscripciones ibéricas (Celtibérico e Ibérico)", *Estudios dedicados a Menéndez Pidal II*, Madrid 1951, p. 272-323.

¹⁷ L. SILGO, *Léxico ibérico*, València 1994.

¹⁸ J. SILES, *Léxico de las inscripciones ibéricas*, Madrid 1985.

¹⁹ J. VELAZA, *Léxico de inscripciones ibéricas (1976-1989)*, Barcelona 1991.

La primera part del títol de la tesi present, doncs, *Lèxic d'inscripcions ibèriques*, resulta per si mateixa ja prou transparent. És un títol que deixa entreveure que l'estudi s'insereix en una disciplina de treball preestablerta i que, per tant, té un objectiu similar al dels altres quatre lèxics anteriors. Amb ells, pretén dur a terme una necessària tasca d'ordenació, sistematització i subsegüent anàlisi lingüística d'un material epigràfic concret en llengua ibèrica. Això no obstant, cal remarcar que el mètode d'anàlisi d'aquesta llengua s'ha vist necessàriament i, en certa manera també per fortuna, transmutat al llarg d'aquesta seixantena d'anys transcorreguts des de la publicació del lèxic de Tovar ençà. En conseqüència, encara que l'objectiu de tots els lèxics ibèrics sigui en essència el mateix, la manera de procedir és considerablement diferent en funció del moment de publicació de cadascuna de les obres. En aquest sentit, doncs, és ara l'hora de dir que el lèxic que presentem entronca directament amb el de Velaza, tant pel que fa al mètode, com a l'elecció del material.

El que quedaria sols per especificar encara seria el motiu de la segona part del títol, *(1991-2006)*, una cronologia que figura entre parèntesi al final de l'encapçalament. L'expressió d'aquest lapse temporal obeeix a una delimitació del material específic que tindrà cabuda en aquest repertori. El que justifica, per tant, el corpus aquí recollit és una qüestió cronològica: es comenten els textos ibèrics dels quals s'ha tingut constància al llarg dels darrers 15 anys. Lògicament, l'elecció d'aquest període de temps ha de venir determinada per un motiu de pes. El terme escollit com a punt de partida del lèxic és el 1991, una data destacable en els estudis de lingüística ibèrica pel fet de ser l'any de publicació del lèxic de Velaza i del volum III dels *Monumenta Linguarum Hispanicarum*, on queden recollides la majoria d'inscripcions en llengua ibèrica. Així, doncs, aquest lèxic aplega unes peces no esmentades encara al lèxic de Velaza ni a MLH i, en aquest sentit, els és una aportació complementària. La referència a l'any 2006, el que podríem anomenar el *terminus ad quem*, ve senzillament determinat per l'actualitat.

En tot cas, cal tenir sempre present que, tot i que aquest sigui un lèxic acotat i no pas un lèxic de caire general, per una estricta qüestió de mètode s'ha fet imprescindible de tenir en compte la llengua ibèrica d'una manera global i total, fent entrar en joc, de forma indirecta per bé que constant, tots i cadascun dels textos en iber fins ara coneguts. El fet és que la provada ineficàcia del mètode etimològic, junt amb la pràctica inexistència de textos bilingües, que podrien, certament, propiciar-ne el desxiframent, ha erigit el mètode distribucional, el de la comparació interna, com l'únic científicament fiable i rigorós.

En efecte, els assajos de traducció de la llengua ibèrica mitjançant la comparació amb altres llengües conegudes s'han revelat totalment insuficients, si no perillosos. Això és degut a l'elevat marge d'error a què se sotmeten en voler traduir una llengua a partir d'una altra, sense que hagi estat prèviament factible de determinar el tipus de relació de parentiu que hi podria haver entre les dues²⁰. D'altra banda, tot i que seria històricament possible, pràcticament no disposem de cap text ibèric bilingüe suficientment llarg i significatiu que ens doni la clau interpretativa d'almenys algunes de les estructures existents en aquesta llengua. Pel que fa a aquesta qüestió, podem dir que els pocs documents de què disposem en els quals comparteix espai epigràfic un text llatí amb un d'ibèric són molt poc reveladors i, gairebé de manera generalitzada, presenten problemes d'interpretació greus, o fins i tot molt greus, en gran mesura deguts a l'estat fragmentari de conservació en què es troben.

En el lèxic present, de fet, es recullen dos textos bilingües, en ibèric i en llatí, que serveixen per il·lustrar els problemes que plantegen aquesta mena de peces. Un és un fragment de ceràmica *sigillata* provinent del Tossal de Manises (F.30.1), l'altre un morter de Caminreal amb dues estampilles bessones, una amb text ibèric (E.15.1) i l'altra amb text llatí. La primera peça presenta ja d'entrada l'inconvenient de ser molt fragmentària, cosa que fa que no sigui de cap manera segur que el text llatí i l'ibèric, tot i trobar-se l'un sobre l'altre, siguin, en realitat, equivalents. Malgrat tot, si igualment acceptéssim la coincidència de significat entre el text ibèric i el llatí, seria temptador de postular una traducció de la forma ibèrica **kitei** pel substantiu llatí AMICV[, equivalència que abonaria una vella proposta de Schuchardt fonamentada en arguments bascoiberistes. De tota

²⁰ Una de les llengües a la qual s'ha recorregut amb més freqüència per traduir l'ibèric és el basc. La tradició bascoiberista es desenvolupa plenament a partir del segle XIX, gràcies a la projecció internacional que li conferí WILHELM VON HUMBOLDT en publicar, el 1830, l'obra *Prüfung der Untersuchungen über die Urbewohner Hispaniens vermittelt der Vaskischen Sprache (Los primitivos habitantes de España: investigaciones con el auxilio de la lengua vasca)*. En aquest assaig HUMBOLDT desenvolupa la idea que els ibers eren bascos i que, per tant, l'ibèric havia de ser la mateixa llengua que el basc, per bé que en un estadi de documentació molt anterior. Altres il·lustres seguidors dels supòsits bascoiberistes assentats per HUMBOLDT foren EMIL HÜBNER, autor dels *Monumenta Linguae Ibericae*, i HUGO SCHUCHARDT, autor de *Die iberische Deklination*. La teoria bascoiberista entra d'alguna manera en crisi a la primera meitat del segle XX, en confirmar-se que moltes de les lectures en què es basava eren, en realitat, errònies. De tota manera, tot i que una eventual relació genètica entre el basc i l'ibèric no pot ser provada, la qüestió és que tampoc no pot ser radicalment desmentida. El que queda clar, en tot cas, és que, malgrat que pugui haver-hi un cert aire de família entre les dues llengües, no és metodològicament viable de traduir l'ibèric senzillament a partir de la similitud fonètica d'algunes paraules amb les del basc modern, sense que sigui possible d'establir lleis de canvi fonètic que s'acompleixin d'una manera regular i generalitzada. Per l'opinió d'experts diferents sobre la relació entre la llengua basca i ibèrica, v., entre altres, GORROCHATEGUI – LAKARRA 2001; MICHELENA 1974, RODRÍGUEZ RAMOS 2002d; ORDUÑA 2005 i 2006; VELAZA 1996d.

manera, la correspondència és altament qüestionable per dos motius, tots dos indicats ja per Velaza²¹: d'una banda, la segmentació a què obligaria el fet d'aïllar **kitei** de la resta de la seqüència deixaria tant davant com darrere una successió de signes estranya que no gaudiria de paral·lels en ibèric. Però no sols això. D'altra banda, la peça ha estat trobada en circumstàncies desconegudes i, per tant, sense un context arqueològic determinat, cosa que obliga, com a mínim, a qüestionar-ne l'autenticitat, tal i com passa amb el plom del Cerro de las Balsas²² on, casualment, tot i la llargada del document, no és identificable pràcticament cap forma ibèrica amb claredat, tret del mateix **kitei**.

Pel que fa al segon text bilingüe inclòs en aquest lèxic planteja també en primer lloc l'inconvenient de la real equivalència entre els dos textos, el llatí i l'ibèric. En aquest cas, aquesta valoració no topa amb la dificultat que els textos no siguin complets -que sí que ho són- sinó amb la constatació que, dels dos noms que apareixen en l'estampilla ibèrica, un no apareix de cap manera al text llatí, mentre que l'altre és almenys discutible que sí que ho faci²³. Això indicaria, en conseqüència, que el text llatí no és una traducció del text ibèric o, almenys, no una traducció literal. Malgrat tot, fins i tot si obviem aquests entrebancs, podríem encara plantejar-nos la possibilitat que la paraula del text ibèric que no es correspon a un nom propi, és a dir **abiner**, equivalgués a la paraula llatina que no reporta tampoc una expressió antroponímica, és a dir *servus*. Fins i tot així, però, aquest interpretació es veuria també contravinguda per un nou argument: **abiner** podria ser un nom personal, tal i com posa de manifest una inscripció sobre *instrumentum*²⁴ d'Isona, en la qual llegim *Fulvius Abiner*²⁵. La correspondència, per tant, del text ibèric amb el text llatí ha de ser novament revisada, i no sols per raons internes dels dos textos, sinó també per possibles paral·lels externs aduïbles.

---

²¹ VELAZA 2001 (p. 661).

²² Aquesta peça, publicada per ELAY – ROSSER 2003, no ha estat inclosa en el lèxic, ja que els arguments a favor de la seva falsedat semblen més i més definitius que no pas els que en provarien l'autenticitat. De fet, les sospites que el plom no sigui bo se sustenten en qüestions tant formals com pròpiament lingüístiques. En primer lloc, el plom no sols ha estat trobat en circumstàncies desconegudes, sinó que mostra un aspecte físic, una forma externa ja estranya en ella mateixa. D'altra banda, també resulta sorprenent l'ús que es fa del signari: la **n** té més forma llatina que ibèrica, hi ha rastre d'ús del subsistema dual en el signe **ki**, els signes **te**, **ti**, **to** i **ku** presenten diverses formes de realització, hi ha presència tant del signe **m** com **ṃ**... Tanmateix, l'argument més concloent es troba en el fet que, tot i la llargada considerable del text, no hi ha pràcticament cap paraula, estructura o expressió clarament identificables en llengua ibèrica.

²³ V. tanmateix UNTERMANN MLH IV (K.5.4) i RODRÍGUEZ RAMOS 2005, 54-55.

²⁴ Es tracta d'una terra *sigillata* aretina publicada a FABRE – MAYER – RODÀ, *Inscriptions Romaines de Catalogne*, París 2002, V, 11.

²⁵ MONCUNILL – VELAZA (e.p.).

En definitiva, doncs, ni el mètode etimològic ni la informació derivada de possibles bilingües no són prou determinants ni segurs per descodificar l'ibèric. Enmig d'aquest panorama, certament poc encoratjador, el mètode de la comparació interna s'albira com l'única via accessible per poder donar una interpretació creïble i raonable dels textos en ibèric. Aquest mètode parteix del principi bàsic que tota llengua pot ser entesa com un mecanisme tancat en ell mateix i alhora internament lògic i coherent. Això és precisament el que brindaria la possibilitat d'estudiar-lo com un organisme aïllat i autònom, sense la necessitat de recórrer a dades derivades de la comparació amb altres llengües. Partint d'aquesta base, sembla viable de provar de penetrar el coneixement de la llengua ibèrica mitjançant l'observació i definició del seu comportament com a llengua, és a dir, mitjançant la detecció i el reconeixement de certs patrons lingüístics, de determinades estructures recurrents, i de la distribució dels elements en aquests esquemes.

Dit encara d'una altra manera, pel que fa al cas concret del nostre lèxic, el fet que haguem emprès l'estudi de la llengua ibèrica a partir del mètode de la comparació de fets lingüístics d'aquesta llengua amb altres fets lingüístics d'aquesta mateixa llengua ha fet necessària la consideració i valoració del conjunt de tota la documentació epigràfica disponible en ibèric. Així, doncs, tot i que en aquestes pàgines s'analitzi un material epigràfic específic, això no vol dir que d'aquí no es desprengui també una visió de conjunt de l'estat actual de coneixement de l'ibèric. I és que, lluny de ser aquesta una tesi parcial i reduccionista, el que pretén és afegir un gra més de sorra a aquesta tasca ingent, àrdua i de vegades fins i tot exasperant, de desxifrar una llengua en un estat de conservació molt fragmentari i amb un parentiu genètic incert.

En definitiva, doncs, el recull lèxic que presentem reuneix exclusivament les inscripcions ibèriques no compilades prèviament ni en el lèxic de Velaza ni a MLH III, i són, per aquest motiu, inscripcions donades a conèixer per primera vegada en treballs publicats generalment entre els anys 1991 i 2006. Malgrat tot, en algunes ocasions concretes, l'*editio princeps* se situa als anys vuitanta, cosa que es dona sobretot en casos d'articles editats en publicacions de més limitada difusió. Això no obstant, per bé que aquest lèxic se centra en l'estudi d'un material molt específic, per a l'anàlisi de la llengua testimoniada en aquests documents s'ha fet senzillament imprescindible de tenir en compte també totes les inscripcions trobades amb anterioritat i que apareixen ja recollides almenys en un dels quatre lèxics precedents. Aquesta és, per tant, la causa que constantment es faci referència a veus ibèriques que no entrarien estrictament en el nostre recull.

Pel que fa a la publicació periòdica de lèxics ibèrics, cal dir que tot i que la compilació d'un material nou ja seria una justificació d'aquests treballs per ella mateixa, en el cas de l'epigrafia ibèrica té encara un altre valor afegit. En aquest sentit, convé destacar que l'increment del material epigràfic té una relació directament proporcional amb el nostre grau de coneixement de l'ibèric, una llengua documentada sols d'una manera molt fragmentària. En realitat, és sobretot gràcies a les noves troballes, gràcies a l'augment del lèxic conegut, que s'obren noves perspectives d'anàlisi i noves vies d'interpretació dels textos. En relació amb això és prou eloqüent el cas, en molts aspectes paral·lel, de l'etrusc i l'ibèric. Mentre que de la primera llengua disposem d'unes 11.000²⁶ inscripcions, de la segona sols ens n'han arribat, ara per ara, unes 2.000, cosa que sembla ser la causa bàsica que el coneixement actual de la llengua etrusca sigui notablement superior al de la ibèrica.

Cal, per tant, tenir present que no només els textos ibèrics antics faciliten i possibiliten l'anàlisi de la documentació més recent, sinó que lògicament també, i sobretot, hi ha una transferència en sentit invers: les noves troballes obliguen a reconsiderar les antigues hipòtesis i interpretacions i a formular-ne, així mateix, de noves. Aquest és precisament el tipus d'interferència que ens fa ser optimistes i que alimenta l'esperança que els estudis en llengua ibèrica es vagin apropant cada cop més a un futur desxiframent.

---

²⁶ V. LUCIANO AGOSTINIANI "Contribution à l'étude de l'épigraphie et de la linguistique étrusques" *Lalies* 11 (1992), 37-38, encara que segons H. RIX, "Etruscan", *The Cambridge Encyclopedia of the World's Ancient Languages*, Cambridge 2004, 943, els textos etruscs sumarien uns 9000 exemplars. A banda de la més gran quantitat de textos, l'etrusc compta també amb algunes inscripcions bilingües i glosses.

2**LA TASCA LEXICOGRÀFICA EN LLENGUA IBÈRICA****2.1. El lèxic de Tovar (1951)**

L'any 1951, pocs anys després que el desxiframent del signari ibèric per part de Gómez Moreno comencés a ser realment efectiu²⁷, Antonio Tovar publica un treball capdavanter de fonamental importància per a l'organització i divulgació de les inscripcions en llengua ibèrica i celtibèrica, un conjunt d'inscripcions aleshores ja d'un volum considerable.

L'obra de Tovar, per tant, recull tant els textos epigràfics en llengua celtibèrica com ibèrica coneguts fins al moment, però ho fa en dos apartats clarament diferenciats. Enceten el recull les inscripcions celtibèriques, i segueixen, en un segon bloc, les ibèriques, que sumen, aquestes últimes, un total d'unes 600 entrades. De la mateixa manera que en el lèxic posterior, el de Jaime Siles, les veus ibèriques van encapçalades per la forma en el signari epicòric corresponent. Els segueix, a continuació, la transcripció en alfabet llatí, que va representada sempre en lletra cursiva. Finalment, Tovar inclou el comentari epigràfic de la paraula, que integra, en el seu mateix cos, les anotacions bibliogràfiques i aportacions interpretatives destacables fetes per altres autors.

2.2. El lèxic de Siles (1985)

L'assoliment d'un esglauó més en la tasca lexicogràfica en llengua ibèrica arriba de la mà de Jaime Siles, deixeble del mateix Tovar i d'Untermann i autor del segon lèxic d'inscripcions ibèriques. Publicada el 1985, aquesta obra és fruit, com la resta de lèxics que seguiran, d'una tesi doctoral a la qual Siles posa punt

---

²⁷ Tot i que el desxiframent del signari ibèric per part de Gómez Moreno es va produir als anys 20 del segle XX, no és, en realitat, fins després de la II Guerra Mundial que té una repercussió en els estudis sobre llengua ibèrica i que és acceptat com a vàlid d'una manera generalitzada. V. GÓMEZ MORENO, "Las lenguas hispánicas", Discurso de recepción en la Academia Española, 1942.

final el 1976. És per aquest motiu que aquest lèxic constarà de totes les inscripcions ibèriques conegudes fins aquest any. Aquest autor, doncs, reprèn un material analitzat ja per Tovar, i alhora integra un gran volum de material nou, sorgit a ran de les excavacions dutes a terme durant els vint-i-cinc anys que separen un i altre lèxics. L'augment d'entrades del treball de Siles respecte del de Tovar és més que considerable. N'incorpora ja més de 1800, cosa que implica que, en vint-i-cinc anys, la documentació existent en ibèric s'havia multiplicat per tres. Aquest fet justifica que Siles torni a incorporar el material de Tovar, en tant que les noves incorporacions projecten llum nova sota la qual sotmetre a nova anàlisi les inscripcions antigues.

L'estructura de les entrades en el lèxic de Siles és la següent: en primer lloc, reproduïx el text en signari indígena, tal i com havia fet Tovar, seguit immediatament de la transcripció corresponent, sempre en negreta i cursiva. La transcripció de Siles es fa indicant la sonoritat o sordesa de les oclusives, tot i que aquesta distinció no és presa en consideració a l'hora d'alfabetitzar les paraules, de manera que l'ordre seguit és aquest: **a b/p c/k/g d/t e i l m n o r s s u**. A continuació, n'indica el lloc de la troballa i el suport, el museu, institució o col·lecció privada on es troba dipositada la peça amb el corresponent número d'inventari i en fa, tot seguit, un comentari epigràfic, paleogràfic i lingüístic al llarg del qual integra diverses opinions de diferents especialistes. Finalment, cada article es tanca amb un recull bibliogràfic.

1.3. El lèxic de Velaza (1991)

Ja a la introducció de *Léxico de inscripciones ibéricas (1976-1989)* Velaza justifica la necessitat d'un nou lèxic, atès el fet que les noves troballes obliguen de nou a un replantejament de la situació. Apareixen, així, en l'estudi lexical de la llengua ibèrica apreciacions gramaticals noves: es detecten fenòmens de variabilitat fonètica, variants morfològiques, fenòmens de concordança de grup, estructures sintàctiques...

Pel que fa al nombre i estructuració de les entrades, el lèxic de Velaza conté 890 formes no recollides en cap dels dos lèxics anteriors. Les entrades ja no presenten el text en el signari paleohispànic amb què foren originàriament escrites, sinó que s'articulen directament mitjançant la seva transcripció, motiu pel qual s'ordenen segons l'alfabet llatí. El que és més rellevant, tanmateix, d'aquest lèxic és que el mètode és diferent dels anteriors, en servir-se estrictament de

l'anàlisi comparativa interna. Un dels grans avenços és la incorporació d'entrades generals, és a dir, no només de paraules documentades en un text concret, sinó de formes que, pel fet que es repeteixen en diversos documents, poden ser interpretades d'una manera general i en un pla més teòric. D'aquesta manera, el lèxic de Velaza, tot i partir de l'anàlisi estricta dels textos ibèrics entre ells, obre les portes, de fet, a una visió més general i abstracta de la llengua. En aquesta obra, s'hi troben ja sufixos aïllat amb la descripció del seu marc lingüístic més freqüent d'aparició, paradigmes verbals i pronominals ben definits i un recull de formes amb contingut lèxic.

1.4. El lèxic de Silgo (1994)

L'últim lèxic fins ara publicat és el de Luis Silgo, una obra que adapta una part de la seva tesi doctoral que, sota el títol de *Textos ibéricos valencianos*, presentava una catalogació de tota l'epigrafia ibèrica del País Valencià. Les entrades d'aquest lèxic no són ja transcripcions d'inscripcions concretes, sinó que estan constituïdes per segments, pel que l'autor anomena "unitats significatives". Silgo, per tant, articula el repertori al voltant d'aquests segments mínims amb significat, i és sols dins d'aquestes entrades que inclou la menció directa de les inscripcions concretes i particulars. El lèxic de Silgo, per dir-ho d'alguna manera, ja no fa un recull d'inscripcions comentades, sinó que s'apropa més al que podria ser una mena de "diccionari ibèric", tot i tenint sempre en compte el caràcter fragmentari i indesxifrat d'aquesta llengua. Ja a partir de l'estructuració i agrupació que fa del material, doncs, la concepció del lèxic d'aquest autor es revela tota diferent de la dels lèxics anteriors. Aquest deu ser també el motiu pel qual el títol del seu repertori és *Léxico ibérico*, enfront de tots els altres treballs, inclòs aquest que presentem, que sempre fan servir la designació de *Léxico de inscripciones ibéricas*.

És en aquest sentit, per tant, que *Lèxic d'inscripcions ibèriques (1991-2006)* és hereu directe del de Velaza, en tant que s'ha considerat metodològicament més accessible l'adopció de la mateixa fórmula mixta de la qual fa ús aquest autor. D'una banda, el repertori és essencialment concebut com un comentari lèxic de les inscripcions ibèriques, però, de l'altra, quan això resulta possible i necessari, s'introdueixen entrades de caire general, destinades a comentar un terme o sufix ibèric concret, per al qual propòsit s'agrupen, aquí sí, les inscripcions on la forma comentada fa aparició. Les unitats recurrents, per tant,

mereixen també una entrada pròpia, però, en tot cas, això es fa sols en un nombre limitat de formes.

3

MÈTODE DE TREBALL

En el context descrit, *Lèxic d'inscripcions ibèriques (1991-2006)* és la cinquena obra destinada a fer un treball de lexicalització de l'epigrafia indígena preromana de la Península Ibèrica, en concret de l'epigrafia ibèrica. De la mateixa manera que els lèxics anteriors, aquesta tasca queda ja legitimada per la necessitat mateixa d'efectuar una posada al dia dels nous documents epigràfics. Però aquest no és l'únic motiu justificatiu. El fet és que al llarg dels últims quinze anys s'ha seguit treballant amb intensitat, i aquesta recerca, duta a terme per investigadors diversos a l'empara igualment de disciplines diverses, ha produït els seus fruits. Tant és així, que no sols comptem amb un increment considerable de la informació, sinó també amb noves eines efectives per interpretar-la.

El primer pas efectuat per a la redacció d'aquesta tesi ha estat la compilació d'una material que, si bé ofereix l'avantatge d'haver estat publicat gairebé íntegrament en aquest país, presenta, en contrapartida, l'inconvenient d'haver aparegut de manera molt esparsa, en publicacions de procedència i caire molt divers. La dispersió ha estat, de fet, un dels impediments més greus per al desenvolupament de la Paleohispanística com a ciència articulada amb totes les de la llei i, en aquest sentit, han marcat un abans i un després l'aparició del catàleg d'Untermann, els *Monumenta Linguarum Hispanicarum*²⁸, la consolidació dels col·loquis del Paleohispanística²⁹, el naixement i també estabilització de la revista

---

²⁸ J. UNTERMANN, *Monumenta Linguarum Hispanicarum I: Die Münzlegenden*, Wiesbaden, 1975; *Monumenta Linguarum Hispanicarum II. Inschriften in iberischer Schrift aus Südfrankreich*, Wiesbaden, 1980; *Monumenta Linguarum Hispanicarum III. Die iberischen Inschriften aus Spanien*, Wiesbaden, 1990; *Monumenta Linguarum Hispanicarum IV. Die tartessischen, keltiberischen und lusitanischen Inschriften*, Wiesbaden, 1997. La referència a aquesta obra se sol fer amb l'abreviatura MLH.

²⁹ Fins a l'actualitat s'han celebrat 9 col·loquis internacionals d'aquest tipus, successivament a les següents ciutats: Salamanca, Tübingen, Lisboa, Vitòria, Colònia, Coïmbra, Saragossa, Salamanca i, finalment, Barcelona.

*Palaeohispanica*³⁰ i els mateixos lèxics, dels quals s'ha parlat detingudament més amunt.

Un punt de partida important a l'hora de reunir tot el material lexicalitzat en aquesta tesi han estat la consulta dels següents treballs, destinats ja tots ells a efectuar una posada al dia de l'epigrafia en llengua ibèrica i a realitzar, per tant, un cert manteniment del material nou:

1. En primer lloc hem disposat de les valuosíssimes notes i transcripcions d'Untermann destinades a una futura actualització dels *Monumenta Linguarum Hispanicarum*, en les quals es recullen les inscripcions trobades amb posterioritat a la publicació d'aquest catàleg. A moltes d'aquestes inscripcions se'ls ha donat ja una "signatura", una marca de catalogació, com si apareguessin en realitat ordenades en el corpus de referència d'aquest autor. De tota manera, cal tenir en compte que, tot i que la "signatura" és la previsible, té, en tot cas, un valor provisional i que és possible, per tant, que es produeixi en el futur alguna discordança.
2. En segon lloc, ha estat també de gran ajuda l'article de Javier de Hoz i Eugenio Luján, aparegut al primer número de la revista *Palaeohispanica*³¹, en el qual es proporciona una bibliografia extensa i exhaustiva de les inscripcions en llengua ibèrica no recollides a MLH. La finalitat de l'article és, doncs, un cop més, la de posar a l'abast de la comunitat científica un material publicat de manera dispersa i poc accessible.
3. Són igualment d'obligat esment les 6 cròniques epigràfiques ibèriques de Javier Velaza³², que comencen a ser publicades el 1996 i que arriben fins al 2004. Les dues primeres apareixen a les actes del VI i VII col·loquis de Paleohispàniques respectivament, mentre que les quatre últimes es publiquen a la revista *Palaeohispanica*. Aquests successius treballs, on Velaza no sols recull, sinó que també comenta i revisa les últimes

---

³⁰ Revista que comença a ser editada l'any 2001 i que té com a objectiu bàsic la publicació dels últims avenços fets en l'estudi de les llengües i les cultures paleohispàniques.

³¹ DE HOZ - LUJÁN 2001.

³² V. VELAZA 1996, 2001, 2001a, 2002b, 2003, 2004c.

troballes epigràfiques en llengua ibèrica, presenten a més l'avantatge de fer sempre lògica referència a l'*editio princeps* de la peça i de proporcionar regularment una reproducció fotogràfica o un dibuix dels textos comentats.

4. Altres fonts: algunes peces, pel fet de ser posteriors a la redacció dels documents citats en els punts anteriors, han estat preses d'altres fonts, que van des d'articles publicats a les Actes dels col·loquis de Paleohispanística fins a revistes de caire més local i de difusió més limitada.

Aquestes han estat les eines fonamentals usades per a la compilació del material. Un cop reunides totes les publicacions, s'ha procedit a fer una lectura de tots els textos i una transcripció el màxim d'acurada i ajustada a la realitat possible. En relació directa amb la lectura que s'ha fet de les peces ibèriques, cal dir que un dels avenços d'aquest lèxic respecte dels altres és la incorporació en la transcripció dels textos ibèrics de l'anomenat sistema d'escriptura dual³³. El dual és una subvariant del signari ibèric nord-oriental, la qual, mitjançant l'addició d'un traç en els signes sil·làbics, distingeix entre la sèrie d'oclusives sordes i la sèrie d'oclusives sonores. Aquesta distinció, inexistent en la majoria d'epígrafs en ibèric, és de gran ajuda per a la desambiguació d'alguns dels freqüents casos d'homografia produïts per les mancances del semisil·labari ibèric. Al llarg dels últims anys s'han escrit alguns treballs que han corroborat amb escreix que el dual és un sistema d'escriptura que funciona de manera regular i que, per tant, ha de ser pres en consideració a l'hora de llegir els textos ibèrics. De la mateixa manera, la fixació del funcionament d'aquest sistema ha permès també la correcció d'un signe fins ara erròniament llegit com a **bo**, i per al qual s'ha demostrat que l'equivalència real era **ta**³⁴.

Un cop compilat i fixat el material, s'ha passat a efectuar-ne l'anàlisi i valoració lingüístiques, per a la qual cosa s'ha recorregut al mètode de la comparació interna. Per a dur a terme amb èxit un estudi de la llengua ibèrica mitjançant la comparació de tots els textos ibèrics entre ells s'ha fet necessària la informatització, segmentació i anàlisi dels textos ibèrics apareguts a MLH i que, per tant, no tenen directament cabuda en aquest lèxic. Si bé el mètode bàsic de treball ha estat aquest, de manera complementària també s'ha recorregut a l'ajut

³³ Per una informació més detallada sobre el sistema dual, v. *infra* "Els sistemes de notació gràfica".

³⁴ FERRER 2005.

de la tipologia lingüística³⁵ i de la tipologia epigràfica³⁶, que parteix de la premissa bàsica que la ibèrica és una epigrafia de models, una epigrafia que imita sobretot els costums escriptors grecs i romans i que rarament presenta cap tendència innovadora³⁷.

---

³⁵ V. nota 10.

³⁶ V. nota 15.

³⁷ V. VELAZA 2002c.

4

ESTRUCTURA

Aquest repertori lèxic s'estructura a partir de la transcripció i ordenació alfabètica de les paraules ibèriques en alfabet llatí. La majoria d'entrades consten de 6 camps diferents: transcripció, signatura, jaciment, cronologia, comentari i bibliografia. A banda d'aquest tipus d'article, hi figuren també entrades secundàries per a les formes amb més d'una lectura possible, i entrades recapitulatòries, en les quals es descriu d'una manera general un terme o estructura recurrent en ibèric.

4.1. Estructuració general de les entrades**CAMP 1**

El camp 1 conté en ell mateix diferents tipus d'informació:

Transcripció

De la mateixa manera que els lèxics de Velaza i Silgo, aquest repertori no presenta ja les formes ibèriques en el signari epicòric³⁸ amb què foren originàriament inscrites, sinó que ofereix directament els textos transliterats en alfabet llatí. La transcripció del signari ibèric nord-oriental ha estat feta segons el model proposat per Gómez Moreno, que és el comunament acceptat. Pel que fa als pocs textos en sud-ibèric recollits en aquest lèxic, la transcripció s'ha basat en les equivalències donades per Untermann³⁹, amb l'excepció de les vibrants, per a la transcripció de les quals hem seguit la proposta de Correa⁴⁰, que inverteix les equivalències del primer autor.

---

³⁸ Per a més informació sobre els sistemes d'escriptura emprats per notar la llengua ibèrica, v. *infra*, el capítol "Els sistemes de notació gràfica" d'aquesta mateixa introducció.

³⁹ MLH III.1, 245. Altres autors proposen el seu propi sistema de transcripció del signari meridional: v. CORREA 1994, DE HOZ 1994, FARIA 1990-1991, RODRÍGUEZ RAMOS 2002.

⁴⁰ CORREA 1994.

Així, doncs, la distribució de les entrades ha estat feta segons l'ordre alfabètic llatí: **a b d e g i k l m/ń n o r/ř s/ś t u**. A banda d'aquests caràcters, en alguns casos excepcionals s'ha fet ús de **X** o **Y**. Aquests signes poden ser indicatiu de dues coses diferents: o bé que ens trobem davant d'una expressió amb valor numèric, motiu pel qual es troba agrupada en un apartat separat, o bé que ens trobem davant d'un signe encara no desxifrat. Cal advertir que, en el conjunt d'inscripcions en signari nord-oriental recollides en aquest lèxic, apareixen dos signes el valor dels quals ens és encara desconegut. Un d'aquests dos signes, que té forma d'espiga, l'hem transcrit per **Y**⁴¹, mentre que l'altre⁴² ve representat per **X**⁴³, sense que això impliqui, lògicament, cap mena d'equivalència fonètica.

L'únic punt conflictiu per a l'alfabetització del lèxic ha estat la col·locació de les paraules incompletes pel començament, que finalment han estat agrupades al final del conjunt. Aquests mots fragmentaris, tal i com s'especificarà a l'apartat següent, es distingeixen pel fet d'anar introduïts per un claudàtor o per una *crux*. En tot cas, la cerca de paraules en aquest lèxic s'hauria de veure enormement facilitada per la seva presentació suplementària en format informàtic, de manera que la localització de totes i cadascuna de les entrades no hauria de suposar mai un problema.

Convencions tipogràfiques emprades

Les entrades, doncs, que apareixen ordenades per ordre alfabètic, consten en primer lloc de la transcripció, sempre en negreta, de la forma ibèrica que serà comentada. La tipografia ve justificada per una raó senzilla: la negreta és convencionalment usada per indicar, no sols que es tracta d'una paraula en llengua ibèrica, sinó també que ha estat escrita en algun dels sistemes d'escriptura paleohispànics emprats habitualment per notar l'ibèric, és a dir, en signari meridional, septentrional o grecoibèric. L'ús d'aquesta convenció tipogràfica té la finalitat bàsica de distingir aquests casos de dos altres: d'una banda, de les formes ibèriques que es puguin trobar en inscripcions llatines, com ara el Bronze d'Àscoli, que apareixen en cursiva i sense negreta i, de l'altra, dels textos en

---

⁴¹ Aquest signe apareix diverses vegades al plom d'Ensérune (B.1.373) i al de Sant Esteve de la Llitera.

⁴² La forma d'aquest signe seria similar a aquesta (—), si se li fes donar un gir de 90°.

⁴³ Fins ara, aquest signe sols es documentava al plom de Palamós C.4.1. En aquest lèxic es recullen dues inscripcions més on fa aparició. Es tracta de dues inscripcions rupestres d'Ossejà (B.23.3 i B.23.16).

llengua ibèrica però en alfabet llatí, transcrits aquests en majúscula rodona i sense cursiva.

A banda de la negreta, s'ha fet servir una altra convenció tipogràfica, la cursiva, per tal d'indicar els casos en què l'escriba ha diferenciat la sèrie d'oclusives sordes de les oclusives sonores. Dit d'una altra manera, es fa ús de la negreta cursiva per transcriure les inscripcions en grecoibèric i en sistema dual. És possible, a més, distingir les primeres de les segones a partir de la informació aportada al camp 2, tal i com aclariré més avall. El fet que la cursiva indiqui concretament que en la inscripció es fa ús del dual o del grecoibèric comporta que es mantingui també la rodona, i que, per tant, es transcriu sols amb la sèrie d'oclusives sordes, les paraules en què seria possible de fer distinció de sonoritat o sordesa en les sèrie de les oclusives a partir de les dades obtingues en altres documents en escriptura dual, grecoibèrica o llatina però, en no estar escrits ells pròpiament en cap d'aquest sistemes, s'ha preferit optar per la no desambiguació dels sons oclusius. Això comporta, per exemple, que tot i que sapiguem que el formant **atin** es pronunciava, en realitat, amb l'oclusiva dental sonora, sols l'haguem transcrit com a *adin* en els casos d'escriptura alfabètica o dual.

Pel que fa a les transcripcions fetes segons el dual, cal dir també en aquest punt que la identificació d'aquest sistema d'escriptura no sempre és evident i que, per això, s'ha fet necessari de fixar uns criteris per tal de discernir quines inscripcions són amb tota seguretat duals, quines podrien ser-ho, i quines no ho poden ser de cap de les maneres. En aquest lèxic, s'ha optat per la solució més restrictiva, de manera que sols s'han transcrit com a duals aquelles inscripcions on hi havia una evidència d'oposició entre signes simples i compostos. He adoptat aquest criteri pel fet que és el més prudent i el més estricte, tot i que considero que és altament probable que, en un territori i cronologia concrets, l'ús del dual sigui molt més generalitzat. Així, en el marc territorial i cronològic on es documenta generalment aquest sistema, probablement seria possible d'interpretar la simple aparició d'un signe complex com a marca d'ús d'aquest sistema.

Signes diacrítics emprats

A banda de les convencions tipogràfiques, en la transcripció també hi apareixen alguns signes diacrítics, inspirats en els que es fan servir al *Corpus Inscriptionum Latinarum*, i que són expressió del següent:

+++ Restes d'alguns signes per al qual no és possible determinar de quin caràcter es tracta. Cada *crux* correspon a una lletra perduda.

abc Lectura insegura i, per tant, susceptible de posteriors correccions.

[abc] Caràcters perduts per als quals es fa possible una restitució.

[--] Nombre indeterminat o superior a dos caràcters perduts per als quals no és possible una restitució.

[-] i **[--]** Caràcters perduts en un nombre intuïble, a partir de l'espai que ocupa la llacuna. Cada guió equival a un signe.

[-c. 2/3-] Llacuna en la qual se suposa l'existència de dos o tres signes perduts.

] Inscripció incompleta pel principi, generalment per una fractura del suport.

[Inscripció incompleta pel final, generalment per una fractura del suport.

Pel que fa a la segmentació de les seqüències, aquesta se sol sustentar en les interpuncions visibles sobre la peça o en els canvis de línia. Pel que fa als casos de *scriptio continua*, s'ha efectuat una segmentació del text sols quan aquesta es podia efectuar amb garanties suficients. En tot cas, però, al cos de l'entrada s'especifiquen quins són els criteris de segmentació seguits i les eventuais possibilitats alternatives.

CAMP 2

Catalogació

Tot seguit del terme en ibèric, apareix el que podríem definir com una mena de signatura, és a dir una indicació que permet catalogar la peça dins dels *MLH* d'Untermann. L'ordenació dels textos ibèrics feta per UNTERMANN consta d'una lletra (de la A a la H) que marca generalment –a excepció de la A, que es reserva per a les llegendes sobre monedes- el territori on ha estat trobada la peça⁴⁴. El número que segueix indica el jaciment i la xifra següent la catalogació de la peça dins del jaciment. Separada ja per un guió, podem trobar a continuació una

---

⁴⁴ A: monedes; B: inscripcions del sud de França i Pirineus; C: inscripcions de la costa catalana; D: inscripcions de l'interior de Catalunya; E: inscripcions d'Aragó; F: inscripcions de la costa valenciana des de l'Ebre fins al Xúcar; G: inscripcions del territori comprès entre el Xúcar i el Segura (actuals províncies d'Alacant, Múrica i Albacete); H: inscripcions de l'est d'Andalusia (províncies d'Almeria, Jaén i Còrdova). Excepcionalment hi ha una inscripció ibèrica trobada a Cagliari, que porta la lletra X.

lletra majúscula quan en una mateixa peça hi apareixen diversos textos. L'última indicació numèrica fa referència, finalment, a la línia del text en què es troba integrada la forma comentada en qüestió.

La combinació d'aquest segon camp amb la tipografia usada en el primer, és a dir a la transcripció, aporten la informació necessària per saber si l'epígraf es troba escrit en grecoibèric o en dual: les primeres pertanyen a la zona epigràfica G⁴⁵, mentre que les altres són de les zones B, C, D, i F. De tota manera, si quedés cap dubte sobre el sistema d'escriptura emprat en una inscripció concreta, es pot recórrer també a l'apartat "Presentació del material", on, entre altres informacions, s'explicita el signari emprat en cadascun dels textos presentats.

Tot i que gairebé totes les entrades disposen d'aquest segon camp, n'hi ha algunes que, per dos motius diversos, no el tenen. D'una banda, no s'aporta aquesta informació en els casos en què no és possible de penjar una signatura prou previsible i que, per aquest motiu, s'ha optat per no posar-n'hi cap. D'altra banda, hi ha un seguit d'entrades on es comenten sufixos o termes que apareixen repetidament en ibèric i que, per això, requereixen una atenció especial. En aquests casos, lògicament, no s'està fent referència a cap text ibèric concret, sinó que s'està analitzant la llengua ibèrica d'una manera més abstracta i general. Més endavant s'especificarà com s'articulen exactament aquest tipus d'entrades.

CAMP 3

Jaciment i població

Després d'aquesta mena de signatura, s'especifica el nom del jaciment i del municipi on ha estat trobada la peça inscrita en qüestió. En els casos on no figura una signatura per ubicar la forma en el corpus d'Untermann, s'indica també la província, que, d'alguna manera, substituiria la primera informació donada en el camp 2.

---

⁴⁵ Els únics textos en grecoibèric no pertanyents a la zona G són el plom de Sagunt F.11.34 i, més excepcionalment, la forma *gorotiginai* que es documenta a Empúries (C.1.9,A), encara que aquesta última no té cabuda al nostre lèxic.

CAMP 4

Cronologia

La cronologia de la peça ocupa el quart lloc de cada entrada, per bé que en alguns casos, ja sigui perquè la peça no és datable amb seguretat, ja perquè les publicacions consultades no en donen prou informació, l'entrada no conté aquesta dada. La majoria de cronologies es basen en les apreciacions fetes a *l'editio princeps* de la peça. D'altra banda, a l'annex "Presentació del material" generalment s'especifica quins són els criteris a partir dels qual els editors daten el suport. En concret, les peces més antigues que recollim en aquest lèxic daten del s. IV aC, tot i que comptem també amb un exemplar del segle V aC⁴⁶, mentre que les més modernes arriben al s. I aC, sense que hi hagi, en realitat, cap peça datable amb una absoluta seguretat al s. I dC⁴⁷.

CAMP 5

Comentari epigràfic i lingüístic

Fins aquí tota la informació és relativa a aspectes que afecten la localització cronològica i espacial de l'entrada. Després d'això, es passa ja a comentar el possible significat i context d'aparició de cada terme o seqüència. A partir del que ja ha estat dit, es pot deduir que la majoria de definicions són hipotètiques i que se sustenten gairebé sempre en l'equiparació amb altres formes trobades en el territori ibèric. Pel que fa als noms de persona, se sol remetre a un paràgraf numerat que pertany a la compilació de formants antroponímics duta a terme per Untermann als *MLH*.

El cos pròpiament dit de l'entrada consta, en primer lloc, d'unes breus indicacions de caire paleogràfic en les quals es fa referència a eventuais dificultats i variants de lectura. En alguns casos, la informació és ampliada a l'apartat "Presentació del material" on, com ja he dit, es fa una anàlisi extern de la peça, cosa que també inclou alguna apreciació sobre el sistema d'escriptura. En aquest apartat es comenta, per exemple, si la inscripció seria compatible amb una lectura en subsistema dual, tot i que aquesta lectura no sigui l'adoptada en el lèxic.

---

⁴⁶ C.33.1.

⁴⁷ Ho podria ser, malgrat tot, la inscripció sobre pedra del teatre de Sagunt (F.11.36). V. VELAZA 2004b.

CAMP 6

Aparat bibliogràfic

L'última informació que finalment proporciona cada entrada és la bibliogràfica, que apareix desglossada en tres blocs diferents⁴⁸. En primer lloc apareix l'*editio princeps* de la peça. Per omissió s'entén que la inscripció sortirà per primer cop publicada als *MLH* d'Untermann. Tot seguit, s'indica si la paraula ha estat recollida en el lèxic de Silgo, l'únic que en alguna ocasió es podria solapar amb aquest, i, finalment, es fa un recull de la bibliografia on ha estat tractat directament el terme comentat. En aquest punt, és important remarcar que les referències bibliogràfics recollides en aquest últim subapartat són selectives, més que no pas exhaustives. Així mateix, per al comentari de qüestions concretes sobre estructures o termes propis de l'ibèric no es recull tampoc la bibliografia anterior a *MLH*, ja que s'entén que, en donar la referència d'aquesta obra, es dona ja coneixement de tota la bibliografia allí recollida.

4.2. Entrades recapitulatòries

A banda de les entrades estructurades segons aquests camps esmentats, n'hi ha unes altres en què s'analitza de forma general un sufix o una forma que surt de manera més o menys reiterada en els textos ibèrics i que, per aquest motiu, mereix una consideració especial. Aquestes formes, generalment apareixen citades en l'explicació de la resta d'entrades (p. ex. a **baitesbi** es remet a **baites** mitjançant un v. **baites**). La majoria d'aquestes entrades (per bé que no totes) apareixen ja recollides a *MLH* III.1 i, per aquest motiu, gairebé sempre al principi de la descripció es fa referència al paràgraf on és tractada dins de l'obra d'Untermann. El paràgraf d'Untermann no sols apareix referenciat, sinó que també se cita i s'analitza la interpretació feta per aquest autor, que és contrastada a la llum de les noves dades. Com he comentat al paràgraf anterior, en aquestes entrades no se sol recollir tampoc la bibliografia anterior a l'any 1991, que apareix exhaustivament citada als *MLH*. També en aquestes entrades, la bibliografia que es comenta ha estat prèviament seleccionada, tot i que això no vol i dir que no es vulgui donar una informació suficientment àmplia del terme comentat.

---

⁴⁸ Cadascun d'aquests blocs apareix separat de l'altre per un punt i un guió llarg.

4.3. Entrades secundàries

Són entrades molt simples en les quals es recullen lectures alternatives a la transcripció donada com a més probable. Aquest tipus d'entrades consten senzillament d'una forma en ibèric que remet a una altra forma, que és a la que cal recórrer per veure l'article complet. D'altra banda, quan la transcripció de la paraula presentada no és prou clara o hi ha diverses alternatives de lectura possibles, es donen les diferents opcions a l'aparat bibliogràfic i, fins i tot, dins del cos general del comentari lingüístic si l'apreciació té alguna rellevància en la interpretació de l'epígraf.

4.4. Les expressions numerals

Al final del lèxic s'agrupen, en un mateix apartat, totes les seqüències a les quals és possible atribuir un valor numeral. Quan és segur que la forma revesteix aquest caràcter, s'insereix únicament i exclusiva en aquest apartat. En canvi, aquelles seqüències d'anàlisi més dubtosa, per a les quals no és possible descartar absolutament una interpretació com a forma lèxica, es troben recollides dues vegades: en aquest conjunt final i alfabetitzada entre la resta de les entrades.

4.4. Altres informacions annexades

Pel que fa a la informació a propòsit del suport, que altres repertoris lexicogràfics integren dins del lèxic pròpiament dit, en aquest cas és donada en una annex específic titulat "Presentació del material". En aquest apèndix s'esmenta i es descriu molt succintament el tipus de suport sobre el qual trobem la inscripció. A continuació, es fan algunes apreciacions sobre la *facies* del text i sobre el sistema d'escriptura emprat i, finalment, s'esmenta també l'edició primera de la peça i la cronologia que se li atribueix.

Altres informacions addicionals que es poden trobar agregades al final del lèxic són: la transcripció dels textos comentats, per tal que resulti fàcil d'inserir les paraules en el seu context lingüístic, i dos llistats nets de totes les formes lexicalitzades. El primer d'aquests llistats ha estat alfabetitzat per l'inici, és a dir a

la manera tradicional, mentre que el segon ha estat ordenat *a tergo*, és a dir pel final. Aquest últim llistat té la finalitat de facilitar la comparació de les terminacions de les seqüències ibèriques, que és allà on se solen aglutinar els sufixos i, per tant, les marques flexives i gramaticals.

4.5. El suport informàtic

Amb l'objectiu de facilitar la feina de cerca i aguditzar les possibilitats del mètode combinatori, aquest lèxic no sols es presenta en paper, sinó també en suport informàtic. En ser aquesta testí concebuda també com una eina de treball per a investigacions futures, s'ha considerat que podria ser de gran ajut la seva presentació en suport digital. Ja altres iniciatives, com ara el *Proyecto Hesperia*, liderat des de la Universidad Complutense de Madrid, i el *Buscador de Expresions Ibéricas*, ideat per Eduardo Orduña, han posat de manifest que les possibilitats que ofereix la informàtica per a l'estudi de les llengües paleohispàniques són grans i prometedores.

El cert és que un simple buscador de Word permet una versatilitat immensa en les cerques i agilita, aguditza i facilita enormement la feina de qui es dedica a l'anàlisi dels textos ibèrics. Tot i les grans possibilitats que ofereix ja aquest programa, he provat també de treballar amb altres sistemes ideats específicament per a l'anàlisi informàtica de textos: AntCont, WordSmith..., però el fet que la majoria estiguin pensats exclusivament per a l'anglès i que s'hagi de treballar amb text pla han fet que l'experiment no fos de gaire utilitat i que quedés el Word com el programa que oferia encara més possibilitats, almenys d'una manera més immediata.

Mitjançant les cerques informàtiques, per tant, no resulta ja imprescindible de buscar la informació a partir de l'ordenació alfabètica del primer camp, sinó que es poden fer cerques més sofisticades i per qualsevol dels sis camps descrits: és possible buscar jaciments, cronologies, fins i tot sistemes d'escriptura (ja que la tipografia permet distingir-los fins a un cert punt), autors...

Amb aquest sistema, resulta també possible de buscar seqüències i segments ibèrics concrets que es trobin a l'interior d'una tira més llarga. Per exemple, seria possible buscar totes les formes que continguessin en el seu interior la consecució dels signes **in** o, fins i tot, totes les formes que acabessin en **-in**. Però no sols això: podríem també buscar, per exemple, els casos on una determinada seqüència

aparegués escrita en signari dual o grecoibèric. Així, doncs, és possible buscar **ekiar**, però també podem buscar *ekiar* o *egiar*.

Així mateix, la cerca informàtica també brinda la possibilitat de buscar el que podríem anomenar “paraules clau” que es puguin trobar inserides enmig del cos pròpiament dit de l’entrada. Per posar un exemple, podríem buscar “llatí”, “bilingüe”, “nom personal”, “topònim”, “verb”, “sufix”...

En definitiva, he cregut que la presentació d’aquesta tesi no sols en paper sinó també en un Pdf fa que aquest estudi pugui resultar de molta més utilitat i que, en el millor dels casos, pugui col·laborar a fer avançar encara una mica més el nostre coneixement sobre la llengua ibèrica.

5

VISIÓ GENERAL DE LA LLENGUA IBÈRICA

En els apartats que segueixen es fa un esbós de l'estat general de coneixement de la llengua ibèrica, amb la pretensió de prestar sempre una especial atenció a les qüestions sobre les quals hi ha hagut novetats significatives durant els últims quinze anys.

5.1. Els sistemes de notació gràfica

L'ibèric no fou fixat sols mitjançant un únic sistema gràfic⁴⁹: en la majoria d'inscripcions es fa ús d'una escriptura original que se suposa derivada de la fenícia, potser amb alguna influència de la grega⁵⁰, i que rep el nom genèric de signari ibèric. Més rarament serviren també per posar aquesta llengua per escrit els alfabet grecs i llatí, ja sigui mitjançant una adaptació dels signes, com en l'anomenat alfabet grecoibèric, ja mitjançant un manlleu directe, com és el cas d'algunes inscripcions en llengua ibèrica però en alfabet llatí⁵¹.

El sistema gràfic més estès, el signari ibèric, presenta, al seu torn, dues variants ben diferenciades: una, encara amb alguns signes indesxifrats, és anomenada sud-oriental o meridional⁵²; l'altra, que és la que gaudí d'una major difusió, rep el nom de nord-oriental o llevantina, encara que en alguns casos, per una simplificació de la qüestió, es fa referència a aquesta variant senzillament com a "signari ibèric".

⁴⁹ Per aquesta qüestió, v. MLH III.1 (§401-402)

⁵⁰ UNTERMANN 1962 i ADIEGO 1993 creuen que cal fer intervenir la influència grega per explicar la creació del signari ibèric, mentre que altres autors, entre els quals es compten DE HOZ 1985a o RODRÍGUEZ RAMOS 2002f, són de l'opinió que amb el model fenici n'hi ha prou per explicar-ne la formació.

⁵¹ Aquest cas és, tanmateix, bastant excepcional. Les inscripcions en llengua ibèrica escrites en alfabet llatí són: H.3.4, H.6.1 i G.12.4.

⁵² Per les diferents propostes de transcripció, v. CORREA 1994; DE HOZ 1994; FARIA 1990-1991; RODRÍGUEZ RAMOS 2002; UNTERMANN MLH III.1.

El desxiframent gairebé definitiu del sistema de valors del signari ibèric es produí durant els anys 20 del segle passat de la mà de Manuel Gómez Moreno⁵³. Aquesta descoberta fou en gran mesura propiciada per la troballa, d'una banda, del Bronze d'Àscoli, inscripció en llatí en la qual figura un llistat de noms personals ibèrics, i, de l'altra, del plom d'Alcoi, on es documentava, per primera vegada, l'existència de textos ibèrics d'una extensió considerable escrits en una reelaboració de l'alfabet grec jònic⁵⁴, l'anomenat alfabet grecoibèric. Els textos en aquest sistema alfabètic, que daten del segle IV, són poc nombrosos i quedaven fins ara restringits a la zona d'Alacant i de Múrcia⁵⁵. La troballa recent d'una peça en alfabet grecoibèric a Sagunt ha obligat, tanmateix, a ampliar el territori d'ús d'aquest sistema d'escriptura.

Un dels factors que més dificultava el bon desxiframent del signari ibèric era el fet que aquest és un sistema d'escriptura híbrid, és a dir, que participa tant del funcionament propi d'una escriptura alfabètica com sil·làbica, per la qual cosa rep el nom compost de semisil·labari. En concret, el signari ibèric presenta signes alfabètics per a les vocals i les consonants contínues (líquides, sibilants, ròtiques i nasals), mentre que la sèrie d'oclusiva més vocal és plasmada mitjançant sil·labogrames. El signari ibèric és, doncs, un sil·labari pel que fa a la notació dels sons oclusius, mentre que es comporta com un alfabet per a la reproducció de la resta de sons.

Aquest sistema específic de notació gràfica podria ser qualificat de deficitari en la mesura que només reproduceix de manera aproximada el que devia ser el sistema fonètic propi de l'ibèric, que resulta interpretable a partir de la notació d'aquesta llengua en els sistemes d'escriptura alfabètics mencionats més amunt: en grec i en llatí. Les deficiències més evidents es manifesten en l'ús del sil·labari per a la sèrie oclusiva. En primer lloc, el signari ibèric no permet fer distinció entre el mode d'articulació sord i sonor; en segon lloc, no és apte per notar una oclusiva en final absolut de paraula o una oclusiva seguida de nasal, líquida, sibilant o ròtica. En contrapartida, però, el sistema d'escriptura sil·làbic presenta l'avantatge de resultar molt més econòmic, en tant que permet de plasmar més sons fent ús d'un nombre menor de signes.

---

⁵³ Ja des de temps d'Antoni Agustí, s'havien anat proposant valors fonètics per alguns dels caràcters ibèrics, de manera que alguns d'aquests signes, fins i tot algun amb valor sil·làbic, ja havia estat desxifrat. De tota manera, amb anterioritat a Gómez Moreno, no es produeix una explicació coherent i sistemàtica per a tot el conjunt del signari ibèric. Per un breu resum sobre els primers temptejos i avenços en la transcripció de l'escriptura ibèrica, v. per exemple VELAZA 1996d i SILGO 2004a.

⁵⁴ V. DE HOZ 1987.

⁵⁵ Excepcionalment hi ha també una inscripció en grecoibèric a Empúries (C.1.9,A).

En la majoria de casos, com dèiem, aquest semisil·labari no permet, doncs, fer distinció entre la sèrie d'oclusives sordes i sonores, tot i que, pel testimoni dels textos ibèrics en l'alfabet grecoibèric i llatí, sabem del cert que aquesta contraposició existia en ibèric. Aquesta deficiència, tanmateix, és pal·liada en alguns textos en signari nord-oriental, en els quals es fa ús d'una variant que se sol anomenar “sistema dual”.

El sistema dual és una variant del semisil·labari ibèric nord-oriental⁵⁶ que disposa d'un mecanisme per distingir les oclusives sordes de les sonores. Aquest fet, a banda de tenir una importància per a l'estudi de la fonètica ibèrica, possibilita una desembugació dels casos d'homografia, alhora que permet extreure possibles conclusions a propòsit de la transmissió i evolució dels signaris al llarg de tot el territori on es documenten inscripcions en ibèric.

Quant a l'extensió territorial i cronològica del sistema dual, l'ús d'aquesta variant del signari nord-oriental queda restringit a una zona i una cronologia concretes. Allà on el fenomen sembla més estès és a les zones epigràfiques B i C, és a dir al Rosselló i Llenguadoc i a la Catalunya Oriental, per bé que existeix també algun testimoni més meridional, que arribaria fins a la zona de Castelló i València. Pel que fa a la cronologia, el dual és usat per les inscripcions que daten de més antic. De fet, és molt probable que sigui dual el text més arcaic en llengua ibèrica (C.2.30), inscrit en una ceràmica àtica de figures negres datable a finals del segle V aC. A l'altre extrem del ventall cronològic, els epígrafs duals més moderns se situen generalment als segles III-II aC⁵⁷, tot i que la troballa recent d'un penjoll inscrit a Can Gambús (Sabadell) obliga a rebaixar aquesta cronologia fins al primer quart del segle I aC⁵⁸.

El sistema dual, per tant, és la variant gràfica més antiga amb què es va posar per escrit la llengua ibèrica. No obstant això, i privilegiant les dades referents a l'extensió territorial més que no a la cronològica, tradicionalment s'ha considerat que el dual va ser una innovació que no acabà quallant per sobre del sistema tradicional⁵⁹, que seria el no-dual. Aquesta idea és, en el fons, deutora de

⁵⁶ Per la identificació del sistema dual també en celtibèric, v. JORDÁN 2005.

⁵⁷ FERRER (2005, 973) creu possible relacionar la caiguda en desús del sistema dual directament amb la dominació romana: “...sembla clar que la substitució, en la major part del territori on s'havia utilitzat, del signari dual pel no-dual és una conseqüència directa més de la conquesta romana del territori ibèric. El signari no-dual probablement ja existia amb anterioritat a la conquesta romana, però és a partir de llavors quan, per alguna raó encara no prou clara, esdevé l'estàndard del nou escenari unificat sota el domini romà”.

⁵⁸ Aquest penjoll ha estat trobat l'any 2007, motiu pel qual ja no té cabuda en aquest lèxic.

⁵⁹ V. CORREA 1992.

la tesi de DE HOZ⁶⁰, autor que considera que l'ibèric no és la llengua vernacle de l'actual Catalunya, sinó que en aquest territori hauria estat sols una mena de *lingua franca*, una llengua sobreposada a la llengua originària d'aquesta zona per motius merament comercials. Així doncs, i malgrat l'aparició en les peces més antigues, el dual és considerat per molts investigadors com una innovació, per tal com en el seu territori d'origen l'ibèric hi és considerat una llengua importada i restringida a les interaccions comercials. Tanmateix, com veurem més endavant, la nova consideració sobre l'ús i l'abast del sistema dual, han portat alguns autors a formular una hipòtesi alternativa a propòsit del sentit de transmissió de l'escriptura i potser també la llengua ibèrica.

Tirem ara, però, una mica enrere per fer un ràpid repàs per la història del descobriment del sistema dual. El primer en intuir que en alguns textos ibèrics hi havia una oposició entre signes simples i compostos que devia marcar algun tipus de diferenciació fonètica va ser ja Joan Maluquer de Motes. Així, a *Epigrafia prelatina de la península ibèrica*, publicada l'any 1968, Maluquer percep en dos ploms, un d'Ullastret i un altre de Castelló⁶¹, la voluntat de l'escriba de distingir entre la sèrie d'oclusives sordes i sonores mitjançant un traç afegit sobre alguns signes. Maluquer, tot i interpretar encertadament que la presència d'un tret addicional opera en aquest sentit, no acaba de trobar, tanmateix, les equivalències exactes de cadascuna de les variants dels sil·labogrames.

L'operativitat, abast i regularitat d'aquest subsistema ha anat sent perfilada al llarg dels anys amb estudis com ara els de MARINER⁶², DE HOZ⁶³, CORREA⁶⁴ i RODRÍGUEZ RAMOS⁶⁵, autor que finalment el batejà amb la terminologia més comunament acceptada de "sistema dual". D'aquesta manera, finalment s'arribà a la conclusió que el signe complex, el que presenta un traç addicional, s'usava per a la representació de la sèrie d'oclusives sonores, mentre que el signe simple

---

⁶⁰ DE HOZ 1993, 656: "Podemos afirmar por razones históricas que la lengua ibérica era una lengua vehicular, utilizada como lengua escrita –como lengua hablada no estamos en condiciones de afirmar nada, pero probablemente existiría cierto paralelismo- dentro de unos límites mucho más amplios que los del territorio de sus hablantes propiamente dichos, y podemos plantear la posibilidad de que ciertos rasgos atípicos de nuestras inscripciones correspondan a estratos lingüísticos diferentes del ibérico". En les pàgines següents de Hoz considera la Contestània com a focus originari de la llengua ibèrica, mentre que exclou que aquesta pogués ser la llengua pròpia de l'actual Catalunya i sud de França. Un dels arguments a què recorre aquest autor és a les suposades anomalies que presenten algunes formes onomàstiques de jaciments d'aquestes zones, com és el cas d'Ullastret. Aquesta qüestió serà represa de nou més endavant en aquest apartat.

⁶¹ C.2.3 i F.6.1, seguint la catalogació dels MLH d'UNTERMANN.

⁶² MARINER 1979.

⁶³ DE HOZ 1985.

⁶⁴ CORREA 1992.

⁶⁵ RODRÍGUEZ RAMOS 2001c, 2005.

marcaria la de les sordes. Aquesta correspondència quedaria corroborada a partir de la comparació dels textos escrits en signari dual amb els textos ibèrics en escriptura alfabètica. Això no obstant, el sistema presentava encara algunes mancances significatives que en posaven en dubte la total funcionalitat⁶⁶. La seva principal incoherència requeia sobre dues qüestions bàsiques: d'una banda, es trobava a faltar la dualitat **ta/da** pel fet que aquesta oposició apareix clarament documentada en els textos alfabètics; de l'altra, resultava enutjosa l'existència d'una inesperada variant sorda de **bo**, pel fet que l'oclusiva bilabial sorda pràcticament no apareix testimoniada ni pels textos en grecoibèric ni en alfabet llatí, cosa que havia portat a excloure-la del paradigma fonètic ibèric.

Aquesta coixesa del dual ha estat finalment solucionada per la intervenció de JOAN FERRER en el *IX Col·loqui Internacional sobre Llengües i Cultures Paleohispàniques*⁶⁷. FERRER ha resolt les incoherències d'aquest subsistema amb la rectificació del que es creia variant simple de **bo** (dels signes catalogats com a **bo1** i **bo3** a MLH) en signe complex de **ta**. Amb aquesta nova adjudicació de valors, el dual passaria a presentar una regular i equilibrada distinció entre les oclusives dentals sordes i sonores, i les oclusives velars sordes i sonores. D'altra banda, desapareixeria finalment la presència d'una única i aparentment irregular oclusiva bilabial sorda **po**.

Aquest canvi, molt important per a la total acceptabilitat del dual com a mecanisme vàlid i coherent, obliga a fer una nova lectura d'un centenar de peces⁶⁸, que de ser llegides amb una poc freqüent i sovint molesta síl·laba **bo**, passen a ser llegides amb el sil·labograma **ta**, cosa que els confereix una fisonomia plenament ibèrica i amb múltiples paral·lels en formes ja documentades. Per citar algun exemple il·lustrador, la correcció de **bo** en **ta** comportaria la desaparició dels formants antroponímics **boneś** i **boutin**, que passarien a sumar ocurrencies als ja documentats **taneś** i **tautin**. De la mateixa manera, el segment d'anàlisi controvertida **bokiar**, que apareix sempre després d'un nom de persona en alguns segells sobre *dolium* trobats al sud de França, es convertiria en **ta-egiar**, seqüència susceptible de ser interpretada com a variant de la conegudíssima fórmula, probablement d'autoria, **te-ekiar**.

Les conseqüències d'aquesta revisió del dual no acaben encara aquí: aquesta mal llegida síl·laba **bo** feia que les zones epigràfiques B i C tinguessin un elevat nombre de formes estranyes que no semblaven ser pròpiament ibèriques. La relectura de **bo** en **ta**, però, ha produït canvis tan significatius en el lèxic que

⁶⁶ V. MLH III.1 (§404).

⁶⁷ FERRER 2005.

⁶⁸ Per un llistat de les inscripcions afectades, v. FERRER 2005, notes 16 a 20.

obliguen al replantejament de l'excepcionalitat atribuïda a les inscripcions d'aquestes àrees, cosa que passa, per exemple, amb l'epigrafia d'un jaciment tant important com és el d'Ullastret. El fet que els esgrafiats d'aquest jaciment estiguessin, en un alt percentatge, deficientment llegits feia que no gaudissin de bons correlats en el lèxic ibèric documentat en la resta del territori, i que, per aquest motiu, se'ls considerés anòmals. Aquesta constatació, per tant, fa aconsellable de sotmetre a revisió la idea que el percentatge de seqüències excepcionals o inexplicables d'aquesta zona supera de llarg la mitjana, i, en el mateix sentit, també fa replantejar alguns dels principals arguments usats per DE HOZ per qüestionar la plena iberització de la zona. Aquest autor postula, per aquest motiu, que l'ibèric no fos sinó una llengua vehicular en el territori de l'actual Catalunya i sud de França, una llengua que s'hauria estès per aquesta àrea amb finalitats merament comercials i econòmiques. L'argumentació de DE HOZ, d'altra banda, presenta l'avantatge que acosta les dades arqueològiques a les lingüístiques, fins aquest moment renyides pel fet que les primeres detecten la presència d'elements culturals propis dels camps d'urnes, mentre que les segones indiquen que l'ibèric no és una llengua indoeuropea. El canvi de **bo** a **ta**, per tant, pot crear algunes fisures als fonaments de la teoria de DE HOZ i propicia, en canvi, el naixement d'un corrent interpretatiu nou a propòsit del sentit de propagació la llengua ibèrica o, com a mínim l'escriptura⁶⁹, pel territori on apareix documentada. Els autor que més recentment han articulat una hipòtesi alternativa a la de DE HOZ són VELAZA⁷⁰ i el mateix FERRER⁷¹.

En efecte, la cronologia de les peces escrites en signari dual i el seu repartiment pel territori porten aquests autors a qüestionar que el dual es tracti efectivament d'una innovació. Tant FERRER com VELAZA, cenyint-se a l'evidència que el dual apareix en els textos més antics, consideren que és més fàcil pensar que el dual fos, de fet, el sistema tradicional i originari, el qual hauria acabat derivant cap a un signari més simplificat, que és el que finalment s'hauria estès per tot el territori. El sentit de difusió de nord a sud vindria també ratificat per les mostres clares de decadència que presenta el sistema en les inscripcions duals de jaciments de la zona F, com és ara el del plom de Castelló, i dels epígrafs de Sant Miquel de Lliria o d'Orlell. El nombre d'incoherències internes del dual en aquesta zona és notablement elevat, fins al punt que és qüestionable que

---

⁶⁹ Tal i com observa FERRER 2005 nota 67, la difusió de l'escriptura no ha de ser forçosament el mateix que la difusió de la llengua.

⁷⁰ VELAZA (e.p), ponència pronunciada a la *III Reunió Internacional d'Arqueologia de Calafell*.

⁷¹ FERRER 2005, 967-970.

l'addició d'un traç segueixi marcant efectivament encara l'oposició de sordesa i sonoritat.

En definitiva, doncs, l'anàlisi exhaustiva i el replantejament de l'ús dels signes del dual ha permès, en primer lloc, reafirmar la seva validesa com a sistema, en segon lloc, rectificar la lectura errònia de moltes inscripcions, i, finalment, obrir noves línies i hipòtesis sobre el naixement, l'evolució i propagació del signari ibèric, i, en conseqüència, potser també de la llengua ibèrica.

5.2 El sistema fonològic

Tot i que l'ibèric no planteja ja problemes greus pel que fa a la transcripció del signari, sí que planteja, en canvi, dificultats quan es tracta de descriure'n amb exactitud el sistema fonològic. Tant és així, que en algunes ocasions resulta realment complicat de donar una definició fonètica concreta a la transcripció convencional d'un signe. En casos de dubte, les dades que ens podrien donar pistes sobre la naturalesa fonètica que es deu amagar darrere d'algun grafema concret resulten tant discordants que no permeten arribar a cap conclusió específica. Aquest problema és especialment conflictiu en tres punts: quan es tracta de determinar quina mena d'oposició hi havia entre les consonants que presenten una grafia doble, les sibilants i les vibrants, i quan es tracta de determinar la realitat fonètica que s'amagava darrere dels tres grafemes ibèrics per notar un so nasal.

Per deduir el consonantisme ibèric, són diverses les vies que poden ser explorades per tal d'extreure'n algun tipus d'informació útil. Es pot recórrer a:

1. Els textos ibèrics en escriptura alfabètica, és a dir en grec i, més rarament, en llatí. En aquest sentit, és lògic pensar que quan l'ibèric escull un signe concret d'aquests alfabetos ho fa per notar un fonema similar al d'aquestes llengües. És a dir, suposem que l'ibèric fa ús de la delta grega per notar, igual que en grec, l'oclusiva dental sonora.
2. Formes onomàstiques ibèriques mencionades en inscripcions gregues o romanes, com per exemple, els noms ibèrics dels ploms grecs d'Empúries i Pech Mahó o el mateix Bronze

d'Àscoli. No són, en canvi, massa útils les fonts literàries, ja que la fonètica de paraules estrangeres es pot veure molt alterada per la transmissió textual.

3. L'adopció de manlleus en escriptura ibèrica. Es tracta d'observar de quina manera s'escriu en ibèric una paraula estrangera de la qual, per tant, coneixem ja prèviament la fonètica. Per exemple, podria ser significativa l'adaptació a l'ibèric dels noms personals gals acabats en *-rix*, que semblen adaptar-se en escriptura ibèrica com a *-riś*. Tot i que aquest mètode podria proporcionar una informació valuosa, en el cas de l'ibèric aquestes adaptacions resulten discordants i contradictòries entre elles, de manera que rarament aquesta via permet d'arribar a cap conclusió del tot fiable. D'altra banda, aquesta font d'informació també presenta l'inconvenient que no sempre és fàcil de determinar si una paraula és un manlleu o si és una forma pròpiament ibèrica: per exemple, les formes **tibeři** (A.6-17) i **katuladien** (C.1.24,C), tot i que són generalment interpretades com adaptacions a l'ibèric d'un nom personal llatí i gal respectivament, el cert és que no podem tampoc descartar absolutament una interpretació com a genuïnament ibèriques.
4. La detecció i anàlisi de canvis fonètics causats per fenòmens de contacte, sovint associats a la fonètica sintàctica: assimilacions, sensibilitzacions, ensordiments... Per exemple, si s'accepta que el formant antroponímic **beleś** (§7.31) pot aparèixer també sota una variant **bels** (§7.32), potser es presentaria la possibilitat d'explicar el canvi de la sibilant final per un fenomen de contacte. Així es podria interpretar que s'ha produït una assimilació progressiva de la lateral sonora, cosa que portaria a entendre que **ś** és una fricativa sorda, mentre que **s** seria sonora⁷².
5. La tipologia lingüística, que aporta informació a propòsit dels comportaments més freqüents o més insòlits en les llengües del món. Per exemple: les llengües que sols disposen d'un so nasal,

---

⁷² BALLESTER 2001b. De tota manera, tingui's en compte que aquest argument no és definitiu i que hi ha altres casos que resulten precisament indicatiu del contrari.

solen presentar la nasal dental abans que la bilabial o que qualsevol altra⁷³.

Fent entrar en joc, doncs, aquestes cinc fonts d'informació és possible de fer un esbós de quin devia ser el sistema fonològic ibèric, tot i que, com veurem, queden alguns punts controvertits sobre els quals hi ha diversitat d'opinions i propostes per part dels especialistes.

5.2.1. El vocalisme

El vocalisme⁷⁴ de l'ibèric no presenta problemes greus de definició. Es tracta d'un sistema aparentment pentavocàlic, és a dir d'un sistema constituït per 5 vocals (**a,e,i,o,u**), encara que no existeixen elements de judici suficients per determinar quin n'era el grau d'obertura, ni tampoc si existien diferents realitzacions per tots o alguns d'aquests signes.

El que sí que és factible d'afirmar, en canvi, és que no sembla que existís oposició de quantitat⁷⁵, a jutjar pel fet que els textos en grecoibèric no distingeixen entre vocals llargues i breus, i això tot i que aquest alfabet ho permetria. D'altra banda, els casos on es documenten dues vocals del mateix timbre seguides poden ser explicats o bé per contactes secundaris (com a conseqüència de la juxtaposició de 2 elements morfològics diferents) o bé per una possible influència dels sistemes alfabètics, o bé fins i tot per un error de l'escriba⁷⁶.

D'altra banda, aquests elements vocàlics poden aparèixer formant diftongs: són freqüents els decreixents, els que consten d'un segon element **i** o **u**, però inexistents, en canvi, els creixents. Pel que fa a l'existència de semiconsonants, mentre que s'ha contemplat la possibilitat que existís una semiconsonant /j/, que es trobaria en formes tan freqüents com **aiun-** o **iunstir**, resulta més conflictiva la identificació de /w/, que només és localitzable en manlleus o contactes morfemàtics. Són il·lustratives, en aquest sentit, les següents formes, compilades en aquest lèxic:

⁷³ BALLESTER 2001b.

⁷⁴ El vocalisme de l'ibèric apareix descrit i comentat amb tot detall a l'estudi de QUINTANILLA 1998.

⁷⁵ De tota manera, alguns autors han cridat l'atenció sobre el fet que, en grecoibèric, per a la vocal **e** s'adoptés la eta, mentre que per a la **o** s'adoptés l'òmicron.

⁷⁶ QUINTANILLA 1998, n. 2.2.

belsekuai (A.6), on s'identifica una amalgama sufixal **-ku-ai**, motiu pel qual el contacte vocàlic és secundari

luakun (Pol·lèntia, Alcúdia), lectura que probablement ha de ser corregida a **lakun**

uatina (C.9.3), forma que potser ha de ser explicada com a manlleu

5.2.2. El consonantisme

El sistema consonàntic de l'ibèric va ser ja definit per GÓMEZ MORENO a partir de l'inventari de signes apareguts al gran plom grecoibèric d'Alcoi. D'aquesta manera, es considerarà determinant l'absència en aquest document de **f**, **p**, i **m**, que foren bandejades del sistema fonològic ibèric, de vibrant inicial, d'aspiració, de *muta cum liquida* i de grups consonàntics inicials⁷⁷. De tota manera, el mateix Gómez Moreno observà ja algunes discrepàncies entre el plom d'Alcoi i el Bronze d'Àscoli, en el qual sí que es documenten, per exemple, la **p**, la **m** i la **h**.

L'ibèric, doncs, deu constar dels següents sons: una o dues laterals, dues vibrants, dues o tres nasals, dues sibilants i probablement cinc oclusives, que es reparteixen, al seu torn, entre sordes i sonores.

A. Les laterals

L'ibèric disposava indubtablement d'un fonema líquid /l/, tal i com mostren les transcripcions al grec i al llatí. És un so extremadament rar en posició final i sembla tenir de vegades una distribució complementària amb **ř**, cosa que es desprèn d'alternances com ara **ařikal-er** / **ařikař-bi**. D'altra banda, per la correspondència que s'estableix entre mots ibèrics amb **-lt-** i les respectives transcripcions al llatí en **-ll-**, alguns autors⁷⁸ han proposat l'existència d'un fonema líquid (representat per **lt** en escriptura ibèrica i **ld** en grecoibèrica) que tindria una articulació retroflexa i que s'hauria grafiat en llatí diferent que la simple **l**.

---

⁷⁷ QUINTANILLA 1998, n.1.2.2.

⁷⁸ Entre la bibliografia recent, v. QUINTANILLA 1998, n. 14.

Diferent és, en canvi, l'explicació que TOVAR⁷⁹ dóna a aquesta variació **It//l**. Per aquest autor es tractaria més aviat d'una evolució diacrònica, en la qual s'hauria produït una assimilació i una subseqüent simplificació de la doble lateral alveolar (ld>ll>l). TOVAR considera que aquesta evolució s'hauria ja consumat a l'època del Bronze d'Àscoli, encara que això suposaria que, en les inscripcions en escriptura ibèrica contemporànies no es documentés ja **It**, cosa que no és el cas.

B. Les vibrants⁸⁰

En ibèric devien existir dues vibrants de naturalesa diversa, tal i com es desprèn de l'aparició en els textos de dos caràcters diferents per notar-les. Tot i que en alguns casos hi ha certa vacil·lació en l'ús d'aquests signes (cf., per exemple, l'habitual **ekiar** en contraposició a **ekiaŕ** (C.2.8)), hi ha molts més indicis a favor que es tracti d'una diferenciació fonològica, que no pas merament al·lofònica. El problema, doncs, resideix en trobar el motiu d'oposició entre aquests dos sons, de la mateixa manera que les característiques fonètiques específiques de cadascun dels dos fonemes. Tot i que aquesta és una qüestió de difícil resolució, per a la qual no s'ha arribat encara a un consens, hi ha certes observacions que es poden fer com a punt de partida:

1. En els textos ibèrics **ŕ** és més freqüent que no pas **r**.
2. No existeix un so vibrant en posició inicial.
3. Totes dues poden aparèixer en posició intervocàlica.
4. Pels testimonis en escriptura alfabètica no sembla documentar-se darrere d'oclusiva⁸¹.
5. Són usades de manera internament coherent: es produeixen poques confusions i intercanvis.
6. En llatí solen aparèixer transcrits com a *r* i, en posició intervocàlica, com a *-rr-* o *-r-*.

Precisament aquest últim punt podria conduir a pensar que, partint del principi que el llatí notava amb *-rr-* intervocàlica una vibrant alveolar múltiple i

⁷⁹ TOVAR 1962, 179.

⁸⁰ Per a un estudi específic sobre els sons vibrants en ibèric, v., per exemple, BALLESTER 2001b; QUINTANILLA 1997 i 1998, capítol 13; RODRÍGUEZ RAMOS 2003.

⁸¹ QUINTANILLA 1998, n. 13.7. L'únic exemple aduïbles seria ESCRAD[(G.12.4).

amb -r- intervocàlica un vibrant alveolar simple, fos també aquesta l'oposició existent en ibèric. De fet, és detectable una certa tendència a representar com a -rr- el signe ibèric **ṛ** en posició intervocàlica, mentre que el signe **r** en aquest mateixa posició, seria transcrit com a -r-. De tota manera, la veritat és que aquesta proposta compta amb exemples contraris que en qüestionen la validesa⁸².

Els testimonis més clars amb una equivalència -**ṛ**-/-rr- i **r** /-r- són:

taṛakon (A.6.15) / *Tarraco*

ilturo (A.11) / *Iluro* (Plin. 3,22)

Alguns exemples contraris:

tibefi (A.6), si efectivament es correspongués al *praenomen* llatí *Tiberius ore* (A.31), si tingués un equivalent a *Orret[* (CIL II, 4465), encara que també cal recordar el gentilici, documentat en una zona diferent, *Oretani* (Plin, 3,25)

ḃoduorís (B.7.34,8) i altres formes acabades en -**ṛis**, si es correspon a *Boduorix* (CIL XI 867) i altres noms gals acabats en -rix.

Així, doncs, cal concloure que no és provable que les vibrants ibèriques es diferenciessin pel fet de ser una simple i l'altra complexa. Per aquest motiu, s'han proposat dues respostes alternatives que, malgrat tot, no es poden considerar tampoc definitives. D'una banda, BALLESTER⁸³, recorrent a la tipologia lingüística, observa que les llengües amb dues vibrants solen mostrar oposició entre múltiples i simple o bé entre alveolars i uvulars. Aquest autor es decanta per aquesta segona opció, pel fet que considera que en llatí, tot i que hauria estat possible fer-ho, no es fa distinció entre les dues vibrants ibèriques. RODRÍGUEZ RAMOS⁸⁴, per la seva banda, també apel·lant a raons relacionades amb la tipologia lingüística, proposa que **ṛ** sigui una vibrant retroflexa.

En definitiva, per tant, cal reconèixer que la qüestió a propòsit de la naturalesa fonètica de les vibrants ibèriques segueix encara oberta.

---

⁸² V. QUINTANILLA 1998, n. 13.7.1.

⁸³ BALLESTER 2001b.

⁸⁴ RODRÍGUEZ RAMOS 2003.

C. Les silbants⁸⁵

Com en el cas de les vibrants, l'existència de dos grafemes sibilants que presenten un ús internament coherent i distributiu, fa pensar que en ibèric existien dos fonemes d'aquest tipus, per als qual devia existir una oposició de caire fonològic.

De manera diferent a com passa amb les vibrants, les transcripcions de l'ibèric en escriptures alfabètiques no reporten la distinció entre **s** i **ś**, cosa que és el mateix que dir que, quan l'ibèric és escrit en alfabet llatí o grec, no apareix una oposició gràfica -ss-/-s-. Aquest fet podria ser pres com a indicatiu, per tant, que les sibilants ibèriques no es distingien en funció d'una modalitat articulatòria sorda o bé sonora, ja que, si hagués estat així, les transcripcions alfabètiques haurien pogut fer-ne notar la diferenciació.

BALLESTER⁸⁶, recorrent un cop més a la tipologia lingüística, observa que les oposicions més freqüent entre sibilants són:

1. Oposició en la modalitat d'articulació del tipus sord/sonor.
2. Oposició del mode d'articulació del tipus fricativa/africada.
3. Oposició pel que fa al lloc d'articulació del tipus alveolar/palatal.

A banda de valorar les transcripcions ibèriques en escriptura alfabètica, que en aquest cas resulten de molt poca ajuda tret que s'utilitzi com un argument *a silentio*, les diferents dades que es poden fer entrar en joc per resoldre el problema són discordants:

1. Argument a favor que l'oposició de les sibilants ibèriques sigui de sonoritat i sordesa: l'alternança entre **beleś** i **bels** podria ser motivada per una assimilació progressiva de la lateral sonora, de manera que caldria suposar que **ś** és sorda i **s** sonora.
2. Argument a favor una oposició fricativa/africada: l'ibèric fa servir **s** per adaptar l'africada dental gal·la: *ADSEDILUS* > *asetile*.

⁸⁵ Per una anàlisi de les sibilants ibèriques, v. CORREA 2001; DE HOZ 2003; MARINER 1985; RODRÍGUEZ RAMOS 2004; QUINTANILLA 1998, capítol 16; SILES 1979; SILGO 2000.

⁸⁶ BALLESTER 2001b.

3. Argument a favor d'una oposició alveolar/palatal. La **s** alveolar és propícia a palatalitzar quan va precedida de **i**, cosa que explicaria bé la dualitat **ibeis/ibeś**.
4. Un exemple més a prendre en consideració: les paraules gal·les acabades en [ks] que apareixen adaptades en ibèric amb **ś**: *Boduorix* (CIL XI 867) > **ḃoduofis**

En definitiva, per tant, l'únic que podem dir és que, pel que fa a les sibilants ibèriques, ens veiem obligats a admetre que no és factible d'arribar a cap conclusió definitiva. Si bé sembla segur que existia una oposició fonològica entre elles, no hi ha, en canvi, elements de judici prou concloents per concretar els trets fonètics distintius entre l'una i l'altra.

D. Les nasals⁸⁷

Tot i que en ibèric existeixen tres grafemes diferents per als sons nasals, l'únic que és possible d'interpretar fonèticament sense problemes és el que es transcriu com a **n** i que equival a la nasal alveolar /n/. El signe transliterat com a **m** és molt poc freqüent⁸⁸ i mostra algunes particularitats d'ús que resulten significatives⁸⁹. Alguns exemples clars, de paraules molt documentades, fan pensar que es tracti d'una variant d'**n**: **iunstir/iumstir**. CORREA⁹⁰, en canvi, planteja la possibilitat que es tracti d'una nasal geminada o forta.

Hi ha un tercer grafema nasal, que té forma de **Y** i que transcrivim convencionalment com **ḃ**, que resulta també de definició fonètica dubtosa. Apareix documentat tardanament i, en els textos antics i grecoibèrics, sembla trobar un equivalent en **na**⁹¹. Seria, així doncs, possible que tampoc aquest signe no representés el fonema [m], de la qual cosa deduiríem que la nasal bilabial devia ser inexistent en ibèric

De tota manera, cal remarcar que **ḃ** és un signe molt freqüent en les inscripcions ibèriques, que apareix sols en escriptura septentrional, i que intervé en alguns segments per als quals no és possible trobar l'equivalència amb /na/.

---

⁸⁷ Per aprofundir més en aquest qüestió es pot recórrer a CORREA 1997; QUINTANILLA 1998, capítol 12; RODRÍGUEZ RAMOS 2000; VALERI 1993.

⁸⁸ Aquest signe sols apareix unes 20 vegades en tota l'epigrafia ibèrica disponible avui dia.

⁸⁹ Apareix a jaciments concrets, com per exemple Lliria i Ullastret, i generalment en inscripcions antigues. D'altra banda, és remarcable que no es trobi mai a inici de paraula.

⁹⁰ CORREA 1997.

⁹¹ SILES 1981.

Podríem resumir en uns quants punts les diferents interpretacions proposades per a definir la realitat fonètica que s'amaga darrere d'aquest caràcter:

1. SILES, SILGO, VELAZA proposen que tingui el valor /na/.
2. CORREA l'interpreta com una nasal labialitzada.
3. RODRÍGUEZ RAMOS considera segur que es tracta d'una vocal nasal.
4. BALLESTER, per raons de tipologia lingüística, creu que aquest signe ha d'ocultar un so /m/

Un cop més, doncs, la qüestió de les nasals ibèriques no es pot considerar encara resolta.

E. Les oclusives⁹²

Les oclusives es representen en el signari ibèric mitjançant sil·labogrames, de manera que, en les inscripcions en què es fa ús d'aquest sistema d'escriptura, aquests sons apareixen inevitablement associats a una vocal. Això no obstant, dels textos en escriptura alfabètica s'infereix que l'ibèric tenia oclusives en final absolut de paraula, tot i que això no resulti perceptible en els textos ibèrics en escriptura semisil·làbica. De manera similar, els textos en grecoibèric i en alfabet llatí mostren també clarament que les oclusives ibèriques no sols es distingien pel punt d'articulació (en velars, dentals i labials), sinó també pel mode d'articulació (en sordes i sonores), distinció aquesta última que tampoc no sol ser gràficament perceptible en la majoria d'inscripcions ibèriques⁹³.

La qüestió més conflictiva pel que fa a aquest grup consonàntic és l'aparent inexistència del fonema /p/, cosa que provoca que el sistema de les oclusives ibèriques sigui, en certa manera, desequilibrat. L'argument adduït per a la falta d'oclusiva bilabial sorda és la inexistència d'aquest so en grecoibèric. De tota manera, cal admetre que aquest fonema sí que existeix en inscripcions en alfabet llatí⁹⁴ i que també el sistema dual mostra varietat gràfica per als signes

⁹² Per a una anàlisi completa sobre aquesta qüestió, v. QUINTANILLA 1998, capítol 16.

⁹³ De tota manera, v. l'apartat "Els sistemes de notació gràfica", pel que fa a l'ús del dual, sistema que permet la distinció entre oclusives sordes i sonores en el semisil·labari ibèric.

⁹⁴ Alguns autors (MARINER 1979, 73 i QUINTANILLA 1998, 268) expliquen l'aparició del so [p] en les transcripcions de noms ibèrics al llatí per hàbits fonètics de la llengua receptora.

corresponents a les oclusives bilabials. De manera generalitzada, però, es tendeix a excloure l'oclusiva bilabial sorda del sistema fonològic ibèric. Per pal·liar aquesta aparent descompensació una mica anòmala del sistema, De Hoz⁹⁵ proposa que l'oposició entre les dues sèries d'oclusives no sigui de sonoritat i la sordesa, sinó que obeeixi a una distinció *fortis/lenis*.

En definitiva, per tant, podríem presentar els sons oclusius ibèrics organitzats en aquesta graella:

	SORDA	SONORA
VELAR	/k/	/g/
DENTAL	/t/	/d/
LABIAL	ɸ/p/?	/b/

5.3. L'onomàstica

La part més ben coneguda de la llengua ibèrica és l'onomàstica, especialment pel que fa a l'antroponímia, que coneixem a partir d'un document extern a la pròpia llengua ibèrica. També la toponímia és un terreny pel qual ens movem amb certa airostat, gràcies a l'especificitat de les inscripcions monetàries i a les fonts literàries antigues, que donen, en no poques ocasions, el nom d'ètnies i pobles ibèrics. El reconeixement més o menys aproximat de l'onomàstica ibèrica és el punt de sortida fonamental per emprendre l'estudi de la resta de parcel·les lingüístiques.

5.3.1. L'antroponímia

La troballa, el 1908, de l'anomenat Bronze d'Àscoli, una inscripció romana datable al 89 aC que documenta un llistat de cinquanta-dos noms ibèrics, possibilita la comprensió del particular sistema de formació dels noms de persona en aquesta llengua⁹⁶. En efecte, els antropònims ibèrics estan compostos de dos elements diferenciats, cadascun dels quals pot entrar, al seu torn, en combinació amb altres formants per tal de produir nous noms personals.

⁹⁵ DE HOZ 2001c, 338.

⁹⁶ V. MLH III.1 (§601-617.)

Una mostra d'aquesta cadena lògica podria partir, per exemple, del nom *Adingibas*, que, en comparació amb *Vmargibas* i *Balciadin*, també coneguts gràcies al Bronze d'Àscoli, és descomponible en *Adin-gibas*. Aquests dos elements, *Adin* i *gibas*, són identificables en inscripcions ibèriques en formes com ara *bitu-gibas* (B.1.63) i *atin-belaur* (C.18.5,2), de la qual cosa es desprèn que tant **bitu** com **belaur**, tot i no aparèixer pròpiament al Bronze d'Àscoli, són igualment susceptibles d'intervenir en la composició onomàstica.

D'aquesta manera, el Bronze d'Àscoli possibilita la confecció d'un repertori, ja no sols de noms de persona ibèrics, sinó de formants antroponímics, cosa que obria camí a un procés deductiu que permetia la identificació de nous formants no documentats en aquest bronze mencionat. Gràcies a la descoberta d'aquesta peça, per tant, el coneixement de l'antroponímia ibèrica és prou fiable i precís, cosa que permet entendre de manera satisfactòria alguns dels textos més simples i curts d'aquesta llengua.

No obstant la constatada eficiència d'aquest procediment per a la identificació de noms personals ibèrics, cal també tenir-ne presents les limitacions. En realitat, molts d'aquests formants antroponímics deuen provenir del cabal general del lèxic comú⁹⁷, de manera que és probable que, en algunes ocasions, la combinació de dos elements d'aquest tipus no respongui a la formació d'un nom personal, sinó a una forma apel·lativa. Això significa que existeixen elements que, depenent del context d'aparició, actuen bé com a noms personals, bé com a paraules del lèxic comú. En el lèxic que presentem es poden trobar exemples clars i concrets d'aquest fenomen en les entrades **iltir** o **neitiniunstir**. Aquesta doble funció d'alguns formants antroponímics obliga també a contemplar la possibilitat que algunes paraules formades per dos elements per als quals és possible anar trobant paral·lels fins arribar al Bronze d'Àscoli no siguin, en realitat, noms de persona, sinó únicament paraules del lèxic comú⁹⁸. Si tenim en

⁹⁷ Untermann ha cridat reiteradament l'atenció sobre aquest fet. Per exemple, en una de les últimes publicacions (UNTERMANN 2001, §7.3) llegim: "De todo lo que acabamos de discutir se desprende que tanto **iunstir** como **neifin** tienen que ser integrados en el grupo de aquellos lexemas ibéricos para los que se puede contar con la función doble, por lo demás totalmente normal en todos los sistemas antroponímicos, que hacen uso de la composición nominal: los componentes de nombres de persona siempre son apelativos de la lengua, dentro de la cual se habían creado, y estos mismos lexemas forman compuestos no sólo antroponímicos, sino también para denominar nuevos conceptos puramente apelativos". Per aquesta mateixa qüestió, v. també VELAZA 2001.

⁹⁸ UNTERMANN 1998b, §7: "La prueba de que un elemento que tiene su lugar en la composición antroponímica también aparece entre los lexemas apelativos de la lengua ibérica siempre está expuesta al peligro de llevar a un *circulus vitiosus*: cuando se encuentra uno de los 140 segmentos que vuelven a aparecer en antropónimos en el contexto más amplio de una inscripción que no consiste exclusivamente en nombres personales, a primera vista tenderemos a tomarlo como indicio de un antropónimo aun cuando el resto del texto no apoye tal interpretación."

compte l'existència d'aquests entrebancs, ens adonem de la importància tant del context lingüístic, com de l'anàlisi del text en relació amb el suport d'escriptura.

El repertori més exhaustiu de formants antroponímics és el presentat per Untermann a MLH III.1, on s'inventarien 141 elements susceptibles d'intervenir en la formació de noms personals ibèrics. Cadascun d'aquests elements antroponímics rep un nombre de referència⁹⁹, que és al qual remetem en els articles del lèxic. Malgrat tot, el repertori d'Untermann s'ha vist ampliat durant els 15 anys que han passat després d'aquesta publicació. Autors com ara Rodríguez Ramos o Marques de Faria tot i que des de perspectives diferents, s'han encarregat d'anar mantenint al dia el llistat iniciat per Untermann¹⁰⁰.

Tot i que, com ja hem dit, la majoria de noms personals ibèrics estan formats per dos elements en composició, Untermann va detectar la possible existència de noms unimembres, els que ell anomena *Kurznamen*¹⁰¹. Aquest no seria l'únic cas de noms personals que s'escaparien de la típica formació bimembre identificada a partir del Bronze d'Àscoli. Faria¹⁰², per la seva banda, ha registrat una bona quantitat de noms personals compostos per tres formants antroponímics, això és, de noms personals trimembres. Cal dir, tanmateix, que la identificació de trimembres no sempre és del tot clara: en primer lloc, pot resultar difícil de discernir si es tracta millor d'un bimembre seguit d'un unimembre; en segon lloc, alguns dels formants adduïts per Faria com a formadors de trimembres admetrien també una interpretació com a sufixos. Seria el cas, per exemple, de **Jelkibeśar** (D.6.2) o **bešošturinkišu** (F.0.3,2/3). En canvi, també entre el lèxic aquí recollit, admetrien més factiblement una interpretació com a trimembres: **ankonau[n]in** (C.27.1,4/5), **seneuēbas** (D.18.1,B-6), **tofokefbetu** (B.7.38,A-I,4) o **torsinkeře** (C.21.8,B-3).

Finalment, cal fer esment d'alguns possibles formants antroponímics identificats a partir de l'anàlisi de les noves inscripcions, motiu pel qual no apareixen recollits encara MLH III.1. Són aquests:

---

⁹⁹ MLH III.1 (§7.1-141).

¹⁰⁰ V. nota 4.

¹⁰¹ MLH III.1 (§614).

¹⁰² Aquest autor proporciona un llistat de noms personals trimembres a FARIA 2006, 116-117, on inclou en cada cas, les publicacions anteriors on apareixen recollits.

FORMANTS ANTROPONÍMICS	EXEMPLES ADDUÏBLES
aka	akailtír (G.16.1,A-B), akanos (C.8.1, lectura corregida), akanur (B.4.10,A.b-1)
akaś	Potser variant d' aka que apareixeria a agasdíger (C.1.6-A,3)
atař	atař o atařlauś (B.23.5), atařeśařku? (H.0.1,A.b-3), atařeśařte? (H.0.1,A.b-3), atařśu? (C.35.1,A)
ban	banargiř (F.11.34,1), banekie? (D.18.1,C-1), banśor (B.7.35,9), bantor (C.7.16), bantuiními (C.8.11,1/2), baśbane (F.13.23), kařesbanite (F.13.5)
baře	iubebaře te (B.11.1,1), katubaře ka (B.1.373,1), latubaře ntagiar (B.1.364), lekubaře ařekařko (H.0.1,A.b-4)
bařka	bařkabios baite[, bařkabiur mi (C.2.32), bařkakeř (C.25.3)
bei o beike?	aurunibeike ai (F.6.1,1), astebeike aie (F.6.1,2) ıultibeike ate (C.21.6,B-3), unibeike ai (F.9.5,4)
bel	Possible variant de beleś (§7.31) o bels (§7.32) que apareixeria a belor tin (F.0.3,1) i potser també a ıbeltine (Aranguren)
beś	basibeś (G.1.5), beřkebeśa (C.21.8,B-1), sakařbeś (G.13.1,2)
bios	biosildun (G.1.3,3), bařkabios baite[(procedència desconeguda), setibios (procedència desconeguda).

buř	<i>adinbuř</i>] (B.7.34,4), <i>kuleřbuřge</i> (B.7.35,1), <i>alařbuř</i> (B.7.34,23), <i>Jeisbuřeball</i>] (B.7.34,1)
eki?	akiekiarn] (C.7.1), ekibetař (Los Maillos), <i>Enneges de la T. Sall.</i> , banekie (D.18.1,C-1)
itor	tanito (B.23.14,2), lakeitor (E.4.6,A), eteitor (F.20.2,B-4)
kař(s)	baitesbaniekařse (F.6.1,4), beřikařsense (F.6.1,3), beřikařs++] (D.3.1,1), leiskařsa (F.20.3,A-II,8)
kařes	kařesbanite (F.13.5), kařestabikiř (F.13.3,5b), kařesirte (F.13.3,1), <i>gařeřořieike</i> (B.1.373,3)
kati	kati (E.1.388 i E.1.387), katiliřtalaři (B.23.14), karkankati (C.8.8), <i>Tannegadinia</i> (CIL.II 3796)
kato	kato (Girona), katon (C.30.1)
katu	<i>katuladien</i> (C.1.24,C), <i>katubařeka</i> (B.1.373,1), katuekař (F.14.1,4), katuiřar (B.1.20)
kel	keltibeleřte (F.20.3 i F.20.2), ĵuniskeltekiar (F.13.22), unskeltekiar (F.13.21) i potser també kelbata (C.2.24), <i>keltaio</i> (C.2.13 i B.1.13,B)
kun	kertekunte (A.6.06), kun (E.1.330 i E.1.331,A), sinekun (C.35.1,A)
kuřs/kus	aiunikuřskate (C.21.10,3), lakukuse (D.18.1,C-4)
lati	<i>katuladien</i> (C.1.24,C), <i>uldiladie</i> (C.41.1,3)

luś	luśiunbaker (D.18.1,A-2), <i>Luspanar</i> i <i>Luspangib.</i> de la <i>T. Sall.</i>
mlbe	Possible variant de nalbe (§7.88) que es troba a mlbeier (C.3.2), mlbebiur (C.8.10,1/2), mlbebiur (C.8.11,2/3), mlbeikibanki (Olriols, Sant Esteve de la Llitera), nmlbetanbaake (H.0.1,B.a-1)
nos	akanos (C.8.1), belenos (E.1.318)
śake?	latiśakeńi (B.1.249), śake (D.5.4), śaketiake (B.7.38,A-I,6)
śalai	śalaiatin (G.14.2,1/2), śalaiařkisteřokan (C.21.10,2), śalaiařkistenai (C.21.8,A-1)
śar	ildirśar (B.7.34,19), katuiśar (B.1.20), kuleśare (B.11.1,2/3)
ses	leikesesbiur (F.11.35,A-2), seskokokař (H.0.1,A.a-1), sesinenńi (K.1.6)
seti	berisetidiadin (C.1.24,A-3), mbarseti (F.23.8,1), setibios (Procedència desconeguda)
sube	subake (D.15.1,2), sube (D.15.5), ořosubeta? (D.18.1,B-1)
tibeles	Segurament variant prefixada amb ti- de beles (§7.32), que podria aparèixer a keltibelesće (F.20.3 i F.20.2)
tika(n)	nersetikantekiarńi (F.15.1), tikańi (E.1.342), tika (C.14.2), tikaśur (B.23.17)
toř	bantořenńibaikar (C.7.16), tořbos (D.18.1,B-5), tořos+[? (F.13.32,B)

toóro	toórokérbetu (B.7.38,A-I,4), toórosair (F.9.3,2/3), toóros+{? (F.13.32,B)
torsin	torsinkefe (C.21.8,B-3), <i>Torsinno</i> (Bronze d'Àscoli)
tunti	Possible variant prefixada amb t- del formant unti que es trobaria a tundige (B.1.373,1 i B.1.373,3)
túrkes	Potser variant prefixada amb t- del formant úrke (§7.140) que apareixeria a bintúrgeska (C.1.24,A-5)
túrki	Potser variant prefixada amb t- del formant úrki (cf. <i>Vrgidar</i> del Bronze d'Àscoli) que apareixeria a afke-túrki (A.28-1 i E.0.1)
túrkos	túrgosbetan (C.1.24,A-4)
unti	undikoíśarmí (B.1.333)

Finalment, cal fer esment de l'aparició, en els textos ibèrics, de noms personals que podrien admetre una interpretació com a manlleus d'altres llengües. Un cop més, la identificació de noms personals estrangers en les inscripcions ibèriques no sempre és del tot evident i, en alguns casos, potser seria fins i tot més ajustada una interpretació dins de la pròpia antroponímia ibèrica. També en aquest lèxic que presentem es recullen una sèrie de noms personals per als quals alguns autors han proposat una adjudicació a la llengua llatina, gal·la, celitbèrica o grega. Per una explicació més completa de cadascun d'ells i pel report d'anàlisis alternatives, es pot recórrer a les corresponents entrades dins del lèxic. Aquest és, doncs, el llistat detallat d'aquests possibles noms no pròpiament ibèrics:

1. Manlleus del gal:
atilar (B.23.14)
iubebafe (B.11.1,1)
katilir (B.23.14)

katubařeka (B.1.373,1)

katuladien (C.1.24,C)

uldiladie (C.41.1,3)

2. Manlleus del llatí:
iunia (C.37.1)
kai (D.15.9)
bilake (E.15.1,1/2)
uatina (C.9.3)
3. Manlleus del celtibèric:
likine (K.28.1)
abulořaune (K.28.1)
4. Manlleus del grec:
bilonike (K.1.7)
teleuř (B.23.22)

3.3. La toponímia

Les dues fonts d'informació fonamentals per al reconeixement de noms de lloc en ibèric són, d'una banda, les llegendes monetals i, de l'altra, la menció esporàdica de topònims en els relats d'historiadors grecs i llatins. En un segon terme, també resulta útil la identificació dels elements sufixals propis de topònims i etnònims. Seria aquest el cas dels morfs o amalgames sufixals **-es**, **-esken** o **-ku**, elements que, almenys en algunes ocasions acompanyen clarament noms de ciutats, i de mots per als quals se suposa un sentit proper al de "ciutat, ciutadella", com són **iltir** i **ars/ařs**, i que també poden aparèixer directament units a noms de poblacions.

Pel que fa als noms de lloc específics recollits en aquest lèxic, tot i que de la majoria se'n tenia ja constància prèviament, comptem també amb algun nom de nova documentació, que passaria a engreixar el repertori toponímic fins ara conegut. En aquest nou grup de topònims, n'hi ha alguns per als quals és possible de proposar una ubicació concreta, mentre que altres són encara de localització desconeguda. Cal dir també que fins i tot els testimonis recents de topònims ja coneguts d'antic aporten una informació valuosíssima en tant que presenten

sufixos nous i contextos lingüístics també peculiars, diferents dels fins ara coneguts. És un exemple eloqüent d'aquest fet, la forma **auśes** (C.1.26,3), relacionable amb la llegenda **auśesken**, de les monedes (A.7), i amb el topònim mencionat per Ptolomeu (2,2,69). Aquest és el llistat de les paraules que conté aquest lèxic per a les quals algun autor ha proposat una interpretació com a topònim¹⁰³:

auśes (C.1.26,A-3)
akari (D.18.1,B-3)
alaultun (G.24.4)
arseetarkiterter (A.33)
bakartaki (A.6)
bašti (A.6)
belse (A.6)
belseśalir (A.6)
betaseśalir A.6
bilbiliařs K.28.1
eteńiltír (F.11.38,B)
iltírkeśalir A.19
iltírtaśaliruśtin A.18
labini
śaitabikitarban (A.35)
śikař (A.6)
ǰaiuki (Procedència desconeguda)
ǰkařki (A.6)

5.4 La morfologia

La comparació interna dels textos ibèrics entre ells, junt amb la identificació de noms personals i topònims permet distingir entre el que podríem anomenar “formes radicals” i certes partícules, certs segments lingüístics mínims que se'ls uneixen en forma de prefix, sufix o infix. Untermann, a MLH III.1¹⁰⁴ recull 45 d'aquests segments, que designa amb el terme, deliberadament ambigu, de “morfs”. Aquests segments, que funcionen la majoria de vegades com a

---

¹⁰³ Per a una informació més detallada de cada forma, v. les entrades respectives dins del lèxic.

¹⁰⁴ MLH III.1 (§509-554).

sufijos, encara que també ho poden fer com a prefixos o infixos, deuen contenir alguna informació de tipus lèxica o gramatical que en la majoria de casos se'ns escapa. És per això que l'únic terreny en què ens podem moure amb un mínim de seguretat és en el de la simple definició dels contextos on apareixen aquestes partícules, aquests segments mínims¹⁰⁵. En canvi, només en comptades ocasions, podem aventurar-nos a donar una explicació de la possible funció de cadascuna d'aquestes partícules.

D'altra banda, es planteja també el problema de la *scriptio continua* i la separació vacil·lant de les paraules que trobem en el conjunt de l'epigrafia ibèrica. Això provoca que alguns morfemes que, en uns casos semblen actuar com a sufixos, en altres apareguin més aviat com a prefixos, mentre que en una tercera opció puguin aparèixer senzillament com a formes independents. D'aquí la necessitat d'una nomenclatura imprecisa com la que fa servir Untermann. Aquest fet, d'altra banda, pot ser també indicatiu que, en alguns casos, aquestes partícules no siguin pròpiament elements sufixals sinó més aviat paraules àtones i, en realitat, independents.

Tot i que molts dels morfemes recollits en aquest lèxic havien estat ja identificats per Untermann, en alguns casos els nous testimonis epigràfics han servit per acotar-ne millor l'ús i la distribució. En aquest lèxic es troben comentats específicament els morfemes següents:

1. Sufijos:
  - a
  - ai
  - an
  - ar
  - ban
  - bi
  - e
  - ei
  - en
  - er
  - etar
  - i
  - ika
  - ir

¹⁰⁵ Un dels últims treballs específics sobre la segmentació dels textos ibèrics és ORDUÑA 2006.

-ka
-kaŕ
-ke
-ki
-ku
-mí
-ne
-sa
-śu
-ta
-te
-ti
-tin
-tu
-u

2. Prefixos:

bi-
is-
o-
t-

3. Infixos:

-ke-
-ta-

Els contextos lingüístics d'aparició d'aquests segments, la combinació sufixal en què es poden inserir i, en algun cas, una possible interpretació de la seva funció es troben especificats dins del lèxic pròpiament dit.

5.5. Els verbs

La identificació del sistema verbal ibèric seria un gran progrés per al coneixement de la gramàtica d'aquesta llengua. En aquest sentit, s'han fet fins a l'actualitat diverses temptatives per trobar en els textos ibèrics possibles formes verbals. Un cop localitzades les seqüències que serien susceptibles d'actuar com a

tals, s'ha passat també a analitzar-ne la morfologia, encara que això no ha desembocat encara en conclusions a propòsit dels accidents gramaticals a què se sotmetria el verb ibèric, ni tampoc a propòsit de com es plasmarien morfològicament aquests accidents.

Per a la detecció de verbs ibèrics, s'han esgrimit argumentals d'índole diversa. En els quatre punts que segueixen queden recollides, de forma sintetitzada, les vies lògiques bàsiques que s'han seguit per a la detecció de possibles formes verbals en ibèric:

1. Una de les raons que s'han fet entrar en joc ha estat l'aparent complexitat morfològica d'un grup nombrós de formes que podrien ser considerades com integrants d'un mateix paradigma pel fet de compartir un nucli constant i immutable. Un exemple clar es trobaria en la diversitat de seqüències en què és possible d'aïllar un radical **(b)iti(ṛ)/(b)ite(ṛ)**¹⁰⁶. A partir d'aquí, és factible d'assajar una segmentació i identificació dels sufixos que determinen aquest nucli, cosa que proporciona pistes a propòsit dels morfemes verbals en ibèric. Això permet, d'altra banda, d'inserir en el mateix esquema de **(b)iti(ṛ)/(b)ite(ṛ)** altres formes amb un radical diferent. Per aquesta qüestió, v. la taula adjunta al final d'aquest capítol.
2. En altres casos, s'han esgrimit arguments relacionats amb la tipologia epigràfica i amb el context lingüístic. Aquest ha estat el procediment seguit per a l'estudi d'una estructura recurrent en ibèric, com és NP-te+**ekiar**¹⁰⁷. De tota manera, cal tenir present que a la base de relacionar **ekiar** amb un verb, probablement amb un sentit proper al de “fer” s'hi troba un argument de naturalesa bascoiberista. La proposta que aquest terme equivalgui al verb “fer” no és compartida unànimement per tots els autors. De Hoz¹⁰⁸, seguit per Rodríguez Ramos i Orduña, proposa que no es tracti d'un verb, sinó d'un substantiu, pel fet d'anar acompanyat de sufixos que semblen ser adnominals.

¹⁰⁶ Per al tractament i la segmentació de les formes que configuren aquest paradigma, a banda de MLH III.1 (§566), v. DE HOZ 2001c, ORDUÑA 2006, UNTERMANN 1987, 1996, 2001; VELAZA 2001, 645.

¹⁰⁷ FERRER ((e.p.) annex 15) esquematitza les aparicions d'**ekiar** de la següent manera: {**bani / bi / NP / X**} + **(t(e) / ta / d(e))** + {**egi** + {**ar / an / en**}} + **(mi / ban / Y)**.

¹⁰⁸ DE HOZ 2001c, 354.

3. En altres ocasions, s'ha provat de fer una extrapolació d'estructures ja conegudes on podria aparèixer un verb a estructures similars no tan ben identificades. Per exemple: a partir del reconeixement d'una fórmula NP-**te+ekiar**, podríem deduir l'existència d'una estructura subjacent NP-**te+verb**, de manera que podríem esperar que encaixin en la categoria de verbs almenys algunes de les paraules que ocupen la posició immediatament després de NP-**te**¹⁰⁹. Aquesta hipòtesi es veuria abonada pel fet que es trobin implicats en aquesta estructura algun dels verbs identificats també segons el procediment descrit a l'apartat 1. A continuació s'aporta un llistat de seqüències que podrien quadrar en aquesta estructura descrita:

Jdinbašteeroke (C.17.1,A-1)
 ]o^rtintembařsar (E.4.1)
 ]tibeleştelokir (F.20.3,B-II,1)
 ]ultibaisertekaukoř[(F.11.32)
 betukinete iuštir (F.17.2,B.a)
bigildirste eřešu (C.2.3,A-5)
 keltibeleşte bařur (F.20.3,B-II,9)
 kuleşbelaurte borariku esasiřa (F.20.1,A-II,8/9)
 laurbertontebitarste (F.20.1,B-I,2)
 lauriskerkate banmlirbaiturane (F.9.5,2)
 sakařatinte iuštir (F.17.2,A-1)
 saltutibaite iumstir (F.13.5)
 ]kianaiunortinite řalirotanai (C.21.6,B-2)
 ]ultibeikate řalir (C.21.6,B-3)
agirukerte iustir (C.41.1,1)
 basikorteř[oka]nsba (H.0.1,B.b-1)
batirakariteřitan (C.1.24,A-9)
iubebařte neitiniunstir (B.11.1,1/2)
 ortinbereteřeikiar (C.21.10,1)
 řalaiarkiste berkebeřa ařika (C.21.8,B-1)
 řalaiarkiste ikař (C.21.8,A-3)
 řalaiarkisteřokan (C.21.10,2)

¹⁰⁹ Aquesta proposta ha estat sostinguda per autors com ara VELAZA (2004) o RODRÍGUEZ RAMOS (2005).

4. Finalment, s'han adduït possibles textos bilingües que serviren per trobar l'equivalent en ibèric de formes verbals llatines. És aquest el cas de la interpretació que Untermann¹¹⁰ fa de l'arquitrau de Sagunt F.11.8, en el qual creu possible trobar per al terme ibèric **tebanen** la correspondència llatina “coeravit”. De tota manera, aquesta interpretació ha generat una certa polèmica i compta tant amb partidaris com amb detractors¹¹¹. El testimoni manuscrit d'una altra peça bilingüe, en aquest cas provinent de Tarragona (C.18.6), va suscitar la possibilitat que **aŕe teki**, amb una variant **aŕetake**, fos la traducció a l'ibèric de la fórmula sepulcral llatina HEIC EST SIT[.

Finalment, cal destacar de manera positiva que no falten casos en què aquests diferents processos deductius, cadascun per la seva banda, arriben a conclusions similars. Il·lustraria això el paradigma **iti(ŕ)/ite(ŕ)**, que també es troba entre el llistat de formes susceptibles de ser interpretades com a verb pel fet d'anar darrere d'un nom personal sufixat amb **-te**. D'una manera similar, també l'anàlisi del freqüent terme **ekiar**, podria fer confluïr dues d'aquestes vies, si és que compartís radical amb la forma **bitekian** (B.3.2,6), identificable com a verbal per la similitud amb el paradigma de **(b)iti(ŕ)/(b)ite(ŕ)**.

¹¹⁰ UNTERMANN 1984 i altres publicacions posteriors.

¹¹¹ Per aquesta qüestió, v. l'entrada **eban** del lèxic pròpiament dit.

El paradigma verbal de **(b)iti(ř)/(b)ite(ř)** i formes afins

ba	b	ite	ř								
ba		ga	řok								
ban	b	ite									
ban		iti	ř							an	
bas	b	ite	řo								
bas	b	iti	ř		bar			t		in	
bas	b	itu	ř		bar			t		in	
bas		e	ř								
bas		e	řok							ar	
bas		e	řok(e)								
bas		i	ř								
	b	ita								n	
	b	ite			ba						
	b	ite				i				an	
	b	ite		ki						an	
	b	ite	ř								
	b	ite	řok							a	
	b	ite	řok							an	
	b	ite	řok(e)					t		an	
	b	ite	řok(e)				te	t		in	e
	b	ite	řok(e)					t		in	e
	b	ite	řok(e)					to			
	b	ite	řok			i		t		in	
	b	ite	ř					tu		an	
	b	ite						te		an	
	b	ide						de		n	
	b	ite						tu	i		
	b	iti	řok							an	
	b	iti	řok(e)								
	b	idu					de	d		in	
		e	řok							an	
		e	řok							ar	
		e	řok(e)								
		erte	řok							an	
		ga	řok							an	
		ga	řok								
		ite	ř			i		t		an	
		iti	řok							an	
		iti	řok(e)				te	t		an	
		ite	řok(e)							n	

3.5. El lèxic

Tot i que el mètode comparatiu intern per ell mateix no permet de penetrar en el camp de la semàntica, sí que permet, en canvi, d'identificar estructuralment les posicions més propícies per a l'aparició d'una categoria determinada de paraules. Un exemple d'aquest fet podria partir de l'anàlisi d'un dels segments més freqüents en ibèric, el morf **ban**¹¹². Tot i ser aquest un dels elements més usuals en aquesta llengua, observem, tanmateix, que no sembla acompanyar mai noms personals. En contrapartida, tanmateix, sí que trobem aquest morf darrere de paraules per a les quals s'ha postulat tradicionalment una interpretació com a noms comuns, com és ara el cas de **śalir** o **seltar**. Així, doncs, és possible proposar que l'anteposició a **ban** és una posició adequada per a la presència de noms comuns. Aquesta interpretació es veuria complementada pel fet que la forma que precedeix **ban**, hipotèticament un nom comú, sembla venir determinada pel tipus de suport sobre el qual es troba la inscripció, cosa que podria donar algunes pistes sobre el significat de la paraula en qüestió. En resum, doncs, per a la identificació de formes apel·latives pot resultar de gran utilitat la detecció prèvia dels sufixos i els contextos en què aquestes tenen propensió a inserir-se.

En aquest lèxic es recullen també algunes formes per a les quals és possible postular una interpretació com a paraula pròpia del lèxic comú. Aquest és el llistat on s'agrupen totes aquestes formes:

(t)eban
ańs
baikar
baites
eńiar
iunstir
kaśtaum, kaśtaun i keśtańn
kitar
neitiniunstir
ońtin
śalir
seltar

¹¹² Per a una anàlisi més exhaustiu de **ban** amb la bibliografia corresponent, v. l'entrada **ban** del lèxic pròpiament dit.

5.7. Els pronoms

Untermann, a MLH III.1¹¹³, identifica algunes arrels que es podrien trobar a la base de paradigmes plausiblement pronominals. Aquests nuclis pronominals es caracteritzarien per ser elements breus que acceptarien una gran versatilitat de formes sufíxals. Un altre criteri d'identificació de formes pronominals seria el que tindria en compte la disposició dels elements en els textos o en les seqüències de paraules. Així, per exemple, si acceptem l'existència d'una fórmula NP-**te+ekiar**, podríem suspesar la possibilitat que aquest nom personal fos, en algunes ocasions, substituït per alguna mena de pronom, preferiblement personal.

Els elements per als quals en aquest lèxic se cita alguna interpretació com a pronominals són:

aře
ban
bařbin
bas
etar
ir-
is-
itir/iteř
kuřs
mi
ur

---

¹¹³ V. MLH III.1 (§555-556)

**LÈXIC D'INSCRIPCIONS IBÈRIQUES
(1991-2006)**

-a

Els finals en **-a** són bastant estranys en ibèric. Tot i que en alguns casos és temptador d'aïllar-los a manera de sufix, la seva baixa freqüència obliga a prendre aquestes anàlisis amb precaució. D'altra banda, en alguns contextos concrets sembla que aquest final en **-a** encaixaria bé amb una interpretació com a variant simplificada d'**-ar**.

UNTERMANN (§509) proposa de reconèixer aquest sufix en els casos següents:
1/ Amb bastanta seguretat per comparació amb **labeisiltun-ir** (F.20.1,A-I,1) en la forma:

ildunir-a (G.1.1,B-4/5)

2/ En el final de les marques de propietat

kulesuri-a (D.7.1, tot i que l'últim signe també seria interpretable com a **r** (RODRÍGUEZ RAMOS 2002-03, 370))

alostibaś-a-mi o **bilostibaś-a-mi** (B.1.274, encara que els tres últims signes es troben separats de la resta per interpunció i que no podem descartar que remetin, en realitat, a **-ar-mi**).

Tampoc no és impossible que calgui comptar amb la presència d'aquest sufix en les formes següents:

bilosteker-an-a (F.17.4,A-1/2)

kebelkair-a (F.20.1,A-II,8)

selgitar-a (B.7.34,13)

tuikesir-a (C.2.3,A-2)

En el lèxic nou no hi ha exemples del tot evidents de l'existència d'aquest sufix. De tota manera, es presenta la possibilitat d'aïllar un final **-a** en tres casos, que podrien admetre una interpretació com a nom personal, per bé que en cap ocasió no resulta del tot garantida. Els dos últims exemples aportats, d'altra banda, podrien se manlleus.

berkebes-a (C.21.8,B-1)

iuni-a (C.37.1)

uatin-a (C.9.3)

a[-]kitei[-]e v. **ar̄kideibase**.

abar̄[v. **mbar̄**].

abaŕketoke|

H.0.1,B.b-2

Procedència desconeguda

L'estructura de la seqüència recorda *abaŕgeborste* (C.2.3,A-2) i *abaŕkebiotaŕ* (C.0.2,C-1), on és possible d'aïllar un element inicial **abaŕ**, que almenys en alguns casos té un valor antroponímic (§7.1), i potser un infix **-ke-**. ORDUÑA, per la seva banda, argumenta una interpretació com a numeral en la seva forma lèxica.

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618; VELAZA 2001, 645-648; ORDUÑA 2005.

abatutikerka v. *aidutigerka*.

abe

B.7.38,A-I,3

Pech Mahó

s. III aC

Lectura insegura: SOLIER - BARBOUTEAU llegeixen **ar** o **rs**. No valorable.

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 62-73.– UNTERMANN 1996, 103.

abiner

E.15.1,2 (= K.5.4,2)

La Caridad, Caminreal

100-50 aC

Paraula sense paral·lels satisfactoris dins del lèxic ibèric (cf. tanmateix **bianer** d'E.5.6). Si es confia en el caràcter bilingüe de les dues estampilles bessones de la peça, podria correspondre al llatí *servus*, però no són poques les dificultats per sostenir aquesta interpretació (v. VELAZA 1996 p. 329). D'altra banda, la inscripció *Fulvius Abiner* sobre un *instrumentum domesticum* d'Isona (IRC V, 11) faria molt plausible una interpretació de la forma com a nom personal (MONCUNILL – VELAZA (e.p.)). ¿Potser hauríem, doncs, de comptar amb un antropònim ibèric format per **abi** i **ner**? Recordi's també *Abisunhari*, de l'estela de Lerga.

Bibl.: VICENTE REDÓN *et al.* 1984, 102.– SILGO 1994, 24 i 164.– VICENTE REDÓN *et al.* 1993, 760-764; VELAZA 1996, 328-329; BELTRÁN 2003; RODRÍGUEZ RAMOS 2005, 54-55; MONCUNILL – VELAZA (e.p).

abokers v. *atagerstítmímtina*.

abokerstítmímtina v. *atagerstítmímtina*.

aboí v. *ataí*.

abuloíraune

K.28.1

Andelo

s. I aC

Nom personal que ha esta interpretat com una adaptació a l'ibèric de la forma celtibèrica **abulu** (K.1.1,A-11, K.1.1,B-4 i K.1.1,B-8). Això no obstant faltaria donar una explicació convincent del final en **-íraune**, per al qual RODRÍGUEZ RAMOS (1999-2000) proposa que es tracti d'una variant de l'apel·latiu celtibèric *launi*. FARIA, d'altra banda, proposa una interpretació de la paraula com a nom personal pròpiament ibèric. En aquest sentit, segmenta la seqüència com a **abu-loí-aun-e** i aporta els següents paral·lels: **baíkaabultumantí++** (D.3.1,2, encara que la lectura és dubtosa), **loísur** (lectura de SOLIER de B.7.35,3/4), **loísar** (B.7.36,A-4/5), **aibeloírar** (G.16.1,D), **olortikirsbeírian** (F.11.10,1/2) i, finalment, **auntiki** (A.4-1). Sigui com sigui, tampoc no és descartable que es tracti d'una inscripció en protobasc, més que no en ibèric.

Bibl.: MEZQUÍRIZ 1992.– FARIA 1992-93, 278 n. 8; SILGO 1993; FARIA 1993, 157-158; FARIA 1994a, 68; UNTERMANN 1995, 253-254; VELAZA 1996, 326-328; RODRÍGUEZ RAMOS 1999-2000; FARIA 2000a, FARIA 2001, 95; GORROCHATEGUI 2002b, 81-82; FARIA 2002, 121; FARIA 2002a, 233; RODRÍGUEZ RAMOS 2002b, 43; FARIA 2003, 215; FARIA 2004, 302; FARIA 2006, 116.

agiroírdin

C.41.1,2

Alorda Park, Calafell

s. III aC

Nom personal format pels elements antroponímics en composició **akir** (§7.7) i **oírtin** (§7.95). Observi's que el primer nom personal del text comparteix amb aquest el primer formant antroponímic (*agirukeíte* (C.41.1,1)).

Bibl.: MORER - SANMARTÍ - VELAZA 2004.– VELAZA 2002b, 413-414; DE HOZ 2005, 81.

agirukeíte

C.41.1,1

Alorda Park, Calafell

s. III aC

Nom personal format pels elements **akir** (§7.7) i **ukeí** (fins ara no documentat, tot i que, per una metàtesi, podria remetre a **urke** (§7.140)) i sufixat amb **-te** (v. **-te**). És probable que aquesta paraula sigui l'agent de l'acció expressada per la paraula següent **iustir**.

Bibl.: MORER - SANMARTÍ - VELAZA 2004.– VELAZA 2002b, 413-414; DE HOZ 2005, 81.

ai

C.32.1

Terrassa

s. II aC

¿Marca o abreviatura de propietat?

Bibl.: MORO 1987.– PANOSA 1993b, n. 16.1; PANOSA 1999, 34.b.1.

-ai

UNTERMANN (§510) observa que en alguns formants antroponímics un final en **-ai** podria ser una variant de **-e** o de **-i**. L'alternança més clara es troba a **beíai/beíi** (§7.34), però potser també cal fer esment d'altres casos com ara **sikai** (documentat a **sikaai** (A.100-13))/**sike** (§7.102) o **kinai** (de **kankinai** (A.102-1))/**kine** (§7.75). Observi's que en els dos últims exemples la variant en **-ai** es documenta en llegendes monetals i que la seva interpretació com a noms de persona no és del tot segura. Caldria esbrinar, d'altra banda, si aquesta alternança ha de ser interpretada com una marca sufixal o si, contràriament, es tracta tant sols d'una variant fonètica.

En altres ocasions, en canvi, UNTERMANN considera que **-ai** ha de ser considerat clarament un sufix *i*, com que fa l'efecte que serveix d'enllaç entre paraules de la mateixa categoria gramatical (sobretot noms personals), proposa que la funció d'aquest morf sigui propera a la d'una conjunció copulativa o disjuntiva. De tota manera, observi's que aquest ús del sufix es troba sols en uns documents concrets, que es restringeixen a un territori molt determinat (Castelló i La Punta d'Orlell), de manera que aquesta falta de generalització del segment potser seria un argument en contra de la hipòtesi d'UNTERMANN. Tampoc ORDUÑA (2006, 57) no troba del tot factible aquesta interpretació d'**-ai** com a conjunció, sobretot a partir de la valoració de la llegenda monetal **belsekuai**, apareguda després de la publicació dels *Monumenta Linguarum Hispanicarum*.

Els diferents casos on sembla possible aïllar aquest morf són:

1/ Com a sufix únic, en paraules que no accepten una interpretació com a nom de persona:

aneí-ai (F.9.5,4 i F.9.7,A-3)

is-ai (F.9.7,A-4 i G.1.2,2)

uskeike-ai (F.9.7,A-7 F.9.7,B-4)

Per bé que potser convé tenir en compte una possible interpretació de les següents formes com a noms personals:

śanibeí-ai (F.9.7,A-3)

unibeike-ai (F.9.5,4)

2/ En amalgama sufixal darrere de noms de persona:

aíkitiker aikas (F.6.1,4) (malgrat la interpunció, ¿NP+amalgama sufixal?)

astebeike-ai-e (F.6.1,2)

atunenisoíbar-ai (F.9.6,1)

balkebiuí-ai-es (que, pel context, potser ha de ser corregit en **balkebiuíaikas**)

F.6.1,4)

belešakin-e-ai (F.9.7,A-6)

bototaš-e-ai (F.9.5,4 i F.9.7,A-2)

kařestar-e-ai (F.9.7,A-6)

leitaš-e-ai (F.9.7,A-3)

šanike-ai (F.9.7,A-2)

selke-ai-barton-e-ai (F.9.7,A-2)

selke-ai-bartun-e-ai (F.9.5,4)

selkinus-t(e)-ai (F.9.7,B-3, encara que potser també podríem interpretar **-tai** com a variant de **-te**)

ultitekeř-ai-ka-se (F.6.1,3)

3/ En amalgama sufixal darrere de paraules d'altres categories:

ǰdil-ai (F.11.34,1)

askeltiořbatisitiǰai (B.23.18)

bařbin-ke-ai (F.9.7,A-1)

ilduniřa-en-ai (G.1.1,B-4/5)

is-bin-ai (G.1.1,A-I,5/6)

4/ La majoria dels exemples citats (els de F.6.1, F.9.5 i F.9.7) s'agrupen formant algun tipus de concordança:

auřunibeikeai astebeikeaie (F.6.1)

belešakineai kařestareai (F.9.7,A-6)

bototašeai selkeibartoneai šanike-ai uskeike auřuni[be]ikeai aneřai šanibeiřai leitašeai (F.9.7,A-2/3)

bototašeai selkeibartuneai unibeikeai aneřai unibeikeai (F.9.5,4)

isai iltursaiřsai ařikařbinisai (F.9.7,A-4, s'aïlla millor **-sai**, encara que a la primera paraula no)

5/ En el lèxic que presentem apareix documentat darrere d'un nom de lloc i amalgamat amb el sufix **-ku**:

belse-ku-ai (A.6)

aidutigerka

C.1.24,A-5

Empúries, L'Escala

225-175 aC

Nom personal format por **aitu** (§7.5) i **tiker** (§7.125) i sufixat amb **-ka**, de la mateixa manera que els altres dos noms de persona que el precedeixen: **érdebaska** i **bintuúgeska**.

Bibl.: SANMARTÍ 1988 (**abadutikerka**); UNTERMANN 1996, 86-93; PANOSA 1999, n. 10.30; FARIA 2004a, 175-176; ORDUÑA 2006, 271-284.

ailoskibeti

H.14.1

Baeza

¿s. II aC?

Segment extret d'una línia de text en *scriptio continua*. CORREA considera que el signe 5 té més un valor numèric que no pas fonètic, motiu pel qual assigna un valor metrològic al text. De tota manera, cf. H.1.1 i H.13.1, on apareix un signe similar amb clar valor **s**. Tot i que existeix la possibilitat de veure al principi de la seqüència una variant del formant antroponímic **alos** (§7.9), el final en **kibeti** no apareix documentat, almenys per ara, com a tal. Això no obstant, trobem un paral·lel exacte a **kibeti** (Sant Julià de Ramis). D'altra banda, FARIA proposa una lectura **bekibilos**, que li permet d'identificar un nom personal format amb un segon element **bilos** (§7.39).

Bibl.: CORREA 1989.– DE HOZ 1994 (la seva lectura completa del text, obtinguda a partir de criteris diferents de transcripció, és **nikariloskiikibilosos**); FARIA 1995a, 80; FARIA 2003a, 317.

aiunikuúskate

C.21.10,3

Castellet de Banyoles, Tivissa

s. III aC

Probablement nom personal format pels elements **aiuni** (§7.6) i **kuúrs** (susceptible també d'intervenir en la composició antroponímica a **bankuúrs** (H.0.1,B.b-2) i **lakukuse** (D.18.1,C-4), encara que per la seva aparició en altres contextos v. **bankuúrs**) i sufixat per una amalgama **-ka-te**.

Bibl.: ASENSIO - MIRÓ - SANMARTÍ - VELAZA 2003.– ORDUÑA 2006, 309-311.

aiuniltun

C.8.12

Badalona

Forma que apareix repetida una altre cop, però en sentit invers, sobre la mateixa peça. Sens dubte, nom personal format pels elements **aiun** (§7.6) i **iltun** (§7.62).

Bibl.: COMAS - PADRÓS - VELAZA 2002.– LUJÁN 2005, 475-476.

aiunortinikabitañantesía v. **aiunortinikabitañantesír**.

aiunortinikabitañantesír

C.21.6,A

Castellet de Banyoles, Tivissa

Seqüència complexa en la qual són identificables els següents elements: un nom personal **aiunortin** (format pels elements **aiun** (§7.6) i **órtin** (§7.95, encara que noti's la diferència en les vibrants)), un sufix **-ika** (v. **-ika**), un element **bitañ**, segurament relacionable amb el paradigma de **(b)ite(ř)/(b)iti(ř)** (v. **(b)ite(ř)/(b)iti(ř)**), un sufix o infix **-an-** i una seqüència **tesír**, potser ella mateixa integrada per **-te-** i **-sír**.

Bibl.: BENAGES 1990.– SILGO 1994, 34.– FARIA 1992-93, n. 1; UNTERMANN 1996, 100; VELAZA 1996, 317 (**aiunortinikabitañantesía**); PANOSA 1999, 47.6; ORDUÑA 2006, 298-302.

aiunortiniku v. **ĵkianaiunortinite**.

aka

D.15.11

Guissona

1-25 dC

No és segur que els signes siguin ibèrics: també seria possible una lectura RA, com a lletres llatines. ¿Marca o abreviatura de propietat? Un formant antroponímic **aka** podria estar documentat en les formes **akanos** (C.8.1), **akailtir** (G.16.1,A-B) i **akanur** (B.4.10,A.b-1).

Bibl.: PERA 2003, n. 22.– PERA 2005.

akal

Canal dels Avellaners, Berga

s. II-I aC

PANOSA no descarta tampoc una lectura inversa **mer**. Sigui com sigui, la paraula resulta ser d'interpretació incerta. El paral·lel més proper es troba, per ara, a **akalu** (G.24.4).

Bibl.: CARRERAS 1990, 64-67.– PANOSA 1999, 53.1.

akalu

G.24.4

El Amarejo, Bonete

Paraula d'interpretació dubtosa. Potser és convenient de tenir en compte alguns noms personals formats amb un element **aka** (cf. **akanos** (C.8.1), **akaitir** (G.16.1,A-B) i **akanur** (B.4.10,A.b-1)), de la mateixa manera que també algunes altres paraules que acaben en **-lu**: **eukilu** (F.13.75) i **banmíreśu[---]lu** (F.9.5,5-6). FARIA, per la seva banda, prefereix una lectura **lkalu**.

Bibl.: BRONCANO 1989.– FARIA 1992-93, n. 7.

akanur

B.4.10,A.b-1

Montlaurès, Aude

UNTERMANN observa certa semblança formal (acabament amb **-ur**) i estructural (última frase del text) amb la paraula **kutur** (v. **kutur**). De tota manera, cal tenir present l'opció que **aka** funcioni, almenys en alguns casos, com a formant antroponímic (cf. **akaitir** (G.16.1,A-B), **akalu** (G.24.4) i **akanos** (C.8.1)) i que, per tant, també aquí ens trobem davant d'un nom de persona.

Bibl.: UNTERMANN 2002, 358-361.

akari

D.18.1,B-3

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

Paraula que es repeteix al mateix text a D.18.1,C-7 i a **akariśalir** (F.20.2,B-11b). Per a aquest últim cas, LUJÁN (2005, 473) proposa una interpretació com a nom de lloc.

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

akari

D.18.1,C-7

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

Paraula que es repeteix al mateix text a D.18.1,B-3. V. **akari** (D.18.1,B-3).

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

akerí v. **mbaí**.

akiańko

C.21.8,B-2

¿Castellet de Banyoles, Tivissa?

Paraula de difícil interpretació. Un element **-ko** és conegut com a formador breu, però **akiań** no apareix documentat en el repertori. UNTERMANN, encara que amb reserves, té en compte la possibilitat que ens trobem davant d'una variant d'***ekiarku**, que s'amagaria sota la forma defectiva **ekiaku** (F.13.29).

Bibl.: UNTERMANN 1991-93.– VELAZA 1994, 10-23; UNTERMANN 1995, 247-248; UNTERMANN 1996, 84-86; VELAZA 1996, 318-321; PANOSA 1999, 47.8; ORDUÑA 2006, 303-308.

akila

B.3.2,4

Gruissan

100-70 aC

No és segur que l'últim signe **i** del segment anterior **kokoñi** (B.3.2,4) no constitueixi, en realitat, l'inici d'aquesta forma, amb la qual cosa obtindríem una lectura **iakila**. Sigui com sigui, la interpretació de la paraula resulta insegura, encara que potser convindria recordar l'existència del formant antroponímic **akir** (§7.7). Per a la resta, per bé que els finals en **-la** no són gaire freqüents en ibèric, cf. **alidikila** (D.18.1,C-6), **ebanalbasusbeliginela** (G.13.1,8), **keltibelesla** (F.20.3,B-II,6) i **dadula** (G.1.1,A-I,1), entre altres. Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 85-91.– UNTERMANN 1996, 96-97; ORDUÑA 2006, 240-245.

akiroñtin v. *agiroñdin*.**akirukeñte** v. *agirukeñte*.**al**

C.31.8

Barri Antic de Sant Boi de Llobregat

100-50 aC

No és gens clar que es tracti d'una inscripció ibèrica: de fet, cas que els caràcters fossin llatins, la lectura es convertiria en *PA*. PANOSA no descarta, tanmateix, que es tracti d'una forma abreviada d'un element antroponímic com ara **albe** (cf. *Albennes* (T. Sall.), **alor** (§7.9) o **alos** (§7.9)).

Bibl.: BARREDA 1990, lám. XVIII n. 1.– PANOSA 1993b, n. 15.2.– PANOSA 1999, 25.b.2.

al

C.39.1

Els Guíxols, Sant Feliu de Guíxols

125-75 aC

També podria ser **bil**. Sigui com sigui, en tots dos casos podríem trobar-nos davant d'un formant antroponímic abreviat: **alos** o **alor** (§7.9), cas d'acceptar la primera lectura com a correcta, i **bilos** (§7.39), si partim, en canvi, de la segona.

Bibl.: NOLLA - ESTEVA – ALICART 1989, 16.– PANOSA 2001, n. 10.1.

al

C.8.3

Badalona

Lectura provisional pendent de confirmació i que cal prendre amb precaució.

No valorable.

Bibl.: VELAZA 1996, 314-315.

alabultun v. **alaultun**.

alaultun

G.24.4

El Amarejo, Bonete

No obstant alguna dificultat de lectura, la seqüència permet de reconèixer amb raonable seguretat la paraula **alaun** seguida d'**(i)ltun** (§573). Pel que fa a **alaun** (o **alau-n**), la seva aparició a la llegenda monetar A.16 així com la menció per Ptolomeu (2,6,67) d'una ciutat de nom *Alauna* semblen justificar gairebé amb total certesa una interpretació d'aquesta paraula com a topònim. D'altra banda, la composició resultant s'assembla considerablement a **alauniltirte** (D.8.1,B-2), que remet, al seu torn, a formes com ara **bastesiltirte** (F.13.24), i **lakunmiltirte** (F.9.7,B-4), encara que en aquests casos el valor toponímic del radical no sembla del tot garantit i caldria també tenir com a present també una possible interpretació com a noms de persona. FARIA, per la seva banda, llegeix **alabultun**, forma que segmenta en **ala-bu-(i)ltun**, i que interpreta com a nom personal.

Bibl.: BRONCANO 1989.– FARIA 1990-91, 82; FARIA 1992-93, 278; FARIA 2000, 62; UNTERMANN 2002b, 3.2; FARIA 2004, 302; FARIA 2006, 116.

alidikila

D.18.1,C-6

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

Sense paral·lels segurs. Tot i així, per al final en **-kila**, cf. **akila** (B.3.2,4) i **lisabotirkasete+[---]kila** (Abrigo Burgal).

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

alo

A.6

218-180 aC

Llegenda monetar de lectura i interpretació insegures. Recordi's, amb tot, el formant antroponímic **alos** o **alor** (§7.9).

Bibl.: DE HOZ 1995, grup F.

alobatin

A.6

218-180 aC

Tal vegada nom personal constituït sobre un primer element **alo(s)** (§7.9) i un segon formant antroponímic **batin** (¿variant de **betin** (§7.37)?).

Bibl.: VILLARONGA 1994, 53 n. 114.– DE HOZ 1995, grup C; GARCÍA-BELLIDO - BLÁZQUEZ 2001, 204.

-an

Sufix que sol aparèixer darrere de formes segurament verbals i que no es documenta amb total seguretat darrere de noms personals. UNTERMANN (§511) aïlla aquest element tant en funció de sufix com de prefix:

1/ Casos en què UNTERMANN identifica un sufix **-an**:

gařok-an (G.1.1,A-I,1)

ir-an (F.20.1,B-I,5)

A aquesta llista probablement també podríem afegir les següents formes:

sebagedir-an (G.1.1,B-5)

setalike-an (F.17.2,A-2)

2/ En pocs casos es documenta com a sufix de noms de persona:

auetiriř-an-mi (B.1.15,C i B.1.15,D, text on també apareix la forma **auetiriř-ar-mi** (B.1.15,D), motiu pel qual UNTERMANN no descarta que **-an**, en aquest cas, sigui una variant d'**-ar**)

bilostekeř-an-a (F.17.4,A-1/2, tot i que la segmentació final resulta estranya).

3/ Com a prefix, UNTERMANN destaca les formes següents:

an-bořiltunu (F.20.1,A-I,3)

an-tinmlitutuřane (F.9.5,1, encara que no descartem que en aquest cas i el següent haguem de comptar amb un segment **antin**, més que no pas **an-tin**)

an-dinue+] (G.13.1,4)

En el lèxic nou, aquest sufix sembla estar àmpliament documentat com a complement de formes probablement verbals:

aiunortinikabitař-an-teřir (C.21.6,A)

bandeř-an (C.1.24,B-1/2) (NP?)

bařtubarerteřok-an-utur (D.0.1,A)

biteřok-an (B.7.38,A-III,8)

biteřok-an (H.0.1,B.a-2)

bitete-an (F.13.75,2)

bitiřok-an (B.7.38,A-I,3)

erteřok-an (D.0.1,A)

kaultebiteřok-an (H.0.1,B.b-3)

řalaiarķistereřok-an (C.21.10,2)

tuřsbiteřok-an (H.0.1,A.a-4)

itiřokanker] (Procedència desconeguda, Plom 1 Cara B-1)

anaie v. suisebeleřanaieinekabin.

anbelsibems

B.23.3

Roca Rendu, Ossejà

Al començament de la seqüència sembla apropiat de reconèixer-hi un nom personal compost d'**an** (§7.10) i **bels** (§7.32). UNTERMANN posa en relació el final **ibeíms** amb **(i)ben**, dels ploms d'Azaila (**Írtibanben** (F.20.2,B-8), **]+toneti-aite-ben-śalir** (F.20.3,A-II,11) i **tabaiben** (F.20.2,B-10)).

Bibl.: CAMPAJÓ - UNTERMANN 1991, n. 6.– CAMPAJÓ - UNTERMANN 1993; UNTERMANN 1995, 250-251; PANOSA 1999, n. 3.2.b.

ankona[n]in

C.27.1,4/5

Civit

¿s. I aC - I dC?

Nom personal femení trimembre en què és possible d'identificar els elements **an** (§7.10), **kon** (§7.77) i **ainin** (§7.21). De tota manera, tingui's en compte que es produeix un canvi de línia darrere dels dos primers signes. Probablement correspon al nom de la dedicant.

Bibl.: VELAZA 1993c.– RODRÍGUEZ RAMOS 2001, 9.– UNTERMANN 1995, 248-249; VELAZA 1996, 323; PANOSA 1999, 60.1; RODRÍGUEZ RAMOS 2001a, 66-67; UNTERMANN 2002b, 2.4; SILGO 2005.

anńkitare

D.18.1,C-2

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

Probablement es tracta d'un nom personal format amb els elements **anń** (§7.10) i **kitar** (§7.76) als quals segueix un sufix **-e**.

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

anńkitarnitebeta[v. **anńkitare** i **nitebeta**].

-ar

Element (§512) molt freqüent darrere de noms personals, ja sigui com a sufix únic (cf., entre molts altres, **biurtaar** (C.1.31)), ja combinat amb **-mi** (cf., per exemple, **mlbebiurarmi** (C.8.10,1/2)). Pel tipus de suport on apareix (generalment vasos de ceràmica, encara que també tombes) sembla factible que l'estructura NP-**ar** equivalgui a la indicació del propietari de la peça. Així, doncs, aquest morf presentaria un ús equivalent a **-en**, motiu pel qual alguns autors tendeixen a consierar-los variants d'un mateix sufix (v. **-en**).

ar (B.7.38,A-I,3) v. **abe**.

ar (F.20.6,A) v. **sakalakar**.

ar v. **tua**.

are v. **aretake**

areritatis

B.3.2,1

Gruissan

100-70 aC

Seqüència sense paral·lels propers. De tota manera, per al final en **taratis**], cf. **Itarati** (F.17.2,A-2), **bataratite** (F.9.7,A-7) i **sakariskeirtaibatarati** (F.13.2,A-3).

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 85-91.– SILGO 1994, 41 i 129.– UNTERMANN 1996, 96-97; ORDUÑA 2006, 240-245.

ařetake

Expressió (§583) que es documenta en inscripcions sepulcral (C.18.5, C.18.6, F.11.1 i F.11.6) i per a la qual ha estat comunament acceptada l'equivalència, proposada ja per Hübner, amb el llatí *hic situs est*. La proposta neix del testimoni manuscrit de la inscripció bilingüe de Tarragona (C.18.6), que consta d'una primera línia de text llatí HEIC EST SIT[seguida per una segona línia en ibèric en la qual es llegeix **aře teki**. D'aquesta manera, s'ha interpretat que aquesta expressió i la seva probable variant **ařetake** havia d'equivaler a la mencionada fórmula sepulcral romana. De vegades l'element **aře** (§557) es troba separat per interpunció de **take** (F.11.1), cosa que afavoriria la possible interpretació del primer element com una forma adverbial o pronominal (com el llatí *hic*). Aquest element, d'altra banda, recordaria l'arrel ibèrica **ir-** (v. **ir**).

ařikakalereianir

C.21.8,B-1/2

¿Castellet de Banyoles, Tivissa?

El primer signe **ka** és dubtós i, de fet, també podria ser **n** (**ařinkalereianir**). Si es tractés del signe **ka**, com que estaria escrit dues vegades seguides, podria obeir a un cas de ditografia. V. **ařikalereian[---]+te** (C.21.8,A-3).

Bibl.: UNTERMANN 1991-93.— VELAZA 1994, 10-23; UNTERMANN 1995, 247-248; UNTERMANN 1996, 84-86; VELAZA 1996, 318-321; PANOSA 1999, 47.8; ORDUÑA 2006, 303-308.

ařikale

C.21.8,B-2

Castellet de Banyoles, Tivissa

Paraula que es repeteix diverses vegades en el mateix plom sota les formes **ařikale** o **ařikaler** (cf. **ařikaletesui** (C.21.8,A-2), **ařikalereian[---]+te** (C.21.8,A-3) i **ařikakalereianir** (C.21.8,B-1/2)). A més a més, cal recordar **ařikaler-ka** (F.7.2), i altres formes possiblement emparentables com ara **ařikař** (F.9.5), **ařikařbinisai** (F.9.7,A-4) i **ařikařbinmlikise** (F.9.5,3).

Bibl.: UNTERMANN 1991-93.— VELAZA 1994, 10-23; UNTERMANN 1995, 247-248; UNTERMANN 1996, 84-86; VELAZA 1996, 318-321; PANOSA 1999, 47.8; ORDUÑA 2006, 303-308.

arikalereian[---]+te

C.21.8,A-3

¿Castellet de Banyoles, Tivissa?

Sembla raonable una restitució **arikalereian[ir]**, amb la qual cosa obtindriem pràcticament la mateixa seqüència que a l'altra cara del plom (**arikalereianir** (C.21.8,B-1/2)). En aquest cas, a l'element conegut **arikaler** (v. **arikale** (C.21.8,B-2)) s'hi afegiria potser el sufix **-ei** i, sense separació, en un cas de *scriptio continua*, **anir**, potser variant d'**aner**, que trobem documentat als ploms d'Orlell (F.9.6, F.9.5 i F.9.7). La variant podria ser fonètica o morfològica, però cal observar que el context d'aparició en aquests exemples (proximitat amb **uskeike**, **iustir** i altres termes) no sembla equiparable amb el cas que estem tractant ara. Observi's, malgrat tot, que a F.9.5 apareix també, encara que a certa distància, el terme **arikaar**.

Bibl.: UNTERMANN 1991-93.– VELAZA 1994, 10-23; UNTERMANN 1995, 247-248; UNTERMANN 1996, 84-86; VELAZA 1996, 318-321; PANOSA 1999, 47.8; ORDUÑA 2006, 303-308.

arikaletesui

C.21.8,A-2

¿Castellet de Banyoles, Tivissa?

V. **arikale** (C.21.8,B-2), en aquest cas seguit de **tesui** (¿potser amalgama de sufixos?).

Bibl.: UNTERMANN 1991-93.– VELAZA 1994, 10-23; UNTERMANN 1995, 247-248; UNTERMANN 1996, 84-86; VELAZA 1996, 318-321; PANOSA 1999, 47.8; ORDUÑA 2006, 303-308.

arinkalereianir v. arikalereianir.

arir

B.23.14,3

Roca Gassiot, Ossejà

UNTERMANN porta a col·lació **arireboretar++** (E.13.1,3), tot i la no coincidència de les vibrants.

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, 9.– SILGO 1994, 41.– CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1993; PANOSA 1999, n. 3.5.

ar̄ketur̄ki

E.0.1

Procedència desconeguda (Aragó)

s. II-I aC

Trobem la mateixa forma a la llegenda monetal A.28-1. Sembla viable una anàlisi com a nom personal constituït per **ar̄ke** (§7.14) i **tur̄ki** (¿variant prefixada amb **t-** del formant antroponímic **ur̄ki** (cf. *Vrgidar* (*T. Sall.*)?). Per a la consideració d'un prefix de marca de femení **t-** (v. **t-**).

Bibl.: VILLARONGA 1994, 183 n. 7.

ar̄kideibase

B.11.1,3

Cruzy, Ensérune

¿s. III aC?

Nom personal format per **ar̄ki** (§7.14) i **teibas** (potser variant de **tibaś** (§7.124)) i sufixat amb **-e**, de la mateixa manera que el nom de persona que el precedeix **kulesare** (B.11.1,2/3). Malgrat tot, cal remarcar que el formant **ar̄ki** generalment es documenta amb la variant sonora, mentre que el formant **tibaś** sol aparèixer amb la sorda (cf. *ar̄gitibaśar* (B.1.14)). Sembla, d'altra banda, molt menys probable que la segmentació de la forma sigui **ar̄-kidei-bas-e**, on la forma **kidei** sí que encaixaria bé amb la resta d'inscripcions amb signari dual i grecoibèric on apareix documentada.

Bibl.: VALDEYRON 1999.– UNTERMANN 2001, 618-619; VELAZA 2001, 651-652; FARIA 2002, 127 (**a[-]kitei[-]e**); UNTERMANN 2002, 355-358; SILGO 2004.**arkio**

F.11.38,B

Camp de Morvedre, Sagunt

Encara que els signes semblen de lectura segura, podria ser que la seqüència fos incompleta. Cal esmentar la possibilitat que la forma inclogui un element **ar̄ki** (per bé que noti's la diferència de les vibrants amb §7.14).

Bibl.: SILGO - TOLOSA 2000.– VELAZA 2002b, 412-413.

arkiteibase v. **ar̄kideibase**.

aṛkiu+++++u

B.23.21,1

Pedrera de la Cabanette, Ossejà

El conjunt del text és de lectura molt dubtosa, motiu pel qual la interpretació ha de ser presa com a provisional. Tot i així, no hem de descartar que calgui identificar un formant antroponímic **aṛki** (§7.14) i un sufix **-u**.

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, n. 16.– PANOSA 1999, n. 12.

aṛora

C.27.1,4

Civit

¿s. I aC - I dC?

Paraula sense paral·lels segurs. Si tenim en compte la posició que ocupa dins del formulari, no seria impossible que marqués la relació familiar existent entre el mort (**tikirsikoṛ** (C.27.1,1)) i la dedicant (**ankonaunin** (C.27.1,4/5)), però cal reconèixer que moltes altres hipòtesis serien igualment possibles.

Bibl.: VELAZA 1993c.– UNTERMANN 1995, 248-249; VELAZA 1996, 323; PANOSA 1999, 60.1; UNTERMANN 2002b, 2.4; SILGO 2005.

aṛṣeeratesuṛ+tebankite [v. **lakukuse**, **eṛate**, **suṛ[-]te** i **bankite**.

aṛs/ars

Tot i que aquest element pot funcionar com a formant antroponímic (§7.15), alguns autors (DE HOZ 1995c, RODRÍGUEZ RAMOS 2002g), per la seva presència reiterada en contextos que inviten a una interpretació com a nom de lloc, proposen d'atribuir-li una funció apel·lativa amb un sentit proper a "ciutat". V. també LUJÁN 2005 i **bilbiliaṛs** (K.28.1).

arsakiskuekiar v. **aṛsbikisteekiar**.

aársbikisteekiar

A.33-2

s. III aC

Llegenda monetal que ha estat durant molt de temps erròniament llegida com a **arsakiskuekiar**. En resulta una seqüència complexa constituïda per un nom personal **aársbikis** (format ell mateix d'**aárs** (§7.15) i **bikis** (§7.38)), sufixat amb **-te** i seguit d'**ekiar**, amb la qual cosa ens trobem davant la coneguda fórmula d'autoria NP-**te+ekiar**. Una interpretació alternativa a aquesta és la de LUJÁN, que creu més factible d'identificar un nom de lloc **aárs** seguit de la seqüència sufixal **-biki-**. LUJÁN argumenta que l'element **aárs** inscrit sobre monedes de Sagunt ha d'expressar més plausiblement el nom de la seca que no pas el nom d'una persona. De tota manera, aquesta última interpretació presenta l'inconvenient de la no documentació en el lèxic ibèric actual ni d'una fórmula NL-**te-ekiar** ni d'un sufix **-biki**. D'altra banda, la vibrant del topònim **ars** o **ars-e** no coincideix amb la de la seqüència comentada. Per a la interpretació del sufix **-te** com a marca d'agent a partir d'aquest testimoni, v. VELAZA 2002a.

Bibl.: SILES 1985, 193; SILGO 1994, 46 i 27.– FARIA 1994, n. 53; VILLARONGA 1994, 304, n. 2; GARCÍA-BELLIDO - BLÁZQUEZ 2001, 37-45; VELAZA 2002a; VELAZA 2002d; FARIA 2003, 213-214; FARIA 2005, 164; LUJÁN 2005, 478.

arseetarkikurkur v. arseetarkiterter.

arseetarkiterter

A.33

s. III aC

El principi **arseetar**, que apareix de manera aïllada en altres monedes (A.33-2/A.33-3), sembla correspondre a un nom de lloc **arse** o **ars-e** (cf. **ars-kitar** (A.33-4)) seguit del terme o sufix **etar** (v. **etar**). Trobem, d'altra banda, un paral·lel idèntic a aquesta construcció a **śaitabietar** (A.35-1). La segmentació del final en **kiterter** resulta, en canvi, menys evident. Tant podria ser que convingués identificar un terme **kiter** (¿variant de **kitar** (v. **kitar**)?) sufixat amb **-ter**, com un sufix o terme **-kit(e)** (cf. **kidei** (G.1.1,A-I,7) o **kiteibors** (F.20.1,A-II,8)) i una forma final **erter** (v. **erter** (A.18)). Per una interpretació d'**etarkite** com a marca de valor pròpia de les dracmes, v. FERRER - GIRAL e.p o **etar**.

Bibl.: RIPOLLÈS 1992.– VILLARONGA 1994, 305 n. 7 (**arseetarkikurkur**); GARCÍA-BELLIDO - BLÁZQUEZ 2001, 39; VELAZA 2002d, 133; FERRER - GIRAL (e.p).

arskitakue v. **etebanar**.

arskoboŕ v. **arskotaŕ**.

arskotaŕ

F.13.75,1

Castellet de Bernabé, Lliria

c. 200 aC

Possiblement nom personal format pels elements **ars** (§7.15) i **kotaŕ** (per al qual no comptem amb paral·lels), o bé **ars** i **taŕ** (§7.115) units per un sufix –**ko-**, per ara no documentat. Per FARIA, nom personal trimembre.

Bibl.: GUÉRIN - SILGO 1996.– FARIA 1997, 106; VELAZA 2001, 644-645; FARIA 2002, 135; FARIA 2003, 215; FARIA 2006, 116.

artaŕokeŕ v. **jaŕ** i **toŕokeŕbetu**.

artikanantir

B.23.14,1

Roca Gassiot, Ossejà

Seqüència de segmentació poc evident. A manera d'hipòtesi podríem provar d'identificar els elements **ar**, **tikan**, **anti** i **(i)r** que potser configurarien un nom personal trimembre: per a **ar** cf. la segmentació de FARIA **uštal-ar-ilun-e** (F.9.5,5); per a **tikan** cf. **neršetikantekiarμί** (F.15.1); la forma **anti** tal vegada podria estar relacionat amb **bonantite** (F.13.3,1), **antinmlitutuřane** (F.9.5,1) i **andinue** (G.13.1,4)). Finalment, l'acabament en **-ir** podria correspondre a un sufix (v. **-ir**).

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, 9.– UNTERMANN 1995, 251.–SILGO 1994, 38; PANOSA 1999, n. 3.5.

as+]

H.0.1,A.a-5

Procedència desconeguda

Lectura fragmentària de restitució impossible. De tota manera, recordi's la forma **asai**, de la segona línia del mateix text (H.0.1,A.a-2).

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618; VELAZA 2001, 645-648.

asai

H.0.1,A.a-2

Procedència desconeguda

Seqüència que recorda **OASAI** (H.3.4) i fins i tot **isai** (F.9.7,A-4 i G.1.2,2).

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618; VELAZA 2001, 645-648.

asešalir v. belsešalir.

askeltiorbatisit**ai**

B.23.18

Roca Gassiot, Ossejà

El penúltim signe també podria ser **r**. Tot i que el principi de la seqüència coincideix amb **aske** (B.1.215), no disposem de paral·lels gaire útils per a la interpretació de la forma. Per a **batis** o **bati**, UNTERMANN porta a col·lació el terme **batir** o **batirs** que apareix de manera reiterada al plom de Palamós (C.4.1). Cal també tenir en compte que el final en **-ai** funciona algunes vegades com a sufix (v. **-ai**).

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, n. 13.– SILGO 1994, 47 i 55; PANOSA 1999, n. 3.9.

ata

C.7.17

Turó dels Oriols, Cabrera de Mar

s. I aC

¿Abreviatura de propietat? Recordi's el formant onomàstic **ata(n)** (§7.18).

Bibl.: RIBAS I BERTRAN 1994, fig. 3.3.– PANOSA 2001, n. 3.1.

atagerstiri mm̄tina

B.23.16,3

Roca Gassiot, Ossejà

Seqüència d'anàlisi insegura. Potser seria factible la identificació d'un nom personal **atager** constituït per un formant antroponímic **ata(n)** (§7.18) i un altre **taker** (§7.111). Cf. també la forma d'aquest mateix text **titi mm̄** (B.23.16,2), potser una expressió numeral, tal i com suggereix la reiteració de signes iguals.

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, n. 11.– SILGO 1994, 24.– CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1993; PANOSA 1999, n. 3.7.

ataki

B.7.38,A-I,7

Pech Mahó

s. III aC

Lectura d'UNTERMANN, en contraposició a la de SOLIER - BARBOUTEAU, que opten per **atan**. En ambdues lliçons potser és possible de reconèixer un formant antroponímic **ata(n)** (§7.18), en el cas d'**ataki** sufixat amb **-ki**.

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 62-73.– SILGO 1994, 28.– UNTERMANN 1996, 103.

atan v. ataki.**atani**

B.23.15,2

Roca Gassiot, Ossejà

Probablement ens trobem davant del formant antroponímic **atan** (§7.18) sufixat amb **-i** (que UNTERMANN interpreta com a variant, potser dialectal, del sufix **-e**).

Bibl.: CAMPAJÓ - UNTERMANN 1991, 10.– SILGO 1994, 28.– CAMPAJÓ - UNTERMANN 1993; PANOSA 1999, n. 3.6.

ataŕ

B.23.5

Roca Clément, Ossejà

Potser és possible trobar paral·lels en les formes **ataŕesaŕku** (H.0.1,A.b-3), **ataŕesaŕte** (H.0.1,A.b-3) i **ataŕsu** (C.35.1,A), on **ataŕ** podria ser una variant del formant onomàstic **atan** (§7.18). D'altra banda, no és tampoc impossible que calgui unir aquesta inscripció amb B.23.6 i llegir així **ataŕlauŕ** (¿amb un final variant de **lauŕ** (§7.84), potser per un fenomen de dissimilació?).

Bibl.: CAMPAJÓ - UNTERMANN 1991, n. 7b.– CAMPAJÓ - UNTERMANN 1993; PANOSA 1999, n. 3.3.b.

ataresařku

H.0.1,A.b-3

Procedència desconeguda

UNTERMANN posa de manifest l'alternança sufixal entre aquest paraula i la següent **ataresařte** (H.0.1,A.b-3) i remarca que tant el sufix **-ku** com el sufix **-te** poden aparèixer amb topònims. De fet, una interpretació com a nom de lloc casaria bé amb la reconstrucció de la forma que segueix com a **kita[r** (v. **kitar**). En tot cas, per al suposat radical **ataresař** no disposem de paral·lels exactes. De tota manera, recordi's **atař** (B.23.5) i **atařsu** (C.35.1,A), on l'element **atař** podria ser una variant del formant onomàstic **atan** (§7.18) i **řar** (cf. *ildiřsar* (B.7.34,19), *katuiřar* (B.1.20) i *kuleřare* (B.11.1,2/3)).

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618; VELAZA 2001, 645-648; LUJÁN 2005, 482.

ataresařte

H.0.1,A.b-3

Procedència desconeguda

V. **ataresařku** (H.0.1,A.b-3).

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618; VELAZA 2001, 645-648; LUJÁN 2005, 484.

atařlauř v. **atař** i **lauř**.

atařsu

C.35.1,A

El Vilar, Valls

Lectura proposada per FERRER i que permet de reconèixer un formant antroponímic **atař** (cf. *atař* (B.23.5), **ataresařku** (H.0.1,A.b-3), **ataresařte** (H.0.1,A.b-3) o **bařkatařar** (F.20.3,A-II,9), i que podria ser potser variant d **atan** (§7.18)) sufixat amb **su**. Sigui com sigui, no és impossible que l'últim signe hagi de ser llegit en realitat **te**, amb la qual cosa obtindríem el conegut formulari NP-**te+ekiar**, que presumiblement marcaria el nom de l'autor.

Bibl.: FABRA - BURGUETE 1986, 72.– PANOSA 1993b, n. 25.1 (*uřtanatařsu*).– UNTERMANN 1995, 250; VELAZA 1996, 331; PANOSA 1999, 43.1; FARIA 2002, 138; FARIA 2003, 215; FARIA 2006, 117 (*uřtanatařsu*); FERRER 2005, 964-965.

ati+

G.20.1,1

Gandia

Començament de paraula sense identificar, encara que recordi's l'existència d'un freqüent formant antroponímic **atin** (§7.19).

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1992b (**atu**).– SILGO 1994, 31.– UNTERMANN 1996, 101; VELAZA 1996, 315.

atilarlikuřtalaři

B.23.14,4

Roca Gassiot, Ossejà

Sembla oportuna una segmentació **atilar-likuř-talaři**. UNTERMANN proposa d'identificar a **atilar** una forma iberitzada del nom gal·loromà *Atilla*; mentre que per a **likuř** i **talaři** no comptem amb paral·lels gaire convincents. L'única forma adduïble per al primer seria **likor** (E.1.396). Observi's també que **talaři** es repeteix a la forma anterior del mateix text **katiliřtalaři** (B.23.14,3).

Bibl.: CAMPMAYÓ - UNTERMANN 1991, 9.– SILGO 1994, 29 i 199.– CAMPMAYÓ - UNTERMANN 1993.

atinbořs v. *Xadintabeř*.

atintu

B.23.21,3

Pedrera de la Cabanette, Ossejà

El conjunt del text és de lectura molt dubtosa, motiu pel qual la interpretació ha de ser presa com a provisional. De tota manera, és molt probable que ens trobem davant d'un nom de persona abreviat constituït per un formant **atin** (§7.19) i un element **-tu** (¿variant del formant breu **-to** (§614)?).

Bibl.: CAMPMAYÓ - UNTERMANN 1991, n. 16.– SILGO 1994, 29.– PANOSA 1999, n. 12.

atu v. **ati+**.

atu^{rn}[

C.33.1

Puig Cardener, Manresa

450-400 aC

Probablement nom de persona format per un element **atu^r** (cf. **atu^rte** F.17.2,B.a, forma que UNTERMANN interpreta bé com a variant d'**atun** (F.17.2,A-4), bé com a nom simple (§7.20)), i un segon element començat per **n-** però irreconeixible a causa de la mutilació de la peça.

Bibl.: CURA - SANMARTÍ 1981, 117.– PANOSA 1993b, 20.1; PANOSA 1999, 26.1.

audi^rtadaka^rbi

B.25.3,3

Guils de Cerdanya

Sols per al final podem aportar com a possible paral·lel la forma **ka^rbi** (F.13.3,8b). Recordi's que els finals en **-bi** de vegades són sufixals (v. **-bi**).

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991.– SILGO 1994, 49, 88 i 101.– CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1993; PANOSA 1999, n. 5.3.

au^r+

A.6

218-180 aC

Llegenda monetal de lectura i interpretació insegures. Tingui's en compte l'existència d'un formant antroponímic **au^r** (§7.21).

Bibl.: VILLARONGA 1994, 53 (**au^re**) n. 111.– DE HOZ 1995, grup F; GARCÍA-BELLIDO - BLÁZQUEZ 2001, 205.

au^re v. **au^r+**.

aure^len v. **aure^ltin**.

auśes

C.1.26,A-3

Fòrum romà d'Empúries, L'Escala

s. I aC

Sembla indubtable la relació amb **auśesken** de les llegendes monetals (A.7) i amb el topònim *Ausa* mencionat per Ptolomeu (2,2,69). Això no obstant, queda encara pendent de precisar si ens trobem aquí davant del topònim en la seva forma concreta o bé si es tracta més aviat d'una forma sufixada amb **(e)s**, potser ella mateixa interpretable com una abreviatura d'**auśesken**, tret que això evidenciï, tal i com proposa DE HOZ, que el sufix **-esken** hagi de ser, en realitat, descompost en **-es-ken**. Sigui com sigui, pel context onomàstic en què s'insereix, sembla possible que ens trobem davant d'una menció de l'*origo*, amb la qual cosa podríem proposar una traducció semblant a "ausetà" o "provinent d'Ausa". Tingui's en compte, d'altra banda, que també l'última paraula del mosaic de Caminreal, **usekeřteku** (E.7.1=K.5.3), admet una interpretació com a expressió de l'*origo*. En aquest últim cas, però, seria el sufix **-ku**, i no pas **-es**, el que recolliria aquesta noció.

Bibl.: AQUILUÉ - VELAZA 2001.– VELAZA 2001, 655-656; DE HOZ 2002; FARIA 2002a, 234; MAYER 2002, 195; VELAZA 2003b; LUJÁN 2005, 486.

autigi

F.11.34,4

Sagunt

Paraula en què potser és possible identificar un nom personal format amb un element **tiki** (§7.127), cosa que deixaria una seqüència inicial **au-**, que potser podríem atribuir a una variant o abreviatura d'**aun** o **auř** (§7.21). Trobem una altra possibilitat de nom personal amb un primer formant abreviat a **uatina** (C.9.3).

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1991.– PÉREZ VILATELA 1991; PÉREZ VILATELA 1993; VELAZA 1996, 313; UNTERMANN 1996, 101.

autiřbotakařbi v. **audiřtadakařbi**.

babakaleiři v. **okaleiři**.

babakaleitji v. **okaleiři**.

babata

D.16.1

Els Cortals, Cervera

Podria ser que els tres signes no tinguessin un valor fonètic sinó que es tractés d'una seqüència de numerals **II**X o **XII**.

Bibl.: LAFUENTE - LÓPEZ 1987.– PANOSA 2001, n. 4.1.

babír v. babiteira.

babiteira

B.7.38,A-I,7

Pech Mahó

s. III aC

Paraula d'anàlisi insegura, encara que potser integrant del paradigma de **biteí** (v. **(b)iti(í)/(b)ite(í)**). Observi's que una altra possible forma del mateix paradigma apareix a la línia 2 del mateix text: v. **bitírokan** (B.7.38,A-I,3).

SOLIER - BARBOUTEAU, per la seva banda, opten per una lectura **babír**.

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 62-73.– SILGO 1994, 53.– UNTERMANN 1996, 103.

bai

Sant Julià de Ramis (Girona)

s. III aC

¿Marca o abreviatura de propietat? Trobem aquesta mateixa abreviatura sobre ceràmica a Soses (D.4.11) i Azaila (E.1.64,B i E.1.441).

Bibl.: BURCH - NOLLA - PALAHÍ - SAGRERA - SUREDA - VIVÓ 2001, 150, n. 12.– VELAZA 2004c, 328; PANOSA 2005, n. 5.2.

bai+[

F.11.35,B-4

Castell de Sagunt

El signe 3 podria ser **te** de manera que potser hi hauria la possibilitat de restituir **baites** (v. **baites**).

Bibl.: GOZALBES 1993-94.– GOZALBES 1993-94.– SILGO - GOZALBES 1996-97 (**baike+[**); VELAZA 2001, 642-644.

baiesa+ibeku[v. **baiesatababer**.

baiesatababer

F.11.38,B

Camp de Morvedre, Sagunt

Lectura molt dubtosa que cal prendre amb cautela. UNTERMANN prefereix llegir **baiesa+ibeku[**.

Bibl.: SILGO - TOLOSA 2000.– VELAZA 2002b, 412-413.

baika[

Procedència desconeguda

Plom 1 Cara B-2

Forma que podria estar relacionada amb la paraula **baikar** (v. **baikar**).

Bibl.: VELAZA 2004a.

baikaII v. **baikar**.

baikar

C.9.2

Montjuïc, Barcelona

s. IV aC

Lectura insegura, sobretot pel que fa als signes primer i últim. PANOSA proposa també la lectura **baikaII**. Segons aquesta mateixa autora, en aquest cas i en el de **baikar** (B.1.1) podem trobar-nos davant d'un nom personal abreviat. V. també **baikar**.

Bibl.: PANOSA 1993b, n. 12.1.– UNTERMANN 2001, 624.– PANOSA 1999, n. 21.6.

baikar

Paraula que apareix documentada almenys sis vegades i sobre suports destacables pel seu valor material. Es troba sobre una pàtera de plata de Tivissa (C.21.2), en un bol umbilicat darrere d'un nom personal (C.7.16), sobre una copa de plata (B.10.1) i com a text únic en una *kylix* d'Ensérune (B.1.1) i potser també en un escif trobat a Montjuïc (C.9.2). Aquests són els textos:

badeiřebaikarśokinbaikar (C.21.2)

]b̄in baikar (B.10.1,A)

b̄aikar (B.1.1)

b̄aikar (C.9.2)

bantořenm̄ibaikar (C.7.16)

Per que fa a la interpretació d'aquesta forma, PANOSA (1993b, n. 8.2) proposa atribuir-li un valor proper al de “difunt” o “tomba”, mentre que GORROCHATEGUI (2002a) creu probable que es tracti del nom del recipient. En la mateixa línia que aquest últim autor, UNTERMANN (2001, 624) assenyala que el sentit d'aquesta paraula ha d'estar relacionat amb el camp semàntic dels objectes de valor. RODÍGUEZ RAMOS (2005, 53), prenent en consideració els contextos on apareixen els objectes amb aquest terme inscrit, creu que la paraula fa referència a un recipient usat en rituals funeraris.

baike+ v. **bai+**.

baise+

F.27.1,B-1

La Mazorra, Utiel

Lectura dubtosa. Potser començament de nom personal format amb l'element **baise** (§7.23).

Bibl.: FLETCHER 1982, 252-254 (**baisen** o **kaisen**).– SILGO 1994, 58.

baisen v. **baise+**.

baite+

Procedència desconeguda

Plom 1 Cara B-2

Probablement l'últim signe és s. V. **baites**. Aquest terme apareix sufixat amb -**ki** a la cara A d'aquest mateix plom.

Bibl.: VELAZA 2004a.

baites/baides

Terme (§562) molt freqüent en inscripcions sobre plom i que pot aparèixer sol o determinat per sufixos molt diversos. Pels testimonis en grecoibèric i sistema dual sembla que la transcripció més propera a la realitat fonètica del terme és *baides*.

1/ Alguns exemples concrets de **baites** seguit de sufixos són:

baitesbi (C.2.3,A-3)

baitesgige (B.7.34,3)

baitesir (G.1.3,2)

baiteski (F.6.1,3)

baitesbaniekaŕse (F.6.1,4)

baitesi (F.9.8,A-3)

2/ Cal destacar que sovint es troba a prop d'antropònims, de manera que potser hauríem de pensar en una forma apel·lativa referida a aquests noms. Com que al plom grec de Pech Mahó (LEJEUNE - POUILLOUX - SOLIER 1988; UNTERMANN 1996, 81) el document es tanca amb un llistat de noms personals ibèrics als quals s'invoca en qualitat de "testimonis", no és descartable que sigui possible d'atribuir també aquest sentit a **baites**, que de vegades apareix en un context similar. ORDUÑA (2005) planteja fins i tot la possibilitat que es tracti d'una forma directament manllevada del grec μάρτυρες.

baiteski

Procedència desconeguda

Plom 1 Cara A-1

Seqüència en què apareix indubtablement el terme **baites** (v. **baites**), aquí sufixat amb **-ki**. D'altra banda, aquesta mateixa paraula reapareix, aquest cop sense cap sufix, a la cara B del mateix plom: **baitē+** (Plom 1 Cara B-2), com també al plom 2 (**baiteski** (Plom 2 Cara A-1) i, plausiblement, **baŕkabiosbaitē**] (Plom 2 Cara A-2)). Trobem també aquesta mateixa forma exacta al plom de Castelló (F.6.1,2 i 3).

Bibl.: VELAZA 2004a.

baiteski

Procedència desconeguda

Plom 2 Cara A-1

V. **baites**, aquí sufixat amb **-ki**.

Bibl.: VELAZA 2004a.

baitibo++r[v. **baitita**++r[.

baitita++r[

F.11.38,A

Camp de Morvedre, Sagunt

UNTERMANN creu preferible transcriure **baiti ebof**. Sigui com sigui, la lectura resulta enormement insegura, sobretot pel que fa al final. Tenint sempre això en compte, potser podríem separar un hipotètic radical **baiti**, comparable amb **baitikoŕeba** (F.20.3,B-II,10), **bastabaitieba** (F.7.1,A-1), **bobaitinba**] (F.17.1,A-7) i **baiti** (E.1.362)). Noti's, d'altra banda, certa similitud amb el freqüent terme en inscripcions sobre plom **baites** (v. **baites**).

Bibl.: SILGO - TOLOSA 2000.– VELAZA 2002b, 412-413.

baka+

C.30.3

Cadira del Bisbe, Premià de Dalt

¿s. III-II aC?

La lectura és molt dubtosa, però suposant que fos correcta, trobaríem paral·lels a C.2.52, E.1.363 i B.1.32, entre altres.

Bibl.: PANOSA 2001, n. 9.2.

bakartaki

A.6

218-180 aC

Llegenda monetal sota la qual és possible que s'amagui un nom de lloc.

Bibl.: VILLARONGA 1994, 47 n. 67.– DE HOZ 1995, grup A; GARCÍA-BELLIDO - BLÁZQUEZ 2001, 205.

bakaító

B.23.8

Roca Clément, Ossejà

Seqüència segmentable en **bakaító**, si tenim en compte que el terme **bakaító** apareix uns quants cops en inscripcions sobre plom: cf. **¡bakaítatuáne** (F.9.7,A-6), **kalaisebakaítatuáne** (F.9.7,A-5), **bagárok** (G.1.1,A-I,2) i, malgrat la diferència en les vibrants, potser també **bakaramí** (F.17.2,A-3) i **bakartaki** (A.6). Per al final en **ító** no disposem, tanmateix, de bons paral·lels.

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, 7e.– SILGO 1994, 53; PANOSA 1999, n. 3.3.e.

bakaítetar v. ¡bakaító.

bal

D.15.8

Guissona

s. I aC

Lectura molt dubtosa. PERA proposa que es tracti de dos signes nexats que podrien donar dues lectures diferents segons el sentit: **bal** o **ml**. ¿Marca o abreviatura de propietat?

Bibl.: PERA 2003, n. 15.– PERA 2005.

balasaika v. **balesaika**.

balesaika

Procedència desconeguda

Plom 1 Cara A-1

Lectura molt dubtosa. Segons el dibuix, el tercer signe sembla més **a** que no pas **e**. Si la lectura correcta fos **balesaika**, caldria aïllar la paraula **bale** (v. **bale**). Si, en canvi, s'imposés **balasaika**, potser hauríem de comptar amb l'existència d'un nom personal construït sobre els elements **bala** (§7.24) i **sai** (cf. +**LSAILACOS** [(G.12.4)), al qual seguiria un sufix **-ka**. Observi's que podria ser que la mateixa forma aparegués al final de **Jteibalesaika** (Plom 2 Cara B-1).

Bibl.: VELAZA 2004a.

balitike++ta[v **banitir**+da+.

baltar

F.23.7,A-2

La Balaguera, La Pobla Tornesa

Sembla convenient una lectura sinistrorsa, per bé que les altres dues línies van d'esquerra a dreta. Lectura dubtosa: no és descartable que calgui llegir **balkar** (§7.25).

Bibl.: ALLEPUZ 1996, 6.– VELAZA 2001, 642.

bañbaketi+ v. **bañbaket**i+.

bañbaketi+

D.16.1

Els Cortals, Cervera

¿75-50 aC?

Lectura molt dubtosa. UNTERMANN interpreta l'última *crux* com a **a**. Tenint en compte que l'altra forma documentada a la peça és interpretable com a expressió numeral (v. **babata** (D.16.1)), PANOSA proposa aquesta mateixa categoria per a la forma present.

Bibl.: LAFUENTE - LÓPEZ 1987.– PANOSA 2001, n. 4.1.

banííer

D.18.1,B-2

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

Seqüència sense paral·lels segurs, encara que sembla oportú de destacar una certa semblança amb **banííeśu[---]lu** (F.9.5,5/6) i també amb **jaííamebetan-e** (D.18.1,C-1) i **banitekitane** (D.18.1,A-3), aquestes dues últimes formes d'aquest mateix text.

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

ban (C.1.24,B-2) v. *banitíí+da+*.

ban

A.6

218-180 aC

¿Marca amb valor metrològic? V. **ban**.

Bibl.: VILLARONGA 1994, 36-37 n. 2, 3, 3A.– DE HOZ 1995, grup E.

ban

E.12.6

El Tiro de Cañón, Alcañiz

¿Marca de propietat? Trobem la mateixa abreviatura diverses vegades sobre ceràmica a Azaila.

Bibl.: GASCA - FLETCHER 1989-90, 137.

ban

Tal i com assenyala UNTERMANN (§514), **ban** és un dels segments ibèrics més freqüents. Per aquest fet, potser caldria tenir en compte possibles casos d'homofonia, i potser fins i tot d'homografia, que explicarien la gran varietat de contextos on pot aparèixer aquest element. En efecte, és possible trobar **ban** en funció de formant antroponímic, com a marca (possiblement de valor) en llegendes monetals, com a marca aïllada en ceràmiques, com a part integrant del terme **(t)eban(en)**, com a sufix de paraules que no semblen ser noms personals, i com a prefix. D'altra banda, no són pocs els casos on **ban** es troba separat de la paraula precedent per interpunció, cosa que fa pensar que no es tracti estrictament d'un sufix. Per a una anàlisi recent del segment, v. UNTERMANN 2002b i FERRER - GIRALT e.p. Resulten interessants les conclusions a què s'arriba en aquesta publicació, on es justifica que, en la majoria d'ocasions, **ban** podria correspondre a un determinat o un pronom indefinit. Aquesta hipòtesi presentaria l'avantatge de poder aglutinar gran part dels contextos d'aparició de **ban**.

Tenint en compte la varietat de posicions que pot ocupar **ban**, hem agrupat les seves possibles accepcions en grups diferents:

1/ Alguns exemples de **ban** com a formant antroponímic són:

ban-argif (F.11.34,1)

ban-eki-e (D.18.1,C-1)

ban-śor (B.7.35,9)

ban-toŕ-en-mi-baikar (C.7.16)

ban-tui-n-mi (C.8.11,1/2)

baś-ban-e (F.13.23)

2/ Alguns casos en què **ban** apareix en marques de taller o propietari, potser també interpretables com a noms de persona:

ban (E.12.6)

banba (B.1.232)

banban (C.21.4)

3/ Com a sufix, sol o amalgamat, no referit a noms de persona, sinó a paraules possiblement del lèxic comú, cosa que encaixaria bé amb la mencionada interpretació com a determinant:

[ŕiarban] (F.25.1) i **jiarban** (F.13.24), formes probablement restituïbles com a **eŕjiarban**

[libaraibante eŕiarban bai] (F.13.20)

baites-ban-iekaŕs-e (F.6.1,4)

iltírta-śalir-ban (A.18-5)

kaśtaum-ban-mí (Sant Julià de Ramis)

śaitabi-kitar-ban (A.35)

seltar-ban-mí (E.14.1,1, F.14.1,2, F.14.1,5/6)

baltuśer ban (F.13.6 i altres)

4/ No sembla que pugui acompanyar noms de persona. L'únic exemple que tindriem és d'interpretació dubtosa:

ustain-abań-ar-ban (C.8.2)

5/ En combinació amb **ekiar**:

] + **ban unskeltekiar ban** (F.13.21)

6/ Com a marca en llegendes monetals. Alguns exemples:

ban (A.27-1 / A.27-2 / A.27-3, A.6, A.7)

banoban (A.6)

bante (A.6)

etaban (A.6-6.5)

etebanar (A.33)

7/ Com a prefix:

banbite] (C.21.7,2)

bandeńan (C.1.24,B-1/2)

banitír+da+ (C.1.24,B-2)

bankutur (B.7.38,A-III,8)

bantuńer] (D.0.1,B-2)

8/ Sobre ceràmica de Sant Miquel de Llúria:

ban-i+] (F.13.25, probablement **banite**)

ban-ite (F.13.3,1)

baniteńbań ban (F.13.11)

ban-ke-beńe-i-ńbań] (F.13.6)

bante (F.13.9)

ńbańkuś-ban-ńbańkuś (F.13.8)

9/ En seqüències molt fragmentàries o d'interpretació dubtosa. Per exemple:

] + **banńibae** (F.13.3,16a)

] + **iban ba+**] (F.13.52)

] **bane**] (F.13.66)

] **ebantin kelsekite iustir bankite** (E.4.2)

] **nkantobante** (F.17.1,A-4)

] **s-uni-śani-ban-ite**] (F.13.33)

] **teńba+---]bante bantibate**] (F.13.26)

]tibanteba (F.17.1,A-6)

]ukunban (E.11.1)

abatulkatuŕa-ban-*iu* (C.1.6-B,3)

abilakus+istír+lakea+banśako+] (D.8.1,B-1)

ban[

G.22.1,A-4

Pixòcol, Balones, Cocentaina

Començament de paraula sense identificar. Cf. **ban[** (G.22.1,A-6).

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1990.– VELAZA 1996, 316.

ban[

G.22.1,A-6

Pixòcol, Balones, Cocentaina

Començament de paraula sense identificar. Cf. **ban[** (G.22.1,A-4).

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1990.– VELAZA 1996, 316.

ban+butírban

B.25.1

Guils de Cerdanya

Altres lectures serien també possibles: **baśbutírban**, **baśbutírbaś** o **ban+butírbaś**. Sense paral·lels segurs.

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, n. 17.– CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1993; PANOSA 1999, n. 5.1.

ban+butírbaś v. **ban+butírban**

banargi

F.11.34,1

Sagunt

Cal tenir en compte la possibilitat que es tracti d'un nom de persona constituït pels elements **ban** (cf., per exemple, **banśor** (B.7.35,9), **baśbane** (F.13.23), **kaśesbanite** (F.13.5) o **bantuin-mí** (C.8.11,1/2), entre d'altres) i **ar̄ki** (§7.14, malgrat la diferència en les vibrants).

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1991.– SILGO 1994, 64.– PÉREZ VILATELA 1991; PÉREZ VILATELA 1993; VELAZA 1996, 313; UNTERMANN 1996, 101.

banbite

C.21.7,2

Castellet de Banyoles, Tivissa

Molt probablement es tracta d'una paraula relacionable amb el paradigma de **biteŕ** (v. **(b)iti(ŕ)/(b)ite(ŕ)**).

Bibl.: BENAGES 1990.– SILGO 1994, 64.– FARIA 1992-93, n. 3 (**banbiteŕoka**); UNTERMANN 1996, 101; VELAZA 1996, 314; PANOSA 1999, 47.7.

bandeŕan

C.1.24,B-1/2

Empúries, L'Escala

225-175 aC

Possiblement convé identificar el sufix **-an** afegit a un radical **banteŕ**, potser ell mateix compost de **ban** i **teŕ**. Desconeixem si existeix alguna relació amb **bantoŕ-en-mí** (C.7.16) i si es tracta també d'un nom personal (cf., d'una banda, **ban-tui-(e)n-mí** (C.8.11,1/2) o **kaśes-ban-ite** (F.13.5) i, de l'altre **selki-teŕ-ar** (B.1.24)). Una altra possibilitat seria que calgués inscriure aquesta forma dins del paradigma de **biteŕ** (v. **(b)iti(ŕ)/(b)ite(ŕ)**) o d'**erteŕokan** (D.0.1,A), etc.

Bibl.: SANMARTÍ 1988 (**banteŕban**).– UNTERMANN 1996, 86-93; UNTERMANN 2001, 625 i 626; PANOSA 1999, n. 10.30 (**banteŕ+n**); ORDUÑA 2006, 271-284.

baneia

G.7.5,A

La Bastida de les Alcuses, Moixent

FLETCHER - BONET llegeixen **binkuia**. Sense paral·lels en el lèxic ibèric, per bé que cal fer notar que la paraula anterior del text acaba igual que aquesta (cf. **teia** (G.7.5,A)). Així, doncs, potser convé identificar un radical **ban** sufixat amb **-eia**, de manera que potser podríem plantejar la hipòtesi que el final fos una amalgama de sufixos **-ei-a**.

Bibl.: FLETCHER - BONET 1991-92.– FARIA 1992-93, n. 9; UNTERMANN 1996, 101; VELAZA 1996, 314.

banekie

D.18.1,C-1

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

Seqüència per a la qual dues anàlisis molt diferents són possibles. D'una banda, no és rebutjable que es tracti d'un nom personal integrat per un formant **ban** (cf., **bašbane** (F.13.23), **bantuinmí** (C.8.11,1/2) o **bantořenmíbaikar** (C.7.16)) i un formant **eki** (cf. **akiekiarn**] (C.7.1), *Enneges* de la *T. Sall.*, **uekoeki** (A.101-1, 2.i 3) i **ekibetař** (Los Maillos)), als quals seguiria un sufix **-e** (v. **-e**). L'altra possibilitat passaria per considerar l'existència d'una arrel verbal **eki**, la mateixa que es trobaria a la base d'**ekiar**, que aniria prefixada amb un element **ban-**, de la mateixa manera que **banitiř+da+** (C.1.24,B-2), **banbite**] (C.21.7,2) **bandeřan** (C.1.24,B-1/2) i **Jdienbanitiřan** (C.1.24,A-2). La interpretació de la seqüència queda, doncs, oberta.

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

bani

G.19.2

Cabecico del Tesoro, Verdolay

s. II-I aC

Text breu però complet. Possiblement abreviatura de nom personal format amb l'element **ban** o **bani** (cf. **kařesbanite** (F.13.5) i **bantuinmí** (C.8.11,1/2), entre altres).

Bibl.: DE HOZ 1997.

banikate

D.18.1,A-2

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

El final en **kate** és probablement el mateix que trobem a **iekate** i a **érokate**, de la mateixa línia. Si així fos, obtindríem un radical **bani-**, segurament relacionable amb la forma de la línia següent **banitekitane** (D.18.1,A-3). A jutjar per l'ús que normalment es fa en ibèric dels sufixos **-ka** i **-te**, és probable que les arrels **ie**, **éro** i **bani** siguin formes nominals.

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

banitekitane

D.18.1,A-3

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

Forma que apareix dues vegades a la mateixa línia. V. *supra* **banitekitane** (D.18.1,A-3).

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

banitekitane

D.18.1,A-3

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

Forma que trobem dues vegades a la mateixa línia. L'element **banite** es documenta diversos cops a Sant Miquel de Lliria (cf. F.13.3,1, F.13.11 i F.13.5), on apareix davant de les formes potser verbals **mbaŕ** i **ekiar**, en la mateixa posició que ocupen en altres ocasions antropònims, de vegades sufixats amb **-te**. De fet, FERRER proposa localitzar aquí aquesta mateixa estructura de substantiu-**te**+verb i, així, segmenta **bani-te-(e)ki**, on l'últim segment remetria a l'esmentat **ekiar**. Pel que fa al final en **-tane**, és probable que correspongui a una forma sufixal, la mateixa de les formes següents **niteketane** (D.18.1,A-3) i **n[---]kalimsetane** (D.18.1,A-3).

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

banitír+da+

C.1.24,B-2

Empúries, L'Escala

225-175 aC

Podria ser que calgués separar un morf **ban** (v. **ban**) d'una forma **itír**, molt possiblement pertanyent del paradigma de **(b)ite(ṛ)** / **(b)iti(ṛ)**. Cf. també **bandeṛan** (C.1.24,B-1/2), del mateix text.

Bibl.: SANMARTÍ 1988 (**ban** i **ititebirṛta**); UNTERMANN 1996, 86-93; PANOSA 1999, n. 10.30 (**balitike++ta**); ORDUÑA 2006, 271-284.

bankite

D.18.1,B-5

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

Paraula que es repeteix a la mateixa peça a D.18.1,C-4 i també a E.4.2. No resulta senzill decidir si es tracta d'un nom personal format per **ban** (cf. **banṣor** (B.7.35,9), **bantuinṛi** (C.8.11,1/2) o **kaṛesbanite** (F.13.5)) i **kite** (cf., per exemple, **bertekitete** (F.13.4)), o si cal identificar el radical **ban** sufixat amb l'amalgama **-ki-te**.

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

bankite

D.18.1,C-4

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

V. **bankite** (D.18.1,B-5).

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

bankuś

H.0.1,B.b-2

Procedència desconeguda

Seqüència que es repeteix en dos textos sobre ceràmica de Sant Miquel de Lliria (F.13.5 i F.13.10), una vegada en un text sobre tortera (D.11.3)) i segurament també en les variants **bankus** (C.18.7) i **jrbankusekiar** (F.13.8). Tot i que tant **ban** com **kuś** (cf. **aiunikuśkate** (C.21.10,3)) poden intervenir en la composició antroponímica, l'elevat nombre de casos en què aquests dos elements entren en combinació sembla fer preferible una altra interpretació de l'expressió (v. **bankuś**).

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618; VELAZA 2001, 645-648.

bankuś

Si la forma **guś**, que apareix entre interpuncions en un text en grecoibèric (G.1.1,B-2), fos, malgrat la diferència en les sibilants, el mateix element de **bankuś** es confirmaria una transcripció apropiada amb l'oclusiva velar sonora. La recent documentació d'un nom de persona **aiunikuśkate** (C.21.10,3) posa de manifest que, almenys en alguns casos, **kuś** pot actuar de formant antropònimic. De tota manera, la seva posició més freqüent segueix sent dins de la seqüència **bankuś**, probablementment segmentable en **ban** i **kuś**, i que es documentava fins ara sols en ceràmica de Lliria, però que en el lèxic nou amplia el seu camp d'aparició a un text sobre plom (H.0.1,B.b-2) i un altre sobre tortera (d'una peça coneguda de ja fa temps però amb lectura revisada (D.11.3)).

1/ Trobem l'element **kuś** independentment de **ban** a:

guś (G.1.1,B-2)

kuśiaukeku (F.9.7,A-8)

2/ Casos de **bankuś** documentats a Sant Miquel de Lliria:

bankuś (F.13.5)

bankuś (F.13.10,A)

3/ Casos de **bankuś** sobre plom:

bankuś (H.0.1,B.b-2)

4/ Almenys en un cas **bankus** sembla ser variant de **bankuś**:

lrbankusekiar (F.13.8)

I potser també

bankustintetinar^{mi} (F.20.4,A-1/2)

5/ És especialment rellevant l'exemple sobre la fusaiola de Soses, on **kuś** ocupa el mateix lloc que ocupa **-^{mi}** a la fusaiola de Sant Julià de Ramis, cosa que porta a considerar la possibilitat que es pugui tractar del mateix tipus de paraula (¿potser pronoms?):

kaśtaun-ban-kuś (D.11.3) i **kaśtaun-ban-^{mi}** (de Sant Julià de Ramis)

bankutur

B.7.38,A-III,8

Pech Mahó

s. III aC

Lectura d'UNTERMANN d'un text palimpsest. SOLIER - BARBOUTEAU, d'altra banda, consideren que aquest segment forma part del text principal (B.7.38,A-I). V. **ban** i **kutur**. Trobem la mateixa combinació a **bankuturiřaker** (F.13.3,13).

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 62-73.– SILGO 1994, 119.– UNTERMANN 1996, 103.

banńi

D.18.1,A-2

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

Seqüència formada per **ban** (v. **ban**) i sufixada amb **-ńi**. Apareix també com a forma independent a C.4.2,A i potser fins i tot a **ĵbanńi** (C.28.1). Tenint en compte les formes **binńi** (D.18.1,B-4 i 7) i **sanńi** (D.18.1,B-2), d'aquest mateix text, caldria tenir present la possibilitat que es tractés d'un formant antroponímic **ban** (cf., per exemple, **banřor** (B.7.35,9) i **bantuinńi** (C.8.11,1/2)) sufixat amb **-ńi**. De tota manera, FERRER creu més probable sostenir una interpretació de **ban** com un pronom que representaria una nom comú elidit (per la construcció nom comú sufixat amb **-ban**, v. **ban**). D'altra banda, FERRER proposa una relació entre la fórmula de propietat **tikirsbalaur arńi banńi** (C.4.2,A) i la present fórmula d'autoria **efokate ekiarńi banńi**.

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

banoban

A.6

218-180 aC

Llegenda monetal en què probablement cal indicar l'element **ban** (v. **ban**).

Bibl.: VILLARONGA 1994, 49 n. 81.– DE HOZ 1995, grup E; GARCÍA-BELLIDO - BLÁZQUEZ 2001, 205; UNTERMANN 2002b, 2.1.

bante

A.6

218-180 aC

Llegenda sobre moneda de lectura insegura: RIPOLLÈS adverteix que el segon signe pot semblar **i** i que l'últim està gravat amb molt poca profunditat. Si la lectura correcta fos, malgrat tot, **bante** trobaríem una forma per ara no documentada sobre monedes. RIPOLLÈS la compara amb **bante** (F.13.9), tot i que el context és extremadament diferent i que, per tant, cal prendre la correspondència amb molta precaució.

Bibl.: ESTEVE 2001, n. 28.– RIPOLLÈS 2005, 22.

banteṛ+n v. *bandeṛan*.

banteṛan v. *bandeṛan*.

banteṛban v. *bandeṛan*.

bantoṛenṛibaikar

C.7.16

Turó dels Dos Pins, Cabrera de Mar

¿s. IV-III aC?

La part inicial de la seqüència permet de reconèixer un nom personal **bantoṛ** format pels elements **ban** (cf., per exemple, *banśor* (B.7.35,9), *kaṛesbanite* (F.13.5) o *bantuinṛi* (C.8.11,1/2)) i **toṛ** (cf. *toṛos+[* (F.13.32,B) i *toṛbos* (D.18.1,B-5)), al qual s'afegeix l'amalgama sufixal **-en-ṛi**. Tot seguit, és identificable la paraula **baikar** (v. **baikar**).

Bibl.: PANOSA 1993b, n. 8.2.– PANOSA 1999, n. 18.d.2; DE HOZ 2005, 79 (considera que es tracta d'un nom no ibèric).

bantuínmí

C.8.11,1/2

Badalona

¿150-75 aC?

Nom personal format pels elements **ban** (cf. **banśor** (B.7.35,9), **bantořenmíbaikar** (C.7.16) i **kařesbanite** (F.13.5), entre altres) i **tui** (¿variant de **tuitu** (§7.130)?) i sufixat per l'amalgama **-n-mí** (v. **-en** i **-mí**). Segurament fa referència al nom del difunt. L'estructura sembla ser paral·lela a la del text de l'altra estela trobada just al costat d'aquesta (**mlbebiurarmí** (C.8.10,1/2)), cosa que porta a pensar que, efectivament, **-ar-mí** i **-en-mí** siguin amalgames sufixals equivalents. Tal i com observa FERRER (e.p, annex 1), el fet que **-ar-mí** i **-en-mí** comparteixin un mateix context d'aparició i que ho facin en peces de la mateixa cronologia i procedència podria ser indicatiu que **-ar** i **-en** siguin variants d'un mateix sufix. L'ús de la primera o de la segona variant vindria potser senzillament determinat pel marc fonètic en què s'insereixen.

Bibl.: COMAS - PADRÓS - VELAZA 2001.– FARIA 2003a; FERRER (e.p).

bantuřas

H.0.1,B.a-5

Procedència desconeguda

Probablement cal identificar el radical **bantuř**, present també a **bantuřer[** (D.0.1,B-2). UNTERMANN assenyala la semblança entre les seqüències **biteian** **bantuřer[** (D.0.1,B-2) i **biteian** **bantuřas** (H.0.1,B.a-4/5).

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618 i 626; VELAZA 2001, 645-648.

bantuřer[

D.0.1,B-2

Procedència desconeguda

¿s. III aC?

Probablement convé identificar un radical **bantuř**, que apareix també a **bantuřas** (H.0.1,B.a-5). UNTERMANN aïlla l'element **ban** (v. **ban**) de **tuřer**, per al qual recorda **tuřane** (cf. **kalaisebakařatuřane** (F.9.7,A-5), **kaisanmlirřbaituřanei** (F.9.5,2), **banmlirřbaituřane** (F.9.5,2) i **antinmlitutuřane** (F.9.5,1)).

Bibl.: UNTERMANN 1989.– SILGO 1994, 70 (**bařtuř**).– UNTERMANN 1996, 101; VELAZA 1996, 316; PANOSA 1999, 0.b.1; UNTERMANN 2001, 625 i 626; ORDUÑA 2006, 312-316.

bař

C.33.3

Boades, Castellgalí, Manresa

150-100 aC

¿Abreviatura de propietat?

Bibl.: SÁNCHEZ 1987, 108.– PANOSA 1993b, n. 21.3.

bar[

D.18.1,B-6

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

Paraula mutilada que comença igual que **barete** (D.18.1,A-1), de la mateixa peça.

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

bařbin

Forma potser ella mateixa divisible en **bař-bin** i que UNTERMANN (§556) considera que es troba a la base d'un paradigma pronominal. Apareix sufixada amb **-ke** i **-ke-ai** i per ara es documenta sols sobre làmines de plom. Els seus contextos d'aparició queden molt delimitats:

1/ Es troba a les proximitats de **iunstir**, **atune** i **uskeike**:

iuřtir bařbinke bantakon atu[ne (F.17.2,A-1)

iunstir atune bařbinkeai uskeike (F.9.7,A-1)

iunstirika selkeniuska iunstir bařbin[(F.9.7,B-3)

2/ Pel que fa al lèxic nou, hi hauria la possibilitat d'identificar un derivat de **bařbin** a **bařbinkite** (C.21.6,B-1), encara que el seu context d'aparició i l'amalgama de sufixos serien molt diferents dels definits fins ara. ORDUÑA (2005, p.498) proposa que es tracti d'un numeral en forma lèxica, cosa que encaixaria bé amb el sufix **-ka** que el precedeix:

]uteska.erkaikiřoka.bařbinkite (C.21.6,B-1)

bařbinkite

C.21.6,B-1

Castellet de Banyoles, Tivissa

Paraula formada per **bařbin** (v. **bařbin**) i l'amalgama de sufixos **-ki-te**. ORDUÑA, per la seva banda, argumenta una interpretació com a numeral en la seva forma lèxica.

Bibl.: BENAGES 1990.– SILGO 1994, 67.– FARIA 1992-93, n. 1; UNTERMANN 1996, 100; VELAZA 1996, 317; PANOSA 1999, 47.6; ORDUÑA 2005, 498.

barete

D.18.1,A-1

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

Forma que obre una línia girada 180° de la resta, motiu pel qual no és impossible que sigui l'última, i no pas la primera, del text. La reiterada presència del sufix **-te** en aquest text convida a fer una segmentació **bare-te**, encara que no disposem de bons paral·lels per al radial **bare**. Malgrat aquesta proposta d'anàlisi, cal no descartar tampoc d'entrada una interpretació de la seqüència com a nom personal constituït per un suposat formant antroponímic **bar** (potser variant de **mbar** (§7.137) o de **bař** (§556)) i un altre formant **ete** (§7.54).

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

bařkabiosbaite[

Procedència desconeguda

Plom 2 Cara A-2

Seqüència en *scriptio continua* que probablement ha de ser segmentada com a **bařkabios-baite[**. A la primera part aïllada és plausible la identificació d'un nom personal constituït per **bařka** (cf. **bařka-biuř-mi** (C.2.32) i **bařk(a)-akeř** (C.25.3)) i **bios** (cf. **bios-ildun** (G.1.3,3), **seti-bios** (de la línia 1 del mateix plom), i no sabem si també **abařkebiotař** (C.0.2,C-1)). Al final de la seqüència segurament és possible de restituir-hi **baites[ki** (v. **baites**, aquí sufixat amb **-ki**), terme que apareix també a la cara A del mateix plom. De fet, cal comparar aquesta seqüència amb de la línia 1 **setibios baiteski**, que conforma igualment una estructura NP+**baites-ki**.

Bibl.: VELAZA 2004a.

baŕkear

E.16.1

Mas de Moreno, Foz Calanda

Possiblement nom personal simple format amb un element **baŕke** (§7.25) i sufixat amb **-ar**. Cf. també **baŕkeike** (B.1.373,1).

baŕkeige v. *baŕkeike*.

baŕkeike

B.1.373,1

Ensérune

No és impossible que l'última oclusiva sigui en realitat sonora i que calgui, per tant, transcriure **baŕkeige**. Si així fos, podríem tenir en compte una relació de concordança amb les dues paraules següents **galirige** i **tundige**. Sigui com sigui, és possible d'identificar un nom personal simple format amb un element **baŕke** (§7.25) i sufixat amb **-ike**. Resulta també interessant la proposta d'ORDUÑA de considerar la seqüència **sisbi baŕkeike** com un numeral en grafia no numèrica. Recordi's que el nom personal que obre el text va sufixat amb **-ka**, morf que introdueix sovint expressions numerals.

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988.– SILGO 1994, 67.– UNTERMANN 1992, 21; UNTERMANN 1996, 94-96; ORDUÑA 2005, 497; ORDUÑA 2006, 233-239.

baŕkeno v. **++r̄mo**.

baŕtite++i+++iai

B.23.12

Roca Clément, Ossejà

Lectura enormement insegura que no permet comentaris. Recordi's, tanmateix, l'existència d'un sufix **-ai**.

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN, 7i.– SILGO 1994, 67.– CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1993; PANOSA 1999, n. 3.3.i.

bas

Serra de l'Espasa, Capçanes (Tarragona)

Probablement marca o abreviatura de propietat formada sobre el formant onomàstic §7.27. Aquest formant apareix també de manera aïllada sobre ceràmica d'Azaila (cf. E.1.80, E.1.81, E.1.367 i E.1.368).

Bibl.: PÉREZ ROJAS 1997-98, n. 2.

bas

Torre Cremada, Valdeltormo (Terol)

100-25 aC

No hem de descartar que la forma sigui incompleta pel principi, amb la qual cosa potser es tractaria de la síl·laba final d'una paraula més llarga. De la mateixa manera, també és possible que es tracti d'un formant antroponímic **bas** (§7.27) o fins i tot **kibas** (§7.74), si és que el text està mutilat.

Bibl.: GORGUES - MORET- RUIZ - DARASSE 2003.

baš+beŕunen[ŕ]i

E.14.1,2

Mas de Barberán, Nogueruelas

Nom personal format, segons sembla, amb els elements **bas** (§7.27) i **beŕun** (§7.35) (probable variant de **beron** (§7.35)). Si hi hagués cap més signe entre un i altre formants potser hauríem de comptar amb la presència d'un infix, o especular amb la possibilitat que el primer formant no fos **bas**, sinó **basto** (§7.28), com en el nom personal de la línia següent. Els sufixos **-en-ŕi** que tanquen la seqüència es repeteixen també a la paraula següent del text **bastobašorenŕi** (E.14.1,3).

Bibl.: ARASA - IZQUIERDO 1998.-VELAZA 2001, 652-654.

bašbaŕir v. bašbaŕir.

baśbanir

B.23.2

Roca Rendu, Ossejà

El quart signe no és segur: també seria possible una lectura **baśbalir**. UNTERMANN porta a col·lació **ǰśbanir** (F.13.47), que podria ser restituït com a **baǰśbanir** i analitzat com un radical **baś** seguit dels sufixos **-ban** i **-ir**. La forma, tanmateix, també admet una interpretació com a nom personal constituït de **baś** (§7.27) i **ban** (cf. **baśbane** (F.13.23), **kaśesbanite** (F.13.5) o **bantuinmi** (C.8.11,1/2)) i seguit d'un sufix **-ir**, encara que cal reconèixer que no hi ha cap cas en què aquest element es trobi indiscutiblement darrere d'un nom de persona (v. **-ir**).

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, n. 6.– CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1993; PANOSA 1999, n. 3.2.a.

baśber

C.41.1,1

Alorda Park, Calafell

s. III aC

No és impossible que es tracti d'un nom de persona constituït pels elements coneguts **baś** (§7.27) i **ber** (§7.34).

Bibl.: MORER - SANMARTÍ - VELAZA 2004.– VELAZA 2002b, 413-414; DE HOZ 2005, 81.

basbiteŕo]

H.0.1,A.a-2

Procedència desconeguda

Seqüència formada per un element **bas** al qual s'afegeix una forma del paradigma, molt probablement verbal, de **(b)iti(ŕ)/(b)ite(ŕ)** (v. **(b)iti(ŕ)/(b)ite(ŕ)**). Nombroses variants del mateix paradigma apareixen a la mateixa làmina: **tuŕsbiteŕokan** (H.0.1,A.a-4), **biteŕokan** (H.0.1,B.a-2), **kaultebiteŕokan** (H.0.1,B.b-3), **biteian** (H.0.1,B.a-4) i **ikunbiteutin** (H.0.1,B.a-5).

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618; VELAZA 2001, 645-648.

basbitur̄bartin

G.7.5,A

La Bastida de les Alcuses, Moixent

FLETCHER - BONET llegeixen **bisuturbibetin**. Forma que recorda molt **basbidir̄bartin** (G.1.1,A-I,4) i també **basbiter̄oketine** (F.9.7,B-2) i **basbiter̄o[** (H.0.1,A.a-2). Aquestes similituds obririen la possibilitat de relacionar la seqüència amb el paradigma de **(b)iti(r̄)/(b)ite(r̄)** (v. **(b)iti(r̄)/(b)ite(r̄)**) que es troba representat dos cops més en el mateix text (cf. **bišt̄ibiter̄seti** (G.7.5,A) i **košbiter̄tuan** (G.7.5,B)) i que, en aquest cas, aniria precedit de l'element **bas**. Això no obstant, tampoc no hem de descartar d'entrada una possible identificació d'un nom personal constituït amb els formants onomàstics **bas** (§7.27) i **bitu** (§7.42), als quals potser seguiria una amalgama sufixal **-bar-tin**.
Bibl.: FLETCHER - BONET 1991-92.– FARIA 1992-93, n. 9; UNTERMANN 1996, 101; VELAZA 1996, 314.

bašbutir̄ban v. **ban+butir̄ban****bašbutir̄baš** v. **ban+butir̄ban****baser**

F.13.75,1

Castellet de Bernabé, Lliria

c. 200 aC

V. **baser/baseř**. Aquest terme apareix generalment seguit de sufixos. Per una cas similar a aquest, cf. també **basir** (C.1.24,B-4).

Bibl.: GUÉRIN - SILGO 1996; VELAZA 2001, 644-645.

basetir̄[

D.18.1,C-3

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

Sense paral·lels segurs.

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

basikoketer̄[-]nsba v. **basikor̄ter̄[-]nsba**.

basikortér[-]nsba

H.0.1,B.b-1

Procedència desconeguda

També seria possible una lectura **basikoketér[-]nsba**. Seqüència integrada possiblement per un nom personal format pels elements **bas** (§7.27) i **ikor** (§7.60) (UNTERMANN subratlla, tanmateix, que es tractaria de l'únic testimoni de l'element **ikor** amb aquest tipus de vibrant, encara que noti's que es tracta d'una lectura dubtosa), al qual s'afegiria un sufix **-te**. La part perduda potser podria ser restituïda com a **-f[oka]n**, de tal manera que comptariem amb una estructura paral·lela a **śalaiarkisterokan** (C.21.10,2) o **baštubarerteřokanutur** (D.0.1,A). Per a la seqüència final, recordi's tal vegada **jkairsba** (F.20.3,B-II,3).

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618; VELAZA 2001, 645-648.

basir

C.1.24,B-4

Empúries, L'Escala

225-175 aC

V. **basir/basir**, tot i la diferència en l'última vibrant.

Bibl.: SANMARTÍ 1988.– SILGO 1994, 69; UNTERMANN 1996, 86-93; PANOSA 1999, n. 10.30; ORDUÑA 2006, 271-284.

basir/basir

UNTERMANN (§564) distingeix entre aquestes formes i **basir/basir**, segmentables aquestes últimes en un radical **bas** i un sufix **-ir** i **-ur** respectivament. Pel que fa a **basir/basir**, no hem de descartar que, almenys en alguns casos, sigui relacionable amb un paradigma verbal que tindria una arrel **e(ř)/i(ř)** (v. quadre adjunt i **eroke**).

bas-er-ok-ar (G.1.1,A-I,4/5)

bas-er-ke-na (F.13.70,A)

bas-er-ok-e-iunbaida (G.1.1,A-I,3)

bas-ir-iuta (B.7.36,A-4)

bas-er-nmlbe+ (F.9.7,B-1)

ba-sir-tir (G.1.1,B-1)

baštaebaitír

Allozos, Montejícar (Granada)

Línia 2

¿s. III-II aC?

Tot i que el primer signe és d'equivalència fonètica desconeguda, els editors proposen de transcriure'l com a **ba**, per bé que no exclouen tampoc una lliçó **bi**. Així, doncs, tot i que cal prendre la lectura amb molta precaució, potser podríem plantejar la hipòtesi que ens trobéssim davant d'un nom personal format amb un primer element **baś** (§7.27) al qual seguiria un terme **bait** o **baitír** (potser variant de **baites** (v. **baites**)). Tot i així, una tal interpretació compta amb nombrosos inconvenients, com és ara el fet d'aïllar un segment **tae**, mancat de paral·lels. La seqüència, d'altra banda, s'aproxima considerablement a **bastabaitieba** (F.7.1,A-1).

Bibl.: PACHÓN - FUENTES - HINOJOSA 2004.

bašti

A.6

218-180 aC

Probablement nom de lloc, anteriorment sols documentat sobre semisos (**bašti** (A.29-1)). L'aparició d'aquesta llegenda sobre un drama d'imitació emporitana, obliga, segons el parer DE HOZ, a reconsiderar la localització de la seca. D'altra banda, cal destacar la semblança d'aquesta forma amb l'inici de **bastesiltírte** (F.13.24), cosa que potser abonaria la hipòtesi que, també en aquesta última seqüència, s'hi amagués una referència toponímica.

Bibl.: VILLARONGA 1994, 53 n. 112.– DE HOZ 1995, grup A; GARCÍA-BELLIDO - BLÁZQUEZ 2001, 204.

bastinta

D.15.12

Guissona

s. I aC

Probablement marca o abreviatura de propietat. Recordi's l'existència d'un formant antroponímic **bas** (§7.27) i d'un altre **atin** (§7.19).

Bibl.: PERA 2002, n. 24.

bastobaśorenmi

E.14.1,3

Mas de Barberán, Noguerales

Lectura considerablement insegura: UNTERMANN llegeix **bastoneśarenmi**. Sigui com sigui, és gairebé segur que es tracta d'un nom personal format pels elements **basto** (§7.28) i un segon element **baśor** (per ara no documentat, encara que sí que ho estan **baś** (§7.27) i **śor** (§7.108)) al qual seguiria l'amalgama sufixal **-en-mi**, igual que a la paraula precedent del text **baś+berunen[m]i** (E.14.1,2), segons sembla també un nom personal.
Bibl.: ARASA - IZQUIERDO 1998.–VELAZA 2001, 652-654.

bastoneśarenmi v. **bastobaśorenmi**.

bastubakeerterokanutur v. **bastubarerterokanutur.**

bastubarerterokanutur

D.0.1,A

Procedència desconeguda

¿s. III aC?

Malgrat alguns dubtes en la lectura (UNTERMANN, de fet, no exclou tampoc **bastutibarerterokanutur o **bastubakeerterokanutur), la segmentació més versemblant passa per identificar un nom personal **bastubar** format por **bastu** (§7.28) i potser **bar** (segons UNTERMANN possible variant de **mbar** (§7.137)) al qual s'uniria un segment **erterokan** (potser ell mateix descomponible en **-er-terokan**, però que, en tot cas, seria clarament relacionable amb paradigmes com **biterokan** (v. **(b)iti(ġ)/(b)ite(ġ)**). El final en **utur** podria estar relacionat amb **kutur** (v. **kutur**).****

Bibl.: UNTERMANN 1989.– UNTERMANN 1996, 101; VELAZA 1996, 316; PANOSA 1999, 0.b.1; UNTERMANN 2001, 625; ORDUÑA 2006, 312-316.

bastur v. **bantufer[**.

bastutibarerterokanutur v. **bastubarerterokanutur.**

bašunelai

B.23.20

Pedrera de la Cabanette, Ossejà

El principi en **bašu** recorda **Ḱbašukan** (F.17.2,A-3) i **bašur**, segment que es repeteix diverses vegades al plom F.20.3. Per a la resta, cf. *ebanalbasusbeliginela* (G.13.1,8), *Jnela* (G.13.1,8) i *bidedenedesbesanelas* (G.13.1,6). Tingui's en compte, d'altra banda, que el final en **-ai** funciona algunes vegades com a sufix.

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, n. 15.– CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1993; PANOSA 1999, n. 3.11.

bata (C.34.2) v. **taba**.

batī+ṛte v. **to+ṛte**.

batīṛakaṛiteṛibon v. *batīṛakaṛiteṛitan*.

batīṛakaṛiteṛitan

C.1.24,A-9

Empúries, L'Escala

225-175 aC

Seqüència complexa en què poden ser identificats els següents segments coneguts: **batīṛ** (potser variant de *batir* del plom de Palamós (C.4.1)), **kaṛ** (cf. *gorbantutinkar* (C.1.24,A-6/7, del mateix text) o **Ḱ+aṛakaṛer** (F.17.1,B-3), entre altres), **iteṛ** (v. **(b)itī(ṛ)/(b)ite(ṛ)**), i **tan** (que almenys en alguns casos pot funcionar com a formant antroponímic (§7.113)). L'estructura de la paraula sembla pròpia d'una aglutinació morfemàtica. La forma anterior *lebosbaitan* (C.1.24,A-8) presenta el mateix final.

Bibl.: SANMARTÍ 1988 (**batīṛekaṛ** e **iteṛibon**).– SILGO 1994, 25; UNTERMANN 1996, 86-93; PANOSA 1999, n. 10.30 (**batīṛakaṛiteṛibon**); ORDUÑA 2006, 271-284.

batīṛakaṛiteṛibon v. *batīṛakaṛiteṛitan*.

batīṛekaṛ v. *batīṛakaṛiteṛitan*.

bato+rte v. to+rte.

be[

Aranguren (Navarra)

Cara A-2

¿mitjan anys 70 aC?

Principi de paraula sense identificar.

Bibl.: BELTRÁN - VELAZA 1993.– VELAZA 1996, 321-322.

be|lešbai|ser|enmí

F.26.1,1/2

Les Ermites, Bell-lloc

¿s. I aC?

La restitució proposada per VELAZA permet d'identificar un nom personal format pels elements **beleš** (§7.31) i **baiser** (§7.23) i sufixat amb **-en-mí**.

Bibl.: ESTEVE I GALVEZ 1986, 246-247.– ARASA 1989; VELAZA 1996, 324-325.

bebatir

Procedència desconeguda

Plom 1 Cara B-1

El primer signe és molt dubtós i fins i tot és possible que sigui una forma merament ornamental i que no hagi de ser presa, per tant, en consideració. Pel que fa a **batir** podem portar a col·lació el terme **batir**, que apareix nombroses vegades al plom del Castell de Palamós (C.4.1), encara que amb l'altra vibrant. Cf. també **batirakariteritan** (C.1.24,A-9), aquí amb coincidència de vibrants.

Bibl.: VELAZA 2004a.

beidoretaitor

B.1.373,5

Ensérune

Per al principi no disposem de paral·lels segurs; per al final **etaitor**, v. la paraula següent **oikaštoretaitor** (B.1.373,5).

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988.– UNTERMANN 1992, 21; UNTERMANN 1996, 94-96; ; ORDUÑA 2006, 233-239; SILGO (e.p).

beikankine

C.38.1

Les Soleies, Esparreguera

Seqüència de lectura molt poc segura. Podrien haver-hi, de fet, diferents signes sobreposats.

Bibl.: PANOSA 2001, n. 6.1.

beis

B.7.38,A-I,2

Pech Mahó

s. III aC

Lectura d'UNTERMANN, alternativa a la de SOLIER - BARBOUTEAU (**belar**). Encara que no disposem de paral·lels exactes, potser cal portar a col·lació el formant antroponímic **ibeis** (§7.58). Per a una lectura **belar**, en canvi, cf. **belar** (F.13.3,10), segment que admet també una interpretació com a formant antroponímic. Això no obstant, en altres ocasions, és possible aïllar un radical **bela** (cf. *belagašikaur* (G.1.1,A-I,5), **belaike** (F.9.7,B-1) o **belan** (B.1.33,1), cosa que suscitaria una segmentació de la seqüència com a **bela-r**.

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 62-73; SILGO 1994, 75.– UNTERMANN 1996, 103.

beitoreboitor v. *beidoretaitor*.

bekibilos v. *ailoskibeti*.

bekinetanefs

B.3.2,2

Gruissan

100-70 aC

Paraula que apareix repetida a B.3.2,3. UNTERMANN assenyala la similitud d'aquesta forma amb el nom de persona **benebetaner** (F.13.12,B i F.13.28). Potser seria igualment possible recordar l'antropònim **betukine-te** (F.17.2,B.a) i el formant **nerse** (§7.91).

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 85-91.– SILGO 1994, 72.– UNTERMANN 1996, 96-97; ORDUÑA 2006, 240-245.

bekinetanér̄s

B.3.2,3

Gruissan

100-70 aC

Paraula que apareix repetida a la línia 2 del mateix text. V. **bekinetanér̄s** (B.3.2,2).

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 85-91.– SILGO 1994, 72.– UNTERMANN 1996, 96-97; ORDUÑA 2006, 240-245.

bekořabař+[

F.28.1

Requena

¿s. I dC?

Lectura sinistrorsa i insegura. Si fos la correcta, podria ser interpretada com a nom personal format pels elements **bekoř** (potser variant de **bekon** (§7.29)) i **abař** (§7.1). L'editora interpreta les restes dels dos últims signe com una expressió numeral i transcriu **bekořabařII**.

Bibl.: MARTÍNEZ VALLE 1993.– VELAZA 1996, 330; ORDUÑA 2005.

bekořabařII v. **bekořabař+[**

bekořbanáre[

H.0.1,B.b-2

Procedència desconeguda

Possiblement nom personal format pels elements **bekoř** (potser variant de **bekon** (§7.29)) i **ban** (cf., per exemple, **bařbane** (F.13.23), **bantuinińi** (C.8.11,1/2), **bantořenńibaikar** (C.7.16) o **kařesbanite** (F.13.5)). Pel que fa al final en **áre[**, no en podem donar una interpretació del tot satisfactòria. Potser podríem comptar amb una amalgama de sufixos o potser amb un element autònom **áre**, integrant d'un paradigma identificat per UNTERMANN com a pronominal (§557).

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618; VELAZA 2001, 645-648.

bekoriśa+

B.9.18

Elna, Rosselló

400-350 aC

L'últim signe, incomplet, potser podria ser **ke**, **ku** o **r**. No és impossible que es tracti d'un nom personal el qual primer element del qual seria **bekor** (¿variant de **bekon** (§7.29)?), encara que resulta més complicat de trobar paral·lels per al final. De tota manera, no és descartable que la seqüència **iśa+** es correspongui a un infix **-i-** (cf. **ban-i-ńbań-e** (F.13.72,B), **iar-i-beń** (E.13.1,2) i **koro-i-ekers** (F.20.1,A-I,2)) seguit d'un formant antroponímic **śa[r** (cf. **ildińsar** (B.7.34,19), **kuleśare** (B.11.1,2/3)) i, sobretot, **katu-iśar** (B.1.20)).

Bibl.: CURA 1987, n. 1.1.

bekuenti v. bekuentoko.**bekuentoko**

B.7.38,A-I,4

Pech Mahó

s. III aC

Lectura d'UNTERMANN, que no descarta tampoc **bekuentota**. SOLIER - BARBOUTEAU, d'altra banda, transcriuen **bekuenti**. Sigui com sigui, els paral·lels són escassos i poc convincents. Per al començament en **beku**, cf., tanmateix, **beku** (E.1.370), **ǰbekuere** (F.11.27) i **enbetińabekuniueńku** (F.20.3,B-I,3a). Si el final fos **-tota**, cf. **ugebatota** (C.1.24,A-5/6); si fos **enti** es podria pensar en els sufixos **-en** i **-ti**, encara que no hi ha més casos en què entrin en combinació l'un amb l'altre.

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 62-73.- SILGO 1994, 72.- UNTERMANN 1996, 103.

bekuentota v. bekuentoko.**bela v. tońokeńbetu.****belar v. beis.**

belenku

B.23.3

Roca Rendu, Ossejà

UNTERMANN proposa que es tracti d'un nom personal abreviat, per al qual aporta com a paral·lel *Belennes*, del Bronze d'Àscoli. Quant al final en **-ku**, probablement ha de ser interpretat com a sufix *i*, en aquest sentit, és interessant de remarcar que la posició més clara d'aquest element és darrere de topònims.

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, n. 6.– CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1993; UNTERMANN 1995, 250-251; PANOSA 1999, n. 3.2.b; FARIA 2000, 63.

belórtin

F.0.3,1

Procedència desconeguda

Si la lectura fos correcta, podria tractar-se d'un nom personal format pels elements **bel** (probable variant de **beleś** (§7.31)) i **órtin** (§7.95). FARIA, per la seva banda, defensa directament l'existència d'un formant antroponímic **bel**, per al qual aporta com a paral·lels les formes **||bel-sosin** (F.20.3,A-II,5, per bé que el primer signe és de lectura dubtosa) i **taí-bel-ioí-ku** (C.2.3,A-3), encara que un formant **ioí** no està per ara ben documentat).

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1993.– FARIA 1995, 324; VELAZA 1996, 315.

***belsbuí* v. *belsóí*.**

belse

A.6

218-180 aC

És probable que es tracti d'un nom de lloc, per ara de localització desconeguda, que es documentaria també en les llegendes sobre moneda **belsekuai** i **belseśalir** (A.6).

Bibl.: VILLARONGA 1994, 52 n. 105.– DE HOZ 1995, grup A; GARCÍA-BELLIDO - BLÁZQUEZ 2001, 204.

belsekuai

A.6

218-180 aC

A partir de les inscripcions monetals **belseśalir** i **belse** sembla factible d'aïllar un possible nom de lloc **belse** d'un final, potser sufixal, **-ku-ai**.

Bibl.: VILLARONGA 1994, 42 n. 41.A.– DE HOZ 1995, grup A; GARCÍA-BELLIDO - BLÁZQUEZ 2001, 204.

belseśalir

A.6

218-180 aC

Seqüència complexa en la qual és factible d'identificar un probable nom de lloc **belse** seguit del terme **śalir** (v. **śalir**). És probable, d'altra banda, que la lectura d'UNTERMANN **kulskeśalir** (A.6.08), llegida **aseśalir** per VILLARONGA, hagi de ser corregida en **belseśalir** (DE HOZ).

Bibl.: VILLARONGA 1994, 44 n. 54.– DE HOZ 1995, grup A; GARCÍA-BELLIDO - BLÁZQUEZ 2001, 204.

belsor̄

B.4.10,A.b-2

Montlaurès, Aude

El quart signe, de lectura insegura, també podria ser **bu** o **te**. Si **belsor̄** és, efectivament, la lectura adequada, es tracta, sens dubte, d'un nom personal format pels components **bels** (§7.32) i **soř** (§7.108).

Bibl.: UNTERMANN 2002, 358-361.– FARIA 2003a, 317-318.

belster̄ v. belsor̄.

belsu v. tusu.

ben

Torre Cremada, Valdel tormo (Terol)

100-50 aC

La mateixa forma es documenta en un grafit d'Empúries: **ben** (C.1.17). En tots dos casos és probable que ens trobem davant d'un antropònim abreviat el paral·lel més interessant del qual probablement és *Bennabels* del Bronze d'Àscoli. Segurament marca de propietat.

Bibl.: GORGUES - MORET- RUIZ - DARASSE 2003.

berbaje

D.1.2

Camp de les Lloses, Tona

130-80 aC

PANOSA llegeix **berbajekinētīmi**, tot i que hi ha un espai més ample entre els signes 5 i 6. Probablement nom personal format per **ber** (§7.34) i **bai** (que PANOSA considera abreviatura de **baise(r)** (§7.23), i per al qual potser també podem aportar com a paral·lel **J+ltibaite** (F.13.45), segurament restituïble com a **ultibaite**). Tancaria, finalment, la forma un sufix **-e** (v. **-e**). FARIA, per la seva banda, pren en consideració la mateixa lectura que PANOSA i defensa, amb ella, l'existència d'un formant **bai** i un formant **eki**.

Bibl.: DURAN - MOLAS - MESTRES - PUJADES 1995.– PANOSA 2001, n. 15.1; RODRÍGUEZ RAMOS 2002b, 45; FARIA 2002, 125 i 127; FARIA 2003a, 318.

berbajekinētīmi v. **berbaje** i **kinētīmi**

beresetidiadin v. *berisetidiadin*.

beřisetidiadin

C.1.24,A-3

Empúries, L'Escala

225-175 aC

El tercer signe potser podria ser **e**. Seqüència complexa en què és possible d'identificar un element onomàstic **beři** o **beře** (§7.34), un altre element d'aquest mateix caràcter **seti** (cf. **m̄bařseti** (F.23.8,1) i **setibios** (plom de procedència desconeguda)), un morf **-ti-** i un últim possible element onomàstic **atin** (§7.19).

Bibl.: SANMARTÍ 1988 (**beřiřetitiatoka**).– SILGO 1994, 79; UNTERMANN 1996, 86-93; PANOSA 1999, n. 10.30 (**beřiřetitia++**); ORDUÑA 2006, 271-284.

beřiřetitia++ v. *beřiřetidiadin*.

beřiřetitiatin v. *beřiřetidiadin*.

beřiřetitiatoka v. *beřiřetidiadin*.

beřkebeřa

C.21.8,B-1

¿Castellet de Banyoles, Tivissa?

Segment de difícil interpretació. En primer lloc, cal recordar que els finals en **-a** són poc freqüents en ibèric. La seqüència **kebeř** podria mantenir potser alguna relació amb **kebes+ř** (G.13.1,3) i amb **kebels** (cf. **kebelsilunin** (F.9.8,A-6) i **kebelsilun[-]eiku** (F.9.8,A-2)). Finalment, una altra possibilitat d'anàlisi passaria per la identificació d'un nom personal constituït amb **beř** (§7.34), un infix **-ke-**, un altre formant **beř** (¿variant de **bař** (§7.27) o d'**ibeř** (§7.58)?) i un sufix final **-a**.

Bibl.: UNTERMANN 1991-93.– VELAZA 1994, 10-23; UNTERMANN 1995, 247-248; UNTERMANN 1996, 84-86; VELAZA 1996, 318-321; PANOSA 1999, 47.8; FARIA 2003a; ORDUÑA 2006, 303-308.

beřteike v. *isbeřdeige*.

betiberisormikenia

B.23.10

Roca Clément, Ossejà

És possible distingir un nom personal **berisor** (compost de **beri** (§7.34) i **sor** (§7.108)) i sufixat amb **-mi**. Per a la resta, UNTERMANN suggereix que **beri** sigui un nom personal abreviat, i aporta, d'altra banda, **kemiekiar** (F.13.7,D) com a paral·lel per al final en **-keni**.

Bibl.: CAMPAJÓ - UNTERMANN 1991, 7g.

beskiriustir+basetira] v. **teikir**, **iustir** i **basetir**].

besosturinkisu v. **besosturinkisu**.

besosturinkisu

F.0.3,2/3

Procedència desconeguda

Els tres últims signes es troben considerablement separats de la resta, de manera que no hem d'excloure que en realitat formin un grup independent (¿potser una expressió numeral?). Així doncs, tot i que la lectura no és totalment fiable, és possible que ens trobem davant d'un nom personal format pels elements **besos** (no testimoniats) i **turin** (que possiblement apareix en el nom *Turinnus* del Bronze d'Áscoli (§7.132)). Si els tres últims signes formessin part de la mateixa paraula, podrien encaixar amb una interpretació com a sufixos **-ki** i **-su** (cf. per a aquest últim **atarsu** (C.35.1,A), **eresu** (C.2.3,A-5) i **tiaramtarsu+++** (B.26.1)). FARIA, al seu torn, dóna una interpretació diferent de la forma i considera que sota **besosturin** s'amaga, en realitat, un nom personal trimembre per al qual proposa una segmentació com a **bes-ostur-in**. Aquesta interpretació compta també amb algun obstacle: d'una banda un element **ostur** no està, ara per ara, documentat en el lèxic ibèric; de l'altra, la seqüència **in** tancant noms de persona encaixa probablement millor amb una interpretació com a sufix, més que no pas com a formant onomàstic. En definitiva, per tant, no podem oferir cap interpretació totalment conclouent de la seqüència.

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1993.– VELAZA 1996, 315; FARIA 1999, 154; FARIA 2003, 215; FARIA 2004, 305; FARIA 2006, 116.

betainei

D.18.1,B-3

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

No és impossible que a **betain** s'hi amagui una variant del formant antroponímic **betan** (§7.36), al qual seguiria un sufix **-ei**. FERRER, en canvi, proposa que **betain** expressi alguna unitat de mesura. Aquest autor arriba a aquesta conclusió per diversos motius: considera que el sufix **-ei** sol intervenir en expressions numerals, que la comparació d'**akari betainei** (D.18.1,B-3) amb **akarísalir** (F.20.2,B-11b) posa de manifest que **betainei** ha de ser similar a **salir** i, finalment, que és notable la semblança de **betain** amb **ustain** (C.8.2), per al qual postula una interpretació com a indicació del pes.

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

betaldi

F.11.34,3

Sagunt

Paraula d'anàlisi incerta. Podria ser que el radical estigués relacionat amb el formant antroponímic **betan** o **betaí** (§7.36), però quedaria encara per explicar la part restant. El final en **-ti** potser es correspon amb un sufix.

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1991.– SILGO 1994, 73.– PÉREZ VILATELA 1991; PÉREZ VILATELA 1993; VELAZA 1996, 313; UNTERMANN 1996, 101.

betaseśalir

A.6

218-180 aC

Seqüència segmentable com a **betase-śalir** i que, per la seva estructura, sembla admetre una interpretació com a nom de lloc seguit del terme **śalir** (v. **śalir**).

Bibl.: VILLARONGA 1994, 52 n. 108 (**olośf[---]taseśalir**).– DE HOZ 1995, grup B; GARCÍA-BELLIDO - BLÁZQUEZ 2001, 204.

-bi

Element clarament aïllable darrere del terme **baites** i darrere de **bati**. La seva presència en combinació amb noms personals, en canvi, no queda gens garantida. D'altra banda, sembla també confirmada la seva presència com a prefix en paradigmes plausiblement verbals (v. DE HOZ 2001c, 345-346). Pels contextos d'aparició identificats per UNTERMANN, v. MLH III.1 §516.

1/ Els casos en què es podria combinar amb antropònims són:

biur-bi (A.2-2 i A.2-3, encara que tampoc seria impossible que es tractés d'un formant antroponímic abreviat)

Ísami-bi (Olriols, Sant Esteve de la Llitera)

uštalai-bi (F.13.2,B-2), si partim de la comparació amb **uštalar** (C.21.10,1)

2/ Darrere del terme **baites**:

baides-bi (C.2.3,A-3)

baides-bi (B.7.35,8/9)

3/ En la forma **batibi**:

Yřbati-bi (C.4.1,2,3,4,7)

Jřkabaibat-bi (C.4.1,5)

bati-bi (C.2.3,A-6)

4/ Resulta de segmentació insegura **bi** darrere de **bašur**:

bašurbišisa (F.20.3,B-I,5)

5/ Almenys en algun cas podria tractar-se de l'inici d'una expressió numeral:

Jebakasbi IIII (E.12.7)

6/ No sembla factible d'aïllar aquest sufix en el topònim **šaitabi**, ni tant sols per comparació amb **šaiti** (A.35).

7/ Finalment, tal i com proposa DE HOZ (2001c), cal tenir en compte la presència d'un sufix **b-** o **b(i)-** davant de formes del paradigma de **itir/iteř** (v. **(b)itir**/(b)iteř)).

bi+řanin

H.0.1,A.b-5

Procedència desconeguda

El començament de la seqüència és de lectura dubtosa. UNTERMANN llegeix **bio[--]řanin**, però el segon signe no és segur, com tampoc no ho és que hi hagi cap més signe entre aquest i ř. Així doncs, resulta difícil d'identificar l'arrel de la paraula, encara que no pot ser descartat d'entrada que es tracti de l'element onomàstic **biur** (§7.43). Sigui com sigui, podríem arriscar-nos a veure al final el sufix **-n**, o bé fins i tot una variant del formant antroponímic **aunin** (§7.21).

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618; VELAZA 2001, 645-648.

bibańi

C.8.3

Badalona

Lectura pendent de confirmació i que cal prendre amb precaució.

Bibl.: VELAZA 1996, 314-315.

bidedean* v. *bitetean*.*bikitir**

C.1.30

Empúries, L'Escala

s. IV aC

Segurament abreviatura de propietat d'un nom personal format amb l'element **biki** (variant de **bikir** (§7.38)) i **tir** (¿abreviatura o haplologia de **tiki** (§7.127)?). PANOSA opta per una lectura **lstir**.

Bibl.: SANMARTÍ 1993, 21.– PANOSA 1999, n. 10.25.

bil (C.39.1) v. al.

bilakeaiunativen

E.15.1,1/2 (= K.5.4,1/2)

La Caridad, Caminreal

100-50 aC

Seqüència complexa que pot ser segmentada amb bastanta seguretat com a **bilake-aiunatin-en**. Per a **bilake** UNTERMANN proposa una forma iberitzada del *cognomen* llatí *Flaccus*, que apareix a l'estampilla bessona en llatí (FL.ATILI/L.S). De tota manera, potser també caldria prendre en consideració l'existència d'un element **bilos** (§7.39, en algunes marques abreviat com a **bil**) i d'un altre **lake(r)** (§7.82) o **aker** (§7.7). El segment **aiunatin** correspon a un nom personal format pels elements **aiun** (§7.6) i **atin** (§7.19) que apareix aquí sufixat amb **-en**. Per als problemes que suposa la interpretació d'aquest text com a equivalent a l'estampilla en llatí de la mateixa peça, v. **abiner** (E.15.1,2).

Bibl.: VICENTE REDÓN *ET AL.* 1985, 102.– SILGO 1994, 82, 34 i 29.– VICENTE REDÓN *ET AL.* 1993, 760-764; BELTRÁN 2003; RODRÍGUEZ RAMOS 2005, 54-55; VELAZA 1996, 328-329.

bilbiliaárs

K.28.1

Andelo

s. I aC

Seqüència en què identifiquem el topònim **bilbili**, documentat en llegendes monetals (A.73), i el terme **aárs**, que alguns autors interpreten com una forma apel·lativa amb un sentit proper a “ciutat” o “ciudadella” (v., per exemple, DE HOZ 1995c, 278 o RODRÍGUEZ RAMOS 2002g). FARIA, d'altra banda, defensa una segmentació **bilbili-aárs** i una interpretació de la seqüència com un nom de lloc+demostratiu+formant ètnic (que proposa de relacionar amb **-(e)sken**). Sigui com sigui, tampoc no és descartable que es tracti d'una inscripció en protobasc, més que no en ibèric.

Bibl.: MEZQUÍRIZ 1992.– DE HOZ 1995c; FARIA 1992-93, n. 8; SILGO 1993; UNTERMANN 1995, 253-254; VELAZA 1996, 326-328; GORROCHATEGUI 2002b, 81-82; FARIA 2003a, 319-321; LUJÁN 2005, 477-478; RODRÍGUEZ RAMOS 2002g.

bilonike

K.1.7

Cabezo de las Minas, Botorrita

UNTERMANN contempla la possibilitat que es tracti d'una adaptació a l'ibèric del *cognomen* llatí d'origen grec *Philonicos*. Aquest mateix *cognomen* apareixeria adaptat al celtibèric com a **bilonikos** (K.1.3,III-28).

Bibl.: MLH IV.

bilosebam

Procedència desconeguda

Plom 1 Cara A-1

És molt temptador d'identificar un nom personal compost pel freqüent formant antroponímic **bilos** (§7.39). Tot i amb això, no disposem de paral·lels exactes per a **ebam**, final per al qual VELAZA proposa dues possibilitats d'interpretació: o bé que es tracti d'un formant antroponímic **ebam**, per ara no documentat, o bé que calgui identificar un formant onomàstic **eba** (cf. *tuṛseban* (B.7.36,B-1) o *ebaikioṛ* (H.0.1,A.a-5)) sufixat amb **-m**, potser variant de **-(e)n**, o fins i tot de **-mi**. El fet, però, que a la segona línia de la cara B del mateix plom torni a aparèixer exactament aquesta mateixa forma, fa que el mencionat autor es decanti més aviat per la primera opció.

Bibl.: VELAZA 2004a.

biloso[

H.14.1

Baeza

¿s. II aC?

Segment extret d'una línia de text en *scriptio continua*. CORREA considera que el signe 4 té més un valor numèric que no pas fonètic, motiu pel qual assigna un valor metrològic al text. De tota manera, cf. H.1.1 i H.13.1, on apareix un signe similar amb clar valor **s**. Probablement nom personal incomplet amb el formant onomàstic **bilos** (§7.39) ocupant la primera posició i un element començat amb **o-** (¿potser *oṛtin* (§7.95)?) a la segona.

Bibl.: CORREA 1989.– DE HOZ 1994 (la seva lectura completa del text, obtinguda a partir de criteris diferents de transcripció, és **nikariloskiikibilosos**).

binduṛgeska v. **bintuṛgeska**.

binkuia v. **baneia**.

binmí

D.18.1,B-4

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

Seqüència que es repeteix al mateix text a D.18.1,B-7. Probablement es tracta del conegut formant antroponímic **bin** (§7.40) sufixat amb **-mí**. A la peça apareixen formes semblants a aquesta a **banmí** (D.18.1,A-2) i **sanmí** (D.18.1,B-2). FERRER posa de relleu la semblança estructural entre **eřokate ekiarmí** (D.18.1,A-2) i **ǰkařirte binmí**, cosa que dificultaria la interpretació d'aquesta seqüència com a forma antroponímica.

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

binmí

D.18.1,B-7

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

V. **binmí** (D.18.1,B-4).

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

bintuŕgeska

C.1.24,A-5

Empúries, L'Escala

225-175 aC

El tercer signe es troba inscrit just sobre el plec de la làmina, cosa que impedeix veure amb claredat si es tracta de la variant simple o composta del sil·labograma **tu**. D'aquesta manera, no hem de descartar tampoc una lectura **binduŕgeska**. Tal i com proposa SANMARTÍ, és possible que ens trobem davant d'un nom personal format per **bin** (§7.40) i **tuŕkes** per al qual no disposem de correlats evidents, per bé que potser cal evocar *Turciradin*<***tuŕkir-adin**? (CIL II 2970, tot i que no coincidiria en la sonoritat de l'oclusiva dental), o fins i tot pensar en una variant amb prefix **t-** (v. **t-**) del formant **uŕke** (§7.140). Cf. també **aŕke-tuŕki** (A.28-1 o E.0.1) i **tuŕgos-betan** (C.1.24,A-4). El segment apareix sufixat amb **-ka**, de la mateixa manera que les paraules anterior (**eŕtebaška**) i següent (**aitutikerka**) del plom, també possibles noms de persona.

Bibl.: SANMARTÍ 1988.– SILGO 1994, 84; UNTERMANN 1996, 86-93; PANOSA 1999, n. 10.30; ORDUÑA 2006, 271-284.

bintuŕkeska* v. *bintuŕgeska*.**biq[--]ŕanin* v. *bi+ŕanin*.*****biŕkuti***

C.1.29

Empúries, L'Escala

c. 200 aC

Lectura dubtosa: també podria ser **biuŕti**, on seria més senzill d'identificar un nom personal format amb l'element **biuŕ** (§7.43) i on **-ti** podria ser un sufix o un element antroponímic abreviat.

Bibl.: VELAZA 1999; VELAZA 2004c, 327 i fig. 5.

biś[bi]ŕseti* v. *biŕtibiteŕseti*.**biŕkubiteŕseti* v. *biŕtibiteŕseti*.**

bištaebaitír v. baštaebaitír.

bišti**biteŗseti**

G.7.5,A

La Bastida de les Alcuses, Moixent

FLETCHER - BONET donen una lectura **ušteutorskuti** i UNTERMANN llegeix el tercer signe com a **ku**. Malgrat que la transcripció resulti, doncs, insegura, potser és possible comptar amb una forma del paradigma de **biteŗ** (v. **(b)iti(ŗ)/(b)ite(ŗ)**), que apareixeria també, al mateix text, en les seqüències **basbituŗbartin** (G.7.5,A) i **košbiteŗtuan** (G.7.5,B).

Bibl.: FLETCHER - BONET 1991-92.– FARIA 1992-93, n. 9; UNTERMANN 1996 (**biš[bi]ŗseti**), 101; VELAZA 1996, 314.

bisuturbibetin v. basbituŗbartin.

biteian

D.0.1,B-2

Procedència desconeguda

¿s. III aC?

Forma del paradigma de **bite** (v. **(b)iti(ŗ)/(b)ite(ŗ)**).

Bibl.: UNTERMANN 1989.– SILGO 1994, 81.– UNTERMANN 1996, 101; VELAZA 1996, 316; PANOSA 1999, 0.b.1; UNTERMANN 2001, 625 i 626; ORDUÑA 2006, 312-316.

biteian

H.0.1,B.a-4

Procedència desconeguda

Probable forma del paradigma de **(b)iti(ŗ)/(b)ite(ŗ)** (v. **(b)iti(ŗ)/(b)ite(ŗ)**). Per la freqüent aparició de formes d'aquest mateix paradigma a la mateixa làmina, v. **basbiteŗo[** (H.0.1,A.a-2). La paraula que segueix és **bantuŗaś**, amb la qual cosa ens trobem davant d'una seqüència molt semblant a **biteian bantuŗer[** (D.0.1,B-2).

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618 i 626; VELAZA 2001, 645-648; ORDUÑA 2006, 312-316.

bitekian

B.3.2,6

Gruissan

100-70 aC

Probablement paraula relacionada amb el paradigma, plausiblement verbal, de **(b)iti(ṛ)/(b)ite(ṛ)** (v. **(b)iti(ṛ)/(b)ite(ṛ)**). El final en **ekian** suggereix que l'arrel pugui estar emparentada amb la del ben documentat **ekiar** (v. **ekiar**).

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 85-91.– SILGO 1994, 81.– UNTERMANN 1996, 96-97; ORDUÑA 2006, 240-245.

biteṛokan

B.7.38,A-III,8

Pech Mahó

s. III aC

Lectura d'UNTERMANN d'un text palimpsest. SOLIER - BARBOUTEAU, per la seva banda, creuen més apropiat considerar que aquest segment forma part del text principal (B.7.38,A-I). Paraula pertanyent al paradigma probablement verbal de **bite** o **biteṛ** (v. **(b)iti(ṛ)/(b)ite(ṛ)**).

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 62-73.– SILGO 1994, 81.– UNTERMANN 1996, 103.

biteṛokan

H.0.1,B.a-2

Procedència desconeguda

V. **(b)iti(ṛ)/(b)ite(ṛ)**. Per a la freqüent aparició de formes d'aquest mateix paradigma a la mateixa làmina, v. **basbiteṛo** [H.0.1,A.a-2).

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618; VELAZA 2001, 645-648.

bitetean

F.13.75,2

Castellet de Bernabé, Lliria

c. 200 aC

Aparentment cal identificar el radical **bite** (v. **(b)iti(ṛ)/(b)ite(ṛ)**) i l'amalgama de sufixos **te-an**. Si convingués fer una transcripció segons els mecanismes de funcionament del sistema dual, obtindríem una lectura **bidedean**, que seria coherent amb **bidenedesbesanelas** (G.13.1,6).

Bibl.: GUÉRIN - SILGO 1996; VELAZA 2001, 644-645.

bitirikate

D.18.1,C-7

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

El final en **kate** és freqüent en tot el text. El radical possiblement pertany al paradigma de **biti** (v. **(b)iti(r)/(b)ite(r)**).

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

bitiřokan

B.7.38,A-I,3

Pech Mahó

s. III aC

Forma integrant del paradigma de **biteř/bitiř** (§566). V. **(b)iti(r)/(b)ite(r)**.
Observi's que una altra possible forma del mateix paradigma apareix a la línia 2 del mateix text: **babiteřa** (B.7.38,A-I,7).

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 62-73.– UNTERMANN 1996, 103.

biuřboř v. **biuřtař**.

biuřbořar v. **biuřtařar**.

biuřbořte v. **biuřtařte**.

biuřtařar

C.1.31

Empúries, L'Escala

Nom personal format amb **biuř** (§7.43) i **tař** (§7.115) i sufixat amb **-ar**. El mateix nom personal apareix a la inscripció **biuřtař** (B.1.3), d'Ensérune.

Bibl.: SANMARTÍ 1993, 21.– PANOSA 1999, n. 10.26.

biurtarte[

C.28.1

Can Jordi, Sant Vicenç de Montalt

¿s. II-I aC?

El quart signe és insegur: PANOSA l'interpreta com a **bo** i UNTERMANN com a **ti**. De tota manera, si suposem que no és complet per la part de baix, podria ser també **ta**, cosa que permetria d'identificar un nom personal format pels elements **biur** (§7.43) i **tar** (§7.115) i sufixat per **-te**. Tot i que la seqüència està mutilada a continuació, no és impossible que el formulari continués amb **ekiar**, amb la qual cosa tindríem una típica firma d'artesà o productor.

Bibl.: PANOSA 1994, p. 6-71 (**biurborte**).– PANOSA 1999, n. 16.

biurti v. birkuti.***biurtigisen***

C.1.24,A-2

Empúries, L'Escala

225-175 aC

Nom personal format amb els elements **biur** (§7.43) i **tikis** (§7.127) i sufixat amb **-en**, de la mateixa manera que l'altre suposat nom personal d'aquesta línia: **ka[tula]tien**.

Bibl.: SANMARTÍ 1988 (**biurtikise**).– SILGO 1995, 86 i 139; UNTERMANN 1996, 86-93; PANOSA 1999, n. 10.30 (**biurtikise+**); UNTERMANN 2001, 619; ORDUÑA 2006, 271-284.

biurtikise v. *biurtigisen*.**biurtikise+ v. *biurtigisen*.****biurtikisen v. *biurtigisen*.****biurtirte[v. biurtarte[.**

bo

B.27.1

Bellver de Cerdanya

Marca que trobem també de forma independent en altres casos: cf., per exemple, E.1.276.

Bibl.: PANOSA 2001, n. 1.1.

boioi

Procedència desconeguda

Plom 1 Cara B-2

V. **boioi**, de la cara A del mateix plom.

Bibl.: VELAZA 2004a.

boioi]

Procedència desconeguda

Plom 1 Cara A-1

És possible que la forma sigui completa pel final i que hi hagi un separador al darrere. Després de la correcció en múltiples inscripcions del signe **bo** en **ta**, una seqüència **boi** es troba gairebé sense de paral·lels. Els únics elements de comparació que podem aportar són **kutu-boi-ke** (F.9.7,B-2, tot i que al dibuix de MLH el tercer signe sembla més **ta** que no **bo**) o **jboi** (F.13.3,4). Així doncs, la seqüència no disposa de paral·lels esclaridors. Observi's, d'altra banda, que tornem a trobar **boioi** a la línia 2 de la cara B d'aquest mateix plom.

Bibl.: VELAZA 2004a.

boiubebařete v. **iubebařete**.

bokař v. **takař**.

bokisin[---]ke

Los Maillos, Belvís de Jara (Toledo)

Línia 1

Lectura insegura que cal prendre amb precaució. De fet, és possible que calgui corregir el primer signe en **ta**, amb la qual cosa obtindríem una forma **takisín[---]ke**, per a la qual sembla oportú de recordar *tagisgaʹok* (G.1.1,A-I,6). Encara que un possible morfema **-in** (§616) sembla propi de noms personals femenins, resulta altament arriscat de fer una tal afirmació en aquest cas. El final en **-ke** és freqüent com a sufix (v. **-ke**).

Bibl.: LUJÁN 1997.–VELAZA 2001, 650.

bora

B.3.2,6

Gruissan

100-70 aC

Seqüència que sembla relacionable amb el radical **borar** (cf. **borar-nmál** (F.9.7,A-4) i **alofbeʹi-borar-eukeʹmí** (C.4.2,B)). Cf. també *borakauʹ* (C.2.3,B).

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 85-91.–SILGO 1994, 99.–UNTERMANN 1996, 96-97; ORDUÑA 2006, 240-245.

borbobieki v. *tartabiegi*.**boʹon**

Cerro Boyero, Valenzuela (Còrdova)

La lectura de l'últim signe, incomplet, és molt insegura. Al principi de la seqüència potser és possible d'identificar-hi el formant antroponímic **boʹ** (§7.46).

Bibl.: PACHÓN - FUENTES - HINOJOSA 2002.

borti v. *tardi*.**bosa+**[.v. **tasa+**].

e IIIII

C.8.13,A.1

Puig Castellar, Santa Coloma de Gramenet

¿s. III aC?

Expressió numeral que possiblement quantifica la paraula veïna [śal]ir. El signe e es troba separat de la resta per interpunció.

Bibl.: VELAZA 2003c; VELAZA 2004c, 326-327.

e

D.15.1,2

Guissona

s. I aC

De la mateixa manera que el signe següent **i**, podria tractar-se d'una abreviatura. V. **i** (D.15.1,2). Malgrat tot, UNTERMANN no descarta una lectura **en**, fruit de la unió d'aquest signe amb el següent.

Bibl.: GUITART - MAYER - PERA - VELAZA 1996.– PANOSA 1999, 56.1; UNTERMANN 2001, 620; VELAZA 2001, 654-655; PERA 2003, n. 32; PERA 2005.

-e

Sufix que apareix majoritàriament darrere de noms de persona i per al qual no es pot donar encara una interpretació del tot satisfactòria: alguns autors proposen que es tracti d'una mena de datiu (SILGO 1994, 151; FARIA 2006, 117), UNTERMANN (1985a, 43) l'interpreta com un element direccional, mentre que RODRÍGUEZ RAMOS (2005, 49) li intueix un valor de genitiu. Per la seva banda, ORDUÑA (2006, 43) destaca que en diverses ocasions NP-**e** va darrere d'una possible forma verbal.

Seguint principalment UNTERMANN (§519), sembla possible d'aïllar aquest sufix en les següents ocasions:

1/ Sol o en amalgama sufixal darrere de les seqüències següents, d'interpretació poc clara:

] +banmíbae (F.13.3,16a)

]rsie (F.11.31,A-3)

aikase (F.6.1,3)

ašunémie (B.1.45)

baisetatie (F.21.1,B-2, potser nom personal)

baniekařse (F.6.1,4)

bašbane (F.13.23, possiblement nom personal)

beikeaie (F.6.1,2)

órtine (F.20.1,A-II,10)

2/ Darrere de les paraules **atun** i **mbar**:

] ++r-ban-te-[e]kiar-bani-mbar-e (F.13.72,B)

atun-e (F.9.7,A-1)

ban-i-mbar-e (F.13.72,B)

3/ La posició més freqüent d'aquest sufix és darrere de noms de persona. Per exemple:

bin-tar-e (C.1.7)

baise-(i)ltun-e-bařir-en (F.20.3,B-I,4)

bař-tarřin-e (E.1.308,A-1)

ulti-tar-e-bařir (F.20.3,B-I,3a)

beleř-akin-e-ai (F.9.7,A-6)

4/ D'altra banda, trobem un final en **-e** en noms de lloc que en llatí passen a la primera declinació (**kelse/Celsa** i **usekerte/Osicerda**) i en noms personals gals i llatins de la segona declinació adaptats a l'ibèric. Serien possibles exemples d'això:

bilonike (K.1.7)

likine (K.28.1)

5/ Dels 4 casos que ORDUÑA (2006, 43) addueix per a l'existència d'una estructura NP-**e** darrere de formes verbals, el més segur és:

biteřokan iltukebeleše (H.0.1,B.a-2/3, tot i que és possible que hi hagi text perdut entre una i altra forma)

Pel que fa a **banitiřan biurřigiseř** (C.1.24,A-2), és possible que el sufix final sigui, en realitat, **-en**

6/ També és rellevant la similitud de context on s'insereix aquest sufix en tres peces: la pedra de Cruzy, el ponderal de Calafell i la ceràmica pintada de Lliria F.13.5. ¿Potser podríem identificar fins i tot una estructura NP-**te**+Vb.+NP-**e**?:

iubebařęte neitiniunstir kulešare (B.11.1)

agirukeřte iustir bašber agirořdin uldiladie (C.41.1)

saltutibaite iumstir toli[--]tane (F.13.5)

e[---]e[---]

B.7.38,A-III,3

Pech Mahó

s. III aC

Lectura d'UNTERMANN d'un text palimpsest. Segment molt mutilat i no valorable.

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 62-73.– UNTERMANN 1996, 103.

e[---]rteta

B.7.38,A-III,5

Pech Mahó

s. III aC

Lectura d'UNTERMANN d'un text palimpsest. Forma incompleta i sense paral·lels segurs.

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 62-73.– UNTERMANN 1996, 103.

eanlaba

A.6

218-180 aC

Llegenda monetal de lectura i interpretació insegures.

Bibl.: VILLARONGA 1994, 49 n. 84.– DE HOZ 1995, grup F; GARCÍA-BELLIDO - BLÁZQUEZ 2001, 205.

eba[

F.11.36

Teatre de Sagunt

MAYER - VELAZA creuen possible de fer una restitució del terme **eba[n** (v. **eban**).

Bibl.: HERNÁNDEZ - LÓPEZ - PASCUAL - ARANEGUI 1993.– MAYER - VELAZA 1996; VELAZA 2000; VELAZA 2001, 657-659; FARIA 2003, 219; VELAZA 2004b.

ebaikioŕ

H.0.1,A.a-5

Procedència desconeguda

No podem descartar que es tracti d'un nom personal el primer element del qual seria **eba** (cf. **eba-iki** (F.11.18) i **eba-tan** (C.1.6,B-2)) i el segon **ikioŕ** (¿variant d'**ikoŕ** (§7.60)?).

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618; VELAZA 2001, 645-648.

eban

C.27.1,2/3

Civit

¿s. I aC – I dC?

V. **eban**.

Bibl.: VELAZA 1993c.– UNTERMANN 1995, 248-249; VELAZA 1996, 323; PANOSA 1999, 60.1; UNTERMANN 2002b, 2.4; SILGO 2005.

eban

G.21.1,3

Camí del Molí, Terrateig

¿s. I aC?

V. eban.

Bibl.: FLETCHER - GISBERT 1994.—VELAZA 1996, 325; UNTERMANN 2002b, 2.4.

eban

Terme que apareix sota diverses variants: **eban**, **ebanen**, **teban** i **tebanen**, i que es troba sempre darrere de dos noms de persona en inscripcions sobre pedra, en molts casos funeràries. Encara que aquesta forma, juntament amb totes les seves variants, ha estat objecte d'interpretacions molt diverses, avui dia queden en peu bàsicament dues alternatives: una és la d'UNTERMANN (1984b i altres publicacions posteriors) i l'altra la de VELAZA (1994a i altres publicacions posteriors), que reprèn una hipòtesi de SILES (1986). La proposta del primer autor parteix de l'anàlisi d'un arquitrau saguntí (F.11.8) en el qual es conserva una línia de text llatí seguida d'una línia de text ibèric. Apostant per l'equivalència de contingut d'un i altre textos, UNTERMANN considera que el terme ibèric **tebanen** s'ha de correspondre amb el llatí *coeravit*, de la primera línia. Cal dir, però, que, tal i com remarca VELAZA (2004e, 201-202), la interpretació de la línia ibèrica com a traducció de la llatina presenta problemes greus, motiu pel qual aquest últim autor mencionat advoca a favor d'una interpretació d'**eban** com a *filius*. Els arguments adduïts per VELAZA recorren a l'anàlisi interna dels textos, d'una banda, i a la tipologia epigràfica, de l'altra. D'aquesta manera, observa que l'aparició en una estela (C.27.1) de tres noms personals seria difícil d'explicar segons el plantejament d'UNTERMANN, mentre que si s'entén **eban** com la indicació del patronímic, el tercer antropònim podria ser entès com el dedicant de la peça. En segon lloc, si s'accepta que l'epigrafia funerària ibèrica és deutora de la romana, seria d'estranyar que la ibèrica incorporés el nom del dedicant abans que ho fes el seu propi model romà. Finalment, VELAZA explota l'argument de considerar que **eban** es podria trobar abreviat en **e** (F.11.11 i D.15.1), de la mateixa manera que *filius* en *f.* i, encara, que seria possible d'identificar una marca de femení en el prefix ibèric **t-** (v. **t-**), cosa que explicaria les diferents variants de la forma. Per un tercer balanç de la qüestió, v. RODRÍGUEZ RAMOS 2001a.

ebanen

C.8.11,3/4

Badalona

¿150-75 aC?

V. **eban**.

Bibl.: COMAS - PADRÓS - VELAZA 2001.

ebarkoár

G.7.5,B

La Bastida de les Alcuses, Moixent

FLETCHER - BONET llegeixen **kubibekorabe**. Potser es tracta d'un nom personal sufixat amb **-ar** el segon element del qual seria **koř(a)** (§7.79). Malgrat tot, no comptem amb casos suficients que evidenciïn l'existència d'un formant onomàstic **ebar**.

Bibl.: Bibl.: FLETCHER - BONET 1991-92.– FARIA 1992-93, n. 9; UNTERMANN 1996, 101; VELAZA 1996, 314.

ebiubobi v. **ebiutabi**.

ebiutabi

B.23.17

Roca Gassiot, Ossejà

Lectura molt insegura i de difícil anàlisi. No valorable.

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, n. 12.– CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1993; PANOSA 1999, n. 3.8.

eboř v. **baitita++ř[**.

egařbabidiboan v. ***ekařbabitiboan***.

ei

C.8.7

Badalona

¿100-50 aC?

¿Abreviatura de propietat?

Bibl.: GUITART 1976, 206-207.– PANOSA 1993b, n. 11.6; PANOSA 1999, n. 21.7.

-ei

Sufix que, almenys en algun cas (**alotikefeï** (C.3.1,4)), UNTERMANN interpreta com a variant de **-e** (§ 519).

També sembla aïllable en les formes següents:

bototaś-ei-ke (F.9.6,3)

botu-ei (F.6.1,2)

I potser també a:

betain-ei (D.18.1,B-3)

añikaler-ei-an[---]+te (C.21.8,A-3)

eiarkitita[l]s v. **s+eiarkiti+[.**

ekař v. **]tuekařtereita[.**

ekařbabitiboan

F.13.75,3

Castellet de Bernabé, Lliria

c. 200 aC

Possiblement hi ha una interpunció davant d'**an** (VELAZA), encara que podrien ser senzillament signes adventicis. Per a la identificació d'un possible radical **ekař**, cf. **ekařiu** (F.6.1,2). La resta de la seqüència és d'anàlisi insegura. Si convingués fer una transcripció segons els mecanismes de funcionament del sistema dual, obtindríem una lectura **egařbabidiboan**, que no resultaria coherent amb el paral·lel aportat per al suposat radical **ekař**, tot i que F.6.1 és un plom amb moltes incoherències interiors pel que fa a l'ús d'aquest subsistema d'escriptura.

Bibl.: GUÉRIN - SILGO 1996; VELAZA 2001, 644-645.

ekaśore v. **eteśore**.

ekesaer

F.13.78

Castellet de Bernabé, Lliria

Tot i que l'anàlisi de la forma no resulta gens evident, cal recordar l'existència d'un formant antroponímic **ekes** (§7.50) i d'un sufix **-er**. La seqüència de signes **ae** no és gaire freqüent en ibèric.

Bibl.: SARRIÓN 2003, 366-368.

ekiar

C.35.1,A

El Vilar, Valls

V. **ekiar**.

Bibl.: FABRA - BURGUETE 1986, 72.– PANOSA 1993b, n. 25.1.– UNTERMANN 1995, 250; VELAZA 1996, 331; PANOSA 1999, 43.1; FERRER 2005, nota 40.

ekiar

Terme (§550) que se sol trobar formant part d'una estructura recurrent NP-**te**-**(e)kiar** i que, almenys una vegada, podria aparèixer sota una variant **ekien** (K.28.1, encara que hi ha la possibilitat que es tracti d'una forma no pròpiament ibèrica) i una altra grafiat amb l'altra vibrant (**ekiaŕ** (C.2.8,3)). De fet, la fórmula és tan freqüent que la documentació de **-t(e)-ekiar** darrere de paraules no analitzables com a noms de persona podria ser suficient per atribuir a aquestes paraules desconegudes la categoria de substantiu o pronom. D'altra banda, l'aparició d'aquesta estructura sobre objectes amb algun valor especial i el fet que en moltes ocasions hagi estat escrita abans de la cocción de la peça, ha fet que se li suposés un sentit com a indicació d'autoria: el sufix **-te** actuaria de marca d'agent (v. **-te**) i **ekiar** seria un verb amb una càrrega semàntica propera a "fer". Diferent és, en canvi, la interpretació proposada per DE HOZ (2001, 353-357), que valora la possibilitat que, en anar seguit de **-ar** i **-en**, **eki** es correspongui amb un substantiu de significat proper a "obra". Finalment, cal també tenir en compte que un element **eki** intervé en algunes ocasions en la formació antroponímica.

Quant a la naturalesa fonètica de les oclusives en aquesta estructura, sembla que la transcripció més ajustada és **-de-egiar**, tot i que no hi ha, en realitat, cap testimoni que sigui absolutament conclouent. En els casos documentats a Sant Miquel de Llúria l'ús del sil·labari amb els signes simples o complexos és absolutament fluctuant, fins al punt que es produeixen incoherències dins d'un mateix text (v. F.13.3). Pel que fa a la resta de testimonis, l'únic que és compatible amb el sistema d'escriptura dual és C.12.2, una ceràmica grisa provinent de Ca n'Oliver (Cerdanyola del Vallès). Cal advertir que en el dibuix que s'adjunta a l'edició de la peça (PANOSA 1993b) el signe **te** és representat amb la variant complexa, cosa que convidaria a una transcripció NP-**te+egiar**. Tanmateix, una autòpsia directa de l'epígraf ha permès confirmar que aquest caràcter apareix clarament incís amb un sol traç interior, de manera que la transcripció correcta és, sense cap mena de dubte, NP-**de+egiar**.

1/ Un alt percentatge de les ocurrències d'**ekiar** es concentra en ceràmica pintada de Sant Miquel de Llúria. En els casos documentats en aquest jaciment, **ekiar** sol anar precedit per NP-**te** o per NP sense sufix. Per exemple:
 ]++rbante[e]kiarbaním̄baŕe (F.13.72,B)
 ]r̄bankusekiar biur̄tite+[(F.13.8, cas excepcional en què el nom personal sembla que vagi darrere)

Juniskeltekiar (F.13.22)

ebirteekiar (F.13.3,6)

kařesbanite ekiar (F.13.5)

kařesirteekiar (F.13.3,1)

řaleibekitekiar (F.13.4)

unskeltekiar (F.13.21)

2/ Casos de NP-**t(e)**-ekiar procedents d'altres jaciments:

jbalkarte ekiar (F.17.7)

bilofs]arřkerdegjar (C.12.2)

iltubokontekjar (F.11.28)

likinete ekiar (E.7.1=K.5.3)

3/ La majoria de casos que havien estat tradicionalment llegits com a NP-**ku**-ekiar admeten millor una lectura NP-**te**-ekiar:

]+besuninteekiar (F.13.8)

ařsbikisteekiar (A.33-2)

No sembla, en canvi, paleogràficament possible de canviar:

anbaskuekiar (F.13.7,C)

4/ La correcció del signe **bo1** en **ta** ha donat una lectura nova NP-**tagjar**, que trobem sobre estampillats del sud de França i que potser seria interpretable com una variant de la fórmula NP-**te(e)giar**:

biurřtatagi+] (B.7.32)

latubařentagjar (B.1.364)

ukabeditagjar o, segons lectura de FERRER (e.p.), **biurřbeditagjar** (B.8.20)

5/ Altres estructures on s'identifica **ekiar**:

ekiertone (F.7.1,A-2, que UNTERMANN (2001, 623) proposa d'interpretar com un apel·latiu, potser derivat del verb **ekiar**)

keřniekiar (F.13.7,D)

keřtařnatařřu ekiar (C.2.8,5)

En dos casos apareix sufixat amb **-řmi**:

eřokate ekiarřmi (D.18.1,A-2)

neřsetikantekiarřmi] (F.15.1)

En un cas apareix seguit de **-ban**:

]+řrbante[e]kiarbanimřaře (F.13.72,B)

En canvi, no és paleogràficament gens clar que vagi seguit de **te** a la falcata de Sagunt:

]+banbalkesteekiar++] (F.0.4)

6/ Podrien ser formes derivades d'**ekiar**:

banekie (D.18.1,C-1)

banite-(e)ki-tane (D.18.1,A-3)

bitekian (B.3.2,6)

likine abuloñaune ekien (K.28.1, tot i que no és segur que es tracti pròpiament d'un text ibèric)

olekaŕkoeki (F.13.3,7)

ortinbeŕeteŕeikiar (C.21.10,1)

ekiar^{mí}

D.18.1,A-2

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

La forma **ekiar** (v. **ekiar**) apareix també sufixada amb **-mí** a **neŕsetikantekiar^{mí}** (F.15.1). Encara que habitualment **ekiar** apareix integrant la fórmula NP-**te ekiar**, en aquest cas no sembla escaient la identificació d'aquesta seqüència. D'altra banda, la documentació d'aquests dos casos on **-mí** segueix **ekiar**, porta FERRER a posar en dubte que aquest sufix porti implícita en ell mateix la noció de propietat. Per aquest autor, seria més probable una interpretació del morf com a pronom de primera persona, de manera que en aquest context concret representaria l'objecte confeccionat per un possible apel·latiu **eŕokate** (v. **eŕokate** (D.181,A-2)).

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

ekibetaŕka^{mí}ŕ^{mí}ukal

Los Maillos, Belvís de Jara (Toledo)

Línia 1

Lectura insegura que cal prendre amb precaució. La interpretació és molt poc clara. Sols a manera d'hipòtesi, podem plantejar la possibilitat d'identificar un nom personal **ekibetaŕ** segmentable en **eki** (cf. **akiekiarn**] (C.7.1), *Enneges* de la *T. Sall.*, **banekie** (D.18.1,C-1) i **uekoeki** (A.101-1, 2.y 3)) i **betaŕ** (§7.36), al qual seguiria un sufix **-ka** (v. **-ka**). A la part del final, d'altra banda, potser podem aïllar **ukal** (cf. **ukalkebars** (F.20.1,A-I,4) i **ukal** (C.1.9,B, encara que de lectura dubtosa)) de **ŕ^{mí}**, que resulta una combinació de signes una mica estranya.

Bibl.: LUJÁN 1997.– VELAZA 2001, 650.

ekien

K.28.1

Andelo

s. I aC

Forma que sembla derivada de la ja coneguda **ekiar**, per bé que tampoc no és descartable que es tracti d'una inscripció en protobasc, més que no en ibèric. És sobretot a partir d'aquest text que DE HOZ (2001, 353-357) planteja la possibilitat que l'arrel **eki** sigui substantiva i no pas verbal, com s'ha tendit a considerar.

Bibl.: MEZQUÍRIZ 1992.– SILGO 1993; UNTERMANN 1995, 253-254; VELAZA 1996, 326-328; GORROCHATEGUI 2002b, 81-82.

ekisirike v. eYsirige.

elef

B.3.2,5

Gruissan

100-70 aC

Potser nom personal abreviat o simple format amb **eler** (§7.51), per bé que amb l'altra vibrant. Cf. també el nom personal **eleŕbaś** (B.9.1).

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 85-91.– SILGO 1994, 162.– UNTERMANN 1996, 96-97; ORDUÑA 2006, 240-245.

elibors

G.20.1,1

Gandia

El signe 4 es dubtós (de fet, també podria ser **ta**), però la lectura que proposa UNTERMANN permet d'aïllar un element **bors** amb bons paral·lels (cf. **atulakeibors** (F.20.1,B-I,6), **borste** (C.2.3,A-2), **abargeberste** (C.2.3,A-2) i **kiteibors** (F.20.1,A-II,8)).

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1992b (**elitar**s).– SILGO 1994, 162.– UNTERMANN 1996, 101; VELAZA 1996, 315.

elitars v. **elibors**.

elkala v. **sakalakař**.

elmn̄títiaē

B.23.9

Roca Clément, Ossejà

Segons UNTERMANN, la repetició de signes convida a pensar que es tracti d'una expressió numeral.

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, 7f.– SILGO 1994, 162.– CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1993; PANOSA 1999, n. 3.3.f.

er̄n̄

C.21.9

Castellet de Banyoles

s. III aC

La lectura resulta molt dubtosa: també serien possibles **iki**, **llka** o **ska**. PANOSA proposa que es tracti d'una seqüència de numerals.

Bibl.: ASENSIO - CELA - FERRER 1996, 2.6 i 3.3.– PANOSA 2001, n. 14.1.

en (D.15.1,2) v. **e** i **i**.

en

D.0.1,B-2

Procedència desconeguda

¿s. III aC?

Tot i que separat per dues interpuncions de la resta del text, sembla probable que es tracti, en realitat, d'un sufix referit a la paraula anterior. V. **jsiko**.

Bibl.: UNTERMANN 1989.– UNTERMANN 1996, 101; VELAZA 1996, 316; PANOSA 1999, 0.b.1; UNTERMANN 2001, 625 i 626; ORDUÑA 2006, 312-316.

-en

Sufix que ha estat tradicionalment interpretat com a marca de genitiu (v. UNTERMANN (§521)) i que és clarament aïllable darrere de noms de persona, sigui sol o en combinació amb **-mí**, cas en què resulta una estructura NP-**en-mí**, comunament interpretada com una expressió de propietat. Sembla, en canvi, poc probable l'existència d'una combinació sufixal **-ar-en-mí**, tal i com ha observat RODRÍGUEZ RAMOS (2002-2003b) i posteriorment FERRER (e.p., annex 1). De fet, alguns autors defensen fins i tot que el sufix **-ar** i el sufix **-en** siguin, en realitat, equivalents i que l'ús del primer o del segon depengui merament del context fonètic en què s'insereixin (FARIA 2003a, RODRÍGUEZ RAMOS 2005, FERRER (e.p.) annex 1). D'altra banda, el sufix **-en** queda simplificat a **-n** quan entra en contacte amb una **e-** del radical i de vegades també amb altres vocals (cf. per exemple, **bantuinmí** (C.8.11,1/2) i potser fins i tot **kalu-n seltar** (E.10.1)).

1/ Alguns exemples de NP-**en**:

aurkeře-n (C.1.9,C-1)

biunius-en (H.11.1)

ibeśor-en (B.1.25)

iltírbikis-en (F.5.1,1/2)

iuntege-n (G.13.1,1)

katuladi-en (C.1.24,C)

ośortařban-en (E.13.1,1)

2/ Alguns exemples de NP-**en-mí**:

ban-toř-en-mí-baikar (C.7.16)

ban-tui-n-mí (C.8.11,1/2)

baş+beřunen[m]i (E.14.1,2)

be]leśbai[ser]-en-mí (F.26.1,1/2)

binkisauř-en-m[i (E.5.3)

ilturbiltis-en-mí (E.5.9)

kořasiř-en (C.0.1,1)

3/ UNTERMANN l'identifica també darrere de formes que no semblen ser antroponímiques:

abařś-en (F.13.2,B-1a)

akitigen (B.7.37,5, tot i que també sembla possible una interpretació típica com a nom de persona)

baiseltunebaśir-en (F.20.3,B-I,4)

beřikařs-en-se (F.6.1,3, tot i que la segmentació és insegura)

eban-en (C.10.1,3, entre altres)

4/ Casos, discutibles, de NP-**ar-en**:

Jninaren (G.9.2, però la seqüència està mutilada i, per tant, la identificació d'un nom personal davant de la possible amalgama sufixal no és del tot segura)

anaiošarenmí (B.1.36, encara que també podria ser un trimembre format amb un últim formant **šar** (cf. **ildiřšar** (B.7.34,19) **katuišar** (B.1.20) i **kulešare** (B.11.1,2/3))

5/ Tal i com justifica DE HOZ (2002), és probable que aquest sufix aparegui, en amalgama sufixat, en els freqüents finals sobre llegendes monetals **-nken** i **-(e)sken**. Compari's, en aquest sentit, **aušes** (C.1.26,A-3) i **aušesken** (A.7).

enmí (F.26.1,1/2) v. **be]lešbai[ser]enmí**.

er

C.26.6

Sant Miquel, Vinebre

s. II-I aC

¿Marca de propietari?

Bibl.: GENERA 2005, 1000-1001 n. 7.

-er

UNTERMANN identifica un sufix **-er** (§522) que, tot i no ser gaire freqüent, es documenta algun cop darrere de noms de persona. En ser un sufix poc habitual, s'ha plantejat la possibilitat que es tracti d'una variant de sufixos més ben documentats: UNTERMANN no exclou que equivalgui a **-ir**, mentre que ORDUÑA no descarta que fins i tot pugui ser una variant dialectal de **-ar** o de **-te** (ORDUÑA 2006, 64).

1/ Com exemples d'**-er** darrere d'antropònims tenim:

baštubar-er-teřokanutur (D.0.1,A, encara que la segmentació no és del tot clara)

benebetan-er iums (F.13.12,B)

Si la segmentació fos la correcta, seria rellevant el fet que tots dos casos van seguits de dues formes potser verbals.

2/ Altres possibles exemples, d'interpretació menys segura:

buištín-er (G.1.1,A-I,2)

bař-er o **baře-r** F.17.1,B-1

] +ařakař-er (F.17.1,B-3)

]rařešalin-er (F.20.3,B-II,2)

šan-er (F.7.1,B-1a)

ařeteikeoen ermi (D.10.1)

er[---]e[---]ř

B.7.38,A-III,2

Pech Mahó

s. III aC

Lectura d'UNTERMANN d'un text palimpsest. Segment molt mutilat i no valorable.

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 62-73.- UNTERMANN 1996, 103.

eřabař v. sařseřabař.

érate

D.18.1,B-1

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

Paraula que apareix un altre cop al mateix text (D.18.1,C-4) i en la qual potser és possible d'aïllar un sufix **-te** d'un radical **éra**. L'anàlisi de la forma resulta, tanmateix, poc evident per causa de l'escassetat de paral·lels per al radical. Recordi's, això no obstant, **ératiare** (F.9.5,3).

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

érate

D.18.1,C-4

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

V. **érate** (D.18.1,B-1).

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

érebaška

C.1.24,A-5

Empúries, L'Escala

225-175 aC

Seqüència possiblement formada pels elements **érte** i **baś** i sufixada amb **-ka**. No ha de ser d'entrada rebutjada la hipòtesi que es tracti d'un nom personal, el segon element del qual **baś** està ben documentat (§7.27); pel que fa a **érte**, el paral·lel més proper es troba a **laku-érter-mi** (E.4.5), per bé que potser també convé esmentar **erder-ike** (B.1.373,2, malgrat la diferència de vibrants) i el formant antroponímic **eté** (§7.54). Observi's que les dues paraules que segueixen (**bintúrkeska** i **aitutikerka**) presenten la mateixa sufixació en **-ka** i que admeten també una interpretació com a noms personals.

Bibl.: SANMARTÍ 1988.– SILGO 1994, 165 i 70; UNTERMANN 1996, 86-93; PANOSA 1999, n. 10.30 (**érebaška**); ORDUÑA 2006, 271-284.

erderige v. **erderike**.

erderike

B.1.373,2

Ensérune

Podem aïllar un radical **erter** (cf. **erter** (A.18) **basirerter** [(F.20.3,B-II,3) i **arseetarkiterter** (A.33)) al qual seguiria un sufix **-ike** (v. **-ike**). FERRER - GIRAL, repreneu una teoria de VILLARONGA (1964), argumenten amb precisió una interpretació d'**erter** com a “mig” o “meitat”. Pel que fa a la transcripció de l'últim signe segons el funcionament del sistema dual, no és del tot evident que no calgui llegir, en realitat, **erderige**, amb la qual cosa trobaríem una final coincident (¿potser concordança de grup?) amb altres termes del mateix text: **utarige** (B.1.373,2), **eYsirige** (B.1.373,2) i **tundige** (B.1.373,3).

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988.- SILGO 1994, 165.- UNTERMANN 1992, 21; UNTERMANN 1996, 94-96; ; ORDUÑA 2006, 233-239; FERRER - GILALT(e.p), 7.

éribaška v. **érdebaška**.

érgarbaberí

B.25.3,2

Guils de Cerdanya

No obstant l'existència d'un formant antroponímic **berí** (§7.34), la resta de la seqüència, de lectura bastant dubtosa, es resisteix a l'anàlisi.

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, n. 19.- CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1993; PANOSA 1999, n. 5.3.

ererkarbaberí v. **érgarbaberí**.

éererkarbaberí v. **érgarbaberí**.

eṛeti

B.3.2,1

Gruissan

100-70 aC

Probablement és convenient de separar un radical **eṛe** (cf. *eṛésu* (C.2.3,A-5), *eṛeko* (F.20.3,B-II,1), etc.) d'un sufix **-ti** (segurament el mateix que tanca les formes **ikeriti** (B.3.2,3) i **irlaurti** (B.3.2,5), del mateix text). D'altra banda, UNTERMANN no descarta que es tracti d'una variant fonètica d'una forma integrada en el paradigma pronominal d'**iṛ-** (v. **iṛ-**).

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 85-91.– SILGO 1994, 166.– UNTERMANN 1996, 96-97; ORDUÑA 2006, 240-245.

eṛiar

Forma que es troba sempre sobre vasos de ceràmica pintada, especialment de Sant Miquel de Lliria:

eṛj̄iar ba[n] (F.13.44)**eṛiarban bai[---]ibaraibante** (F.13.20, correcció de lectura de RODRÍGUEZ RAMOS (2002-03, p. 372))**eṛiar ban balkebe+[** (F.13.19)**e]ṛiarban[** (F.25.1)**eṛiar bankuṛs aitulkikute na+[** (F.13.10,A)**eṛiarbam** (F.13.78)

UNTERMANN (§ 571) en destaca la similitud formal amb **ekiar** (v. **ekiar**) i el fet que sempre sembla anar seguit de **-ban**. Per tot això i també perquè **ekiar** i **eṛiar** no apareixen mai al mateix text, aquest autor (2002b, n. 2.3) juga amb la hipòtesi que aquesta expressió pugui equivaler a una mena de fórmula semblant a *pingendum curavit*. En la mateixa línia que UNTERMANN, QUINTANILLA (2005, p. 512) sosté també que la semblança amb **ekiar** advoca a favor d'una interpretació d'**eṛiar** com a verb.

Diferent és, en canvi, la proposta de SILGO (2002, p. 53) i FERRER ((e.p.) nota 41), que consideren que **eṛiar** ha de correspondre's al nom del vas sobre el qual està escrit. Els arguments adduïts fan referència al fet que no trobem davant d'**eṛiar** la típica estructura NP-**te**, que sí que apareix davant d'**ekiar**. També resulta significatiu el fet que aquesta paraula es trobi sempre sobre el mateix tipus de suport i, finalment, que vagi sempre seguida de **ban**. La definició de **ban** com a morf que acompanya noms comuns (v. **ban**) encaixa bé amb una interpretació d'**eṛiar** com la referència a un objecte concret.

eñiarbam

F.13.78

Castellet de Bernabé, Lliria

Forma que recorda molt **eñiarban** (F.13.20). Per al principi, v. **eñiar**, aquí excepcionalment sufixat amb **-bam** (segurament variant de **ban** (v. **ban**)).

Bibl.: SARRIÓN 2003, 366-368.

erirtan

C.27.1,3

Civit

¿s. I aC - I dC?

No és evident que es tracti d'una seqüència completa, ja que podria continuar en la forma següent **añora** (C.27.1,4). D'altra banda, l'anàlisi resulta insegura: la seqüència **erir** només té un paral·lel acceptable, encara que de lectura insegura, a **eriri+** (F.11.13,3), que apareix en veïnatge amb numerals dins d'un formulari possiblement sepulcral. En aquesta situació, no és impossible que la seqüència **tan** revesteixi també un caràcter numeral. De tota manera, potser també s'escau de destacar que un final en **-an** o **-tan** pot acompanyar formes que encaixarien bé en una interpretació com a verbs (v. **(b)iti(r)/ (b)ite(r)**).

Bibl.: VELAZA 1993c.– UNTERMANN 1995, 248-249; VELAZA 1996, 323; PANOSA 1999, 60.1; UNTERMANN 2002b, 2.4; SILGO 2005.

eñkaikiñoka

C.21.6,B-1

Castellet de Banyoles, Tivissa

Paraula sense paral·lels segurs. Observi's, de tota manera, que presenta el mateix final que la paraula anterior del text **juteska** (C.21.6,B-1).

Bibl.: BENAGES 1990.– SILGO 1994, 165.– FARIA 1992-93, n. 1; UNTERMANN 1996, 100; VELAZA 1996, 317; PANOSA 1999, 47.6; ORDUÑA 2006, 298-302.

erkur v. **erter**.

eókaṃi

D.18.1,B-2

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

V. **eókarṃi** (D.18.1,A-3).

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

eókar

D.18.1,B-1

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

De la mateixa manera que a **eókarṃi** (D.18.1,A-3), del mateix text, probablement cal distingir un sufix **-ar** referit a un radical **eóka** o **eó**. V. **eókate** (D.18.1,A-2).

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

eókarṃi

D.18.1,A-3

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

Segment relacionable amb **eókate** (D.18.1,A-2), **eókar** (D.18.1,B-1) i **eókaṃi** (D.18.1,B-2), de la mateixa peça. FERRER proposa una interpretació dins dels típics esquemes de propietat NP-**ar-ṃi**, de manera que, en aquest cas, tindríem la indicació del propietari de la peça, en contraposició a **eókate** (D.18.1,A-2), que faria referència a l'autor. De tota manera, cal recordar també que el nucli d'aquesta seqüència s'integra en el paradigma plausiblement verbal d'**itír/iteóke/eóke**.

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

eókarṃibanitertanenite v. **eókarṃi** i **banitekitane**.

eřokate

D.18.1,A-2

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

La freqüència dels finals en **kate** en aquesta mateixa línia, sembla propiciar la identificació d'un radical **eřo**. Amb tot, les formes **eřokarńi** (D.18.1,A-3), **eřokamńi** (D.18.1,B-2) i **eřokar mńie** (D.18.1,B-1), defineixen un nucli constant i repetitiu **eřoka**. Tot i que aquesta seqüència **eřoka** és identificable com a base d'un paradigma que se sol considerar verbal deguda la seva complexitat formal (v. (**eřoke**), FERRER creu que en aquest cas resulta més apropiada una interpretació de les formes com a substantius, pel fet que van sempre acompanyades per sufixos que acompanyen paraules d'aquesta categoria gramatical: **-ar -ńi** i **-te**. D'altra banda, observi's que en aquest cas concret segueix la forma **ekiarńi**, de manera que podríem definir una estructura recurrent substantiu-**te+ekiar**.

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

eřtebařka v. *eřdebařka*.**erter**

A.18

VILLARONGA 2000 llegeix **erkur**, mentre que FERRER - GIRAL proposen una lectura **erter**. De fet, tot i que per la forma dels caràcters el signe 3 tant podria ser **te10** com **ku2** i que, per tant, totes dues lectures serien possibles, la manca de paral·lels per a la primera opció fa que la proposta **erter** sigui molt més probable. Així, doncs, els paral·lels adduïbles són, bàsicament, les monedes de bronze d'Empúries amb la llegenda **untikesken** normalment a l'anvers i **et-erter** normalment al revers. Cf. també *erderike* (B.1.373,2), **bařirerter** (F.20.3,B-II,3) i **arsetarkiterter** (A.33)). FERRER - GIRAL, reprenent una teoria de VILLARONGA (1964), argumenten amb precisió una interpretació d'**erter** com a marca de valor amb el significat de "mig" o de "meitat".

Bibl.: VILLARONGA 2000 (**erkur**).– FERRER - GIRAL (e.p.).**erterike** v. *erderike*.

eúr

A.6

218-180 aC

Llegenda monetal d'interpretació insegura. Cf., de tota manera, **Jeúsálib** (A.6).

Bibl.: VILLARONGA 1994, 40 n. 26.– DE HOZ 1995, grup F; GARCÍA-BELLIDO - BLÁZQUEZ 2001, 204.

eút

F.11.34,3

Sagunt

Els editors de la peça no consideren que hi hagi interpunció abans del primer signe, motiu pel qual llegeixen **uřkaboloiueút**. Tot i que la part del final podria correspondre al sufix **-t** (v. **-te**), el principi de la seqüència no presenta paral·lels clars.

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1991.– SILGO 1994, 165.– PÉREZ VILATELA 1991; PÉREZ VILATELA 1993; VELAZA 1996, 313; UNTERMANN 1996, 101.

ešarmíbabanmíiekate[v. **ekiarmí**, **banmí** i **iekate**.

eškubařs

B.3.2,5

Gruissan

100-70 aC

Seqüència per a la qual no disposem de paral·lels evidents. Malgrat tot, UNTERMANN no descarta una possible interpretació com a nom personal format sobre una variant d'**ešker** (§7.64) i un element **ubaf**, que relaciona amb **baštubarerteřokanutur** (D.0.1,A).

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 85-91.– SILGO 1994, 169.– UNTERMANN 1996, 96-97; ORDUÑA 2006, 240-245.

etar

D'una banda, UNTERMANN (§556) proposa que un radical **eta-** (que es trobaria a **etar** (G.7.2,A.b-3), **etafe** (F.20.1,A-II,9) i **etaka** (F.20.3,B-II,2)) formi part d'un paradigma pronominal; de l'altra, identifica **etar** (§560) al revers d'algunes monedes d'Empúries (amb la llegenda **untikeske** a l'anvers) i a A.33 i A.35, darrere de noms de lloc (**arsetar** i **saitabietar**). És per aquest motiu que proposa un interpretació del segment com a sufix ètnic o d'origen (MLH I.1 p. 236). VILLARONGA i GARCÍA-BELLIDO - BLÁZQUEZ (2001, vol. I p. 88), en canvi, es decanten més aviat per atribuir a l'**etar** que trobem a les monedes un valor metrològic. Finalment, FERRER - GIRAL (e.p, p. 6), proposen una segmentació d'aquesta seqüència com a **eta-(a)r**, i llancen la hipòtesi que es tracti d'una simplificació de la marca de valor de les dracmes, la denominació extensa de les quals seria **e-eta-(a)r-kita**. De la mateixa manera, aquests autors proposen que **eta-** sigui el mateix element que trobem a **et(a)-erter** i **etaban**.

etebaiar v. etebanar.**etebanar**

A.33

s. III aC

Llegenda monetal llegida durant temps, de manera incorrecta, com a **arskitakue**. Possiblement nom personal format amb **ete** (§7.54) i **ban** (cf., per exemple, **ban-sor** (B.7.35,9), **ban-tuin-mi** (C.8.11,1/2) o **kafe-ban-ite** (F.13.5)) i sufixat amb **-ar**. Contràriament a aquesta interpretació, FERRER - GIRAL consideren més encertada una anàlisi d'**eteban** com a variant de la marca de valor **etaban**, que apareix en asos amb la llegenda **untikesken** a l'anvers. D'altra banda, aquests autors consideren que el començament en **ete-** seria el mateix que trobem a **et-erter** (A.6-2), forma que també interpreten com a marca de valor.

Bibl.: RIPOLLÈS 2002; VELAZA 2002d, 136; FARIA 2003, 220 (**etebanar** o **etebaiar**); FERRER - GIRAL (e.p)

ete^miltír

F.11.38,B

Camp de Morvedre, Sagunt

Possiblement nom personal format pels elements **ete** (§7.54) i **iltír** (§7.61) i infixat amb **-m-** (recordin-se **selkimíltun** (F.21.1,A-10), **śorlaku^miuneri** (F.20.2,A-8) i **lakun^miltírte** (F.9.7,B-4)). ORDUÑA creu possible la identificació d'un topònim (v. **nkearstailtír** (F.11.38,A)).

Bibl.: SILGO - TOLOSA 2000.– VELAZA 2002b, 412-413; ORDUÑA 2003; FARIA 2005, 168-169; LUJÁN 2005, 475-476.

eteolte v. **e^rokate**.

ete^rśore

B.23.13,A

Ossejà

També podria ser **eka^rśore**. Nom personal compost pels formants antroponímics **ete^r** (§7.54) i **śor** (§7.108) i sufixat amb **-e**.

Bibl.: CAMPAJÓ - UNTERMANN 1991, 8.– UNTERMANN 1995, 251; PANOSA 1999, n. 3.4.a.

ete^rśore

B.23.13,B

Ossejà

També podria ser **eka^rśore**. V. **ete^rśore** (B.23.13,A).

Bibl.: CAMPAJÓ - UNTERMANN 1991, 8.– UNTERMANN 1995, 251; PANOSA 1999, n. 3.4.b.

etesur

C.21.8,B-2

¿Castellet de Banyoles, Tivissa?

Nom personal format pels elements **ete** (§7.54) i **sur** (§7.108). Noti's que el segon formant del nom personal que segueix està igualment compost per un segon element **sur** (cf. **tikirsur** (C.21.8,B-2)).

Bibl.: UNTERMANN 1991-93.– VELAZA 1994, 10-23; UNTERMANN 1995, 247-248; UNTERMANN 1996, 84-86; VELAZA 1996, 318-321; PANOSA 1999, 47.8; ORDUÑA 2006, 303-308.

eugilu v. *eukilu*.

eukilu

F.13.75,1

Castellet de Bernabé, Lliria

c. 200 aC

Els paral·lels més propers semblen ser **eukin** (C.14.1) i **eukeŕ** (C.4.2,B). Si convingués fer una transcripció segons els mecanismes de funcionament del sistema dual, obtindríem una lectura **eugilu**, sols a tall hipotètic relacionable amb **beteškongili+ſ** (C.2.22) o amb **kili** (A.34), llegenda monetar que de vegades apareix en emissions bilingües **kili**/GILI i que plausiblement amaga un nom de lloc.

Bibl.: GUÉRIN - SILGO 1996; VELAZA 2001, 644-645.

eurarketekosirkaisan

Abrigo Burgal, Siete Aguas (València)

Línia 3

Lectura insegura que cal prendre amb molta precaució. Amb les reserves convenients, potser és possible de segmentar **eur-arke-te-ko-sir-kaisan**, on potser es podria reconèixer el formant antroponímic **arke** (§7.14), un sufix **-te**, l'element **ko** (§614) i un altre formant antroponímic **sir** (§7.105). Pel que fa al final en **kaisan**, potser seria possible d'aportar com a paral·lel l'inici de **kaisanmlŕbaituŕanei** (F.9.5,2).

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1996-97.– VELAZA 2001, 649-650.

eYsirige

B.1.373,2

Ensérune

La raresa del segon signe, en forma d'espiga, no permet donar una lectura segura de la seqüència. SOLIER - BARBOUTEAU llegeixen **ekiśirike**, forma per a la qual aporten com a paral·lel **ekisīran** (D.12.1,A). Això no obstant, dos factors permetrien defensar la hipòtesi que la lectura més correcta fos, en realitat, **ebośirige**: d'una banda la correcció del signe **bo1** en **ta**, i, de l'altra, l'aparició d'aquest mateix signe en forma d'espiga en el nom personal **boduorīs** (B.7.34,8), terme probablement equivalent a *Boduorix* (CIL XI 867). De tota manera, cal reconèixer que tampoc no disposem de paral·lels evidents que expliquin el principi d'**ebośirige** (per al final, però, tingui's en compte la possibilitat d'identificar el formant antroponímic **śir** (§7.105) seguit del sufix **-ike**, molt freqüent en aquest text). Cf. també **eYśirs** (B.1.373,3) i **ladiorneYśirs** (B.1.373,4).

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988.– UNTERMANN 1992, 21; UNTERMANN 1996, 94-96; ORDUÑA 2006, 233-239.

eYsirike v. eYsirige.

eYśirs

B.1.373,3

Ensérune

V. **eYsirige** (B.1.373,2).

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988.– UNTERMANN 1992, 21; UNTERMANN 1996, 94-96; ORDUÑA 2006, 233-239.

g+uer+keñar

F.11.34,2

Sagunt

La lectura és dubtosa. La segona *crux* podria, en realitat, correspondre senzillament a un espai entre signes més ample del compte i darrere de la segona *e* podria haver-hi una interpunció. Possiblement és convenient d'identificar un sufix **-ar** que s'afegiria a un hipotètic nom personal format per un primer element difícil de precisar i un segon que podria remetre a **ikeñ** (variant d'**ike** (§7.59) o fins i tot de **tikeñ** (§7.125)), o, en el cas que no calgués suplir cap signe, a **erkeñ** (potser variant d'**arkeñ** (§7.14n), encara que noti's la manca de coincidència en les vibrants). Els editors, d'altra banda, consideren que existeix una interpunció separativa entre **g+uer+ke** i **ñar**, cosa que dificultaria encara més la interpretació de la seqüència.

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1991.– SILGO 1994, 249.– PÉREZ VILATELA 1991; PÉREZ VILATELA 1993; VELAZA 1996, 313; UNTERMANN 1996, 101.

galirige

B.1.373,1

Ensérune

Probablement cal identificar un radical **kalir** (cf. **kalirbitarsteti+** (F.20.2,A-2)) sufixat amb **-ike**, de la mateixa manera que la paraula anterior (**bañkeike**) i posterior (**tundige**) del text. D'altra banda, és també remarcable la semblança formal amb el terme **śalir**, freqüent sobre ploms i en les proximitats d'expressions numerals. Cf. també **kaliś** de **ertiketorkaliśali** (F.20.1,A-II,10) i **kaliśkase** (F.20.1,A-I,5).

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988.– SILGO 1994, 100.– UNTERMANN 1992, 21; UNTERMANN 1996, 94-96; ORDUÑA 2006, 233-239.

gaésórieike

B.1.373,3

Ensérune

Possible nom personal compost de **kaře(s)** (cf. els paral·lels **kařesbanite** (F.13.5), **kařestabikiř** (F.13.3,5b) i **kařesirte** (F.13.3,1)) i **šoř** (§7.108). Per al final **-ieike**, només a manera d'hipòtesi, podríem aventurar una amalgama de sufixos **-ie-ike** (cf. també **abarıeikite** (F.6.1,1)). Per a la transcripció de l'últim signe amb la variant sorda, v. **erderike** (B.1.373,2).

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988.– SILGO 1994, 102 i 245.– UNTERMANN 1992, 21; UNTERMANN 1996, 94-96; ORDUÑA 2006, 233-239; SILGO (e.p).

gorbantutinkar

C.1.24,A-6/7

Empúries, L'Escala

225-175 aC

És probable que la seqüència final de la línia 6 continuï amb el començament de la línia 7. La forma **korban** està mancada de paral·lels exactes, encara que cal tenir en compte l'existència tant d'un formant antroponímic **kors** (§7.78) com d'un altre **ban** (cf., entre altres exemples, **ban-šoř** (B.7.35,9), **ban-tuin-ři** (C.8.11,1/2) o **kařes-ban-ite** (F.13.5)). Pel que fa a **tutin**, recordi's, tal vegada, **jtetutin** (F.13.32,A-1).

Bibl.: SANMARTÍ 1988 (**kortinte** i **tiekar**).– SILGO 1994, 115; UNTERMANN 1996, 86-93; PANOSA 1999, n. 10.30 (**korbanke** i **ti+kar**)); ORDUÑA 2006, 271-284.

i

D.15.1,2

Guissona

s. I aC

UNTERMANN no descarta una lectura **en**, fruit de la unió d'aquest signe amb l'anterior. Abreviatura per a la qual es poden proposar almenys dues hipòtesis: la primera, que compongui una fórmula sepulcral juntament amb la paraula següent **tako**; la segona, que marqui una noció mesurable, com per exemple l'edat del mort.

Bibl.: GUITART - MAYER - PERA - VELAZA 1996.– PANOSA 1999, 56.1; UNTERMANN 2001, 620; VELAZA 2001, 654-655; FARIA 2002, 136-137 (**n**); PERA 2003, n. 32; PERA 2005.

i[ke]bate[ka]r v. **+baki+r**.

i]lturka[

G.21.1,1

Camí del Molí, Terrateig

¿s. I aC?

La seqüència es gairebé amb tota seguretat incompleta per la part del final. La seva posició encapçalant el formulari d'una làpida funerària invita a interpretar-la com a nom personal format per un primer element **iltur** (§7.62) i un segon del qual només es conserva el començament en **ka-** (v. §7.66 a 70). FARIA, que no considera provada l'existència d'un formant **iltur**, segmenta **iltu-(u)rka** (cf. **iltu-tas** (F.14.1,1) i **urka-boloiu** (F.11.34,3)).

Bibl.: FLETCHER - GISBERT 1994.– FARIA 1995, 327; VELAZA 1996, 325 UNTERMANN 2002b, 2.4.

i]unsti[r

C.21.7,1

Castellet de Banyoles, Tivissa

V. **iunstir**.

Bibl.: BENAGES 1990.– SILGO 1994, 189.– FARIA 1992-93, n. 3; UNTERMANN 1996, 101; VELAZA 1996, 314; PANOSA 1999, 47.7.

i+bastike v. **iunstir**.

iakila v. **akila**.

iata[

F.9.11,A

La Punta d'Orlell, Vall d'Uixó

Lectura molt dubtosa i d'interpretació molt poc clara. Això no obstant, els paral·lels més propers segurament són **jiataai** (F.9.11,A), de la mateix inscripció, tot i que també es tracta d'una lectura dubtosa, **iata** (F.20.3,A-I,b-3) i **iati[** (B.7.36,B-7).

Bibl.: SILGO 1989, 833.– SILGO 1994, 171.

ibakonti

A.6

218-180 aC

Tot i que la paraula no disposa de paral·lels segurs, no seria estrany que es tractés d'un nom de persona. De fet, recordi's el formant antroponímic **kon** (§7.77).

Bibl.: VILLARONGA 1994, 52.– DE HOZ 1995, grup F; GARCÍA-BELLIDO - BLÁZQUEZ 2001, 204.

ibe

C.26.5

Sant Miquel, Vinebre

s. II-I aC

Tot i que la lectura és molt insegura, podria ser que es tractés d'una marca de propietari.

Bibl.: GENERA 2005, 1000 n. 6.

ibeti v. kibeti.

idaŕer

B.23.3

Roca Rendu, Ossejà

El paral·lel més proper es troba a **itaŕartetaŕa** (F.9.7,A-5).

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, n. 6.– CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1993; UNTERMANN 1995, 250-251; PANOSA 1999, n. 3.2.b.

idiŕogedetan

C.1.24,B-3

Empúries, L'Escala

225-175 aC

Sens dubte forma integrant del paradigma d'**itiŕ/iteŕ**. V. **(b)itiŕ**/(b)iteŕ).

Bibl.: SANMARTÍ 1988; UNTERMANN 1996, 86-93; PANOSA 1999, n. 10.30; ORDUÑA 2006, 271-284.

idur̄udat̄

C.1.24,A-8

Empúries, L'Escala

225-175 aC

Seqüència d'anàlisi i segmentació poc transparents. Tot i que amb reserves, potser podríem separar **idur̄** (¿variant **d'iltur̄** (§7.62)?) d'**utur̄** (cf. **utarmí+** (F.13.23), i **utarige** (B.1.373,2), tot i la diferència en les vibrants).

Bibl.: SANMARTÍ 1988 (**itur̄utan**).– SILGO 1994, 176; UNTERMANN 1996, 86-93; PANOSA 1999, n. 10.30 (**+tur̄uta+**); ORDUÑA 2006, 271-284.

iekate

D.18.1,A-2

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

Forma que torna a aparèixer una altra vegada en aquesta mateixa línia. Observi's que els finals en **kate**, probablement una amalgama sufixal **-ka-te**, són freqüents a tota la línia (cf. **erokate** i **banikate**). Per al radical **ie-** potser cal recordar **gar̄e-śor̄-ie-ike** (B.1.373,3) o potser fins i tot **biei-kate** (F.20.1,B-I,5).

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

iekate[

D.18.1,A-2

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

Forma que trobem també just al principi d'aquesta mateixa línia. V. **iekate** (D.18.1,A-2).

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

ig

F.11.34,2

Sagunt

No és possible saber si es tracta d'una paraula independent o bé d'un sufix relatiu a la paraula immediatament anterior del text. En aquest últim supòsit, podria ser que es correspongués amb el sufix **-ike** (v. **-ke**).

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1991.– PÉREZ VILATELA 1991; PÉREZ VILATELA 1993; VELAZA 1996, 313; UNTERMANN 1996, 101.

igl

G.1.9,3

La Serreta, Alcoi

Seqüència mutilada no valorable.

Bibl.: SILGO 1997a.– VELAZA 2001, 641-642.

ige/---/aśgo

G.23.1,3

Coimbra del Barranco Ancho, Jumilla

s. IV aC

Lectura molt insegura i incompleta donada per UNTERMANN. Sense paral·lels segurs, tot i que recordi's **iskeaśko** (G.21.1,2).

Bibl.: MUÑOZ 1990 (**kukeburbe**).– PÉREZ VILATELA 1993; VELAZA 1996, 312.

IIX (D.16.1) v. babata

-ika

Sufix per al qual UNTERMANN (§527) proposa una interpretació com a variant fonètica de **-ka**. Si bé observem que **-ika** sempre segueix una forma acabada en consonant, també és veritat que la combinació de final en consonant sufixat amb **-ka** és igualment possible. D'aquesta manera, tot i que seria possible que fossin variants al·lomòrfiques d'un mateix sufix, no podem atribuir un context fonètic clar per a cadascuna.

-iu v. -u.

ikaŕ

C.21.8,A-3

¿Castellet de Banyoles, Tivissa?

El fet que la paraula vagi precedida d'un nom personal sufixat amb **-te**, suscita la idea que ens trobem davant d'una estructura similar a NP-**te+ekiar**, de manera que **ikaŕ** i **ekiar** pertanyerien a la mateixa categoria de paraules (¿verbs?).

Bibl.: UNTERMANN 1991-93.– VELAZA 1994, 10-23; UNTERMANN 1995, 247-248; UNTERMANN 1996, 84-86; VELAZA 1996, 318-321; PANOSA 1999, 47.8; ORDUÑA 2006, 303-308.

ikaril v. **Jika i ailoskibeti**.**ikeriti**

B.3.2,3

Gruissan

100-70 aC

De la mateixa manera que la paraula anterior del text **seike**, el signe **ín** que precedeix immediatament la seqüència sembla que ha de ser interpretat com a numeral. SOLIER - BARBOUTEAU proposen una anàlisi de la forma com a nom personal emparant-se en l'existència d'un formant antroponímic **ike(r)** (§7.59). Resulta, tanmateix, una mica més difícil d'explicar el final **-iti**, encara que no és impossible que es tracti d'un sufix **-ti** (potser el mateix que trobem a **eŕeti** (B.3.2,1) i **irlaurti** (B.3.2,5), del mateix text) precedit d'una vocal epentètica **i**.

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 85-91.– SILGO 1994, 174.– UNTERMANN 1996, 96-97; ORDUÑA 2006, 240-245.

iki (C.21.9) v. **eínín**.

ikite

H.0.1,A.b-2

Procedència desconeguda

No sabem si cal identificar un radical **iki** (potser relacionable amb **iki** (C.0.2,C-1)) sufixat amb **-te**. UNTERMANN subratlla el fet que precedeix al terme **iunsirte** (H.0.1,A.b-2) amb el qual, al seu entendre, expressaria una congruència gramatical.

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618; VELAZA 2001, 645-648.

iko

C.31.1

Camí Vell del Llor, Sant Boi de Llobregat

150-125 aC

¿Marca de propietat? PANOSA suggereix que es tracti d'una abreviatura del formant antroponímic **ikoŕ** (§7.60). La mateixa marca apareix diverses vegades a Ensérune (B.1.89 i B.1.90) i Azaila (E.1.128, E.1.129, E.1.130, entre altres).

Bibl.: MOLIST 1985.– PANOSA 1993b, n. 14.1.– PANOSA 1999, 25.a.1.

iko

Serra de l'Espasa, Capçanes (Tarragona)

¿Marca o abreviatura de propietat? La mateixa marca apareix diverses vegades a Ensérune (B.1.89 i B.1.90) i Azaila (E.1.128, E.1.129, E.1.130, entre altres).

Bibl.: PÉREZ ROJAS 1997-98, n. 3.

ikoŕbeleśe

H.0.1,A.b-2

Procedència desconeguda

Nom personal format amb els elements **ikoŕ** (§7.60) i **beleś** (§7.31) i sufixat amb **-e**. Noti's que el formant **beleś** torna a aparèixer al mateix plom en el nom de persona **iltukebeleśe** (H.0.1,B.a-3), acompanyat del mateix sufix **-e**.

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618; VELAZA 2001, 645-648.

ikošarka

D.0.1,B-2

Procedència desconeguda

UNTERMANN proposa una interpretació com a nom personal format pels elements **ikoš** (tal vegada variant d'**ikoř** (§7.60)) i **arka** (que apareix també a **arkatibašbi+r̄ti**] (C.18.4)). Una altra segmentació possible seria **iko-šar-ka**, que permetria d'identificar un segon formant antroponímic **šar** (cf. **ildiřšar** (B.7.34,19), **katuišar** (B.1.20) i **kulešare** (B.11.1,2/3)) i un sufix final **-ka**.

Bibl.: UNTERMANN 1989.– SILGO 1994, 174.– UNTERMANN 1996, 101; VELAZA 1996, 316; UNTERMANN 2001, 625; ORDUÑA 2006, 312-316.

ikosko

F.20.6,B

Pico de los Ajos, Iàtova

Lectura molt dubtosa en caràcters meridionals. Només de manera purament hipotètica podria ser interpretada com a nom personal format sobre una variant de l'element **ikoř** (§7.60) i el formant **ko** (§614).

Bibl.: TOMÀS FERRÉ 1989 (**kokiante**).

ikunbiteutin

H.0.1,B.a-5

Procedència desconeguda

Sembla evident la presència d'un segment **biteutin**, integrant del paradigma de **(b)iti(ř)/(b)ite(ř)** (v. **(b)iti(ř)/(b)ite(ř)**), que s'afegeix a un radical **ikun** per al qual, tanmateix, no disposem de paral·lels segurs. Per a l'aparició d'altres formes del paradigma de **bite** a la mateixa làmina, v. **basbiteó**] (H.0.1,A.a-2).

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618 i 626; VELAZA 2001, 645-648.

il

E.18.1

Celsa

150-100 aC

Tot i la brevetat de la inscripció, UNTERMANN assenyala que el text sembla complet. ¿Marca o abreviatura de propietat?

ile+|

D.18.1,B-7

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

Seqüència mutilada. Cf. **jile** (B.1.288) o, fins i tot, **tesile** (B.1.351) o **kanbuloilereuti** (B.7.34,14).

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

ilkala|

H.0.1,A.a-4

Procedència desconeguda

Seqüència mutilada sense paral·lels segurs. Cf., de tota manera, **seraikala** (G.1.1,B-4).

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618; VELAZA 2001, 645-648.

iltirkesalir

A.19

218-180 aC

Sembla convenient d'aïllar un nom de lloc **iltirke** o **iltirke(s)** (si és que a **iltirkes** (A.19-2 i A.19-3) trobem una forma plena) del terme **salir** (v. **salir**). El topònim en qüestió, d'altra banda, és fàcilment relacionable amb **iltirkesken** (com *Ausa* ho és amb **aušesken**), forma probablement equivalent a l'etnònim *Ilergetes*, documentat a les fonts llatines. VILLARONGA (1994 p. 200) situa la seca a les proximitats de l'actual Solsona.

Bibl.: VILLARONGA 1994, 200 n. 2.– DE HOZ 1995, grup A; GARCÍA-BELLIDO - BLÁZQUEZ 2001, 187; DE HOZ 2002.

iltirta

A.18

Inscripció sobre semis amb indicació de la seca ibèrica d'**iltirta**, nom de lloc que es troba en monedes ibèriques des del segle III aC i que apareixerà com a *Ilerda* a les encunyacions en llatí.

Bibl.: VILLARONGA 2000.– FERRER - GIRAL (e.p.).

iltírtašali|

A.18

218-180 aC

Llegenda sobre dracma d'imitació emporitana probablement restituïble com a **iltírtašali|ruštin**, encara que RIPOLLÈS considera que la segona vibrant ha de ser transcrita com a **ř** i no pas **r**. V. **iltírtašaliruštin**.

Bibl.: ESTEVE 2001, n. 16.– RIPOLLÈS 2005.

iltírtašaliruštin

A.18

218-180 aC

Sembla convenient d'aïllar un nom de lloc **iltírta** (v. **iltírta**) del terme **šalir** (v. **šalir**). Per al final en **uštin**, en canvi, no disposem de paral·lels esclaridors. DE HOZ, tanmateix, pel context en què apareix, no descarta que sigui un forma amb contingut lèxic. Recordi's, d'altra banda, **eušti** (A.9-2) i **euštibaikula** (A.9-1).

Bibl.: VILLARONGA 1994, 42 n. 37 i 38.– DE HOZ 1995, grup A; UNTERMANN 2002b, 5.

iltukebeleše

H.0.1,B.a-3

Procedència desconeguda

De la mateixa manera que a **juketin** (H.0.1,B.a-2) i **lešbaketane** (H.0.1,A.a-3), no descartem que el signe que UNTERMANN transcriu com a **ke** equivalgui, en realitat, a **r**. Si així fos, obtindríem una lectura **ilturbeleše**, un nom personal constituït d'**iltur** (§7.63) i **beleš** (§7.31) i sufixat amb **-e**. Si, en canvi, la lectura correcta fos la proposada per UNTERMANN (**iltukebeleše**) hauríem de comptar amb un infix **-ke-** interposat entre els dos formants (cf. **oto-ke-iltír** (F.21.1,A-8), **abař-ge-borste** (C.2.3,A-2), **abař-ke-biotař** (C.0.2,C-1, entre altres possibles exemples)). Noti's que el formant **beleš** torna a aparèixer al mateix plom en el nom de persona **ikořbeleš** (H.0.1,A.b-2), acompanyat del mateix sufix **-e**.

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618; VELAZA 2001, 645-648; RODRÍGUEZ RAMOS 2001, 16 (**ilturbeleš**).

ilturbeleš v. iltukebeleše.

ilturbiltisenmí

E.5.9 (¿= E.5.3?)

El Palomar, Oliete

SILGO creu que podria ser, en realitat, la inscripció E.5.3, llegida com a **binkisauřenmí** i que es creia desapareguda. Segons aquest mateix autor, nom personal compost pels elements **iltur** (§7.62) i **biltis** (per al qual aporta el paral·lel de *Beltesonis* de l'estela d'Andrearriaga) i sufixat amb l'amalgama -**en-mí**.

Bibl.: SILGO 2001, 348.

iluraǵifenu

F.11.34,2

Sagunt

No queda clar que l'últim signe hagi de ser interpretat com a part integrant de la seqüència, sinó potser com una forma independent susceptible de ser entesa com a numeral. La forma **iluraǵi** sembla correspondre a un nom personal format pels elements **ilur** (variant d'**iltur** (§7.61) que reapareix al final de la línia amb **ilurir** (F.11.34,2/3)) i **aǵi** (§7.14, o, encara millor, **aǵi**) sufixat amb **-en**.

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1991.- SILGO 1994, 181.- PÉREZ VILATELA 1991; PÉREZ VILATELA 1993; VELAZA 1996, 313; UNTERMANN 1996, 101.

ilurir

F.11.34,2/3

Sagunt

És molt probable que calgui identificar un formant onomàstic **iltur** (§7.61) seguit d'un sufix **-ir**. Noti's que aquest mateix element és un dels que intervé en la formació del nom de persona del mateix text **iluraǵifenu** (F.11.34,2).

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1991.- SILGO 1994, 181.- PÉREZ VILATELA 1991; PÉREZ VILATELA 1993; VELAZA 1996, 313; UNTERMANN 1996, 101.

im (C.8.9) v. **iun**.

inekabin v. **suisebelešanaieinekabin**.

ir (B.7.38,A-I,5) v.]narés.

ir̄

B.25.3,1

Guils de Cerdanya

Tot i que un element **ir̄** es troba a la base d'un paradigma plausiblement pronominal (UNTERMANN (§526)), no és segur que ens trobem aquí davant d'una forma d'aquest paradigma.

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, n. 19.– CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1993; PANOSA 1999, n. 5.3.

-ir

Sufix clarament identificable darrere del terme **baïtes** i probablement també darrere de noms personals, tot i que en alguns casos podria senzillament formar part d'un formant antroponímic (**sir**) (§7.105). Pels casos identificats per UNTERMANN, v. §525 de MLH III.1.

1/ Després del terme **baïtes**:

baïdes-ir (G.1.3,2)

baïdes-ir (C.2.3,A-4)

2/ Darrere de possibles noms de persona:

baś-ban-ir (B.23.2)

ilur-ir (F.11.34,2/3)

kares-ir (F.13.3,1, encara que, en anar seguida de **-te-ekiar**, no descartem que es tracti d'un nom personal format amb un segon element (**sir**) (§7.105))

Hi ha altres casos on sembla també més apropiat d'identificar el formant (**sir**) (§7.105), que no pas una forma sufixal:

leisir (B.7.34,6)

kulesir (B.7.36,A-11)

gulesirige (B.7.35,6/7)

ir-

UNTERMANN (§526) identifica **ir-** a l'arrel d'un paradigma pronominal en el qual hi cabrien les formes sufixades **iré** (F.9.5,1, D.18.1,A-1 i C.35.1,A), **irika** (F.9.7,B-2 i C.1.24,B-4), **irike** (G.1.1,A-I,1 i 4), **iride** (G.1.2,6) i **iran** (F.20.1,B-I,5). D'altra banda, aquest mateix autor (1996, p. 90) destaca alguns casos on **irika** sembla establir una relació de concordança gramatical amb la paraula que segueix (**irika iunstirika** (F.9.7,B-2/3 i C.1.24,B-4)), motiu pel qual postula una interpretació com a adjectiu pronominal. Per la seva banda, FERRER ((e.p.) annex 4) remarca l'aparició d'**iré** davant de noms que ell considera comuns (**iré kestaín** (C.35.1,A, lectura revisada) i **iré baikar** (C.21.2)), amb la qual cosa proposa també una interpretació com a determinant.

iré

C.35.1,A

El Vilar, Valls

Lectura proposada per FERRER. Aquest autor, a partir de l'autòpsia de la peça, identifica la interpunció que marcaria l'inici i el final del text i que hauria estat anteriorment confosa amb un signe **s**. A partir d'això, aquest element **iré** sembla que ha de ser considerat com la primera paraula del text. V. **ir-**.
Bibl.: FABRA - BURGUETE 1986, 72.– PANOSA 1993b, n. 25.1 (**sinekunsi**); UNTERMANN 1995, 250; VELAZA 1996, 331; FARIA 1997, 106; PANOSA 1999, 43.1; FARIA 2000a, 123; FARIA 2003, 215; FARIA 2006, 117; FERRER 2005, nota 40.

iré

D.18.1,A-1

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

Paraula integrada en una línia girada 180° de la resta, motiu pel qual no és impossible que sigui l'última, i no pas la primera, del text. V. **ir-**. Tal i com proposa FERRER, és possible que s'estableixi una relació de concordança entre **ir-e** i la paraula següent del text **oskaistir-e**.

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

iriga

C.1.24,B-3/4

Empúries, L'Escala

225-175 aC

Paraula que forma part del paradigma d'**ir-** per al qual UNTERMANN proposa una interpretació pronominal (§555-556). V. **ir-**. En aquest cas convé destacar que va sufixat amb **-ika** de la mateixa manera que la paraula següent **iunstir-ika**. La mateixa seqüència **irika iunstirika** apareix en el plom d'Orlell F.9.7,B-2/3.

Bibl.: SANMARTÍ 1988.– SILGO 1994, 185; UNTERMANN 1996, 86-93; PANOSA 1999, n. 10.30; ORDUÑA 2006, 271-284.

irika* v. *iriga*.**irlaurti***

B.3.2,5

Gruissan

100-70 aC

SOLIER - BARBOUETEAU defensen una lectura **sanir**, resultat de la unió de la línia anterior amb l'inici d'aquest. Si aquesta fos l'opció encertada, s'obriria la possibilitat d'interpretar la forma com un element antroponímic **san** (cf. *Sanibelser*) sufixat amb **-ir**. De la mateixa manera, per a **laurti** sembla també apropiat separar **laur** (cf. **orkei-ke-laur** (D.12.1,A) i potser també el formant **laur** (§7.84)) d'un sufix **-ti**, segurament el mateix que tanca les formes **ereti** (B.3.2,1) i **ikeriti** (B.3.2,3), del mateix text).

Bibl.: SOLIER - BARBOUETEAU 1988, 85-91.– SILGO 1994, 242.– UNTERMANN 1996, 96-97; ORDUÑA 2006, 240-245.

irti

A.6

218-180 aC

Llegenda monetar de lectura i interpretació insegures.

Bibl.: VILLARONGA 1994, 44 n. 50.– DE HOZ 1995, grup F.

ir̄tu+[

F.11.35,A-1

Castell de Sagunt

Començament de paraula incompleta en què potser apareixeria un radical **ir̄-** (v. **ir̄-**), encara que no tenim documentat cap altre cas en què aquest vagi seguit de **-tu**.

Bibl.: GOZALBES 1993-94.– SILGO - GOZALBES 1996-97; VELAZA 2001, 642-644.

is (C.1.24,A-8) v. *isber̄deige*.

is-

UNTERMANN (§526) observa que, tot i que un sufix **-is** no es documenta amb seguretat, sí que trobem casos clars de **is-** com a prefix.

1/ Com a sufix sols seria identificable a:

|ar̄e-bin-is-e (F.9.7,A-5, seqüència que també es podria segmentar en **|ar̄e-bin-ise**)

2/ Com a prefix, en canvi, UNTERMANN l'identifica en les següents ocasions:

is-batañis (F.11.13,1)

is-kutur (D.13.1,1)

is-šaletar (F.17.6, on no és impossible que acompanyi un nom de persona)

I davant del següent nom de persona:

is-betañ-tiker (F.11.3,1/2)

3/ Cal també tenir en compte altres casos on **is** encaixa millor amb una interpretació com a radical:

is-ai (F.9.7,A-4)

is-ai (G.1.2,2)

I potser també a:

is-bin-ai (G.1.1,A-I,5/6)

4/ Pel que fa al lèxic nou, és possible d'aïllar aquest prefix també a:

is-beñde-ige (C.1.24,A-8)

is-bin-i| (G.22.1,B-3)

isberdeige

C.1.24,A-8

Empúries, L'Escala

225-175 aC

Podria ser que hi hagués una interpunció entre **is** i **berdeige**. Possiblement cal identificar un prefix **is-** (que apareix també en casos com ara **isbetartiker** (F.11.3,1/2)), un element **berde** (amb un paral·lel a **berde-kefariku** (F.20.2,A-1)) i el sufix **-ike**.

Bibl.: SANMARTÍ 1988.– UNTERMANN 1996, 86-93; PANOSA 1999, n. 10.30 (**is** i **berdeike**); ORDUÑA 2006, 271-284.

isberdeike* v. *isberdeige*.**isbini***

G.22.1,B-3

Pixòcol, Balones, Cocentina

El paral·lel més proper es troba a **isbinai** (G.1.1,A-I,5/6). Sembla convenient d'aïllar un radical **is-** (v- **is-**) sufixat amb **-bin** i un altre segment que començaria amb **-i**.

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1990.– SILGO 1994, 187 (**isbinki**).– VELAZA 1996, 316.

isbinki* v. *isbini***iskeaško***

G.21.1,2

Camí del Molí, Terrateig

¿s. I aC?

UNTERMANN no descarta tampoc una lectura alternativa **iskersko**. La posició de la paraula, precedida d'un nom personal i seguida de la paraula **eban**, invita a interpretar-la també com a nom personal. Per explicar-lo hi ha com a mínim dues hipòtesis diferents: un primer element **iske** (variant d'**isker** (§7.64)) i un segon element **aško** que, tanmateix, no tenim identificat, o bé, si acceptem la lectura segona d'UNTERMANN, un primer element **iskers** (variant també d'**isker** (§7.64)) seguit d'un element breu **ko** (§614).

Bibl.: FLETCHER - GISBERT 1994.– VELAZA 1996, 325; UNTERMANN 2002b, 2.4.

iskelaker

C.26.7

Sant Miquel, Vinebre

s. II-I aC

Nom personal compost d'**iske(r)** (§7.64) i **laker** (§7.82, encara que normalment apareix grafiat amb l'altra vibrant).

Bibl.: GENERA 2005, 1001 n. 9.

iskerśko v. iskeąśko.

iskutur

D.13.1,1

Monteró, Camarasa

Seqüència en què és clarament identificable l'element **kutur** (v. **kutur**) prefixat amb **is-**.

Bibl.: UNTERMANN 1996, 91.

istar' v. ister'.

ister'

B.1.373,3

Ensérune

Tot i que la morfologia del tercer signe sembla fer preferible una lectura **ister'** a **istar'** (SOLIER - BARBOUTEAU), la veritat és que no disposem de paral·lels per explicar la primera transcripció, mentre que la segona, tal i com proposen els autors de la peça, sembla equiparable al formant antroponímic **istan** o, encara millor, a **istar** (§7.65, encara que cap de les dues accepcions no es documenta tampoc amb una total seguretat). UNTERMANN proposa d'incloure aquesta forma en un paradigma pronominal a la base del qual hi hauria **is-** (v. **is-**).

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988.– UNTERMANN 1992, 21; UNTERMANN 1996, 94-96; ; ORDUÑA 2006, 233-239; SILGO e.p.

ita'ér v. ida'ér.

ite'ribon v. batir'akar'iter'itan.

iteókem

D.13.1,1

Monteró, Camarasa

La lectura no és del tot segura pel que fa a l'últim signe: també seria possible **iteóker**. Forma que sens dubte pertany al paradigma d'**itíř/iteóke**. V. **(b)itíř/(b)iteř**.

Bibl.: UNTERMANN 1996, 91.

itiatu

B.7.38,A-III,8

Pech Mahó

s. III aC

Lectura d'UNTERMANN d'un text palimpsest. SOLIER - BARBOUTEAU consideren que aquest segment forma part del text principal (B.7.38,A-I). El final en **atu** potser és comparable amb el radical **atun** (documentat de manera independent a **atun** (F.17.2,A-4) i formant part de seqüències més complexes com ara **atunenisořbarai** (F.9.6,1) i **atuniu** (F.6.1,2)).

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 62-73.– UNTERMANN 1996, 103.

itigodesun

C.1.24,A-6

Empúries, L'Escala

225-175 aC

Seqüència sense paral·lels evidents. Recordi's, malgrat tot, la forma **tau+gode** (C.1.24,A-1), del mateix plom.

Bibl.: SANMARTÍ 1988.– SILGO 1994, 175; UNTERMANN 1996, 86-93; PANOSA 1999, n. 10.30 (**itikotesu+**); ORDUÑA 2006, 271-284.

itikotesu+ v. **itigodesun**.

itikotesun v. **itigodesun**.

itirokanker[

Procedència desconeguda

Plom 1 Cara B-1

El signe 4, malmès per l'erosió, també podria ser **ta**. L'inici de la seqüència sembla formar part del paradigma de **(b)iti(r)/(b)ite(r)** (v. **(b)iti(r)/(b)ite(r)**).

Bibl.: VELAZA 2004.

itiroketebon v. *idirogedetan*.

itirtakanker[v. **itirokanker[**.

ititebirfa v. *banitir+da+*.

ito+utan

B.7.38,A-III,7

Pech Mahó

s. III aC

Lectura d'UNTERMANN d'un text palimpsest. Per al principi, potser podem portar a col·lació **itor**, present a **lakeitor** (E.4.6,A), **beidoretaitor** (B.1.373,5) i **eteitor** (F.20.2,B-4).

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 62-73.– UNTERMANN 1996, 103.

itu^uutan v. *idu^uudau*.

itu^uuta^u v. *idu^uudau*.

iubeba[-]ate v. *iubebauete*.

iubebarete

B.11.1,1

Cruzy, Ensérune

¿s. III aC?

És detectable l'existència d'un primer signe **bo**, encara que, en ser de traçat molt feble, no queda clar que formi part de la mateixa inscripció (UNTERMANN). La presència del sufix **-te** porta UNTERMANN (2002) a formular la hipòtesi que ens trobem davant d'un nom personal, que aquest autor interpreta a partir del gal, donada l'existència en aquesta llengua d'un mot *māros*, que també podria aparèixer adaptat a l'ibèric en els antropònims ***katubare*** (B.1.373,1) i ***latubare*** (B.1.364). Això no obstant, probablement no ens hem de precipitar a excloure **bare** del repertori antroponímic pròpiament ibèric. Així, si partim del nom de persona ***uldiladi***, del ponderal de Calafell (C.41.1,3), podem suposar l'existència de dos formants antroponímics ibèrics **ulti** (§7.136) i **lati**. En conseqüència, si **lati** pot ser inclòs en el repertori de formants antroponímics ibèrics, també ho podria ser **katu**, que entra en combinació amb el primer a ***katuladien*** (C.1.24,C). Aquesta cadena lògica, podria ser continuada encara fins a ***katubare*** (B.1.373,1), que portaria a incloure també **bare** a la nòmina d'elements antroponímics ibèrics. Sigui com sigui, tant si ***iubebarete*** ha de ser interpretat com a nom personal pròpiament ibèric o com a derivat d'un nom gal, el cas és que no trobem paral·lels convincents per al principi en **iube**.

Bibl.: VALDEYRON 1999.– UNTERMANN 2001, 618-619; VELAZA 2001, 651-652; FARIA 2002, 127 (***iubeba[-]ate***); UNTERMANN 2002, 355-358; SILGO 2004.

iumstir

D.0.1,B-1

Procedència desconeguda

¿s. III aC?

V. **iumstir**. UNTERMANN remarca que la presència de **iumstir** en un mateix plom que **salir** contradia el que havia postulat anteriorment (MLH §579) sobre la impossibilitat de trobar en un mateix text aquestes dues paraules.

Bibl.: UNTERMANN 1989.– SILGO 1994, 189.– UNTERMANN 1996, 101; VELAZA 1996, 316; PANOSA 1999, 0.b.1; UNTERMANN 2001, 625; ORDUÑA 2006, 312-316.

iun

C.8.9

Badalona

100-50 aC

Signes units en nexa que UNTERMANN prefereix llegir com a **im**. Un formant antroponímic **iun** és probablement aïllable a **bilos-iun-te-šalir** [(F.17.1,A-1) i fins i tot també a **luš-iun-baker** (D.18.1,A-2). ¿Marca de taller o de fabricant?

Bibl.: PANOSA 1993b, n. 11.10.– PANOSA 1999, n. 21.11.

iunia

C.37.1

Castell, Cornellà

¿Marca de propietat? Tot i la possible existència en ibèric d'un formant antroponímic **iun** (documentat a **bilos-iun-te-šalir** [(F.17.1,A-1) i **baseŕoke-iun-baida** (G.1.1,A-I,3)), resulta estrany un final en **-ia**. Per evitar aquest segment, potser seria més apropiada una segmentació **i-uni-a**, on **i-** podria ser un formant antroponímic abreviat (cf. **u-atin-a** (C.9.3) i **sakar-i** (C.27.1,2)), **uni** l'element §7.139 i **-a** un sufix. Això no obstant, cal reconèixer que qualsevol interpretació dins de l'antroponímia pròpiament ibèrica resulta una mica forçada, motiu pel qual cal tenir també en compte altres anàlisis, com la de RODRÍGUEZ RAMOS, que proposa que ens trobem davant d'una adaptació del *nomen* llatí *Iunia*.

Bibl.: PANOSA 2001, n. 5.1.– RODRÍGUEZ RAMOS 2002b, 45.

iuns[---]ka

G.22.1,A-2

Pixòcol, Balones, Cocentaina

És probable que calgui restituir **iuns[tir]** o **iuns[tiri]ka** (v. **iunstir**), aquí segurament seguit d'un sufix **-ka** o **-ika** (cf. **iunstirika** (C.1.24,B-4) i **iunstirika** (F.9.7,B-3)). Noti's que la paraula anterior pot ser interpretada com a nom personal sufixat amb **-te**. El terme **iunstir** apareix encara dos cops més en el mateix text (G.22.1,A-3 i G.22.1,A-4).

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1990 (**seiuns**).– VELAZA 1996, 316.

iunsirte[

H.0.1,A.b-2

Procedència desconeguda

Segurament cal identificar una paraula **iunsir** sufixada amb **-te**. Potser convé recordar **iunsirmí** (F.9.7,A-6), on sembla també evident una segmentació **iunsir-mí** en què **iunsir** sigui una variant de **iunstir** sufixada amb **-mí**, i també **unsir** (F.13.28). Sigui com sigui, v. **iunstir**. Segons UNTERMANN s'establiria una relació de congruència gramatical amb la paraula anterior del text **ikite** (H.0.1,A.b-2).

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618; VELAZA 2001, 645-648.

iunskikaute[

H.0.1,B.b-3

Procedència desconeguda

Possiblement la seqüència comença amb el radical **iuns-**, que trobaríem també en el freqüent terme **iunstir** (v. **iunstir**), representat diverses vegades en aquest mateix plom (cf. H.0.1,A.a-1, H.0.1,A.b-1 i H.0.1,A.b-2). Pel que fa a la resta, potser cal pensar en una amalgama de sufixos.

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618; VELAZA 2001, 645-648.

iunstir

C.1.24,A-1

Empúries, L'Escala

225-175 aC

V. **neitiniunstir**.

Bibl.: SANMARTÍ 1988.– SILGO 1994, 188; UNTERMANN 1996, 86-93; PANOSA 1999, n. 10.30 (**i+bastike**); UNTERMANN 2001, 619; ORDUÑA 2006, 271-284.

iunstir

Forma que apareix grafiada de maneres diverses: **iunstir** (D.0.1,B-1), **iunstír** (F.13.5), **iunstir** (G.1.1,B-1), **iunstír** (G.15.1,A), **iustir** (C.41.1,1) i **iuštír** (de fet, probablement **iušdir** F.17.2,A-1 i F.17.2,B.a). UNTERMANN (§566) destaca que és un terme àmpliament documentat i susceptible d'aparèixer en un ventall molt ampli de suports i contextos: davant i darrere de noms sufixats o sense sufixar i davant de paraules d'altres categories (com ara **šalirg** (G.1.1,B-1), **atune** (F.9.7,A-1), **bařbin** (F.9.7,B-3), **ekiartone** (F.7.1,A-2) o **uskeike** (F.9.6 i F.9.7)). També és possible trobar-lo tant sol com sufixat (per exemple **iunstirika** (C.1.24,B-4)).

Actualment, d'altra banda, estem en disposició de fer algunes observacions més:

1/ Almenys en alguns casos, **iunstir** sembla funcionar també de formant antroponímic. En aquest sentit, és clar el nom personal **iunstibas** (K.1.3,I-49), que permet interpretar també com a antropònim formes com ara **iunstirlaku** (F.9.5,4 i F.9.5,4/5).

2/ El terme **iunstir** sembla intervenir en la fórmula **neitiniunstir** que, tot que encaixaria bé en una interpretació com a nom de persona, en algunes ocasions sembla admetre millor una altra interpretació (v. **neitiniunsiř**).

3/ La identificació d'una estructura subjacent NP-**te**+V, que és la que bàsicament deduïm a partir de NP-**te**+**ekiar**, ha fet sospitar alguns autors que **iunstir** actuï en alguns contextos com una forma verbal (VELAZA (2004, 329) i RODRÍGUEZ RAMOS (2005, 58, tot i que reprèn una teoria formulada amb anterioritat)).

iunstir

G.22.1,A-4

Pixòcol, Balones, Cocentina

V. **iunstir**. El mateix terme podria ser que es repetís dos cops més en el mateix plom: **iuns[---]ka** (G.22.1,A-2) i **]seiuns** (G.22.1,A-3).

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1990.– VELAZA 1996, 316.

iunstir

H.0.1,A.a-1

Procedència desconeguda

V. **neitin** (H.0.1,A.a-1) i **iunstir**.

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618; VELAZA 2001, 645-648.

iunstirika

C.1.24,B-4

Empúries, L'Escala

225-175 aC

La paraula **iunstir** apareix aquí sufixada amb **-ika** de la mateixa manera que la paraula anterior **írika**. Aquesta mateixa concordança es troba al plom d'Orlell F.9.7,B-2/3. V. **iunstir** i **íř-**.

Bibl.: SANMARTÍ 1988.– SILGO 1994, 188; UNTERMANN 1996, 86-93; PANOSA 1999, n. 10.30; ORDUÑA 2006, 271-284.

iustir

C.41.1,1

Alorda Park, Calafell

s. III aC

V. **iunstir**. Aquest exemple de **iunstir** precedit d'un nom personal sufixat amb **-te**, de la mateixa manera que passa a la seqüència **saltutibaite iumstír** (F.13.5), suggereix als editors de la peça que ens trobem davant d'una fórmula similar a **NP-te-ekiar**.

Bibl.: MORER - SANMARTÍ - VELAZA 2004.– VELAZA 2002b, 413-414; DE HOZ 2005, 81.

iustir

D.18.1,C-3

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

V. **iunstir**.

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

ka

B.1.373,3

Ensérune

Malgrat que sembla que hi hagi una interpunció davant, és probable que es tracti d'un sufix d'**eYsírs** (B.1.373,3), encara que tampoc és descartable que sigui l'inici de la paraula següent del text **ladiorneYsírs** (B.1.373,4).

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988.– UNTERMANN 1992, 21; UNTERMANN 1996, 94-96; ORDUÑA 2006, 233-239; SILGO e.p.

ka

C.1.24,A-1

Empúries, L'Escala

225-175 aC

Tal vegada inici de paraula que podria ser que continués a la línia següent del text. V. **Jdienbanitiřan** (C.1.24,A-2).

Bibl.: SANMARTÍ 1988.– UNTERMANN 1996, 86-93; PANOSA 1999, n. 10.30 (**tau+tateka**); UNTERMANN 2001, 619; ORDUÑA 2006, 271-284.

ka

C.21.8,A-2

¿Castellet de Banyoles, Tivissa?

Malgrat que el signe vagi aïllat entre interpuncions i que presenti una forma una mica estranya (UNTERMANN es decanta per **te**) i un mòdul superior, és possible que hagi de ser interpretat com un sufix de la paraula anterior. V. **lakuiltum** (C.21.8,A-2).

Bibl.: UNTERMANN 1991-93.– VELAZA 1994, 10-23; UNTERMANN 1995, 247-248; UNTERMANN 1996, 84-86; VELAZA 1996, 318-321; PANOSA 1999, 47.8; ORDUÑA 2006, 303-308.

ka

C.8.6

Badalona 150-50 aC

¿Abreviatura de propietat?

Bibl.: PANOSA 1993b, n. 11.5.– PANOSA 1999, n. 21.6.b.

-ka

Sufíx molt freqüent en ibèric que apareix molt sovint darrere noms personals, als quals, en un nombre considerable de casos, sembla posar en relació amb expressions numerals. Tal i com observa UNTERMANN (§527), és molt probable que, de la mateixa manera que altres morfs que comencen amb consonant, també **-ika** sigui una variant de **-ka**. Això, però, toparia amb l'inconvenient que no sigui possible de distribuir amb claredat els contextos d'aparició d'un i altre. D'altra banda, cal tenir present que darrere del que transcrivim com a **-ka**, s'hi poden amagar, en realitat, quatre sufixos diferents: **-ka**, **-ga** i **-k**, **-g**, amb l'agreujant que aquests dos últims també podrien equivaler a **-ke**. En grecoibèric, trobem *salir-g* (G.1.1,B-1), *sesdir-ga-de-din* (G.1.1,B-3), *bas-k* (G.1.1,A-I,1) i *leguśegi-k* (G.1.1,A-I,3).

Com dèiem, és un sufix molt freqüent que apareix sobre suports d'índole diversa, tot i que rarament sobre ceràmica, i per al qual no hi ha un consens d'interpretació entre els investigadors. El trobem en els contextos següents: 1/ Sol o amalgamat amb altres sufixos, darrere de noms de persona. Per exemple:

aŕki-sosin-ka (F.20.2,B-5)

aur-unin-ki-ka (C.10.1,3/4)

baise-nios-ka (C.0.2,B-1)

balke-lakoś-ka (F.7.1,A-1)

beleś-taŕ-ka-te (C.4.1,3)

bin-turges-ka (C.1.24,A-5)

eŕde-bas-ka (C.1.24,A-5)

iske-nius-ka (F.9.8,A-1)

kabai-ka-te (C.4.1,5)

kel-tibeleś-ka (F.20.2,A-4, encara que UNTERMANN creu més apropiada una interpretació com a forma apel·lativa, també podríem comptar amb un nom personal format amb **kel** i uns segon element prefixat amb **ti-**: **tibeleś**)

2/ Són nombrosos els casos en què **NP-ka** va seguit d'una expressió numeral, cosa que es produeix sols en inscripcions sobre plom. A partir d'aquesta constatació, DE HOZ (1981, apartat 7) proposa que **-ka** pugui ser un sufix que equivaldria a una mena de datiu o ablatiu d'origen, de manera que el nom personal precedent indicaria la persona “de qui” o “a qui” es deu una certa quantitat. En la mateixa tònica, RODRÍGUEZ RAMOS (2005, 48) creu molt probable que aquest sufix tingui un valor semblant al datiu, mentre que UNTERMANN (1985, 38), en canvi, es decanta més aviat per una interpretació

com a ergatiu. ORDUÑA, per la seva banda, també partint de l'existència d'una estructura NP-**te**+xifres, proposa d'identificar darrere de NP-**ka** alguns casos d'expressions numerals en forma lèxica (v. ORDUÑA 2005, 499). Alguns exemples d'aquesta estructura són:

baisenios-ka oIII (C.0.2,B-1)

iskenius-ka aII (F.9.8,A-1)

kaisuřanař-ika II (C.0.1,3)

neřseořtin-ika eII (C.0.1,2)

sakalaku-ka aI oI kiI (G.1.6,A-1)

sosinbels-ka oIII (F.9.8,A-5)

Dins d'aquest mateix grup d'exemples, potser caldria afegir un parell de casos sobre els quals crida l'atenció FERRER (e.p., annex 11). Aquest autor destaca dues seqüències del plom de Iàtova F.20.2 en què el NP-**ka** es troba separat de l'expressió numèrica per un "possible nom que podria estar precisant a què fa referència la quantitat quan el context no ho precisa":

Ijko-ka akari řalir VL (F.20.2,B-11)

Iřibeles-ka akari řalir VII (F.20.2,B-11)

3/ Un sufix **-ka** apareix també en formes que UNTERMANN insereix dins de paradigmes pronominals:

aře-ka (F.20.1,B-I,4)

iř-iga (C.1.24,B-3/4)

iř-ika (F.9.7,B-2)

I potser també:

Iřirika (C.4.1,6)

4/ Darrere del terme **iunstir**:

ijunstirika (F.11.35,A-3)

iunstirika (C.1.24,B-4)

5/ En contextos difícils de definir, però que no encaixen amb una interpretació com a noms personals. Per exemple:

eřtos-ka (C.0.2,C-1)

kaliř-ka-se (F.20.1,A-I,5)

kebel-ka-iř-a (F.20.1,A-II,8)

tiřadis-gi-ga (C.1.24,A-6)

ka[

D.18.1,C-7

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

Principi de paraula sense identificar.

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

ka[-]tir

D.18.1,C-5

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

FERRER restitueix **ka[š]tir** tenint en compte l'element que inicia la línia següent del text **kaštírte** (D.18.1,C-6). Els paral·lels més propers són **kaštaumbanmí** (de Sant Julià de Ramis) i **kaštaunbankuś** (D.11.3), tots dos textos sobre tortera.

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

kabe v. **sakalakař**.**kabielake**

B.1.373,2

Ensérune

No queda clar que entre aquesta paraula i la següent hi hagi una interpunció, ni tampoc que calgui transcriure l'última oclusiva amb la variant sorda. Si es tractés d'un nom personal seria adequat d'identificar en segon terme el formant onomàstic **lakeř** (§7.82), encara que no disposem de bons paral·lels per explicar l'inici. Cf., tanmateix, **kabířilo** (B.1.272).

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988.– SILGO 1994, 96 i 161.– UNTERMANN 1992, 21; UNTERMANN 1996, 94-96; ORDUÑA 2006, 233-239.

kadioib̄istergas

B.1.373,4

Ensérune

També podria ser *kadioīlistergas* o *kadioib̄istergas*. Per al principi **kati**, cf. **kati** (E.1.388 i E.1.387). Recordi's també *isteŕ* de la línia anterior (B.1.373,3).

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988.– SILGO 1994, 97 i 188 (*isteŕ*).– UNTERMANN 1992, 21; UNTERMANN 1996, 94-96; ORDUÑA 2006, 233-239; SILGO e.p.

***kadioīlistergas* v. *kadioib̄istergas*.**

kai

D.15.13

Guissona

50-100 dC

¿Marca o abreviatura de propietat? Recordi's el formant antroponímic **kaisur** (§7.66). V. també **kai** (D.15.9).

Bibl.: PERA 2003, n. 26.– PERA 2005.

kai

D.15.9

Guissona

s. I aC

Signes que apareixen de manera aïllada en altres ocasions: C.7.6, C.11.5, E.1.140 o D.15.13. Diversos autors han interpretat aquestes seqüències homògrafes com la transcripció ibèrica del *praenomen* llatí en genitiu o vocatiu *Cai*. Cal tenir en compte, això no obstant, que es tracta d'una marca bilítera que, de la mateixa manera que la immensa majoria de les que es documenten, podria respondre sols a una abreviatura de propietat (recordi's, per exemple, **kaisur** (§7.66)).

Bibl.: PERA 2003, n. 17.– PERA 2005.

kaili

F.27.1,A

La Mazorra, Utiel

Text palimpsest de lectura molt insegura.

Bibl.: FLETCHER 1982, 252-254.

kais

B.3.2,5

Gruissan

100-70 aC

Element per al qual sembla adient recordar **bilosbalkarkais** (E.1.372,A) i **terkais** (B.22.2). Recordi's també l'existència d'un formant antroponímic **kaisur** (§7.66).

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 85-91.– SILGO 1994, 99.– UNTERMANN 1996, 96-97; ORDUÑA 2006, 240-245.

kaisen v. **baise**+[].

kaiške

H.0.1,A.a-5

Procedència desconeguda

El segon signe és dubtós: UNTERMANN proposa també les alternatives **n** o **l**. D'altra banda, no és tampoc segur que la seqüència sigui completa per la part inicial, sinó que podria constituir la continuació d'una paraula perduda de la línia anterior. Si així fos, potser caldria identificar un sufix **-ke**. UNTERMANN, d'altra banda, aporta com a elements de comparació **kaisur** (§7.66), **kaisanmlirbaituranei** (F.9.5,2) i **kalsoserer** (F.20.2,A-11).

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618; VELAZA 2001, 645-648.

kalirike v. *galirige*.

kaške v. **kaiške**.

kan+rkualikiritekuosube[] v. **kaštirte**, **alidikila** i **ořosubeta**[].

kaške v. **kaiške**.

kař (C.7.9) v. **kue**.

kař

VELAZA (1991, n. 53), a partir de la segmentació de la seqüència **aři-kař** (F.9.5,1), proposa que **-kař** sigui una mena de morfema flexiu. Hi ha altres casos en què sembla factible aïllar **kař** de la resta de la seqüència:

1/ Podria ser identificable també com a sufix en les formes següents, totes elles, però, d'interpretació poc evident:

gorbantutinkar (C.1.24,A-6/7, tot i que la seqüència és d'interpretació incerta)

sitřkařgan (C.1.24,A-7)

tařakař (G.7.2,A.a-1)

2/ Trobem altres casos, tampoc no del tot clars, on **kař** podria funcionar com un sufix de noms personals:

seskokokař (H.0.1,A.a-1, encara que potser convindria prendre en consideració **kokař** com a formant antroponímic)

řsanikokař (F.20.3,A-I,b-1, encara que potser convindria prendre en consideració **kokař** com a formant antroponímic)

ř+bořkař (Aranguren, Cara A-2, tot i que el text és molt incomplet)

3/ No és impossible que **kař** pugui funcionar en algunes ocasions com a formant antroponímic:

ř+ařakařer (F.17.1,B-3, tot i que cal anar en compte pel fet que la forma és incompleta)

leiskařsa (F.20.3,A-II,8)

kařekař (G.16.1,A.b)

4/ Apareix també com a marca aïllada en ceràmiques d'Azaila.

kařa v. **řkařki**

karakeatitibitirikater+rikař v. **karařatiti**, **bitirikate**, **akari**, **kař**.

karaṣatī

D.18.1,C-7

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

Si el final en **ti** equivalgués a un sufix, ens trobaríem davant d'un radical **karaṣati**, potser interpretable com a nom personal format amb **karas** (tal vegada relacionable amb **kares** (cf. com a paral·lels **karesbanite** (F.13.5), **karesstabikiṛ** (F.13.3,5b) i **karesirte** (F.13.3,1)) i **ati(n)** (§7.19).

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

kaṛeibotiś v.]**tuekarṭeṛeita**].**kaṛeśoṛieike** v. *gaṛeśoṛieike*.**karkankake** v. **karkankati**.**karkankati**

C.8.8

Badalona

150-50 aC

L'últim signe és dubtós: PANOSA no descarta tampoc una lectura **karkankake** ni UNTERMANN **karkankato**. En tot cas, seqüència sense paral·lels segurs en el lèxic actual. PANOSA proposa que es tracti d'un compost antroponímic format pels elements **karkan** (cf.]**bainakarkaśar** (F.13.71,A) i **karkustiko**, encara que potser és millor llegir **śakustiko** (F.13.14)) i **kati** (cf. **kati** (E.1.388 i E.1.387)). ¿Marca de propietat?

Bibl.: PANOSA 1993b, n. 11.7.– PANOSA 1999, n. 21.8.

karkankato v. **karkankati**.

kařko

H.0.1,A.b-4

Procedència desconeguda

És possible que no es tracti d'una paraula completa, sinó del final d'una seqüència iniciada a línia anterior del text, el final de la qual s'ha perdut. En tot cas, sembla remetre a l'element onomàstic **kařko** (§7.70). Noti's que la paraula següent del text és **lekubařeařekařko** (H.0.1,A.b-4), motiu pel qual UNTERMANN proposa que s'estableixi una relació de congruència gramatical entre aquestes dues formes.

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618; VELAZA 2001, 645-648.

kařboutibantai v. kařtaumbanři.

kařiko

H.0.1,A.b-5

Procedència desconeguda

No és segur que la paraula sigui completa per la part del començament. Desconeixem, d'altra banda, si manté alguna relació amb **kasike**[(B.1.117) i **kasike** (B.1.33).

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618; VELAZA 2001, 645-648.

kaštaumbanmí

Sant Julià de Ramis (Girona)

mitjan s. II aC

Lectura proposada per FERRER i que presenta l'avantatge de donar un text que s'assemblaria considerablement a dos més escrits també sobre tortera: **kaštaun-ban-kuřs** (D.11.3) i **keštaǎn-atař-řu** (C.35.1,A), totes dues lectures corregides també per FERRER. Així doncs, sembla possible d'aïllar un element inicial paral·lel **kaštaum**, **kaštaun** i **keštaǎn**, seguit successivament de **banmí**, **ban-kuřs** i **atař-řu**. Per al primer element i les seves diverses variants, FERRER exclou una interpretació com a nom personal, i proposa, en canvi, que es tracti d'un terme de noció femenina (que li vindria potser donada per la presència d'un morfema **-aun**). De tota manera, hauríem de valorar també l'opció que **kaštaum** faci referència directa al suport sobre el qual es troba inscrit, és a dir a la fusaiola. Serien arguments a favor d'aquesta última hipòtesi el fet que aparegui exclusivament sobre aquest instrument, d'una banda, i el que vagi seguit d'un sufix **-ban** (v. **-ban**), de l'altra.

Bibl.: BURCH - NOLLA - PALAHÍ - SAGRERA - SUREDA - VIVÓ 2001, 151, n.16 (**kařboutibantai**).—VELAZA 2004c, 328-329; FERRER 2005, 964; PANOSA 2005, n. 5.4.

kařtirte

D.18.1,C-6

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

V. **ka[-]tir** (D.18.1,C-5), aquí sufixat amb **-te**.

Bibl.: PANOSA 2002.—FERRER (e.p.).

kasu v. tusu.

katilir̄talar̄i

B.23.14,3

Roca Gassiot, Ossejà

UNTERMANN proposa de veure en **katilir̄** una forma iberitzada del nom gal·loromà *Catillus* o *Catilius*. De tota manera, potser és també possible una anàlisi dins de l'onomàstica pròpiament ibèrica si prenem en consideració un formant antroponímic **kati** (cf. *Tannegadinia* (CIL.II 3796), **kati** (E.1.388 i E.1.387) i **kadioib̄istaŕgas** (B.1.373,4) i **karkankaŕi** (C.8.8)) i un altre **ilir̄** (¿variant d' **iltir̄** (§7.61)?). El final en **talar̄i**, per al qual no disposem de bons paral·lels, es repeteix a la forma següent del text **atilar̄likur̄talar̄i** (B.23.14,4).

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, 9.– SILGO 1994, 125.– CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1993.

katioib̄istaŕkas v. **kadioib̄isteŕgas**.

kato

Girona

s. II-I aC

Probablement inscripció de propietat. Cf. **katon** (C.30.1) o fins i tot el formant antroponímic **katu** (que trobem documentat a **katuladien** (C.1.24,C), **katubaŕeka** (B.1.373,1), **katuekaś** (F.14.1,4) o **katuiśar** (B.1.20)). De tota manera, DE HOZ creu més factible que es tracti d'un nom personal no pròpiament ibèric.

Bibl.: NOLLA 1987, 35.– PANOSA 1999, n. 12.1; DE HOZ 2005, 79.

katubařeka

B.1.373,1

Ensérune

Nom personal integrat pels elements **katu** i **baře** i sufixat amb **-ka** (v. **-ka**). Per al primer formant onomàstic, cf. *katuladien* (C.1.24,C), *katuekaš* (F.14.1,4) o *katuišar* (B.1.20)); per al segon, cf. *lekubařearekařko* (H.0.1,A.b-4), *latubařentagiar* (B.1.364) i *iubebařete* (B.11.1,1)). Contràriament a aquesta interpretació, alguns autors es decanten per veure en aquesta forma una versió a l'ibèric del nom personal gal CATVMARVS (CIL III 4263).

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988.– SILGO 1994, 98.– UNTERMANN 1992, 21; UNTERMANN 1996, 94-96; ORDUÑA 2006, 233-239; SILGO e.p.

katuladien

C.1.24,C

Empúries, L'Escala

225-175 aC

Nom personal compost per **katu** i **lati** i sufixat amb **-en**. Per al primer element cf. *katu-baře-ka* (B.1.373,1), *katu-ekaš* (F.14.1,4) o *katu-išar* (B.1.20). Per al el segon, en canvi, recordi's *uldi-ladi-e* (C.41.1,3). De tota manera, tampoc no és impossible que es tracti d'una adaptació a l'ibèric d'un nom personal gal *Catulatio*s. Sigui com sigui, per la posició que ocupa en el plom, probablement es tracta del destinatari o bé del remitent del document.

Bibl.: SANMARTÍ 1988.– SILGO 1994, 98 i 195; UNTERMANN 1996, 86-93; PANOSA 1999, n. 10.30; DE HOZ 2005, 81; ORDUÑA 2006, 271-284.

kau

C.33.4

Boades, Castellgalí, Manresa

150-100 aC

PANOSA proposa que es tracti d'una forma abreviada de difícil reconstrucció. De tota manera, no és ni tant sols evident que es tracti d'una seqüència de signes ibèrics.

Bibl.: SÁNCHEZ 1987, 115, 217 i 235.– PANOSA 1993b, 21.2.

kaultebiteókan

H.0.1,B.b-3

Procedència desconeguda

Molt probablement la paraula no ha de ser considerada completa per la part inicial, sinó que continuaria la iniciada a la línia anterior del text. El segment més transparent de la seqüència és **biteókan**, forma integrant del paradigma de **bite** (v. **(b)iti(ṛ)/(b)ite(ṛ)** i **basbiteó**] (H.0.1,A.a-2) per les ocurrences a la làmina); pel que fa a la part anterior, tal vegada cal no descartar la hipòtesi que **kaul** sigui una variant de **kaur** (cf. *belagašikauṛ* (G.1.1,A-I,5), malgrat la diferència de vibrants, *bitogaurti* (B.7.36,B-8) i **kaurban** (F.20.3,A-I,b-2)) o de **kaun** (v. **kauniste** (F.20.1,A-I,3)), i que vagi seguit d'un sufix **-te**.

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618; VELAZA 2001, 645-648.

-ke

Tal i com afirma UNTERMANN (§529), els textos ibèrics en escriptura alfabètica (i també en subsistema dual) evidencien que **-ke** és objecte de casos d'homofonia. D'aquesta manera, cal tenir en compte que sota el que convencionalment transcrivim com a **-ke**, s'hi poden emascarar, en realitat, quatre morfms diferents: **-ke**, **-ge**, **-g** i **-k**, amb l'agreujant que els dos últims podrien correspondre al més freqüent **-ka**. Per exemple:

abarskutarakitige (B.7.37,5)

baseŕoke (G.1.1,A-I,3)

bašk (G.1.1,A-I,1)

leguŕegik (G.1.1,A-I,3)

ŕalirg (G.1.1,B-1)

D'altra banda, sembla possible aïllar aquest sufix en els següents contextos:
1/ Darrere de noms personals en ploms de Pech Mahó, on sembla alternar amb una possible variant **-ike**:

baŕbanege (B.7.36,B-11)

kuleŕburge (B.7.35,1)

kuleŕkeŕege (B.7.35,5/6)

adinbuŕikei (B.7.34,4)

guleŕirige (B.7.35,6/7)

I potser també a:

bototaŕeike (F.9.6,3)

2/ Darrere de paraules del lèxic comú, de vegades en combinació amb altres sufixos:

ŕalirg (G.1.1,B-1)

baidesgige (B.7.34,3)

baidesgige (B.7.34,18)

baseŕoke (G.1.1,A-I,3)

3/ Darrere de possibles topònims:

Jbastige (B.7.34,6)

4/ Darrere de formes considerades per UNTERMANN com integrants de paradigmes pronominals:

baŕbinkeai (F.9.7,A-1)

baŕbanege (B.7.36,B-11, encara que la forma també acceptaria una interpretació com a nom de persona)

binike (G.1.1,A-I,6, encara que la forma també acceptaria una interpretació com a nom de persona)

baśk (G.1.1,A-I,1)

5/ Una sola vegada entra en contacte amb la paraula **kutur**:

kutuboike o **kututaike** (F.9.7,B-2)

6/ Darrere de seqüències d'interpretació dubtosa, combinat en amalgama sufíxal amb **-ku**:

basiaukeku (F.9.7,A-8)

kuśsiaukeku (F.9.7,A-8)

-ke-

Infix que sols en una ocasió (en el plom d'Enguera) es troba unint formants antroponímics. ORDUÑA ha plantejat la possibilitat que, en alguns d'aquests casos, l'infix **-ke-** es trobés a l'interior de numerals en forma lèxica i que servís per unir les desenes amb les unitats (ORDUÑA 2005). Caldria esbrindar, d'altra banda, la relació d'aquest infix amb el sufix homògraf. Aquests són els casos on sembla clarament aïllable aquest infix:

abař-ge-borste (C.2.3,A-2)

abař-ke-biotař (C.0.2,C-1)

abař-ke-toke (H.0.1,B.b-2)

iltu-ke-beleś-e (H.0.1,B.a-3, tot i que potser seria preferible una lectura *ilturbeleśe*)

ořkei-ke-laur (D.12.1,A)

oto-ke-iltiř (F.21.1,A-8, l'únic exemple de la llista que admet una interpretació clara com a nom de persona)

ke+řkeatitu

B.23.21,2

Pedrera de la Cabanette, Ossejà

El conjunt del text és de lectura molt dubtosa, motiu pel qual la interpretació resulta provisional. De tota manera, cal recordar l'existència dels formants antroponímics **uřke** (§7.140) i **ati(n)** (§7.19) i del sufix **-tu**, que identifiquem també a **atintu**, del mateix text (F.23.21).

Bibl.: CAMPMAYÓ - UNTERMANN 1991, n. 16.– PANOSA 1999, n. 12.

keiti_{re}ie++_er

B.3.2,6

Gruissan

100-70 aC

Paraula d'anàlisi insegura per a la qual els paral·lels més atractius semblen ser **keitiatelu** (F.9.7,A-7) i potser **keietisiatense** (F.9.5,5).

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 85-91.– SILGO 1994, 105.– UNTERMANN 1996, 96-97; ORDUÑA 2006, 240-245.

kekebesteekiarte v.]+banbalkesteekiar++[.

ker[-]iskar

D.18.1,C-5

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

FERRER opina que la restitució més factible és **ker[e]iskar**, encara que no és tampoc impossible que no s'hagi perdut cap signe i que la lectura correcta sigui, en realitat, **keriskar**. Potser nom personal constituït per **ke_{re}** (§7.72, no obstant la diferència en les vibrants) i **iskar** (§7.64).

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

kerasboiltir v. nkearstaitir.

ke_{re}IIIrteki+l_r

F.0.3,4/5

Procedència desconeguda

Lectura poc fiable. Cas que fos la correcta, inclouria sens dubte els numerals **III** al costat dels quals tal vegada caldria esperar trobar l'expressió del concepte mesurable. Sigui com sigui, cal prendre's la lectura i, per tant, doncs, també la interpretació que se'n deriva amb molta cautela.

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1993 (**ket_{re}IIIrteki+l_r**).– VELAZA 1996, 315.

keriskar v. ker[-]iskar.

keštaín

C.35.1,A

El Vilar, Valls

Lectura proposada per FERRER i que sembla ratificada per dos textos més sobre tortera: **kaštaumbanmí**, de Sant Julià de Ramis, i **kaštaunbankuís**, de Soses (D.11.3), lectures també corregides per aquest mateix autor. Per una interpretació d'aquest terme, v. **kaštaumbanmí**. PANOSA, per la seva banda, llegeix **uštánatařsu** i identifica un nom personal format pels elements **uštán** (potser variant d'**uštál** (§7.141)) i **atař** (tal vegada variant d'**atan** (§7.18)), i sufixat amb **-śu**.

Bibl.: FABRA - BURGUETE 1986, 72.– PANOSA 1993b, n. 25.1 (**uštánatařsu**).– UNTERMANN 1995, 250; VELAZA 1996, 331; PANOSA 1999, 43.1; FARIA 2002, 138; FARIA 2003, 215; FARIA 2006, 117 (**uštánatařsu**); FERRER 2005, 964-965.

ketan[v. **niteketane**.

keteIIIteki+lř v. **keřIIIrteki+lř**.

-ki

UNTERMANN (§530) considera que com a sufix únic de noms personals sols el trobem en sudibèric, cosa que portaria a considerar la possibilitat que es tractés d'una variant dialectal d'algun sufix més ben documentat (per ORDUÑA (2006, 70) potser equivalent a **-te**). D'altra banda, és molt freqüent acompanyant el terme **baites** i potser també en combinació amb **-te**, formant una seqüència **kite**.

1/ Darrere de noms de persona en signari meridional:

aitikeltun-ki (G.15.1,A)

bikirtibaś-ki (F.9.2,A-1)

iltirtikef-ki (G.16.1,B)

2/ Exemples en signari septentrional, generalment en amalgama sufixal: **aurunin-ki-ka** (C.10.1,3/4, encara que, tal i com interpreta UNTERMANN, podria tractar-se d'un error de l'escriba en lloc de **auruninka**)

beśoś-tuġin-ki-śu (F.0.3,2/3)

I potser també:

aurki (A.6.04)

3/ Sol o amalgamat amb el sufix **-ke** determinant el terme **baites**:

baides-gi-ge (B.7.34,18)

baides-gi-ge (B.7.34,3)

baites-ki (F.6.1,3)

baites-ki (F.6.1,2)

baites-ki (dues vegades en un plom de procedència desconeguda)

4/ Apareix també darrere de **ban**:

ban-ki-te (E.4.2)

mlbeikibanki**** (Olriols, Sant Esteve de la Llitera)

5/ És freqüent una combinació amb **-te** (**kite**), encara que caldria determinar si en forma d'amalgama sufixal o com a conjunt lexical indissoluble (per a una interpretació de **kite** com a numeral, v. ORDUÑA 2005, 499):

abaġieikite (F.6.1,1)

baġbinkite (C.21.6,B-1)

kaikotekulsenkite (E.4.3)

qrkeiabaġieikite (F.13.4)

śaitalegide (B.23.17)

6/ Potser també seria aïllable en aquests altres casos d'interpretació per ara desconeguda:

laiuki****

|ikusikiki (F.11.35,B-4)
aituarXkiaX (G.7.2,B-4 i G.7.2,B-5)
aíkařbinńlikise (F.9.5,3)
asařunki (F.20.3,B-I,2)
bantakikia (F.9.7,A-3)
bařenńliki (F.9.5,1)

ki|

Aranguren (Navarra)
Cara A-2
¿mitjan anys 70 aC?
Principi de paraula sense identificar.
Bibl.: BELTRÁN - VELAZA 1993.– VELAZA 1996, 321-322.

ki+

C.8.3
Badalona
Lectura pendent de confirmació i que cal prendre amb precaució.
Bibl.: VELAZA 1996, 314-315.

kiařkař v. kirřkař.

kibas

C.1.32
Empúries, L'Escala
s. IV aC
Lectura poc clara: SANMARTÍ no exclou tampoc **kinas**, mentre que PANOSA llegeix **kińs**. Cas que **kibas** fos la correcta, és probable que és tracti d'un formant antroponímic (§7.74).
Bibl.: SANMARTÍ 1993, 21.– PANOSA 1999, n. 27.

kibeti

Sant Julià de Ramis (Girona)

¿s. II aC?

Els editors fan una lectura **ibeti**, però, a partir de l'observació del dibuix, el primer signe sembla més **ki** que no pas **i**. Si la peça no fos completa pel principi seria possible la identificació d'un formant antroponímic **beti(n)** (§7.37), que seguiria a un primer formant acabat amb **ki** (com, per exemple, **aŕki** (§7.14), **biki** (§7.38), **seiki** (§7.102), entre altres possibilitats). Cf. també com a possible paral·lel **ailos-kibeti** (H.14.1). És probable que es tracti d'una indicació del propietari de la peça.

Bibl.: BURCH - NOLLA - PALAHÍ - SAGRERA - SUREDA - VIVÓ 2001, 147, n. 8.– VELAZA 2004c, 328; PANOSA 2005, n. 5.1.

kibo[v. **kita[**.

kińś v. **kibas**.

kinas v. **kibas**.

kinetami v. **kinetimi**.

kinetamn v. **kinetimi**.

kinetimi

D.1.2

Camp de les Lloses, Tona

130-80 aC

El signe 4 és de lectura molt insegura: també podria ser **ta** o, fins i tot, tractar-se senzillament d'una forma ornamental. Sigui com sigui, potser cal identificar un formant antroponímic **kine** (§7.75) i un sufix **-mi**. PANOSA, en canvi, llegeix **berbajekinetimi** i pren en compte un formant onomàstic **neti**, que considera variant de **neitin** (§7.8). Finalment, RODRÍGUEZ RAMOS planteja encara una altra proposta de lectura i d'interpretació: llegeix **kinetaimn**, forma que creu que ha de ser corregida en **kinetaban**, i hi identifica la mateixa seqüència **etaban** que trobem en diverses monedes ibèriques i que ell interpreta, entre altres autors, com una marca de valor. En aquest mateix sentit, proposa, per a la resta de la seqüència, una interpretació com a topònim. La interpretació de RODRÍGUEZ RAMOS encaixaria bé amb la forma de moneda de la peça.

Bibl.: DURAN - MOLAS - MESTRES - PUJADES 1995.– PANOSA 2001, n. 15.1; RODRÍGUEZ RAMOS 2002b, 45; FARIA 2002, 125 i 127; FARIA 2003a, 318.

kirrkar

D.17.1

Roques de Sant Formatge, Seròs

s. IV aC

Alguns signes són dubtosos: en realitat, també seria possible una lectura **kiarkar**. Encara que no disposem de bons paral·lels per explicar la seqüència, PANOSA proposa que es tracti d'una inscripció de propietari. De fet, un element **kar** o **kaś** podria funcionar com a formant antroponímic (cf. **leiskaśsa** (F.20.3,A-II,8), **baitesbaniekarśe** (F.6.1,4), **berigaśsense** (F.6.1,3), **berikaśs++** (D.3.1,1) i **karsuřitu** (A.100-3)).

Bibl.: JUNYENT 1973, 313-314, n. 3503.– PANOSA 2001, n. 12.1.

kiśu v. beśośtuřinkišu.

kita[

H.0.1,A.b-3

Procedència desconeguda

El segon signe sembla millor **ta** que no pas **bo**. Començament de paraula sense determinar, tot i que podríem pensar en el formant antroponímic **kitar** (§7.76). Si així fos, potser el nom personal en qüestió seguiria a la línia següent del text, on trobem el formant **kaŕko** (H.0.1,A.b-4, (§7.70)). De tota manera, tingui's en compte que, en alguns contextos, **kitar** accepta millor una interpretació com a paraula del lèxic comú (v. **kitar**).

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618; VELAZA 2001, 645-648.

kitar

Tot i que és un element susceptible d'intervenir en la composició antroponímica (§7.76), la seva aparició darrere de topònims en llegendes monetals (**arskitar** i **šaitabikitarban**) fa suposar que, en alguns contextos, sigui una forma del lèxic comú. En aquest sentit, s'ha provat d'atribuir-li diverses significacions:

1/ RIPOLLÈS (2001, 169) proposa traduir la paraula per “plata” o “moneda, diner” i descarta la possibilitat que es pugui tractar d'una marca de valor, ja que les dues peces on es documenta presenten pesos diferents (la d'**arse** pesa gairebé la meitat que la de **šaitabi**).

2/ RODRÍGUEZ RAMOS (2002b, 41), a banda del valor antroponímic, pren en consideració dues altres opcions interpretatives per a aquest terme: una passaria per considerar-lo “un término legal de gobierno”, l'altra, “una marca de valor”.

3/ FERRER - GIRAL (e.p.) creuen que aquest element és el mateix que apareix a **arsearkiterter**, llegenda en una moneda que consideren originàriament concebuda com una hemidracma, cosa que encaixaria amb la interpretació de **etarkit(ar)** com la denominació extensa de la dracma i **erter** com l'expressió de “meitat” (v. **erter**).

En aquest sentit, si tal i com sembla factible **kitar** fa, d'una manera o altra, referència a un tipus de moneda, podríem considerar paral·leles les següents estructures: NP-**ka+akarišalir**+numeral (F.20.2,B-11 i F.20.2,B-12) i NP+**kibaskitar**+numeral (G.1.6,B-1).

ko[-]śen+e

H.12.2

Porcuna

Lectura molt insegura i no interpretable d'un text en sudibèric i sinistrors.

ko+[

C.8.13,B

Puig Castellar, Santa Coloma de Gramenet

¿s. III aC?

Seqüència molt mutilada d'un text que ha estat esborrat.

Bibl.: VELAZA 2003c; VELAZA 2004c, 326-327.

koikakisetur

G.7.5,B

La Bastida de les Alcuses, Moixent

FLETCHER - BONET llegeixen **koikakistetur** i UNTERMANN **koikakiskutur**.

Seqüència d'anàlisi i interpretació difícils.

Bibl.: FLETCHER - BONET 1991-92.- FARIA 1992-93, n. 9; UNTERMANN 1996, 101;
VELAZA 1996, 314.

koikakiskutur v. **koikakisetur**.

koikakistetur v. **koikakisetur**.

kokiate v. **ikosko**.

kokois

B.7.38,A-I,6

Pech Mahó

s. III aC

Seqüència sense bons paral·lels. La repetició del signe **ko** sembla funcionar en algunes ocasions com a numeral (cf. *tagokogi* (C.3.3) o *kokoñi* (B.3.2,4)).

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 62-73.- UNTERMANN 1996, 103.

kokońi

B.3.2,4

Gruissan

100-70 aC

Probablement tercera expressió numeral que apareix al text (cf. **V seike** i **V ikeriti** (B.3.2,3)). SOLIER - BARBOUETEAU prefereixen interpretar el final en **-ńi** com un sufix, encara que no descarten tampoc que **V** no tingui valor fonètic, sinó que es tracti senzillament d'un numeral i que el signe **i** sigui, en realitat, l'inici de la paraula següent **akila** (B.3.2,4).

Bibl.: SOLIER - BARBOUETEAU 1988, 85-91.– SILGO 1994, 72.– UNTERMANN 1996, 96-97; ORDUÑA 2006, 240-245.

konte v.]tuekańteńita[.

korbanke v. *gorbantutinkar*.

końtikir[

C.1.27,2

Empúries, L'Escala

s. I aC

Encara que **ko** és el primer signe de la línia, és molt possible que la seqüència sigui la continuació del text de la línia anterior, de manera que possiblement podríem restituir **ijkońtikir[** o també **ijkońtikir[s**, on seria fàcilment identificable un nom personal format pels elements **ikoń** (§7.60) i **tikir** o **tikirs** (§7.126). Tenint en compte, d'altra banda que ens trobem davant d'una làpida funerària, AQUILUÉ - VELAZA proposen que a la part perduda del text hi hagués el terme **e(ban)**, que indicaria la filiació. D'aquesta manera, caldria identificar la fórmula NP+NP+filiació.

Bibl.: AQUILUÉ - VELAZA e.p.– VELAZA 2001, 656-657.

kortinte v. *gorbantutinkar*.

kośbiteŕtuan

G.7.5,B

La Bastida de les Alcuses, Moixent

FLETCHER - BONET llegeixen **kośutortuan**. Seqüència el nucli de la qual sembla formar part del paradigma de **(b)iti(ŕ)/(b)ite(ŕ)** (v. **(b)iti(ŕ)/(b)ite(ŕ)**), que apareix representat almenys una altre cop en el text amb la forma **biśtibiteŕseti** (G.7.5,A), i segurament també a **basbituŕbartin** (G.7.5,A).

Bibl.: FLETCHER - BONET 1991-92.– FARIA 1992-93, n. 9; UNTERMANN 1996, 101; VELAZA 1996, 314.

kośutortuan v. **kośbiteŕtuan**.

-ku

Element sufixal que podria presentar una variant **-iku** i que es documenta amb total seguretat darrere de noms de lloc. La seva aparició amb noms personals resulta, en canvi, molt més dubtosa, sobretot després de la correcció de les lectures NP-**ku**+**ekiar** a NP-**te**+**ekiar**. Finalment, cal fer esment de la seva eventual presència darrere de seqüències d'interpretació desconeguda o dubtosa. Pels contextos on l'aïlla UNTERMANN, v. §531 MLH III.1.

1/ Casos de **-ku** darrere de topònims:

useker^{te}-ku (E.7.1=K.5.3)

tarbelio^r-ku (C.2.3,A-3, si s'accepta la proposta de FERRER (2005, p. 963) de relacionar aquesta forma amb l'etnònim aquità **TARBELLI**)

Pel que fa a la llegenda **arsakiskuekiar** (A.33-2), ha de ser corregida a **a^rsbikisteekiar** (A.33-2)

Probablement cal afegir també al llistat la llegenda monetal **belsekuai** (A.6)

2/ Com a sufix de noms personals el trobem sols en seqüències de lectura o interpretació dubtoses:

aitul^{ki}-ku-te (F.13.10,A)

belen-ku (B.23.3)

kebelsilun[-]ei-ku (F.9.8,A-2)

kuletaber^r-ku+ (C.2.3,A-4)

saldugiler^r-ku (C.2.3,A-6)

3/ És molt dubtosa l'existència d'una fórmula NP-**ku**+**ekiar**. Dels tres casos on s'havia detectat aquesta estructura, dos han de ser corregits a NP-**te**+**ekiar**, mentre que un tercer presenta davant de **kuekiar** una seqüència de lectura poc clara i, per tant, d'interpretació no del tot segura:

arsakiskuekiar (A.33-2) és corregit a **a^rsbikisteekiar** (A.33-2)

besuminkuekiar (F.13.8) és corregit a **]+besunⁱⁿteekiar**

an^baskuekiar (F.13.7,C, observi's que la lectura del nom personal és molt dubtosa)

4/ Casos de finals en **ku** en paraules d'altres categories, sol o acompanyat d'altres sufixos:

borar-iku (F.20.1,A-II,9)

šaleik^uki (F.13.4, tot i que potser seria més adequada una lectura **šaleib^eki**)

I potser també a:

basiau^ekeku (F.9.7,A-8)

ku^ršiau^ekeku (F.9.7,A-8)

ata^ršar^{ku} (H.0.1,A.b-3, en la mateixa línia que **ata^ršar^{te}**)

ku+ntis v.]kuntos.

kuaion

A.6

218-180 aC

Llegenda monetal de lectura i interpretació insegures.

BIBL.: VILLARONGA 1994, 53 n. 109.– DE HOZ 1995, GRUP F; GARCÍA-BELLIDO - BLÁZQUEZ 2001, 204.

kubaí

C.8.3

Badalona

Lectura pendent de confirmació i que cal prendre amb molta precaució.

Bibl.: VELAZA 1996, 314-315.

kubibekorabe v. ebarkoár.

kue

C.7.9

Burriac, Cabrera de Mar

s. I aC

També seria possible llegir **ře** i fins i tot una lectura inversa **kaí**. Probablement abreviatura de propietat per a la qual trobem un paral·lel exacte a E.1.152.

Bibl.: AGUILAR - PONS 1988, 146 fig. 399.– PANOSA 1993b, n. 5.1; PANOSA 1999, n. 18.a.7.

kuintoe

B.7.38,A-III,7

Pech Mahó

s. III aC

Lectura d'UNTERMANN d'un text palimpsest. SOLIER - BARBOUTEAU consideren que aquest segment forma part del text principal (B.7.38,A-I). La lectura es dubtosa (també podria ser **tořintie**). Sense paral·lels en el lèxic ibèric.

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 62-73.– SILGO 1994, 120.– UNTERMANN 1996, 103.

kuka

D.15.3

Guissona

s. I aC

Lectura insegura. També són possibles **teka**, **tel** o **kul**. Sigui com sigui, probablement es tracta d'una marca o abreviatura de propietat.

Bibl.: PERA 2003, n. 7.– PERA 2005.

kukeburbe v. *ige[---]aśgo*.

kul (D.15.3) v. **kuka**.

kuleśare

B.11.1,2/3

Cruzy, Ensérune

¿s. III aC?

Nom personal format amb els elements **kuleś** (§7.80) i **śar** (cf. *ildiřśar* (B.7.34,19), *katuiśar* (B.1.20) i potser també *ikośarka* (D.0.1,B-2)) i sufixat amb **-e**, de la mateixa manera que el nom personal que segueix *arķideibase* (B.11.1,3). FARIA, per la seva banda, té en compte encara dues segmentacions més: **kuleś-sar** i **kuleś-ar** (per a aquesta última, cf. *artikanantir* (B.23.14,1) i *uštalarilune* (F.9.5,5)).

Bibl.: VALDEYRON 1999.– UNTERMANN 2001, 618-619; VELAZA 2001, 651-652; FARIA 2002, 127; UNTERMANN 2002, 355-358; SILGO 2004; FARIA 2005, 168.

kuřs v. **bankuřs**.

kuřu (E.5.6) v. **kutubanmbarbianer**.

kutubanmbarbianer

E.5.6

El Palomar, Oliete

125-75 aC

El tercer signe és estrany: podria fins i tot ser que no tingués valor fonètic. Seqüència en què és possible d'identificar els elements **kuřu**, **ban**, **mbar** i **bianer**. La segmentació és dubtosa, però possiblement hem de comptar amb l'existència d'un nom personal **kutuban** o **kutubambar**: per a **ban**, cf. **kařesbanite** (F.13.5) i **bantuinmi** (C.8.11,1/2); per a **mbar** cf. §7.137 del llistat formants antroponímics d'UNTERMANN. L'element final **bianer** recorda la forma **abiner** de K.5.4,2.

Bibl.: SILGO 1999.– SILGO 2001, 347 (**kuřu** i **nmbarbiane+**).

kutun

B.23.3

Roca Rendu, Ossejà

El paral·lel més proper sembla ser **kutur** (F.13.13, F.9.5,3, F.13.35, entre altres). V. **kutur**.

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, n. 6.– CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1993; UNTERMANN 1995, 250-251; PANOSA 1999, n. 3.2.b.

kutur

Element (§577) que es troba principalment sobre plom (a prop de formes del paradigma d'**(b)ite(r)**) i en ceràmica pintada de Sant Miquel de Lliria. Pot aparèixer sol o bé immediatament darrere de **ban-** o **is-**.

1/ Exemples sobre ceràmica de Lliria:

]++baře kutur+[(F.13.35)

bankuturiřaker (F.13.3,13)

kutur oisor (F.13.13)

2/ Casos sobre plom:

bankutur biteřokan (B.7.38,A-III,8)

iskutur iteřoken (D.13.1,1)

kutuboike basbiteřoketine (F.9.7,B-2)

kutur biteřoketine (F.9.5,3)

kutuřař+++e[(B.3.2,7)

3/ Possibles formes relacionades:

akanur (B.4.10,A.b-1)

bařtubarerteręokanutur (D.0.1,A)

bitekian keitiřeie++ęř[---]kutuřař+++e[kutuřař+++e[(B.3.2,7)

gudu (G.1.2,3)

kutubanřbařbianer (E.5.6)

kutui (E.1.162,A i E.1.13)

kutuka (E.1.163)

kutun (B.23.3)

kutuřař+++e[

B.3.2,7

Gruissan

100-70 aC

Malgrat la diferència en les vibrants, segurament cal reconèixer la forma **kutur** (v. **kutur**).

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 85-91.– SILGO 1994, 119.– UNTERMANN 1996, 96-97; ORDUÑA 2006, 240-245.

I++ikiřkibena

B.23.15,1

Roca Gassiot, Ossejà

Seqüència sense relacions convincents en el lèxic ibèric.

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, 10.– SILGO 1994, 174.– CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1993; PANOSA 1999, n. 3.6.

I+itabem̄beki

Los Maillos, Belvís de Jara (Toledo)

Línia 2

Lectura insegura que cal prendre amb molta precaució. La seqüència no gaudeix de bons paral·lels en la resta del lèxic ibèric. Només el final és comparable amb **śalei-beki** (F.13.4).

Bibl.: LUJÁN 1997.– VELAZA 2001, 650.

la

C.7.11

Burriac, Cabrera de Mar

¿s. II aC?

Inscripció sobre àmfora que també podria ser llegida en alfabet llatí. ¿Marca de comerciant o propietari?

Bibl.: PANOSA 1993b, n. 5.3.– PANOSA 1999, n. 18.a.9.

la

C.8.6

Badalona

150-50 aC

També podria tractar-se d'una inscripció en caràcters llatins. ¿Abreviatura de propietat?

Bibl.: PANOSA 1993b, n. 11.5.– PANOSA 1999, n. 21.6.a.

la

D.13.1,2

Monteró, Camarasa

Podria ser que la seqüència continués a la línia següent. V. **řkane** (D.13.1,3).

Bibl.: UNTERMANN 1996, 91.

la

Serra de l'Espasa, Capçanes (Tarragona)

¿Marca o abreviatura de propietat? Aquest mateix element apareix en un nombre elevat de ceràmiques d'Azaila.

Bibl.: PÉREZ ROJAS 1997-98. n.4.

labini v. leuni.***ladiorneYsírs***

B.1.373,4

Ensérune

El principi de la seqüència, que podria provenir de la línia anterior, presenta un formant antroponímic **lati** (cf. *katuladien* (C.1.24,C) i *uldiladie* (C.41.1,3)). Per al final, v. *eYsírige* (B.1.373,2), d'aquest mateix text.

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988.– UNTERMANN 1992, 21; UNTERMANN 1996, 94-96; ORDUÑA 2006, 233-239; SILGO e.p.

lakeḗbela[ur]

C.1.27,1

Empúries, L'Escala

s. I aC

Peça lleugerament fragmentada per la dreta però de restitució gairebé segura. Nom personal format pels elements **lakeḗ** (§7.82) i **belaur** (§7.30). Trobem exactament aquest mateix nom a D.4.1.

Bibl.: AQUILUÉ - VELAZA e.p.– VELAZA 2001, 656-657.

lakerekes

C.1.26,A-1

Fòrum romà d'Empúries, L'Escala

s. I aC

El text podria no ser complet tampoc pel principi. Amb tota probabilitat nom personal format per **laker** (possiblement variant de **lakeŕ** (§7.82), encara que amb l'altra vibrant) i **ekes** (§7.50). FARIA, d'altra banda, tenint en compte la possibilitat que la paraula estigui mutilada pel començament, planteja l'opció d'interpretar-la com a nom personal trimembre. Cas que tinguéssim, en canvi, un text complet, FARIA proposa una segmentació **lakere-kes**, que posa en relació amb el nom de lloc **kese**.

Bibl.: AQUILUÉ - VELAZA 2001.– VELAZA 2001, 655-656; FARIA 2002, 132; FARIA 2002a, 235; DE HOZ 2002; MAYER 2002, 195; VELAZA 2003b.

laki (C.33.2) v. **la**.

laku (C.33.2) v. **la**.

laku

C.31.6

Barri Antic de Sant Boi de Llobregat

100-50 aC

Els dos primers signes conformen una lligadura. Possiblement nom personal abreviat o simple (§7.83).

Bibl.: PANOSA 1993b, n. 15.3.– PANOSA 1999, 25.b.3.

lakuiltum

C.21.8,A-2

¿Castellet de Banyoles, Tivissa?

Nom personal format por **laku** (§7.83) i **iltum** (variant d'**iltun** (§7.62)). Encara que separat per una interpunció, és versemblant que el segment **ka** que segueix hagi de ser interpretat com a sufix.

Bibl.: UNTERMANN 1993.– VELAZA 1994, 10-23; UNTERMANN 1995, 247-248; UNTERMANN 1996, 84-86; VELAZA 1996, 318-321; PANOSA 1999, 47.8; UNTERMANN 2002b, 3.3; ORDUÑA 2006, 303-308.

lakukuse

D.18.1,C-4

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

Podria tractar-se d'un nom personal format amb **laku** (§7.83) i **ku(r)s** (que apareix potser també a **bankuŕs** (F.13.5, F.13.10, H.0.1,B.b-2), **aiunikuŕskate** (C.21.10,3) i **kuŕsiaukeku** (F.9.7,A-8)) i sufixat amb **-e**, de la mateixa manera que altres formes d'aquest mateix text.

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

lal

C.33.2

Boades, Castellgalí, Manresa

150-100 aC

Lectura dubtosa pel que fa a l'últim signe. Segons PANOSA podria ser també **laki** o **laku** o, fins i tot, **lan**. En qualsevol d'aquests dos últims supòsits disposaríem de bons paral·lels onomàstics. La lectura **lal**, això no obstant, hauria de ser interpretada com a marca abreviada de propietat.

Bibl.: SÁNCHEZ 1987, 115, 217 i 235.– PANOSA 1993b, n. 21.1.

lal

D.15.16

Guissona

És probable que es tracti senzillament d'una marca de picapedrer.

Bibl.: PERA 2003, n. 33.– PERA 2005.

lan (C.33.2) v. **lal**.**laŕagol**

B.1.373,4

Ensérune

Sense paral·lels significatius. Recordi's, malgrat tot, **golbiŕl** (C.4.1,6).

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988.– SILGO 1994, 195 (**laŕbake**).– UNTERMANN 1992, 21; UNTERMANN 1996, 94-96; ORDUÑA 2006, 233-239; SILGO e.p.

laʀakol v. *laʀagol*.

laʀakolbei v. *laʀagol*.

laʀbake v. *laʀagol*.

latiorneYʀirs v. *ladiorneYʀirs*.

lauʀko

C.30.5

Jardí Park, Premià de Dalt

s I aC

Probable nom personal compost pel formant antroponímic **lauʀ** (§7.84) i l'element **-ko** (§614). Segurament marca de fabricant o taller.

Bibl.: OLESTI 1995, 422-423 fig. 3.– PANOSA 2001, n. 8.1.– FARIA 2002, 133.

lauʀ

B.23.6

Roca Clément, Ossejà

Sense relacions segures. Recordi's, de tota manera, el formant antroponímic **lauʀ** (§7.84). D'altra banda, no és tampoc impossible que calgui unir aquesta inscripció amb B.23.5 i llegir **ataʀlauʀ**, de manera que seria possible la identificació d'un nom personal complet.

Bibl.: CAMPAJÓ - UNTERMANN 1991, n. 7c.– SILGO 1994, 196.– PANOSA 1999, n. 3.3.c.

lebos+ibon v. *lebosbaitan*.

lebosbaibon v. *lebosbaitan*.

lebosbaitan

C.1.24,A-8

Empúries, L'Escala

225-175 aC

Paraula sense paral·lels gaire evidents, tot i que recorda la forma *tuřkosbetan* (C.1.24,A-4), del mateix text. El final en **baitan** potser podria ser relacionat amb el formant antroponímic **betan** (§7.36) o fins i tot amb **tan** (§7.113). Tingui's en compte, també, que *lebosbaitan* acaba igual que la paraula següent *batiřakariřitan* (C.1.24,A-9).

Bibl.: SANMARTÍ 1988.– SILGO 1994, 197; UNTERMANN 1996, 86-93; PANOSA 1999, n. 10.30 (**lebos+ibon**); ORDUÑA 2006, 271-284.

lei

B.23.19

Roca Gassiot, Ossejà

Possiblement nom de persona abreviat format sobre un element **lei(s)** (§7.85). Trobem aquest mateix element amb caiguda de la sibilant final a **leibiur** (Batea).

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, n. 14.– SILGO 1994, 197.– CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1993; PANOSA 1999, n. 3.10.

leibiur

Coll del Moro del Borraser, Batea (Tarragona)

125-50 aC

Nom personal format pels elements **lei(s)** (§7.85) i **biur** (§7.43).

Bibl.: GORGUES - MORET- RUIZ - DARASSE 2003.– FARIA 2004a, 183-184.

leisirenmi

B.7.38,B-I

Pech Mahó

s. III aC

Sens dubte, nom personal format amb **leis** (§7.85) i un segon formant antroponímic **(s)ir** (§7.105) seguit d'una amalgama de sufixos **-en-mi**.

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 62-73.– SILGO 1994, 197 i 163.– UNTERMANN 1996, 103.

lekubařearekařko

H.0.1,A.b-4

Procedència desconeguda

Seqüència complexa que sembla admetre una segmentació primària **lekubaře-arekařko**, on la part inicial podria ser interpretada com un nom personal format por **leku** (segurament present a *legusegik* (G.1.1,A-I,3)) i **bař** o **baře** (testimoniats també a *latubařentagiar* (B.1.364 i B.1.365), *katubařeka* (B.1.373,1) i *iubebařete* (B.11.1,1)). Per a **arekařko**, UNTERMANN proposa una relació amb el paradigma d'**aře** (v. **aře**). Noti's, en tot cas, l'existència d'un element onomàstic **kařko** (§7.70), potser present també a la paraula anterior **kařko** (H.0.1,A.b-4) motiu pel qual UNTERMANN proposa que s'estableixi una relació de congruència gramatical entre aquestes dues formes.

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618; VELAZA 2001, 645-648.

leřbaketante[v. leřbartařte[.

leřbartařte[

H.0.1,A.a-3

Procedència desconeguda

La seqüència podria ser completa per la part del final. Lectura dubtosa: UNTERMANN llegeix **leřbaketante[**, però el signe 5 és millor **r** que **ke** i el signe 7 sembla **ř**, cosa que permetria d'identificar un nom personal **leřbartař** format pels elements **leř** (possible variant de **leis** (§7.85)) i **bartař** (§7.26) i sufixat amb **-te**.

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618; VELAZA 2001, 645-648.

leuni

s. II aC

Llegenda monetar per a la qual no disposem de paral·lels en el lèxic ibèric actual, encara que potser reporta un nom de lloc. Per la seva banda, FARIA, adduint entre altres arguments la semblança tipològica d'aquestes monedes amb les de **kaštilo** (A.97), considera que la forma està escrita amb caràcters meridionals. Així, doncs, dóna com a única lectura possible de la llegenda **labini**, que tal autor identifica amb el topònim **Laminium*. Aquesta interpretació casaria bé amb el fet que les tres monedes proveniu de Ciudad Real.

Bibl.: VILLARONGA 2005.– FARIA 2006a (**labini**).

libaibar

C.35.1,B

El Villar, Valls

Seqüència sense paral·lels segurs.

Bibl.: FABRA - BURGUETE 1986, 72.– PANOSA 1993b, n. 25.1.– UNTERMANN 1995, 250;
PANOSA 1999, 43.1.

likine

K.28.1

Andelo

s. I aC

Paraula que manté una relació evident amb **likinete** (E.7.1=K.5.3), del mosaic de Caminreal. Es tracta amb gairebé total seguretat d'un nom personal (adaptació a l'ibèric del celtibèric **likinos** (K.1.3,I-29, -40, II-6, 35, III-49, IV-36) o bé fins i tot del llatí *Licinus*) sufixat amb **-te**. Molt probablement constitueix la firma de l'artesà musivari. FARIA, d'altra banda, no creu possible que ens trobem davant d'una adaptació a l'ibèric del nom llatí *Licinius*, ja que s'esperaria un final en **-i** (cf. els possibles manlleus **kai**, **luki**, **tiberi**, **korneli**). Per aquest motiu proposa una anàlisi dins de la pròpia onomàstica ibèrica, amb l'aportació dels següents paral·lels: **leisir** (B.7.34,6), **likor** (E.1.396), **leiti+I** (G.9.5), **bekonkine** (F.20.1,B-I,4), **betukinete** (F.17.2,B.a), **tikirskine** (A.6.13) i **tefkekineŕtiniku** (F.20.1,A-I,2/3). Sigui com sigui, tampoc no és descartable que es tracti d'una inscripció en protobasc, més que no en ibèric.

Bibl.: MEZQUÍRIZ 1992.– FARIA 1992-93, n. 8; SILGO 1993; UNTERMANN 1995, 253-254; VELAZA 1996, 326-328; GORROCHATEGUI 2002b, 81-82.

liosisker v. niosisker.**lisabotirkasete+[---]kila**

Abrigo Burgal, Siete Aguas (València)

Línia 2

Lectura dubtosa i d'anàlisi molt complicada, atesa la quasi total absència de paral·lels. Tot i així, per al final en **-kila**, cf. **akila** (B.3.2,4) i **alidikila** (D.18.1,C-6).

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1996-97.– VELAZA 2001, 649-650.

lkalu v. akalu.**lku** (C.8.16) v. **lŕ**.**llka** (C.21.9) v. **eŕmŕ**.

lokaŕkigeetan

B.1.373,6

Ensérune

Seqüència d'anàlisi insegura. Per al principi, recordi's el final de la forma **jtibeleştelokiŕ** (F.20.3,B-II,1).

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988.– SILGO 1994, 199 i 154.– UNTERMANN 1992, 21; UNTERMANN 1996, 94-96; ORDUÑA 2006, 233-239; SILGO e.p.

lokaŕkikeebon v. **lokaŕkigeetan**.

lŕ

C.8.16

Badalona

s. 150-50 aC

Lectura molt insegura: entre altres possibilitats, també podria ser **lku** o fins i tot signes en alfabet llatí.

Bibl.: PANOSA 1993b, n. 11.4.– PANOSA 1999, n. 21.5.

lstiŕ v. **bikitir**.

lur++++

G.14.3

Cerro de los Santos, Montealegre del Castillo

¿200-1 aC?

Lectura molt dubtosa que cal prendre amb precaució. Els editors del text contempen la possibilitat que les *cruces* puguin ser resoltes en una lectura **lurtukorko** o bé **lurkakorko**, formes potser segmentables en **lurtu-kor-ko** i **lurka-kor-ko**. Sigui com sigui, la mala conservació de la peça impedeix fer-ne una lectura i, per tant encara menys una interpretació, amb garanties.

Bibl.: IZQUIERDO - VELAZA 2002.– VELAZA 2003.

lurkakorko v. **lur++++**.

lurtukorko v. **lur++++**.

luśiunbaker

D.18.1,A-2

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

Tot i que no disposem de paral·lels exactes per explicar aquesta forma, la segmentació més plausible és probablement **luś-iun-baker**. Per a **luś** cf. *Luspanar* i *Luspingib.* de la *T. Sall.*, **iun** podria ser una variant de **iur** (§7.55) o de **iaun** (§7.57) i, pel que fa a **baker**, tot i que la lectura és insegura, cf. **atabager** (C.2.3,B). Així, doncs, és probable que ens trobem davant d'un antropònim.

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

mbař

C.40.3

Can Feu, Sant Quirze del Vallès

180-110 aC

És possible que es tracti d'una abreviatura de propietat formada amb l'element onomàstic **mbař** (§7.137).

Bibl.: CARBONELL - FOLCH - MARTÍNEZ 1990.– PANOSA 2001, n. 11.3.

mbař[

Oliols, Sant Esteve de la Llitera (Osca)

¿275-175 aC?

Lectura insegura: també són possibles **akeř[** i **abař[**. Sigui com sigui, en tots tres casos es presenta la possibilitat d'identificar un formant antropònimic: **mbař** (§7.137), **akeř** (§7.7) o **abař** (§7.1).

Bibl.: FERRER - GARCÉS 2005.

mbarseti

F.23.8,1

La Balaguera, La Pobla Tornesa

Potser nom personal format pels elements **mbar** (§7.137) i **seti** (recordi's **setibios** (plom de procedència desconeguda, VELAZA 2004a) i **berisetidiadin** (C.1.24,A-3)). RODRÍGUEZ RAMOS, d'altra banda, es planteja l'existència d'un formant **sete**, que trobaríem a Σεδεγων, per ell un antropònim segmentable en **sete-kon**.

Bibl.: ALLEPUZ 1996, 6.– VELAZA 2001, 642; RODRÍGUEZ RAMOS 2002b, 39.

mer v. akal.

mi

C.8.10,1/2

Badalona

¿150-75 aC?

V. **mlbebiuŕar** (C.8.10,1/2).

Bibl.: COMAS - PADRÓS - VELAZA 2001.

mi

D.5.12

Can Sotaterra, Solsona

s. I aC

Lectura enormement insegura de dos signes potser nexats. No valorable.

Bibl.: CURA 1985.– PANOSA 2005, n. 4.2.

-mí

És aquest un dels segments més freqüents en ibèric: apareix sovint darrere de noms personals, ja sigui sol o en amalgama sufixal, darrere de formes que semblen admetre una interpretació com a verbs, darrere de l'element **ban**, i darrere de paraules potser pertanyents al lèxic comú. Cal remarcar que de vegades apareix aïllat entre interrupcions, de manera que no és segur que es tracti estrictament d'un sufix. D'altra banda, la semblança estructural de **kaštaumbanmí** (Sant Julià de Ramis) amb **kaštaunbankuřs** (D.11.3) porta a considerar seriosament que **mí** i **kuřs** siguin elements pertanyents a la mateixa categoria gramatical (¿potser pronoms? (FERRER, (e.p.)).

Pels contextos on apareix, UNTERMANN (§533) creu probable que **-mí** sigui partícula que, d'alguna manera, marqui la noció de possessió. Gramaticalment, sembla interpretable de diferents maneres, sense que ens puguem decidir amb total seguretat per cap: que es tracti d'un morfema de cas (tot i que la varietat de formes pertanyents a categories gramaticals diferents amb què la trobem potser fa difícil aquesta interpretació), d'una forma del verb copulatiu (en 3a persona o en 1a, si es tractessin d'inscripcions parlants), o d'un pronom deíctic (també de 1a persona, en el cas d'inscripcions parlants, o bé en 3a). Pel que fa a la realitat fonètica d'aquest sufix, cal tenir present que en les inscripcions en grecoibèric apareix com a **-nai** (SILES 1981, 187). Un repàs pels seus contextos d'aparició seria:

1/ En inscripcions curtes després d'un nom personal, tant com a sufix únic com en combinació amb **-ar** o **-en**. D'altra banda, tal i com proposa RODRÍGUEZ RAMOS (2002-2003b), és poc probable que existeixi l'amalgama **-ar-en-mí**. Alguns casos de noms personals seguits del sufix **-mí** podrien ser:

śor-laku-mí (F.20.2,A-8)

lei(s)-sir-en-mí (B.7.38,B-1)

ban-tui-n-mí (C.8.11,1/2)

Pel que fa al lèxic nou, potser cal destacar la repetida presència d'aquest sufix darrere de possibles noms personals simples a la gerreta de la Joncosa:

binmí (D.18.1,B-7)

binmí (D.18.1,B-4)

sanmí (D.18.1,B-2)

banmí (D.18.1,A-2)

2/ Aquest sufix es troba també darrere de "segments lexicals":

bakaramí (F.17.2,A-3)

eba[ne]nmí (F.14.1,1/2)

iltírtašaliárnai (A.18-2)

iunsirní (F.9.7,A-6)

3/ Tot i la interpunció, UNTERMANN no exclou reconèixer aquest sufix també a:

alašbur mīno (B.7.34,23, encara que també és possible llegir *taino*)

ildirsar mīnmbaildirgis (B.7.35,13/14)

4/ També és identificable en companyia de **ban**: :

banmīrešu[---]lu (F.9.5,5/6)

]banmībae (F.13.3,16a)

]banmī (C.28.1, tot i que en ser la seqüència completa també es podria tractar d'un nom de persona)

kaštaumbanmī (Sant Julià de Ramis)

seltarbanmī (E.14.1,1)

seltarbanmī (F.14.1,2 i F.14.1,5/6)

tikirsbalaur armī banmī (C.4.2)

5/ I també darrere d'arrels que, si més no en alguns casos, semblen intervenir en paradigmes verbals:

]bitebarmī (D.18.1,B-3, tot i que probablement cal separar el principi en **]bite** d'un probable nom personal simple **barmī**)

ekiar mī (D.18.1,A-2, de la mateixa manera que a **neřsetikantekiar mī** (F.15.1))

eřokamī i **eřokarmī** (D.18.1,B-2, que alternen amb **eřokate** (D.181,A-2) i que potser admetrien una interpretació com a formes substantives sufixades amb **-mī**)

6/ En una probable expressió numeral:

kokomī (B.3.2,4)

mīe

D.18.1,B-1

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

El segment no permet una anàlisi definitiva, encara que sembla oportú de recordar el final d'**ašunemīe** (B.1.45), on **-mī-e** podria funcionar com una amalgama de sufixos. Cf. també l'última paraula d'aquest text **nie** (D.18.1,B-7). Malgrat la interpunció, aquesta forma, juntament amb la forma precedent **eřokar**, semblen equivaldre a **eřokarmī** (D.18.1,A-3).

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

ml (D.15.8) v. **bal**.

mlbeiuŕ

C.8.11,2/3

Badalona

¿150-75 aC?

Nom personal format pels elements **mlbe** (potser variant de **nalbe** (§7.88), però cf. també **mlbeier** (C.3.2)) i **biuŕ** (§7.43). Probablement patronímic del difunt **bantui**. Trobem el mateix nom personal a **mlbeiuŕar** (C.8.10,1/2).

Bibl.: COMAS - PADRÓS - VELAZA 2001.– FARIA 2002a, 236.

mlbeiuŕar

C.8.10,1/2

Badalona

¿150-75 aC?

Nom personal format pels elements **mlbe** (plausiblement variant de **nalbe** (§7.88)) i **biuŕ** (§7.43). Tot i estar separada per interpunció, la seqüència immediata **-mí** ha de ser interpretada com el conegut sufix, amb la qual reconeixem una amalgama sufixal **-ar-mí**, probablement la mateixa que apareix al text de l'estela de Barcelona **nmkeiltíar^umí** (C.9.1). És probable que es tracti del nom del difunt.

Bibl.: COMAS - PADRÓS - VELAZA 2001.

mlbeikibalki v. **mlbeikibanki**.

mlbeikibanki

Oliols, Sant Esteve de la Llitera (Osca)

¿275-175 aC?

La lectura dels últims signes és insegura: també seria possible **mlbeikibalki**, **mlbeikikelki** o **mlbeikikenki**. Els editors identifiquen un nom personal integrat per **mlbe** (cf. **mlbeier** (C.3.2), **mlbeiuŕar** (C.8.10,1/2), **mlbeiuŕ** (C.8.11,2/3) i **baseŕmlbe+** (F.9.7,B-1)) i **iki** (per al qual aporten com a possible paral·lel **jikiadin^umí** (B.1.293)) al qual seguiria **ban** (v. **ban**) sufixat amb **-ki**.

Bibl.: FERRER - GARCÉS 2005.

mlbeikikelki v. **mlbeikibanki**.

mlbeikikenki v. **mlbeikibanki**.

mnno v. **onka**.

mr̄ti| v. **tar̄ti|**.

ms̄saear̄mebetane| v. **banekie** i **saear̄mebetane**.

n

B.1.373,1

Ensérune

Tot i que separat per interpunció de la resta del text, no seria tampoc impossible que es tractés d'un sufix **-en** referit a la forma immediatament anterior **tundige** (B.1.373,1). De tota manera, aquest no és l'únic cas on trobem un signe un signe **n** aïllat (cf. B.23.17, F.20.3,A-I,b-3, F.20.3,A-II,11 o B.1.373,1).

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988.– UNTERMANN 1992, 21; UNTERMANN 1996, 94-96; ORDUÑA 2006, 233-239.

n

B.23.17

Roca Gassiot, Ossejà

Signe clarament aïllat entre dues interpuncions per al qual UNTERMANN aporta diversos paral·lels en ploms ibèrics: cf. F.20.3,A-I,b-3, F.20.3,A-II,11 o B.1.373,1.

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, n. 12.– CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1993; PANOSA 1999, n. 3.8.

n[---]kalímsetane

D.18.1,A-3

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

Seqüència mutilada per a la qual FERRER proposa una restitució com a **n[ite]l[-]kalímsetane**. D'altra banda, atesa la raresa de la combinació dels signes **ím** i **s** i tenint en compte la forma **searímebetane** (D.18.1,C-1), creu probable que l'escriba s'hagi descuidat de notar un signe **e** entre la **ím** i la **s**. La seqüència **kali** potser podria funcionar en alguns casos com a formant antroponímic: cf. *órdinkalibiešarímbe* (B.23.3) i fins i tot també *taškalírs* (C.2.3,A-5). El final en **setane** recorda **niteketane** (D.18.1,A-3), **banitekitane** (D.18.1,A-3) i les formes acabades en **betane**: **laríbaime-betane** (D.18.1,C-1), **nitebeta[ne]** (D.18.1,C-2) i **searímebetane** (D.18.1,C-1), totes d'aquesta mateixa peça. Bibl.: PANOSA 2002 ; FERRER (e.p.).

na+[-]ím+[v. **nal[-]ím+[**.**nal[-]ím+[**

B.26.2

Els Castellots de Bolvir

Tot i que la paraula està bastant mutilada, probablement es tracta d'una abreviatura de propietat. PANOSA supleix **nal[be]ímj**, cosa que permetria d'identificar el formant onomàstic **nalbe** (§7.88) seguit d'un sufix **-ímj** (v. **-ímj**).

Bibl.: PANOSA 1994, 6 (**na+[-]ím+[**).– PANOSA 1999, n. 6.1.**nálbetanbaáake** v. **nmlbetanbaáake**.**naltun** v. **nmltun**.

-ne

Sufix que UNTERMANN (§537) identifica amb certa seguretat sols en dos textos (F.9.5 i F.9.7):

1/ Al final de les formes **baiturane** i **turane**, que apareixen diverses vegades a F.9.7 i F.9.5, a **biteóketetine** (F.9.5,3) i **biteóke-ti-ne** (F.9.7,B-2)

2/ En una possible forma d'un paradigma pronominal:

arine (F.9.7,B-1)

3/ Sota una possible variant **-nei**

baituranei (F.9.5,2)

En el lèxic nou no hi ha cap cas on es documenti amb seguretat aquest sufix.

neia+[

H.0.1,A.b-4

Procedència desconeguda

Començament de paraula sense identificar.

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618; VELAZA 2001, 645-648.

neitin v. neitiniunstir.

neitin

H.0.1,A.a-1

Procedència desconeguda

Forma que apareix separada per interpuncions de la paraula següent del text **iunstir** (H.0.1,A.a-1), encara que sembla evident que componen una mateixa expressió que, d'altra banda, apareix repetida sense interpunció a l'altre text d'aquesta mateixa cara del plom (H.0.1,A.b-1). La hipòtesi que **neitiniunstir** sigui un nom personal se sustenta fonamentalment en la identificació del seu primer element amb el de *Neitinbeles*, documentat en una inscripció llatina de Terrassa (CIL II 6144). D'això i del fet que la forma **iunsti** aparegui també com a possible formant antroponímic a **iunstibas**, del tercer Bronze de Botorrita (D.1.3,I-49), es dedueix, a més a més, que el conegut terme **iunstir** podria, si més no en algunes ocasions, revestir aquest mateix caràcter. L'aparició d'aquest plom, tanmateix, on trobem la mateixa paraula en posició inicial però amb els dos elements separats clarament per interpuncions, suscita una revisió de la qüestió. Així doncs, és altament probable que ens trobem davant d'una forma susceptible de funcionar alguns cops com a nom personal i alguns cops com una paraula o expressió pròpia del lèxic comú. DE HOZ (1979c, 236) i VELAZA (1991, 80) consideren que cal comptar amb la possibilitat que, com a mínim en alguns contextos determinats, l'expressió **neitiniunstir** constitueixi una fórmula de salutació o d'invocació.

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618; VELAZA 2001, 645-648.

neitiniunstir

B.11.1,2

Cruzy, Ensérune

¿s. III aC?

V. **neitiniunstir**.

Bibl.: VALDEYRON 1999.– UNTERMANN 2001, 618-619; VELAZA 2001, 651-652; UNTERMANN 2002, 355-358; SILGO 2004.

neitiniunstir

C.21.10,3

Castellet de Banyoles, Tivissa

s. III aC

V. **neitiniunstir**.

Bibl.: ASENSIO - MIRÓ - SANMARTÍ - VELAZA 2003.– ORDUÑA 2006, 309-311.

neitiniunstir

H.0.1,A.b-1

Procedència desconeguda

V. **neitiniunstir**. La seqüència apareix separada per interpunció a H.0.1,A.a-1.

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618; VELAZA 2001, 645-648.

neitiniunstr

Forma per a la qual s'havia proposat una interpretació com a nom personal. Aquesta hipòtesi se sustentava fonamentalment en la identificació d'un primer element **neitin** a *Neitinbeles*, documentat a CIL II 6144. D'aquí es dedueix, a més, que el conegut terme **iunstir**, que apareixia almenys en un cas (C.2.8,1) combinat amb **neitin**, podia tenir aquest mateix caràcter. Això no obstant, l'aparició del plom Marsal (H.0.1,A.a-1 on reapareixia la mateixa paraula en posició inicial però amb els dos elements clarament separats per interpunció), juntament amb altres peces on **neitiniunstir** es troba a l'inici o al final del text (B.11.1,2, C.21.10,3 o H.0.1,A.b-1) obliguen a fer una revisió a fons de la qüestió. D'aquesta manera, cal comptar amb la possibilitat que, tal i com han proposat autors com ara DE HOZ (1979, 236), UNTERMANN (1998, 2001) o VELAZA (1991, p. 80), almenys en alguns contextos l'expressió **neitiniunstir** sigui una forma apel·lativa que constitueixi, potser, algun tipus de fórmula de salutació o invocació.

neitinke

D.15.1,1

Guissona s. I aC

Ens devem trobar davant d'un nom personal el primer element del qual és **neitin** (§7.89). Per explicar el final en **-ke** serien possibles diverses hipòtesis, entre les quals que es tracti d'un sufix, d'un formant antroponímic abreujat o d'un formant monosil·làbic. DE HOZ, tanmateix, troba poc factible una interpretació dins de la mateixa onomàstica ibèrica. En tot cas, per la posició que ocupa en l'estela, sembla versemblant que es tracti del nom del difunt.

Bibl.: GUITART - MAYER - PERA - VELAZA 1996.– PANOSA 1999, 56.1; UNTERMANN 2001, 620; VELAZA 2001, 654-655; PERA 2003, n. 31; DE HOZ 2005, 79; PERA 2005.

ners/

G.23.1,4

Coimbra del Barranco Ancho, Jumilla

s. IV aC

Plausiblement començament de nom personal format amb l'element **ne**rse (§7.91).

Bibl.: MUÑOZ 1990.– PÉREZ VILATELA 1993; VELAZA 1996, 312.

nerto

B.7.38,A-III,7

Pech Mahó

s. III aC

Lectura d'UNTERMANN d'un text palimpsest. Contràriament, SOLIER - BARBOUTEAU consideren que aquest segment forma part del text principal (B.7.38,A-I). Sense paral·lels segurs en el lèxic ibèric, per bé que recordi's]**ne**rer (B.3.2,1/2) i la forma incompleta del mateix text]**ne**riku (B.7.38,A-II,1).

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 62-73.– SILGO 1994, 208.– UNTERMANN 1996, 103.

nie

D.18.1,B-7

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

Seqüència que recorda la forma del mateix text **nie** (D.18.1,B-1) i probablement cal posar en relació amb la partícula **ni** i el sufix **-e**.

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

nigogaiatai

C.1.24,A-7

Empúries, L'Escala

225-175 aC

Seqüència de difícil interpretació. Per al començament sembla convenient recordar **nigokatia**rubai/ (C.1.24,A-3), del mateix text. Pel que fa a la resta, cf. també **okaia** (D.15.2).

Bibl.: SANMARTÍ 1988.– SILGO 1994, 208; UNTERMANN 1996, 86-93; PANOSA 1999, n. 10.30 (**nikokan**+a+i); ORDUÑA 2006, 271-284.

nigokatiařubai

C.1.24,A-3

Empúries, L'Escala

225-175 aC

La lectura de la seqüència és molt insegura per la part del final Per a la part inicial cf., ***nigogaiatai*** (C.1.24,A-7), del mateix plom.

Bibl.: SANMARTÍ 1988 (***nikokatoar++i***).– SILGO 1994, 208; UNTERMANN 1996, 86-93; PANOSA 1999, n. 10.30 (***nikokatoake++i+***); ORDUÑA 2006, 271-284.

nikiteiku+ v. ***nikiteiskul+***.***nikiteiskul+***

F.30.1,1

Tossal de Manises

Lectura dubtosa. El signe 6 sembla que hagi estat nexat sobre l'anterior. El fet que aquesta línia de text ibèric (***Jeś nikiteiskul+***) corri per sobre de la llatina]+ES AMICV[ha suscitat la hipòtesi que les dues inscripcions siguin equivalents. Aquesta interpretació seria temptadora pel fet que el text ibèric comença amb ***Jeś***, igual, doncs, que el text llatí, cosa que obriria la possibilitat d'identificar ***nikiteiskul+*** amb la paraula llatina AMICV[. D'altra banda, aquesta proposta reforçaria la vella teoria de SCHUCHARDT de traduir ***kitei*** per "amic". De tota manera, aquesta interpretació planteja també nombrosos inconvenients, tal i com remarca VELAZA (2001, p. 661): d'una banda, la segmentació de la forma ibèrica com a ***ni-kitei-skul+*** resultaria molt estranya, de l'altra, una probable restitució del text llatí com a DI]VES AMICV[S qüestionaria el possible bilingüisme de la peça. Així, doncs, potser resulta, en realitat, més prudent d'interpretar la forma recurrent estrictament al lèxic ibèric. Cf., d'aquesta manera, ***nigogaiatai*** (C.1.24,A-7) i ***nigokatiařubai*** (C.1.24,A-3).

Bibl.: LLOBREGAT - ROSER 1993 (***nikiteiku+***); CORELL 1999; VELAZA 2001, 660-661.

nikokaiatai v. ***nigogaiatai***.***nikokan+a+i*** v. ***nigogaiatai***.

nikokatiarubai [v. *nigokatiarubai*].

nikokatoake+++i v. *nigokatiarubai*].

nikokatoar+++i v. *nigokatiarubai*].

nio

C.18.11

Tarragona

60-40 aC

Segurament abreviatura del formant antroponímic **nios** (§7.94). ¿Marca de fabricant?

Bibl.: CARRETÉ - KEAY - MILLETT 1995, fig. 5.– PANOSA 2001, n. 13.1.

nio]

C.18.12

Tarragona

60-40 aC

El text, que podria ser complet pel final, potser presenta una abreviatura del formant antroponímic **nios** (§7.94). ¿Marca de fabricant?

Bibl.: CARRETÉ - KEAY - MILLETT 1995, fig. 5. 14-12.– PANOSA 2001, n. 13.2.

niosisker

A.6

218-180 aC

Nom personal format amb **nios** (§7.94) i **isker** (§7.64).

Bibl.: VILLARONGA 1994, 52 (**liosisker**).– DE HOZ 1995 (**niosisker**), grup C; GARCÍA-BELLIDO - BLÁZQUEZ 2001, 204 (**liosisker**).

niſtan

E.17.1

La Guardia, Alcorisa

Tal vegada nom personal format pels elements **niſ** (possible variant de **neſ** (§7.92)) i **tan** (§7.113).

nitebeta[

D.18.1,C-2

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

Seqüència que sembla restituïble com a **nitebeta[ne** i que s'assembla considerablement a les del mateix text **niteketane** (D.18.1,A-3) i **banitekitane** (D.18.1,A-3), que FERRER fa encaixar en una estructura substantiu-**te+V+tane**. El final en **betane** apareix dues vegades més al text (v. **searímebetane** (D.18.1,C-1) i **jarbaíne-betan-e** (D.18.1,C-1)).

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

niteketane

D.18.1,A-3

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

Seqüència de difícil interpretació, encara que s'assembla considerablement a **nitebeta[ne** (D.18.1,C-2) i que el final recorda el de **n[---]kaliímsetane** (D.18.1,A-3) i **banitekitane** (D.18.1,A-3), de la mateixa línia. FERRER, per comparació d'aquesta forma amb la precedent **banitekitane**, proposa d'identificar una estructura substantiu-**te+V+tane**, de manera que aquesta seqüència hauria de ser segmentada **ni-te-ke-tane**

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

nkearsboiltir v. nkearstailtir.

nkearstailtír

F.11.38,A

Camp de Morvedre, Sagunt

Encara que la lectura resulta molt dubtosa, sembla preferible **nkearstailtír** a **nkearsboiltír**. UNTERMANN, d'altra banda, opta per llegir **kerasboiltír**. De fet, podria ser que els signes **nke** formessin en realitat part del final d'una paraula anterior, en part perduda. Així, doncs, per a **arstailtír** podríem postular una interpretació com a nom personal format pels elements **ars** (§7.15) i **iltír** (§7.61) i infixat amb **-ta-** (recordi's **kařes-ta-bikiř** (F.13.3,5b) i **kule-ta-beř-ku+** (C.2.3,A-4)). Segons ORDUÑA, **arsboiltír** i **etemiltír**, que apareix a l'altra cara del plom (F.11.38,B), podrien ser topònims. El primer faria referència al nom indígena de Sagunt (**arse**, amb una **e** final que podria ser un sufix) i el segon a Edeta (Sant Miquel de Lliria). Finalment, FARIA aporta encara una tercera interpretació de la seqüència que passaria per identificar en **arsboiltír** un nom personal trimembre constituït pels elements **ars**, **bo** i **iltír**.

Bibl.: SILGO - TOLOSA 2000 (**nkearsboiltír**).– FARIA 2002, 127; VELAZA 2002b, 412-413; FARIA 2003, 215; ORDUÑA 2003; FARIA 2005, 164-165; LUJÁN 2005, 475-476; FARIA 2006, 116.

nřmbarřbiane+ v. kuřubanřmbarřbianer.**nřlbetanbařake**

H.0.1,B.a-1

Procedència desconeguda

UNTERMANN suggereix que el signe 2 podria ser també una variant gràfica d'**a**. En tot cas, sembla oportú d'identificar un nom personal **nřlbetan** (format ja sigui per **nřlbe** (cf. **řlbeier** (C.3.2) **řlbebiuřar** (C.8.10,1/2) i **řlbebiuř** (C.8.11,2/3)) ja sigui per **nalbe** (§7.88)) i **tan** (§7.113)), al qual s'afegiria una seqüència **bařake**, potser relacionable amb el paradigma de **bař** (§556).

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618; VELAZA 2001, 645-648.

nmltun

H.0.1,B.a-3

Procedència desconeguda

Probablement la seqüència és incompleta per la part del final, que continuaria a l'inici perdut de la línia següent. UNTERMANN suggereix que el signe 2 (que també apareix a **nmlbetanbarake** (H.0.1,B.a-1)) podria ser una variant d'**a**, de manera que la forma potser seria relacionable amb **naltinge** (G.1.1,B-4).

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618; VELAZA 2001, 645-648.

nosonban

H.12.2

Porcuna

Forma sense paral·lels clars en ibèric. Potser caldria revisar-ne la lectura.

o

D.5.13

Can Sotaterra, Solsona

100-50 aC

¿Marca de propietat?

Bibl.: CURA 1985.– PANOSA 2005, n. 4.4.

o-

Morf que UNTERMANN (§537 i 611) aïlla com a prefix de noms personals en els següents casos:

o-tikírtekeŕ (C.2.10,A)

o-lortikirs (F.11.10,1/2, tot i que el primer formant també podria ser **olor**, que tindria una variant prefixada a **tolor** (§7.29))

o-śortarban-en (E.13.1,1)

Pel que fa al lèxic nou, sols tenim un exemple molt poc clar on es podria documentar aquest prefix:

okaleiŕi (B.23.20, lectura, segmentació i interpretació poc fiables)

o+[

H.0.1,B.b-1

Procedència desconeguda

Començament de paraula sense identificar.

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618; VELAZA 2001, 645-648.

o++*tiri*

B.23.16,3

Roca Gassiot, Ossejà

Trobem el mateix final a **juetiri** (B.9.5) i també a **tiri** (B.1.369).

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, n. 11.– SILGO 1994, 144.– CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1993; PANOSA 1999, n. 3.7.

oa[

C.34.6

Els Prats de Rei

s. II-I aC

No és segur que no ens trobem, en realitat, davant de dues marques independents.

Bibl.: CASTELLÀ REAL *et al.* 1986, lám. XII.– PANOSA 1993b, n. 22.1; PANOSA 1999, 57.1.

obi

Ciutadella de Roses, Roses (Barcelona)

s. III aC

Signes que també podrien ser interpretats com a grecs.

Bibl.: SANMARTÍ 1978.– PANOSA 1993b, n. 1.1; PANOSA 1999, n. 7.1.

oIII

C.21.10,2

Castellet de Banyoles, Tivissa

s. III aC

Expressió numeral que segueix la paraula **salir**. No podem determinar si el primer signe **o** té ja un valor de numeral o si, en canvi, representa l'abreviatura d'algun terme mesurable.

Bibl.: ASENSIO - MIRÓ - SANMARTÍ - VELAZA 2003.– ORDUÑA 2006, 309-311.

okaia

D.15.2

Guissona

s. I aC

El segon i el tercer signe van nexats. Probable marca o abreviatura de propietat per a la qual potser és possible portar a col·lació *nigogaiatai* (C.1.24,A-7). Recordi's, de la mateixa manera, **kai** (D.15.9 i D.15.13) **okain** (B.1.56) i fins i tot *Jokanof* (C.2.6,3). Separat de la resta, en una orientació diferent i un mòdul molt més gran, es llegeix un signe ś.

Bibl.: PERA 2003, n. 1.– PERA 2005.

okaleiri

B.23.20

Pedrera de la Cabanette, Ossejà

El primer signe no és complet: de fet, també seria possible **babakaleiri** i fins i tot **babakaleitii**, encara que aquesta última opció és menys probable. Per al principi de la seqüència UNTERMANN porta a col·lació *Jokanof* (C.2.6,3), encara que no descarta tampoc la possibilitat que es tracti d'una variant prefixada amb **o-** de la forma **kalir**, que apareix documentada a **kalirbitarsteti+** (F.20.2,A-2) *galirige* (B.1.373,1) i potser també **kališkase** (F.20.1,A-I,5).

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, n. 15.– CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1993; PANOSA 1999, n. 3.11.

oku

A.6

218-180 aC

Llegenda monetar de lectura i interpretació insegures.

Bibl.: VILLARONGA 1994, 47 n. 66.– DE HOZ 1995, grup F; GARCÍA-BELLIDO - BLÁZQUEZ 2001, 205.

oliti

C.3.7

Mas Castellar, Pontós

200-175 aC

Lectura insegura. D'altra banda, l'últim signe es troba considerablement separat de la resta, de la qual cosa podríem deduir que es tracta d'un numeral. Sense paral·lels segurs.

Bibl.: GARCIA 1997, 265 n. 2.– PANOSA 2001, n. 7.3.

olkala v. sakalakař.

ološ++ř

A.6

218-180 aC

Possiblement nom de persona el primer element del qual, que coincideix amb el d'**ološ-orřin** (A.6.09), podria ser una variant d'**olor** (§7.86). Per al segon, DE HOZ proposa una restitució com a **tekeř** (§7.126).

Bibl.: VILLARONGA 1994, 52 n. 108 (**ološř[---]taseřalir**).– DE HOZ 1995, grup B; GARCÍA-BELLIDO - BLÁZQUEZ 2001, 204.

ološř[---]taseřalir v. ološ++ř i betaseřalir.

onka

B.21.1

Sant Feliu de Llo

s. II aC

Si la seqüència és, tal i com sembla probable, completa pel principi, no disposem de paral·lels esclaridors per interpretar-la. Per la seva banda, PANOSA opta per una lectura inversa **ńno**, que, tot i ser paleogràficament possible, està igualment mancada de paral·lels.

Bibl.: RANCOULE 1978, 169-176.– PANOSA 1993b, 27.1; PANOSA 1999, n. 2.1.

onos[

F.27.1,B-2

La Mazorra, Utiel

Text de lectura insegura i potser també incomplet pel principi. Sense paral·lels.

Bibl.: FLETCHER 1982, 252-254.– SILGO 1994, 216.

or[

D.7.2

Tossal de les Tenalles, Sidamon

100 aC

¿Abreviatura d'un nom personal a la base del qual hi hauria el conegut formant onomàstic **or̄tin** (§7.95)?

Bibl.: PRINCIPAL 1993.– PANOSA 2005, n. 2.1; GARCÉS - PÉREZ 2006, 61.

or̄abebetikibelsir

B.23.4

Roca Clément, Ossejà

Si bé no disposem de bons paral·lels per analitzar el principi de la seqüència, a la part del final UNTERMANN creu possible de reconèixer-hi un nom personal **betikibelsir** o **tikibelsir**, segons si es considera que el primer formant és **tiki** (§7.127) o **beti(n)** (§7.37) seguit d'un infix **-ki-** (¿variant de **-ke-**?). Per al segon formant, s'obren també dues possibilitats interpretatives: que es tracti de l'element **bels** (§7.32) sufixat amb **-ir**, o que es tracti d'una variant de **belsir** (cf. *Sanibelsir*).

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, n. 7a.– PANOSA 1999, n. 3.3.a.

or̄dinkalibiešar̄be

B.23.3

Roca Rendu, Ossejà

Trobem el mateix principi a la forma **or̄dinkalibisukasir̄** de la mateixa inscripció. Per a l'anàlisi de **or̄dinkali**, v. **or̄dinkalibisukasir̄** (B.23.3). Per a la resta de la seqüència no comptem, en canvi, amb paral·lels que permetin de fer-ne una anàlisi fiable.

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, n. 6.– CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1993; UNTERMANN 1995, 250-251; PANOSA 1999, n. 3.2.b.

órdinkalibisukasir

B.23.3

Roca Rendu, Ossejà

Trobem el mateix principi *órdin-kalibi* a la forma *órdinkalibiesar̄be*, de la mateixa inscripció. Encara que **órtin** pot funcionar com a formant onomàstic (§7.95), UNTERMANN recorda dos casos en què podria tractar-se d'un nom comú: **órtine** (F.20.1,A-II,10) i **órtin** (F.20.2,A-II,9), als qual potser també es podria afegir **o]rtibanben** (F.20.2,B-8). Per a **kali** cf. tal vegada **++rkalira** (F.20.2,A-12), **ertiketorkališali** (F.20.1,A-II,10,) o **kališ** (cf. **kališkase** (F.20.1,A-I,5)). Aquest terme, a banda de presentar certa semblança formal amb **šalir**, comparteix amb aquesta forma el fet que tots dos poden aparèixer a prop dels casos en què **órtin** funcionaria com un nom comú i que hem citat més amunt. Per a la resta no disposem de paral·lels esclaridors, tot i que el final potser seria comparable amb **sukuřba** (F.13.75,2).

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, n. 2b.– UNTERMANN 1995, 250-251; PANOSA 1999, n. 3.2.b.

ořoikaoir

Sant Julià de Ramis (Girona)

mitjan s. II aC

Seqüència de lectura, segmentació i anàlisi poc clares per a la qual segurament trobem el paral·lel més proper a *ořoikařtoretaitor* (B.1.373,5). Per al començament en **ořo-**, recordi's també **ořotis** (F.13.3,8a) i fins i tot **ořose** (A.6.10). No és gens segur, d'altra banda, que al final es pugui aïllar un sufix **-ir**.

Bibl.: BURCH - NOLLA - PALAHÍ - SAGRERA - SUREDA - VIVÓ 2001, 151, n.16.– VELAZA 2004c, 328-329; PANOSA 2005, n. 5.4.

***ořoikařtoreboitor* v. *ořoikařtoretaitor*.**

oïkaštoretaitor

B.1.373,5

Ensérune

Paraula d'anàlisi incerta. Per al començament amb **oïo-**, recordi's **oïotis** (F.13.3,8a) i fins i tot **oïose** (A.6.10). El final **toretaitor**, potser comparable amb **toretin** (F.20.3,A-I,b-2), apareix documentat una altra vegada al principi de la mateixa línia (v. **beidoretaitor** (B.1.373,5)). Recordi's també **oïoikaoir** (de Sant Julià de Ramis).

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988.- SILGO 1994, 219.- UNTERMANN 1992, 21; UNTERMANN 1996, 94-96; ; ORDUÑA 2006, 233-239; SILGO e.p.

oïosubeta

D.18.1,B-1

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

Paraula d'anàlisi incerta que apareix repetida a la mateixa peça a D.18.1,C-6 i per a la qual almenys dues segmentacions semblen possibles: **oïo-sube-ta** i **oïo-su-beta**. Pel que fa al començament en **oïo-**, recordi's **oïkaštoretaitor** (B.1.373,5), **oïotis** (F.13.3,8a) i fins i tot **oïose** (A.6.10); pel que fa a **sube**, en canvi, potser cal recordar els possibles formants antroponímics **sube** (D.15.5), **sube[** (D.15.15) i potser també **subake** (D.15.1,2)); el final en **-ta** correspondria plausiblement a un sufix. Si fem cas de la segona segmentació, d'altra banda, sembla que s'escau la identificació de dos possibles formants antroponímics: **su** (potser una variant de **sur** (§7.108) documentada també a **laúr-su** (C.3.1,2)) i **beta** (variant de **betan** (§7.36), amb caiguda de la nasal final). Sigui com sigui, la interpretació queda oberta.

Bibl.: PANOSA 2002.- FERRER (e.p.).

oïosubeta[

D.18.1,C-6

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

V. **oïosubeta** (D.18.1,B-1).

Bibl.: PANOSA 2002.- FERRER (e.p.).

oṛti

D.15.10

Guissona

150-75 aC

L'últim signe és de lectura molt insegura: PERA no rebutja una àmplia gamma de signes alternatius (**to**, **be**, **bo** o, amb menys probabilitat, **ṃ** o **m**). Si la lectura correcta és, efectivament, **oṛti** és probable que es tracti d'una marca o abreviatura de propietat formada sobre l'element **oṛtin** (§7.95).

Bibl.: PERA 2003, n. 19.– PERA 2005.

ortinbeṛeteṛeikiar

C.21.10,1

Castellet de Banyoles, Tivissa

s. III aC

Seqüència complexa en què és possible d'identificar en primer lloc un clar nom personal **ortinbeṛe**, compost dels elements simples **ortin** (variant d'**oṛtin** (§7.95) que trobem també a **aiunortinikabitaranteṣir** (C.21.6,A), forma curiosament també documentada en un plom de Tivissa) i **beṛ/beṛe** (§7.34). Per a la resta de la seqüència són probables dues hipòtesis diferents de segmentació i anàlisi: **-eteṛ-eikiar** (amb **eteṛ-ai** (F.17.1, B-2) i **eteṛ-ṣoṛ-e** (B.23.13, bis) com a possibles paral·lels per al primer element, i **eikiar**, potser variant d'**ekiar** (C.2.8,5) o **ekiar** (v. **ekiar**)), o bé **-teṛ-eikiar**, on **-teṛ-**s'aproparia al segment documentat en formes com ara **banteṛan** (C.1.24-B,1-2), **biteṛ** (F.9.1,A-4,5) i la seva llarga sèrie, **erteṛokan** (D.0.1,A), etc. Noti's, d'altra banda, que la paraula següent del text és **ṣalairkisteṛokan**, també un nom personal seguit, en aquest cas, de **-teṛokan**.

Bibl.: ASENSIO - MIRÓ - SANMARTÍ - VELAZA 2003.– ORDUÑA 2006, 309-311.

oṛtinkalibieṣarṃbe v. *oṛdinkalibieṣarṃbe*.

oṛtinkalibisukasir v. *oṛdinkalibisukasir*.

o^orun[

B.4.10,B

Montlaurès, Aude

Lectura dubtosa de l'única paraula llegible de tota la cara B del plom. També podria ser **oteun[**. Sense paral·lels clars.

Bibl.: UNTERMANN 2002, 358-361.

osbonoskiki^ori v. ostanoskiki^ori.**oskaiketire v. oskaistire.****oskaistire**

D.18.1,A-1

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

Paraula integrada en una línia girada 180° de la resta, motiu pel qual no és impossible que sigui l'última, i no pas la primera, del text. Tot i que la forma està mancada de paral·lels evidents, la freqüència en el text d'un sufix **-e**, que, de fet, és possible aïllar a la paraula immediatament anterior **ir-e**, convida a fer una segmentació **oskaistir-e**. Sols a tall d'hipòtesi, FERRER recorda també el nom de ciutat conegut per les llegendes monetals i les fonts clàssiques OSCA, tot i no descartar que la semblança formal sigui una mera casualitat.

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

o^oskautato

B.9.19

Elna, Rosselló

150-100 aC

Lectura insegura i que cal prendre amb precaució. Els dos últims signes, més espaiats que els altres, potser han de ser llegits independentment de la resta. El principi de la seqüència recorda les llegendes monetals **o^oskuken** (A.32-2) i **o^oskum^oken** (A.32-1).

Bibl.: CURA 1987, n. 2.3.

oskikiři

B.23.16,4

Roca Gassiot, Ossejà

Forma que es repeteix al final de ***ostanoskikiři*** (B.23.16,1) i per a la qual no comptem amb bons paral·lels en el lèxic ibèric.

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, n. 11.– CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1993; PANOSA 1999, n. 3.7.

ostanoskikiři

B.23.16,1

Roca Gassiot, Ossejà

El final es repeteix a l'última paraula d'aquest mateix text ***oskikiři*** (B.23.16,4). Seqüència sense paral·lels segurs, per bé que si efectivament cal aïllar pel principi ***ostan*** potser no estaria fora de lloc aduir com a paral·lel ***osaton*** (C.2.16). Pel que fa a la resta, tot i que la repetició de signes en algunes ocasions sembla obeir a la notació de numerals, UNTERMANN descarta aquesta possibilitat en aquest cas.

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, n. 11.– SILGO 1994, 219.– CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1993; PANOSA 1999, n. 3.7.

oteun [v. ***ořun***].

otu

Serra de l'Espasa, Capçanes (Tarragona)

¿Marca o abreviatura de propietat?

Bibl.: PÉREZ ROJAS 1997-98, n. 1.

řar (F.11.34,2) v. ***g+uer+keřar***.

řbatiru v. ***ultiba***+ [ ].

ře v. ***kue***.

řeš (B.7.38,A-I,5) v. ***řnařeš***.

ris

C.8.3

Badalona

Lectura pendent de confirmació i que cal prendre amb precaució.

Bibl.: VELAZA 1996, 314-315.

rs (B.7.38,A-I,3) v. **abe**.

rta[---]ben[---]m[---]s[---]t[-]entis

B.7.38,A-III,4

Pech Mahó

s. III aC

Lectura d'UNTERMANN d'un text palimpsest. Segment molt mutilat i no valorable.

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 62-73.– UNTERMANN 1996, 103.

s[

G.22.1,A-2

Pixòcol, Balones, Cocentaina

Inici de paraula sense identificar.

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1990.– VELAZA 1996, 316.

s[---]r

Procedència desconeguda

Plom 1 Cara A-1

Seqüència molt mutilada d'anàlisi impossible.

Bibl.: VELAZA 2004a.

s[a]ltula v. **sakalakar**.

s++[

C.1.26,A-2

Fòrum romà d'Empúries, L'Escala

s. I aC

La mutilació de la paraula fa impossible tot intent de restitució i anàlisi, per bé que convé fer notar que es troba en un context onomàstic.

Bibl.: AQUILUÉ - VELAZA 2001.– VELAZA 2001, 655-656; DE HOZ 2002; MAYER 2002, 195; VELAZA 2003b.

s+eiarkiti+[

G.9.16

La Illeta del Banyets, Campello

¿s. IV aC?

La lectura resulta insegura per diversos motius: d'una banda hi ha algun signe d'interpretació dubtosa, de l'altra, la peça es troba parcialment mutilada i, finalment, el sentit circular de l'escriptura fa difícil de determinar-ne el principi i el final. Sigui com sigui, si la lectura de l'editor fos la correcta potser caldria comptar amb l'aparició d'un nom personal format amb un element **iar** (§7.56) o **ar̄ki** (§7.14, tot i la no coincidència amb les vibrants). Una altra opció seria començar la lectura pel signe **ti** i seguir cap a la dreta, en lloc de fer-ho cap a l'esquerra. D'aquesta manera, s'obtidria una seqüència **tikirair̄tes[--]+**, en la qual seria possible de reconèixer un nom personal construït sobre **tikir** (§7.126) i **air̄** (§7.4), i eventualment seguit d'un sufix **-te**. FARIA, per la seva banda, dóna una lectura **eiarkitita[l]s** a partir de la qual identifica un nom personal trimembre format per **ear**, **kiti** i **tals**.

Bibl.: OLCINA 2001.– FARIA 2003a, 323 (**eiarkitita[l]s**).

-sa

Segment que UNTERMANN (§540) aïlla en els següents casos:

ar̄e-sa (F.20.1,B-I,4)

irlaurti sa (B.3.2,5, tot i la interpunció)

I amb menys seguretat a:

bašurbīsi-sa (F.20.3,B-I,5)

Potser també caldria tenir en compte el possible nom de persona:

leiskar̄-sa (F.20.3,A-II,8)

sa

B.3.2,5

Gruissan

100-70 aC

Tot i estar separada de la resta per interpuncions, SOLIER - BARBOUTEAU proposen interpretar aquesta síl·laba com un sufix, potser aïllable també a **leis-kaí-sa** (F.20.3,A-II,8).

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 85-91.– UNTERMANN 1996, 96-97; ORDUÑA 2006, 240-245.

saibolekike v. **saitalekite**.

saibolekite v. **saitalekite**.

saibabikitarban

A.35

finals s. III aC

Sembla apropiat d'aïllar un nom de lloc **saibabi** (equivalent al llatí SAETABIS, actualment Xàtiva) de dos elements finals **kitar** i **ban**. Pel que fa a **kitar**, encara que el trobem ben documentat com a formant antroponímic (§7.76), la seva aparició en llegendes monetals (cf. també **arskitar** (A.33-4)) fa que sigui possible d'interpretar-lo com un d'aquests formants onomàstics amb un possible valor apel·latiu segons els contextos (v. **kitar**). Pel que fa a la forma final **ban** (v. **ban**) és també freqüent en epigrafia monetal i darrere de formes segurament apel·latives. Finalment, potser també resulta interessant d'observar que tant **saibabi** com **ars** apareixen en alguns casos sufixats amb **-etar**, amb la qual cosa trobem també com a formes paral·leles **saibabietar** (A.35-1) i **arsetar** (A.33-2).

Bibl.: RIPOLLÈS 2001.– FARIA 2002, 134; VELAZA 2002b, 411-412; LUJÁN 2005, 484-485.

śaitalekite

B.23.17

Roca Gassiot, Ossejà

L'últim signe també podria ser **ke**, encara que és menys probable. Per al principi **śaita** cf. les llegendes monetals **śaitabietar** (A.35-1) i **śaitabi** (A.35-6), amb un nom de lloc que resulta, en realitat, difícilment relacionable amb el cas present. A la part del final potser és possible de reconèixer-hi una amalgama de sufixos **-ki-te**.

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, n. 12.– SILGO 1994, 239.– CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1993; PANOSA 1999, n. 3.8.

sakala v. **sakalakar**.

sakalakar

F.20.6,A

Pico de los Ajos, Iàtova

Lectura enormement insegura en caràcters meridionals. De fet, ni tant sols queda clar si es tracta d'una inscripció sinistrorsa o dextrorsa. La lectura d'UNTERMANN (**sakala ar**) sembla més encertada que la dels editors de la peça, tot i que potser és encara millor transcriure el penúltim signe com a **ka** i entendre-ho tot com una única seqüència. Només de manera especulativa podríem suposar que s'hi amagui un nom personal format per elements com ara **sakar** (§7.96) i **laku** (§7.83) o **lakeř** (§7.82, que trobem amb l'altra vibrant a **iskelaker** (C.26.7)). Cf. també **sakalakuka** (G.1.6,A-1 i G.1.6,B-1).

Bibl.: TOMÀS FERRÉ 1989 (**elkala**, **olkala** o **s[a]ltula** i **kabe**).

sakañi

C.27.1,2

Civit

¿150 - 50 aC?

Tot i que al final de la seqüència hi trobem un signe **e**, sembla més plausible que aquest formi part de la primera paraula de la línia següent del text, amb la qual cosa podríem identificar el conegut terme **eban**. Així, doncs, tot i la inexistència d'interpunció (com sí que passa, en canvi, en altres parts del text), sembla convenient de segmentar la paraula en aquest punt, és a dir, abans de l'últim signe **e**. Es tracta d'un nom personal probablement abreuiat, i plausiblement en funció de patronímic. El primer element és **sakañ** (§7.96), mentre que el segon comença per **i-**, i no és improbable que es tracti d'**ikoñ** (§7.60), el segon formant del nom personal que precedeix (v. **tikirsikoñ** (C.27.1,1)). Aquesta coincidència, d'altra banda, explicaria raonablement l'aparició d'una abreviatura.

Bibl.: VELAZA 1993c.– UNTERMANN 1995, 248-249; VELAZA 1996, 323; PANOSA 1999, 60.1; RODRÍGUEZ RAMOS 2001a, 66-67; UNTERMANN 2002b, 2.4; SILGO 2005.

śakerekes[v. lakerekes[.**śaketiake**

B.7.38,A-I,6

Pech Mahó

s. III aC

Seqüència mancada de paral·lels segurs, que SOLIER - BARBOUTEAU interpreten com una expressió numeral. Al principi, tanmateix, potser és possible d'aïllar un element **śake** (cf. **lati-śake-mi** (B.1.249) i **lśake** (D.5.4)); per al final, recordi's, d'altra banda, **abaś-ager** (C.2.3,B) i l'existència del freqüent sufix **-te**.

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 62-73.– UNTERMANN 1996, 103.

sal[-c.2/3-]tíre

Procedència desconeguda

Plom 2 Cara A-1

Seqüència considerablement mutilada i que no permet una anàlisi gens fiable. De tota manera, si tenim en compte que la gran majoria de segments que comencen amb **sal-** remetent al formant antroponímic **saltu** (§7.98), potser podríem aventurar-nos a interpretar que ens trobem davant d'un nom personal constituït amb aquest element en primer lloc i en segona posició amb un formant acabat en **-tíre**, com per exemple **iltíre** (§7.61). El final en **-e** encaixaria bé amb una interpretació com a sufix.

Bibl.: VELAZA 2004a.

salager

C.1.24,B-3

Empúries, L'Escala

225-175 aC

Probablement es tracta d'un nom personal. El primer element potser està relacionat amb **śalai** (cf. **śalaiatin** (G.14.2,1/2), **śalaiarkisteřokan** (C.21.10,2), i **śalaiarkistenai** (C.21.8,A-1)) i el segon és **aker** (§7.7).

Bibl.: SANMARTÍ 1988.– SILGO 1994, 228; UNTERMANN 1996, 86-93; PANOSA 1999, n. 10.30; ORDUÑA 2006, 271-284.

śalai+[-]tín

C.21.8,A-3

¿Castellet de Banyoles, Tivissa?

Nom personal el primer element del qual és **śalai**, que en aquest mateix plom apareix tres cops més formant el nom de persona **śalaiarkis** (cf. C.21.8,A-1, C.21.8,A-3 i C.21.8,B-1). Per al segon formant, que trobem mutilat pel principi, es podria proposar com a bon candidat **ortín** (§7.95).

Bibl.: UNTERMANN 1991-93.– VELAZA 1994, 10-23; UNTERMANN 1995, 247-248; UNTERMANN 1996, 84-86; VELAZA 1996, 318-321; PANOSA 1999, 47.8; ORDUÑA 2006, 303-308.

śalaiarkiste

C.21.8,A-3

¿Castellet de Banyoles, Tivissa?

V. **śalaiarkistenai** (C.21.8,A-1).

Bibl.: UNTERMANN 1991-93.— VELAZA 1994, 10-23; UNTERMANN 1995, 247-248; UNTERMANN 1996, 84-86; VELAZA 1996, 318-321; PANOSA 1999, 47.8; ORDUÑA 2006, 303-308.

śalaiarkiste

C.21.8,B-1

¿Castellet de Banyoles, Tivissa?

V. **śalaiarkistenai** (C.21.8,A-1).

Bibl.: UNTERMANN 1991-93.— VELAZA 1994, 10-23; UNTERMANN 1995, 247-248; UNTERMANN 1996, 84-86; VELAZA 1996, 318-321; PANOSA 1999, 47.8; ORDUÑA 2006, 303-308.

śalaiarkistenai

C.21.8,A-1

¿Castellet de Banyoles, Tivissa?

Nom personal compost pels elements **śalai** (cf. **śalaiatin** (G.14.2,1/2), **śalaiarkisterokan** (C.21.10,2), i **śalaiatin** (G.14.2,1/2)) i **arkis** (§7.14) i acompanyat dels morfes **-te-nai**. El mateix nom de persona apareix dos cops més en el mateix plom, però sense el sufix **-nai**: **śalaiarkiste** (C.21.8,B-1 i C.21.8,A-3). Noti's també la coincidència amb **śalaiarkisterokan** (C.21.10,2), d'un altre plom també de Tivissa.

Bibl.: UNTERMANN 1991-93.— VELAZA 1994, 10-23; UNTERMANN 1995, 247-248; UNTERMANN 1996, 84-86; VELAZA 1996, 318-321; PANOSA 1999, 47.8; ORDUÑA 2006, 303-308.

śalaiarkisterokan

C.21.10,2

Castellet de Banyoles, Tivissa

s. III aC

Seqüència formada pel nom personal **śalaiarkis** seguit de **-terokan**. Pel que fa al nom de persona, és fàcilment segmentable en els elements compositius **śalai** (cf. **śalaiatin** (G.14.2,1/2) i **śalaiatin** (G.14.2,1/2)) i **arkis** (§7.14)); cal fer notar, d'altra banda, que el mateix nom **śalaiarkis** apareix tres vegades en un plom de procedència insegura, encara que potser localitzable igualment a Tivissa (cf. C.21.8,A-1, C.21.8,A-3 i C.21.8,B-1). Pel que fa a la seqüència **-terokan**, és possible de proposar una segmentació **-te-řokan** i una relació amb paradigmes versemblantment verbals com **biteř** i **erterokan**.

Bibl.: ASENSIO - MIRÓ - SANMARTÍ - VELAZA 2003.— ORDUÑA 2006, 309-311.

salaker v. *salager*.

śalbibaiar

G.24.4

El Amarejo, Bonete

Paraula d'interpretació incerta. Malgrat tot, el començament podria estar relacionat amb **śalbi+[-]a** (F.9.2,A-1) i **śalbitas** (G.15.1,A), mentre que la part del final coincideix amb la de **seltařsanbajar** (G.20.1,1). FARIA, d'altra banda, opta per una lectura **śalbiřiar**, on identifica un nom personal format per **śalbir** i **iar** (§7.56).

Bibl.: BRONCANO 1989.— FARIA 1992-93, n. 7.

śalbiřiar v. **śalbibaiar**.

śalir

B.7.38,A-I,3

Pech Mahó

s. III aC

V. **śalir**.

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 62-73.— SILGO 1994, 75, 240.— UNTERMANN 1996, 103; UNTERMANN 2001, 625.

śalir

C.1.24,B-1

Empúries, L'Escala

225-175 aC

V. **śalir**.

Bibl.: SANMARTÍ 1988.– UNTERMANN 1996, 86-93; UNTERMANN 2001, 625 i 626; PANOSA 1999, n. 10.30; ORDUÑA 2006, 271-284.

śalir

C.21.10,2

Castellet de Banyoles, Tivissa

s. III aC

V. **śalir**. Observi's que precedeix l'expressió numeral **oIII**.

Bibl.: ASENSIO - MIRÓ - SANMARTÍ - VELAZA 2003.– ORDUÑA 2006, 309-311.

śalir

C.21.6,B-3

Castellet de Banyoles, Tivissa

V. **śalir**.

Bibl.: BENAGES 1990.– SILGO 1994, 240.– FARIA 1992-93, n. 1; UNTERMANN 1996, 100; VELAZA 1996, 317; PANOSA 1999, 47.6; UNTERMANN 2001, 625; ORDUÑA 2006, 298-302.

śalir

D.0.1,B-2

Procedència desconeguda

¿s. III aC?

V. **śalir**. UNTERMANN remarca que l'aparició de **śalir** en un mateix plom que **iunstir** contradiu el que ell mateix havia postulat anteriorment (MLH §579) sobre la impossibilitat que coincidissin en un mateix text aquestes dues paraules.

Bibl.: UNTERMANN 1989.– SILGO 1994, 240.– UNTERMANN 1996, 101; VELAZA 1996, 316; PANOSA 1999, 0.b.1; UNTERMANN 2001, 625 i 626; ORDUÑA 2006, 312-316.

śalir

Terme molt ben documentat sobre plom i monedes per al qual UNTERMANN (§579) sosté una interpretació dins del camp semàntic de “diner” o “moneda” i que identifica en els següents casos:

1/ En llegendes sobre monedes de plata d'*Ilerda*:

iltírtaśalirnai (A.18-2)

iltírtaśalirban (A.18-5)

iltírtaśalir (A.18-3)

2/ En inscripcions sobre plom. Per exemple, entre molts altres casos:

śalir (B.7.38,A-I,3)

śalir (C.21.6,B-3)

3/ En inscripcions sobre plom, seguit d'una forma del paradigma de **bitír/biteŕ**:

śalirbitírokán (B.7.38,A-I,3)

]nśalirbiteŕ (F.9.1,A-4)

4/ A la inscripció sobre plom F.17.1,1, darrere de **kane-te** o **kane-ka** i seguit d'una expressió numeral.

5/ Davant del sufix **-g**:

śalirg (G.1.1,B-1)

Pel que fa al lèxic nou:

1/ **śalir** apareix en més llegendes monetals:

iltírtaśaliruśtín (A.18)

iltírtaśali| (A.18)

iltírkeśalir (A.19)

belseśalir (A.6)

betaseśalir (A.6)

2/ En dracmes d'imitació emporitana seguit de **-ban**:

śalirban (A.6)

3/ Es documenta en molts més casos en inscripcions sobre plom i en alguna ocasió en una estructura NP-**te śalir** (v. **-te**).

śalir[

G.22.1,A-8

Pixòcol, Balones, Cocentaina

V. **śalir**. La coincidència dels termes **iunstir** i **śalir** en un mateix plom també es produeix a G.1.1, F.9.6 i D.0.1.

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1990.– SILGO 1994, 240.– VELAZA 1996, 316; UNTERMANN 2001, 625.

śalirban

A.6

218-180 aC

Seqüència en què distingim clarament el terme **śalir** (v. **śalir**) seguit d'un sufix **-ban** (v. **ban**).

Bibl.: VILLARONGA 1994, 46 n. 62.– DE HOZ 1995, grup D; GARCÍA-BELLIDO - BLÁZQUEZ 2001, 205; UNTERMANN 2002b, 2.1.

śalirobonai v. **śalirotanai**.

śalirotanai

C.21.6,B-2

Castellet de Banyoles, Tivissa

El signe 7 potser és millor **ta** que no pas **bo**. Seqüència formada per la coneguda paraula **śalir** (v. **śalir**) i **otanai**, per a la qual potser cal recordar **otanar** (F.13.2,A-2). En conseqüència, doncs, sembla possible d'identificar un radical **otan** sufixat amb **-ai**.

Bibl.: BENAGES 1990.– SILGO 1994, 213.– FARIA 1992-93, n. 2; UNTERMANN 1996, 100; VELAZA 1996, 317; PANOSA 1999, 47.6; UNTERMANN 2001, 624; ORDUÑA 2006, 298-302.

śalis v. **śalos**.

śalos

G.20.1,1

Gandia

Lectura molt dubtosa. El tercer signe podria ser també **n** i el quart **i**. Així doncs, cal prendre la lectura amb molta prudència. La paraula no gaudeix de bons paral·lels, encara que si la lectura correcta fos, tal i com proposen els editors, **śalis** potser caldria portar a col·lació el conegut terme **śalir** (v. **śalir**). En canvi, si la lectura encertada fos **śanos**, potser hauríem de comptar amb la presència d'un nom personal constituït de **śan** (variant de **san** (§7.99)) i **nos** (possible variant de **nios** (§7.94) que es trobaria també a **akanos** (C.8.1)).
Bibl.: FLETCHER - SILGO 1992b (**śalis**).– SILGO 1994, 242.– UNTERMANN 1996, 101; VELAZA 1996, 315.

śanbaśaruśuśn v. **śaniśaruśurka**.

śanir v. **tirabakeštairtisan** i **irlaurti**.

śaniśaruśurka

E.5.7

El Palomar, Oliete

125-75 aC

UNTERMANN no descarta l'existència d'una interpunció entre **śaniśar** i **uśurka**. La lectura és, en tot cas, dubtosa. A la part del principi sembla possible d'identificar-hi l'element **śani**, probablement formador d'antropònims (cf. *Sanibelser* i **sani** (§7.99)) i potser també **śar** (cf. *ildirśar* (B.7.34,19) i *kuleśare* (B.11.1,2/3)). La resta de la seqüència resulta d'anàlisi poc fiable.

Bibl.: SILGO 1999.– SILGO 2001, 347-348 (**śanbaśaruśuśn**).

sanmí

D.18.1,B-2

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

De la mateixa manera que a **binmí** (D.18.1,B-4 i 7) i **banmí** (D.18.1,A-2), documentades en aquest mateix text, sembla apropiat de separar un formant antroponímic **san** (§7.99) d'un sufix **-mí**.

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

śanos v. śalos.**śanteun**

H.0.1,B.a-4

Procedència desconeguda

Seqüència d'interpretació insegura. Potser és oportú d'identificar un radical **śan**, present també en formes com ara **śaner** (F.7.1,B-1a), **śanuke** (B.1.256) i **Jorśanike** (G.23.1,4), i potser també relacionable amb el formant antroponímic **śani** (cf. *Sanibelser* del Bronze d'Àscoli).

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618; VELAZA 2001, 645-648.

saśseřabař

C.18.13,1/2

Pedrera del Port, Tarragona

s. I aC - I dC

Per la seva posició en una peça funerària i per l'aparició del formant antroponímic **abař** (§7.1), sembla factible atribuir a aquesta forma la categoria de nom personal, per bé que no tenim paral·lels per justificar el principi. DE HOZ creu més probable que es tracti d'un nom de persona no pròpiament ibèric. Sigui com sigui, tota interpretació ha de ser presa amb prudència ja que l'autenticitat de la peça no queda gens garantida.

Bibl.: MASSÓ - VELAZA 1995.– PANOSA 1999 45.11; RODRÍGUEZ RAMOS 2001d; DE HOZ 2005, 79.

sbaša

D.5.11

Can Sotaterra, Solsona

150-100 aC

Paraula de lectura dubtosa per a la qual no disposem de bons paral·lels en el lèxic ibèric. Potser marca o abreviatura de propietat.

Bibl.: CURA 1985.– PANOSA 2005, n. 4.1.

sbu

G.21.1,3

Camí del Molí, Terrateig

¿s. I aC?

Lectura dubtosa. No és impossible que es tracti, en realitat, d'una expressió numeral.

Bibl.: FLETCHER - GISBERT 1994.– VELAZA 1996, 325; UNTERMANN 2002b, 2.4.

searímbetane

D.18.1,C-1

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

El final en **betane** es troba també a **larbame-betan-e** (D.18.1,C-1) i **nitebetan-e** (D.18.1,C-2), del mateix text. Tot i que **betan** és conegut com a formador d'antropònims (§7.36), per al principi en **searíme** no disposem de paral·lels esclaridors, encara que **me** potser es podria equiparar al conegut element **-mi**. El final de la seqüència en **-e** probablement correspon a un sufix.

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

sebelabao[

H.0.1,A.b-1

Procedència desconeguda

Si la lectura és correcta, potser cal identificar un element **sebel** o **sebe** (cf. **balkarsebe[** (F.11.2,2), tot i que la lectura és realment molt insegura). En qualsevol cas, sorprèn la seqüència **ao** a la part final del text conservat. UNTERMANN considera també l'alternativa de lectura **sebelatao[**.

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618; VELAZA 2001, 645-648.

sebelatao[v. **sebelabao**].

seike

B.3.2,3

Gruissan

100-70 aC

De la mateixa manera que la paraula següent del text **ikeriti**, el signe **ń** que precedeix immediatament la seqüència sembla que ha de ser interpretat com un numeral. D'altra banda, no és impossible que la forma **seike** sigui una variant del formant antroponímic **seiki** (§7.102). Trobem encara una altra expressió numeral al principi de la línia 4 del mateix plom.

Bibl.: SOLIER - BARBOUETEAU 1988, 85-91.– SILGO 1994, 231.– UNTERMANN 1996, 96-97; ORDUÑA 2006, 240-245.

seiuns[(G.22.1,A-2) v. **iuns**].

seltar

Terme que apareix exclusivament en textos funeraris i que pot integrar-se en una estructura NP-**en seltar**, de manera que podria denominar l'objecte posseït pel nom personal precedent. En alguns casos, d'altra banda, apareix sufixat amb **-ńi** o amb **-ban-ńi**, constituint una seqüència **seltar-(ban)-ńi**. Tenint en compte tot això, és molt probable que aquesta paraula faci referència directa al suport sobre el qual es troba inscrita, és a dir, al monument funerari. RODRÍGUEZ RAMOS (2005, p. 53) no descarta que fins i tot es pugui tractar d'un manlleu del llatí *stela*. Pot presentar una variant **siltar**. No sembla probable, en canvi, és que el principi de **seltařsanbajař** sigui equiparable a aquesta forma:

kalu-n seltar (E.10.1)

seltarban ńi bař+beřunen[ń]i (E.14.1,1)

eba[ne]n ńi seltarbanńi (F.14.1,1/2)

seltarbanńi (F.14.1,5/6)

seltarń[(X.0.1,3/4)

iltiřbikisen seltarńi (F.5.1,2/3)

ořortařban-en siltar (E.13.1,1/2)

seltarbanmí

E.14.1,1

Mas de Barberán, Noguera

Seqüència composta dels elements coneguts **seltar** (v. **seltar**) i **ban** (v. **ban**) i acabada amb el sufix **-mí**. Observi's que les dues paraules que segueixen aquesta forma porten exactament aquesta mateixa sufixació (**bas+beunen[m]i** (E.14.1,2) i **bastobašorenmí** (E.14.1,3)). Recordi's també **seltar-mí** (F.5.1,2/3).

Bibl.: ARASA - IZQUIERDO 1998.– VELAZA 2001, 652-654.

seltařsanbajař

G.20.1,1

Gandia

UNTERMANN proposa l'existència d'una interpunció entre **ř** i **s**, però possiblement es tracta d'un cop fortuït. La seqüència és d'interpretació dubtosa. L'inici recorda molt el terme **seltar** (v. **seltar**), tot i que aquí es documentaria en un context molt diferent dels fins ara coneguts. Pel que fa a la resta, **san** és un conegut formant antroponímic (§7.99), que potser aniria seguit d'una amalgama sufixal. Cf. també **šalbibaiař** (G.24.4).

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1992b (**seltařsaniař**).– SILGO 1994, 232.– UNTERMANN 1996, 101; VELAZA 1996, 315.

seltařsaniař v. **seltařsanbajař**.

senetuřbas v. **seneuřbas**.

seneuřbas

D.18.1,B-6

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

El signe, de lectura dubtosa **u**, també podria ser **tu**. FERRER proposa d'identificar tres eventuais formants antroponímics que conformarien un nom personal trimembre: **sen(e)** (potser variant de **seni** (§7.86)), **euř** (cf. **iltiřeuř** (A.100-3) i (§7.61)) i **bas** (§7.27), encara que per a aquest últim element no descarta tampoc una interpretació com a pronom.

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

sesinenrí

K.1.6

Cabezo de las Minas, Botorrita

Probable nom personal per al qual són proposables tres interpretacions diferents: o bé que **sesin** sigui una variant de **sosin** (§7.109), amb la qual cosa es tractaria d'un "Kurzname", que hi hagi un formant **ses** (cf. **sesbiur** dins de **Jeikesesbiur**] (F.11.35,A-2) i **seskokokař** (H.0.1,A.a-1)) al qual seguiria un possible morf de formació de femenins **-in** (§616) o fins i tot que aquest formant **ses** vagi seguit d'un segon element antroponímic **sin** (§7.109), amb la qual cosa obtindríem un nom personal ibèric típicament bimembre. Sigui com sigui, al final és possible de reconèixer-hi una amalgama de sufixos **-en-ri**. DE HOZ, en canvi, proposa que es tracti d'un nom personal no pròpiament ibèric.

Bibl.: FLETCHER - BELTRÁN 1991; DE HOZ 2005, 79.

seskokokař]

H.0.1,A.a-1

Procedència desconeguda

Tal vegada seqüència completa per la part del final. La paraula és d'anàlisi i interpretació insegures: no és impossible, en tot cas, que amagui un nom personal **sesko** format pels elements **ses** (cf. **sesdirgadedin** (G.1.1,B-3), **sesinenrí** (K.1.6), **Jeikesesbiur**] (F.11.35,A-2) i, potser també, **sesars** (A.44, encara que també es podria tractar d'un topònim)) i **ko** (§614); pel que a la resta de la seqüència, encara que el final **kař** podria ser sufix, quedaria per explicar la síl·laba precedent **-ko-**. Una altra hipòtesi interpretativa passaria per identificar **kokař** amb el segon element compostiu de **ǃsani-kokař** (F.20.3,A-I,b-1), de manera que tampoc no pot ser descartada la possibilitat que el nom personal complet sigui, en realitat, **seskokokař**, amb la qual cosa ens trobaríem davant d'un nom personal trimembre. UNTERMANN, per la seva banda, porta a col·lació per al final **kokař** les formes **kokońi** (B.3.2,4), **kokor** (F.9.5,3) i **kokar** (G.16.1,B), tot i la no coincidència en les vibrants.

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618; VELAZA 2001, 645-648.

setibios

Procedència desconeguda

Plom 2 Cara A-1

Probablement es tracta d'un nom personal format amb els elements **seti** (cf. **m̄bařseti** (F.23.8,1) i **beřisetidiadin** (C.1.24,A-3) i **bios** (cf. **biosildun** (G.1.3,3), **bařkabiosbaite**] (a la línia 2 del mateix plom), i no sabem si també **abařkebiotar** (C.0.2,C-1)).

Bibl.: VELAZA 2004a.– FARIA 2005a, 284-285.

si

C.8.5

Badalona

100 aC

¿Abreviatura de propietat o marca de taller? La mateixa forma aïllada apareix diverses vegades, també sobre ceràmica, a Azaila.

Bibl.: PANOSA 1993b, n. 11.2.– PANOSA 1999, n. 21.3.

siatikanis

C.21.6,B-3

Castellet de Banyoles, Tivissa

No sabem si l'arrel té alguna relació amb **siai** (F.9.7,A-7). Pel que fa a **tikan** pot ser proposada una interpretació com a variant de **tikeř** (§7.125), que es trobaria també a **neřsetikantekiarm̄i**] (F.15.1) i, potser, a **uldidiga**+ (C.1.24,A-4), tot i que aquest últim cas és de lectura insegura. En tot cas, el final de la seqüència és enigmàtic.

Bibl.: BENAGES 1990.– SILGO 1994, 234.– FARIA 1992-93, n. 1; UNTERMANN 1996, 100; VELAZA 1996, 317; PANOSA 1999, 47.6; ORDUÑA 2006, 298-302.

sigide

C.1.24,B-4

Empúries, L'Escala

225-175 aC

No sabem si té alguna relació amb l'element antroponímic **sike** (§7.102). Cf. també **sikidakoisieu** (F.11.34,1, tot i la no coincidència amb la sonoritat de la primera oclusiva).

Bibl.: SANMARTÍ 1988.– SILGO 1994, 234; UNTERMANN 1996, 86-93; PANOSA 1999, n. 10.30; ORDUÑA 2006, 271-284.

śikař

A.6

218-180 aC

Llegenda monetar per a la qual no disposem de bons paral·lels. DE HOZ no descarta que es tracti d'un topònim, potser el mateix que **bakartaki**.

Bibl.: VILLARONGA 1994, 41 n. 31A.– DE HOZ 1995, grup A.

sikeikańsar

D.18.1,C-5

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

Convé recordar l'existència d'un formant antroponímic **sike(i)** (§7.102) i d'un sufix **-ar**. Un segon possible element onomàstic **kańs** no tindria bons paral·lels.

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

sikidakoisieu

F.11.34,1

Sagunt

Aparentment la lectura sembla completa, encara que tampoc no podem rebutjar la possibilitat que el principi **ig** (F.11.34,2) de la línia següent sigui en realitat un sufix referit a aquesta seqüència. Per abordar-ne l'anàlisi, és possible partir de la identificació d'un element **siki**, potser variant del formant antroponímic **sike** (§7.102). Malgrat tot, la resta de la seqüència no compta amb paral·lels segurs, i, per aquest motiu, la interpretació com a nom personal resulta excessivament arriscada.

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1991.- SILGO 1994, 244.- PÉREZ VILATELA 1991; PÉREZ VILATELA 1993; VELAZA 1996, 313; UNTERMANN 1996, 101.

sikio

A.6

218-180 aC

Llegenda monetal de lectura i interpretació insegures.

Bibl.: VILLARONGA 1994, 47 n. 68.- DE HOZ 1995, grup F; GARCÍA-BELLIDO - BLÁZQUEZ 2001, 205.

sikite v. *sigide*.

sinekun

C.35.1,A

El Vilar, Valls

En tractar-se d'una inscripció circular, FERRER proposa que els últims signes siguin, en realitat, el principi de la inscripció, amb la qual cosa obté la següent lectura i segmentació, que és probablement la més encertada i la que permet de trobar paral·lels més coherents: **ir̄e** (amb un signe **e** no llegit a l'*editio princeps*) **keštaṃn atar̄su ekiar̄ sinekun**. D'aquesta manera, **sinekun** seria un nom personal format per **sine** (§7.104) i **kun** (potser variant de **kon** (§7.77) que es trobaria també a **kertekunte** (A.6.06) i a **kun** (E.1.330 i E.1.331,A)).

Bibl.: FABRA - BURGUETE 1986, 72.- PANOSA 1993b, n. 25.1 (**sinekunsiṛ**); UNTERMANN 1995, 250; VELAZA 1996, 331; FARIA 1997, 106; PANOSA 1999, 43.1; FARIA 2000a, 123; FARIA 2003, 215; FARIA 2006, 117; FERRER 2005, nota 40.

sinekunsir v. **sinekun**.**sisbi**

B.1.373,1

Ensérune

Forma per a la qual no disposem per ara de paral·lels esclaridors. ORDUÑA, per comparació amb el basc, llança la hipòtesi de considerar la seqüència **sisbi barkeike** com un numeral en grafia no numèrica. En aquest cas, la proposta es veuria reforçada pel fet que, just davant de **sisbi barkeike**, es troba un nom personal sufixat amb **-ka**, estructura que en un elevat nombre de casos va seguida d'expressions numerals.

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988.– UNTERMANN 1992, 21; UNTERMANN 1996, 94-96; ORDUÑA 2005, 497; ORDUÑA 2006, 233-239.

šitarlabitai

G.7.5,B

La Bastida de les Alcuses, Moixent

FLETCHER - BONET llegeixen **šntarlautan** i UNTERMANN **šntarlabisn**. El text, doncs, és de lectura i interpretació dubtoses. FARIA creu que cal fer una correcció en **uštařlabitan**, forma que ell interpreta com a nom personal integrat per tres elements: **uštař** (§7.141), **labi** (cf. **labeisir** (F.20.1,A-II,8) i **labeisiltunir** (F.20.1,A-I,1)) i **tan** (§7.113).

Bibl.: FLETCHER - BONET 1991-92.– FARIA 1992-93, n. 9; UNTERMANN 1996, 101; VELAZA 1996, 314.

sitirakarċam v. **sitirċarċan**.**sitirċarċan**

C.1.24,A-7

Empúries, L'Escala

225-175 aC

Possiblement poden ser identificats dins de la seqüència els coneguts elements **kar** i **kan**. El radical, però, no disposa de paral·lels evidents.

Bibl.: SANMARTÍ 1988 (**sitirakarċam**).– SILGO 1994, 235 (**sitirakarċam**); UNTERMANN 1996, 86-93; PANOSA 1999, n. 10.30; ORDUÑA 2006, 271-284.

sitírkařkan v. *sitírkařgan*.

ska (C.21.9) v. **em̄m̄**.

ske

B.27.1

Bellver de Cerdanya

Seqüència molt breu. PANOSA menciona la possibilitat llunyana que es tracti d'una abreviatura del formant antroponímic **iskeř** (§7.64).

Bibl.: PANOSA 2001, n. 1.1.

śl

Turó de la Galaieta, Sant Feliu de Codines (Barcelona)

Signes que semblen units en forma de nexa. Seqüència no valorable, ja que ni tant sols és segur que es tracti d'escriptura ibèrica.

Bibl.: PANOSA 1992, n. 43.– PANOSA 1993a, n. 43.

śntarlabisn v. **śitarlabitai**.

śntarlautan v. **śitarlabitai**.

śo

B.23.16,2

Roca Gassiot, Ossejà

Un element **śo** apareix també a E.1.89,A, A.1-2 i B.1.84, encara que ens és impossible determinar si es tracta de la mateixa paraula o no.

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, n. 11.– SILGO 1994, 244.– CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1993; PANOSA 1999, n. 3.7.

soen

H.12.2

Porcuna

Forma sense paral·lels. La combinació de sons **oe** resulta una mica estranya en ibèric. De tota manera, noti's certa semblança d'aquesta paraula amb l'anterior **soke+** (H.12.2).

soke+

H.12.2

Porcuna

Lectura no gaire segura d'un text en sudibèric i sinistrors: de fet, desconeixem l'equivalència de l'últim signe, en forma de *koppa*. En tot cas, observi's la similitud de la forma amb la paraula següent del text **soen** (H.12.2).

sosi

H.6.2

Cástulo, Linares

Forma que probablement és identificable amb el formant antroponímic **sosin** (§7.109, aquí amb pèrdua de la **n** final). Segurament es tracta del nom del propietari del vas.

Bibl.: BLÁZQUEZ - GARCÍA GELABERT 1988.– DE HOZ 1994.

sotiaioi

A.6

218-180 aC

Llegenda monetar d'interpretació dubtosa.

Bibl.: VILLARONGA 1994, 46 n. 61.– DE HOZ 1995, grup F; GARCÍA-BELLIDO - BLÁZQUEZ 2001, 205.

-śu

Sufix que en alguns casos sembla acompanyar noms personals:

beśośtuřinki-śu (F.0.3,2/3)

atař-śu (C.35.1,A)

I potser també:

tiařamtař-śu+++ (B.26.1)

El trobem també una vegada darrere d'un possible radical **eře-**:

eře-śu (C.2.3,A-5)

En el cas de **lauřsu** (C.3.1,2) sembla més senzill d'identificar, amb UNTERMANN, un nom personal el segon element del qual seria **su(r)** (§7.108)

subake

D.15.1,2

Guissona

s. I aC

Probablement i a jutjar pel context, nom personal. Per al principi de la seqüència les formes més properes són **sube[** (D.15.15), **sube** (D.15.5) i **ořosubeta** (D.18.1,B-1 i D.18.1,C-6), per a un segon formant **ke** v. **neitinke** (D.15.1,1). DE HOZ proposa que es tracti d'un nom personal no pròpiament ibèric.

Bibl.: GUITART - MAYER - PERA - VELAZA 1996.– PANOSA 1999, 56.1; UNTERMANN 2001, 620; VELAZA 2001, 654-655; FARIA 2002, 136; PERA 2003, n. 32; DE HOZ 2005, 79; PERA 2005.

sube

D.15.5

Guissona

¿s. I aC?

Probable marca de propietat per a la qual trobem paral·lels propers en les formes **sube[** (D.15.15), **subake** (D.15.1,2) i **ořosubeta** (D.18.1,B-1 i D.18.1,C-6).

Bibl.: PERA 2003, n. 9.– PERA 2005.

sube[

D.15.15

Guissona

25-1 aC

Plausiblement marca de taller o fabricant. Cf. **sube** (D.15.5) i **subake** (D.15.1,2) i fins i tot també **ofosubeta** (D.18.1,B-1).

Bibl.: PERA 2003, n. 30.–PERA 2005.

suissebelesanaieinekabin

B.25.2

Guils de Cerdanya

El principi en **suissebeles** es correspon a un nom de persona format sobre els elements **suisse** (§7.110) i **beles** (§7.31). La resta de la seqüència resulta, en canvi, més difícil de definir. Potser seria possible d'aïllar **anaie** (cf. **anaiošarenmi** (B.1.36)) del final **inekabin**.

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, n. 18.–SILGO 1994, 238, 120 (**susekules**), 37 i 183.–CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1993; PANOSA 1999, n. 5.2.

susekules v. **suissebelesanaieinekabin**.

suku[-]te v. **sur[-]te**

sukuŕba

F.13.75,2

Castellet de Bernabé, Lliria

c. 200 aC

Forma d'anàlisi molt poc clara. Potser el radical és relacionable amb el d'**ordinkalibisukasir** (B.23.3) i **tiradi-sugiga** (C.1.24,A-6).

Bibl.: GUÉRIN - SILGO 1996; VELAZA 2001, 644-645.

suṛ[-]te

D.18.1,C-4

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

El signe abans de la llacuna també podria ser **ku**. Potser és possible d'interpretar **suṛ** com una variant del formant antroponímic **soṛ** (§7.108). El final en **-te** podria ser entès, aleshores, com a sufix.

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

t-

VELAZA (2005), a partir de la comparació de diversos formants antroponímics que presenten una alternança **t-/Ø-** a l'inici, proposa d'aïllar un prefix **t-**, que podria admetre una interpretació com a marca de femení. La proposta lligaria bé, d'altra banda, amb l'anàlisi de **t-eban** com a femení de **eban** (VELAZA 1994a). Les formes dobles amb què VELAZA basa aquesta hipòtesi són: **ti-beleś/beleś**, **ti-leis/leis**, **t-olor/olor**, **ti-lauṛ/lauṛ**, **ti-baś/baś**, **t-aker/aker**, **ti-ke(r)/ike**, **ti-beṛi/beṛi**, entre altres exemples aduïbles.

ta

C.33.4

Boades, Castellgalí, Manresa

150-100 aC

No és ni tant sols segur que es tracti d'un signe en signari ibèric. No valorable.

Bibl.: SÁNCHEZ 1987, 115, 217 i 235.– PANOSA 1993b, 21.2.

-ta-

Infix identificable entre dos formants antroponímics en els casos següents.

Alguns casos s'han vist afectats pel canvi de **bo1** en **ta**:

kaṛes-ta-bikiṛ (F.13.3,5b)

kule-ta-beṛ-ku+ (C.2.3,A-4)

nke-ars-ta-iltiṛ (F.11.38,A)

-ta

Sufix que sembla possible d'identificar darrere de noms personals i que, a partir de l'estructura NP-**ta-(e)giar**, documentada especialment en inscripcions del sud de França, potser podria considerar-se equivalent de **-te**.

UNTERMANN (§544), que l'identifica també sota una variant **-ita**, creu possible d'aïllar-lo en diversos casos:

1/ Darrere de les formes següents:

basiriu-ta (B.7.36,A-4, encara que, segons el dibuix, l'últim signe sembla correspondre més a **te** que no pas a **ta**)

salirbos-ita (F.17.1,A-3)

šalkidei-ta (B.7.36,A-3)

2/ No descarta tampoc la possibilitat que calgui identificar-lo darrere de nom de lloc:

iltir-ta (A.18)

Pel que fa al lèxic nou, és rellevant la identificació d'aquest sufix darrere de noms personals:

1/ Alguns són d'interpretació dubtosa

bastin-ta (D.15.12)

órosbe-ta (D.18.1,B-1, encara que no és l'única segmentació possible de la forma)

2/ En canvi, són més segurs els que es troben en algunes inscripcions del sud de França, on després d'haver efectuat la correcció del signe **bo1** en **ta**, és possible la identificació d'una fórmula NP-**tagiar**, possiblement relacionable amb NP-**te-ekiar**. Potser seria possible d'atribuir aquesta variació a motius dialectals.

biur̄tatagi+| (B.7.32)

latubařentagiar (B.1.364 i B.1.365)

biur̄beditagiar (B.8.20, lectura de FERRER (e.p.) per **ukabeditagiar**)

ta|

Allozos, Montejicar (Granada)

Línia 1

¿s. III-II aC?

Principi de paraula mutilada sense identificar.

Bibl.: PACHÓN - FUENTES - HINOJOSA 2004.

ta[

Aranguren (Navarra)

Cara B-2

¿mitjan anys 70 aC?

Seqüència molt mutilada i d'anàlisi impossible.

Bibl.: BELTRÁN - VELAZA 1993.– VELAZA 1996, 321-322.

taba

C.34.2

Els Prats de Rei

150-100 aC

PANOSA proposa també una lectura com a **bata** o fins i tot com a seqüència de numerals romans. ¿Marca de propietat?

Bibl.: CASTELLÀ REAL *et al.* 1986, 7 i 59.– PANOSA 1993b, n. 22.4; PANOSA 1999, 57.4.

tagokogi

C.3.3

Pontós

¿IV-III aC?

Lectura molt insegura i potser incompleta. Sota el signe **ta** i a prop de l'últim **ko** hi ha dues ratlles que podrien ser **ba** o fins i tot xifres. En tot cas, la seqüència no gaudeix de paral·lels segurs, encara que per la tipologia de la peça esperaríem que fos un nom personal. D'altra banda, no hem de descartar tampoc que es tracti d'una seqüència de numerals.

Bibl.: PANOSA 1993b, n. 2.1.– PANOSA 1999, n. 8.4.

takarí

B.23.11

Roca Clément, Ossejà

Seqüència sense paral·lels convincents.

Bibl.: CAMPMAYÓ - UNTERMANN 1991, n. 7h; CAMPMAYÓ - UNTERMANN 1993.

takio

A.6

218-180 aC

Llegenda monetar de lectura i interpretació insegures.

Bibl.: VILLARONGA 1994, 39 n. 21.– DE HOZ 1995, grup F; GARCÍA-BELLIDO - BLÁZQUEZ 2001, 204.

takisin[---]ke v. bokisin[---]ke.

tako

D.15.1,2

Guissona

s. I aC

Coma mínim dues hipòtesis són possibles per a la seqüència: la primera, que es tracti d'una fórmula sepulcral relacionable amb **take** (v. **ařetake**); la segona, que es tracti d'algun tipus d'expressió numeral que marqui els anys de la persona difunta.

Bibl.: GUITART - MAYER - PERA - VELAZA 1996.– PANOSA 1999, 56.1; UNTERMANN 2001, 620; VELAZA 2001, 654-655; PERA 2003, n. 32; PERA 2005.

tal|

B.23.21,2

Pedrera de la Cabanette, Ossejà

El conjunt del text és de lectura molt dubtosa, motiu pel qual la interpretació ha de ser presa com a provisional. Final de paraula sense identificar.

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, n. 16.– PANOSA 1999, n. 12.

talbabea v. utalbabea.

tanito

B.23.14,2

Roca Gassiot, Ossejà

Per UNTERMANN, nom de persona abreviat relacionable amb *Tannepaeser* (CIL II 5840) o *Tannegiscer* (CIL II 3794). Recordi's, de la mateixa manera, el formant **tan** (§7.113) i el possible element antroponímic **itor** (cf. **lakeitor** (E.4.6,A) i **eteitor** (F.20.2,B-4), entre altres).

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, 9.– SILGO 1994, 127.– CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1993; PANOSA 1999, n. 3.5.

taon

A.6

218-180 aC

Llegenda monetal de lectura i interpretació insegures.

Bibl.: VILLARONGA 1994, 46 n. 65 A.– DE HOZ 1995, grup F; GARCÍA-BELLIDO - BLÁZQUEZ 2001, 205.

tar

C.36.1

Castell d'Amposta, Amposta

150-50 aC

¿Abreviatura de propietat? Tal i com proposa PANOSA, la forma sembla relacionable amb el formant antroponímic **tar** (§7.115).

Bibl.: PANOSA 1993b, n. 26.1.– PANOSA 1999, 48.1.

tar

C.34.1

Els Prats de Rei

¿s. II-I aC?

Seqüència mutilada, encara que és plausible que es tracti d'una marca o abreviatura de propietat. Recordi's, així mateix, l'existència del formant antroponímic **tar** (§7.115).

Bibl.: CASTELLÀ REAL *et al.* 1986, 8 i 59.– PANOSA 1993b, n. 22.3; PANOSA 1994, 6; PANOSA 1999, 57.3.

tardi

B.23.3

Roca Rendu, Ossejà

Recordi's l'existència d'un formant antroponímic **tar** (§7.115) i d'un sufix **-ti**.

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, n. 6.- CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1993; UNTERMANN 1995, 250-251; PANOSA 1999, n. 3.2.b.

tartabieki

B.23.7

Roca Clément, Ossejà

Seqüència molt poc transparent. A tall estrictament conjectural, podríem recordar el formant onomàstic **tar** (§7.115), l'existència d'un sufix **-ta**, d'un prefix segurament verbal **b(i)-** i d'una arrel també plausiblement verbal **eki**.

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, n. 7d.- SILGO 1994, 91.- CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1993; PANOSA 1999, n. 3.3.d.

taṛti

D.7.3

Tossal de les Tenalles, Sidamon

s. IV-II aC

Seqüència incompleta i insegura: els editors no descarten tampoc **mṛti** o, fins i tot, una lectura en sentit invers que donaria **ṭiṛta** o **ṭiṛm**. Si, tal i com sembla probable, la lectura correcta és **taṛti**, pot ser que ens trobem davant d'un nom de persona el primer element del qual seria **taṛ** (§7.115) o **taṛti(n)** (§7.117).

Bibl.: GARCÉS - PÉREZ 2006.

taṛtikeles v. **taṭtikeles**.

tasa+|

F.11.35,B-2

Castell de Sagunt

El primer signe, incomplet, és de lectura dubtosa: de fet, també podria ser **ti**. Si, com creiem més probable, la lectura correcta fos **ta**, podríem potser identificar el començament d'un nom personal integrat per l'element **tas** (§7.118).

Bibl.: GOZALBES 1993-94.– SILGO - GOZALBES 1996-97 (**tisa**); VELAZA 2001, 642-644.

tasinbai[---]tibani+[-]r[-]+

C.21.8,A-2

¿Castellet de Banyoles, Tivissa?

La seqüència és de difícil interpretació pel fet de ser incompleta. Sols a manera d'estricta especulació, podríem veure en el segment **bai|** el començament de **baiser** (§7.23) o bé de **baites** (v. **baites**), terme freqüent en els textos sobre plom. Pel que fa a la resta, la segmentació encara es fa més complicada: resulta, de fet, molt arriscada la comparació amb **tibanin**, lectura molt dubtosa en un plat d'Abengibre (G.16.1,B).

Bibl.: UNTERMANN 1991-93.– VELAZA 1994, 10-23; UNTERMANN 1995, 247-248; UNTERMANN 1996, 84-86; VELAZA 1996, 318-321; PANOSA 1999, 47.8; ORDUÑA 2006, 303-308.

tau|

C.31.5

Barri Antic de Sant Boi de Llobregat

s II aC

Possiblement inici d'un nom personal el primer formant del qual podria ser **tautin** (§7.120).

Bibl.: PANOSA 1993b, n. 15.1.– PANOSA 1999, 15.b.1.

tau+gode

C.1.24,A-1

Empúries, L'Escala

225-175 aC

Si el signe 3 fos, tal i com sembla possible, **ti** ens trobaríem davant d'una seqüència **tautikote**, en la qual podríem identificar un nom personal compost pels elements **tautin** (§7.120, aquí amb caiguda de **-n**) i **ko** (§614) i sufixat per **-te**. RODRÍGUEZ RAMOS creu que la seqüència **tau+gode.kaf---/tien** evidencia un valor del sufix **-te** com a marca d'origen, equivalent a una mena d'ablatiu i, d'aquesta manera, interpreta el text com: “de Tautingo per a Catulati”.

Bibl.: SANMARTÍ 1988 (**tauakoteka**).– SILGO 1994, 131; UNTERMANN 1996, 86-93; PANOSA 1999, n. 10.30 (**tau+tateka**); UNTERMANN 2001, 619; RODRÍGUEZ RAMOS 2005, 47-48; ORDUÑA 2006, 271-284.

tau+kote v. **tau+gode**.

tau+tateka v. **tau+gode** i **ka**.

tauakoteka v. **tau+gode**.

tauḷr[v. **taunr[**.

taunr[

Cerro Boyero, Valenzuela (Còrdova)

Lectura insegura i sense paral·lels clars. Els editors, tot i no descartar aquesta lliçó, creuen més probable **tauḷr[**. Malgrat tot, potser és oportú de recordar l'existència del formant antroponímic **aun** (§7.21) i d'un prefix **t-**, potser formador de femenins (VELAZA 2005, v. **t-**).

Bibl.: PACHÓN - FUENTES - HINOJOSA 2002.

tautibeleś v. **tautikeleś**.

tautikeles

C.29.3

Lloret de Mar

s. I aC

El segon signe és dubtós: de fet, també podria ser **ř**. Nom personal constituït pel formant antroponímic **tautin** (§7.120, aquí amb pèrdua de la nasal final). Atès que no sembla intervenir en la formació onomàstica un element **keles**, PANOSA no descarta que la lectura correcta de la peça sigui, en realitat, **tautibeles**, on seria possible d'identificar un segon formant antroponímic **beles** (§7.31).

Bibl.: VILA 1996.– PANOSA 2005, n. 1.1.

tautikote v. *tau+gode*.

te (C.21.8,A-2) v. **ka**.

te

Procedència desconeguda

Plom 2 Cara A-1

No és impossible que la paraula segueixi a la part perduda de la línia següent del text.

Bibl.: VELAZA 2004a.

-te

Sufix molt freqüent darrere de noms personals i que sembla documentar-se també alguna vegada darrere de noms de lloc. És extremadament interessant la seva participació en una possible estructura NP-**te**+verb.

Tal i com observa UNTERMANN (§548), tenim evidències de casos d'homofonia: així, de la mateixa manera que amb el sufix **-ka** i **-ke**, notem que sota el que transcrivim com a **-te** pot haver-hi en realitat quatre sufixos diferents (**-de**, **-t** i **-d**, i probablement també **-te**):

-d: es troba a *tebind*, *boistingísdid* (G.1.1,A-5 i G.1.1,B-2)

-de es troba a *iride* (G.1.2,6)

-t: es troba a VNININIT (H.6.1) i *gaibigait* (G.1.1,A-7)

-te: es troba documentat diverses vegades en subsistema dual (per exemple: *abárgborste* (C.2.3,A-2), *beleštarkate* (C.4.1,3) o *bigildírste* (C.2.3,A-5), entre altres casos). De tota manera, podria ser que s'estigués representant **-t** i no pas **-te**.

D'altra banda, cal considerar també la possibilitat que **-te** pugui alternar amb **-ite**, de la mateixa manera que **-ka** amb **-ika** i que **-ke** amb **-ike**, i que aquesta alternança tingui una motivació merament fonètica:

bante i **banite** (F.13.1, .9, .11, .20, .26, .72)

keltibelešte (F.20.3,B-II,11 i F.20.3,B-II,9) i **keltibelešite** (F.20.3,A-II,6)

Tot i tenint sempre això en compte, sembla possible de distribuir els seus contextos d'aparició d'aquesta manera:

1/ És un sufix molt freqüent darrere de noms personals. Per exemple:

betukine-te (F.17.2,B.a)

bilostas-de (B.1.64)

sakaratin-te (F.17.2,A-1)

2/ També apareix darrere de la paraula **iltír**, de manera que seria possible que acompanyés també noms de lloc:

alauniltír-te (D.8.1,B-2)

bastesiltír-te (F.13.24)

i potser també:

lakunmiltír-te (F.9.7,B-4)

3/ O unit directament a un nom de lloc:

iltukoi-te o **iltuko-ite** (A.20)

4/ En inscripcions de Lliria trobem el sufix **-te** darrere de paraules curtes, algunes de les quals UNTERMANN creu que haurien de ser interpretades com pertanyents a un paradigma pronominal:

bante i **banite** (F.13.1, .9, .11, .20, .26, .72)

baserte, **borte** (F.13.3,1)

ebírte (F.13.3,6)

nmbárte (F.13.3,1)

5/ En inscripcions sobre plom també es documenta un sufix **-te**:

íride (G.1.2,6)

kanete (F.17.1,A-5 i 8)

tatuten (f.20.3,A-I,b-1)

tebind (G.1.1,A-5)

6/ Pot aparèixer combinat amb altres sufixos:

-ka-te, **-ki-te**, **-ku-te**, **-ti-te**, **-u-te**, **-te-tin**.

7/ El sufix **-te** també és part integrant de la fórmula **NP-te-ekiar** estructura que, pels seus contextos d'aparició, ha estat interpretada com una marca d'autoria o com una dedicatòria (v. **ekiar**). Aquestes dues possibles interpretacions de la fórmula comportarien, doncs, que el sufix **-te** hagi de ser interpretat o bé com una marca d'agent o bé com una marca de destinatari. Malgrat tot, la recuperació de la bona lectura de la llegenda monetal **ársbikisteekiar** (A.33) porta VELAZA (2002a) a excloure la possibilitat que **-te** pugui marcar el destinatari, cosa que deixa com a única hipòtesi valorable aquella que parteix de la premissa que **-te** deu marcar l'agent de l'acció, concepte plausiblement expressat per **ekiar**. Per la seva banda, RODRÍGUEZ RAMOS (2005, p. 47-48) considera factible una interpretació del sufix com a marca d'origen o d'ablatiu.

8/ La identificació de **NP-te+V** en el cas de **NP-te+ekiar**, fa que haguem de prendre en consideració les següents estructures, algunes de les quals deuen encaixar en aquest mateix esquema:

Jdinbašteeroke (C.17.1,A-1)

lortintembařsar (E.4.1)

ltibełstelokiř (F.20.3,B-II,1)

lultibaisertekaukoř (F.11.32)

betukinete iuřtir (F.17.2,B.a)

bigildiřste eřeřu (C.2.3,A-5)

bilosiunteřalir (F.17.1,A-1)

iunstir lakunmiltiřte (F.9.7,B-4, en un possible cas d'inversió)

keltibełste bařur (F.20.3,B-II,9)

kuleřbelauřte borariku esasiřa (F.20.1,A-II,8/9)

laurbertontebitarste (F.20.1,B-I,2)

lauřiskeřkate banmlırbaituřane (F.9.5,2)
sakařatinte iuřtir (F.17.2,A-1)
saltutibaite iumstıř (F.13.5)
]kianaiunortinite řalirotanı (C.21.6,B-2)
]tıřte iuns[(G.22.1,A-2)
]ultibeikate řalir (C.21.6,B-3)
agırukeřte iustir (C.41.1,1)
basikortęř[oka]nsba (H.0.1,B.b-1)
batıřakařiteřitan (C.1.24,A-9)
iubebařęte neitiniunstir (B.11.1,1/2)
iunstir tau+gode (C.1.24,A-1, en un possible cas d'inversió de la fórmula)
iunstirika sigide basıř (C.1.24,B-4)
kaultebiteřokan (H.0.1,B.b-3)
neitiniunstir aiunikuřskate (C.21.10,3, en un possible cas d'inversió de la fórmula)
ortınbeřeteřeikiar (C.21.10,1)
řalaiarķiste beřkebeřa ařika (C.21.8,B-1)
řalaiarķiste ikař (C.21.8,A-3)
řalaiarķisteřokan (C.21.10,2)

9/ En definitiva, cal tenir en compte la següent estructura bàsica: NP-**te**, que en alguns casos seria substituïble per pronom-**te** o substantiu-**te**, i que expressaria, d'alguna manera que no podem precisar del tot, l'agent de l'acció, que recolliria la paraula que següent, plausiblement de categoria verbal.
10/ Pel que fa a la falcata de Sagunt (F.0.4), on es documentaria un sufix **-te** darrere d'**ekiar**, cal tenir en compte que la lectura de l'últim signe és extremadament dubtosa i que, per tant, és un cas no valorable.

te[(F.29.1) v. **]ę**.

teia

G.7.5,A

La Bastida de les Alcuses, Moixent

FLETCHER - BONET ofereixen una lectura **toia**. Sigui com sigui, no disposem de paral·lels esclaridors en l'actual lèxic ibèric, encara que potser cal destacar que la paraula que segueix acaba, com aquesta, en **-eia** (cf. **baneia** (G.7.5,A)), de manera que potser podríem plantejar la hipòtesi que el final fos una amalgama de sufixos **-ei-a**.

Bibl.: FLETCHER - BONET 1991-92.– FARIA 1992-93, n. 9; UNTERMANN 1996, 101; VELAZA 1996, 314.

teikir

D.18.1,C-3

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

Segment sense paral·lels esclaridors, encara que recorda bastant el formant antroponímic **tikir** (§7.126).

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

teka (D.15.3) v. **kuka**.

tel (D.15.3) v. **kuka**.

tel|

F.23.6

La Balaguera, La Pobla Tornesa

¿s. I aC?

Lectura dubtosa de restitució impossible.

Bibl.: ALLEPUZ 1996, 5-6.

teleús

B.23.22

Vallée de la Vanera, Ossejà

Paraula sense paral·lels en l'actual lèxic ibèric. ¿Potser forma manllevada del grec?

Bibl.: ABELANET 1976, 81.

tenuń+ukaa[v. oskaistire i tikotinte.**-ti**

Sufix no gaire freqüent i que no sembla aïllable amb total seguretat. UNTERMANN (§549) l'identificat en les següents ocasions:

1/ Com a únic sufix:

baltuśer-ti (F.13.6)**aneřla-ti** (F.9.5,6, encara que en aquest cas podria ser que **lati** fos un formant antroponímic)

2/ En combinació amb altres sufixos:

biteřoke-ti-ne (F.9.7,B-2)**baiseta-ti-e** (F.21.1,B-2, per bé que no hem de descartar que es tracti d'un nom personal)**batařa-ti-te** (F.9.7,A-7)**bonan-ti-te** (F.13.3,1, encara que potser seria preferible una segmentació **bon-anti-te**)**boiřtingiś-di-d** (G.1.1,B-2)

Pel que fa al lèxic nou, no hi ha cap cas en què aquest sufix sigui aïllable amb una total seguretat:

berišeti-di-adin (C.1.24,A-3, seria un cas especial en què un morf **-ti-** quedaria inserit enmig de tres formants onomàstics).**bifku-ti** (C.1.29)**tar-di** (B.23.3)Tal i com observa ORDUÑA (2006, 82), és sorprenent l'aparició d'un final **-ti** en tres paraules diferents del mateix plom de Gruissan:**eřeti** (B.3.2,1)**irlaurti** (B.3.2,5)**ikeriti** (B.3.2,3)

ti+kar v. *gorbantutinkar*.

tiabel

Oliols, Sant Esteve de la Llitera (Osca)

¿275-175 aC?

Sembla factible restituir el terme **tiabelke**, que apareix a la primera línia del text.

Bibl.: FERRER - GARCÉS 2005.

tiabeka v. **tiabeke**.

tiabeke

Oliols, Sant Esteve de la Llitera (Osca)

¿275-175 aC?

L'últim signe també podria ser **ka**. Paraula sense paral·lels segurs que probablement es repeteix a l'última línia del text (cf. **tiabel**). El final en **ke** o en **ka** potser equivaldrien a un sufix. V. **-ke** i **-ka**.

Bibl.: FERRER - GARCÉS 2005.

tiaámbořsu+++ v. **tiaámtařsu+++**.

tiaámbořsubarta v. **tiaámtařsu+++**.

tiaámtařsu+++

B.26.1

Devesa de Sallent, Bolvir

UNTERMANN llegeix les tres *cruces* del final com a **barta**. Seqüència d'interpretació poc clara per a la qual PANOSA proposa la identificació d'un nom personal prefixat amb **ti-** i compost amb els elements **ařam** (per al qual addueix com a paral·lel *Arranes* de la *T. Sall.*) i **tař** (§7.115), al qual s'afegeix un sufix **-řu**, que potser podria acompanyar en alguns casos noms personals (cf. **beřořtuřinkišu** (F.0.3,2/3), encara que la lectura no és del tot fiable). Observi's que la seqüència s'assembla considerablement a **keřtařmn atařřu** (C.35.1), de la tortera de Valls.

Bibl.: PANOSA 2001, n. 2.1 (**tiaámbořsu+++**).

tiáren

H.0.1,A.b-5

Procedència desconeguda

Seqüència mutilada per la part del final i no del tot segura. Pel que fa al començament, potser convé comparar-lo amb **eratiaré** (F.9.5,3). UNTERMANN proposa com a lectura alternativa a aquesta **tiaré**.

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618; VELAZA 2001, 645-648.

tiaré v. **tiáren**.

tibaibaś+n

B.23.15,2

Roca Gassiot, Ossejà

Probablement nom personal format amb **tibai** (tal vegada variant de **tibaś** (§7.124), segons UNTERMANN) i **baś** (§7.27) i potser sufixat amb **-en**.

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, 10.– SILGO 1994, 138.– CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1993; PANOSA 1999, n. 3.6.

tibinke

G.21.1,3

Camí del Molí, Terrateig

¿s. I aC?

Lectura molt dubtosa. La posició que ocupa en el formulari sepulcral convidaria a interpretar la forma bé com un nom personal (del dedicant), bé com una indicació d'un concepte mesurable (¿l'edat del difunt?). Els dos signes que segueixen després de la interpunció i que tanquen el text equivalen probablement a un numeral.

Bibl.: FLETCHER - GISBERT 1994.– VELAZA 1996, 325; UNTERMANN 2002b, 2.4.

tieka

C.1.24,A-4

Empúries, L'Escala

225-175 aC

Paraula amb pocs paral·lels. No sabem si cal comptar amb una base lèxica **tie-** a la qual s'uneix el sufix **-ka**, tal i com passa amb tres paraules de la línia següent: **aidutigerka** (C.1.24,A-5), **binturgeska** (C.1.24,A-5) **erdebaska** (C.1.24,A-5). Recordi's, en tot cas, **tiei+** (F.13.1,10).

Bibl.: SANMARTÍ 1988.– SILGO 1994, 142; UNTERMANN 1996, 86-93; PANOSA 1999, n. 10.30; ORDUÑA 2006, 271-284.

tiekar v. **gorbantutinkar**.

tigirsadinX

B.23.3

Roca Rendu, Ossejà

Nom personal format pels elements **tikirs** (§7.126) i **atin** (§7.19). L'últim signe, no desxifrat, apareix també a la inscripció de Palamós C.4.1.

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, n. 6.– CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1993; UNTERMANN 1995, 250-251; PANOSA 1999, n. 3.2.b.

tikaśur

B.23.17

Roca Gassiot, Ossejà

UNTERMANN no descarta que es tracti d'un nom personal el segon element del qual seria **śur** (§7.108). Per al principi **tika** cf. **tikañi** (E.1.342) i **tika** (C.14.2) i, fins i tot, algunes formes amb l'element **tikan** (**neřsetikantekiarñi** (F.15.1) i **siatikaniš** (C.21.6,B-3)).

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, n. 12.– CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1993; PANOSA 1999, n. 3.8.

tike[

F.23.4

La Balaguera, La Pobla Tornesa

100-50 aC

Lectura fragmentada, possiblement interpretable com a principi d'un nom personal format per l'element **tiker** (§7.125).

Bibl.: ALLEPUZ 1996, 4-5.

tikir

C.7.15

Turó dels Dos Pins, Cabrera de Mar

215-185 aC

Molt probablement nom personal abreviat o simple format amb l'element antroponímic **tikirs** (§7.126).

Bibl.: GARCÍA ROSELLÓ 1987 (**tikitu**).– PANOSA 1993b, n. 8.1; PANOSA 1999, n. 18.d.1.

tikiraiřtes[–]+ v. s+eiarkiti+[.

tikirsikoř

C.27.1,1

Civit

¿150 - 50 aC?

Nom personal format pels elements **tikirs** (§7.126) i **ikoř** (§7.60). Per la posició que ocupa en el formulari sepulcral, probablement es tracta del nom del difunt.

Bibl.: VELAZA 1993c.– UNTERMANN 1995, 248-249; VELAZA 1996, 323; PANOSA 1999, 60.1; RODRÍGUEZ RAMOS 2001a, 66-67; UNTERMANN 2002b, 2.4; SILGO 2005.

tikirstiker

B.4.10,A.b-3

Montlaurès

Nom personal format pels elements **tikirs** (§7.126) i **tiker** (§7.125). Observi's que, en el cas que calgués llegir la inscripció segons l'ús del dual, seria l'única ocasió en què el formant **tikirs** apareixeria amb l'oclusiva velar sorda, és a dir amb el signe **ki** marcat. Aquest seria potser, doncs, un argument més per posar en dubte l'ús d'aquest subsistema en aquesta inscripció.

Bibl.: UNTERMANN 2002, 358-361.

tikirsur

C.21.8,B-2

¿Castellet de Banyoles, Tivissa?

Nom personal compost de **tikir(s)** (§7.126) i **sur** (§7.108). Noti's que el segon formant del nom personal que precedeix aquest està igualment compost per un segon formant **sur** (cf. **etesur** (C.21.8,B-2)).

Bibl.: UNTERMANN 1991-93.– VELAZA 1994, 10-23; UNTERMANN 1995, 247-248; UNTERMANN 1996, 84-86; VELAZA 1996, 318-321; PANOSA 1999, 47.8; ORDUÑA 2006, 303-308.

tikitu v. **tikir**.

tikose v. **+kose**.

tikotinte

D.18.1,A-1

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

Paraula que tanca una línia girada 180° de la resta, motiu pel qual no és impossible que sigui l'última, i no pas la primera, del text. Tot i que l'anàlisi de la seqüència no és del tot evident, sí que sembla factible el reconeixement del sufix **-te**, aïllable també a la primera paraula de la línia (**barete** (D.18.1,A-1)), d'un radical **tikotin**, potser relacionable amb **tikobe** (D.2.1,2). En tot cas, queda oberta la possibilitat que es tracti d'un nom de persona.

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

-tin-

Morf que UNTERMANN (§550) identifica en cadenes de sufixos i en segments curts, tot i que no sempre és segmentable amb tota claredat. El trobem en els casos següents:

1/ Precedit dels signes **an**, motiu pel qual no hem d'excloure tampoc que en realitat calgui considerar **antin** com una unitat:

lebantin (E.4.2)

andinu (G.13.3,1)

antinmlitutuřane (F.9.5,1)

sibantin (C.10.1,6/7)

2/ En combinació amb altres sufixos:

bankus-tin-te-tin-ar-mi (F.20.4,A-1/2)

sedir-ga-de-din (G.1.1,B-3)

3/ Potser darrere de noms personals:

leberťinirika (C.0.3,3)

terkekiner-tin-iku (F.20.1,A-I,2/3)

4/ En possibles formes del paradigma de **bitir**:

basbidirbartin (G.1.1,A-I,4)

basbiturbartin (G.7.5,A)

bidudedin (G.1.1,B-4)

biteroketetine (F.9.5,3 i F.9.7,B-2)

tin

C.8.14

Badalona

100-50 aC

L'últim signe és incomplet i, de fet, també podria ser **ś**. ¿Abreviatura o marca de propietat? Trobem la mateixa seqüència, en aquest cas completa, a Azaila (E.1.66,A). Cf. també **tinebetan** (C.1.24,B-2) i **tini** (B.1.135).

Bibl.: PANOSA 1993b, n. 11.9.– PANOSA 1999, n. 21.10.

tinebedan

C.1.24,B-2

Empúries, L'Escala

225-175 aC

Possiblement és oportú d'identificar un element **betan**, que és conegut com a formador d'antropònims (§7.36), encara que s'esperaria que anés amb l'oclusiva dental sorda. Pel que fa al començament amb **tine** no disposem fins ara de paral·lels en el repertori de formants onomàstics, sinó que recorda paraules com ara **tinkan** (G.17.1,1) i **tinkas** (G.12.3).

Bibl.: SANMARTÍ 1988 (**tinebeta**).– SILGO 1994, 143 i 73 ; UNTERMANN 1996, 86-93; PANOSA 1999, n. 10.30 (**tinebeta+**); UNTERMANN 2001, 625; ORDUÑA 2006, 271-284.

tinebeta v. ***tinebedan***.

tinebeta+ v. ***tinebedan***.

tirabakeštairtisan v. **tirabakeštairtisan**.

tirabakeštairtisan

B.3.2,4

Gruissan

100-70 aC

SOLIER - BARBOUTEAU tenen en compte la possibilitat que calgui unir el final de línia **śan** amb l'inici de la següent **irlaurti** (B.3.2,5), amb la qual cosa s'obtidria un nom de persona simple **śan(i)** (cf. *Sanibelser*) sufixat amb **-ir**. En tot cas, la seqüència és complexa i la segmentació i interpretació resulten complicades. Cf., tanmateix, altres formes amb el mateix principi: **tirati** (H.0.1,A.a-2) i **tiradisugiga** (C.1.24,A-6).

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 85-91.– SILGO 1994, 143 i 54.– UNTERMANN 1996, 96-97; ORDUÑA 2006, 240-245 (**tirabakeštairtisan**).

tíradisugiga

C.1.24,A-6

Empúries, L'Escala

225-175 aC

L'últim signe, dubtós, podria ser tant **ka** com **l**. Si fos **ka** hi hauria la possibilitat d'identificar l'amalgama de morfs **-ki-ka** (amb paral·lels com ara **aurunin-ki-ka** (C.10.1,3/4), encara que no és descartable que es tracti d'un error d'escriptura per **aurunin-ka** (C.10.1,3/4)). Tot i que no disposem de bons paral·lels per interpretar la seqüència **tíratisu**, per al principi recordi's, entre altres exemples, **tíratí** (H.0.1,A.a-2) i **enbetírabekuniueérku** (F.20.3,B-I,3a).

Bibl.: SANMARTÍ 1988 (**tíratísukil**).– SILGO 1994, 143; UNTERMANN 1996, 86-93; PANOSA 1999, n. 10.30 (**tíratísukil**); ORDUÑA 2006, 271-284.

tíratí

H.0.1,A.a-2

Procedència desconeguda

El paral·lel més proper es troba a **tíradisugiga** (C.1.24,A-6), per bé que potser cal també afegir **tírabakeštairtísan** (B.3.2,4). D'altra banda, potser també és oportú de destacar l'aparent semblança estructural amb un grup de formes constituïdes sobre un suposat radical **taíratí** (cf. **bataíratite** (F.9.7,A-7), **sakariskeítaibataíratí** (F.13.2,A-3) i **ltaíratí** (F.17.2,A-2)).

Bibl.: UNTERMANN 1998; UNTERMANN 2001, 617-618.– VELAÇA 2001, 645-648.

tíratísukika v. **tíradisugiga**.

tíratísukil v. **tíratísukika**.

tíritueneka

Allozos, Montejícar (Granada)

Línia 1

¿s. III-II aC?

Tot i que el primer signe és d'equivalència fonètica desconeguda, els editors proposen de transcriure'l com a **ti**. De tota manera, cal prendre la lectura amb precaució. L'inici en **tíri** el trobem documentat a **tíri** (B.1.369), **gártírisj** (B.1.28,A) i **auetírísanmí** (B.1.15,C), per bé que aquestes dues formes podrien correspondre's a manlleus dels noms personals gals *Cartirix* i *Aduectirix* respectivament. Pel que fa al final en **eneka**, potser podem postular una relació amb **eneki** (F.13.37), on no és impossible que hi aparegui un formant antroponímic **ene** (cf. *Enneges* del Bronze d'Àscoli). Si així fos, **-ka** seria molt probablement un sufix.

Bibl.: PACHÓN - FUENTES - HINOJOSA 2004.

tís[(C.8.14) v. tin[

tisa+ [v. tasa+ [.

titim̄m̄

B.23.16,2

Roca Gassiot, Ossejà

Seqüència que torna a aparèixer a la mateixa inscripció dins de **atagerstítim̄m̄tina** (B.23.16,3). La repetició de signes fa pensar que podria tractar-se d'una expressió numeral.

Bibl.: CAMPAJÓ - UNTERMANN 1991, n. 11.- SILGO 1994, 142.- CAMPAJÓ - UNTERMANN 1993; PANOSA 1999, n. 3.7.

titis

D.15.14,A

Guissona

s. I aC

Marca de taller o fabricant.

Bibl.: PERA 2003, n. 28.- PERA 2005.

titu

D.15.7

Guissona

100-50 aC

La lectura del primer signe no és del tot segura. ¿Marca o abreviatura de propietat?

Bibl.: PERA 2003, n. 14.– PERA 2005.

to[--]a

B.7.38,A-III,6

Pech Mahó

s. III aC

Lectura d'UNTERMANN d'un text palimpsest. Forma incompleta de molt difícil restitució i interpretació.

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 62-73.– UNTERMANN 1996, 103.

to+íte

H.0.1,B.b-1

Procedència desconeguda

Lectura dubtosa i d'interpretació insegura. UNTERMANN no exclou tampoc altres lectures com ara **bato+íte** o **bati+íte**.

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618; VELAZA 2001, 645-648.

toia v. teia.

ton

D.15.4

Guissona

¿s. I aC?

Signes nexats. ¿Marca o abreviatura de propietat?

Bibl.: PERA 2003, n. 8.– PERA 2005.

toṛbos

D.18.1,B-5

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

Tal vegada nom personal format amb **toṛ** (cf. **toṛ-os+** [F.13.32,B] i **ban-toṛ-en-mi-baikar** (C.7.16)) i amb **bos** (§7.47).

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

toṛintie v. kuintoe.

torṃka+llu+kaśu+

Los Maillos, Belvís de Jara (Toledo)

Línia 2

Lectura dubtosa i molt mutilada. No valorable

Bibl.: LUJÁN 1997.– VELAZA 2001, 650.

toṛokeṛbetu

B.7.38,A-I,4

Pech Mahó

s. III aC

Lectura d'UNTERMANN, alternativa a la de SOLIER - BARBOUTEAU, que llegeixen **artaṛokeṛ** i **bela**. La proposta de segmentació més factible probablement és **toṛo-keṛ-betu**, amb la qual cosa potser és apropiat d'identificar un nom personal trimembre. De fet, tots tres elements identificats admeten una interpretació com a formants antroponímics: per a **toṛo**, cf. **toṛosair** (F.9.3,2/3) i **toṛos+** [F.13.32,B, encara que la lectura és incompleta); d'altra banda, si prenem en consideració l'existència d'una seqüència **oṛo** (cf. **oṛotis** (F.13.3,8a) **oṛoikaṣtoretaitor** (B.1.373,5) i fins i tot **oṛose** (A.6.10)) potser és possible aïllar un prefix de marca de femení **t-** (v. **t-**); pel que fa al segon formant potser es tracta de **keṛe** (§7.72), mentre que en últim lloc identifiquem **betu** (§7.42).

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 62-73.– SILGO 1994, 130 i 74.– UNTERMANN 1996, 103.

torsinkére

C.21.8,B-3

Castellet de Banyoles, Tivissa

Nom personal format pels elements **torsin** (cf. *Torsinno* del Bronze d'Àscoli) i **kére** (§7.72). Potser també hi hauria la possibilitat d'interpretar la paraula com un nom de persona trimembre, si és que fos possible descompondre **torsin** en **tor** (cf. **ilun-tor-ka** (F.20.2,B-3)) i **sin** (§7.104).

Bibl.: UNTERMANN 1991-93.– VELAZA 1994, 10-23; UNTERMANN 1995, 247-248; UNTERMANN 1996, 84-86; VELAZA 1996, 318; PANOSA 1999, 47.8; ORDUÑA 2006, 303-308.

totoś

D.15.14,B

Guissona

s. I aC

Marca de taller o fabricant.

Bibl.: PERA 2003, n. 29.– PERA 2005.

tu

C.8.13,B

Puig Castellar, Santa Coloma de Gramenet

¿s. III aC?

Signe restant d'un text que ha estat esborrat. No valorable.

Bibl.: VELAZA 2003c; VELAZA 2004c, 326-327.

-tu

Segment que UNTERMANN (§552) creu possible identificar sols en paraules de segmentació no del tot clara:

antinmlitutuřane (F.9.5,1)

dadula (G.1.1,A-I,1)

keltibeleskakutituku [(F.20.2,A-4)

lauřbertonarikutitu [(F.20.2,A-7)

tatuten (F.20.3,A-I,b-1)

En el lèxic nou no trobem cap exemple en el qual sigui del tot evident un reconeixement de **-tu** com a sufix:

atintu (B.23.21,3)

ke+fkeatitu (B.23.21,2, lectura molt dubtosa)

tu+digabetetuaida

B.23.16,2

Roca Gassiot, Ossejà

Seqüència de difícil anàlisi i sense paral·lels esclaridors.

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, n. 11.– CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1993; PANOSA 1999, n. 3.7.

tu+tikabetetuaita v. **tu+digabetetuaida**.

tua

D.15.6

Guissona

s. I aC

¿Marca o abreviatura de propietat? També seria possible una lectura **ar**.

Bibl.: PERA 2003, n. 11.– PERA 2005.

tuirketakia

B.23.21,3

Pedrera de la Cabanette, Ossejà

El conjunt del text és de lectura molt dubtosa, motiu pel qual la interpretació ha de ser presa com a provisional. Sense relacions segures en el lèxic ibèric actual.

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, n. 16.– SILGO 1994, 148.– CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1993; PANOSA 1999, n. 3.12.

tuitui

H.12.3

Obulco, Porcuna

Molt plausiblement nom personal format sobre un primer element **tuitui** (§7.130).

Bibl.: ARTEAGA - CORREA 1994.

tundige

B.1.373,1

Ensérune

Seqüència que trobem repetida a la línia 3 del mateix text. Sembla oportú d'identificar un radical **tundi**, que apareix també a **tuntibašte** (F.17.1,B-4), i que podria ser una variant prefixada amb **t-** (v. **t-**) del formant antroponímic **unti** (cf. **undikořišarñi** (B.1.333)). El final correspondria segurament a un sufix **-(i)ke**, que tanca també les dues paraules immediatament anteriors (**baškeike** i **galirige**).

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988.– UNTERMANN 1992, 21; UNTERMANN 1996, 94-96; ORDUÑA 2006, 233-239.

tundige

B.1.373,3

Ensérune

V. **tundige** (B.1.373,1).

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988.– SILGO 1994, 148.– UNTERMANN 1992, 21; UNTERMANN 1996, 94-96; ORDUÑA 2006, 233-239; SILGO e.p.

tuni++e+++

B.23.15,3

Roca Gassiot, Ossejà

Seqüència mutilada d'interpretació difícil.

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, 10.- SILGO 1994, 149.- CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1993.

tuntike v. tundige.

tuṛgosbetan

C.1.24,A-4

Empúries, L'Escala

225-175 aC

Seqüència en què potser és possible d'aïllar un formant antroponímic **betan** (§7.36) a la part del final, encara que aquesta segmentació topa amb l'obstacle de no gaudir de paral·lels exactes per explicar el principi en **tuṛgos** (recordi's, de tota manera, els possibles noms personals **arke-tuṛki** (A.28-1) o **bin-tuṛges-ka** (C.1.24,A-5), aquest últim d'aquest mateix text). D'altra banda, el final i, en part l'estructura general de la forma semblen recordar **lebosbaitan** (C.1.24,A-8), que també apareix en aquest mateix plom.

Bibl.: SANMARTÍ 1988.- SILGO 1994, 71; UNTERMANN 1996, 86-93; PANOSA 1999, n. 10.30; ORDUÑA 2006, 271-284.

tuṛkosbebon v. tuṛgosbetan.

tuṛkosbetan v. tuṛgosbetan.

tuṛsbiteṛokan

H.0.1,A.a-4

Procedència desconeguda

La seqüència està integrada per un element onomàstic **tuṛs** (§7.132) al qual s'afegeix una forma ben coneguda del paradigma de **(b)iti(ṛ)/(b)ite(ṛ)** (v. **(b)iti(ṛ)/(b)ite(ṛ)**), que apareix representat altres vegades a la mateixa làmina (v. **basbiteṛo**] (H.0.1,A.a-2)). En tot cas, no és impossible que la seqüència sigui la continuació de la part perduda de la línia anterior, on hi hagués un altre element onomàstic que compongués juntament amb **tuṛs** un nom personal.

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618; VELAZA 2001, 645-648.

tusu

Sant Julià de Ramis (Girona)

s. II aC

El primer signe també podria ser **ka**. Interpretació insegura.

Bibl.: BURCH - NOLLA - PALAHÍ - SAGRERA - SUREDA - VIVÓ 2001, 151, n.27.– VELAZA 2004c, 329; PANOSA 2005, n. 5.3 (**l**su o **b**elsu).

-u

Sufix que tant pot acompanyar noms de persona com paraules d'altres categories, i que mostra la peculiaritat que, sobretot quan va darrere d'antropònims, sembla marcar una concordança de grup.

UNTERMANN (§553) n'identifica una variant **-iu** i l'aïlla en les següents ocasions:

1/ Diverses vegades darrere de noms de persona, sovint en casos d'aparent concordança. Alguns exemples podrien ser:

anbošiltun-u baiseltun-u (F.20.1,A-I,3/4)

sekenius-u atilebei-u (F.9.5,1 i 2)

hořbeřon-iu košo-iu (F.6.1,3)

ekus-u sosinbiuř-u (F.6.1,2)

abars[-]r-iu bařstintike[-]-iu (F.9.8,A-3 i 4)

2/ També es documenta darrere de paraules d'altres categories:

basiř-iu-ta (B.7.36,A-4)

ekař-iu atun-iu (F.6.1,2, també en una mena de fenomen de concordança)

3/ Seguit d'una paraula sufixada amb **-ku**:

bekun-iu eř-ku (F.20.3,B-I,3a)

neitegeř-u tarbelioř-ku (C.2.3,A-3)

En el lèxic nou, no trobem cap cas on aïllar aquest sufix amb total seguretat:

ařkiu+++++u (B.23.21,1)

uřkaboloi-u (F.11.34,3, tret que l'últim signe equivalgui en realitat a un numeral).

uatina

C.9.3

Montjuïc, Barcelona

s. I aC

Probable inscripció de propietat, tot i que la paraula no disposa de paral·lels definitius. PANOSA, després d'observar la raresa de la seqüència **u+vocal** en ibèric, proposa dues possibilitats d'anàlisi. La primera passaria per considerar **uatina** com un nom personal format per **u-**, presumiblement la inicial del primer formant antroponímic, i un segon element **atin** (§7.19) al qual s'afegiria el sufix **-a**, potser reconstituïble com a **-a[r]**. La segona consistiria a relacionar **uatina** amb la forma llatina *Vatinius*. En el mateix sentit d'aquesta última hipòtesi, DE HOZ considera que possiblement ens trobem davant d'un nom personal no pròpiament ibèric.

Bibl.: PANOSA 1993b, 13.1.– PANOSA 1999, 23.c.1; DE HOZ 2005, 79.

uborike v. *utarige*.**ugebatota**

C.1.24,A-5/6

Empúries, L'Escala

225-175 aC

Sembla apropiat de considerar com una sola paraula les seqüències final de la línia 5 i inicial de la línia 6. Això no obstant, no comptem amb paral·lels satisfactoris, tret de la lectura dubtosa **ukebate** de Peñalba de Villastar (K.3.2).

Bibl.: SANMARTÍ 1988 (**ukeibabo**).– SILGO 1994, 248 (**ukeibo**); UNTERMANN 1996, 86-93; PANOSA 1999, n. 10.30 (**uke+bo**); ORDUÑA 2006, 271-284.

uke+bo v. *ugebatota*.**ukebatobo** v. *ugebatota*.**ukeibabo** v. *ugebatota*.**ukeibo** v. *ugebatota*.

uko|

D.6.2

El Molí d'Espígol, Tornabous

250-200 aC

Començament de paraula sense identificar.

Bibl.: CURA 1993.– PANOSA 2005, n. 3.1.

ul

C.29.1

Montbarbat, Lloret de Mar

¿Marca de propietari? PANOSA proposa que es tracti d'una abreviatura del conegut element antroponímic **ulti** (§7.136).

Bibl.: PANOSA 1993b, n. 4.1.– PANOSA 1999, n. 14.1.

uldidigi+

C.1.24,A-4

Empúries, L'Escala

225-175 aC

La lectura és molt insegura per la part del final: el penúltim signe també podria ser **ka**. Al començament és identificable el formant antroponímic **ulti** (§7.136), que potser aniria seguit d'un segon element **tikeř** (§7.125). Si així fos, ens trobaríem davant d'un típic nom personal bimembre.

Bibl.: SANMARTÍ 1988.– SILGO 1994, 250 i 138; UNTERMANN 1996, 86-93; PANOSA 1999, n. 10.30 (**ultitika+**); ORDUÑA 2006, 271-284.

uldiladie

C.41.1,3

Alorda Park, Calafell

s. III aC

Nom personal format pels elements **ulti** (§7.136) i **lati** (cf. *katuladien* (C.1.24,C), tot i que no és segur que en aquest cas l'última oclusiva dental hagi de ser transcrita amb la variant sonora) i sufixat per **-e**. Contràriament, DE HOZ considera més factible una interpretació de la paraula com a nom personal manllevat del gal.

Bibl.: MORER - SANMARTÍ - VELAZA 2004.– VELAZA 2002b, 413-414; FARIA 2005a, 286-287; DE HOZ 2005, 81.

ultiba+[

F.29.1

Torrelló del Boverot, Almazora

Tal i com proposa RODRÍGUEZ RAMOS, considerem que es tracta d'una lectura sinistrorsa, millor que no pas]**řbatiru**. Possiblement nom personal format amb un primer element **ulti** (§7.136) i un segon formant que començaria amb **ba-** (v. §7.23-28).

Bibl.: CLAUSELL - IZQUIERDO - ARASA 2000 (**ta]** **řbatiru**); VELAZA 2001a, 394-395; RODRÍGUEZ RAMOS 2001b, 281-290; VELAZA 2002b, 413.

ultilatie v. *uldiladie*.

ultitika+ v. *uldidigi+*.

ultitikan v. *uldidigi+*.

unbaś

C.1.33

Empúries, L'Escala

s. IV aC

Probable inscripció de propietat formada sobre un formant antroponímic **baś** (§7.27).

Bibl.: SANMARTÍ 1993, 21.– PANOSA 1999, n. 28.

ur

A.6

218-180 aC

¿Marca de valor o d'emissió?

Bibl.: VILLARONGA 1994, 38 n. 74A.– DE HOZ 1995, grup E.

ur+i+

Procedència desconeguda

Plom 2 Cara B-1

Seqüència sense paral·lels segurs. Observi's la similitud amb la paraula immediatament anterior del text **ur̄t̄ieiūr** (Plom 2 Cara B-1).

Bibl.: VELAZA 2004a.

ur̄batebar̄ v. **ur̄ketekeṝ**.

ur̄batekeṝ v. **ur̄ketekeṝ**.

ur̄batel̄r v. **ur̄ketekeṝ**.

ur̄i|

F.11.35,B-3

Castell de Sagunt

Tot i que el text no és complet, recorda molt la forma **ur̄i** (F.20.1,A-I,6).

UNTERMANN proposa que **ur̄** es trobi a la base d'un paradigma pronominal (§556), del qual també en formaria part **ur̄ke** (G.1.1,A-I,4).

Bibl.: GOZALBES 1993-94.– SILGO - GOZALBES 1996-97; VELAZA 2001, 642-644.

ur̄kaboloiu

F.11.34,3

Sagunt

Sembla escaient d'identificar un nom personal **ur̄kaboloi** format pels elements **ur̄ka** (§7.140) i **boloi** (potser variant de **bolai** (§7.44), documentat en epígrafs sobre moneda). És dubtós que l'últim signe pertanyi a la seqüència, ja que sembla que hi hagi una interpunció separativa. En el cas, doncs, que fos independent, podria tractar-se d'un numeral **V**; cas contrari, s'imposaria una interpretació com a sufix **-u**.

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1991.– SILGO 1994, 252.– PÉREZ VILATELA 1991; PÉREZ VILATELA 1993; VELAZA 1996, 313; UNTERMANN 1996, 101.

ur̄kaboloiueṛut v. **ur̄kaboloiu** i **eṛut**.

ur̄keoken

G.24.1

El Amarejo, Bonete

Lectura insegura. El començament de la seqüència probablement podria ser posat en relació amb el formant antroponímic **ur̄ke** (§7.140). FARIA, per la seva banda, llegeix **urketeken** i identifica igualment un nom personal. Tampoc no hauríem de descartar del tot que la bona lectura fos **ur̄kesken**.
Bibl.: BRONCANO 1989, n. 1.– FARIA 1992-93.

urketeken v. ur̄keoken.**ur̄keteker̄**

A.6

218-180 aC

El signe transcrit com a **ke** també podria ser **ba** (**ur̄batebar̄**), encara que la lectura proposada presenta l'avantatge que permet identificar clarament un nom personal compost d'**ur̄ke** (§7.140) i **teker̄** (§7.123).

Bibl.: VILLARONGA 1994, 47 (**ur̄batel̄f**).– DE HOZ 1995, grup C (**ur̄bateker̄**); GARCÍA-BELLIDO - BLÁZQUEZ 2001, 205; ESTEVE 2001, n. 22; RIPOLLÈS 2005.

ursa

B.1.373,2

Ensérune

Seqüència per a la qual no disposem de paral·lels esclaridors. ORDUÑA no descarta la possibilitat d'identificar un element **sa**, que podria ser el mateix de **aresa** (F.20.1,B-I,4), **bašurbišisa** (F.20.3,B-I,5), **leiskařsa** (F.20.3,A-II,8), **lořsa** (C.2.3,A-6) i **sa** (B.3.2,5).

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988.– SILGO 1994, 252.– UNTERMANN 1992, 21; UNTERMANN 1996, 94-96; ORDUÑA 2006, 233-239.

ur̄t̄ieur̄

Procedència desconeguda

Plom 2 Cara B-1

Seqüència sense paral·lels segurs, encara que no hem de descartar que es pugui tractar d'un nom personal. De fet, potser és oportú de recordar el formant antroponímic **eur̄** (§7.55) o **iur** (§7.55), tot i la diferència en les vibrants. Observi's, d'altra banda, que la paraula següent del text comença pràcticament igual que aquesta: **ur̄+i+** (Plom 2 Cara B-1).

Bibl.: VELAZA 2004a.

use[

C.32.3

Terrassa

125-75 aC

¿Marca de propietat?

Bibl.: PUIG I CADAVALCH 1915-20.– PANOSA 1993b, n. 17.2.– PANOSA 1999, 34.a.2.

uska+e v. *uskar̄e*.

uskar̄e

C.1.24,A-4

Empúries, L'Escala

225-175 aC

Forma per a la qual no disposem de paral·lels concloents, encara que potser relacionable amb el paradigma d'**uskeike** (v. **uskeike**). Tot i que aquest terme és freqüent en inscripcions sobre plom, fins ara la seva aparició es redueix gairebé exclusivament a textos de la Punta d'Orlell. Cf. també **uskaurekentinkalti** (B.23.10).

Bibl.: SANMARTÍ 1988.– SILGO 1994, 253; UNTERMANN 1996, 86-93; PANOSA 1999, n. 10.30 (**uska+e**); ORDUÑA 2006, 271-284.

uskaurentinkalti

B.23.10

Roca Clément, Ossejà

Seqüència de difícil segmentació i interpretació. El principi recorda el d'*uskaře* (C.1.24,A-4).

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, 7g.- SILGO 1994, 253 i 99.- CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1993; PANOSA 1999, n. 3.3.g.

uskeike

Terme (§581) que apareix gairebé de manera exclusiva en textos sobre plom, especialment de la Punta d'Orlell (F.9.5, F.9.6 i F.9.7), tot i que també es documenta a Los Villares (F.17.3). L'únic possible exemple d'una forma del mateix paradigma sobre un suport diferent del plom és el del *rhyton* d'Ullastret (**auskeikar** (C.2.8,6)). Es caracteritza pel fet que se sol trobar a les proximitats de **iunstir** i de vegades també de **barbin**. D'altra banda, també és destacable que en alguna ocasió sembla intervenir en casos de concordança i que dues vegades (F.9.7,B-5 i F.9.7,A-7) apareix seguit d'un sufix **-ai**.

uštalar

C.21.10,1

Castellet de Banyoles, Tivissa

s. III aC

Els paral·lels més propers per a aquesta forma es troben a **uštalaibi** (F.13.2,B-2) i **uštalarilune** (F.9.5,5), tots dos documentats també en textos sobre plom. Així, doncs, sembla oportú d'aïllar una paraula **uštal**, per bé que no tenim pistes concloents per atribuir-li una categoria gramatical definitiva. La hipòtesi que es tracti d'un nom personal simple **uštal** (§7.141) sufixat amb **-ar** compta amb alguns punts a favor, però també amb alguns inconvenients: mentre que **uštal-aibi** admetria una interpretació com a nom personal (per al qual UNTERMANN identifica un segon element **aibi**, que interpreta com a variant d'**aibe** (§7.141 i 2)), aquesta solució no resulta tan coherent per a **uštal-ar-ilun-e**, on sembla clar que l'element **ilun** (probablement variant d'**iltun** (§7.62)?) s'uneix a **uštal** mitjançant un sufix o infix **-ar**. A favor d'una interpretació com a nom personal advocaria la presència del sufix **-ar**, que sovint acompanya noms de persona.

Bibl.: ASENSIO - MIRÓ - SANMARTÍ - VELAZA 2003.- ORDUÑA 2006, 309-311.

uśtanatařśu v. **keśtamn** i **atařśu**.

uśtařlabitan v. **śitarlabitai**.

uśteutorskuti v. **biśtibiteřseti**.

uta[

C.40.2

Can Feu, Sant Quirze del Vallès

PANOSA reconstrueix el primer signe basant-se en **lutamřteba** (C.40.1), una estampilla molt semblant a aquesta, probablement feta amb el mateix segell.

Bibl.: CARBONELL - FOLCH - MARTÍNEZ 1990.– PANOSA 2001, n. 11.2.

utalbabea

Tourouzelle (Carcassona)

B.28.1

Tot i que el primer signe queda una mica aïllat de la resta, sembla més probable que calgui llegir-lo com a part integrant de la seqüència que segueix. D'aquesta manera, s'obriria la possibilitat de posar en relació l'inici **utal** amb l'element **utar**, que trobem a **utarmi+[** (F.13.23), **abarskutarakitige** (B.7.37,5) i **utarige** (B.1.373,2). De tota manera, cal reconèixer que la forma resulta estranya, sobretot perquè els finals en **-ea** són gairebé inexistents en ibèric. Per aquest motiu, no hem de descartar que la lectura correcta sigui, en realitat, **utalbaber**.

Bibl.: PANOSA 2005, 7.1.

utalbaber v. **utalbabea**.

utarige

B.1.373,2

Ensérune

No és segur que el punt que precedeix aquesta forma sigui realment una interpunció. Podem identificar un radical **utar** (cf. **utarí+** (F.13.23) i **abarskutarakitige** (B.7.37,5)) sufixat amb **-ike**. Observi's que aquest és un sufix força freqüent en aquest text.

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988.– UNTERMANN 1992, 21; UNTERMANN 1996, 94-96; ORDUÑA 2006, 233-239.

ute

D.5.13

Can Sotaterra, Solsona

100-50 aC

¿Marca de propietat?

Bibl.: CURA 1985.– PANOSA 2005, n. 4.4.

Xadintabés

B.23.16,4

Roca Gassiot, Ossejà

Lectura amb alguns signes insegurs: el primer sembla ser el mateix caràcter indesxifrat que apareix al plom de Palamós C.4.1 i a **tigirsadinX** (B.23.3). D'altra banda, no descartem tampoc que, tal i com proposa RODRÍGUEZ RAMOS, el signe 5 hagi de ser llegit **bo** i el 6 **ř**, amb la qual cosa obtindríem **atinbořs**. Resulta temptador d'identificar un nom personal integrat per un primer formant **atin** (§7.19) i un segon element **beś** (cf. **basi-beś** (G.1.5), **beřkebeśa** (C.21.8,B-1), **beśořtuřinkišu** (F.0.3,2/3) i **sakaribeś** (G.13.1,2), entre altres), que anirien units per un infix **-ta-**. FARIA, d'altra banda, identifica un compost antroponímic trimembre.

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, n. 11.– SILGO 1994, 29.– PANOSA 1999, n. 3.7; FARIA 2000a, 122; FARIA 2002, 127; RODRÍGUEZ RAMOS 2002b; FARIA 2003, 215; FARIA 2006, 116.

Xatinbobeś v. **Xadintabés**.

Xrsaneke v. **Jořsanike**.

(b)iti(ř)/(b)ite(ř)

A partir dels exemples següents extrets tots ells del lèxic nou sembla possible la identificació d'un nucli estable **itir/iteř** (identificat ja per DE HOZ 2001c), que es trobaria a la base d'un paradigma formalment complex, presumiblement de caràcter verbal:

Jdienbanitirān (C.1.24,A-2)

batirakariteřitan (C.1.24,A-9)

idirogedetan (C.1.24,B-3)

iteřoken (D.13.1,1)

itirokanker[(Procedència desconeguda)

La gran abundància de formes que presenten un començament en **b-** i que encaixen en el mateix paradigma que **itir/iteř** (§566) obre la qüestió de si cal comptar amb dues arrels diferents (**itir/iteř** per una banda i **bitir/biteř** de l'altra) o si la segona és senzillament una variant prefixada de l'altra. Algunes d'aquestes formes són:

basbidirbartin (G.1.1,A-I,4)

bi[te]řoketan (F.9.1,B-4)

bideden (G.13.1,6)

biřtibiteřseti (G.7.5,A)

biteř (F.9.1,A-5)

biteřokan (B.7.38,A-III,8)

biteřokan (H.0.1,B.a-2)

biteřoketetine (F.9.5,3)

biteroketo[(F.9.9,2)

bitetui (F.7.1,A-1)

tortinbalařbideřogaf (C.17.1,B)

[řal]ir

C.8.13,A-1

Puig Castellar, Santa Coloma de Gramenet

¿s. III aC?

El context d'expressió numeral convida a restituir en aquest punt la paraula

řalir (v. **řalir**).

Bibl.: VELAZA 2003c; VELAZA 2004c, 326-327.

] +bai[

C.31.4

Camí Vell del Llor, Sant Boi de Llobregat

150-125 aC

Seqüència molt mutilada, motiu pel qual l'anàlisi resulta insegura.

Bibl.: MOLIST 1985.– PANOSA 1993b, n. 14.6.– PANOSA 1999, 15.a.6.

] +banbalkesteekiar++[

F.0.4

Procedència desconeguda

s. IV-III aC

La lectura resulta bastant dubtosa en general, per bé que ho és encara més pel que fa als signes del principi i del final. DE HOZ, l'editor de la peça, llegeix **kekebesteekiar**, mentre que UNTERMANN proposa **]arkeikelbesteekiar**, que permetria d'identificar els formants antroponímics **arkei** (probablement variant d'**arkei** (§7.14)) i **kelbes** (potser relacionable amb **kelbata** (C.2.24) o fins i tot amb **keltaio** (C.2.13 i B.1.13,B)). De la mateixa manera, la lectura **] +banbalkesteekiar** proposada per RODRÍGUEZ RAMOS i que és, de fet, la que pràcticament hem adoptat, permetria una evident identificació de dos elements onomàstics en composició: **ban** (cf. **karesbanite** (F.13.5), **bantuinmi** (C.8.11,1/2) i **banzor** (B.7.35,9)) i **balkes** (probablement variant de **balke** (§7.25) que es troba també a **balkesbaiser** (C.5.1)). Sigui com sigui, sembla convenient de buscar una fórmula NP-**te+ekiar**, encara que, si acceptem que al final de la seqüència cal llegir un signe **te** trobaríem que, en aquesta ocasió, la fórmula aniria excepcionalment seguida del sufix **-te** (recordi's que en dues ocasions es documenta sufixada amb **-mi**: **ekiarmi** (D.18.1,A-2) i **nefsetikantekiarmi** (F.15.1)). D'altra banda, també per qüestions paleogràfiques la lectura d'aquest signe **te** resulta bastant incerta, sobretot pel mòdul del caràcter. Així doncs, no descartem que calgui llegir un altre signe **ba** (¿potser inici de **ban**?), amb la mateixa forma corbada que els altres seguit d'un altre caràcter inidentificable.

Bibl.: DE HOZ 1992 (**kekebesteekiar**).– RODRÍGUEZ RAMOS 1998 (**] +banbalkesteekiar**); FARIA 2003, 214-215 (**]banbalkes** o **]gengelkes**).

] +banbalkesteekiar v. **] +banbalkesteekiar++[**.

]+be+[

Aranguren (Navarra)

Cara B-1

¿mitjan anys 70 aC?

Seqüència molt mutilada i d'anàlisi impossible.

Bibl.: BELTRÁN - VELAZA 1993.– VELAZA 1996, 321-322.

]+bońkań v.]+tańkań.

]+eti+[

C.31.3

Camí Vell del Llor, Sant Boi de Llobregat

100-75 aC

PANOSA proposa una lectura alternativa **]+kati+[**. Seqüència mutilada de restitució insegura, encara que podria correspondre a una marca de taller o de propietat.

Bibl.: MOLIST 1985.– PANOSA 1993b, n. 14.5.– PANOSA 1999, 15.1.5.

]+kane+[

Aranguren (Navarra)

Cara B-4

¿mitjan anys 70 aC?

Tot i que amb precaució, potser és oportú de recordar **kanekańalir** (F.17.1,A-5), **iboekanete** (F.17.1,A-5), així com l'existència d'un sufix **-ne**.

Bibl.: BELTRÁN - VELAZA 1993.– VELAZA 1996, 321-322.

]+kati+[v.]+eti+[.

]+ke

F.11.35,A-1

Castell de Sagunt

Final de paraula sense identificar. ¿Podria tractar-se d'un sufix **-ke**?

Bibl.: GOZALBES 1993-94.– SILGO - GOZALBES 1996-97; VELAZA 2001, 642-644.

]+la[

C.12.4

Facultat de Medicina UAB, Cerdanyola del Vallès

s. II-I aC

L'editor observa que la *crux* podria correspondre al signe **ko**. Tot i que la seqüència es troba molt mutilada, pel tipus d'inscripció és probable que amagui un nom personal en el qual podria intervenir un element començat amb **la-**, com ara **lakeŕ** (§7.82), **laku** (§7.83) o **lauŕ** (§7.84).

Bibl.: VELAZA 2002f; VELAZA 2004c, 327.

]+lakun[v.]uakun[.**]+libasetanibanite[?]tane v.]n[---]kalmsetane.****]+nkeboš+[**

C.30.4

Cadira del Bisbe, Premià de Dalt

s. III aC

Seqüència mutilada per tots dos extrems per a la qual UNTERMANN no exclou una lectura **jinkebosku**], mentre que PANOSA proposa la possibilitat que el primer signe sigui **ba**. A la part del final potser podem identifica el formant antroponímic **bos** (§7.84). Sigui com sigui, atesa la tipologia de la peça, segurament es tracta del nom del propietari de l'objecte.

Bibl.: BARRERES 1975, 94.– PANOSA 2001, n. 9.3.

]+r+[---]i

D.18.1,B-5

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

Seqüència molt mutilada de restitució i anàlisi no factibles.

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

]+rba

F.11.38,A

Camp de Morvedre, Sagunt

Lectura molt dubtosa d'una paraula incompleta. UNTERMANN considera més adequada una lliçó]**saban**.

Bibl.: SILGO - TOLOSA 2000.– VELAZA 2002b, 412-413.

]+réaka

La Llosa, Cambrils (Tarragona)

100-50 aC

Lectura no del tot segura per la fisonomia dels signes i que cal prendre, doncs, amb la deguda precaució. PANOSA suggereix restituir i segmentar la seqüència com a il]**tir-e-aka(s)**, on reconeix un nom de persona format per **iltir** (§7.61) i **akaś** (cf. *agaśdiger* (C.1.6-A,3)) i infixat amb **-e-**, per bé que cal dir que seria l'únic exemple on es documentaria aquest infix.

Bibl.: PANOSA 2005, n. 6.1.

]+rśka+[

Aranguren (Navarra)

Cara A-5

¿mitjan anys 70 aC?

Una possible restitució seria]**tu]rśka**, on **tuś** seria el formant antropònimic §7.132, que apareix també a la línia 3 del mateix text i qui sap si també a]**titu+ś** (Cara B-2), i **-ka** el sufix que freqüentment acompanya noms propis.

Bibl.: BELTRÁN - VELAZA 1993.– VELAZA 1996, 321-322.

]+silunini+[

C.0.3,2

Procedència desconeguda

L'última *crux* podria correspondre a **n**, **i** o **l**. La seqüència està fragmentada, cosa que en dificulta l'anàlisi i que la fa, doncs, insegura. En tot cas, podria ser que ens trobéssim davant d'un nom personal del tipus **kebelsilunin** (F.9.8,A 6) i **kebelsilun[-]eiku** (F.9.8,A-2).

Bibl.: VELAZA 1994, 23-28 (]**silunini]**).– VELAZA 1996, 318; PANOSA 1999, 47.9.

] +tařkař

Aranguren (Navarra)

Cara A-2

¿mitjan anys 70 aC?

Lectura molt dubtosa. Si, tal i com indiquen els editors, els primer signe és efectivament **bo1**, segurament ha de ser corregit a **ta**. Així doncs, potser és possible de reconèixer-hi el formant antroponímic **tař** (§7.115), amb la qual cosa hauríem de suposar l'existència d'un altre component onomàstic a la part perduda del text. Aquesta hipòtesi, tanmateix, es veuria contravinguda per la presència d'un possible sufix **-kař**, que per ara no apareix clarament documentat amb noms propis. Tot i així, cal tenir també presents les possibles interpretacions com a noms de persona de les seqüències **seskokokař** [(H.0.1,A.a-1) i **]řanikokař** (F.20.3,A-I,b-1).

Bibl.: BELTRÁN - VELAZA 1993 (**] +tařkař**).– VELAZA 1996, 321-322.

]a

C.21.7,2

Castellet de Banyoles, Tivissa

Final de paraula sense identificar.

Bibl.: BENAGES 1990.– SILGO 1994, 21.– FARIA 1992-93, n. 3; UNTERMANN 1996, 101; VELAZA 1996, 314; PANOSA 1999, 47.7.

]ař

F.11.40,3

Sagunt

Inscripció fragmentària (encara que podria ser completa pel final) i no valorable. De tota manera, recordi's **]řosair** (F.9.3,3) i, malgrat la diferència en la vibrant, potser també **beleřair** (F.7.1,A-1), on sembla possible d'aïllar un formant antroponímic **ař** (§7.4).

Bibl.: ROCA 1984, 57.

]aitibás

A.6

218-180 aC

Plausiblement nom personal el segon element del qual seria **tibás** (§7.124). Si així fos, hauríem de comptar amb l'existència d'un primer formant acabant amb **-ai** per al qual podríem recordar **beñai** (§7.34) i **bolai** (§7.44, per bé que tant l'un com l'altre es documenten sempre en segona posició) o fins i tot **śalai**. Si la llegenda fos completa, la segmentació més factible seria **aiti-bás**, on serien reconeixibles els formants antropònims **aiti** (§7.5) i **bás** (§7.27).

Bibl.: VILLARONGA 1994, 50 n. 87.– DE HOZ 1995, grup C; GARCÍA-BELLIDO - BLÁZQUEZ 2001, 205.

]aiuki

Procedència desconeguda

Plom 2 Cara A-1

És possible que **a** sigui el primer signe del text i que la forma sigui, per tant, completa. No és descartable que es tracti del formant antropònimic **aiun** (§7.6) seguit del sufix **-ki**, el mateix que apareix a **baiteski**, la tercera paraula d'aquesta mateixa línia. Per a l'absència de la **n** final a **aiun**, cf. **aiubas** (A.33-14 i 15). D'altra banda, recordi's també el topònim *Aiungi* (CIL II²/5).

Bibl.: VELAZA 2004a.

]ar

B.3.2,2

Gruissan

100-70 aC

Final de paraula sense identificar. Potser sufix.

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 85-91.– UNTERMANN 1996, 96-97; ORDUÑA 2006, 240-245.

]ar

B.7.38,A-I,4

Pech Mahó

s. III aC

Tot i que no hi ha separació entre aquests signes i la forma **tofokefbetu** que segueix, probablement cal aïllar-los de la resta. Final de paraula sense identificar, encara que potser es tracta d'un sufix.

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 62-73.– SILGO 1994, 40.– UNTERMANN 1996, 103.

]arate[v. e'rate.**]arbanebetane**

D.18.1,C-1

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

Per bé que el final en **betane** apareix diverses vegades al text (v. **sear'nebetane** (D.18.1,C-1)), no disposem de bons paral·lels per interpretar el principi de la seqüència. De tota manera, potser hi ha la possibilitat de relacionar **-me** amb el sufix **-mi**, tal i com passa a la forma immediatament anterior del text **sear'nebetane** (D.18.1,C-1).

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

]arbi'saren

E.5.8 (¿=E.5.4?)

El Palomar, Oliete

125-75 aC

SILGO creu que podria ser, en realitat, la inscripció E.5.4, llegida com a **ar'bis'ka'** i que es creia desapareguda. Si no faltessin signes pel principi, podria tractar-se d'un nom personal format per l'element **ar'bi** (§7.13) i un element **sar** (cf. **ildir'sar** (B.7.34,19), **kules'are** (B.11.1,2/3) i potser fins i tot **sanisar'usur'ka** (E.5.7)) sufixat amb **-en**.

Bibl.: SILGO 1999.– SILGO 2001, 348; RODRÍGUEZ RAMOS 2002-03, 371.

]artiker[v.]rkere.

]arY

Oliols, Sant Esteve de la Llitera

¿275-175 aC?

L'últim signe, en forma d'espiga, és de transcripció insegura. Els editors observen que aquest mateix signe es troba també en posició final a **]koY** (B.1.146), **aloY** (B.1.324,A) i **tatirorY** (B.1.348). En tot cas, final de paraula sense identificar.

Bibl.: FERRER - GARCÉS 2005.

]ataki[-]kefa

B.7.38,A-II,9

Pech Mahó

s. III aC

Lectura d'UNTERMANN d'un text palimpsest. El principi recorda la forma del mateix plom **ataki** (B.7.38,A-I,7); per al final, recordi's el formant onomàstic **kefe** (§7.72).

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 62-73.– UNTERMANN 1996, 103.

]ati

C.8.4

Badalona

¿s. II-I aC?

Tal vegada final d'un nom personal el segon element del qual podria ser **]ati** (present també a **katuladien** (C.1.24,C) i **uldiladie** (C.41.1,3)). És probable que es tracti d'una marca de propietat.

Bibl.: PANOSA 1993b, n. 11.1.– PANOSA 1999, n. 21.2.

]aula

G.1.9,1

La Serreta, Alcoi

El signe 1 es dubtós. Si fos **a** no comptaríem amb paral·lels evidents; si, en canvi, calgués llegir **d**, podríem comparar aquesta forma amb **dadula** (G.1.1,A-I,1).

Bibl.: SILGO 1997a.– VELAZA 2001, 641-642.

]babe[-]berbe[-]mí

E.14.1,4/5

Mas de Barberán, Noguera

Lectura molt dubtosa d'ARASA - IZQUIERDO per al text de les línies 4-5 de l'estela de Mas de Barberán. Probablement amaga un nom personal sufixat amb **-mí**, de la mateixa manera que la resta de paraules del mateix text o fins i tot amb **-en-mí**, com els dos noms de persona immediatament anteriors.

Bibl.: ARASA - IZQUIERDO 1998.–VELAZA 2001, 652-654.

]bai

C.32.2

Terrassa

¿Marca o abreviatura de propietat?

Bibl.: PUIG I CADAVALCH 1915-20.– PANOSA 1993, n. 17.1.– PANOSA 1999, 34.a.1.

]baj[(C.31.9) v.]bal[.

]bakaś

C.40.2

Can Feu, Sant Quirze del Vallès

100-75 aC

Tot i estar separada del text, PANOSA no descarta veure en la **-u** que segueix el sufix que freqüentment acompanya noms personals. De tota manera, no disposem de paral·lels necessaris per afirmar que **bakaś** sigui un formant antroponímic.

Bibl.: CARBONELL - FOLCH - MARTÍNEZ 1990.– PANOSA 2001, n. 11.2.– FARIA 2002, 123 (**bakaśketar**).

]baki[v. *tagokogi*.

]ba[

C.31.9

Camí Vell del Llor, Sant Boi de Llobregat

150-125 aC

El segon signe també podria ser **i** o **n**. Sigui com sigui, la mutilació del text en fa impossible la interpretació.

Bibl.: MOLIST 1985.– PANOSA 1993b, n.14.2; PANOSA 1999, 25.a.2.

]ban

C.1.34

Empúries, L'Escala

100-50 aC

Lectura fragmentària i no del tot segura: també podria ser **]in**. ¿Marca o abreviatura de propietat?

Bibl.: SANMARTÍ 1978.– PANOSA 1993b, n. 3.1.

]ban[(C.31.9) v. **]ba[**.

]bankebos+[v. **]nkebos+[**.

]banmí

C.28.1

Can Jordi, Sant Vicenç de Montalt

¿s. II-I aC?

Tot i que el fragment admetria una interpretació com a nom personal, el segon element del qual seria **ban** (cf. per exemple **banśor** (B.7.35,9), **bantuinmí** (C.8.11,1/2) i **karesbanite** (F.13.5)) sufixat amb **-mí**, sembla més probable que es tracti d'una amalgama de sufixos **-ban-mí** que es trobaria també a **seltarbanmí** (F.14.1,2 i E.14.1,1). Tingui's en compte, d'altra banda, que un morf **ban** apareix freqüentment en les inscripcions sobre càlat, com és el cas.

Bibl.: PANOSA 1992.– PANOSA 1999, n. 16.1.

]banmí[?]ie v. **binmí** i **nie**.

]baŕ

C.3.5

Mas Castellar, Pontós

425-375 aC

Tot i que el text és molt incomplet, probablement es tracta d'una marca de propietat. Com a exemples de formants antroponímics acabats en **-baŕ** tenim **abaŕ** (§7.1) o **m̄baŕ** (§7.137).

Bibl.: PANOSA 2001, n. 7.1.

]barse[

F.23.8,3

La Balaguera, La Pobla Tornesa

Seqüència mutilada i de lectura insegura.

Bibl.: ALLEPUZ 1996, 6.– VELAZA 2001, 642.

]baŕsikeikanŕarke+iskarkitar[v. **ka[-]tiŕ**, **sikeikanŕar** i **ker[-]iskar**.

]baŕ

C.8.15

Badalona

100 aC

Inscripció fragmentària i de lectura molt dubtosa que admetria fins i tot una interpretació en alfabet llatí. En signari ibèric també podria ser **]kaŕ** o **]lŕ**.
¿Marca de propietat?

Bibl.: PANOSA 1993b, 11.3.– PANOSA 1999, n. 21.4.

]basuibiu v. **]suibiu**.

]be+[

C.1.28,1

Empúries, L'Escala

s. I aC

Seqüència molt mutilada, encara que per la tipologia de la peça no hem de descartar que se tracti d'un nom personal.

Bibl.: AQUILUÉ - VELAZA (e.p).

]beker̄tinirika[

C.0.3,3

Procedència desconeguda

Encara que la seqüència no és completa i que té alguns signes de lectura no prou segura, sembla possible d'interpretar-hi la presència d'una paraula **irika** (v. **ir-**), que podria anar precedida d'un antropònim (si és que **beker** fos variant de **bekon** (§7.29)) i d'un sufix o infix **-tin-**.

Bibl.: VELAZA 1994, 23-28.– VELAZA 1996, 318; PANOSA 1999, 47.9.

]beltine[

Aranguren (Navarra)

Cara A-4

¿mitjan anys 70 aC?

Per al principi en **bel** cf. **belórtin** (F.0.3,1), potser explicable com a variant apocopada de **beleś** (§7.31). Quant a la resta, podem postular l'existència d'una amalgama sufixal **-tin-e**.

Bibl.: BELTRÁN - VELAZA 1993.– VELAZA 1996, 321-322.

]bilosebam

Procedència desconeguda

Plom 1 Cara B-2

És possible que la seqüència sigui completa pel principi. V. **bilosebam**, de la cara A del mateix plom.

Bibl.: VELAZA 2004a.

]bir

B.7.38,A-II,8

Pech Mahó

s. III aC

Lectura d'UNTERMANN d'un text palimpsest. Encara que el text està molt mutilat, recordi's l'existència d'un formant antroponímic **bir** (§7.41).

Bibl.: SOLIER - BARBOUETEAU 1988, 62-73.– UNTERMANN 1996, 103.

]bitebarími

D.18.1,B-3

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

Lectura insegura. Podria ser que hi hagués una separació entre **]bite** i **barími**. Per a la primera forma sembla apropiat d'establir una relació amb **(b)iti(ṛ)/(b)ite(ṛ)** (v. **(b)iti(ṛ)/(b)ite(ṛ)**). Pel que fa a **barími**, cf. les formes d'aquest mateix text **baními** (D.18.1,A-2), **biními** (D.18.1,B-4 i 7) i **saními** (D.18.1,B-2), totes elles interpretables com a formants antroponímics sufixats amb **-mí** (recordi's **bar** (§556)).

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

]biteṛokitin

G.22.1,A-5

Pixòcol, Balones, Cocentaina

El segment podria ser complet per la part del principi. Sens dubte, es tracta d'una paraula del paradigma de **(b)iti(ṛ)/(b)ite(ṛ)** (v. **(b)iti(ṛ)/(b)ite(ṛ)**). Observi's que el final coincideix amb el de la forma de la línia anterior **]takitin** (G.22.1,A-4).

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1990.– VELAZA 1996, 316.

]bokokoba[v. *tagokogi*.**]bokokoI v. *tagokogi*.**

Jdienbanitiřan

C.1.24,A-2

Empúries, L'Escala

225-175 aC

D'entrada, cal destacar que el mal estat de la làmina de plom en algunes zones fa que la transcripció segons el sistema dual hagi de ser, en aquests punts, presa amb cautela. És aquest el cas de les oclusives dentals d'aquesta seqüència. D'altra banda, la mutilació del text per la part del principi, com també la de l'última paraula de la línia anterior **ka** pel final impedeixen de saber si es tractava d'una mateixa seqüència. Si així fos, potser seria oportú de restituir **ka[tula]tienbanitiřan**, on es llegiria un nom personal **katulati** sufixat amb **-en** (de la mateixa manera que el **katulati** que apareix com a remitent o destinatari a la part oposada del mateix plom (C.1.24,C)), al qual s'afegiria la seqüència **banitiřan**, susceptible al seu torn de ser descomposta en els elements coneguts **ban** (v. **ban**) i **itiřan** (v. **(b)iti(ř)/(b)ite(ř)**). La combinació de **ban** amb una forma pròpia del paradigma de **(b)iti(ř)/(b)ite(ř)** és identificable també a **banitiř+da+** (C.1.24,B-2), **banbite** (C.21.7,2) i fins i tot a **bandeřan** (C.1.24,B-1/2). D'altra banda, trobem una amalgama similar a aquesta en seqüències començades per **bas** i seguides per una forma del paradigma de **(b)iti(ř)/(b)ite(ř)**, cosa que fa pensar que, almenys en alguns casos, **bas** i **ban** puguin ser elements similars.

Bibl.: SANMARTÍ 1988 (**[tieřnitifiřatan]**); UNTERMANN 1996, 86-93; PANOSA 1999, n. 10.30 (**[ieřnitifiřan]**); UNTERMANN 2001, 619; ORDUÑA 2006, 271-284.

Jdilai

F.11.34,1

Sagunt

Seqüència mutilada en què potser podem identificar un sufix **-ai** afegit a un element per al qual el paral·lel més atractiu és **Jtili** (C.1.35,3).

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1991.- SILGO 1994, 142.- PÉREZ VILATELA 1991; PÉREZ VILATELA 1993; VELAZA 1996, 313; UNTERMANN 1996, 101.

***Jdula* v. *Jgula*.**

]e

C.1.26,A-3

Fòrum romà d'Empúries, L'Escala

s. I aC

No sabem si ens trobem davant del final d'una paraula mutilada o si cal identificar aquí l'abreviatura **e** d'**e(ban)**, atès el context onomàstic en què s'insereix la paraula, precedida d'antropònims i seguida plausiblement per una *origo*.

Bibl.: AQUILUÉ - VELAZA 2001.– VELAZA 2001, 655-656; VELAZA 2003b; DE HOZ 2002; MAYER 2002, 195.

]eai[---]r̄itiutiti v. **]eair̄itiun[s]tir**.**]eair̄itiun[s]tir**

G.22.1,A-6

Pixòcol, Balones, Cocentaina

Lectura molt dubtosa. La presència d'una paraula **iunstir** ha de ser presa amb molta cautela.

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1990 (**]eai[---]r̄itiutiti**).– VELAZA 1996, 316.

]ebakasbiIII

E.12.7

El Tiro de Cañón, Alcañiz

La part final de la seqüència correspon sens dubte a un expressió numeral. El començament planteja problemes de lectura i no admet, per tant, una interpretació segura.

Bibl.: GASCA - FLETCHER 1989-90, 140.

]ei[---]bas[

G.22.1,A-1

Pixòcol, Balones, Cocentaina

Lectura molt dubtosa i fragmentària, no valorable.

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1990 (**]n[---]eiu[**).– VELAZA 1996, 316.

]eikesesbiur[

F.11.35,A-2

Castell de Sagunt

No és del tot impossible que hi hagi una interpunció davant de **biur[**. Sigui com sigui, sembla factible de segmentar **eike-ses-biur[**. El primer element **eike** tant podria ser una amalgama sufixal **ei-ke** referida a la part perduda del text, com un formant antroponímic (¿variant d'**ike** (§7.59)?); els altres dos elements, **ses** i **biur[**, accepten també una interpretació com a formants antroponímics: per a **ses** cf. tal vegada **sesinenmi** (K.1.6) o **seskokokař** (H.0.1,A.a-1)) per a **biur[**, cf. §7.43 del repertori d'UNTERMANN. Acceptant, doncs, que tots tres elements són susceptibles d'intervenir en la composició onomàstica, caldria determinar si el nom personal és **eikeses** o **sesbiur[**. FARIA, d'altra banda, identifica un nom personal trimembre integrat pels formants **eike-ses-biur[**. Sigui com sigui, el fet que la seqüència sigui fragmentària fa que sigui difícil donar-ne una interpretació i segmentació totalment segures. Bibl.: GOZALBES 1993-94.– SILGO - GOZALBES 1996-97; VELAÇA 2001, 642-644; FARIA 2002, 128; FARIA 2003, 215; FARIA 2004, 306; FARIA 2006, 116.

]ekate[v. **]suekate.**

]ekusikiki v. **]ikusikiki.**

]elkibeřsar

D.6.2

El Molí d'Espígol, Tornabous

250-200 aC

Una interpretació com a nom de persona permetria d'identificar un primer formant **s]elki** (§7.101) i un segon **beřs** (que PANOSA considera variant de **beři** (§7.34)) als quals seguiria un sufix final **-ar**. FARIA, d'altra banda, analitza la seqüència com un nom de persona trimembre.

Bibl.: CURA 1993.– PANOSA 2005, n. 3.1; FARIA 1999, 156; FARIA 2003, 215; FARIA 2006, 117.

]rusalir

A.6

218-180 aC

Lectura no del tot segura. Si fos correcta, al final convindria identificar el terme **salir** (v. **salir**), davant del qual seria esperable una indicació toponímica.

Bibl.: VILLARONGA 1994, 48 n. 77.– DE HOZ 1995, grup D; GARCÍA-BELLIDO - BLÁZQUEZ 2001, 205

]s

F.30.1,1

Tossal de Manises

Final de paraula sense identificar.

Bibl.: LLOBREGAT - ROSER 1993; CORELL 1999; VELAZA 2001, 660-661.

]site[

F.11.39

Sagunt

El fet que la inscripció sigui incompleta no permet una segmentació ni una interpretació del fragment.

Bibl.: ROCA 1984, 57.

]snitiran v. *]tienbanitiran.*

]ga[-]sdaro[e] v. *]losdarií.*

]ge[

G.23.1,1

Coimbra del Barranco Ancho, Jumilla

s. IV aC

Segment molt mutilat i, per tant, no valorable.

Bibl.: MUÑOZ 1990.– PÉREZ VILATELA 1993; VELAZA 1996, 312.

]gelkes v.]+banbalkesteekiar++[.

]i[---]i[

G.22.1,A-8

Pixòcol, Balones, Cocentina

Lectura molt mutilada i no valorable.

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1990.– SILGO 1994, 240.– VELAZA 1996, 316.

]iar

F.13.76

Castellet de Bernabé, Lliria

Encara que el text sigui molt fragmentari, és molt probable que s'hagi de restituir **eříar**. Aquest terme es repeteix a F.13.19, F.13.10,A, F.13.20 i potser a F.13.24 i F.13.44, sempre sobre ceràmica pintada de Lliria i en veíatge amb **ban** i antropònims. Per aquest motiu i per la semblança fonètica amb **ekiar**, se l'ha considerat forma verbal i fins i tot variant fonètica d'**ekiar**. De tota manera, parlaria en contra d'aquesta proposta el fet que **eříar** no es trobi mai dins de l'estructura típica d'**ekiar**, és a dir, darrere d'un nom personal sufixat amb **-te**. De fet, l'únic cas on s'hauria pogut identificar aquesta fórmula seria a F.13.20, inscripció per a la qual ha de ser acceptada la inversió en l'ordre de les paraules proposada per RODRÍGUEZ RAMOS (2002-03). Amb aquesta correcció, tots els testimonis complets d'aquest terme indiquen que **eříar** sempre es troba en principi absolut de la inscripció, just immediatament després d'una forma ornamental que marcava clarament el punt d'inici de la lectura. Així doncs, potser s'imposaria una altra interpretació de la forma. ¿Potser es tractaria d'un terme que faria referència directe al suport sobre el qual es troba inscrit? V. **eříar**.

Bibl.: SILGO 1989, 834.

]iarbo+šte v.]+r+[---]i i tořbos.

]iataai

F.9.11,A

La Punta d'Orlell, Vall d'Uixó

Lectura dubtosa. Els paral·lels més propers segurament són **]iata** (F.9.11,A), de la mateix inscripció, tot i que també es tracta d'una lectura dubtosa, **iati/** (B.7.36,B-7) i **iata** (F.20.3,A-I,b-3). El final en **-ai** en alguns casos es correspon amb un sufix.

Bibl.: SILGO 1989, 833.– SILGO 1994, 171.

]iba

G.22.1,B-3

Pixòcol, Balones, Cocentaina

Lectura dubtosa d'un final de paraula sense identificar.

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1990.– SILGO 1994, 172.– VELAZA 1996, 316.

]ie v.]ne.

]ie[

F.23.5

La Balaguera, La Pobla Tornesa

Lectura molt fragmentària i no valorable.

Bibl.: ALLEPUZ 1996, 5.

]ika

H.14.1

Baeza

¿s. II aC?

Segment extret d'una línia de text en *scriptio continua*. CORREA considera que el text té un caràcter metrològic i, per això, creu que alguns signes deuen tenir un valor numèric, i no fonètic. Final de paraula incompleta. Potser sufix.

Bibl.: CORREA 1989.– DE HOZ 1994 (la seva lectura completa del text, obtinguda a partir de criteris diferents de transcripció, és **nikariloskiikibilosos**).

]ike

H.0.1,B.a-4

Procedència desconeguda

Final de paraula sense identificar, encara que potser sufix.

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618; VELAZA 2001, 645-648.

]iki

Oliols, Sant Esteve de la Llitera

¿275-175 aC?

No ha de ser tampoc rebutjada una lliçó **]nki**. Final de paraula sense determinar, però que coincideix amb el del nom personal identificat a la línia anterior **mlbeiki**. Recordi's, així mateix, l'existència d'un sufix **-ki**.

Bibl.: FERRER - GARCÉS 2005.

]ikusikiki

F.11.35,B-4

Castell de Sagunt

El primer signe no és sencer, però sembla més probable que es tracti d'**i** que no pas d'**e**, com llegeixen els editors. Seqüència mutilada i sense paral·lels destacables. A la part del final potser és possible d'identificar una amalgama de sufixos **-ki-ki**, que apareix també a **bantakikia** (F.9.7,A-3).

Bibl.: GOZALBES 1993-94.– SILGO - GOZALBES 1996-97 (**]ekusikiki**); VELAZA 2001, 642-644.

]il

F.23.7,B

La Balaguera, La Pobla Tornesa

Final de paraula molt mutilada, no valorable.

Bibl.: ALLEPUZ 1996, 6.– VELAZA 2001, 642.

]il[-c.2/3-]e+

Procedència desconeguda

Plom 2 Cara A-2

Seqüència mutilada i de lectura insegura que no permet una anàlisi fiable.

Bibl.: VELAZA 2004a.

]ilorse

Procedència desconeguda

Plom 2 Cara A-2

Lectura no del tot segura i sense paral·lels en l'actual lèxic ibèric. Tot i així, a partir del dibuix proporcionat a l'edició de la peça, potser seria possible veure en el primer signe un traç afegit que indicaria una correcció de la **i** en **o** feta pel mateix copista. D'aquesta manera, obtindríem una lectura **]olorse**, on seria identificable un formant antroponímic **olor** (§7.86) sufixat amb **-se**.
Bibl.: VELAZA 2004a.

]ilun[

G.0.3

Procedència desconeguda

Seqüència fragmentada per tots dos extrems en què és possible reconèixer l'element onomàstic **ilun** (probable variant d'**iltun** (§7.62)).

Bibl.: DE HOZ 1997.

]iṃa

F.9.11,B,1

La Punta d'Orlell, Vall d'Uixó

Lectura molt dubtosa: el primer signe també podria ser **ti** i l'últim **r**. Anàlisi no factible.

Bibl.: SILGO 1989, 833 (o **]iṃr**).– SILGO 1994, 192.

]iṃr v.]iṃa.

]in (C.1.34) v.]ban.

]inekutoo v.]inertoo.

]ineṛtoo

D.18.1,C-2

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

La lectura no és del tot segura: el quart signe també podria ser **ku** i, d'altra banda, la repetició de la vocal **o** al final no és gaire normal. Seqüència sense bons paral·lels.

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

]ineṛtoog[v. **]ineṛtoo**.

]inkebosku[v. **]nkebos+[**.

]iṛbiloske[

G.23.1,2

Coimbra del Barranco Ancho, Jumilla

s. IV aC

Possiblement ens trobem davant de les restes d'un nom personal format amb un primer element que acabaria amb **-iṛ** (com per exemple **aiṛ** (§7.4), **biṛ** (§7.41), **iltiṛ** (§7.61) o **siṛ** (§7.105)) i un segon element **bilos** (§7.39). Al final trobaríem plausiblement un sufix **-ke**.

Bibl.: MUÑOZ 1990 (*Juṛ[b]iloske[*).– PÉREZ VILATELA 1993; VELAZA 1996, 312.

]ireka[

F.30.1,2

Tossal de Manises

Segment mutilat de difícil restitució. Potser és possible d'identificar-hi un sufix **-ka**.

Bibl.: LLOBREGAT - ROSER 1993; CORELL 1999; VELAZA 2001, 660-661.

]iṛsikiki v. **]ikusikiki**.

]isa+ltia

G.20.1,2

Gandia

Lectura dubtosa que precedeix una expressió numeral. Si la paraula comencés amb **isa-**, cf. **isai** (G.1.2,2 i F.9.7,A-4).

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1992b.– SILGO 1994, 186.– UNTERMANN 1996, 101; VELAZA 1996, 315.

]iti[

G.22.1,B-2

Pixòcol, Balones, Cocentaina

Segment molt mutilat no valorable.

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1990.– VELAZA 1996, 316.

]itin v.]tin.

]k

G.23.1,2

Coimbra del Barranco Ancho, Jumilla

s. IV aC

Final de paraula sense identificar. MUÑOZ interpreta els signes precedents i aquest mateix com una expressió numeral.

Bibl.: MUÑOZ 1990.– PÉREZ VILATELA 1993; VELAZA 1996, 312.

]ka

B.4.10,A.a-1

Montlaurès, Aude

Tot i que es tracta d'un final de paraula mutilada, potser és possible la identificació del conegut sufix **-ka** (v. **-ka**).

Bibl.: UNTERMANN 2002, 358-361.

]ka

F.23.8,1

La Balaguera, La Pobla Tornesa

Final de paraula sense identificar. Potser sufix **-ka**.

Bibl.: ALLEPUZ 1996, 6.– VELAZA 2001, 642.

]kaltu[

C.2.56,3

Puig de Sant Andreu, Ullastret

¿s. IV aC?

Probablement cal reconstruir el formant antroponímic **kaltur** (§7.68).

Bibl.: CASAS - CODINA - MARAGALL - PRADO - UNTERMANN 2002.– VELAZA 2004c, 325-326.

]kań[

El Fonollar, Vallbona d'Anoia (Barcelona)

¿s. II-I aC?

No és impossible una lectura inversa **]ń[**. Text molt mutilat i de lectura dubtosa no valorable.

Bibl.: ROVIRA - DE LA PINTA 1993, 16.2.– PANOSA 2001, n. 16.1.

]kane

D.13.1,3

Monteró, Camarasa

Si la seqüència fos completa pel principi, potser convindria unir aquesta forma amb el final de la línia anterior, amb la qual cosa obtindríem un possible nom de persona **lakane**, constituït per un primer element potser relacionable amb **lako** (§7.83) o **lakeń** (§7.82) i un segon formant **an** (§7.10), als quals seguiria el sufix **-e**. Si, en cas contrari, suposem que s'han perdut alguns signes, cal fer notar que **kan** és una seqüència freqüent en paradigmes verbals com ara **biteńokan** (v. **(b)iti(ń)/(b)ite(ń)**). Tot i que amb precaució, recordi's també, d'altra banda, **kanekańalir** (F.17.1,A-5), **iboekanete** (F.17.1,A-5) i l'existència d'un sufix **-ne**.

Bibl.: UNTERMANN 1996, 91.

]kaŕki

A.6

218-180 aC

Llegenda monetar fragmentària i d'interpretació insegura. DE HOZ no descarta que es tracti d'un topònim, potser el mateix que **bakartaki**.

Bibl.: VILLARONGA 1994, 41 n. 31 (**kaŕki** o **kaŕa**).– DE HOZ 1995, grup A.

]kaś (C.8.15) v.]baś

]kas

C.36.2

Castell d'Amposta, Amposta

150-50 aC

Lectura fragmentària i insegura. ¿Marca de propietat?

Bibl.: PANOSA 1993b, n. 26.2.– PANOSA 1999, 48.2.

]kaśirte

D.18.1,B-4

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

Forma que recorda **kaśtirte** (D.18.1,C-6) i **ka[-]tir** (D.18.1,C-5), totes dues de la mateixa peça. Potser és possible una interpretació com a nom personal constituït sobre una variant **śir** del formant antroponímic **sir** (§7.105) i sufixat amb **-te**.

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

]kata

D.6.3

El Molí d'Espígol, Tornabous

250-200 aC

Final de paraula sense identificar. La lectura no és del tot segura.

Bibl.: CURA 1993.– PANOSA 2005, n. 3.2.

]ke

G.22.1,B-3

Pixòcol, Balones, Cocentina

Lectura molt mutilada. Final de paraula sense identificar.

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1990.– VELAZA 1996, 316.

]ke

G.23.1,3

Coimbra del Barranco Ancho, Jumilla

s. IV aC

Final de paraula sense identificar. Podria ser que es tractés del ben documentat sufix **-ke**. Observi's que el nom personal conservat a la línia anterior presenta aquest mateix final (*Jirbiloske]* (G.23.1,2)).

Bibl.: MUÑOZ 1990 (**]ue**).– PÉREZ VILATELA 1993; VELAZA 1996, 312.

]kebabe[

B.7.38,A-II,5

Pech Mahó

s. III aC

Lectura d'UNTERMANN d'un text palimpsest. Forma mutilada de difícil interpretació.

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 62-73.– UNTERMANN 1996, 103.

]keeten v.]ketion.

]keilu[

G.24.2

El Amarejo, Bonete

Text incomplet en què potser es presenta la possibilitat de restituir el formant onomàstic **ilun** (probable variant d'**iltun** (§7.62)) a la part del final.

Bibl.: BRONCANO 1989, n. 2.– FARIA 1992-93, n. 5.

]keř[

C.1.28,2

Empúries, L'Escala

s. I aC

Tot i que la seqüència es troba molt mutilada, podríem tenir en compte la possibilitat que formés part d'un antropònim format amb l'element **lakeř** (§7.82).

Bibl.: AQUILUÉ - VELAZA (e.p).

]ketion

G.24.1

El Amarejo, Bonete

Lectura molt insegura. FARIA llegeix **]keeten** i identifica un formant antroponímic **eten** (§7.54).

Bibl.: BRONCANO 1989, n. 1.– FARIA 1992-93, n. 4.

]kiakubiřko v. **]lakubiřko**.**]kianaiunortinika** v. **]kianaiunortinite**.**]kianaiunortiniku** v. **]kianaiunortinite**.**]kianaiunortinite**

C.21.6,B-2

Castellet de Banyoles, Tivissa

A la seqüència és possible d'identificar sens dubte un nom personal **aiunortin**, idèntic al testimoni a la cara A del plom. El sufix és de lectura insegura, ja que també podria ser **-ku** o fins i tot **-ka**. FARIA, per la seva banda, identifica clarament un sufix **-ika**, variant de **-ka**. Si, en canvi, fos **-te**, trobaríem aquí la mateixa estructura de la línia següent NP-**te**+**śalir**.

Bibl.: BENAGES 1990.– SILGO 1994, 34 (**aiunortinite**).– FARIA 1992-93, n. 2; UNTERMANN 1996, 100 (**aiunortiniku**); VELAZA 1996, 317; PANOSA 1999, 47.6; UNTERMANN 2001, 624; ORDUÑA 2006, 298-302.

]kibeti v. **kibeti**.

]kitau[

F.11.37

Sagunt

Paraula mutilada no valorable. UNTERMANN no descarta tampoc una lectura inversa]**titaki**[.

Bibl.: SILGO 1989, 834.

]ko

B.7.38,A-II,7

Pech Mahó

s. III aC

Lectura d'UNTERMANN d'un text palimpsest i molt incomplet.

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 62-73.– UNTERMANN 1996, 103.

]koite[

F.11.41

Sagunt

Inscripció fragmentària, encara que podria ser completa pel final. Si així fos, potser caldria recordar la llegenda monetar **iltukoite** (A.20), on **-koite** podria equivaler a una amalgama sufixal.

Bibl.: ROCA 1984, 57.

]koti[

F.11.42

Sagunt

Inscripció molt fragmentària i insegura. Cf., de tota manera, *kodibanen* (C.2.3,A-5), **koti** (F.9.8,B) o **koti** (C.18.1).

Bibl.: ROCA 1986, 601.

]ku

F.11.36

Teatre de Sagunt

Final de paraula sense identificar. MAYER - VELAZA plantegen la hipòtesi que amagui un nom personal, pel fet d'anar seguit del terme **eba[n]** (F.11.36). Si fos efectivament d'aquesta manera, potser podríem restituir un segon formant **laku** (§7.83). FARIA, en canvi, defensa la hipòtesi que es tracti d'un sufix **-ku**.

Bibl.: HERNÁNDEZ - LÓPEZ - PASCUAL - ARANEGUI 1993.– MAYER - VELAZA 1996; FARIA 2000, 63; VELAZA 2001, 657-659; FARIA 2003, 219; VELAZA 2004b.

]kui[

F.11.35,B-5

Castell de Sagunt

Lectura molt insegura i fragmentària no valorable.

Bibl.: GOZALBES 1993-94.– SILGO - GOZALBES 1996-97; VELAZA 2001, 642-644.

]kuntos

B.7.38,A-II,3

Pech Mahó

s. III aC

Lectura d'UNTERMANN d'un text. Si bé disposem d'un formant antroponímic **kun** (cf. **kertekunte** (A.6.06), **kun** (E.1.330 i E.1.331,A) i **sinekun** (C.35.1,A)), el segment **tos** no sembla aïllable en ibèric.

Bibl.: SOLIER - BARBOUETEAU 1988, 62-73.– UNTERMANN 1996, 103.

]kuśor[

Aranguren (Navarra)

Cara B-5

¿mitjan anys 70 aC?

Tal vegada nom personal format amb un segon element **soř** o **śor** (§7.108). Una altra possible segmentació portaria a considerar **-kuś** com el final del primer formant i **oř-** com el principi del segon, qui sap si **ořtin** (§7.95).

Bibl.: BELTRÁN - VELAZA 1993.– VELAZA 1996, 321-322.

]kuta

B.7.38,A-II,4

Pech Mahó

s. III aC

Lectura d'UNTERMANN d'un text palimpsest. Potser convé analitzar el segment com una paraula acabada en **-ku** i sufixada amb **-ta**.

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 62-73.– UNTERMANN 1996, 103.

]la

E.12.8

El Palao, Alcañiz

Lectura molt mutilada. Els finals en **-la** no són gaire freqüents en ibèric, això no obstant cf. *ebanalbasusbeliginela* (G.13.1,8), *keltibeleśla* (F.20.3,B-II,6) i *dadula* (G.1.1,A-I,1), entre altres.

Bibl.: GASCA - FLETCHER 1989-90, 142.

]lakerekes[v.]akerekes[.

]lau

C.11.13

Can Fatjó, Rubí

200-150 aC

Lectura no del tot clara: no hem d'excloure tampoc que calgui llegir **aru**. Sigui com sigui, per la tipologia de la peça, és probable que es tracti d'una inscripció de propietat, potser, tal i com interpreta PANOSA, formada sobre una abreviatura del formant antroponímic **lauř** (§7.84). D'altra banda, cf. també altres seqüències com **balelau+** (F.20.2,A-10) i **bale lelaure** (F.20.3,A-I,b-2), d'interpretació incerta.

Bibl.: VILALTA 1986, 95 n. 31 (**aru**).– PANOSA 1993b, n. 18.1 (**]lau**); PANOSA 1999, 37.13.

]leśbai[v. be]leśbai[ser]enmí.

]linti v.]śinti[.

]|koti

C.29.2

Montbarbat, Lloret de Mar

s. III aC

Podria ser que ens trobéssim davant del final d'un nom personal el segon element del qual seria **koti**, present també a **kodibanen** (C.2.3,A-5), **koti** (C.18.1, encara que la lectura resulta dubtosa) i **koti** (B.1.122)). DE HOZ, en canvi, proposa que se tracti d'un nom personal no pròpiament ibèric. Bibl.: MIRÓ 1988, 146.– PANOSA 1993b, n. 4.2; PANOSA 1999, n. 14.2; DE HOZ 2005, 79.

]|r̄m[v. **]|kaṃ[**.**]|loṛkas**

B.7.38,A-I,2

Pech Mahó

s. III aC

El quart signe és de lectura insegura: SOLIER - BARBOUETEAU llegeixen **]|loṛtus**. És temptador de restituir el formant antroponímic **alor** (§7.9), encara que **kas** no estigui documentat com a element formador de noms personals. Si la lectura correcta fos, en canvi, la que proposen els editors de la peça, potser seria possible d'identificar un segon element antroponímic **tus** (¿variant de **turś** (§7.132)?).

Bibl.: SOLIER - BARBOUETEAU 1988, 62-73.– SILGO 1994, 199.– UNTERMANN 1996, 103.

]|loṛtus v. **]|loṛkas**.**]|losdar̄ir̄**

G.23.1,5

Coimbra del Barranco Ancho, Jumilla

s. IV aC

Lectura dubtosa per a la qual no podem aportar paral·lels segurs. Recordi's, malgrat tot, l'existència d'un sufix **-ir̄**.

Bibl.: MUÑOZ 1990 (**]|ga[-]|sdaro[e]**).– PÉREZ VILATELA 1993; VELAZA 1996, 312.

]|ś (C.8.15) v. **]|baś**

]lsu v. tusu.

]m

Procedència desconeguda

Plom 1 Cara B-2

És probable que es tracti del final d'una paraula il·legible que es trobés a la línia anterior del text. Tingui's en compte que al mateix plom apareix dues vegades la forma **bilosebam** (Cara A i Cara B-2), amb aquesta mateixa nasal, d'ús poc freqüent en ibèric.

Bibl.: VELAZA 2004a.

]m̄i

B.9.20

Elna, Rosselló

Tot i que la seqüència és incompleta, probablement cal identificar un element -**m̄i**, al qual podria precedir, com és habitual, un nom de persona.

Bibl.: CURA 1987, n. 5.2.

]m̄i

D.18.1,B-6

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

Seqüència mutilada i de lectura no del tot segura en què probablement cal identificar un sufix -**m̄i**, molt freqüent en aquest text.

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

]m̄i[

B.9.21

Elna, Rosselló

Tot i que la seqüència és incompleta, potser seria identificable una partícula -**m̄i**, a la qual podria precedir, com és habitual, un nom de persona.

Bibl.: CURA 1987, n. 5.9 (**]m̄i[**).

]m̄itebanikate+uśiunbaṛr v.]nite, banikate i luśiunbaker.

]n

C.1.26,B

Fòrum romà d'Empúries, L'Escala

s. I aC

Final de paraula sense identificar.

Bibl.: AQUILUÉ - VELAZA 2001.– VELAZA 2001, 655-656; DE HOZ 2002; MAYER 2002, 195; VELAZA 2003b.

]n

D.13.1,1

Monteró, Camarasa

Final de paraula sense identificar. Potser sufix.

Bibl.: UNTERMANN 1996, 91.

]n[---]eiu[v.]ei[---]bas[.

]nares

B.7.38,A-I,5

Pech Mahó

s. III aC

SOLIER - BARBOUTEAU llegeixen **ir** i **res**. Sense paral·lels segurs en el lèxic ibèric.

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 62-73.– UNTERMANN 1996, 103.

]natuan

F.11.35,B-3

Castell de Sagunt

Seqüència mutilada d'anàlisi insegura. Potser cal comptar amb un sufix **-an** afegit a un element **atu** (present també a **atulakeibors** (F.20.1,B-I,6)).

Bibl.: GOZALBES 1993-94.– SILGO - GOZALBES 1996-97; VELAZA 2001, 642-644.

]ne

C.1.35,1

Empúries, L'Escala

¿s. I aC?

El primer signe podria ser també **i**. Seqüència molt mutilada, encara que, per la posició que ocupa dins del text, podria tractar-se del final d'un nom personal, potser sufixat amb **-e**.

Bibl.: AQUILUÉ - VELAZA (e.p).

]ner++s

B.7.38,A-I,6

Pech Mahó

s. III aC

Paraula mutilada i d'anàlisi poc segura. SOLIER - BARBOUTEAU, que llegeixen **ner** per separat de la resta, no descarten que es tracti del final de la paraula precedent o bé d'una abreviatura.

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 62-73.– UNTERMANN 1996, 103.

]ne^rer

B.3.2,1/2

Gruissan

100-70 aC

Seqüència de lectura difícil, sobretot en els primers signes. SOLIER - BARBOUTEAU proposen com a paral·lel el nom personal **ne^reiltun** de l'estela de Sagunt (F.11.6,2/3), encara que és probable que la lectura correcta de la peça sigui, en realitat, **ne^r[s]eiltun**. I això perquè, tot i que la tradició manuscrita de la peça no llegeix, efectivament, el signe **s**, és probable que aquest hagi de ser restituït en funció de la no documentació d'un element **ne^re** i del possible espai al final de la l. 2. Siguí com sigui, tingui's en compte que els finals en **-er** poden equivaldre a un sufix.

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 85-91.– SILGO 1994, 208.– UNTERMANN 1996, 96-97; ORDUÑA 2006, 240-245.

]neřiku

B.7.38,A-II,1

Pech Mahó

s. III aC

Lectura d'UNTERMANN d'un text palimpsest. Potser és possible reconèixer un sufix **-iku** o **-ku**. La forma presenta certa semblança formal amb la llegenda monetar **neronken** (A.1-1), encara que la comparació ha de ser presa amb molta precaució.

Bibl.: B SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 62-73.– UNTERMANN 1996, 103.

]nes+ti+[

Aranguren (Navarra)

Cara B-3

¿mitjan anys 70 aC?

La primera *crux* podria correspondre a **ke**, amb la qual cosa s'obriria la possibilitat d'identificar el formant antroponímic **nes** (§7.92, malgrat la diferència en la silbant) seguit de l'ínfix **-ke-** i del sufix **-ti**, **-tin** o **-tir**. Això no obstant, altres hipòtesis de segmentació i interpretació serien possibles.

Bibl.: BELTRÁN - VELAZA 1993.– VELAZA 1996, 321-322.

]nikan[

F.11.35,B-1

Castell de Sagunt

Seqüència mutilada i de molt difícil restitució.

Bibl.: GOZALBES 1993-94.– SILGO - GOZALBES 1996-97; VELAZA 2001, 642-644.

]nite

D.18.1,A-2

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

Final de paraula sense identificar, encara que no seria impossible que el final en **-te** fos el mateix sufix que trobem a la majoria de paraules que conformen aquesta línia de text.

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

]nki v.]iki.

]n̄m̄i

D.18.1,B-6

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

Lectura incompleta per a la qual FERRER proposa tres possibles restitucions:

ba]n̄m̄i (forma que apareix a D.18.1,A-2), **bi]n̄m̄i** (D.18.1,B-4 i 7) o bé **sa]n̄m̄i** (com a D.18.1,B-2).

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

]n̄msol̄r̄ka+tekaaba v. barete, ífe i oskaistire.

]olorse v.]ilorse.

]oosstotollki]

F.13.77

Castellet de Bernabé, Lliria

Inscripció excepcional que reporta un signari ibèric. SARRIÓN proposa que el penúltim signe equivalgui a una **e**, però creiem més probable que es tracti d'una repetició del signe anterior **l**.

Bibl.: SARRIÓN 2003, 364-366.

]ořsanike

G.23.1,4

Coimbra del Barranco Ancho, Jumilla

s. IV aC

Tal vegada nom personal mutilat format amb un segon element **řan** (variant de **san** (§7.99)) i sufixat amb **-ike**. Per al primer formant, hauríem de pensar en un formant antroponímic acabat en **-oř**, com és ara **aloř** (§7.9) **boř** (§7.46) **ikoř** (§7.60) o **řoř** (§7.108).

Bibl.: MUÑOZ 1990 (**Xrsaneke**).– PÉREZ VILATELA 1993; VELAZA 1996, 312.

lr

F.29.1

Torrelló del Boverot, Almazora

Lectura insegura d'un signe incomplet i que admetria, en realitat, altres lectures alternatives, com ara **a**, **te** o **ku**. Com que adoptem el canvi de sentit de lectura proposat per RODRÍGUEZ RAMOS, es tracta del final, i no pas de l'inici, d'una paraula sense identificar.

Bibl.: CLAUSELL - IZQUIERDO - ARASA 2000; VELAZA 2001a, 394-395; RODRÍGUEZ RAMOS 2001b, 281-290; VELAZA 2002b, 413.

]r̄ar+[

Aranguren (Navarra)

Cara A-1

¿mitjan anys 70 aC?

Tot i que la lectura és molt fragmentària, cal tenir en compte que la seqüència **-r̄ar-** gairebé sempre es correspon al final d'un nom personal acabat amb **-r̄** seguit d'un sufix **-ar** (cf., per exemple, **leis-tikeṛ-ar-mi** (B.7.17), **mlbe-biur-ar** (C.8.10,1/2) o **biur-tar-ar** (C.1.31)). De fet, dels 14 casos on trobem documentada aquesta seqüència, sols un (**itaṛartetaṛa** (F.9.7,A-5)) no admet una interpretació clara com a nom de persona. Així, doncs, estem en situació d'afirmar que és bastant probable que ens trobem davant d'un nom personal seguit d'un sufix **-ar**.

Bibl.: BELTRÁN - VELAZA 1993.– VELAZA 1996, 321-322.

]r̄ban

B.7.38,A-III,1

Pech Mahó

s. III aC

Lectura d'UNTERMANN d'un text palimpsest. Trobem la mateixa combinació de signes en el formant antroponímic **tar̄ban** (§7.116), encara que, en tractar-se d'una forma incompleta, altres interpretacions serien igualment possibles.

Bibl.: SOLIER - BARBOUETEAU 1988, 62-73.– UNTERMANN 1996, 103.

]r̄boś v.]r̄taś.

]ře

B.4.10,A.a-3

Montlaurès, Aude

Final de paraula mutilada. Potser podria correspondre a un sufix **e** (v. **-e**) o fins i tot **-ře** (§539), encara que moltes altres possibilitats són també possibles.

Bibl.: UNTERMANN 2002, 358-361.

]ře[

C.21.7,4

Castellet de Banyoles, Tivissa

Seqüència molt fragmentària i d'impossible restitució.

Bibl.: BENAGES 1990.– FARIA 1992-93, n. 3; UNTERMANN 1996, 101; VELAZA 1996, 314; PANOSA 1999, 47.7.

]ři[(B.9.21) v. **]ři[**.

]řkere

C.2.56,2

Puig de Sant Andreu, Ullastret

¿s. IV aC?

Podria ser que la seqüència provingués de la línia anterior del text. En aquest cas, obtindríem una forma **suiřkere**, en què possiblement convindria identificar el conegut formant onomàstic **biuř** (§7.43). Pel que fa al principi en **sui** no podem aportar paral·lels concloents, encara que podríem aventurar-nos a veure-hi una variant o abreviatura del formant onomàstic **suise** (§7.110). El final de la seqüència, d'altra banda, resulta ser de lectura bastant difícil.

Bibl.: CASAS - CODINA - MARAGALL - PRADO - UNTERMANN 2002 (**]ařtiker[**).– VELAZA 2004c, 325-326.

]rōka[

C.21.7,3

Castellet de Banyoles, Tivissa

Probablement es tracta d'una paraula relacionable amb el paradigma de **biteŕ** (v. **(b)iti(ŕ)/(b)ite(ŕ)**), que trobem representat en la forma de la línia anterior **banbite[** (C.21.7,2).

Bibl.: BENAGES 1990.– FARIA 1992-93, n. 3 (**banbiteŕoka**); UNTERMANN 1996, 101; VELAZA 1996, 314; PANOSA 1999, 47.7.

]rōkarmieoŕosubeta v. eŕokar, mie i oŕosubeta.**]rskaito[**

C.0.3,1

Procedència desconeguda

El signe 4 també podria ser **n**. Tot i que ens trobem davant d'una seqüència molt fragmentària i amb alguns signes de lectura insegura, no és descartable d'entrada que es tracti d'un nom personal el segon formant del qual acabaria amb **]rs** (¿potser **aŕs** (§7.15) o **tuŕs** (§7.132)?) sufixat amb **-ka** al qual seguiria una seqüència inidentificable.

Bibl.: VELAZA 1994, 23-28.– VELAZA 1996, 318; PANOSA 1999, 47.9.

]rskanto[v.]rskaito[.**]rtabir**

C.1.26,A-2

Fòrum romà d'Empúries, L'Escala

s. I aC

Potser part final d'un nom personal el segon element del qual podria ser **bir** (§7.41) i el primer probablement **ke]rta** (tal vegada variant de **keŕtaŕ** (§7.73)). Per FARIA, en canvi, l'últim formant seria **tabir**, que identifica també a **ŕaitabi** (A.35-6)).

Bibl.: AQUILUÉ - VELAZA 2001.– VELAZA 2001, 655-656; DE HOZ 2002; FARIA 2002a, 238; MAYER 2002, 195; VELAZA 2003b.

]rtaś

B.4.10,A.a-2

Montlaurès, Aude

Tot i que la paraula es troba mutilada pel començament, no hem de deixar de banda la possibilitat que ens trobem davant d'un nom personal amb un primer formant acabat en]r i un segon element taś (§7.118).

Bibl.: UNTERMANN 2002, 358-361.

]rti[

G.22.1,B-1

Pixòcol, Balones, Cocentaina

Segment mutilat i no valorable.

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1990.–VELAZA 1996, 316.

]ś+[

Aranguren (Navarra)

Cara B-6

¿mitjan anys 70 aC?

Seqüència molt mutilada d'anàlisi impossible.

Bibl.: BELTRÁN - VELAZA 1993.–VELAZA 1996, 321-322.

]sabaki[v.]sabakiti[.

]sabakiti[

G.22.1,A-7

Pixòcol, Balones, Cocentaina

Lectura dubtosa i incompleta per a la qual no disposem de paral·lels segurs.

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1990 (**]sabaki**).–SILGO 1994, 227.–VELAZA 1996, 316.

]śaban v.]+rba.

]śamibi

Olriols, Sant Esteve de la Llitera

¿275-175 aC?

Els editors del text proposen d'identificar una variant del formant antroponímic **śani** (cf. *Sanibelser* del Bronze d'Àscoli i també **sani** (§7.99)) al qual seguiria un element **bi** (aïllable també a **biurbi** (A.2) o **baidesbi** (C.2.3,A-3), pe exemple). També cal tenir en compte la possibilitat que **-bi**, més que no pas un sufix, sigui, en aquest cas, un formant antroponímic abreviat. V. **-bi**.

Bibl.: FERRER - GARCÉS 2005.

]san[---]ose

G.1.9,2

La Serreta, Alcoi

Seqüència bastant mutilada, cosa que en fa difícil la valoració. De tota manera, recordi's el formant antroponímic **san** (§7.99) i l'existència d'un sufix **-e**.

Bibl.: SILGO 1997a.– VELAZA 2001, 641-642.

]sbaiatilun

H.0.1,B.a-1

Procedència desconeguda

Lectura dubtosa en què només és possible de reconèixer amb certa seguretat l'element **ilun** (probable variant d'**iltun** (§7.62)).

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618; VELAZA 2001, 645-648.

]sbaka[

G.22.1,B-4

Pixòcol, Balones, Cocentina

Segment mutilat per tots dos extrems i no valorable.

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1990.– SILGO 1994, 229.– VELAZA 1996, 316.

]seiuns[

G.22.1,A-3

Pixòcol, Balones, Cocentaina

Seqüència mutilada d'interpretació insegura, encara que no pot ser descartada la presència del terme **iunstir** (v. **iunstir**), que podria ser que aparegués dos cops més en el mateix plom sota la forma **iuns[---]ka** (G.22.1,A-2) i **i]unstir** (G.22.1,A-4).

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1990.– VELAZA 1996, 316.

]siko

D.0.1,B-2

Procedència desconeguda

¿s. III aC?

Final de seqüència sense identificar per a la qual UNTERMANN proposa una interpretació com a nom personal format amb el sufix **-ko**. De tota manera, potser també cal recordar el formant antroponímic **siko** (§7.102). Possiblement l'element **en** que segueix és, en realitat, un sufix afegit a aquest nom personal, tot i la interpunció que els separa.

Bibl.: UNTERMANN 1989.– UNTERMANN 1996, 101; VELAZA 1996, 316; PANOSA 1999, 0.b.1; UNTERMANN 2001, 625; ORDUÑA 2006, 312-316.

]silunini][v.]silunini[.

]sinti[

G.22.1,A-5

Pixòcol, Balones, Cocentaina

Lectura molt fragmentària. No ha de ser descartada la presència d'un element onomàstic **inti** (§7.63).

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1990 (**]linti**).– VELAZA 1996, 316.

]sírtebenm+ v.]kaśírte i binmí.

]slki[

F.23.3

La Balaguera, La Pobla Tornesa

100-50 aC

Lectura molt dubtosa i no valorable.

Bibl.: ALLEPUZ 1996, 4.

]śn

B.7.38,A-I,3

Pech Mahó

s. III aC

Final de paraula sense identificar. No és impossible que **-n** sigui un sufix.

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 62-73.– SILGO 1994, 244.– UNTERMANN 1996, 103.

]snabetaneba[v.]a^uba^unebetane.

]śřiba[

B.7.38,A-I,1

Pech Mahó

s. III aC

El primer signe es troba lleugerament aïllat de la resta. Seqüència per a la qual no disposem de bons paral·lels en el lèxic ibèric. No és tampoc segur que la paraula sigui incompleta.

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 62-73.– SILGO 1994, 245.– UNTERMANN 1996, 103.

]suekate

D.18.1,C-3

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

El final, que podria correspondre a l'amalgama sufixal **-ka-te**, apareix diversos cops més a la peça: **bitirikate** (D.18.1,C-7), **efokate** (D.18.1,A-2), **iekate** (D.18.1,A-2) i **banikate** (D.18.1,A-2).

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

]suibiu

C.2.56,1

Puig de Sant Andreu, Ullastret

¿s. IV aC?

No és impossible que la seqüència segueixi a la línia següent del text. V. **]řkere**. Els editors llegeixen un primer signe **ba**, encara que després d'haver fet una autòpsia de la peça, sembla més oportú de considerar la marca com un cop fortuït, més que no pas com un traç voluntari de l'escriba.

Bibl.: CASAS - CODINA - MARAGALL - PRADO - UNTERMANN 2002 (**]basuibiu**).–
VELAZA 2004c, 325-326.

]susen+ur+s v. bar[---]m̄i i seneur̄ebas.

]takitin

G.22.1,A-4

Pixòcol, Balones, Cocentaina

El primer signe és dubtós. Si tenim en compte la presència de la paraula **]biteřokitin** (G.22.1,A-5) a la línia següent, no hem de descartar que es tracti del final d'una paraula del mateix paradigma.

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1990.– VELAZA 1996, 316.

]tal[---]i[---]ar

B.7.38,A-II,2

Pech Mahó

s. III aC

Lectura d'UNTERMANN d'un text palimpsest i bastant mutilat. El final en **-ar** potser es corresponguin amb el conegut sufix.

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 62-73.– UNTERMANN 1996, 103.

]tana

F.11.35,B-2

Castell de Sagunt

Lectura dubtosa i mutilada. No valorable.

Bibl.: GOZALBES 1993-94.– SILGO - GOZALBES 1996-97; VELAZA 2001, 642-644.

]taner+ine

D.13.1,2

Monteró, Camarasa

Encara que la seqüència sigui incompleta pel principi, potser és possible de reconèixer-hi el formant antroponímic **betan** (§7.36), que apareix sufixat amb **-er** a **benebetaner** (F.13.12,B i F.13.28).

Bibl.: UNTERMANN 1996, 91.

]tautan[

G.24.3

El Amarejo, Bonete

Text molt mutilat i sense paral·lels esclaridors. Podria ser que hi hagués una interpunció just davant del primer signe.

Bibl.: BRONCANO 1989, n. 3.– SILGO 1994, 131.– FARIA 1992-93, n. 6.

]te

D.18.1,B-2

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

Podria ser que es tractés d'un sufix referit a **oñosubeta** (D18.1,B-1), de la línia anterior.

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

]te

D.18.1,B-7

La Joncosa, Jorba

150-100 aC

Tot i que la seqüència és incompleta pel principi, és probable que ens trobem, un cop més, davant del conegut sufix **-te**.

Bibl.: PANOSA 2002.– FERRER (e.p.).

]tebati[

B.7.38,A-II,6

Pech Mahó

s. III aC

Lectura d'UNTERMANN d'un text palimpsest. Seqüència incompleta de difícil restitució i interpretació.

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 62-73.– UNTERMANN 1996, 103.

]teeřokaminiřersanmí v. te, eřokamí, bamířer, sanmí.

]teibalesaika

Procedència desconeguda

Plom 2 Cara B-1

El final coincideix amb el de **balesaika** (Plom 1 Cara A-1), tot i que la lectura és dubtosa.

Bibl.: VELAZA 2004a.

]teńr

C.30.2

Cadira del Bisbe, Premià de Dalt

¿s. IV-II aC?

Seqüència de lectura insegura i sense paral·lels. Es publica sense suport gràfic.

Bibl.: PANOSA 2001, n. 9.1.– FARIA 2002, 133.

]ten++akaribetainei v.]bitebarńmi, akari i betainei.

]tetena[

G.22.1,A-3

Pixòcol, Balones, Cocentina

Lectura incompleta sense paral·lels segurs.

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1990.– VELAZA 1996, 316; SILGO 1994, 134.

]tia[

C.3.6

Mas Castellar, Pontós

225-200 aC

Lectura poc segura. Potser marca de propietat.

Bibl.: PANOSA 2001, n. 7.2.

]tie v.]tiki[.

]tiesnitíratan v.]tienbanitíran.

]tiki[

L'Aubereda, Sant Martí de Tous (Barcelona)

s. II-I aC

El segon signe també podria ser **e (]tie)**. Si la lectura correcta fos efectivament **]tiki[** es presentaria la possibilitat de reconstruir **]tiki[r**, amb la qual cosa obtindríem el formant antroponímic **tikirs** (§7.126). ¿Inscripció de propietat?

Bibl.: PANOSA 1993b, n. 23.1.– PANOSA 1999, 58.1.

]tili

C.1.35,3

Empúries, L'Escala

¿s. I aC?

Seqüència per a la qual no disposem de paral·lels clars en el lèxic ibèric actual.

En tot cas, tal vegada calgui entendre **-i** com un sufix afegit a un element que acabaria en **-til** (cf. *]dilai* (F.11.34,1)).

Bibl.: AQUILUÉ - VELAZA (e.p).

]tíma v.]íma.

]tímr v.]íma.

/tin

C.1.24,A-1

Empúries, L'Escala

225-175 aC

Probablement cal restituir **nei|tin**. Observi's que la paraula següent, separada d'aquesta per interpunció, és **iunstir**. Per la problemàtica que representa aquesta seqüència de freqüent documentació v. **neitiniunstir**.

Bibl.: SANMARTÍ 1988 (**|tin**).– UNTERMANN 1996, 86-93; PANOSA 1999, n. 10.30; UNTERMANN 2001, 619; ORDUÑA 2006, 271-284.

]tin

G.22.1,A-6

Pixòcol, Balones, Cocentina

Final de paraula sense identificar.

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1990.– SILGO 1994, 81.– VELAZA 1996, 316.

]tin[

F.11.40,1

Sagunt

Inscripció mutilada, encara que podria ser completa pel final, i no valorable.

Recordi's, tanmateix, l'existència del freqüent formant antroponímic **atin** (§7.19).

Bibl.: ROCA 1984, 57.

]tírm v. tarti[.

]tírta v. tarti[.

]tírte

G.22.1,A-2

Pixòcol, Balones, Cocentaina

Si tenim en compte que la paraula següent pot ser restituïda com a **iuns[tiri]ka** (G.22.1,A-2), és possible que la seqüència hagi de ser interpretada com un nom personal mutilat (presumiblement format amb un segon element **iltír** (§7.61)) sufixat amb **-te**.

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1990.–VELAZA 1996, 316.

]títaki| v.]kitau|.**]títu+ś**

Aranguren (Navarra)

Cara B-2

¿mitjan anys 70 aC?

Tot i els greus problemes de lectura, no és impossible que l'element final es tracti, un cop més, del formant antroponímic **tuś** (§7.46), que trobem dues vegades més a l'altra cara del mateix bronze (cf. **]tuś** (Cara A-3) i **]rśka+** (Cara A-5)). Si així fos, a l'espai perdut seria necessari de suplir-hi un formant antroponímic acabat en **-ti**: ¿**aiti** (§7.5), **inti** (§7.63) o **ulti** (§7.136)?

Bibl.: BELTRÁN - VELAZA 1993.–VELAZA 1996, 321-322.

]to| (G.22.1,A-2) v.]to[---]n.**]to[---]n**

G.22.1,A-2

Pixòcol, Balones, Cocentaina

Lectura molt mutilada, no valorable.

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1990 (**]to|**).–VELAZA 1996, 316.**]toke v.]tor.**

[tol]

Pla de les sitges del Camaró, La Torre de Claramunt (Barcelona)

Lectura molt dubtosa. No valorable.

Bibl.: PANOSA 1993b, n. 24.1.– PANOSA 1999, 59.1.

[tor]

C.21.6,B-4

Castellet de Banyoles, Tivissa

L'últim signe, dubtós, podria ser també **ke**, encara que el final en **tor** oferiria més bons paral·lels. Sigui com sigui, final de paraula sense identificar.

Bibl.: BENAGES 1990.– FARIA 1992-93, n. 1; UNTERMANN 1996, 100; VELAZA 1996, 317; PANOSA 1999, 47.6; ORDUÑA 2006, 298-302.

[tu]

F.23.7,A-1

La Balaguera, La Pobla Tornesa

Lectura molt dubtosa no valorable.

Bibl.: ALLEPUZ 1996, 6.– VELAZA 2001, 642.

[tuekar̥te̥eibo] v. [tuekar̥te̥eita].

[tuekar̥te̥eita]

B.7.38,A-I,5

Pech Mahó

s. III aC

Encara que UNTERMANN llegeix **[tuekar̥te̥eibo]**, sembla convenient corregir l'últim signe en **ta**. SOLIER - BARBOUETEAU, d'altra banda, consideren preferible una lectura **konte ekḁr̥ kḁeiboti̥s̥**. En tot cas, la seqüència resulta de segmentació i interpretació poc clares. Això no obstant, si prenguéssim en consideració un radical **ekḁr̥** (cf. **ekḁriu** (F.6.1,2)) potser podríem aïllar el primer signe **tu** de la resta i considerar-lo un sufix del fragment perdut pel principi.

Bibl.: SOLIER - BARBOUETEAU 1988, 62-73.– SILGO 1994, 154 i 102.– UNTERMANN 1996, 103.

]tunkiakirtiki v.]tunkirkiatiki[.

]tunkirkiatiki[

F.23.8,2

La Balaguera, La Pobla Tornesa

Seqüència de lectura dubtosa i anàlisi incerta. La lectura de FARIA **]tunkiakirtiki** permet aïllar el nom personal **akirtiki**, compost amb els formants antroponímics **akir** (§7.7) i **tiki** (§7.127).

Bibl.: ALLEPUZ 1996, 6; VELAZA 2001, 642; FARIA 2002a, 234 (**]tunkiakirtiki**); FARIA 2003, 211-212; FARIA 2003a, 314.

]tuřfoata

D.6.3

El Molí d'Espígol, Tornabous

250-200 aC

Seqüència de lectura i segmentació insegures.

Bibl.: CURA 1993.– PANOSA 2005, n. 3.2.

]tuřś

Aranguren (Navarra)

Cara A-3

¿mitjan anys 70 aC?

Tot i que la forma es troba mutilada pel principi, és força probable que es tracti d'un nom personal format amb l'element **tuřś** (§7.132), que aquí, per primera vegada, trobem ocupant la segona posició del compost. La presència en aquesta línia d'aquest element potser faria factible de restituir també el formant **tuřś** en dues ocasions més dins del mateix text: d'una banda, a **] +řśka+[** (Cara A-5) i, de l'altra, a **]titu+ś** (Cara B-2).

Bibl.: BELTRÁN - VELAZA 1993.– VELAZA 1996, 321-322.

]u

G.24.4

El Amarejo, Bonete

Final de paraula sense identificar.

Bibl.: BRONCANO 1989.

luakun

Pol·lèntia, Alcúdia (Mallorca)

La lectura no és segura: potser també seria possible **]+lakun[**. Seqüència per a la qual no disposem de paral·lels esclaridors. Observi's, d'altra banda, que la **u** rarament va seguida de vocal en ibèric (els casos documentats gairebé sempre són explicables com a contacte secundari o bé com a manlleus d'altres llengües); així, doncs, la lectura **]+lakun** presentaria l'avantatge de reportar un possible formant antroponímic **lakun** (cf. **lakunmiltirte** (F.9.7,B-4)) o **laku** (§7.83). DE HOZ, per la seva banda, considera que es tracta més aviat d'un grafit llatí.

Bibl.: VELAZA 1993.–VELAZA 1996, 329; DE HOZ 1998a.

]ue (G.23.1,3) v. **/ke**.

]uistirika v. **]unstirika**.

luketin

H.0.1,B.a-2

Procedència desconeguda

No és impossible que la lectura correcta sigui en realitat **jurtin**. Si així fos, podríem recordar l'element **ortin** o **orfin**, que, tot i funcionar freqüentment com a formant onomàstic (§7.95), en alguns casos admetria millor una interpretació com a nom comú (cf. **orfine** (F.20.1,A-II,10), **orfin** (F.20.2,A-II,9) i potser també **orftibanben** (F.20.2,B-8)). Si la lectura correcta fos, en canvi, la proposada per UNTERMANN (**luketin**) no hauríem de descartar que es tractés del final d'una paraula del paradigma, força representat en aquest text, de **(b)ite(r)** (com, per exemple, **bitef]uketin**, forma que recordaria **basbitefoketine** (F.9.7,B-2)). Aquesta anàlisi, tanmateix, toparia amb l'inconvenient que la paraula que segueix (**bitefokan** (H.0.1,B.a-2)) forma part precisament d'aquest paradigma. Una altra proposta interpretativa passaria per identificar un segment de caràcter onomàstic (amb paral·lels com ara **tilešketin**] (C.7.14) i, potser, **ikušketinar** (B.1.270 i B.1.271)).

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618; VELAZA 2001, 645-648.

]uko[

F.11.40,1

Sagunt

Inscripció mutilada, encara que podria ser completa pel final. No valorable.

Bibl.: ROCA 1984, 57.

]ulafe

H.0.1,A.a-3

Procedència desconeguda

La seqüència podria estar completa pel principi, i ser la continuació del fragment de text perdut de la línia anterior. En conseqüència, es fa impossible de determinar quina n'és l'estructura i la interpretació.

Bibl.: UNTERMANN 1998.– UNTERMANN 2001, 617-618; VELAZA 2001, 645-648.

]ultibeikate

C.21.6,B-3

Castellet de Banyoles, Tivissa

Possiblement nom personal format pels elements **ulti** (§7.136) i **bei** i sufixat amb l'amalgama **-ka-te**. De tota manera, atès que un formant **bei** no disposaria de paral·lels, tampoc no descartem que la segmentació pugui ser **]ulti-beika-te**, on un segon element **beika** podria ser considerat variant de **beike** (cf. **aurunibeikeai** (F.6.1,1), **astebeikeaie** (F.6.1,2) i **unibeikeai** (F.9.5,4)). En aquest cas, trobaríem una estructura NP-**te+salir** que, segons com, potser també podríem identificar a la línia anterior del text (v. **]kianaiunortinite** (C.21.6,B-2)).

Bibl.: BENAGES 1990.– SILGO 1994, 250.– FARIA 1992-93, n. 1; VELAZA 1996, 317; UNTERMANN 1996, 100; PANOSA 1999, 47.6; UNTERMANN 2001, 625; ORDUÑA 2006, 298-302.

]unstirika

F.11.35,A-3

Castell de Sagunt

Tot i que el segon signe documentat sembla ser **i**, és altament probable que haguem de considerar-ho un lapsus de l'escriba en lloc d'**n**. De la mateixa manera, és pràcticament segura una restitució de l'inici de la paraula com a **i]unstirika**. V. **iunstir**, aquí sufixat amb **-ika** (cf. **iunstirika** (F.9.7,B-3) i **iunstirika** (C.1.24,B-4)).

Bibl.: GOZALBES 1993-94.– SILGO - GOZALBES 1996-97 (**juistirika**); VELAZA 2001, 642-644.

*]ur[**b**]iloske[v.]i[**r**]iloske[.*

]urtin v.]uketin.

]utamrteba

C.40.1

Can Feu, Sant Quirze del Vallès

100-75 aC

Lectura dubtosa i de difícil anàlisi d'una estampilla, conservada sols per la part inferior, i que probablement és la mateixa que trobem a C.40.2, conservada sols per la part de dalt. Tant els dos primers signes com l'últim queden separats de la resta per la decoració de l'estampilla.

Bibl.: CARBONELL - FOLCH - MARTÍNEZ 1990.– PANOSA 2001, n. 11.1.

]uteska

C.21.6,B-1

Castellet de Banyoles, Tivissa

El primer signe és dubtós. Final de paraula per a la qual no disposem de bons paral·lels, encara que cal remarcar que acaba igual que la següent **erkaikiśoka** (C.21.6,B-1) i que totes dues podrien anar sufixades amb **-ka**.

Bibl.: BENAGES 1990.– SILGO 1994, 249.– FARIA 1992-93, n. 1; UNTERMANN 1996, 100; VELAZA 1996, 317; PANOSA 1999, 47.6; ORDUÑA 2006, 298-302.

]utin

C.1.35,2

Empúries, L'Escala

¿s. I aC?

Malgrat la mutilació de la paraula, és possible que ens trobem davant d'un element onomàstic del tipus **ta]utin** (§7.120).

Bibl.: AQUILUÉ - VELAZA (e.p).

+[--]eése

C.8.13,A-2

Puig Castellar, Santa Coloma de Gramenet

¿s. III aC?

Seqüència molt mutilada. Potser final de nom personal sufixat amb **-e**.

Bibl.: VELAZA 2003c; VELAZA 2004c, 326-327.

+++n

D.13.1,2

Monteró, Camarasa

Seqüència molt mutilada i inidentificable.

Bibl.: UNTERMANN 1996, 91.

+++tulku

C.8.3

Badalona

Lectura pendent de confirmació i que cal prendre amb precaució.

Bibl.: VELAZA 1996, 314-315.

++ebírskas[

B.3.2,2

Gruissan

100-70 aC

Seqüència segmentable en **ebír-skas**, si prenem en consideració els paral·lels amb què compta l'element **ebír** (cf. **ebírteekiar** (F.13.3,6) i **ebírkiśaleibekitekiar+[** (F.13.4)).

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 85-91.– SILGO 1994, 153.– UNTERMANN 1996, 96-97; ORDUÑA 2006, 240-245.

++f_{rn}o

A.6

218-180 aC

Llegenda monetal molt fragmentària i d'interpretació insegura. Tot i que VILLARONGA relaciona la llegenda amb les de **ba_rkno**, DE HOZ no descarta que es tracti, en realitat, d'una inscripció sense sentit.

Bibl.: VILLARONGA 1994, 52 n.95A (**ba_rkno**).– DE HOZ 1995, grup A; GARCÍA-BELLIDO - BLÁZQUEZ 2001, 204.

+arnukikeba[---]l

Abrigo Burgal, Siete Aguas (València)

Línia 1

Lectura molt mutilada i insegura, sobretot per la part fina. L'anàlisi en resulta pràcticament impossible.

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1996-97.– VELAZA 2001, 649-650.

+baki+r

C.1.24,B-1

Empúries, L'Escala

225-175 aC

Lectura dubtosa i mutilada de difícil anàlisi.

Bibl.: SANMARTÍ 1988 (**i[ke]bate[ka]r**).– UNTERMANN 1996, 86-93; UNTERMANN 2001, 625 i 626; PANOSA 1999, n. 10.30; ORDUÑA 2006, 271-284.

+kose

A.6

218-180 aC

Llegenda monetal de lectura i interpretació insegures.

Bibl.: VILLARONGA 1994, 52 n. 102 (**tikose**).– DE HOZ 1995, grup F.

+laś+a

A.6

218-180 aC

Llegenda monetal mutilada i d'interpretació insegura.

Bibl.: VILLARONGA 1994, 50 n. 89.– DE HOZ 1995, grup F.

+śkun

B.23.16,2

Roca Gassiot, Ossejà

Lectura molt dubtosa i, per tant, no valorable.

Bibl.: CAMPAJÓ - UNTERMANN 1991, n. 11.– CAMPAJÓ - UNTERMANN 1993; PANOSA 1999, n. 3.7.

+**tuřuta**+ v. *idurudar*.

EXPRESSIONS NUMERALS

atagerstiri rritina

B.23.16,3

Roca Gassiot, Ossejà

Seqüència d'anàlisi insegura. De tota manera, sembla factible la identificació d'un nom personal *atager* constituït per un formant antroponímic **ata(n)** (§7.18) i un altre **taker** (§7.111). Cf. també la forma d'aquest mateix text *tiri rriti* (B.23.16,2), potser una expressió numeral.

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, n. 11.- SILGO 1994, 24.- CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1993; PANOSA 1999, n. 3.7.

babata

D.16.1

Els Cortals, Cervera

Podria ser que els tres signes no tinguessin un valor fonètic sinó que es tractés d'una seqüència de numerals **XII**.

Bibl.: LAFUENTE - LÓPEZ 1987.- PANOSA 2001, n. 4.1.

baikar

C.9.2

Montjuïc, Barcelona

s. IV aC

Lectura insegura, sobretot pel que fa als signes primer i últim. PANOSA proposa també la lectura **baikāII**. Segons aquesta mateixa autora, en aquest cas i en el de **baikar** (B.1.1) podríem trobar-nos davant d'un nom personal abreviat. De tota manera, cal destacar que la paraula **baikar** pot funcionar també com una paraula del lèxic comú (v. **baikar**).

Bibl.: PANOSA 1993b, n. 12.1.– UNTERMANN 2001, 624.– PANOSA 1999, n. 21.6.

baṃbaketi+

D.16.1

Els Cortals, Cervera

¿75-50 aC?

PANOSA proposa que es tracti d'una seqüència de numerals.

Bibl.: LAFUENTE - LÓPEZ 1987.– PANOSA 2001, n. 4.1.

e IIIII

C.8.13,A.1

Puig Castellar, Santa Coloma de Gramenet

¿s. III aC?

Expressió numeral que possiblement quantifica la paraula veïna, acabada amb **-ir** i que, pel context numeral on s'insereix i el tipus de plom sobre el qual es troba inscrita, podria ser restituïda com a **[śal]ir**.

Bibl.: VELAZA 2003c; VELAZA 2004c, 326-327.

elṃntitiaē

B.23.9

Roca Clément, Ossejà

Segons UNTERMANN, la repetició de signes suggereix que es tracti d'una expressió numeral.

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, 7f.– SILGO 1994, 162.– CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1993; PANOSA 1999, n. 3.3.f.

erím

C.21.9

Castellet de Banyoles

s. III aC

La lectura resulta molt dubtosa: també serien possibles **iki**, **llka** o **ska**. PANOSA proposa que es tracti d'una seqüència de numerals.

Bibl.: ASENSIO - CELA - FERRER 1996, 2.6 i 3.3.– PANOSA 2001, n. 14.1.

erirtan

C.27.1,3

Civit

¿150 - 50 aC?

No és evident que es tracti d'una seqüència completa, ja que podria continuar en la forma següent **aóra** (C.27.1,4). D'altra banda, l'anàlisi resulta insegura: la seqüència **erir** només té un paral·lel acceptable, encara que de lectura insegura, a **eriri+** (F.11.13,3), on apareix just darrere d'una seqüència de numerals dins d'un formulari possiblement sepulcral. En aquesta situació, no és impossible que la seqüència **tan** revesteixi també un caràcter numeral.

Bibl.: VELAZA 1993c.– UNTERMANN 1995, 248-249; VELAZA 1996, 323; PANOSA 1999, 60.1; SILGO 2005; UNTERMANN 2002b, 2.4.

II

F.9.11,B-2

La Punta d'Orlell, Vall d'Uixó

Possible expressió numeral en un text de lectura molt dubtosa.

Bibl.: SILGO 1989, 833.

III

G.20.1,2

Gandia

Expressió numeral que va precedida per **jisa+ltia**.

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1992b.– SILGO 1994, 186.– UNTERMANN 1996, 101; VELAZA 1996, 315.

ilurárgifenV

F.11.34,2

Sagunt

No queda clar que l'últim signe hagi de ser interpretat com a part integrant de la seqüència, sinó potser com una forma independent susceptible de ser entesa com a numeral (**V**). En aquest cas, ens trobaríem amb l'estructura NP-**en**+numeral (cf., per exemple, **koñasífen eΠ** (C.0.1,1)).

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1991.– SILGO 1994, 181.– PÉREZ VILATELA 1991; PÉREZ VILATELA 1993; VELAZA 1996, 313; UNTERMANN 1996, 101.

keíIIIrteki+lr

F.0.3,4/5

Procedència desconeguda

Lectura poc fiable. Cas que fos la correcta, inclouria sens dubte els numerals **III** al costat dels quals tal vegada caldria esperar trobar l'expressió del concepte mesurable. Sigui com sigui, cal prendre's la lectura i, per tant, doncs, també la interpretació que se'n deriva amb molta cautela.

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1993 (**ketelIIIrteki+lr**).– VELAZA 1996, 315.

kokois

B.7.38,A-I,6

Pech Mahó

s. III aC

Seqüència sense bons paral·lels. La repetició del signe **ko** sembla funcionar en algunes ocasions com a numeral (cf. **tagokogi** (C.3.3) o **kokoñi** (B.3.2,4)).

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 62-73.– UNTERMANN 1996, 103.

kokomí

B.3.2,4

Gruissan

100-70 aC

Probablement tercera expressió numeral que apareix al text (cf. **V seike** i **V ikeriti** (B.3.2,3)). SOLIER - BARBOUTEAU prefereixen interpretar el final en **-mí** com un sufix, encara que no descarten tampoc que **V** no tingui valor fonètic, sinó que es tracti senzillament d'un numeral i que el signe **i** sigui, en realitat, l'inici de la paraula següent **akila** (B.3.2,4).

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 85-91.– SILGO 1994, 72.– UNTERMANN 1996, 96-97; ORDUÑA 2006, 240-245.

oIII

C.21.10,2

Castellet de Banyoles, Tivissa

s. III aC

Expressió numeral que segueix la paraula **śalir**. No podem determinar si el primer signe **o** té ja un valor de numeral o si, en canvi, representa l'abreviatura d'algun terme mesurable.

Bibl.: ASENSIO - MIRÓ - SANMARTÍ - VELAZA 2003.– ORDUÑA 2006, 309-311.

sbu

G.21.1,3

Camí del Molí, Terrateig

¿s. I aC?

Lectura dubtosa. No és impossible que es tracti, en realitat, d'una expressió numeral.

Bibl.: FLETCHER - GISBERT 1994.– VELAZA 1996, 325; UNTERMANN 2002b, 2.4.

tagokogi

C.3.3

Pontós

¿IV-III aC?

Lectura molt insegura i potser incompleta. Seqüència sense paral·lels segurs, que per la tipologia de la peça esperariem que fos un nom personal. Tanmateix, no hem de descartar que es tracti d'una seqüència de numerals.

Bibl.: PANOSA 1993b, n. 2.1.– PANOSA 1999, n. 8.4.

titiṛm̄

B.23.16,2

Roca Gassiot, Ossejà

Forma que es repeteix en el mateix text dins de la seqüència *atagerstitiṛm̄tina* (B.23.16,3). No és descartable que amagui una expressió numeral.

Bibl.: CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991, n. 11.– SILGO 1994, 142.– CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1993; PANOSA 1999, n. 3.7.

tubiII

L'Olivet d'en Pujol, Viladamat (Girona)

És possible que es tracti d'una inscripció grega més que no ibèrica (indicació de DE HOZ). tota manera, no seria tampoc impossible que es tractés d'un sufix **-u**.

Bibl.: FLETCHER - SILGO 1991.– SILGO 1994, 252.– PÉREZ VILATELA 1991; PÉREZ VILATELA 1993; VELAZA 1996, 313; UNTERMANN Trobaríem paral·lels a **tubiII** (B.8.9,A), **tubiII** (B.8.10).

Bibl.: CASAS 1989, 39-40 fig. 22.– PANOSA 1999, n. 9.1.

urkaboloiV

F.11.34,3

Sagunt

Cal prendre en consideració la possibilitat que l'últim signe sigui independent, ja que semblen intuir-se dues interpuncions que l'aïllen de la resta.. Si així fos, podria tractar-se d'un numeral **V**, el mateix que podríem identificar a *ilurarágirenV* (F.11.34,2), del mateix text. De 1996, 101.

V

B.3.2,3

Gruissan

100-70 aC

Expressió numeral que apareix dues vegades a la mateixa línia.

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 85-91.– UNTERMANN 1996, 96-97; ORDUÑA 2006, 240-245.

V

B.3.2,3

Gruissan

100-70 aC

Probable expressió numeral que apareix dues vegades a la mateixa línia: una davant de la paraula **seiki** i l'altra davant de **ikeriti**. En tot dos casos és possible que ens trobem davant d'un nom de persona. En el mateix text hi torna a haver una referència numeral al principi de la línia 4 (**kokoíni** (B.3.2,4)).

Bibl.: SOLIER - BARBOUTEAU 1988, 85-91.– SILGO 1994, 174.– UNTERMANN 1996, 96-97; ORDUÑA 2006, 240-245.

XCXC

G.23.1,3

Coimbra del Barranco Ancho, Jumilla

s. IV aC

Expressió numeral que trobem repetida a les dues línies següents del text.

Bibl.: MUÑOZ 1990.– PÉREZ VILATELA 1993; VELAZA 1996, 312.

XCXC

G.23.1,4

Coimbra del Barranco Ancho, Jumilla

s. IV aC

Expressió numeral que apareix repetida a la línia següent i anterior del text.

Bibl.: MUÑOZ 1990.– PÉREZ VILATELA 1993; VELAZA 1996, 312.

XCXC

G.23.1,5

Coimbra del Barranco Ancho, Jumilla

s. IV aC

Expressió numeral que apareix repetida a les dues línies anteriors del text.

Bibl.: MUÑOZ 1990.– PÉREZ VILATELA 1993; VELAZA 1996, 312.

lebakasbi IIII

E.12.7

El Tiro de Cañón, Alcañiz

La part final de la seqüència correspon sens dubte a un expressió numeral. El començament planteja problemes de lectura i no admet, en canvi, una interpretació segura.

Bibl.: GASCA - FLETCHER 1989-90.

ANNEXOS

1

PRESENTACIÓ DEL MATERIAL

ZONA B

Ensérune:

Làmina de plom que aparegué enroscada i que mesura 171 mm de llargada per 51 mm d'amplada. El text (B.1.373) és complet i consta de 6 línies, totes llegibles en haver estat incises en profunditat. El sistema de notació usat és el nord-oriental en la seva variant dual i amb ús d'interpuncions. Presenta, a més, la peculiaritat d'ús d'un signe encara no desxifrat en forma d'espiga que he transcrit com a **Y** i que podria ser una variant de **bo**. Pel que fa a la cronologia, tot i que la peça fou trobada fora del perímetre fortificat, en un espai que sembla haver estat ocupat del s. III a l'I aC, els editors no troben arguments suficients per proposar una hipotètica datació de la peça. Publicació a càrrec de SOLIER - BARBOUTEAU 1988.

Gruissan:

Plom inscrit (B.3.2) en mal estat de conservació, sobretot de la meitat cap a la banda dreta. La làmina, que mesura 183 mm màxims de llargada per 75 mm d'amplada, presenta 7 línies de text en signari nord-oriental. No sembla que es faci ús de la interpunció, tot i l'aparició d'alguns punts isolats, que els editors interpreten com a irregularitats del material. La làmina, de naturalesa rígida, no va ser ni doblegada ni enroscada, motiu pel qual els editors formulen la hipòtesi que es trobés clavada sobre una fusta. SOLIER - BARBOUTEAU 1988, editors de la peça, la daten al primer terç del s. I aC.

Montlaurès:

- Petita làmina de plom (B.4.10) que aparegué enrotllada i que sembla correspondre a un extrem d'una làmina més gran. El fragment conservat fa entre 26 i 30 mm d'amplada i 78 mm de llargada i està inscrit per totes dues cares, tot i que la que anomenem cara B resulta gairebé totalment il·legible. Pel que fa a la cara A, hi trobem el final d'un text disposat en tres línies, separat de tres probables noms personals mitjançant una barra horitzontal. Pel que fa a l'escriptura, es fa ús del signari nord-oriental, plausiblement en la subvariant dual, encara que, tot i l'aparició de diversos signes amb un traç afegit, no hi ha cap oposició evident en la sèrie d'oclusives. Així, doncs, l'ús del dual és probable però no queda del tot garantit. Untermann posa de manifest, d'altra banda, que la forma de les lletres coincideix amb les del gran plom d'Ullastret (C.2.3), datable entre el 225-175 aC. L'editor, però, no precisa la cronologia de la peça. Publicació a càrrec d'Untermann 2002.

Pech Mahó:

- Plom VI (segons SOLIER - BARBOUTEAU 1988) o V (segons UNTERMANN) (B.7.38): 5 fragments en mal estat que confegeixen la part inferior d'una plaqueta, que havia estat plegada, i no pas enrotllada. La peça fa 93 mm de llarg i 65 mm d'ample. El text corre al llarg de 9 línies a la cara interior i una línia a l'exterior, que resultava visible un cop plegat el plom i que aparentment va ser escrita per la mateixa mà que el text principal. La lectura del document resulta complicada no sols pel mal estat de conservació del text sinó també per la manca d'ús d'interpuncions i perquè es tracta d'una peça palimpsesta. El sistema d'escriptura emprat és el nord-oriental, probablement en la varietat dual, tal com ho indicaria l'aparició d'alguns signes en la seva variant tant complexa com simple. Malgrat tot, les múltiples dificultats en la lectura, d'una banda, i un dibuix potser no prou precís de la peça com a únic suport per a la transcripció fan que hagi considerat més prudent de reportar el text sense especificar la sonoritat o sordesa en la sèrie d'oclusives. Així doncs, he seguit principalment la lectura del text feta per Untermann pel fet que permet, d'altra banda, la identificació de formes més sòlides en el text esborrat, i, de l'altra perquè, aquest autor té en compte un text primitiu que no s'afigura en el dibuix proporcionat a l'*editio princeps*. Els

editors daten la peça del segle III aC a partir de l'estratigrafia i del context ceràmic en què aparegué el plom en qüestió.

Elna, Rosselló:

- Base d'escif àtic amb grafit ibèric (B.9.18) en signari nord-oriental i datable a la primera meitat del segle IV aC. Publicat per CURA 1987.
- Base de pàtera campaniana A amb grafit en signari nord-oriental i de forma circular sobre la base externa (B.9.19). El suport és datable a la segona meitat del segle II aC. Publicat per CURA 1987.
- Fragment de gerreta de ceràmica grisa amb dos signes esgrafiats en signari nord-oriental (B.9.20). Publicació de CURA 1987.
- Coll d'una gerreta de ceràmica grisa amb inscripció incisa en signes nord-orientals i molt mutilada (B.9.21). Publicat per CURA 1987.

Cruzy, Ensérune:

- Bloc de pedra (B.11.1) aproximadament rectangular (40 cm per 25 cm) de funcionalitat desconeguda. La disposició del text és poc acurada i el traçat dels signes no sembla propi d'una inscripció monumental, sinó que recorda més aviat el dels grafitos. El text es troba inscrit al llarg de tres línies completes i el signari és el nord-oriental amb la variant dual. Els editors daten la peça s. III aC per raons paleogràfiques. Publicació de Valdeyron 1999 amb comentari lingüístic d'Untermann

Sant Feliu de Llo:

- Fragment d'una gerreta de ceràmica ibèrica grisa amb tres signes inscrits en signari nord-oriental (B.21.1). El sentit de la lectura és insegur. Primera edició a càrrec de RACOULLE 1978, que data la peça, a partir del conjunt de materials amb què es trobà, entre el segle II i primera meitat del s. I aC.

Ossejà :

- Inscripcions rupestres publicades per UNTERMANN 1991:
  - B.23.2 i B.23.3 són tres línies seguides però, en ser el *ductus* de la primera diferent del de les altres, UNTERMANN les considera

independents. En tots dos casos el signari és el nord-oriental, usat a B.23.3 en la modalitat dual.

- B.23.4: inscripció de 12 signes, tot i que els quatre últims són visiblement més grossos i estan una mica aïllats de la resta. Ús del signari nord-oriental
- B.23.5 i B.23.6: inscripcions que van seguides una al costat de l'altra i que, de fet, potser cal llegir com si es tractés d'una de sola. El signari usat és el nord-oriental, en el qual s'ha corregit **bo1** per **ta**.
- B.23.7: seqüència de 6 signes en signari nord-oriental, dos dels quals han estat corregits de **bo1** a **ta**.
- B.23.8 i B.23.9: inscripcions seguides una al costat de l'altra en signari nord-oriental.
- B.23.10: seqüència llarga que UNTERMANN divideix en dues parts basant-se en el gir de 90° de la línia d'escriptura. Signari nord-oriental.
- B.23.11 i B.23.12: inscripcions que es troben seguides però escrites amb una mòdul de lletra molt diferent. Signari nord-oriental.
- B.23.13: inscripció en dues línies amb una mateixa paraula repetida. Signari nord-oriental.
- B.23.14: inscripció en 4 línies. Signes molt clars que UNTERMANN considera molt semblants als dels grans ploms de Iàtova. Signari nord-oriental.
- B.23.15: inscripció que corre al llarg de tres línies amb una escriptura que UNTERMANN equipara a la de la regió valenciana. Signari nord-oriental.
- B.23.16: quatre línies bastant desiguals pel que fa al *ductus* i la grandària dels signes. UNTERMANN considera que la inscripció ha estat traçada per almenys tres mans diferents, però que totes segueixen l'estil arcaic de la costa catalana. Signari nord-oriental en subvariant dual.
- B.23.17: inscripció de caràcters grans que corren al llarg d'una sola línia el final de la qual resulta de lectura molt dubtosa. El signari usat és el nord-oriental, que acceptaria molt probablement

una lectura segons l'ús del dual, tot i que, com que no hi ha cap dualitat evident, ha estat transcrit sense fer distinció entre les oclusives sordes i sonores.

- B.23.18: inscripció amb signes bastant clars que ocupa una línia. Signari nord-oriental.
- B.23.19: inscripció de tres signes grossos i ben en signari nord-oriental.
- B.23.20: seqüència dividida per la meitat per una barra vertical, que podria funcionar com a separador. Signari nord-oriental.
- B.23.21: text de 3 línies de lectura difícil en signari nord-oriental.
- Inscripció rupestre publicada per ABELANET 1976 i que consta de 5 signes nord-orientals traçats clarament als quals segueixen altres caràcters no llegibles. Cronologia indeterminada.

Guils de Cerdanya:

- Inscripcions rupestres publicades per UNTERMANN 1991:
  - B.25.1: signes de dimensió considerable i lectura insegura en signari nord-oriental.
  - B.25.2: signes bastant grans i de traçat clar en signari nord-oriental.
  - B.25.3: text de tres línies que es llegeix amb moltes dificultats. Signari nord-oriental i potser en subvariant dual, tot i que cal admetre que sols hi ha un signe en la variant simple i complexa.

Bolvir:

- Inscripció rupestre completa en signari nord-oriental (B.26.1) publicada per PANOSA 2001. Tot i que cal corregir **bo1** en **ta**, no hi ha altres signes doblats que evidenciiïn l'ús del sistema dual. Els tres últims signes han estat incisos amb menys profunditat i es troben una mica separats de la resta.
- Fragment de vora de càlat ibèric amb esgrafiat incomplet (B.26.2) en signari nord-oriental. Peça publicada per PANOSA 1994 i de cronologia indeterminada.

Bellver de Cerdanya:

- Plaqueta de pedra en forma de disc i gravada per les dues cares (B.27.1). Signari nord-oriental i cronologia desconeguda. Publicació de PANOSA 2001.

Tourouzelles:

- Dos fragments units d'una llosa de gres (B.28.1) amb signes ibèrics nord-orientals de traçat profund i rectilini. La falta de dades de context de la troballa impedeix de donar-ne la datació. Publicació de PANOSA 2005.

ZONA C

Procedència desconeguda:

- Petita làmina de plom (C.0.3) del mateix col·leccionista que C.21.8 i que mesura com a màxim 5 per 5,2 cm. Per la paleografia del text, l'editor mostra certs dubtes a propòsit de la seva autenticitat: la curvatura d'un signe sembla deguda a les ondulacions de la peça, que s'haurien d'haver produït plausiblement després del gravat del plom. Tot i així, el mateix editor considera que hi ha més arguments que advoquin a favor de l'autenticitat de la peça. El text, que apareix en una de les dues cares de la làmina, consta de 3 línies, amb pauta sota la primera i la tercera, i està escrit en signari nord-oriental i sense ús d'interpuncions. El fet que tant el lloc com les circumstàncies de la troballa siguin desconeguts fa que no sigui possible de determinar la cronologia de la peça. Publicació de VELAZA 1994.

Empúries, L'Escala:

- Plom (C.1.24) opistògraf de forma rectangular (115 per 54 mm). La làmina aparegué enrotllada de tal manera que quedava a la vista l'extremitat esquerra de la cara B, on es troba inscrit un nom personal. Aquest fet porta l'editor a interpretar el plom en qüestió com una carta, on constaria la indicació del destinatari del document a la part que quedava exposada a la vista. El sistema d'escriptura usat és el propi de la zona nord-oriental en la seva variant dual, tot i que cal admetre la presència

- d'algunes incoherències en l'ús d'aquest sistema. La transcripció del text es veu considerablement dificultada pel mal estat de la peça en alguns punts, cosa que fa que hagi de ser presa amb precaució. Pel que fa a la datació, a partir del context arqueològic de la peça, l'editor creu possible d'ubicar el plom entre els últims anys del s. III aC i els primers del s. II aC. Publicació de SANMARTÍ 1988.
- Làpida de pissarra grisa (C.1.26) amb molduració a la part superior i trencada en cinc fragments, tres dels quals encaixen formant el text A, mentre que els altres dos, tot i pertànyer sens dubte a la mateixa peça, queden solts. El text A està disposat en tres línies d'escriptura, el signari usat és el nord-oriental i compta amb la presència d'interpuncions, però no de pautat. Pel context arqueològic, és possible datar la peça entre el 80 i 40 aC. Publicació d'AQUILUÉ - VELAZA 2001.
  - Paral·lelípede de pedra arenisca lleugerament mutilat per la part dreta (C.1.27) i amb la superfície erosionada. Hi apareixen dues línies de text en signari nord-oriental. Les lletres són regulars i la *ordinatio* acurada. Per la tipologia de la peça, l'editor la data al s. I aC. Publicació i restitució de VELAZA 2001.
  - Petit fragment de gres de color gris fosc amb text molt fragmentari (C.1.28). Es conserven dues línies de text amb restes de quatre signes. Per la tipologia de la peça, els editors la daten al s. I aC. AQUILUÉ - VELAZA (e.p.).
  - Copa de ceràmica de vernís negre del taller de Roses amb esgrafiat *post coctem* en signari nord-oriental a la cara exterior (C.1.29). Per la tipologia de la ceràmica es pot datar a voltants del 200 aC. Publicat per VELAZA 1999.
  - Base d'escif àtic amb grafit en signari nord-oriental (C.1.30) publicat per SANMARTÍ 1993 i recollit per PANOSA 1999. Per la tipologia de la peça és datable al s. IV aC.
  - Base d'escif àtic amb grafit en signari nord-oriental possiblement en la seva subvariant dual (C.1.31) publicat per SANMARTÍ 1993 i recollit per PANOSA 1999. Per la tipologia de la peça és datable al s. IV aC.
  - Base d'escif àtic en signari nord-oriental (C.1.32) publicat per SANMARTÍ 1993 i recollit per PANOSA 1999. Per la tipologia de la peça és datable al s. IV aC.

- Base d'un escif de producció local a imitació dels àtics amb grafit en signari propi de la zona nord-oriental (C.1.33) publicat per SANMARTÍ 1993 i recollit per PANOSA 1999. Per la tipologia de la peça és datable al s. IV aC.
- Base fragmentada de ceràmica campaniana amb grafit en caràcters nord-orientals (C.1.34) publicada per SANMARTÍ 1978 i recollida per PANOSA 1993. Per la tipologia de la ceràmica es data a la primera meitat del segle I aC.
- Làpida de marbre trencada per la part esquerra i amb inscripció en caràcters nord-orientals incisos amb profunditat al llarg de tres línies (C.1.35). Per la tipologia de la peça és probable que calgui datar-la al s. I aC. AQUILUÉ - VELAZA e.p.

Ullastret:

- Bloc de pedra (C.2.56) amb inscripció ibèrica en caràcters nord-orientals distribuïts al llarg de tres línies que, en general, es llegeixen amb bastanta dificultat. Els autors afirmen que es tracta d'una estela funerària, però aquesta funció no queda gens garantida per la forma de la peça, més semblant a la de la pedra de Cruzy que no pas a les esteles fins ara identificades com a tals. De tota manera, si efectivament es tractés d'una làpida amb inscripció sepulcral, això provaria l'existència de textos d'aquest tipus en escriptura ibèrica abans de la conquesta romana (en contra, per exemple, de la tesi defensada per MAYER - VELAZA 1993), ja que la peça és datable, per context arqueològic, entre l'inici del segle IV i el III aC. Publicació de CASAS - CODINA - MARAGALL - PRADO - UNTERMANN 2002, amb comentari lingüístic a càrrec d'UNTERMANN.

Pontós:

- Fragment d'una base d'escif de ceràmica àtica amb grafit ibèric en caràcters irregulars i poc marcats en signari nord-oriental i potser en la seva subvariant dual (C.3.3). La lectura és bastant insegura i podria ser que, de fet, es tractés més aviat d'una seqüència de numerals. Pel tipus de ceràmica, és possible datar la peça al s. IV aC. Publicació de PANOSA 1993.

- Base incompleta d'escif de ceràmica àtica amb fragment de grafit ibèric (C.3.5) en caràcters nord-orientals gravat a la cara exterior. Pel tipus de ceràmica, la peça és datable al s. IV aC. Publicació de PANOSA 2001.
- Llànvia de ceràmica campaniana A amb signes ibèrics nord-orientals esgrafiats i que es llegeixen amb dificultat (C.3.6). L'editora data la peça a l'últim quart del s. III aC. Publicació a càrrec de PANOSA 2001.
- Part superior d'una àmfora grecoitàlica amb quatre signes ibèrics nord-orientals gravats abans de la coccio (C.3.7). Pel context arqueològic, la peça és datable entre el 200 i el 175 aC. Publicació de PANOSA 2001.

Cabrera de Mar:

- Base de ceràmica campaniana A de forma indeterminada amb dos caràcters ibèrics nord-orientals esgrafiats (C.7.9). L'editora considera que el text és complet i data la peça al primer terç del segle I aC. Publicació de PANOSA 1993.
- Àmfora Dressel 1 conservada gairebé íntegrament, amb dos signes de considerable grandària incisos probablement després de la coccio (C.7.11). La inscripció admetria també una lectura en alfabet llatí. L'editora creu possible datar la peça al segle II aC, tot i la falta de referències sobre les circumstàncies i el context de la troballa. Publicació a càrrec de PANOSA 1993.
- Gerreta de ceràmica ibèrica grisa amb tres signes nord-orientals gravats després de la coccio sobre la paret externa del coll del recipient (C.7.15). La inscripció és probablement complerta, però cal destacar un major espaiat entre el segon signe i l'últim. La peça és datada als voltants de l'any 200 aC. Publicació de PANOSA 1993, que reprèn la memòria d'excavació inèdita de GARCÍA ROSSELLÓ.
- Tassa de ceràmica ibèrica a torn de cronologia indeterminada amb inscripció en signes nord-orientals, incisos després de la coccio sobre la part externa del recipient (C.7.16). Publicació de PANOSA 1993, que reprèn la memòria d'excavació inèdita de GARCÍA ROSSELLÓ.
- Píxide de ceràmica campaniana B amb dos signes nord-orientals gravats a la part externa de la base (C.7.17). Pel context arqueològic, l'editora data la peça entre els segles II i I aC. Publicació de PANOSA 2001.

Santa Coloma de Gramenet i Badalona:

- Plom (C.8.3) palimpsest i potser bilingüe ibèric i llatí que es conserva al Museu de Badalona però que no ha estat mai publicat. Apareix, però, mencionat per VELAZA 1996 i transcrit per UNTERMANN, tot i que aquest autor adverteix que la lectura no és segura i que, per tant, queda pendent de confirmació.
- Fragment d'una base de ceràmica campaniana B de forma indeterminada amb dos signes ibèrics nord-orientals esgrafiats sobre el fons intern (C.8.4). El context de la troballa és desconegut i també ho és la seva cronologia. Publicació de PANOSA 1993b.
- Fragment d'una vora de pàtera de ceràmica campaniana B amb dos signes nord-orientals incisos sobre la paret externa del recipient (C.8.5). L'editora data la peça als voltants del 100 aC. Publicació de PANOSA 1993b.
- Base d'una pàtera de ceràmica campaniana B amb tres signes nord-orientals, un dels quals, molt més gros que els altres, ocupa la superfície externa de la base (C.8.6,A). Els altres dos, en canvi, es troben incisos a la paret externa de la pàtera (C.8.6,B). L'editora data la peça a la segona meitat del segle II o la primera meitat de l'I aC. Publicació de PANOSA 1993.
- Base d'una pàtera de ceràmica campaniana B amb dos signes nord-orientals incisos sobre el fons extern (C.8.7). L'editora creu probable que calgui situar la peça a la primera meitat del segle I aC. Publicació de PANOSA 1993b.
- Base d'una pàtera de ceràmica campaniana B amb inscripció ibèrica íntegra en signes nord-orientals incisa sobre el fons extern en forma circular (C.8.8). L'editora data la peça a la segona meitat del segle II o primera meitat de l'I aC. Publicació de PANOSA 1993b.
- Fragment de tapa de ceràmica ibèrica feta a mà amb estampilla impresa sota la part inferior de l'ansa (C.8.9). Els signes són els típics de la zona nord-oriental i apareixen nexats. L'editora data la peça, a partir del context arqueològic, a la primera meitat del segle I aC. Publicació de PANOSA 1993b.
- Esteles ibèriques amb inscripció en signes nord-orientals a la part superior (C.8.10 i C.8.11). Amb aquestes dues peces, trobades a la zona comercial del fòrum de la ciutat, fora del seu context originari, les esteles ibèriques de Badalona augmenten ja a 3 exemplars. L'estela que hem denominat

C.8.10 conté dues línies de text incises amb profunditat però sense línies de pautat ni delimitació del camp epigràfic, de la mateixa manera que C.8.11, que consta, però, de 4 línies de text. La *facies* de les dues inscripcions és, de fet, tan similar que els editors no exclouen que les dues peces hagin estat escrites per la mateixa mà i que comparteixin, per tant, la mateixa cronologia. Es presenta, a més, la peculiaritat que el nom de l'estela C.8.10 és el mateix que el que plausiblement apareix com a patronímic a C.8.11, motiu pel qual, a ulls dels editors, una podria correspondre a l'estela del pare, mentre que l'altra seria la del fill. Per la tipologia de la peça, són datables a la segona meitat del segle II aC o al primer quart del segle I aC. Publicació a càrrec de COMAS - PADRÓS - VELAZA 2001.

- Plom en forma de disc molt irregular amb inscripció doble consistent en dos estampillats rectangulars incisos que presenten el mateix nom escrit en sentit invers (C.8.12). La peça presenta una perforació a la part superior, cosa que fa pensar que es tractés d'una mena d'etiqueta que aniria penjada d'algun recipient. Això no obstant, el seu pes considerable fa que els editors no excloguin tampoc que es pugui tractar d'un pes o potser fins i tot d'un segell que hauria servit per marcar ceràmica o lacrar documents. A partir del context arqueològic, la peça és datable a mitjan segle I aC. Publicació de COMAS - PADRÓS - VELAZA 2002.
- Fragment de làmina de plom de Puig Castellar (Santa Coloma de Gramenet) amb perforació a l'angle superior dret que mesura 4,8 per 7,8 i que correspon a la part superior dreta del que hauria estat la placa de plom completa. La peça es troba inscrita per totes dues cares (C.8.13): a la cara A es conserven dues línies de text, mentre que a la cara B sembla haver-hi traços solts d'un text esborrat. Fou trobada en un context datable al segle III aC i ha estat publicada per VELAZA 2003c.
- Fragment d'una base de ceràmica campaniana B datable al segle I aC amb inscripció incompleta de la qual es conserven dos signes nord-orientals (C.8.14). Publicació de PANOSA 1993b.
- Fragment de la base d'una tassa de ceràmica campaniana B, datable cap a l'any 100 aC, amb dos signes al fons extern (C.8.15). No queda clar, tanmateix, que es tracti de signes ibèrics, ja que la inscripció admet també una lectura com a caràcters llatins. Publicació de PANOSA 1993b.
- Base d'una pàtera de ceràmica campaniana B datable a la segona meitat del segle II o primera meitat del segle I aC (C.8.16). No queda clar,

tanmateix, que es tracti de signes ibèrics, ja que la inscripció admet també una lectura com a caràcters llatins. Publicació de PANOSA 1993b.

Barcelona

- Base d'un escif de ceràmica àtica datable a la segona meitat del segle IV aC i amb una inscripció complerta en signes nord-orientals gravats al fons extern, prenent la forma de la corba de la peça (C.9.2). Publicació de PANOSA 1993b.
- Fragment de base de ceràmica campaniana B datable al segle I aC amb inscripció completa en signes nord-orientals irregulars a la part exterior de la peça (C.9.3). Publicació de PANOSA 1993b.

Rubí:

- Fragment de base de ceràmica campaniana A de forma indeterminada amb tres signes nord-orientals incisos sobre la superfície externa de la base (C.11.13). PANOSA 1993b data la peça a la primera meitat del segle II aC. Publicació primera a càrrec de VILALATA 1986.

Cerdanyola del Vallès:

- Fragment de ceràmica campaniana A amb inscripció esgrafiada després de la cocció i incompleta (C.12.4). A partir del context arqueològic, la peça sembla datable entre l'últim quart del segle II aC i començament del segle I aC. Publicat per VELAZA 2002f.

Tarragona:

- Ansa d'una àmfora romana de producció local datable cap a la meitat del segle I aC i que presenta un estampillat rectangular en signes ibèrics nord-orientals (C.18.11). Peça publicada per CARRETÉ - KEAY - MILLETT 1995 i recopilada a PANOSA 2001.
- Ansa d'una àmfora romana de producció local datable cap a la meitat del segle I aC que presenta un estampillat rectangular en signes ibèrics nord-orientals (C.18.12). Tot i que la inscripció no és completa, sembla haver estat feta amb el mateix segell que a C.18.1. Peça publicada per CARRETÉ - KEAY - MILLETT 1995 i recopilada a PANOSA 2001.

- Ara funerària de marbre blanc amb inscripció ibèrica que ha estat tapada durant molts anys amb guix per haver estat considerada falsa (C.18.13). Conté una inscripció en dues línies col·locada al centre de la part superior del camp epigràfic. No hi ha arguments decisius per afirmar que el text ibèric sigui autèntic. Com a arguments a favor de la falsedat de la peça trobem: la paleografia és molt estranya, la primera part de la inscripció presenta una seqüència sense paral·lels en ibèric, la consecució de les dues **sś** faria pensar que ha estat escrita sense coneixement previ de les equivalències fonètiques del signari ibèric. Com a argument a favor es pot adduir, en canvi, la possible identificació del formant antropònimic **abař**, impossible de conèixer abans del desxiframent del signari. Publicació de MASSÓ - VELAZA 1995.

Tivissa:

- Làmina de plom rectangular de procedència no del tot segura, tot i que sembla que fou trobat casualment al poblat ibèric de Castellet de Banyoles (Tivissa). La peça, que havia estat plegada per quatre llocs diferents, fa uns 16 cm de llarg i 5,5 cm d'ample i presenta text en signari ibèric nord-oriental a totes dues cares (C.21.6). La que hem denominat convencionalment cara A consta d'una sola línia completa que fa un gir de 90° en arribar cap a la meitat de la làmina; a la cara B, en canvi, trobem 4 línies de text de les quals no es conserva el principi. En ser desconegut el context de la troballa, no resulta possible de donar-ne la datació. Publicació de BENAGES 1990.
- Fragment d'una làmina de plom de vores irregulars i més petita que l'anterior. També en aquest cas la procedència no és del tot segura, tot i que probablement va ser trobat de manera casual a Tivissa. El text (C.21.7) està distribuït en quatre línies i, tot i ser molt fragmentari, presenta alguns termes freqüents en ploms ibèrics. En ser desconegut el context de la troballa, no resulta possible de donar-ne la datació. Publicació de BENAGES 1990.
- Làmina de plom inscrita per una sola cara (C.21.8) que mesura aproximadament 19 cm de llarg i entre 3 i 4 cm d'ample i que es troba dipositada a la mateixa col·lecció particular d'on prové C.0.3, tot i que, en aquest cas (C.21.8), és possible que la peça sigui originària de Tivissa. El plom havia estat plegat cinc vegades, de manera que la superfície inscrita quedés a l'interior. El signari usat és el nord-oriental, potser en la seva

subvariant dual, si tenim en compte la dualitat del signe *te*. D'altra banda, resulta peculiar la disposició de la inscripció, que consta de dos textos que corren en sentit oposat l'un de l'altre. Cada text, escrit per mans diferents, ocupa tres línies i compta amb la presència d'interpuncions. UNTERMANN interpreta el text B com una resposta del text A, de tal manera que el destinatari del text A seria el remitent del text B, i viceversa. Segons UNTERMANN, doncs, A hauria enviat una carta a B, el qual, al seu torn, aprofitaria l'espai lliure de la mateixa carta per escriure-hi la resposta. VELAZA, en canvi, troba més apropiada una interpretació del text com un document jurídic, un pacte o un contracte, i això perquè l'*ordinatio* inicial del text sembla ja preveure l'espai per a una resposta (text B). En ser desconegut el context de la troballa, no resulta possible de donar-ne la datació. L'*editio princeps* del text corre a càrrec d'UNTERMANN 1991-93, que tanmateix disposa sols d'uns calcs i fotografies per a l'anàlisi de la peça. Aquesta primera edició es veu complementada i precisada per la lectura posterior de VELAZA 1994, que presenta l'avantatge d'haver estat feta a partir d'autòpsia de la làmina.

- Base d'un bol de ceràmica de vernís negre del taller de Roses datable al segle III aC amb grafit probablement complet a la paret externa (C.21.9). Publicació de PANOSA 2001.
- Plom (C.21.10) de tendència rectangular. El text, gravat sense una *ordinatio* prèvia en una de les dues cares, consta de tres línies, que resulten clarament llegibles. Afavoreix la bona lectura del document no sols la incisió profunda dels caràcters, sinó també el fet que els marges siguin relativament amples i que hi apareguin interpuncions triples (encara que el tall de paraules no és del tot coherent). Pel que fa a la cronologia de la peça, tot i la seva procedència de nivells descontextualitzats, els editors proposen datar-la en una etapa anterior al 200 aC, moment de destrucció i abandonament de l'assentament. Publicació d'ASENSIO - MIRÓ - SANMARTÍ - VELAZA 2003.

Civit:

- Làpida funerària de forma rectangular en bastant bon estat de conservació, a excepció de la part inferior. Les dimensions actuals de la peça són: 49,5 cm d'alçada, 39 cm d'amplada i 20 cm de gruix. El text (C.27.1) corre al llarg de 5 línies, l'última de les quals no resulta llegible. No sembla haver-hi restes de payout, però sí que es fa ús, en canvi, d'interpuncions. Per la

tipologia de la peça es proposa datar-la entre el segle II aC i I aC. Publicació de VELAZA 1993c.

Sant Miquel, Vinebre:

- Fragment de ceràmica de vernís negre de tipus B amb dos signes en signari nord-oriental mal llegibles a la part externa de la base (C.26.5). L'editora data la peça entre els segles II i I aC. Publicació de GENERA 2005.
- Fragment de ceràmica de vernís negre de tipus B amb dos signes nord-orientals a la part externa de la base (C.26.6). L'editora data la peça entre els segles II i I aC. Publicació de GENERA 2005.
- Àmfora ibèrica amb grafit ibèric complet i en signari nord-oriental incís sobre la vora (C.26.7). L'editora data la peça entre els segles II i I aC. Publicació de GENERA 2005.

Can Jordi, Sant Vicenç de Montalt:

- Dos fragments que encaixen d'una vora de càlat ibèric amb decoració i inscripció ibèrica pintades (C.28.1). El text, en signari nord-oriental, va acompanyat d'una sanefa de "dents de llop" i es troba partida en dos per un fris ornamental. Pel context, la peça es pot datar a la segona meitat del segle II o a la primera meitat del segle I aC. Publicació de PANOSA 1994.

Lloret de Mar:

- Fragment d'una base de ceràmica de vernís negre amb inscripció completa que consta de dos signes nord-orientals (C.29.1). La cronologia és indeterminada. Publicació de PANOSA 1993b.
- Fragment d'una vora de vas de ceràmica grisa emporitana amb inscripció incompleta en signes nord-orientals (C.29.2). L'editora data la peça a principis del segle III aC. Publicació de PANOSA 1993b.
- Àmfora per al transport de vi recuperada del fons del mar en la qual hi ha una estampilla amb text llatí (MEVI, que l'editora de la peça interpreta com el *nomen Mevius*) i un grafit ibèric complet en signes nord-orientals (C.29.3) incís entre les nanses després de la cocció. L'editora destaca que la producció d'aquest tipus d'àmfora abasta des d'abans de mitjan s. I aC fins a finals d'aquest segle, tot i que la circulació d'aquestes peces

s'allarga fins a principis del s. I dC. Publicació de VILA 1996 i recopilat a PANOSA 2005.

Premià de Dalt:

- Vora d'una tassa de ceràmica ibèrica amb inscripció incompleta en signes ibèrics nord-orientals (C.30.2). Pel context arqueològic, la peça es data entre els segles VI i II aC. Publicació de PANOSA 2001.
- Fragment de disc de ceràmica comuna ibèrica amb grafit suposadament ibèric molt mutilat i de lectura molt insegura (C.30.3). Pel context arqueològic, es data entre el segle III i II aC. Publicació de PANOSA 2001.
- Dos fragments de ceràmica comuna ibèrica que encaixen i que pertanyien probablement a un plat. La inscripció, en signes nord-orientals, apareix a la cara interior de la peça (C.30.4). Pel context arqueològic és datable cap al segle III aC. Publicació de PANOSA 2001.
- Fragment de *dolium* amb inscripció ibèrica en signes nord-orientals estamipillada (C.30.5). Per context arqueològic, és datable al segle I aC. Peça publicada per OLESTI 1995 i compilada per PANOSA 2001.

Sant Boi de Llobregat:

- Dos fragments de pàtera de ceràmica campaniana B amb inscripció ibèrica completa en signes nord-orientals incisa sobre el fons intern de la base (C.31.1). Pel context arqueològic, és datable entre el 150 i el 125 aC. Publicació de PANOSA 1993b.
- Fragment de vora d'àmfora ibèrica amb inscripció en signes nord-orientals practicada abans de la cocció sobre la paret externa (C.31.3). Pel context, es data entre el 100 i el 75 aC. Peça publicada per MOLIST 1985 i compilada a PANOSA 1993b.
- Fragment de vora d'àmfora ibèrica amb inscripció incompleta en signes nord-orientals gravada sobre la paret externa (C.31.4). Pel context arqueològic, és datable entre el 100 i el 75 aC. Peça publicada per MOLIST 1985 i compilada a PANOSA 1993b.
- Fragment d'una gerreta de ceràmica grisa ibèrica amb dos signes nord-orientals inscrits sobre la paret externa (C.31.5) i que es data a mitjan segle II aC. Publicació de PANOSA 1993b.

- Base d'una tassa de ceràmica campaniana amb inscripció completa en signari nord-oriental (C.31.6) i que és datable a la primera meitat del segle I aC. Publicació de PANOSA 1993b.
- Píxide de ceràmica campaniana B amb dos signes de lectura molt dubtosa inscrits sobre es fons de la peça (C.31.8). La peça és datable al segle I aC. Publicació de PANOSA 1993b.
- Fragment de vora d'àmfora ibèrica amb dos signes incomplets i de lectura dubtosa inscrits a prop del llavi (C.31.9). Pel context, la peça és datable entre el 150-125 aC. Publicació de PANOSA 1993b.

Terrassa:

- Fragment de vas de ceràmica campaniana amb dos signes nord-orientals incisos sobre la paret externa del recipient (C.32.1) i que es data al segle II aC. Peça publicada per MORO 1987 i compilada per PANOSA 1993b.
- Fragment de campaniana A de cronologia indeterminada amb dos signes nord-orientals incisos sobre la paret externa (C.32.2). Peça publicada per PUIG I CADAVALCH 1915-20 i compilada per PANOSA 1993b.
- Fragment de base d'un píxide de campaniana B amb inscripció incompleta en signari nord-oriental sobre la superfície exterior (C.32.3) datable a finals del segle II o principis de l'I aC. Peça publicada per PUIG I CADAVALCH 1915-20 i compilada per PANOSA 1993b.

Manresa:

- Fragment d'una base d'escif de ceràmica àtica de vernís negre amb inscripció de 4 signes en signari nord-oriental (C.33.1) i datable a la segona meitat del segle V aC. Peça publicada per CURA - SANMARTÍ 1981 i compilada per PANOSA 1993b.
- Fragment de bol de ceràmica grisa ibèrica amb tres signes de lectura no del tot segura (C.33.2). Pel context arqueològic, la peça és datable a la segona meitat del segle II aC. Peça publicada per SÁNCHEZ 1987 i compilada per PANOSA 1993b.
- Part superior d'una àmfora ibèrica amb dos signes nord-orientals practicats abans de la cocció (C.33.3) i que és datada a la segona meitat del segle II aC. Peça publicada per SÁNCHEZ 1987 i compilada per PANOSA 1993b.

- Pàtera de ceràmica campaniana B amb alguns suposats signes incisos de lectura molt dubtosa (C.33.4) i que es data a la segona meitat del segle II aC. Peça publicada per SÁNCHEZ 1987 i compilada per PANOSA 1993b

Els Prats de Rei:

- Fragment de vora de càlat de ceràmica ibèrica amb dos signes nord-orientals incomplets incisos sobre la vora (C.34.1). La cronologia és indeterminada, però pel context potser seria possible d'atribuir-li una datació del segle II-I aC. Peça publicada per CASTELLÀ REAL *et al.* 1986 i compilada per PANOSA 1993b.
- Fragments de tassa de ceràmica campaniana B amb dos signes nord-orientals incisos sobre la paret exterior (C.34.2) i datable a mitjan segle II aC. Peça publicada per CASTELLÀ REAL *et al.* 1986 i compilada per PANOSA 1993b.
- Fragment de base de ceràmica campaniana amb dos signes incisos de lectura dubtosa (C.34.6) datable a la primera meitat del segle I aC. Peça publicada per CASTELLÀ REAL *et al.* 1986 i compilada per PANOSA 1993b.

Valls:

- Tortera de ceràmica amb inscripció ibèrica en signari nord-oriental i de forma circular (C.35.1). La falta d'informació sobre les circumstàncies i el context de la troballa fan que la cronologia sigui indeterminada. Publicació de PANOSA 1993b, tot i que s'adopta la correcció de la lectura proposada per FERRER (2005, p. 964).

Amposta:

- Fragment d'una base de píxide de ceràmica campaniana B amb dos caràcters en signari ibèric nord-oriental inscrits sobre la superfície externa (C.36.1). La peça és datable a la segona meitat del segle II o primera meitat del segle I aC. Publicació de PANOSA 1993b.
- Fragment d'una base de pàtera de ceràmica campaniana B amb dos signes nord-orientals incisos (C.36.2). La peça és datable a la segona meitat del segle II o a la primera meitat dels segle I aC. Publicació de PANOSA 1993b.

Castell de Cornellà:

- Bol de ceràmica grisa ibèrica amb inscripció en signari nord-oriental a l'interior (C.37.1). La cronologia de la peça és indeterminada. Publicació de PANOSA 2001.

Esparreguera:

- Vora de recipient de ceràmica ibèrica comuna amb inscripció incompleta que corre sobre la part externa de la peça (C.38.1). Cronologia indeterminada. Publicació de PANOSA 2001.

Sant Feliu de Guíxols:

- Base de pàtera de ceràmica campaniana B amb dos signes propis de la zona nord-oriental marcats sobre la paret externa (C.39.1). Es data entre finals del segle II i principis de l'I aC. Publicació de PANOSA 2001.

Sant Quirze del Vallès:

- Fragment de *dolium* amb estampilla incompleta per la part superior en una cartel·la circular (C.40.1). El text, en signari nord-oriental, corre entre el cap i les potes del davant i del darrer d'un bòvid representat en el mateix segell. Sembla ser la mateixa estampilla que C.40.2, tot i trobar-se fragmentades per llocs diferents. Pel context arqueològic és datable entre el 200 i el 70/50 aC. Peça publicada per CARBONELL - FOLCH - MARTÍNEZ 1990 i compilada per PANOSA 2001.
- Fragment de *dolium* amb estampilla incompleta per la part inferior en una cartel·la circular de la qual s'ha perdut la meitat superior i que sembla el . El text, en signari nord-oriental, corre entre el llom, cap i les potes davanteres d'un bòvid representat en el segell (C.40.2). Sembla ser la mateixa estampilla que C.40.1, tot i trobar-se fragmentades per llocs diferents. Pel context arqueològic és datable entre el 200 i el 70/50 aC. Peça publicada per CARBONELL - FOLCH - MARTÍNEZ 1990 i compilada per PANOSA 2001.
- Bol de ceràmica campaniana amb grafit ibèric en signes nord-orientals (C.40.3). Peça publicada per CARBONELL - FOLCH - MARTÍNEZ 1990 i compilada per PANOSA 2001.

Calafell:

- Ponderal d'argila cuita que fa 116 mm d'altura, 91 mm màxims d'amplada i 84 mm màxims de gruix i que presenta una perforació d'1 cm de diàmetre a la meitat superior del centre de la peça. En una de les cares del ponderal corre horitzontalment una inscripció ibèrica en signari nord-oriental i subsistema dual (C.41.1). En total són tres línies de text gravades amb un instrument de punta seca, cosa que dóna un aire irregular i cursiu als signes. A partir del context arqueològic de la troballa, es proposa com a datació la segona meitat del segle III aC. Publicació a càrrec de MORER - SANMARTÍ - VELAZA 2004.

Turó de la Galaieta, Sant Feliu de Codines (Barcelona):

- Fragment de ceràmica ibèrica grisa de cronologia indeterminada amb dos signes de lectura molt dubtosa incisos potser en forma de nexes. La inscripció ha estat practicada abans de la cocció i resulta, de fet, tan insegura que no queda ni tan sols del tot clar que es tracti d'una marca d'escriptura. Publicació, sense suport gràfic, de PANOSA 1992.

Sant Julià de Ramis (Girona):

- Fragment de ceràmica grisa emporitana amb tres signes ibèrics nord-orientals incisos després de la cocció a la paret externa. Peça trobada al sòl d'una habitació datable al s. II aC i publicada per BURCH - NOLLA - PALAHÍ - SAGRERA - SUREDA - VIVÓ 2001.
- Vora de ceràmica de vernís negre amb esgrafiat en signes nord-orientals practicat després de la cocció sobre la paret externa. Publicació de BURCH - NOLLA - PALAHÍ - SAGRERA - SUREDA - VIVÓ 2001, que daten la peça al segle III aC.
- Tortera conservada íntegrament amb esgrafiat circular practicat *post coctem* en signari nord-oriental. Hi apareix una interpunció en forma de tres punts verticals que permet determinar l'inici i el final del text. Datable, per context arqueològic, a mitjan segle II aC. Publicació de BURCH - NOLLA - PALAHÍ - SAGRERA - SUREDA - VIVÓ 2001.
- Tassa de ceràmica campaniana A amb esgrafiat incís després de la cocció sobre la paret externa de la peça. A partir del context, el suport és datable al segle II aC. Publicació de BURCH - NOLLA - PALAHÍ - SAGRERA - SUREDA - VIVÓ 2001.

La Llosa, Cambrils (Tarragona):

- Fragment de tassa de ceràmica campaniana B amb esgrafiats incomplets pel principi practicat després de la cocció. Publicació a càrrec de PANOSA 2005, que data la peça a la primera meitat del segle I aC.

Ciutadella de Roses:

- Fragment de base de ceràmica de vernís negre datable al segle III aC. No queda clar que es tracti d'una inscripció ibèrica, ja que els signes també serien interpretables com una **eta** i una **rho** gregues. Publicació de PANOSA 1993b.

Girona:

- Bol de ceràmica campaniana B amb inscripció ibèrica en caràcters nord-orientals marcada a la base. Pel context, aquest material és datable a finals del segle II aC o principis de l'I aC. Peça publicada per NOLLA 1987 i recollida posteriorment a PANOSA 1999.

Serra de l'Espasa, Capçanes (Tarragona):

- Pàtera de ceràmica campanina amb dos grafits en signari nord-orientals incisos a la cara inferior de la peça. Cronologia indeterminada. Compilació del material realitzada per PÉREZ ROJAS 1997-98.
- Fragment central d'una pàtera de ceràmica campanina amb dos signes nord-orientals incisos a la part interior del peu. Cronologia indeterminada. Compilació del material realitzada per PÉREZ ROJAS 1997-98.
- Fragment d'una pàtera de ceràmica campanina amb dos signes nord-orientals de lectura dubtosa incisos al peu de la peça. Cronologia indeterminada. Compilació del material realitzada per PÉREZ ROJAS 1997-98.

Coll del Moro del Borrassquer, Batea (Tarragona):

- Fons de plat de ceràmica campaniana A tardana. La inscripció, en signes nord-orientals i completa, ha estat gravada després de la cocció sobre la

cara exterior de la peça. El suport és datable entre el 125 - 50 aC.
Publicació de GORGUES - MORET- RUIZ - DARASSE 2003.

ZONA D

Procedència desconeguda:

- Petit plom de forma gairebé rectangular (8 per 5,5 cm aprox.), probablement provinent de la zona ilergeta i que presenta una inscripció ibèrica en caràcters nord-orientals per ambdues cares (D.0.1). La paleografia arcaica del text i l'existència del signe **m** apropen aquest text als grans ploms d'Ullastret i del Castell de Palamós, datables, a partir de l'estratigrafia, a finals del segle III aC. Publicació d'UNTERMANN 1989.

Tona:

- Peça de plom en forma de moneda amb inscripció ibèrica en caràcters del nord a l'anvers, gravada de manera circular al voltant d'una efigie masculina (D.1.2). Al revers hi apareix representada una petxina. PANOSA llegeix el text en *scriptio continua*, mentre que UNTERMANN interpreta la presència de dues paraules per separat. Peça publicada per DURAN - MOLAS - MESTRES - PUJADES 1995 i recollida per PANOSA 2001.

Can Sotaterra, Solsona:

- Peu d'una copa de ceràmica campaniana A amb grafit en caràcters del nord a la cara exterior (D.5.11). L'editor data el suport cap a la meitat del segle II aC. Peça publicada per CURA 1985 i compilada per PANOSA 2005.
- Fragment d'una tassa en ceràmica campaniana B-oïde: inscripció molt insegura potser en forma de lligadura (D.5.12), encara que ni tant sols és del tot segur que es tracti de signes ibèrics. El suport es data al segle I aC. Peça publicada per CURA 1985 i compilada per PANOSA 2005.
- Base d'una pàtera de ceràmica de vernís negre B-oïde amb grafit en signes del nord (D.5.13). PANOSA data el suport a la primera meitat del segle I aC. Peça publicada per CURA 1985 i compilada per PANOSA 2005.

El Molí d'Espígol, Tornabous:

- Vora de bol de ceràmica a torn amb inscripció en caràcters nord-orientals (D.6.2). El suport és datable a la segona meitat del s. III aC. Peça publicada per CURA 1985 i compilada per PANOSA 2005.
- Fragment informe de ceràmica ibèrica amb grafit ibèric en caràcters del nord (D.6.3). El suport és datable a la segona meitat del s. III aC. Peça publicada per CURA 1985 i compilada per PANOSA 2005.

Sidamon:

- Base d'una pàtera de ceràmica campaniana B amb esgrafiats de dos signes nord-orientals (D.7.2). L'editor data el suport cap al 100 aC. Peça publicada per PRINCIPAL 1993 i compilada per PANOSA 2005.
- Fragment de vas de ceràmica ibèrica a torn amb inscripció incompleta i de lectura insegura en signes del nord incisos abans de la cocción (D.7.3). La datació del suport pot anar del segle IV al II aC. Edició de GARCÉS - PÉREZ 2006.

Monteró, Camarasa

- Petit plom amb inscripció en caràcters nord-orientals (D.13.1). UNTERMANN 1996 en transcriu una part.

Guissona:

- Estela de pedra arenisca local que fa 188 cm d'altura i que presenta una forma circular per la part superior. El text ibèric, disposat al llarg de dues línies i escrit en signari nord-oriental (D.15.1), ha estat inscrit dins d'una cartella rectangular. Per les característiques de la peça i el context arqueològic de la troballa, els editors consideren que cal datar l'estela al segle I aC. Peça publicada per GUITART - MAYER - PERA - VELAZA 1995.
- Fragment de vas de ceràmica campaniana B amb grafit en signes nord-orientals incisos a la part externa del fons de la peça (D.15.2). Pel context arqueològic, el suport és datable al segle I aC. Publicació de PERA 2003.
- Fragment de vas de ceràmica campaniana probablement del tipus B amb grafit en signes nord-orientals incisos a la part externa del fons de la peça

- (D.15.3). Pel context arqueològic, el suport és datable als voltants de l'any 100 aC.
- Fragment de ceràmica campaniana B amb dos signes ibèrics nexats a la part interior del peu (D.15.4). Pel context arqueològic, el suport és datable al segle I aC. Publicació de PERA 2003.
  - Fons de plat de ceràmica campaniana B potser d'imitació amb grafit ibèric en signes nord-orientals esgrafiats sobre la part exterior del fons (D.15.5). Pel que fa a la cronologia, l'editor fa notar que la peça es troba a un nivell datable a inicis del segle I dC, tot i que en un context de ceràmiques pròpies del segle I aC. Publicació de PERA 2003.
  - Fragment de plat de ceràmica campaniana A tardana amb grafit ibèric en signes nord-orientals a la part externa del fons de la peça (D.15.6). Publicació de PERA 2003.
  - Fragment de ceràmica campaniana B amb grafit sencer a la part externa del peu (D.15.7). Pel context arqueològic, el suport és datable a la primera meitat del segle I aC. Publicació de PERA 2003.
  - Fragment de vas de ceràmica campaniana B amb grafit en signes nord-orientals de lectura no del tot segura a la part externa del fons (D.15.8). Pel context arqueològic, el suport és datable a mitjan segle I aC. Publicació de PERA 2003.
  - Fragment de vas de ceràmica d'imitació campaniana amb dos signes ibèrics propis del sistema d'escriptura nord-oriental (D.15.9). Publicació de PERA 2003.
  - Fragment d'una gerra de ceràmica comuna de pasta groguenca amb grafit incomplet en signes nord-orientals (D.15.10). Pel context arqueològic, el suport és datable entre finals del segle II i principi del segle I aC. Publicació de PERA 2003.
  - Fragment de gerreta de ceràmica ibèrica comuna (D.15.11) amb grafit practicat abans de la cocció sobre la paret exterior. Els signes admeten tant una lectura en signari ibèric nord-oriental com en alfabet llatí. Pel context arqueològic, el suport és datable al primer quart del segle I dC. Publicació de PERA 2003.
  - Fragment de ceràmica ibèrica comuna (D.15.12) amb grafit gravat sobre la paret externa en signes ibèrics nord-orientals. Pel context arqueològic, el suport és datable a mitjan segle I aC. Publicació de PERA 2003.

- Fragment de plat de ceràmica campaniana B amb grafit en signes ibèrics nord-orientals incisos a la part de fora (D.15.13). Pel nivell arqueològic, el suport és datable al segle I dC. Publicació de PERA 2003.
- Gran gerra similar a un *dolium* en petit amb dues estampilles amb signes ibèrics nord-orientals inscrites dins de dues cartel·les rectangulars (D.15.14,A i B). Pel context arqueològic, el suport és datable al segle I aC. Publicació de PERA 2003.
- Fragment d'una ansa d'àmfora ibèrica amb estampillat en signes ibèrics del nord sobre la superfície exterior (D.15.15). Pel context arqueològic, el suport és datable a finals del segle I aC. Publicació de PERA 2003.
- Carreu de pedra amb tres marques gravades que potser podrien ser interpretades com a signes ibèrics (D.15.16). Publicació de PERA 2003.

Els Cortals, Cervera:

- Plaqueta de banya (D.16.1) amb inscripció de lectura insegura potser de valor numeral més que no pas lèxic. Pel context arqueològic, el suport és datable al segon quart del segle I aC. Peça publicada per LAFUENTE - LÓPEZ 1987 i compilada per PANOSA 2001.

Roques de Sant Formatge, Seròs:

- Fragment de ceràmica precampaniana amb possible inscripció en signes ibèrics del nord (D.17.1). Pel context arqueològic, el suport és datable al segle IV aC. Peça publicada per JUNYENT 1973 i compilada per PANOSA 2001.

La Joncosa, Jorba:

- Gerreta de ceràmica grisa amb inscripció ibèrica en signes nord-orientals incisos abans de la cocció sobre la paret externa (D.18.1). PANOSA proposa que es tracti d'un obsequi amb dedicatòria, però FERRER destaca un defecte de producció en una ansa, cosa que qüestionaria una mica aquesta finalitat de l'objecte. El text, que conté moltes paraules i sufixacions repetides, és un dels més llargs en llengua ibèrica i, de fet, sols el superen en extensió 2 ploms de Iàtova (F.20.1 i F.10.3) i un dels ploms d'Orlell (F.9.7). Pel context arqueològic, el suport és datable entre el 150-100 aC. L'*editio princeps* és de PANOSA 2002, encara que la lectura del text canvia

notablement en l'edició de FERRER (e.p.), feta després de la neteja i restauració de la peça.

El Fonollar, Vallbona d'Anoia (Barcelona):

- Fragment de ceràmica amb 2 signes fragmentaris de lectura dubtosa. Pel context arqueològic, el suport és datable entre els segles II i I aC. Peça publicada per ROVIRA - DE LA PINTA 1993 i compilada per PANOSA 2001.

L'Aubereda, Sant Martí de Tous (Barcelona):

- Fragment informe d'àmfora ibèrica amb restes de dos signes nord-orientals incisos sobre la paret externa. Pel context arqueològic, és possible datar la peça entre els segles II i I aC. Publicació de PANOSA 1993b.

Pla de les sitges del Camaró, la Torre de Claramunt (Barcelona):

- Fragment informe de ceràmica comuna ibèrica a torn amb restes de dos signes de lectura molt dubtosa. La cronologia de la peça és indeterminada. Publicació de PANOSA 1993b.

Canal dels Avellaners, Berga (Barcelona):

- Pàtera de ceràmica campaniana B amb inscripció a la paret externa. Pel context arqueològic, el suport és datable entre els segles II-I aC. Peça publicada per CARRERAS 1990 i compilada a PANOSA 1999.

ZONA E

Procedència desconeguda:

- Téssera en forma de moneda de plom (E.0.1). És la mateixa inscripció que apareix a les llegendes monetals A.28. VILLARONGA descriu la peça com a "plom monetari". Publicació de VILLARONGA 1994.

El Palomar Oliete:

- Tortera de fang amb inscripció en signes ibèrics nord-orientals incisos abans de la coccio a la part superior i en forma circular (E.5.6). L'editor data la peça cap a finals del segle II aC o començaments del segle I aC. Publicació de SILGO 1999.
- Tortera de fang amb inscripció en signes ibèrics nord-orientals incisos abans de la coccio a la part superior i en forma circular (E.5.7). L'editor data la peça cap a finals del segle II aC o començaments del segle I aC. Publicació de SILGO 1999.
- Ponderal de teler fet d'argila amb inscripció en signes ibèrics nord-orientals (E.5.8) gravats abans de la coccio i que podria ser la mateixa que E.4.1, que es creia desapareguda. L'editor data la peça cap a finals del segle II aC o començaments del segle I aC. Publicació de SILGO 1999.
- Àmfora d'argila amb inscripció ibèrica en caràcters nord-orientals (E.5.9) que podria ser la mateixa que E.5.3, de la qual sols es conservava un dibuix. L'editor data la peça cap a finals del segle II aC o començaments del segle I aC. Publicació de SILGO 1999.

El Tiro de Cañón, Alcañiz

- Fragment de ceràmica campaniana amb dos signes nord-orientals esgrafiats (E.12.6). Publicació de GASCA - FLETCHER 1989-90.
- Vora de tenalla amb inscripció ibèrica esgrafiada en signes nord-orientals (E.12.7). Publicació de GASCA - FLETCHER 1989-90.
- Petit fragment de *pondus* en el qual es llegeixen els dos signes finals d'una inscripció ibèrica en caràcters nord-orientals (E.12.8) Publicació de GASCA - FLETCHER 1989-90.

Mas Barberán, Nogueraelas:

- Estela antropomorfa amb inscripció ibèrica en signes nord-orientals disposada al llarg de cinc línies de text que en algun cas resulten de lectura molt difícil (E.14.1). La peça va ser trobada fora de context arqueològic però, per la seva tipologia, els editors creuen possible datar-la entre mitjan segle IV i el segle III aC. Publicació d'ARASA - IZQUIERDO 1998.

La Caridad, Caminreal:

- Llavi d'un morter de ceràmica comuna romana amb segell en signes ibèrics nord-orientals que apareix al costat d'un altre en llatí (E.15.1). La inscripció surt recollida a MLH IV amb la numeració K.5.4. Publicació de VICENTE REDÓN 1984.

Foz, Calanda:

- Pes amb estampillat en signes ibèrics nord-orientals (E.16.1).

Alcorisa:

- Pes amb inscripció ibèrica en signes nord-orientals (E.17.1).

Celsa:

- Fragment de ceràmica campaniana amb inscripció en signes ibèrics nord-orientals (E.18.1).

Olrriols, Sant Esteve de la Llitera (Osca):

- Plom de petites dimensions que resulta ser la peça d'aquest material documentada més a l'interior de la Península Ibèrica i, de fet, l'únic exemplar d'Aragó. La làmina presenta una abundant quantitat d'estries que dificulten la lectura d'un text ibèric en signari nord-oriental disposat al llarg de 3 línies. El desconeixement del context arqueològic impedeix donar-ne la datació exacta, però la localització i la paleografia porten els editors a situar-lo hipotèticament entre el segon quart del segle III aC i el primer quart del segle II aC. Publicació de FERRER - GARCÉS 2005.

Torre Cremada, Valdeltormo (Terol):

- Fons de copa o plat en campaniana A tardana. La inscripció ibèrica, que ha estat gravada després de la cocción, es troba a la cara exterior, molt a prop de la base. Peça datable entre el 100 i el 50 aC. Publicació de GORGUES - MORET- RUIZ - DARASSE 2003.

ZONA F

Procedència desconeguda, però de la regió valenciana:

- Petit plom de forma rectangular (80 per 67 mm) on són llegibles, per bé que amb dificultat, cinc línies de text en signari ibèric nord-oriental (F.0.3). Publicació de FLETCHER - SILGO 1993.
- Falcata decorada amb inscripció ibèrica en caràcters nord-orientals de lectura bastant dubtosa (F.0.4). ARANEGUI 1992 considera que la peça accepta un ventall cronològic molt ampli, que aniria des del segle IV aC fins al II, mentre que RODRÍGUEZ RAMOS 1998 la data entre els segles IV i III aC. L'*editio princeps* del text corre a càrrec de DE HOZ 1992.

Orlell

- Petita làmina de plom de forma tirant a triangular (32 mm de llargada per 33 mm d'amplada) amb text ibèric en signari nord-oriental a banda i banda (F.9.11). Publicació de SILGO 1989.

Sagunt:

- Plom ibèric de forma rectangular (112 mm. per 25 mm.) perforat pels dos angles superiors i que presenta en una de les cares 4 línies de text en signari grecoibèric (F.11.34). Amb aquesta peça el territori on es documenta aquest sistema d'escriptura queda per primer cop ampliat també a l'Edetània. Publicació de FLETCHER - SILGO 1991.
- Petit plom de contorns irregulars que mesura com a màxim 2,75 cm per 2,90 cm i que presenta text ibèric en signari nord-oriental per ambdues cares (F.11.35). Cadascun dels textos ha estat probablement escrit per mans diferents. L'*editio princeps* de la peça corre a càrrec de GOZALBES 1993-94.
- Bloc de pedra trobat al teatre romà de Sagunt que mesura 20 x 21 x 7 cm i que presenta quatre signes ibèrics en signari nord-oriental en una de les cares (F.11.36). Tot i que els editors proposessin datar la peça al s. I dC, el fet que ja no calgui considerar la inscripció com a part constitutiva del teatre (v. VELAZA 2004b), fa que sigui possible fer recular una mica la cronologia. El text és editat per primera vegada a HERNÁNDEZ - LÓPEZ - PASCUAL - ARANEGUI 1993.

- Ansa de *dolium* amb grafit en signari nord-oriental practicat abans de la coccio (F.11.37). Publicació de SILGO 1989.
- Plomet del Camp de Morverde de gruix irregular i forma semicircular que mesura 39 x 42 mm i que es troba escrit per totes dues cares en signari nord-oriental (F.11.38). La superfície del plom, sobretot per la cara convencionalment denominada A, està molt desgastada, motiu pel qual presenta greus dificultats de lectura. Publicació de SILGO - TOLOSA 2000.
- Fragment central d'un pedestal de marbre blanc amb inscripció incompleta en signari nord-oriental (F.11.39). Publicació de ROCA 1984.
- Fragment de làpida calcària sobre la qual es conserva el final de tres línies de text en signari ibèric nord-oriental (F.11.40). Publicació de ROCA 1984.
- Fragment de làpida amb els tres signes finals d'un text ibèric en caràcters nord-orientals (F.11.41). Publicació de ROCA 1984.
- Fragment de làpida calcària grisa amb dos signes ibèrics nord-orientals el segon dels quals no es llegeix bé (F.11.42). Publicació de ROCA 1984.

Llíria:

- Làmina de plom de Castellet de Bernabé trobada enrotllada. L'estat de conservació del text (F.13.75), que consta de tres línies gravades a la cara interior del plom, és excel·lent: els signes han estat profundament incisos i resulten clarament llegibles. Comptem, a més, amb la presència d'interpuncions separatives. El sistema d'escriptura usat és el propi de la zona nord-oriental, tot i que no queda clar si en el subsistema dual o no, ja que tot i la correcció clara del signe **bo1** en **ta**, no hi ha cap altra oposició evident. Pel context arqueològic, la peça és datable cap a l'any 200 aC. Publicació de GUÉRIN - SILGO 1996.
- Petit fragment de ceràmica amb tres signes en signari nord-oriental pintats seguits d'una interpunció en forma de quatre punts. (F.13.76). Publicació de SILGO 1989.
- Fragment de vora de recipient ceràmic amb inscripció ibèrica pintada constituïda de deu signes complets en signari nord-oriental (F.13.77). Això no obstant, aquests deu signes resulten, en realitat, reduïbles a cinc, ja que cada caràcter mostra dues variants, una de les quals presenta algun traç afegit. Aquest fet porta l'editor a considerar que es tracti d'un signari en subsistema dual, és a dir, un signari en el qual es marqués la sonoritat o sordesa de les consonants oclusives. De tota manera, el fet que també les

vocals i les consonants contínues presentin una variant complexa al costat de la simple faria molt discutible aquesta interpretació. Peça publicada per SARRIÓ 2003.

- Fragment de vas de ceràmica amb inscripció ibèrica en signari nord-oriental pintada i disposada en dues línies, totes dues incompletes (F.13.78). Publicació de SARRIÓ 2003.

Pico de los Ajos, Iàtova:

- Disc de plom de 34 mm de diàmetre i 3 mm que presenta inscripció per totes dues cares en signari meridional i amb dubtes de lectura greus (F.20.6). Segueixo la lectura donada al per UNTERMANN, amb l'excepció d'un signe. El text A és llegit de dreta a esquerra, mentre que el B és llegit en sentit invers dels primer. Publicació de TOMÀS 1989.

La Balaguera, La Pobla Tornesa:

- Fragment de recipient de ceràmica campaniana B amb inscripció en signari nord-oriental incompleta (F.23.3). Publicació d'ALLEPUZ 1996.
- Fragment de recipient de ceràmica campaniana B amb inscripció en signari nord-oriental incompleta (F.23.4). Publicació d'ALLEPUZ 1996.
- Base de recipient de ceràmica ibèrica amb inscripció incompleta en signari nord-oriental (F.23.5). Publicació d'ALLEPUZ 1996.
- Estela de roca calcària amb inscripció en signari nord-oriental de la qual sols es conserven els dos primers caràcters (F.23.6). Publicació d'ALLEPUZ 1996.
- Petit fragments de làmina de plom (33 x 44 mm) amb restes d'inscripció ibèrica en signari nord-oriental per totes dues cares (F.23.7). UNTERMANN planteja la possibilitat que es tracti d'escriptura bustrofèdica. Publicació d'ALLEPUZ 1996.
- Fragment de làmina de plom (55 x 54 mm) amb inscripció ibèrica en signari nord-oriental disposada al llarg de tres línies, totes elles incompletes (F.23.8). Publicació d'ALLEPUZ 1996.

Les Ermites, Bell-lloc:

- Estela funerària fragmentada per la banda dreta amb inscripció ibèrica en signes nord-orientals disposada al llarg de dues línies (F.26.1). Peça publicada per ESTEVE I GALVEZ 1986. VELAZA 1996 proposa una restitució del text.

La Mazorra, Utiel:

- Petita làmina de plom (40 x 30 mm) amb perforació a la part esquerra i escrit per una sola cara al llarg de dues línies, la primera de les quals se sobreposa a un text primitiu mig esborrat (F.27.1). Peça publicada per FLETCHER 1982.

Requena:

- Estela romana de pedra calcària fracturada pels extrems de la part esquerra que presenta inscripció en llatí juntament amb dos esgrafiats ibèrics: un consta d'un sol signe (**ko**), mentre que l'altre, el més llarg (F.28.1), es troba gravat sobre la part frontal de l'estela. El signari usat és el nord-oriental i el sentit de lectura, contràriament al que és habitual, és de dreta a esquerra. El tret més sorprenent de la peça és la seva avançada cronologia: l'editora, per la tipologia de l'estela, la data a principis del segle II dC, encara que no és descartable que s'hagi de situar més aviat a finals del s. I dC (VELAZA 1996). Publicació de MARTÍNEZ VALLE 1993.

Torrelló del Boverot, Almazora:

- Petit fragment de ceràmica amb inscripció pintada en signari nord-oriental (F.29.1). Adoptem el canvi de sentit en la lectura (de dreta a esquerra) proposat per RODRÍGUEZ RAMOS 2001b. Publicació de CLAUSELL - IZQUIERDO - ARASA 2000.

Tossal de Manises:

- Fragment de ceràmica *sigillata* amb tres línies de text esgrafiades: dues en signari ibèric nord-oriental (F.30.1) i una en llatí. La peça ha estat trobada fora de context arqueològic. Publicació de CLAUSELL - IZQUIERDO - ARASA 2000.

Abrigo Burgal, Siete Aguas (València)

- Inscripció rupestre en molt mal estat: text amb absència d'interpuncions i amb enormes dificultats de lectura. Tota interpretació té un caràcter provisional. Publicació de FLETCHER - SILGO 1996-97.

ZONA G

Procedència desconeguda:

- Ceràmica ibèrica amb ornament i inscripció pintada en signari sud-oriental i dextrorsa (G.0.3). Publicació de DE HOZ 1997.

La Serreta, Alcoi:

- Petit plom de forma semicircular amb apèndix a la part esquerra que mesura 10,5 x 8,8 cm i que presenta una inscripció en grecoibèric que corre al llarg de 3 línies, totes incompletes (G.1.9, "Plom de la Serreta IX"). Publicació de SILGO 1997a.

La Bastida de les Alcuses, Moixent:

- Làmina de plom allargada (123 x 24 mm) de contorns arrodonits que conté per totes dues cares un text sinistrors en caràcters ibèrics meridionals (G.7.5, "Bastida VI"). Tots dos textos consten de dues línies entre les quals s'ha traçat una barra horitzontal. A la denominada cara A, el text comença a l'extrem dret i, en arribar a l'extrem esquerre, la línia fa un gir de 180°, de manera que segueix escrit al revés. En aquesta cara es fa ús d'interpuncions triples. Pel que fa al text de la cara B, corre també al llarg de dues línies i la divisió de les paraules s'ha efectuat mitjançant barres verticals. Segons el parer de l'editor, el text de la cara A i el de la cara B haurien estat escrits per mans diferents. Publicació de FLETCHER - BONET 1991-92.

Illeta dels Banyets, El Campello:

- Pom d'una tapa de ceràmica de pasta grisa i forma semiesfèrica sobre la qual s'ha practicat un grafit en escriptura meridional i de forma circular (G.9.16). L'editor proposa que es tracti d'una seqüència sinistrorsa, tot i que una lectura en sentit contrari permetria la identificació d'un nom personal. L'editor data la peça al segle IV aC. Publicació d'OLCINA 2001.

Cerro de los Santos, Montealegre del Castillo

- Cap velat fragmentat amb inscripció ibèrica en signari meridional, encara que molt malmesa i de lectura molt insegura (G.14.3). Tot i que les circumstàncies de la troballa són desconegudes, els editor consideren que per l'estil de la peça potser seria datable entre el 200-1 aC. Publicació d'IZQUIERDO - VELAZA 2002.

Cabecico del Tesoro, Verdolay:

- *Oinochoe* amb inscripció ibèrica de tres signes (G.19.2). Mentre que UNTERMANN creu que el signari usat és el septentrional, DE HOZ opina que, tenint en consideració el lloc de troballa, és més probable que es faci ús del signari meridional. Publicació de DE HOZ 1997.

Gandia:

- Làmina de plom que mesura 115 x 30 mm i que en una de les dues cares presenta dues línies de text ibèric en signari nord-oriental (G.20.1). Publicació de FLETCHER - SILGO 1992b. VELAZA (1996, 315) planteja dubtes sobre l'autenticitat de la peça.

Camí del Molí, Terrateig:

- Bloc de pedra calcària amb inscripció de tres línies de text en signari nord-oriental (G.21.1). Publicació de FLETCHER - GISBERT 1994.

Pixòcol, Balones, Cocentaina:

- Plom de forma tirant a triangular que mesura uns 8 x 5 cm i que presenta text ibèric en signari nord-oriental per totes dues cares (G.22.1). El mal estat de conservació de la peça provoca grans dificultats de lectura, cosa

que no impedeix, però, el reconeixement d'alguns termes freqüents sobre aquest tipus de suport, com ara **iunstir** i **salir**. UNTERMANN proposa una lectura, que és la que hem adoptat, ostensiblement diferent que la dels editors, ja que en molt casos distribueix d'una altra manera els signes per les diverses línies. Publicació de FLETCHER - SILGO 1990.

Coimbra del Barranco Ancho, Jumilla:

- Plom de contorns molt irregulars que mesura com a màxim 107 mm x 76 mm i que presenta, per una de les dues cares, un text ibèric en escriptura grecoibèrica (G.23.1). Abans de la primera línia que reportem se n'intueixen un parell més que resulten, però, il·legibles. Reportem la lectura donada per UNTERMANN, que se separa notòriament de la de l'*editio princeps*. A partir del context arqueològic, l'editor data la peça al segle IV aC. Publicació de MUÑOZ 1990.

El Amarejo, Bonete:

- Inscripcions sobre tires de plom en sud ibèric i sinistrorsos editades per BRONCANO 1989. La numeració de les inscripcions és G.24.1, G.24.2 (una sola paraula), G.24.3 (una sola paraula) i G.24.4 (una línia de text).

Cerro Boyero, Valenzuela (Còrdova):

- Bloc de pedra de forma trapezoïdal irregular amb inscripció de dues línies sinistrorsos en signes meridionals. Publicació de PACHÓN - FUENTES - HINOJOSA 2002.

ZONA H

Procedència desconeguda:

- Plom Marsal: làmina de plom trobada a Granada, encara que UNTERMANN, per l'estil de les lletres, creu que podria provenir de la zona valenciana. El plom, en signari nord-oriental i potser fins i tot en dual, és opistògraf i palimpsest (H.0.1): a la cara B és fàcil distingir els 2 textos perquè van en

sentit diferent, a la cara A, en canvi, la lectura no resulta sempre fàcil i evident. UNTERMANN opina, d'altra banda, que probablement tots els textos han estat escrits per una mateixa mà. Peça publicada per UNTERMANN 1998.

Cástulo:

- Vas globular de ceràmica de fabricació local amb breu inscripció en caràcters meridionals i sinistrorsa (H.6.2). Els editors, BLÁZQUEZ - GARCÍA GELABERT 1988, daten la peça, per context arqueològic, a principis del segle IV aC. De Hoz (1994, 169) destaca que podria tractar-se del text en escriptura meridional més antic.

Porcuna:

- Làpida de pissarra amb text en sudibèric i sinistrors (H.12.2). Peça donada a conèixer a UNTERMANN per carta de FLETCHER (1995).
- Fragment de vas ceràmic pintat amb esgrafiats incomplets i sinistrors en signari sudibèric (H.12.3). Publicació d'ARTEAGA - CORREA 1994.

Baeza:

- Petit fragment de ceràmica segurament pertanyent a un crater amb inscripció en sudibèric i dextrodorsa (H.14.1). L'editor data la peça a finals del segle II aC. Publicació de CORREA 1989. DE HOZ (1994) ofereix una lectura del text diferent.

Allozos, Montejícar (Granada):

- Placa fragmentària de plom de 8,18 x 4,25 cm que presenta un text en signari ibèric meridional mutilat per la banda esquerra i per la part de baix. El sentit d'escriptura és de dreta a esquerra. La forma del plom és bastant rectangular i presenta una petita pestanya perforada pel mig a la part inferior del costat dret. A la banda esquerra hi ha també un orifici que probablement clavava el plom a una superfície indeterminada i que els editors consideren que no és original, sinó practicat amb posterioritat al gravat de la làmina. Cal fer també esment de l'aparició en el text d'interpuncions i d'alguns signes d'escriptura no identificats. A partir de

les restes ceràmiques del jaciment, els editors proposen datar la peça entre el s. III-II aC. Publicació de PACHÓN - FUENTES - HINOJOSA 2004.

ZONA K

Cabezo de las Minas, Botorrita

- Fusaiola d'argila amb inscripció de nou signes septentrionals puntejats i disposats en forma de cercle (K.1.6). Publicació de FLETCHER - BELTRÁN 1991.
- Fragment de *dolium* amb estampillat en signari septentrional i de forma circular (K.1.7). UNTERMANN considera que podria tractar-se de l'adaptació d'un nom personal grec a l'ibèric. Peça publicada a MLH IV.

Andelo:

- Fragment d'*opus signinum* de 2'44 m de longitud datable al segle I aC i en el qual s'ha conservat una inscripció (K.28.1), potser en ibèric, que presenta una notable similitud amb la inscripció també musiva de La Caridad de Caminreal (E.7.1). Publicació de MEZQUÍRIZ 1992.

SENSE CATALOGAR

Aranguren (Navarra):

- Inscripció sobre bronze d'Aranguren amb epígraf ibèric en signari nord-oriental gravat segons la tècnica del puntejat. Totes dues cares del bronze es troben inscrites i compten amb la presència de línies de pauta i interpuncions en forma de dos punts. La peça es troba en mal estat de conservació: està mutilada per tots dos costats i la superfície està bastant desgastada. El text, doncs, està molt deteriorat i presenta greus dificultats de lectura. De tota manera, cal destacar que la peça té més rellevància pels aspectes externs que no pas interns. Així, és destacable pels escassos testimonis d'inscripcions ibèriques sobre bronze (cf. F.7.2 i F.11.9), per l'ús atípic de la tècnica del puntejat (usat en l'epigrafia celtibèrica), i pel

fet que, juntament amb el mosaic d'Andelo, aquest document és l'únic testimoni en llengua ibèrica provinent de l'actual Navarra. Es tracta, de fet, de l'exemplar més septentrional i occidental del *corpus* epigràfic ibèric actual. Els editors es plantegen si el bronze pot ser datat en època sertoriana (tal i com suggereixen les *glandes inscriptae* trobades en el mateix lloc). Publicació de BELTRÁN - VELAZA 1993.

Pol·lència, Alcúdia (Mallorca):

- Fragment de ceràmica ibèrica amb esgrafiats practicat després de la cocció i fragmentat per tots dos extrems. La importància de la peça resideix més en el lloc de troballa que no en els aspectes lingüístics. Publicació de VELAZA 1993.

Los Maillos, Belvís de Jara (Toledo):

- Inscripció rupestre en signari ibèric nord-oriental. La lectura resulta molt difícil, motiu pel qual la transcripció proposada per l'editor ha de ser presa amb moltes reserves. Un cop més, cal destacar la raresa de la ubicació de l'epígraf, sí és que efectivament es tractés d'una inscripció en llengua ibèrica. Publicació de LUJÁN 1997.

Ploms de procedència desconeguda: es tracta de dos ploms que actualment es troben en una col·lecció privada. Això no obstant, l'editor els considera autèntics tant per la *facies* de les làmines, com per la paleografia i els trets morfològics i gramaticals dels textos. Els dos ploms presenten un cert aire de família entre ells, cosa que fa pensar que procedeixen del mateix indret i que fins i tot estan escrits per la mateixa mà. Una notícia no corroborada els fa procedents d'Espejo (Còrdova). Els denominem, com l'editor i de manera merament convencional, plom 1 i plom 2.

- El plom 1 presenta una forma gairebé rectangular, mesura com a màxim 21,6 x 5,8 cm, i mostra proves evidents d'haver estat prèviament plegat. La làmina es troba escrita per totes dues cares: un cop plegada, la que denominem A, que consta d'una línia que es corba al final, quedava dins, mentre que la B, que consta de dues línies, quedava fora. Probablement el text B suposa una reutilització del plom, més que no pas la indicació del remitent de la cara A. Pel que fa a la paleografia, la separació de paraules no ha estat feta mitjançant la manera tradicional de la interpunció sinó amb

un traç vertical, mètode que es documenta sols en algunes inscripcions en sudibèric. Això és factible perquè el signe **ba** presenta una forma corbada (**ba2**). Publicació de VELAZA 2004a.

- El plom 2 és de forma i dimensions (22,3 x 5,9 cm) molt semblants a l'anterior. De la mateixa manera, havia estat també plegat amb la cara que denominem A a l'interior. La cara A consta de dues línies de text en signari nord-oriental, mentre que la B sols presenta una línia d'escriptura, també en signari nord-oriental. Publicació de VELAZA 2004a.

LES MONEDES: A

- Didracma de plata de la seca de *Saitabi* amb llegenda inèdita (A.35). La peça pertany, segons l'editor, a l'emissió més antiga encunyada per la ciutat, a finals del segle III aC. Publicació de RIPOLLÈS 2001.
- Dues noves monedes inèdites pertanyents a la seca ibèrica d'*iltirfa*. Peces publicades per VILLARONGA 2000 i comentades per FERRER - GIRAL (e.p.).
- Tresor d'Oropesa la Vella: conjunt de dracmes ibèriques publicat en part per VILLARONGA 1998 i en part per ESTEVE 2001. Atès que la publicació d'ESTEVE és un opuscle de difusió local, RIPOLLÈS 2005 fa una reedició d'aquest material. El conjunt consta d'algunes llegendes noves i d'altres que aclareixen lectures antigues. Pel que fa a la datació donada a les dracmes d'imitació emporitana, no hi ha un acord total entre autors: tot i que es coincideix a acceptar que es tracta d'un fenomen estretament vinculat a la II Guerra Púnica, el terme *ante quem* no és fàcil de determinar. Així, mentre VILLARONGA (1994, p. 33) proposa un període temporal d'encunyació que abraça de l'any 218 al 214 aC, RIPOLLÈS 2005 amplia el moment final fins al 206/205 aC i GARCÍA BELLIDO (2001, 202) encara fins al 180 aC. Adoptem en el lèxic la datació de GARCÍA BELLIDO pel fet de ser la menys restrictiva de totes tres.
- Grup de monedes de Sagunt amb llegendes noves, o recentment corregides, i recopilades per VELAZA 2002d.
- Tres lliures romanes, provinents de la província de Ciudad Real, on es documenta un nou nom de seca. L'*editio princeps* corre a càrrec de VILLARONGA 2005, encara que FARIA 2006 corregeix i comenta de nou la llegenda. Segons el primer autor, que data les peces a principis del s. II aC,

la inscripció ha de ser llegida com a caràcters ibèrics septentrionals. FARIA, en canvi, proposa una canvi de lectura considerant que els caràcters són meridionals.

- Grup de dracmes ibèriques d'imitació emporitana (A.6) no recollides a MLH i que compila i comenta DE HOZ 1995.

2

ELS TEXTOS

B.1.373

Plom d'Ensérune

*katubařeka.sisbi.bařkeike.galirige.tundige.n
kabilakeutarige.ursa.eYřirige erderike
gařeřořieike.isteř.tundige.neYřirs.ka
ladiorneYřirs.kadioibišteřgas.lařagol
beidoretaitor.ořoikařstoretaitor
lokařkigeetan*

B.3.2

Plom de Gruissan

**eřeti.areritařatis[---]ne
řer.bekinetaneřs[--]ebiřskař[---]ar
bekinetaneřs.V seike.V. ikeriti
kokořiakila.tiřabakeřtařtiřan
irlaurti.sa.eřkubařs.eleř.kais
bora.bitekian.keitiřeie++eř.[
kutufař+++e]**

B.4.10

Plom de Montlaurès

Cara A

**]ka akanur
]řtař belsoř
]ře tikirstiker**

Cara B

ořun[

B.7.38

Plom de Pech Mahó

AI

]śrība[

]lorkas.beis

]śnśalirbitiřokanabe

]artorořerbetubekuentoko

]tuekařteřeita[--]nařs

]ner+++śśaketiakekokois

babiteřaataki

AII (text palimpsest)

]neřiku

]tal[--]i[---]ar

]kuntos

]kuta

]kebabe[

]tebati[

]ko

]biř

]ataki[-]keřa

A-III (text palimpsest)

]řban

er[---]e[---]ř

e[---]e[---]

rta[---]ben[---]řm[---]s[---]t[-]entis

e[---]rteta

to[--]a

B

leisirenmi

B.11.1

Bloc de pedra de Cruzy

iubebařete

neitiniunstir.kule

řare.ařkideibase

B.23.3

Inscripció rupestre d'Ossejà
oʻdinkalibisukasir.belenku.idaʻer.oʻdinkalibieša.mbe.tardi
anbelsibems.kutun.tigirsadinX

B.23.14

Inscripció rupestre d'Ossejà
artikanantir
tanito
arir.katilirʻtalaʻi
atilarlikuʻtalaʻi

B.23.15

Inscripció rupestre d'Ossejà
l+++ikirkibena
atani.tibaibaš+n
tuni++e+++

B.23.16

Inscripció rupestre d'Ossejà
ostanoskikiri
titi.mn̄ so +škun tu+digabetetuaida
atagerštiti.mn̄tina o+++tiri
Xadintabeš oskikiri

B.23.17

Inscripció rupestre d'Ossejà
tikašur.n.šaitalekite.ebiutabi

B.23.20

Inscripció rupestre d'Ossejà
okaleiri.bašunelai

B.23.21

Inscripció rupestre d'Ossejà

ařkiu++++-u
ke+rkeatitu tal
atintu.tuirketakia

B.25.3

Inscripció rupestre de Guils de Cerdanya

ir
eřergarbabeři
audiřtadakarbi

C.1.24

Plom d'Empúries

A

tin.iunstir.tau+gode.ka
tienbanitiran.biurřigisen
berřetidiadin.nigokatiarubai
tuřgosbetan.uskaře.tieka.uldidigi+
eřdebařka.bintuřgeska.aidutigerka.ug
batota.tiřadisugiga.itigodesun.gorbantu
tinkař.sitiřkařgan.nigogaiatai
is.berdeige.iduřudař.lebosbaitan
batirařařiteřitan

B

řalir.+baki+r.bandeřa
n.tinebedan.banitiř+da+
salager.idiřogedetan.iři
ga.iunstirika.sigide.basiř

C

katuladien

C.1.26

Làpida de pissarra d'Empúries

lakerekes
řtabir.s++
e[---]auřes.

C.1.27
Làpida d'Empúries
lakefbela[
koftikif[

C.2.56
Bloc de pedra d'Ullastret
]suibiu
]fkere
]kaltu[

C.8.10
Estela de Badalona
mlbebiu
rami

C.8.11
Estela de Badalona
bantuin
mi.ml
bebiure
banen

C.21.6
Plom de Tivissa
A
aiunortinikabitaantesir
B
]uteska.efkaikišoka.bařbinkite
]kianaiunortinite.šalirotanai
]ultibeikate.šalir.siatikanis.
]tor

C.21.8

Plom de procedència desconeguda (Tivissa?)

A

śalaiarkistenai

aříkaletesui.lakuiltum.ka.tasinbai[---]tibani+[-]r[-]+

śalaiarkiste.ikař.aříkalereian[---]+te.śalai+[-]tin

B

śalaiarkiste.beřkebeśa.aříka

kalereianiř.aříkale.etesur.tikirsur.akiarko.

torsinkeře

C.21.10

Plom de Tivissa

uštalar.ortinbeřeteřeikiar

śalaiarkisterokan.śalir oIII

neitiniunstir.aiunikuřskate

C.27.2

Làpida de Civit

tikirsikoř

sakařie

ban.erirtan

ařora.an

konau[n]in

C.35.1

Tortera de Valls

A

irekeštarnatařśuekiarsinekun

B

libaibař

C.41.1

Ponderal de Calafell

agirukeřte.iustir baśbeř

agirořdin

uldiladie

D.0.1

Plom de procedència desconeguda

A

**baštubarerteróka
nutur**

B

iumstir

ikošarka.[--]siko.en.šalir.biteian.banturer[

D.0.3

Plom de procedència desconeguda

]rskaito[

]silunini+[

]bekertinirika[

D.13.1

Plom de Monteró

]n.iskutur.iterokeu

]taner+ine.+++n.la

]kane

D.15.1

Estela de Guissona

neitinke

subake.e.i.tako

D.18.1

La gerreta de la Joncosa

A

barete.íre.oskaistire.tikotinte
iekate.érokate.ekiar_{mi}.ban_{mi}.iekate[c. 6/8]**nite.banikate.lusiunbaker**
érokarm_{mi}.banitekitane.niteketane.n[---]**kali_msetane.banitekitane**

B

érate.érokarm_{ie}.o_{ro}subeta
]te.érokam_{ie}.bam_{ie}írer.san_{mi}
]biteba_mí.akari.betainei
]ka_{si}írte.bin_{mi}
]+++[---]i.to_rbos.bankite
]n_{mi}.bar[---]m_{ie}.seneu_rébas
]te.ile+[---]bin_{mi}.nie

C

banekie.sear_mebetane.[-]a_rba_mebetane
an_mkitare.nitebeta[---]ine_rtoo
teiki_r.iustir.baseti_r[---]suekate
lakukuse.érate.su_r[-]te.bankite
ka[-]ti_r.sikeika_nsar.ke_r[-]iskar
ka_{st}i_rte.aliki_kila.o_{ro}subeta
kara_satiti.bitirikate.akari.ka

E.14.1

Estela de Noguera

seltarban_{mi}

ba_s+be_runen[_m]i

ba_sto_{ba}so_ren_{mi}

]ba_be[-]be_rbe[-]

m_i

Plom d'Oriols

]sa_mibi.tiabe_ke

]a_rY.m_lbeiki_ban_ki.m_ba_r[

]iki.tiabe

F.0.3
 Plom de procedència desconeguda
belórtin
bešoštúř
in kišu
keř IIIrte
ki+lř

F.9.11
 Plomet d'Orlell
 A
]iataaiata[
 B
]ima
II

F.11.34
 Plom grecoibèric de Sagunt
banargi[---]dilai.šikidakošieu
ig.ilurařgiřenu.g+uer+keřar.ig.il
urir.uřkaboloi.u.eřut.betaldi
autigi

F.11.35
 Plom de Sagunt
 A
]ke.iřtu+[
]eikesesbiuř[
]unstirika
 B
]nikan[
]tana.tasa+[
]natuan.uři[
]ikusikiki.bai+[
]kui[

F.11.38

Plomet del Camp de Morverde

A

]+rba.nkearstaitir.baitita++r[

B

etemiltir.baiesatababer

arkio

F.13.75

Plom de Lliria

baser.arskotar.eukilu

sukurba.bitetean

ekarbabitiboan

F.26.1

Estela de Les Ermites

+ **lesbai[**

enmi

F.27.1

Plom de La Mazorra

A (text palimpsest)

kaili[

B

baise+[

onos[

F.30.1

Ceràmica del Tossal de Manises

]es.nikiteskul+]

] +ES AMICV[

]ireka[

Inscripció rupestre de l'Abrigo Burgal
+arnukikeba[---]!
lisabotirkasete+[---]kila
eurarketekosirkaisan

G.1.9
Plomet d'Alcoi
/aula
/san[---]ose
ig/

G.7.5
Plom de Moixent
A
bistibiterseti.teia.bancia.basbiturbartin****
B
ebarkoar****
šitarlabitai.koš**bite**rtuan.koikakisetu**r******

G.20.1
Plom de Gandia
šalos.seltarsanbaj**a**r.elibors.ati+[**
]isa+ltiaIII**

G.21.1
Làpida del Terrateig
+lturka**[**
iskea**ško**
ebantibinke.sbu

G.22.1

Plom de Pixòcol

A

]ei[---]bas[
]to[---]n[---]tirte.iuns[---]ka.s[
]tetena[---]seiuns[
iunstir.ban[---]takitin
]biterokitin[---]šinti[
]eairitiuntir[---]tin.ban[
]sabakiti[
]i[---]i[---]šalir[

B

]rti[
]iti[
]iba.isbini[---]ke
]sbaka[

G.23.1

Plom en grecoibèric de Coimbra del Barranco Ancho

]ge[
]irbiloske[---]k
]ke.X<X<.ige[---]ašgo
]ořsanike.X<X<.neřs[
]losdarir̄.><X<

H.0.1

El plom Marsal

A.a

**neitin.iunstir.seskokokař[
asai.tirati.basbiteřo[
]ulaře.leřbartašte[
tuřsbiteřokan.ilkala[
kajške.ebaikioř.as+[**

B.a

**]sbaiatilun.nmlbetanbařake
]uketin.biteřokan
].iltukebeleše.nmltun
]ike.řanteun.biteian
].banturař.ikunbiteutin**

A.b

**neitiniunstir.sebelabao[
ikořbeleše.ikite.iunsirte[
atařeřařku.atařeřařte.kita[
kařko.lekubařeařekařko.neia+[
kasiko.bi+řanin.tiařen[**

B.b

**basikorřer[--]nsba.to+řte.o+[
bekořbanaře[-]bankuřs.abarřetoke[
kaultebiteřokan.iunskikaute[**

H.14.1

Vas ceràmic de Baeza

]ikaailoskibebiloso[

Plom de Los Allozos

tiritueneka.ta[

bařtaebaitir

K.28.1

Mosaic d'Andelos

likine.abulořaune.ekien.bilbiliařs

Bronze d'Aranguren

A

]r̄ar+[
]taŕkaŕ.be[
]tuŕs.ki[
]beltine[
]r̄ska+[

B

]be+[
]titu+s.ta[
]nes+ti+[
]kane+[
]kuŕ[
]s+[

Inscripció rupestre de Los Maíllos
ekibetaŕkaŕm̄ukal.bokisin[---]ke
tor̄mka+llu+kaŕu+.l+itabem̄beki

Plom 1 de procedència desconeguda

A

s[-c.5-]r̄.baiteski.bilosebam.boioi.balesaika

B

bebatir̄.itir̄okankef[
]m.baika[--]bilosebam.boioi.baite+

Plom 2 de procedència desconeguda

A

]aiuki.setibios.baiteski.sal[-c.2/3-]tir̄e.te
]il[-c.2/3-]e+.baŕkabiosbaite[-c.2/3-]ilorse

B

]teibalesaika.uŕtieiuŕ.uŕ+i+

3

LLISTAT DE FORMES LEXICALITZADES
ALFABETITZACIÓ PER L'INICI

[<u>ś</u> al]ir	]ban <u>ń</u> i	]il[-c.2/3-]e+
]lo <u>ř</u> kas	]ba <u>ř</u>	]il <u>o</u> rse
]bai]	]b <u>a</u> rse]	]ilun]
]banbalkesteekiar++]	]ba <u>ś</u>	]i <u>ń</u> na
]be+]	]be+]	]ine <u>ř</u> too
]eti+]	]beke <u>ř</u> tini <u>ř</u> ika]	]i <u>ř</u> biloske]
]kane+]	]bel <u>t</u> ine]	]ireka]
]ke	]bilosebam	]isa+ltia
]la]	]bi <u>ř</u>	]iti]
]nkebos+]	]bi <u>t</u> e <u>ba</u> ř <u>ń</u> i	]k
]r+[-i]	]bi <u>t</u> e <u>ř</u> okitin	]ka
]r <u>ba</u>	]d <u>i</u> lai	]ka
]řeaka	]e	]kaltu]
]řska+]	]eai <u>ř</u> itiun[s]tir	]ka <u>ń</u>]
]silunini+]	]e <u>ba</u> kasbiIII	]kane
]ta <u>ř</u> ka <u>ř</u>	]ei[-]ba <u>ś</u>]	]ka <u>ř</u> ki
]a	]eikesesbiu <u>ř</u>]	]ka <u>ś</u>
]a <u>ř</u>]	]elkibe <u>ř</u> řar	]ka <u>ř</u> irte
]aitiba <u>ś</u>	]e <u>ř</u> u <u>ś</u> alir	]kata
]a <u>ř</u> iuki	]e <u>ś</u>	]ke
]ar	]e <u>ś</u> ite]	]kebabel]
]a <u>ř</u> ba <u>ń</u> e <u>be</u> tane	]ge]	]keilu]
]a <u>ř</u> bi <u>ř</u> aren	]i[-]i]	]ke <u>ř</u>]
]a <u>ř</u> Y	]iar	]k <u>e</u> tion
]ataki[-]ke <u>ř</u> a	]iataai	]kianaiunortinite
]a <u>ř</u> i	]iba	]kitau]
]a <u>ř</u> ula	]ie]	]ko
]ba <u>be</u> [-]be <u>ř</u> be[-]m <u>ń</u> i	]i <u>ka</u>	]koite]
]bai	]i <u>ke</u>	]ko <u>ř</u> i]
]ba <u>ka</u> ś	]i <u>ki</u>	]ku
]ba]	]i <u>ku</u> sikiki	]kui]
]ba <u>n</u>	]il	]kuntos

kuśoř[	seiuns[	uko[
kuta	siko	ulaře
la	śinti[	ultibeikate
lau	slki[	unstirika
lkoti	śn	uta <u>ń</u> řte <u>ba</u>
<i>/losdaříř</i>	śřiba[	uteska
m	suekate	utin
mí	suibiu	+[--]eše
n	<u>t</u> akitin	+++n
nařeś	tal[--]i[--]ar	+++tulku
natuan	<u>t</u> ana	++ebiřskaś[
ne	taner+ine	++řmo
ner++s	<u>t</u> autan[	+ <u>ar</u> <u>n</u> <u>u</u> <u>k</u> <u>i</u> <u>k</u> <u>e</u> <u>b</u> <u>a</u> [--]l
neřer	te	+ <u>b</u> <u>a</u> <u>k</u> <u>i</u> +r
neřiku	tebati[	+kose
nes+ti+[	teibalesaika	+laś+a
nikan[	teřnr	+ <u>ś</u> <u>k</u> <u>u</u> n
nite	tetena[	abařketoke[
nmi	tia[	<u>abe</u>
oosstotoll <u>ki</u> [	<i>/tienbanitiřan</i>	abiner
<i>/ořśanike</i>	<u>t</u> iki[	abulořaune
řar+[	tili	<i>agirořdin</i>
řban	tin	<i>agirukeřte</i>
ře	<u>t</u> in[	ai
ře[	tírte	<i>aidutigerka</i>
ř <u>k</u> ere	titu+ś	ailoskibeti
řoka[	to[--]n	aiunikuřskate
řskaito[	<u>t</u> ol	aiuniltun
řtabir	tor	aiunortinikabitařantesiř
řtaś	tu[	aka
řti[	tuekařteřeita[	akal
ś+[	tunkirkiatiki[	akalu
sabakiti[	tuřřoata	akanur
śamibi	tuřś	akari
<i>/san/--/ose</i>	u	akiařko
sbaiatilun	<u>u</u> akun[	akila
sbaka[	uketin	al

al <u>au</u> tun	au <u>r</u> +	bank <u>u</u> tur
al <u>ik</u> ik <u>ila</u>	au <u>s</u> es	ban <u>m</u> i
alo	<i>au<u>t</u>igi</i>	banoban
<u>alob</u> atin	babata	<u>ban</u> te
<i>anbelsibems</i>	babite <u>fa</u>	bant <u>o</u> en <u>m</u> ibaikar
ankon <u>au</u> [n]in	bai	bantu <u>in</u> m <i>i</i>
an <u>m</u> kitare	bai+	ban <u>t</u> u <u>ra</u> s
arer <u>i</u> ta <u>r</u> atis	baiesata <u>b</u> abe <u>r</u>	ban <u>t</u> u <u>r</u> er
a <u>ri</u> ka <u>l</u> ereian <u>i</u> r	baika	ba <u>r</u>
a <u>ri</u> kale	<u>ba</u> ikar	ba <u>r</u>
a <u>ri</u> kalereian[---]+ <u>te</u>	baise+	ba <u>r</u> binkite
a <u>ri</u> kaletesui	baite+	barete
arir	baiteski	ba <u>r</u> kabiosbaite
a <u>r</u> ketu <u>r</u> ki	ba <u>i</u> ta++ <u>r</u>	ba <u>r</u> kear
<i>a<u>r</u>kideibase</i>	<u>ba</u> ka+	<i>ba<u>r</u>keike</i>
arkio	<u>ba</u> kart <u>a</u> ki	<u>ba</u> r <u>t</u> ite+++ <u>i</u> ai
a <u>r</u> kiu+++++u	baka <u>r</u> to <u>s</u>	bas
a <u>r</u> ora	ba	ba <u>s</u>
a <u>r</u> sbikisteekiar	<u>ba</u> lesaika	ba <u>s</u> +be <u>r</u> unen[<u>m</u>]i
arsetarkiterter	baltar	ba <u>s</u> ban <u>i</u> r
arskota <u>r</u>	<u>ba</u> m <u>b</u> ak <u>e</u> ti+	<i>ba<u>s</u>be<u>r</u></i>
artika <u>n</u> ant <u>i</u> r	ba <u>m</u> irer	basbite <u>o</u>
as+	<u>ba</u> n	basbitu <u>r</u> bartin
asai	ban	baser
askeltio <u>r</u> batisit <u>ia</u> i	ban	baset <u>i</u> r
ata	<u>ba</u> n+but <u>i</u> r <u>ba</u> n	basik <u>o</u> r <u>t</u> er[-]nsba
<i>atager<u>s</u>titi<u>m</u>u<u>n</u>ina</i>	<i>ban</i> argi	<i>bas</i> ir
atani	banbite	<u>ba</u> staebait <u>i</u> r
ata <u>r</u>	<i>ban</i> de <u>ra</u> n	ba <u>s</u> ti
ata <u>re</u> sa <u>r</u> ku	baneaia	ba <u>s</u> toba <u>s</u> oren <u>m</u> i
ata <u>re</u> sa <u>r</u> te	banekie	ba <u>s</u> tuba <u>r</u> er <u>t</u> er <u>o</u> ka <u>n</u> utur
ata <u>r</u> su	bani	ba <u>s</u> unelai
ati+	banikate	<i>ba<u>t</u>ira<u>ka</u>ite<u>r</u>itan</i>
a <u>t</u> ilar <u>l</u> iku <u>r</u> tala <u>r</u> i	banitekitane	be
at <u>in</u> tu	<i>ba</i> niti <u>r</u> + <i>da</i> +	be le <u>s</u> bai[ser]en <u>m</u> i
atu <u>r</u> n	bankite	<u>be</u> bat <u>i</u> r
<i>audi<u>r</u>ta<u>d</u>aka<u>r</u>bi</i>	banku <u>r</u> s	<i>be</i> idore <u>t</u> aitor

beikankine	biteókan	<u>em̄m̄</u>
beis	bitetean	en
bekinetaneís	bitirikate	er
bekořabař+ 	bitiřokan	er[---]e[---]ř
bekořbanaře 	biuřtařar	eřate
bekoriřa+	biuřtařte 	eřate
bekuentoko	<i>biuřtigisen</i>	<i>eřdebařka</i>
<i>belenku</i>	bo	<i>erderike</i>
belořtin	boioi	<i>eřergarbabeři</i>
belse	boioi 	eřeti
belsekuai	bokisin[---]ke	eřiarbam
belseřalir	bora	erirtan
beloř	bořon 	eřkaikiřoka
ben	e	eřokarđi
beřbaje	e IIIII	eřokar
<i>beřisetidiadin</i>	e IIIII	eřokarđi
beřkebeřa	e[---]e[---]	eřokate
<u>beřtibeřisořm̄</u>ikenia	e[---]rteta	erter
beřořtuřinkišu	<u>eanlaba</u>	eřur
betainei	eba 	<i>eřut</i>
<i>betaldi</i>	ebaikioř	eřkubařs
betaseřalir	eban	etebanar
bi+řanin	ebanen	eteřmiltiř
bibađi	ebarkořar	eteřřore
bikitir	<u>ebiutabi</u>	etesur
bilakeaiunatinen	ei	eukilu
bilbiliařs	ekařbabitiboan	euarařketekosirkaisan
bilonike	<u>ekesaer</u>	<i>eYřirige</i>
bilosebam	ekiař	<i>eYřirs</i>
biloso 	ekiarđi	<i>g+uer+keřar</i>
<i>bituřgeska</i>	ekibetařkařm̄r̄m̄ukal	<i>galirige</i>
binđi	ekien	<i>gařeřorieike</i>
biřkuti	eleř	<i>gorbantutinkar</i>
biřtibiteřseti	elibors	i
biteian	elm̄ntitiaē	i]tuřka
biteian	elm̄ntitiaē	i]unsti r
bitekian	<u>em̄m̄</u>	iata

ibakonti	<u>irti</u>	ka <u>stírte</u>
<u>ibe</u>	írtu+[	katilírtala <u>rí</u>
ida <u>rer</u>	isbe <u>rdeige</u>	kato
idí <u>rogedetan</u>	isbini[	katuba <u>reka</u>
idu <u>ruda</u>	iske <u>a</u> sko	katuladien
iekate	iskelaker	<u>kau</u>
iekate[	iskutur	kaultebite <u>rokan</u>
ig	iste <u>r</u>	<u>ke+r</u> keatit <u>u</u>
ig/	ite <u>ro</u> ke <u>m</u>	keitíreie++ <u>e</u> r
ige[---]a <u>sgo</u>	itiatu	ke <u>r</u> [-]iskar
II	itígodesun	ke <u>r</u> III <u>r</u> teki+ <u>l</u> r
III	ití <u>ro</u> kanke <u>r</u> [	<u>ke</u> sta <u>m</u> n
ika <u>r</u>	ito+utan	ki[
ikeriti	iubeba <u>re</u> te	ki+
ikite	iumstir	kibas
iko	iun	kibeti
iko	iunia	kin <u>e</u> tí <u>m</u> i
iko <u>r</u> bele <u>se</u>	iuns[---] <u>ka</u>	kir <u>r</u> ka <u>r</u>
iko <u>sa</u> rka	iunsirte[	kita[
<u>iko</u> sko	iunskikaute[	ko[-]s <u>e</u> n+e
ikunbiteutin	iunstir	ko+[
il	iunstirika	koikakisetu <u>r</u>
ile+[	iustir	kokois
ilka <u>la</u> [	ka	koko <u>m</u> i
iltí <u>r</u> ke <u>sa</u> lir	ka[	ko <u>r</u> tiki <u>r</u> [
iltí <u>r</u> ta	ka[-]tí <u>r</u>	ko <u>sb</u> ite <u>r</u> tuan
iltí <u>r</u> ta <u>sa</u> li[	ka <u>bi</u> elake	<u>kua</u> ion
iltí <u>r</u> ta <u>sa</u> liru <u>st</u> in	kadioi <u>bi</u> iste <u>r</u> gas	kuba <u>r</u>
iltukebele <u>se</u>	kai	ku <u>e</u>
ilturbiltisen <u>m</u> i	<u>kaili</u> [	kuinto <u>e</u>
ilura <u>gi</u> re <u>nu</u>	kais	kuka
ilurir	kai <u>sa</u> ke	kule <u>sa</u> re
í <u>r</u>	kar <u>sa</u> titi	ku <u>tub</u> an <u>m</u> ba <u>r</u> bianer
í <u>e</u>	karkanka <u>t</u> i	kutun
í <u>e</u>	ka <u>r</u> ko	kutu <u>ra</u> r+++e[
í <u>ri</u> ga	kasiko	l++iki <u>r</u> kibena
irlaurti	ka <u>sa</u> tuban <u>m</u> i	l+ <u>i</u> tabe <u>m</u> beki

la	<i>neitiniunstir</i>	oósubeta
<i>ladiorneYsírs</i>	neitinke	o <u>rti</u>
lake rbela u r	<i>ners/</i>	ortinbe re te re ie ki a r
l akerekes	ne r to	o r un
laku	<u>nie</u>	oska ist ire
laku iltum	<i>nigogaiatai</i>	o sk au t ato
lakukuse	<i>nigokatiarubai </i>	<i>oskikiri</i>
la	nikite is ku l +	<i>ostanoskikiri</i>
<i>laragol</i>	nio	otu
lau r ko	niossker	ris
lau s	ni st an	rta[---]ben[---]m[---]s[---]t[-]entis
<i>lebosbaitan</i>	nitebeta	s
lei	niteketane	s[---]r
le i biu r	<u>n</u> kear st ail t ir	s++
leisire n mi	n m l bet an ba rake	s+eiarkiti+
lekuba re a re ka r ko	n m ltun	sa
le s ba r ta s te	nosonban	šaitabikitarban
leuni	o	šaitalek ite
liba iba r	o+	<u>sakalakar</u>
likine	<i>o++tiri</i>	saka r i
lisaboti r kasete+[---]kila	oa	šaketi ake
<i>lokarkigeetan</i>	obi	sal[-c.2/3-]ti re
l r	o II	<i>salager</i>
lur++++	o ka ia	šalai+[-]t in
lu si un ba ker	<u>o</u> kale i r i	šalaia r kiste
m ba r	<u>o</u> ku	šalaia r kiste
m ba rseti	<u>o</u> l i ti	šalaia r kiste n ai
m i	olo s +++r	šalaia r kiste ro kan
m ie	on ka	šalb ib a ia r
m l be bi u r	onos	šalir
m l be bi u r ar	o r	šalir
m l be ik i ba nki	o r abebetikibelsir	šalirban
n	<i>ordinkalibiesarbe</i>	šaliro ta nai
n[---]kali m setane	<i>ordinkalibisukasir</i>	šal o s
nal[-]m +	o r o ika oir	šani sa r u š ka
neia+	<i>oroikastoretaitor</i>	san m i
neitin	oósubeta	šante u n

saśseřabař	ta	tikirstiker
sbaśa	taba	tikirsur
<u>sbu</u>	<i>tagokogi</i>	tikotinte
searńebetane	takař	tin
sebelabao	<u>takio</u>	<i>tinebedan</i>
seike	tako	tirabakeřtajřtiřan
seltarbanńi	<u>tal </u>	<i>tiradisugiga</i>
seltařsanbajař	tanito	tirati
seneuřebas	<u>taon</u>	<u>tir</u> itueneka
sesinenńi	tař	<i>titińńi</i>
seskokokař	tař	titiř
setibios	<i>tardi</i>	<u>t</u> itu
si	tartabieki	to --]a
siatikaniř	<u>tař</u> ti	<u>to</u> +řte
<i>sigide</i>	<u>ta</u> sa+	ton
řikař	tasinbai[---] <u>t</u> ibani+[-] <u>ř</u> [-]+	tořbos
sikeikanřar	tau	<u>to</u> řńka+ <u>lu</u> +kařu+
<i>řikidakořieu</i>	<i>tau</i> +gode	<u>to</u> řokerřbetu
<u>sikio</u>	taunř	torsinkeře
sinekun	ta <u>t</u> tikeleř.	totoř
<i>sisbi</i>	te	tu
<u>řitar</u> labitai	teia	<i>tu</i> +digabetetuaida
<i>řitir</i> kařgan	teikiř	tua
ske	tel	tubi III
řl	teleuř	tuir <u>ř</u> ketakia
řo	tiabe	tuitui
řoen	tiabe <u>ř</u> e	<i>tundige</i>
řoke+	tiařańtařřu+++	tuni++e+++
sosi	tiaře <u>n</u>	<i>tuř</i> gosbetan
sotiaioi	<u>t</u> ibaibař+n	tuřsbiteřokan
subake	<u>t</u> ibinke	<u>t</u> usu
sube	<i>tieka</i>	uatina
sube	<i>tigirsadinX</i>	<i>ugebatota</i>
susebeleřanaieinekabin	tikařuř	<u>u</u> ko
sukuřba	tike	ul
suř[-]te	tikir	<i>ul</i> didigi+
ta	tikirsikoř	<i>ul</i> diladie

ultiba+|

unbas

ur

ur+i+

ur|

urkaboloiu

urkeoken

urketeker

ursa

urtieur

use|

uskae

uskaurentinkalti

uštalar

uta|

utalbabea

utarige

ute

V

Xadintabes

XCXC

4

LLISTAT DE FORMES LEXICALITZADES
ALFABETITZACIÓ A TERGO

ja	iuns[---] <u>ka</u>	kuka
+laś+a	aka	] +la
eanlaba	<u>baka</u> +	la
taba	]sbaka[	ilkala[
eba	] +řeaka	lakeřbela[
+arn <u>ukikeba</u> [---]l	<i>tieka</i>	lisabotířkasete+[---]kila
]uta <u>mrteba</u>	tířitueneka	akila
]iba	]ireka[	aliki <u>kila</u>
]śřiba[	<i>katubařeka</i>	<i>]aula</i>
ultiba+	]ika	<u>]ina</u>
] +r <u>ba</u>	baika	<u>]tana</u>
sukuřba	<u>balesaika</u>	l++ikiřkibena
basiko <u>řteř</u> [-]nsba	]teibalesaika	]tetena[
<i>banitř</i> +da+	]unstirika	uatina
<u>u</u> talbabea	iunstirika	<i>atagerštřitimm</i> tina
<i>třadisugiga</i>	]bekeř <u>třinirika</u> [	oa[
<i>řřiga</i>	<u>onka</u>	bora
okaia	]řoka[	ařora
neia+	eřkaikiřoka	]ataki[-]keřa
bancia	ikořarka	babiteřa
teia	<i>aiduřigerka</i>	sa
tuiř <u>ketakia</u> [	řaniřaruřarka	<u>tasa</u> +
beřtiberiřořmikenia	i]ltuřka[	<i>ursa</i>
iunia	<i>bintuřgeska</i>	sbařa
]tia[	]uřeska	beřkebeřa
]isa+l <u>tia</u>	<u>eřdebařka</u>	bekoriřa+
]ka	] +řřka+	ta

ata	<i>utarige</i>	sear̄mebetane
babata	<i>galirige</i>	niteketane
iata[	<i>eXsirige</i>	<u>n</u> [---]kalimsetane
]kata	]ie[	banitekitane
kita[	bērbaie	]taner+ine
]tūrfoata	<i>uldiladie</i>	likine
nitebeta[	banekie	beikankine
ōrosubeta[	rn̄ie	]beltine[
ōrosubeta	nie	abulōraune
rteta	]ke	kuintoe
<i>tu+digabetetuaita</i>	]ke	<i>kulešare</i>
]tuekar̄tereita[	bokisin[---]ke	anmkitare
<i>ugebatota</i>	subake	]f̄kere
rta	šaketiake	oskaistire
iltir̄ta	<i>kabielake</i>	etešore
<u>u</u> ta[	nmlbetanbārake	]re
]kuta	tiabeke	]re[
tūruta	]ike	keitireie++ēr
tua	<i>gārešōrieike</i>	<i>uskar̄e</i>
]e	<i>bārkeike</i>	]ulāre
kutūrā+++e[	seike	bekōrbanāre[
tuni+++e+++	<i>Jōšanike</i>	torsinkēre
ko[-]šen+e	bilonike	ir̄e
elmm̄titiae	<i>erderike</i>	sal[-c.2/3-]tir̄e
]be[	tike[	<i>āfk̄ideibase</i>
be[	<u>tibin</u> ke	baise+[
<u>abe</u>	neitinke	belse+
]kebabe[	šoke+	<i>]san/[---]ose</i>
tiabe[	abārketok <u>e</u> [	+koš <u>e</u>
ibe	ske	]barse[
<i>ōrdinkalibiešambe</i>	<i>]ir̄biloske[</i>	]ilor̄se
sube	kaiške	+[-]eše
<i>sigide</i>	ārikale	iltukebeleše
<i>tau++gode</i>	ile+[	ikōrbeleše
<i>]ge[</i>	]ne	use[
<i>tundige</i>	]kane+[	lakukuse
<i>isbērdeige</i>	]ārbamebetane	]te

aříkale reian [---]+te	iunskikaute[	ataki
suř[-]te	kue	bakartaki
iekate[	ig	l+ <u>itabe</u> mbeki
iekate	ai	tartabieki
]suekate	]iataai	]iki
]ultibeikate	]bai[	]ikusikiki
banikate	lešbai	]tiki[
bitirikate	<i>nigokatiařubai[</i>	]tunkirkiatiki[
eřokate	bařtite+++i++++iai	oořtotollki
aiunikuřskate	askeltiořbatisitiai	]slki[
eřate	kai	mlbeikibanki
barete	bařunelai	]kařki
<i>iubebařete</i>	<i>]dilai</i>	ařketuřki
baite+	řalirotanai	baiteski
bařkabiosbaite	řalaaiařkistenai	]aiuki
banbite	asai	iltiřtařali[
řaitalekite	<i>nigogaiatai</i>	<u>kaili]</u>
ikite	řitarlabitai	]tili
bankite	belsekuai	]ři
bařbinkite	bi	<u>babe</u> [-] <u>berbe</u> [-]ři
]nite	ebiutabi	bibaři
]kianaiunortinite	]řařiibi	eřokaři
]koite[	obi	kinetiři
]esite[	<i>audiřtadakařbi</i>	]nři
bante	sisbi	banřii
tikotinte	tubiIII	]banři
iunsirte[	<i>betaldi</i>	kařtaumbanři
řte	<i>tardi</i>	seltarbanři
atařeřařte	lei	sanři
biuřtařte	betainei	sesinenři
<i>agirukeřte</i>	<i>autigi</i>	leisirenři
]kařiřte	<i>tagokogi</i>	be]lešbai[ser]enři
]tiřte	<i>banargi</i>	bas+beřunen[ři]i
kařtiřte	]ebařkasbiIII	bastobařorenři
řalaaiařkiste	oIII	ilturbiltisenři
lešbartařte[	ki	binři
ute	+ <u>baki</u> +r	bantuinři

kokomí	]iti[	]bilosebam
ekiarí	]sabakiti[	eíarbam
eókarí	s+eiarkiti+[	]kám[
]bitebarí	oliti	iteókem
bani	ikeriti	emm
atani	karasatiti	tíimm
isbini[	uskaurekentinkalti	lakuiltum
]silunini+[	]sínti[	tibaibaś+n
leuni	ibakonti	+++n
sotiaioi	]kotí[	]n
boioi	]lkoti	to[---]n
akari	irti	ban
sakari	]ríti[	eban
katilirí	taríti[	nosonban
atilarlí	oríti	banoban
efergarbabeí	irlaurti	śaitabikitarban
okaleí	]unsti[	śalirban
oskiki	baśti	]řban
ostanoskiki	biríuti	ban+butiřban
o++tí	]kui[	tinebedan
urí	ařikaletesui	bitetean
si	tuitui[	uldidigi+
sosi	/k	sitiřkařgan
ti	al	biteian
]ati	bal	bitekian
ati+[	akal	]nikan[
]tebati[	ekibetařkamřmukal	biteókan
karkankati	lal	kaultebiteókan
tířati	tal[	tuřsbiteókan
]eti+[	tel[	śalaiařkisteókan
kibeti	]il	bitiřokan
ailoskibeti	lařagol	ekařbabitiboan
bambaketi+	]tol	bandeřan
eřeti	śl	]tienbanitiřan
mbarřeti	ul	eurarřketekosirkaisan
biřtibiteřeti	nikiteiřkul+[	tířabakeřtairtiřan
]nes[+ti+[	]m	tuřgosbetan

<i>idiřogedetan</i>	]utin	kařko
<i>lokařkigeetan</i>	ikunbiteutin	lekubařeařekařko
<i>lebosbaitan</i>	keřtamn	lauřko
<i>batirařařiteřitan</i>	<u>taon</u>	ikosko
<i>erirtan</i>	<u>kuaion</u>	iskeařko
<i>niřtan</i>	]ketion	]uko[
<i>ito+utan</i>	bořon[	alo
]tautan[	ton	++řmo
]natuan	atuřn	]ineřtoo
kořbiteřtuan	]řn	basbiteřo[
en	řanteun	biloso[
ben	iun	řo
ekien	]uakun[	to
<i>katuladien</i>	sinekun	kato
uřkeoken	+řkun	ořkautato
ebanen	]ilun[	]řskaito[
bilakeaiunatinen	]řbaiřtilun	tanito
řoen	ořun[	neřto
]ařbiřaren	<i>itigodesun</i>	oloř++ř
tiareu[	aiuniltun	tasinbai[---]tibani+[-]r[-]+
<i>biuřtigisen</i>	nmltun	]tal[--]i[---]ar
in	alauřtun	]ar
susebeleřanaieinekabin	kutun	bar
<i>beřisetidiadin</i>	sebelabao[	bařkear
<i>agiřořdin</i>	bo	]iar
bi+řanin	<i>ige[---]ařgo</i>	ekiar
ankonau[n]in	<u>takio</u>	]banbalkesteekiar++[
]tin	<u>sikio</u>	baitita++ř[
řalai+[-]tin	arkio	ařsbikisteekiar
<u>alobatin</u>	nio	<u>sakalakar</u>
]uketin	]ko	baikar
neitin	tako	bantořenřibaikar
]takitin	iko	eřokar
biteřokitin	]siko	keř[-]iskar
basbituřbartin	kasiko	uřtalar
belořtin	bekuentoko	etebanar
iltiřtařaliruřtin	akiařko	]řar+[

biurtaŕar	basir	urketeker
<i>g+uer+keŕar</i>	orabebetikibelsir	itir _o kankeŕ[
ebarkoŕar	bikitir	eleŕ
mlbebiuŕar	artikanantir	<i>isteŕ</i>
sikeikanŕar	iumstir	iŕ
]elkibeŕŕar	iunstir	]biŕ
tar	neitiniunstir	teikiŕ
baltar	eaiŕitiun[s]tir	koŕtikiŕ[
er	iustir	aŕi _{ka} kalereianiŕ
ekesaer	]teŕŕ	<i>]losdaŕiŕ</i>
<i>salager</i>	]tor	<i>or_dinkalibisukasir</i>
luŕiunbaker	<i>beidoretaitor</i>	aiunortinikabitaŕantesir
iskelaker	<i>oroikaŕstoretaitor</i>	ka[-]tir
tikirstiker	]baŕ	bebatir
niosisker	saŕŕeŕabaŕ	basetir[
kutubanmbarbianer	bekoŕabaŕ+[	baŕtaebaitir
abiner	libaibaŕ	nkearstaitir
<i>idaŕer</i>	mbar	eteŕŕiltir
]neŕer	kubaŕ	keŕIIIŕteki+lŕ
baŕniŕer	<i>iduŕudaŕ</i>	taunŕ[
bantuŕer[	ŕalbibaiar	or[
ser	seltaŕsanbaiar	ebaikioŕ
baser	ortinbefeteŕeikiaŕ	tikiŕsikoŕ
erter	takaŕ	beloŕ
arsetarkiterter	ikaŕ	]kuŕoŕ
]aŕ[	ŕikaŕ	aur+
]ŕtabir	<i>gorbantutinkar</i>	mlbebiur
tikir	seskokokaŕ[	leibiur
ŕalir	]taŕkaŕ	]eikesesbiur[
iltirkeŕalir	kiŕrkaŕ	ur _t ieiuŕ
betaseŕalir	taŕ	tikaŕuŕ
belseŕalir	ataŕ	koikakisetuŕ
]eŕuŕalir	arskotaŕ	ur
baŕbanir	eŕ	lur++++
oroikaoir	baiesatabeŕ	akanur
arir	<i>baŕbeŕ</i>	eŕur
<i>ilurir</i>	]keŕ[	etesur

tikirsur	bekinetaneŕs	ataŕesaŕku
bankutur	bankuŕs	akalu
iskutur	títu+ś	]keilu[
baštubarerteŕokanutur	]baś	eukilu
]ner++s	]aitibaś	<i>iluraŕgiŕenu</i>
as+[	unbaś	<u>to</u> rńka+] <u>l</u> u+kaśu+
]ei[---]bas	]bakaś	beśoštur <u>ink</u> iśu
seneuŕebas	++ebiŕskaś[	ataŕś~
kibas	bantuŕaś	tiaŕa <u>z</u> taŕśu+++
<i>kadioibiusteŕgas</i>	]ŕtaś	tusu
]kaś	]eś	]tu[
]loŕkaś	<i>Xadintabeś</i>	itiatu
lakerekes[	tautikeleś	toŕokefbetu
nes	]naŕeś	<u>ke</u> +ŕ <u>ke</u> atitu
auśes	titiś	]kaltu[
kais	totoś	at <u>in</u> tu
beis	bakaŕtoś	otu
siatikaniś	]tuŕś	iŕtu+[
kokois	lauś	<i>tigirsadinX</i>
ŕis	teleuś	]aŕX
areriŕaŕatis[	<i>eŕut</i>	
rta[---]ben[---]ń[---]s[---	aŕkiu+++++u	
]t[-]entis	]u	
<i>anbelsibeńś</i>	kau	
]seiuns[	]lau	
]nkebos+[	tau[	
toŕbos	]kitau[	
setibios	<u>sbu</u>	
śalos	<i>śikidakoiśieu</i>	
onos[	]suibiu	
]kuntos	<i>uŕkaboloiu</i>	
eXśirs	]ku	
<i>ladiorneXśirs</i>	laku	
elibors	]neŕiku	
eśkubaŕs	+++tulku	
bilbiliaŕs	<i>belenku</i>	
<i>neŕs[</i>	oku	

CONCLUSIÓ

CONCLUSIÓ

Abans de donar aquesta tesi definitivament per acabada s'imposen unes paraules a tall de conclusió i valoració finals. *Lèxic d'inscripcions ibèriques (1991-2006)* no és sinó una anella més d'una llarga cadena d'obres encaminades totes elles a una millor comprensió d'aquesta llengua encara en gran part enigmàtica que és l'ibèric. Per aquest motiu, és d'esperar que aquesta tesi doctoral quedi obsoleta i superada des del mateix moment que se li posi el punt final. En realitat, la impossibilitat d'arribar, ara per ara, al desxiframent total i definitiu de la llengua ibèrica confereix a aquest estudi un valor estrictament provisional. Tant és així, que *Lèxic d'inscripcions ibèriques (1991-2006)* ha de ser entès com un instrument de treball que haurà de ser forçosament modificat i revisat a mesura que noves troballes i nous ulls crítics ho permetin.

En aquesta mateixa línia, doncs, cal sempre tenir present que la gran majoria de propostes interpretatives aquí presentades han de ser enteses com a meres hipòtesis de treball, més que no pas com a solucions definitives i inapel·lables. Per aquest fet, no sembla convenient d'efectuar una enumeració de les conclusions a què és possible d'arribar a partir de les anàlisis lingüístiques efectuades en aquest recull lèxic. Més aviat, ens veiem obligats a parlar d'avenços, de noves perspectives, potser fins i tot de nous reptes, de nous mètodes de treball que ens permetin d'afrontar, cada cop amb més èxit, el tractament i l'anàlisi de la llengua ibèrica.

En aquest sentit, aquesta tesi presenta el valor de recollir la bibliografia més punta i les peces de més recent publicació. Aquests últims treballs han permès d'introduir modificacions significatives en el camp de la transcripció dels textos, en l'anàlisi de l'onomàstica, de la morfologia, de la fonologia, dels paradigmes verbals i pronominals de l'ibèric... Aquestes notables millores apareixen recollides a l'apartat "Visió general de la llengua ibèrica", al qual remeto per a una visió més àmplia i detallada de cada qüestió específica.

En definitiva, doncs, la progressió en el nostre grau de coneixement de la llengua ibèrica, tot i que poc aparent en el dia a dia, es percep amb nitidesa quan es comparen les obres lexicogràfiques en la perspectiva del pas del temps. Tant és així, que no és exagerat d'afirmar que al segle XXI estem en disposició de fer un estudi lingüístic molt més fi, precís i acurat dels textos ibèrics que no en els anys 50. Hem perfeccionat no sols la transcripció dels textos, sinó també el reconeixement d'estructures sintàctiques, passant també per una millora en el coneixement de la morfologia i de l'onomàstica. També la necessitat d'actualització periòdica del material epigràfic posa de manifest que els estudis paleohispànics evolucionen de manera molt més que considerable.

Tanquem, per tant, aquesta tesi amb una nota d'optimisme: tot i que l'ibèric segueixi malauradament essent una llengua indesxifrada, malgrat que els avenços es produeixin de manera pausada i mai espectacular, la visió de la qüestió des de la perspectiva i el balanç de la tasca investigadora a través dels anys, evidencia que, en realitat, el coneixement de l'antiga llengua dels ibers avança, i que ho fa cada dia amb pas més ferm.

AGRAÏMENTS

La redacció d'aquesta tesi ha estat facilitada per la concessió de la Beca Predoctoral per a la Formació de Personal Investigador (FI) de la Generalitat de Catalunya, renovada consecutivament durant quatre anys.

Volia, així mateix, agrair molt sincerament la tutela constant de Javier Velaza, que no sols m'ha introduït en el món apassionant de la paleohispanística, sinó que m'ha guiat incansablement per aquest laberint, fascinant i desesperant alhora, de la llengua ibèrica. També vull deixar constància de la inestimable ajuda de Joan Ferrer, que m'ha fet a mans tots els seus articles inèdits i amb qui he mantingut fecundes converses. De la Maite Blay agraeixo que m'hagi contagiats la seva estima desbordant per l'imaginari clàssic.

Faig extensibles també els meus agraïments als qui han estat al meu costat durant aquesta llarga tasca d'investigació: al Grup Littera, al carrer València 477, al Raül, els Ivans i l'Eva, al Lluç i l'Òria i, molt especialment, al Fructuós i l'Eugeni.

Finalment, no puc cloure aquest apartat sense una referència als veritables artífexs d'aquest treball, els meus pares, de qui sempre he tingut el suport més càlid i estimulant.

BIBLIOGRAFIA

En aquesta bibliografia es recullen específicament els treballs sobre llengua ibèrica publicats a partir de l'any 1991 i els articles o obres que s'han fet servir directament per a l'anàlisi de les inscripcions recollides en aquest lèxic. Un recull bibliogràfic exhaustiu per a les obres publicades amb anterioritat a la dècada dels 90 es troba als *Monumenta Linguarum Hispanicarum* i als lèxics precedents.

ABASCAL 1994 = J. M. Abascal, *Los nombres personales en las inscripciones latinas de Hispania*, Murcia 1994.

ABELANET 1976 = J. Abelanet, "Les roches gravées du Capcir et de la Cerdagne (Roussillon)", *Cypsela* 1 (1976), 79-82.

ADIEGO 1993 = I. X. Adiego, "Algunas reflexiones sobre el alfabeto de Espanca y las primitivas escrituras hispanas", a I. X. Adiego - J. Siles - J. Velaza, *Studia Palaeohispanica et Indogermanica J. Untermann ab amicis Hispanicis oblata*, Barcelona 1993, 11-22.

ADIEGO 2002 = I. X. Adiego, "Les llengües preromanes indoeuropees de la Península Ibèrica directament documentades", *Els substrats de la llengua catalana: una visió actual* (2002), 12-33.

AGUILAR - PONS 1988 = A. Aguilar - E. Pons, "Epigrafia ibèrica", dins de J. Miró - J. Pujol - J. García i Roselló, J., "El dipòsit del sector occidental del poblat ibèric de Burriac (Cabrera del Mar, El Maresme)", *Laietania* 4 (1988), 145-147.

ALMAGRO 2001 = M. Almagro, "Los íberos: nuevas perspectivas sobre sus orígenes", *Los íberos en la Comarca de Requena-Utiel (Valencia)* 2001, 33-48.

ALLEPUZ 1996 = X. Allepuz, "Epigrafia ibèrica de La Balaguera (La Pobla Tornesa, Castelló)", *Primeres Jornades Culturals a la Plana de l'Arc*, La Pobla Tornesa, 1996, 3-11.

AQUILUÉ - VELAZA 1993 = X. Aquilué - J. Velaza, "Un falso epígrafe ibérico en el MNAT (Museu Nacional Arqueològic de Tarragona)", *Faventia* 15/2 (1993), 7-21.

AQUILUÉ - VELAZA 2001 = X. Aquilué - J. Velaza, "Nueva inscripción ibérica ampuritana", *Palaeohispanica* 1 (2001), 277-289.

- AQUILUÉ - VELAZA (e.p.) = X. Aquilué - J. Velaza, “Dos nuevas inscripciones ibéricas emporitanas”, *Aquilué et alii, Memòria de les Excavacions* (2003), en prensa.
- ARANEGUI 1992 = C. Aranegui, “Una falcata decorada con inscripción ibérica. Juegos gladiatorios y venationes”, *Estudios de arqueología ibérica y romana. Homenaje a Enrique Pla Ballester*, Valencia 1992, 319-330.
- ARASA - IZQUIERDO 1998 = F. Arasa - I. Izquierdo, “Estela antropomorfa con inscripción ibérica del Mas de Barberán (Noguera, Teruel)”, *Archivo Español de Arqueología* 71 (1998), 79-102.
- ARASA 1989 = F. Arasa, “Una estela ibérica de Bell-Lloc (La Plana Alta)”, *Trabajos de Prehistoria Levantina* 19 (1989), 91-101.
- ARASA 1994-1995 = F. Arasa, “Aproximació a l'estudi del canvi lingüístic en el període ibero-romà (segles II-I aC)”, *Arse* 28-29 (1994-95), 83-107.
- ARASA 2001 = F. Arasa, *La romanització a les comarques septentrionals del litoral valencià II-I a.C.*, València 2001.
- ARTEAGA - CORREA 1994 = O. Arteaga - J. A. Correa, “Inscripción vascular indígena hallada en *Obulco* (Porcuna, Jaén) y su contexto arqueológico”, en *Homenaje a J. M^a. Blázquez*, vol. II, Madrid 1994, 45-58.
- ASENSIO - CELA - FERRER 1996 = D. Asensio - X. Cela - C. Ferrer, “Els materials ceràmics del poblat ibèric del Castellet de Banyoles (Tivissa). Col·lecció Salvador Vilaseca de Reus”, *Pyrenae* 27 (1996), 163-191.
- ASENSIO - MIRÓ - SANMARTÍ - VELAZA 2003 = D. Asensio - M. Miró - J. Sanmartí - J. Velaza, “Inscripción ibérica sobre plomo procedente de Castellet de Banyoles (Tivissa)”, *Palaeohispanica* 3 (2003), 195-204.
- BALLESTER 1999 = X. Ballester, “Contribución a una teoría de los antropónimos”, *AION* 21 (1999), 31-51.
- BALLESTER 2001 = X. Ballester, “El substrato de la lengua ibérica en la Península Ibérica”, *Congrés Internacional de Toponímia i Onomàstica Catalanes*, Valencia 2001, 459-487.
- BALLESTER 2001a = X. Ballester, “La *adfinitas* de las lenguas aquitana e ibérica”, *Palaeohispanica* 1 (2001), 21-33.
- BALLESTER 2001b = X. Ballester, “Fono(tipo)logía de las (con)sonantes (celt)ibéricas”, en F. Villar - P. Fernández eds., *Religión, lengua y cultura prerromanas de Hispania. Actas del VIII Coloquio sobre lenguas y culturas paleohispánicas*, 287-303.

- BALLESTER 2003 = X. Ballester, "El acento en la reconstrucción lingüística: el caso ibérico", *Palaeohispanica* 3 (2003), 43-57.
- BALLESTER 2005 = X. Ballester, "Lengua ibérica: hacia un debate tipológico", *Palaeohispanica* 5: *Actas del IX Coloquio internacional sobre lenguas y culturas paleohispánicas* (2005), 361-392.
- BARREDA 1990 = M. Ll. Barreda, *El poblament ibèric i romà de Sant Boi de Llobregat*. Tesis de licenciatura inédita. Universidad de Barcelona.
- BARRERES 1975 = M. Barreres, *El poblado ibérico del "Turó de la Cadira del Bisbe"*, Tesis de licenciatura inédita, Universidad de Barcelona.
- BELTRÁN - DE HOZ - UNTERMANN 1996 = F. Beltrán Lloris - J. Hoz - J. Untermann, *El tercer bronce de Botorrita (Contrebia Belaisca)*. Zaragoza 1996.
- BELTRÁN - VELAZA 1993 = F. Beltrán - J. Velaza, "Una nueva inscripción ibérica sobre bronce (Aranguren, Navarra)", a I. X. Adiego - J. Siles - J. Velaza, *Studia Palaeohispanica et Indogermanica J.Untermann ab amicis Hispanicis oblata*, Barcelona 1993, 89-99.
- BELTRÁN 1996 = F. Beltrán, "Romanización inicial en la Celtiberia: las inscripciones de Caminreal y Botorrita", en S.Reboreda-P.López Barja, ed., *A cidade e o mundo: romanización e cambio social*, Xinzo de Limia 1996, 125-145.
- BELTRÁN 2003 = M. Beltrán, "Los morteros "bilingües" del Valle del Ebro", *Palaeohispanica* 3 (2003), 59-71.
- BELTRÁN 2004 = F. Beltrán, "Las inscripciones ibéricas en el contexto de la epigrafía republicana", *Estudios de lenguas y epigrafía antiguas (E.L.E.A)* 5 (2004), 51-74.
- BELTRÁN 2005 = F. Beltrán, "Cultura escrita, epigrafía y ciudad en el ámbito paleohispánico", *Palaeohispanica* 5: *Actas del IX Coloquio internacional sobre lenguas y culturas paleohispánicas* (2005), 21-56.
- BENAGES 1990 = J. Benages i Olivé, "Escriptura ibèrica sobre plom", *Butlletí de la Reial Societat Arqueològica Tarraconense* 12 (1990), 41-47.
- BLÁZQUEZ 2001 = J. M. Blázquez, "Teónimos indígenas de Hispania. *Addenda y corrigenda*", *Palaeohispanica* 1 (2001), 63-85.
- BONET 1995 = H. Bonet, *El Tossal de Sant Miquel de Lliria. La antigua Edeta y su territorio*, Valencia 1995.

- BONET 2001 = H. Bonet, “Los íberos en las comarcas centrales valencianas”, *Los íberos en la Comarca de Requena-Utiel (Valencia)* 2001, 63-74.
- BRONCANO 1989 = S. Broncano, *El depósito votivo ibérico de El Amarejo. Bonete (Albacete)*, Madrid 1989.
- BURCH - NOLLA - PALAHÍ - SAGRERA - SUREDA - VIVÓ 2001 = J. BURCH - J. M. NOLLA - LL. PALAHÍ - J. SAGRERA - M. SUREDA - D. VIVÓ, *Excavacions arqueològiques a la muntanya de Sant Julià de Ramis. 1. El sector de l'antiga església parroquial*, Sant Julià de Ramis 2001.
- CABRERO 1994 = J. Cabrero, “Un nuevo epígrafe ibérico procedente de la ciudad ibero-romana de Cástulo”, *Gerión* 12 (1994), 301-305.
- CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1984 = P. Campmajó - J. Untermann, “Les gravures rupestres schématiques linéaires de la Cerdagne Française”, *6 Col.loqui internacional d'arqueologia de Puigcerdà. Protohistoria catalana*, Puigcerdà 1984, 317-336.
- CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1991 = P. Campmajó - J. Untermann, “Corpus de gravures ibériques de Cerdagne”, *Ceretania* 1 (1991), 39-59.
- CAMPMAJÓ - UNTERMANN 1993 = P. Campmajó - J. Untermann, “Les influences ibériques dans la Haute Montagne Catalane: le cas de la Cerdagne”, *Actas V Coloquio sobre lenguas y culturas prerromanas de la Península Ibérica* 1993, 499-520.
- CAMPMAJÓ 2005 = P. Campmajó, “Les gravures ibères dans l'art rupestre de l'Âge du Fer. Le cas de la Cerdagne”, *Món ibèric als Països Catalans. XII Col.loqui Internacional d'Arqueologia de Puigcerdà (14 i 15 de novembre de 2003)*, Puigcerdà 2005, 1101-1134.
- CAMPMAJÓ 2005 = P. Campmajó, “Les roches gravées d'époque Ibère sont-elles des marqueurs de territoire? Le cas de la Cerdagne”, *Palaeohispanica 5: Actas del IX Coloquio internacional sobre lenguas y culturas paleohispánicas* (2005), 195-234.
- CARBONELL - FOLCH - MARTÍNEZ 1990 = E. Carbonell - J. Folch - J. Martínez, “El jaciment ibèric i romà de Can Feu (Sant Quirze del Vallès)”, *Limes* 1 (1991), 151-154.
- CARRERAS 1990 = J. Carreras, “La Canal dels Avellaners”, en Castany *et al.* *El Berguedà: de la Prehistòria a l'antiguitat*, Berga (1990), 29-76.
- CARRETÉ - KEAY - MILLETT 1995 = J. M. Carreté - S. Keay - M. Millett, “A Roman Provincial Capital and its hinterland. The survey of the territory of

- Tarragona, Spain, 1985-1990". *Journal of Roman Archaeology, Supplementary Series* 15 (1995).
- CASANOVAS - GIMENO - VELAZA 1994 = J. Casanovas - H. Gimeno - J. Velaza, "Inscripciones latinas, ibéricas y hebreas en un manuscrito del Archivo Histórico Nacional (Sección Estado, legajo 2921)", *Saguntum* 27 (1994), 217-227.
- CASAS - CODINA - MARAGALL - PRADO - UNTERMANN 2002 = Casas - Codina - Maragall - Prado, "Noves aportacions al coneixement de l'ampliació nord de l'oppidum del Puig de Sant Andreu (Ullastret, Baix Empordà). Estudi d'una inscripció sobre pedra trobada en aquesta zona". *Cypsela* 14 (2002), 237-250.
- CASTELLÀ REAL *et al.* 1986 = Castellà Real *et al.*, *Campanyes d'excavacions arqueològiques a Els Prats de Rei, 1972-1975*. Els Prats de Rei, 1986.
- CLAUSELL - IZQUIERDO - ARASA 2000 = G. Clausell - I. Izquierdo - F. Arasa (con anexo de Juan, J.), "La fase del ibérico final en el asentamiento del Torelló del Boverot (Almazora, Castellón): dos piezas cerámicas singulares", *Archivo Español de Arqueología* 73 (2000), 87-104.
- COMAS - PADRÓS - VELAZA 2001 = M. Comas - P. Padrós - J. Velaza, "Dos nuevas estelas ibéricas halladas en *Baetulo*", *Palaeohispanica* 1 (2001), 291-299.
- COMAS - PADRÓS - VELAZA 2002 = M. Comas - P. Padrós - J. Velaza, "Un plomo con doble inscripción ibérica localizado en *Baetulo* (Badalona)", *Palaeohispanica* 2 (2002), 327-331.
- CORELL 1999 = J. Corell, "Inscripción de Manises", *Inscripciones romanes d'Illici, Lucentum, Allon, Dianium i els seus territoris*, Valencia 1999, 153-154.
- CORREA 1989 = J. A. Correa, "Inscripción vascular indígena hallada en Baeza (Jaén)", *Archivo de Prehistoria Levantina* 19 (1989), 183-189.
- CORREA 1992 = J. A. Correa, "Representación gráfica de la oposición de sonoridad en las oclusivas ibéricas (semisilabario levantino)", *AION* 14 (1992), 253-293.
- CORREA 1993 = J. A. Correa, "Antropónimos galos y ligures en inscripciones ibéricas", a I. X. Adiego - J. Siles - J. Velaza, *Studia Palaeohispanica et Indogermanica J. Untermann ab amicis Hispanicis oblata*, Barcelona 1993, Barcelona 1993, 101-116.
- CORREA 1994 = J. A. Correa, "La transcripción de las vibrantes de la escritura paleohispánica", *Archivo de Prehistoria Levantina* 21 (1994), 337-341.

- CORREA 1994a = J. A. Correa, "La lengua ibérica", *Revista española de lingüística*, 24:2 1994, 263-287.
- CORREA 1997 = J. A. Correa, "Las nasales en ibérico", a F. Villar - F. Beltrán ed., *Pueblos, lengua y escrituras en la Hispania prerromana. Actas del VII Coloquio sobre lenguas y culturas prerromanas de la Península ibérica*, Salamanca 1997, 375-396
- CORREA 2001 = J.A. Correa, "Las silbantes en ibérico", en F. Villar - P. Fernández eds., *Religión, lengua y cultura prerromanas de Hispania. Actas del VIII Coloquio sobre lenguas y culturas paleohispánicas*, Salamanca 2001, 305-318.
- CURA - SANMARTÍ 1981 = M. Cura - E. Sanmartí, "Sobre dels orígens de la ciutat de Manresa. Les ceràmiques gregues de Puig Cardener", *Faventia*, 3/1 (1981), 115-133.
- CURA 1985 = M. Cura, "Les ceràmiques de vernís negre de Can Sotaterra a Solsona i l'estratigrafia comparada dels jaciments preromans del Solsonès", *Faventia* 7/2 (1985), 105-113.
- CURA 1987 = M. Cura, "Els grafitis ibèrics d'Illiberis (Elna, Rosselló)", *6è Col·loqui Internacional d'arqueologia de Puigcerdà* (1987), 203-209.
- CURA 1993 = M. Cura, "Nous grafitis ibèrics en el Molí d'Espígol (Tornabous) i la cronologia de l'escriptura ibèrica a l'interior de Catalunya", *Gala* 2 (1993), 219-225.
- DE HOZ - LUJÁN 2001 = J. de Hoz - E. Luján, "Bibliografía de inscripciones ibéricas no recogidas en *MLHP*", *Palaeohispanica* 1 (2001), 355-367.
- DE HOZ 1985 = J. de Hoz, "El nuevo plomo ibérico de Castell y el problema de las oposiciones de sonoridad en ibérico", en J. L. Melena ed., *Symbolae L. Mitxelena septuagenario oblatae*, Vitoria 1985, 443-454.
- DE HOZ 1985a = J. de Hoz, "El origen de la escritura del S.O.", *Actas del III Coloquio sobre Lenguas y Culturas Paleohispánicas*, Salamanca 1985, 423-464.
- DE HOZ 1987 = J. de Hoz, "La escritura grecoibérica", a A J. Gorrochategui, J. Melena i J. Santos ed., *Studia Palaeohispanica. Actas del IV Coloquio sobre lenguas y culturas prerromanad de la Península Ibérica (Veleia 2-3)*, Vitòria 1987, 285-298.
- DE HOZ 1990 = J. de Hoz, "El origen oriental de las antiguas escrituras hispanas y el desarrollo de la escritura del Algarve", *Presenzas Orientalizantes em*

- Portugal. Da Pré-historia ao Período Romano, Estudos Orientais* 1, 219-246.
- DE HOZ 1992 = J. de Hoz, “La inscripción de la falcata”, *Estudios de arqueología ibérica y romana. Homenaje a Enrique Pla Ballester* 1992, 330-338.
- DE HOZ 1993 = J. de Hoz, “De la escritura meridional a la escritura ibérica levantina”, *Sprachen und Schriften des Antiken Mittelmeerraums* (1993), 175-190.
- DE HOZ 1993a = J. de Hoz, “La lengua y la escritura ibéricas, y las lenguas de los íberos”, *Actas del V Coloquio sobre lenguas y culturas prerromanas de la Península Ibérica*, Salamanca 1993, 635-666.
- DE HOZ 1993b = J. de Hoz, “Las sociedades paleohispánicas del área no indoeuropea y la escritura”, *Archivo Español de Arqueología* 66 (1993), 3-29.
- DE HOZ 1993c = J. de Hoz, Resenya de J. Untermann, *Monumenta Linguarum Hispanicarum III. Die iberischen Inschriften aus Spanien*, en *Archivo Español de Arqueología*, 66 (1993), 332-336.
- DE HOZ 1994 = J. de Hoz, “Notas sobre inscripciones meridionales de la alta Andalucía”, *Homenaje a J. Mª Blázquez*, Madrid 1994, 167-179.
- DE HOZ 1995 = J. de Hoz, “Panorama provisional de la epigrafía rupestre paleohispánica”, a A. Rodríguez Colmenero - L. Gasperini eds., *Saxa Scripta (Inscripciones en roca). Actas del Simposio Internacional Ibero-Itálico sobre epigrafía rupestre. Santiago de Compostela y Norte de Portugal*, A Coruña 1995, 9-33.
- DE HOZ 1995a = J. de Hoz, “Escrituras en contacto: ibérica y latina”, en F. Beltrán ed., *Roma y el nacimiento de la cultura epigráfica en Occidente*, Zaragoza 1995, 57-84.
- DE HOZ 1995b = J. de Hoz, “Notas sobre nuevas y viejas leyendas monetales”, a Mª P. García-Bellido - R. M. Sobral eds., *La moneda hispánica. Ciudad y Territorio. Actas del I Encuentro peninsular de numismática antigua* [Anejos de *Archivo Español de Arqueología* xiv], Madrid 1995, 317-324.
- DE HOZ 1995c = J. de Hoz, “El poblamiento antiguo de los Pirineos desde el punto de vista lingüístico”, en J. Bertranpetit - E. Vives edds., *Muntanyes i població. El passat dels Pirineus des d'una perspectiva multidisciplinària*, Andorra La Vella 1995, 271-299.

- DE HOZ 1997 = J. de Hoz, "Catalogue n° 226.1, 268 " en P. Rouillard, *Antiquités de l'Espagne*, Paris, 142-43, 172-173.
- DE HOZ 1998 = J. de Hoz, "La epigrafía del Cigarralejo", en E. Ruano coord., Museo de El Cigarralejo, Mula, Murcia, Madrid 1998, 219-225.
- DE HOZ 1998a = J. de Hoz, "La epigrafía ibérica de los noventa", *Revista de Estudios Ibéricos* 3 (1998), 127-151.
- DE HOZ 1999 = J. de Hoz, "Identité-différenciation au travers des témoignages linguistiques et alphabétiques: le monde celtique et ibérique", *Atti del XXXVII convegno di studi sulla Magna Grecia* (Taranto 1997), Napoli 1999, 213-246.
- DE HOZ 1999a = J. de Hoz, "Did a *brigantinos exist in Continental Celtic?", *Festschrift für Wolfgang Meid zum 70. Geburtstag. Studia Celtica et Indogermanica*, Budapest 1999.
- DE HOZ 1999b = J. de Hoz, "Los negocios del señor Heronoiyos. un documento mercantil, jonio clásico temprano, del Sur de Francia", a J. A. López Férez, *Desde los poemas homéricos hasta la prosa griega del siglo IV dC. Veintiséis estudios filológicos*, Madrid 1999, 61-90.
- DE HOZ 1999c = J. de Hoz, "Viaje a ninguna parte a través del Mediterráneo. Las lenguas que no hablaron ni iberos, ni etruscos, ni cretenses", *Revista de libros* 28 (1999), 10-11.
- DE HOZ 1999d = J. de Hoz, Rec. de J. Untermann, *MLH IV, Archivo Español de Arqueología* 72 (1999), 321-323.
- DE HOZ 2001 = J. de Hoz, "La lengua de los iberos y los documentos epigráficos en la comarca de Requena-Utiel" a *Los iberos en la comarca de Requena-Utiel (Valencia)*, 2001, 50-62.
- DE HOZ 2001a = J. de Hoz, "Sobre algunos problemas del estudio de las lenguas paleohispánicas", *Palaeohispanica* 1 (2001), 113-149.
- DE HOZ 2001b = J. de Hoz, "Dans le sillage hispanique de Michel Lejeune. Quelques problèmes d'histoire de l'écriture", *Académie des Inscriptions et belles-lettres* 2001, 197-212.
- DE HOZ 2001c = J. de Hoz, "Hacia una tipología del ibérico", en F. Villar - P. Fernández eds., *Religión, lengua y cultura prerromanas de Hispania. Actas del VIII Coloquio sobre lenguas y culturas paleohispánicas*, Salamanca 2001, 335-362.

- DE HOZ 2002 = J. de Hoz, “El complejo sufijal *-(e)skēn* de la lengua ibérica”, *Palaeohispanica* 2 (2002), 159-168.
- DE HOZ 2002a = J. de Hoz, “La leyenda monetal *ikalesken* (MLH A.95)”, *Actas del X Congreso Nacional de Numismática (Albacete 1998)* (2002), 1-8.
- DE HOZ 2003 = J. de Hoz, “Las sibilantes ibéricas”, a S. Marchesini i P. Poccetti ed. *Sprachwissenschaft ist Geschichte*, Pisa 2003, 85-97.
- DE HOZ 2003a = J. de Hoz, “Recent advances in Paleo-hispanic scholarship”, a J. Gorrochategui ed., *Basque and (Paleo)Hispanic studies in the wake of Michelena's work. Actas del Primer Congreso de la Cátedra Luis Michelena*, Vitòria 2003, 33-62.
- DE HOZ 2005 = J. de Hoz, “Epigrafía y lenguas en contacto en la Hispania antigua”, *Palaeohispanica* 5 (2005): *Actas del IX Coloquio internacional sobre lenguas y culturas paleohispánicas*, 57-98.
- DE HOZ 2005a = J. de Hoz, “La recepción de la escritura en Hispania como fenómeno orientalizante”, *Anejos del Archivo Español de Arqueología XXXV* (2005), 363-380
- DURAN - MOLAS - MESTRES - PUJADES 1995 = M. Duran - D. Molas - I. Mestres - J. Pujades, “L'establiment iberoromà del Camp de les Lloses (Tona, Osona)”. *Tribuna d'Arqueologia 1993-1994* (1995), 63-73.
- ELAY - ROSSER 2003 = J. Elay - P. Rosser, “El plomo ibérico de El Cerro de las Balsas: estudio epigráfico”, *El Cerro de las Balsas y el Chinchorro: una aproximación a la arqueología del poblamiento prehistórico e ibérico de la Albufereta de Alicante* 2 (2003), 163-176.
- ESTEVE 2001 = F. Esteve i Gálvez, *Les fonts antigues*, Castelló 2001, 38-54.
- FABRA - BURGUETE 1986 = M. E. Fabra - S. Burguete, “Introducció a l'estudi del jaciment ibèric de El Vilar”, *Quaderans de Vilaniu* 9 (1986), 55-78.
- FARIA 1990-91 = A. Marques de Faria, “Antropónimos em inscrições hispânicas meridionais”, *Portugalia* 11-12 (1990-91), 73-88.
- FARIA 1991 = A. Marques de Faria, “Epigrafia monetária meridional”, *Conimbriga* 30 (1991), 13-21.
- FARIA 1991a = A. Marques de Faria, “Reseña a J. Untermann, *Monumenta Linguarum Hispanicarum III. Die iberische Inschriften*”. *Conimbriga* 30 (1991), 163-97.
- FARIA 1992-93 = A. Marques de Faria, “Notas a algumas inscrições ibéricas recentemente publicadas”, *Portugalia* 13-14 (1992-93), 277-279.

- FARIA 1993 = A. Marques de Faria, “A propósito do V Colóquio sobre Línguas e Culturas pré-romanas da Península Ibérica”, *Penélope* 12 (1993), 145-161.
- FARIA 1994 = A. Marques de Faria, “Nomes de magistrados em moedas hispânicas”, *Portugalia* 15 (1994), 33-60.
- FARIA 1994a = A. Marques de Faria, “Subsídios para o estudo da antroponímia ibérica”, *Vipasca* 3 (1994), 65-71.
- FARIA 1994b = A. Marques de Faria, “Uma inscrição em caracteres do Sudoeste achada em Mértola”, *Vipasca* 3 (1994), 61-63.
- FARIA 1995 = A. Marques de Faria, “Algumas notas de onomástica ibérica”, *Portugalia* 16 (1995), 323-330.
- FARIA 1995a = A. Marques de Faria, “Novas achegas para o estudo da onomástica ibérica e turdetana”, *Vipasca* 4 (1995), 79-88.
- FARIA 1997 = A. Marques de Faria, “Apontamentos sobre onomástica paleo-hispânica”, *Vipasca* 6 (1997), 105-114.
- FARIA 1998 = A. Marques de Faria, “Uma inscrição em caracteres do Sudoeste proveniente da Folha do Ranjao (Baleizao, Beja)”, *Revista Portuguesa de Arqueologia* 1, 1 (1998), 153-160.
- FARIA 1998a = A. Marques de Faria, Rec. a J.Velaza, *Epigrafía y lengua ibéricas*, Madrid 1996, *Conimbriga* 37 (1998), 267-310.
- FARIA 1998b = A. Marques de Faria, Rec. a A.Quintanilla, *Estudios de fonología ibérica*, Vitoria 1998, *Revista Portuguesa de Arqueologia* 1, 2 (1998), 232-240.
- FARIA 1998c = A. Marques de Faria, Rec. a J.Untermann, *MLH IV*, Wiesbaden 1997, *Vipasca* 7 (1998), 127-129.
- FARIA 1999 = A. Marques de Faria, “Novas notas de onomástica hispânica pré-romana”, *Revista Portuguesa de Arqueologia* (1999), 153-161.
- FARIA 2000 = A. Marques de Faria, “Crónica de onomástica paleo-hispânica (1)”, *Revista portuguesa de Arqueologia* 3 (2000), 61-66.
- FARIA 2000a = A. Marques de Faria, “Onomástica paleo-hispânica: revisão de algumas leituras e interpretações”, *Revista Portuguesa de Arqueologia* 3 (2000), 121-151.
- FARIA 2001 = A. Marques de Faria, “Crónica de onomástica paleo-hispânica (2)”, *Revista portuguesa de Arqueologia* 4 (2001), 95-107.

- FARIA 2002 = A. Marques de Faria, “Crónica de onomástica paleo-hispânica (3)”, *Revista Portuguesa de Arqueologia* 5.1 (2002), 121-146.
- FARIA 2002a = A. Marques de Faria, “Crónica de onomástica paleo-hispânica (4)”, *Revista Portuguesa de Arqueologia* 5. 2 (2002), 233-244.
- FARIA 2003 = A. Marques de Faria, “Crónica de onomástica paleo-hispânica (5)”, *Revista portuguesa de arqueología* (2003), 211-234.
- FARIA 2003a = A. Marques de Faria, “Crónica de onomástica paleo-hispânica (6)”, *Revista portuguesa de arqueología* (2003), 313-334.
- FARIA 2004 = A. Marques de Faria, “Crónica de onomástica paleo-hispânica (7): trezentas e cinquenta observações a Jesús Rodríguez Ramos”, *Revista portuguesa de arqueología* (2004), 273-315.
- FARIA 2004a = A. Marques de Faria, “Crónica de onomástica paleo-hispânica (8)”, *Revista portuguesa de arqueología* (2004), 175-192.
- FARIA 2005 = A. Marques de Faria, “Crónica de onomástica paleo-hispânica (9)”, *Revista portuguesa de arqueología* (2005), 163-175.
- FARIA 2005a = A. Marques de Faria, “Crónica de onomástica paleo-hispânica (10)”, *Revista portuguesa de arqueología* (2005), 273-292.
- FARIA 2006 = A. Marques de Faria, “Crónica de onomástica paleo-hispânica (11)”, *Revista portuguesa de arqueología* (2006), 115-129.
- FARIA 2006a = A. Marques de Faria, “Sobre uma nova legenda monetária ibérica: leuni ou laBini?”, *Adenda Electrónica* 14 (2006) de *Revista Al-Madan*.
- FERRER - GARCÉS 2005 = J. Ferrer - I. Garcés, “El plom ibèric d’Olriols (Sant Esteve de la Llitera, Osca)”, *Palaeohispanica 5: Actas del IX Coloquio internacional sobre lenguas y culturas paleohispánicas* (2005), 983-994.
- FERRER - GIRAL (e.p.) = J. Ferrer - F. Giral, “A propósito de un semis de ildífa con leyenda erder. Marcas de valor léxicas sobre monedas ibéricas”, *Palaeohispanica* 7 (e. p.).
- FERRER (e.p.) = J. Ferrer, “Nova lectura de la inscripció ibèrica de la Joncosa (Jorba, Barcelona)”, *Veleia* 23 (e.p).
- FERRER 2005 = J. Ferrer, “Novetats sobre el sistema dual de diferenciació gràfica de les oclusives sordes i sonores”, *Palaeohispanica 5: Actas del IX Coloquio internacional sobre lenguas y culturas paleohispánicas* (2005), 957-982.

- FLETCHER - BELTRÁN 1991 = D. Fletcher - A. Beltrán Martínez, “Dos inscripciones ibéricas de Contrebia Belaisca (Cabezo de las Minas, Botorrita, Zaragoza)”, *Festschrift für Wilhelm Schüle zum 60. Geburtstag* (Internationale Archäologie 1) 1991, 29-39 = *Arse* 28-29 (1994-95), 14-20.
- FLETCHER - BONET 1991-92 = D. Fletcher - H. Bonet, “Bastida VI. Nuevo plomo escrito de la Bastida de les Alcuses (Mogente, Valencia)”, *Anales PAU Murcia* 7-8 (1991-92), 143-150.
- FLETCHER - GISBERT 1994 = D. Fletcher - J.A. Gisbert, “Hallazgo de una inscripción ibérica en el Camí del Molí (Terrateig, La Vall d'Albaida)”, *Archivo de Prehistoria Levantina* 21 (1994), 343-353.
- FLETCHER - SILGO 1990 = D. Fletcher - L. Silgo, “Breves noticias sobre el plomo ibérico de Pixòcol (Balones, Alicante)”, *Alberri* 3 (1990), 167-172.
- FLETCHER - SILGO 1991 = D. Fletcher - L. Silgo, “Plomo ibérico, en escritura jonia, procedente de Sagunto”, *Arse* 26 (1991), 1-6.
- FLETCHER - SILGO 1991-1993 = D. Fletcher - L. Silgo, “Notas sobre un plomo ibérico de procedencia desconocida”, *Acta numismática* 21-22-23 (1991-1993), 89-92.
- FLETCHER - SILGO 1992 = D. Fletcher - L. Silgo, “El plomo ibérico escrito Serreta I. Comentarios y traducciones”, *Recerques del Museu d'Alcoi* I (1992), 9-36.
- FLETCHER - SILGO 1992b = D. Fletcher - L. Silgo, “Plomo ibérico procedente de Gandía (Valencia)”, *Arse* 27 (1992-93), 3-5.
- FLETCHER - SILGO 1996-97 = D. Fletcher - L. Silgo, “Inscripción ibérica rupestre del Abrigo Burgal (Siete Aguas, Valencia)”, *Arse* 30-31 (1996-97), 73-80.
- FLETCHER 1982 = D. Fletcher, “Nuevos plomos ibéricos valencianos”, *Arse* 17 (1982), 252-260.
- FLETCHER 1993 = D. Fletcher, “Sobre el área de utilización de algunas voces ibéricas”, *Sprechen und Schriften des antiken Mittelmeerraums* 65 (1993), 75-86.
- FLETCHER 1994-95 = D. Fletcher, “Iunstir, palabra ibérica”, *Arse* 28-29 (1994-95), 155-174.
- FLETCHER 2000 = D. Fletcher, “Comentarios sobre los grafemas silábicos ibéricos”, *Estudios de Lenguas y Epigrafía Antiguas (E.L.E.A)* 3 (2000), 13-25.

- GARCÉS - CEBRIÀ 2002-2003 = I. Garcés - A. Cebrià, “L'estela ibèrica de Tona (Osona)”, *Pyrenae* 33-34 (2002-2003), 211-232.
- GARCÉS - PÉREZ 2006 = I. Garcés - J. Pérez, “Inscripció ibèrica *ante cocturam* del Tossal de les Tenalles (Sidamon, Pla d'Urgell)”, *Arqueologia i arqueòlegs. El poblat ibèric dle Estinçlells de Verdú* (2006), 53-62.
- GARCÉS 1996 = I. Garcés, “La estela ibèrica de El Pilaret de Santa Quitèria (Fraga, Huesca). Una revisió a los cien años de su descubrimiento”, *Kalathos* 15 (1996), 35-55.
- GARCÉS 2006 = I. Garcés, “Inscripcions ibèriques i llatines de la col·lecció Ramon Boleda en el Museu Local de Verdú (L'Urgell)”, *Arqueologia i arqueòlegs. El poblat ibèric dle Estinçlells de Verdú* (2006), 42-52.
- GARCIA 1997 = M. Garcia, “Epigrafía anfórica de Mas Castellar-Pontós: ánforas grecoitalicas y masaliotas”. *Pyrenae* 28 (1997), 257-269.
- GARCÍA ALONSO 2005 = J. L. García Alonso, “Indoeuropeos en el Nordeste”, *Palaeohispanica 5: Actas del IX Coloquio internacional sobre lenguas y culturas paleohispánicas* (2005), 235-258.
- GARCÍA ROSELLÓ 1987 = J. García Roselló, *Memòria de les excavacions arqueològiques realitzades a la necròpolis laietana del Turó dels Tres Pins (Cabrera de Mar, Maresme)*. Inédita.
- GARCÍA-BELLIDO - BLÁZQUEZ 2001= M. P. García-Bellido - C. Blázquez, *Diccionario de cecas y pueblos hispánicos*, Madrid 2001.
- GARCÍA-BELLIDO 1993 = M. P. García-Bellido, “Origen y función del denario ibérico” *Sprachen und Schriften des Antiken Mittelmeerraums* (1993), 97-123.
- GARCÍA-BELLIDO 2001 = M^a. P. García-Bellido, “Plomos monetiformes con el topónimo ibérico Gador”, *Palaeohispanica* 1 (2001), 335-340.
- GASCA - FLETCHER 1989-90 = M. Gasca - D. Fletcher, “Grafitos y letreros ibéricos de Alcañiz (Teruel)”, *Kalathos* 9-10 (1989-90), 135-146.
- GENERA 2005 = M. Genera, “Grafits ibèrics sobre ceràmica. Darreres troballes a l'Ebre”, *Paleohispanica* 5 (2005), 995-1012.
- GORGUES - MORET- RUIZ-DARASSE 2003 = A. Gorgues - P. Moret - C. Ruiz-Darasse, “Cinq nouvelles inscriptions sur céramique du Bas Aragon et de la Terra Alta”, *Palaeohispanica* 3 (2003), 245-250.
- GORROCHATEGUI - LAKARRA 1996 = J. GORROCHATEGUI - J. LAKARRA, “Nuevas aportaciones a la reconstrucción del Protovasco”, *La Hispania Prerromana*.

Actas del VI Coloquio sobre lenguas y culturas prerromanas de la Península Ibérica, Salamanca 1996, 101-145.

GORROCHATEGUI - LAKARRA 2001 = J. GORROCHATEGUI - J. LAKARRA, “Comparación lingüística, filología y reconstrucción del protovasco”, *Religión y cultura prerromanas de Hispania. Actas del VIII Coloquio sobre lenguas y culturas prerromanas de la Península Ibérica*, Salamanca 2001, 407-438.

GORROCHATEGUI 1993 = J. Gorrochategui, “La onomástica aquitana y su relación con la ibérica”, *Lengua y cultura en la Hispania prerromana. Actas del V Coloquio sobre lenguas y culturas prerromanas de la Península Ibérica*, 609-633.

GORROCHATEGUI 1993 = J. Gorrochategui, “Onomástica indígena de Aquitania: adiciones y correcciones I”, *Sprachen und Schriften des Antiken Mittelmeerraums* (1993), 145-156.

GORROCHATEGUI 1995 = J. Gorrochategui, “Algunos aspectos de la onomástica personal antigua de los Pirineos”, a J. Bertranpetit i E. Vives ed., *Muntanyes i Població*, Andorra 1995.

GORROCHATEGUI 1995a = J. Gorrochategui, “Los Pirineos entre Galia e Hispania: Las lenguas”, *Veleia* 12 (1995), 181-234.

GORROCHATEGUI 1997 = J. Gorrochategui, “Gallaecia e as linguas prerromanas da Península Ibérica”, *Galicia fai dous mil anos. O feito diferencial galego*, 1997, 15-49.

GORROCHATEGUI 2002 = J. Gorrochategui, “La epigrafía y las lenguas paleohispánicas” en “Histoire et archéologie de la Péninsule Ibérique antique. Chronique VI: 1993-1997”, *Revue des Études Anciennes* 102 (2002) 126-135.

GORROCHATEGUI 2002a = J. Gorrochategui, “Nota sobre las inscripciones ibéricas de Aubagnan (Landas, Francia)”, en X. Artiagoitia - P. Goenaga - J.A. Lakarra edd., *Erramu boneta: Festschrift for Rudolf P.G. de Rijk*, Bilbao 2002, 299-301.

GORROCHATEGUI 2002b = J. Gorrochategui, “Las lenguas de los Pirineos en la antigüedad”, *Els substrats de la llengua catalana: una visió actual* (2002), 75-101.

GOZALBES 1993-94 = M. Gozalbes, “Noticia preliminar sobre un plomo ibérico”, *Anales de Prehistoria y Arqueología de la Universidad de Murcia* 9-10 (1993-94), 151-154.

- GRAU - SEGURA 1994-95 = I. Grau - J. M. Segura, “Las inscripciones ibéricas de la Serreta y su contexto arqueológico”, *Arse* 28-29 (1994-95), 117-128.
- GUÉRIN - SILGO 1996 = P. Guérin - L. Silgo, “Inscripción ibérica sobre plomo de Castellet de Bernabé (Llíria, Valencia)”, *Revista d' Arqueologia de Ponent* 6, 199-206.
- GUITART - MAYER - PERA - VELAZA 1996 = J. Guitart - M. Mayer - J. Pera - J. Velaza, “Noticia preliminar sobre una inscripción ibérica encontrada en Guissona (Lérida)”, *La Hispania Prerromana. Actas del VI Coloquio sobre lenguas y culturas prerromanas de la Península Ibérica* 1996, 163-170.
- GUITART 1976 = J. Guitart, *Baetulo. Topografía arqueológica, urbanismo e historia*. Monografías Badalonesas, n.1. Badalona, 1976.
- HERNÁNDEZ - LÓPEZ - PACUAL - ARANEGUI 1993= E. Hernández -M. López -I. Pacual - C. Aranegui 1993, “El teatro romano de Sagunto”, en *Teatros romanos de Hispania. Cuadernos de Arquitectura Romana*, vol II, 1993, 25-42.
- HERNÁNDEZ - NÚÑEZ 1991 = J. A. Hernández - J. Núñez, “Un nuevo antropónimo indígena, sobre cerámica, procedente de Graccurris”, *Veleia* 6 (1991), 207-214.
- IZQUIERDO - ARASA 1999 = I. Izquierdo - F. Arasa, “La imagen de la memoria. Antecedentes, tipología e iconografía de las estelas de época ibérica”, *Archivo Español de Arqueología* 23, 1999, 259-300.
- IZQUIERDO - ARASA 2003 = I. Izquierdo - F. Arasa, “Stèles funéraires d'époque ibérique”, *Revue des Études Anciennes* 105 n. 1 (2003), 17-48.
- IZQUIERDO - VELAZA 2002 = I. Izquierdo - J. Velaza, “Estudio de una escultura con inscripción ibérica procedente del santuario del Cerro de los Santos”, *Sylloge Epigraphica Barcinonensis IV* 2002, 31-42.
- IZQUIERDO 1998 = I. Izquierdo, “Iberian antropomorphic steles”, *Journal of Iberian Archaeology* 0 (1998), 115-131.
- JORDÁN 2005 = C. Jordán, “¿Sistema dual de escritura en celtibérico?”, *Palaeohispanica 5: Actas del IX Coloquio internacional sobre lenguas y culturas paleohispánicas* (2005), 1013-1030.
- JUNYENT 1973 = E. Junyent, “El primer corte estratigráfico realizado en Roques de Sant Formatge (Seròs, Lérida) y algunas cuestiones en torno a la formación de la cultura ilergeta”. *Noticario Arqueológico Hispánico* (1973), 289-386.

- LAFUENTE - LÓPEZ 1987 = A. Lafuente - J. B. López, “Els Cortals (Cervera): Aproximació a l'estudi de dues sitges ibèriques”, *Miscel·lània Cerveriana* V (1987), 11-36.
- LAKARRA 2002 = J. Lakarra, “Adar, ahuntz, handi: sobre la identificación de sustratos y morfología de la protolengua”, en M. J. García Soler, *Timhs Xarin. Homenaje al profesor Pedro A. Gainzarain*, Vitoria 2002, 417-429.
- LEJEUNE - POUILLOUX - SOLIER 1988 = M. LEJEUNE - J. POUILLOUX - Y. SOLIER 1988, “Etrusque et ionien archaïques sur un plomb de Pech Mahó (Aude)”, *Revue Archéologique de Narbonnaise* 21 (1988), 19-59.
- LUJÁN 1997 = E. R. Luján, “La inscripción en caracteres ibéricos de los Maillos (Belvís de la Jara, Toledo)”, *Archivo Español de Arqueología* 70, 1997, 275-280.
- LUJÁN 1998 = E. R. Luján, “Una nota sobre las inscripciones ibéricas de Vieille-Toulouse”, *Veleia* 15 (1998), 397-399.
- LUJÁN 2005 = E. R. Luján, “Los topónimos en las inscripciones ibéricas”, *Palaeohispanica 5: Actas del IX Coloquio internacional sobre lenguas y culturas paleohispánicas* (2005), 471-490.
- LLOBREGAT - ROSSER 1993 = M. Llobregat - P. Rosser, “Un fragmento cerámico con grafitos bilingües, y la pervivencia del sustrato ibérico en la ciudad romana de Tossal de Manises (Albufereta, Alicante)”, *LQNT* 1 (1993) 119-35.
- MALUQUER 1968 = J. Maluquer, *Epigrafía prelatina de la península ibérica*, Barcelona 1968.
- MARINER 1979 = S. Mariner, “La distribución de los fonemas ibéricos según textos en escritura griega y en semisilabario y según onomástica transmitida”, *Actas del II Coloquio* 1979, 69-79.
- MARINER 1985 = S. Mariner, “Sibilantes paleohispánicas en transcripciones latinas”, *Actas del III Coloquio sobre Lenguas y Culturas Paleohispánicas*, Salamanca 1985, 415-422.
- MARTÍNEZ VALLE 1993 = A. Martínez Valle, “Dos esgrafiados ibéricos sobre una estela romana de Requena (Valencia)”, *Saguntum* 26 (1993), 247-51.
- MASSÓ - VELAZA 1995 = J. Massó - J. Velaza, “Sobre una inscripció ibèrica suspecta: MNAT 664”, *Pyrenae* 26 (1995), 115-121.

- MATA - SORIA 1997 = C. Mata - L. Soria, "Marcas y epígrafes sobre contenedores de época ibérica", *Archivo de Prehistoria Levantina* 22 (1997), 297-374.
- MAYER - VELAZA 1993 = M. Mayer - J. Velaza, "Epigrafía ibérica sobre soportes típicamente romanos", *Actas del V Coloquio sobre lenguas y culturas prerromanas de la Península Ibérica*, Salamanca 1993, 667-82.
- MAYER - VELAZA 1996 = M. Mayer - J. Velaza, "Una inscripción ibérica en el teatro de Sagunto", *Studia philologica valentina* 1 (1996), 107-110.
- MAYER 2002 = M. MAYER, "El proceso de adopción de la fórmula onomástica romana", *Palaeohispanica* 2 (2002), 189-200.
- MAYER 2005 = M. Mayer, "La onomástica indígena en la zona norte del *conventus Tarraconensis*", *Palaeohispanica 5: Actas del IX Coloquio internacional sobre lenguas y culturas paleohispánicas* (2005), 259-272.
- MEDEROS - RUIZ 2001 = A. Mederos Martín - L. Ruiz Cabrero, "Los inicios de la escritura en la Península Ibérica. Grafitos en cerámicas del Bronce Final III y fenicias", *Complutum* 12 (2001), 97-112.
- MEZQUÍRIZ 1991-92 = M^a. A. Mezquiriz, "Pavimento de *Opus signinum* con inscripción ibérica en Andelos", *Trabajos de Arqueología en Navarra* 10, (1991-92), 365-367.
- MEZQUÍRIZ 1992 = M^a. A. Mezquiriz, "Inscripción ibérica en Andelos (Mendigorría, Navarra)", *Estudios de arqueología ibérica y romana. Homenaje a Enrique Pla Ballester* 1992, 347-349.
- MICHELENA 1974 = L. Michelena, "Sobre la posición lingüística del ibérico", *Homenaje P. Beltrán*, 1947, 147-53 (= 1985, *Lengua e historia* 334-40).
- MIRÓ 1988 = J. Miró, "Una inscripción pintada amb data consular en una àmfora Dressel 1 del poblal ibèric de Burriac (Cabrera de Mar, Maresme)", *Faventia* 10 (1988), 113-116.
- MLH I = J. Untermann, *Monumenta Linguarum Hispanicarum I: Die Münzlegenden*, Wiesbaden, 1975.
- MLH II = J. Untermann, *Monumenta Linguarum Hispanicarum II. Inschriften in iberischer Schrift aus Südfrankreich*, Wiesbaden, 1980.
- MLH III = J. Untermann, *Monumenta Linguarum Hispanicarum III. Die iberischen Inschriften aus Spanien*, Wiesbaden, 1990.

- MLH IV = J. Untermann, *Monumenta Linguarum Hispanicarum IV. Die tartessischen, keltiberischen und lusitanischen Inscriften*, Wiesbaden, 1997.
- MOLIST 1985 = N. Molist, *La ceràmica ibèrica del camí vell de Llor (Sant Boi de Llobregat). Evolució tipològica, segles IV-I, tesi de Llicenciatura*.
- MONCUNILL - VELZA (e.p.) = N. Moncunill - J. Velaza, "Abiner: un possible antropònim ibèric a IRC V i MLH IV", en premsa.
- MORAN - VELAZA 2005 = J. Moran - J. Velaza. "D'Anseresa a Údura (Sorba)", *Urgellia* 15 (2005), 201-209.
- MORER - SANMARTÍ - VELAZA 2004 = J. Morer - J. Sanmartí - J. Velaza, "Un ponderal amb inscripció ibèrica del poblat d'Alorda Park (Calafell)", *Fonaments* (2004), 321-332.
- MORET 2005 = P. Moret, "Ibèrisation archéologique, ibèrisation linguistique: le cas du Bas Aragon", *Palaeohispanica 5: Actas del IX Coloquio internacional sobre lenguas y culturas paleohispánicas* (2005), 273-294.
- MORO 1987 = "Hisòria antiga", en *Història de Terrassa* (Benaul et al ed.). Terrassa, 1987.
- MUÑOZ 1990 = A. M. Muñoz, "Plomo ibèric en escritura grega de Coimbra del Barranco Ancho (Jumilla, Murcia)", *Verdolay* 2 (1990), 97-100.
- NOLLA - ESTEVA - ALICART 1989 = J. M. Nolla - Ll. Esteva - F. Alicart, "El poblat ibèric dels Guíxols (segles IV aC - I dC)", *Estudis del Baix Empordà* 8 (1989), 45-116.
- NOLLA 1987 = J. M. Nolla, *Girona romana. De la fundació a la fi del món antic*. Girona 1987.
- OLCINA 2001 = M. Olcina, "Grafit ibèric", en R. Azuar Ruiz (dir.), *Legados/Llegats del MARQ*, Alicante, 2001.
- OLESTI - MERCADAL 2005 = O. Olesti - O. Mercadal, "La iberització del Pirineu oriental i la filiació ètnica dels Ceretans", *Palaeohispanica 5: Actas del IX Coloquio internacional sobre lenguas y culturas paleohispánicas* (2005), 295-314.
- OLESTI 1995 = O. Olesti, *El territori del Maresme en època republicana (s. III - I aC)*. Premi Iluro 1994, Caixa d'Estalvis Laietana, Mataró 1995.
- ORDUÑA 2003 = E. Orduña, "Sobre dos posibles topónimos en un plomo ibèric del Camp de Morvedre", *Palaeohispanica* 3 (2003), 137-139.

- ORDUÑA 2005 = E. Orduña, "Sobre algunos posibles numerales en textos ibéricos", *Palaeohispanica 5: Actas del IX Coloquio internacional sobre lenguas y culturas paleohispánicas* (2005), 491-506.
- ORDUÑA 2005b = E. Orduña, *Segmentación de textos ibéricos y distribución de los segmentos*, tesi doctoral (inèdita).
- OROZ 1985 = J. Oroz, "De homografía conflictiva en ibérico", *Actas del III Coloquio sobre Lenguas y Culturas Paleohispánicas*, Salamanca 1985, 397-414.
- PACHÓN - FUENTES - HINOJOSA 2002 = J. A. Pachón - T. Fuentes - A. R. Hinojosa, "Relieve antropomorfo e inscripción ibéricos de Cerro Boyero (Valenzuela, Córdoba)". *Complutum* 13 (2002), 117-133.
- PACHÓN - FUENTES - HINOJOSA 2004 = J. A. Pachón - T. Fuentes - A. R. Hinojosa, "Plomo con leyenda ibérica de los Allozos, Montejícar (Granada)", *Habis* 15 (2004), 151-177.
- PANOSA 1992 = I. Panosa, "Catàleg i anàlisi dels epígrafs ibèrics del Vallès Oriental", *Limes* 2 (1992), 57-75.
- PANOSA 1993 = I. Panosa, "Die iberische Schrift im Nordosten der iberischen Halbinsel und ihr sozio-ökonomischer Kontext in der Zeit vom 4. bis 1. Jhd. v. Chr.", *MM* 34 (1993), 153-160.
- PANOSA 1993a = I. Panosa, "Epigrafia Ibèrica al Vallès Oriental. Resultats", *Limes* 3 (1993), 53-63
- PANOSA 1993b = I. Panosa, "Nuevas inscripciones ibéricas de Catalunya", *Complutum* 4 (1993), 175-222.
- PANOSA 1994 = I. Panosa, "Els càlats i l'escriptura ibèrica", *Lauro* 8 (1994), 3-7.
- PANOSA 1999 = I. Panosa, *La escritura ibérica en Cataluña y su contexto socioeconómico (siglos V-I a. C.)*, Vitòria 1999.
- PANOSA 2001 = I. Panosa, "Novedades de epigrafia ibérica en Cataluña y algunos aspectos metodológicos", en F. Villar - Mª P. Fernández eds., *Religión, lengua y cultura prerromanas de Hispania. Actas del VIII Coloquio Internacional sobre Lenguas y Culturas Prerromanas de la Península Ibérica* 2001, 511-540.
- PANOSA 2002 = I. Panosa, "Inscripción ibérica procedente de la Joncosa (Jorba, Barcelona)", *Palaeohispanica* 2 (2002), 333-353.
- PANOSA 2005 = I. Panosa, "Algunes reflexions sobre l'epigrafia ibèrica a Catalunya", *Món ibèric als Països Catalans. XII Col·loqui Internacional*

d'Arqueologia de Puigcerdà (14 i 15 de novembre de 2003), Puigcerdà 2005, 1151-1170.

PANOSA 2005 = I. Panosa, “Nous documents ibèrics de l'àrea catalana”, *Palaeohispanica 5: Actas del IX Coloquio internacional sobre lenguas y culturas paleohispánicas* (2005), 1049-1066.

PERA 2003 = J. Pera, “Epigrafia ibèrica a la ciutat romana de Iesso (Guissona, la Segarra)”, *Revista d'Arqueologia de Ponent* 13 (2003), 238-355.

PERA 2005 = J. Pera, “Pervivencia de la lengua ibérica en el siglo I aC. El ejemplo de la ciudad Romana de Iesso (Guissona, Lleida)”, *Palaeohispanica 5: Actas del IX Coloquio internacional sobre lenguas y culturas paleohispánicas* (2005), 315-332.

PÉREZ ALMOGUERRA 2001 = A. Pérez Almoquera, “iltif/iltur = *oppidum*. Los nombres de lugar y la ciudad en el mundo ibérico”, *Faventia* 23/1 (2001), 21-40.

PÉREZ OROZCO 1991 = S. Pérez Orozco, “Estudi d'un grafit ibèric trobat al Turó de Ca n'Olivé (Cerdanyola del Vallès, Vallès Occidental)”, *Limes* 1 (1991), 134-6

PÉREZ OROZCO 1993 = S. Pérez Orozco, “Notas sobre onomástica ibérica”, *Fontes Linguae Vasconum* 62 (1993), 61-67.

PÉREZ OROZCO 1993a = S. Pérez Orozco, “Observaciones sobre los sufijos ibéricos”, *Fontes Linguae Vasconum* 63 (1993), 221-229.

PÉREZ ROJAS 1997-98 = M. Pérez Rojas, “Capsanes, nueva estación de epigrafia ibérica en la provincia de Tarragona”, *Anales de Prehistoria y Arqueología de la Universidad de Murcia* 13-14 (1997-98), 119-120.

PÉREZ VILATELA 1991 = L. Pérez Vilatela, “Plomo ibérico, en escritura jónica, procedente de Sagunto, II: aspectos epigráficos, lingüísticos y culturales”, *Arse* 26 (1991), 17-56.

PÉREZ VILATELA 1993 = L. Pérez Vilatela, “Dos recientes plomos grecoibéricos, Coimbra (Jumilla) y Sagunto”, *Verdolay* 5 (1993), 61-66.

PÉREZ VILATELA 1994-95 = L. Pérez Vilatela, “Una “gentilidad” en el ibérico saguntino”, *Arse* 28-29 (1994-95), 47-60.

PRINCIPAL 1993 = J. Principal, “La ceràmica de vernís negre del Tossal de les Tenalles (Sidamon - Pla d'Urgell)”, *Gala* 2 (1993), 89-136.

PUIG I CADAFALCH 1915-1920 = Puig i Cadafalch, *Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans*, 140-149. Barcelona.

- QUINTANILLA 1993 = A. Quintanilla, "Articulación de las consonantes oclusivas", a I. X. Adiego - J. Siles - J. Velaza, *Studia Palaeohispanica et Indogermanica J. Untermann ab amicis Hispanicis oblata*, Barcelona 1993, 239-250.
- QUINTANILLA 1993a = A. Quintanilla, "Sobre el vocalismo de la lengua ibérica", *Actas del V Coloquio sobre lenguas y culturas prerromanas de la Península Ibérica* 1993, 727-37.
- QUINTANILLA 1997 = A. Quintanilla, "Las vibrantes en la lengua ibérica", a F. Villar - F. Beltrán ed., *Pueblos, lengua y escrituras en la Hispania prerromana. Actas del VII Coloquio sobre lenguas y culturas prerromanas de la Península ibérica*, Salamanca 1997, 563-569.
- QUINTANILLA 1998 = A. Quintanilla, *Estudios de fonología ibérica*, Vitoria-Gasteiz 1998.
- QUINTANILLA 2005 = A. Quintanilla, "Palabras de contenido verbal en ibérico", *Palaeohispanica 5: Actas del IX Coloquio internacional sobre lenguas y culturas paleohispánicas* (2005), 507-522.
- RICHARD - UNTERMANN 1996 = J. C. Richard - J. Untermann, "Une monnaie divisonnaire en bronze à légende ibérique inédite de Montlaurès (Narbonne, Aude)", *Bulletin de la Société Française de Numismatique* 51.6 (1996), 104-106.
- RIPOLLÈS 1992 = P. P. Ripollès, "Arsetarkiterter: nueva leyenda monetar de Arse", *Arse* 27 (1992), 7-18.
- RIPOLLÈS 2001 = P. P. Ripollès, "Una leyenda monetar inédita de *Saitabi*", *Saguntum* 33 (2001), 167-170.
- RIPOLLÈS 2002 = P. P. Ripollès, "La ordenación y la cronología de las emisiones" en P. P. Ripollès y M. Llorens edd., *Arse-Saguntum. Historia monetaria de la ciudad y su territorio*, Sagunto 2002, 275-317.
- RIPOLLÈS 2003 = P. P. Ripollès, "Una hemidracma inédita de Arse, con leyenda arsetarkiterter", *Boletín Avant* 1 (2003), 4-9.
- RIPOLLÈS 2005 = P. P. Ripollès, "El tesoro d'Orpesa la Vella (Orpesa, Castelló)", *Acta Numismàtica* 35 (2005), 15-34.
- RIPOLLÈS 2005a = P. P. Ripollès, "Las acuñaciones antiguas de la península Ibérica: dependencias e innovaciones", *Actas del XIII Congreso Internacional de Numismática (Madrid, 2003)* (2005), 187-208.

- ROCA 1984 = F. Roca, “Nuevos restos epigráficos del Término de Sagunto”, *Arse* 19 (1984), 448-450.
- ROCA 1986 = F. Roca, “Fragmentos de inscripciones inéditas de Sagunto”, *Arse* 21 (1986), 600-601.
- ROCA 1989 = F. Roca, “Epigrafía de Sagunto”, *Arse* 24 (1989), 837-843.
- RODRÍGUEZ RAMOS 1997 = J. Rodríguez Ramos, “Primeras observaciones para una datación paleográfica de la escritura ibérica”, *Archivo Español de Arqueología* 70 (1997), 13-30.
- RODRÍGUEZ RAMOS 1997a = J. Rodríguez Ramos, “Sobre el origen de la escritura celtibérica”, *Kalathos* 16 (1997), 189-197
- RODRÍGUEZ RAMOS 1998 = J. Rodríguez Ramos, “Sobre la lectura y la paleografía de la inscripción de la falcata saguntina MPV 314”, *Pyrenae* 29 (1998), 227-230.
- RODRÍGUEZ RAMOS 1999-2000 = J. Rodríguez Ramos, “Botorrita ‘launi’ - Andelos ‘faune’: una propuesta de unificación”, *Kalathos* 18-19 (1999-2000), 345-357.
- RODRÍGUEZ RAMOS 2000 = J. Rodríguez Ramos, “Vocales y consonantes nasales en la lengua íbera”, *Faventia* 22/2 (2000), 25-37.
- RODRÍGUEZ RAMOS 2000a = J. Rodríguez Ramos, “La lengua íbera: en busca del paradigma perdido”, *Revista Internacional d’Humanitats* 3 (2000), 23-46.
- RODRÍGUEZ RAMOS 2000-2001 = J. Rodríguez Ramos, “Aproximación fonético-estadística a los compuestos nominales de la lengua íbera”, *Quaderns de Prehistòria i Arqueologia de Castelló* 21 (2000-2001), 259-270.
- RODRÍGUEZ RAMOS 2001 = J. Rodríguez Ramos, “Aspectos de la morfología de los formantes segundos de los compuestos de tipo onomástico en la lengua íbera”, *Faventia* 23/1 (2001), 7-19.
- RODRÍGUEZ RAMOS 2001a = J. Rodríguez Ramos, “El término (t)eban(en) en la lengua íbera: ‘coeravit’ vs. ‘filius’”, *Arse* 35 (2001), 59-85.
- RODRÍGUEZ RAMOS 2001b = J. Rodríguez Ramos, “Sobre los signos de lectura problemática en la escritura ibérica levantina y una inscripción revisada”, *Archivo Español de Arqueología* 74 (2001), 281-290.
- RODRÍGUEZ RAMOS 2001c = J. Rodríguez Ramos, “La cultura ibérica desde la perspectiva de la epigrafía: un ensayo de síntesis”, *Iberia* 3 (2001), 17-38.

- RODRÍGUEZ RAMOS 2001d = J. Rodríguez Ramos, "Sobre la inscripción pseudo-ibérica Museo Nacional Arqueológico de Tarragona 664", *Butlletí Arqueològic de la Reial Societat Arqueològica Tarraconense* 23 (2001), 133-139.
- RODRÍGUEZ RAMOS 2002 = J. Rodríguez Ramos, "La inscripción sobre escultura de Cerro de los Santos G.14.1 y los problemas de homomorfía en la escritura íbera meridional", *Habis* 33 (2002), 231-239.
- RODRÍGUEZ RAMOS 2002-03 = J. Rodríguez Ramos, "Revisión de algunas lecturas de las inscripciones íberas levantinas no monumentales publicadas en los *Monumenta Linguarum Hispanicarum*", *Pyrenae* 33-34 (2002-03), 365-373.
- RODRÍGUEZ RAMOS 2002-2003b = J. Rodríguez Ramos, "¿Existe el doble sufijo de "genitivo" -ar-en en la lengua íbera?", *Quaderns de Prehistòria i arqueologia de Castelló* 23 (2005), 251-255.
- RODRÍGUEZ RAMOS 2002a = J. Rodríguez Ramos, "Índice crítico de formantes de compuesto de tipo onomástico en la lengua íbera", *Cypsela* 14 (2002), 251-275.
- RODRÍGUEZ RAMOS 2002b = J. Rodríguez Ramos, "Problemas y cuestiones metodológicas en la identificación de los compuestos de tipo onomástico de la lengua íbera", *Arse* 36 (2002), 15-50.
- RODRÍGUEZ RAMOS 2002c = J. Rodríguez Ramos, "Acerca de los afijos adnominales de la lengua íbera", *Faventia* 24 (2002), 115-134.
- RODRÍGUEZ RAMOS 2002d = J. Rodríguez Ramos, "La hipótesis del vascoiberismo desde el punto de vista de la epigrafía íbera", *Cypsela* 14 (2002), 251-275.
- RODRÍGUEZ RAMOS 2002f = J. Rodríguez Ramos, "El origen de la escritura sudlucitano-tartésica y la formación de alfabetos a partir de alefatos" *Rivista di Studi Fenici* XXX/2 (2002), 81-116.
- RODRÍGUEZ RAMOS 2002g = J. Rodríguez Ramos, "The lexeme *ar's* in the Iberian onomastic system and language" *Beiträge zur Namenforschung*, Band 37, Heft 3 (2002), 245-257.
- RODRÍGUEZ RAMOS 2002h = J. Rodríguez Ramos, "La escritura ibérica meridional", *Zephyrus* 55 (2002), 231-245.
- RODRÍGUEZ RAMOS 2003 = J. Rodríguez Ramos, "Sobre los fonemas vibrantes y afines de la lengua íbera" *Veleia* 20 (2003), 341-349.

- RODRÍGUEZ RAMOS 2004 = J. Rodríguez Ramos, “Sobre los fonemas sibilantes de la lengua íbera”, *Habis* 35 (2004), 135-150.
- RODRÍGUEZ RAMOS 2005 = J. Rodríguez Ramos, “Introducció a l’estudi de les inscripcions ibèriques”, *Revista de la Fundació Privada Catalana per l’Arqueologia Ibèrica* 1 (2005), 13-144.
- RODRÍGUEZ RAMOS 2005a = J. RODRÍGUEZ RAMOS “La problemática del sufijo “primario” o “temático” -k- en la lengua íbera y del vocabulario de las inscripciones religiosas íberas”, *Faventia* 27/1 (2005), 23-28.
- ROVIRA - DE LA PINTA 1993 = J. Rovira - J. Ll. de la Pinta, “Els establiments ibèrics tardans del Camí de la Terrera i el Fonollar (Vallbona d’Anoia, l’Anoia)”, *Estrat* 6 (1993), 55-76.
- SALVAT 2004 = E. Salvat, “La tècnica de l’estampillat a l’epigrafia ibèrica i celtibèrica”, *Sylloge Epigraphica Barcinonensis V* (2004), 149-171.
- SÁNCHEZ 1987 = E. Sánchez, *El poblament pre-romà al Bages*. Manresa: Tesi de llicenciatura. Beca d’investiació de la “Caixa d’Estalvis de Manresa”.
- SANMARTÍ 1978 = E. Sanmartí, *La cerámica campaniense de Emporion y Rhoda*. Monografies emporitanes 4, Barcelona 1978.
- SANMARTÍ 1988 (1990) = E. Sanmartí, “Una carta en lengua ibérica, escrita sobre plomo, procedente de Emporion”, *Revue Archéologique de Narbonnaise* 21 (1988 (1990)), 95-113.
- SANMARTÍ 1993 = E. Sanmartí, “Grecs et Ibères à Emporion. Notes sur la population indigène de l’Empordà et des territoires limitrophes”, *Documents d’Archéologie Méridionale* 16: Contribution au problème ibérique dans l’Empordà et en Languedoc-Roussillon, Lattes 1992, 19-25.
- SANMARTÍ 2005 = J. Sanmartí, “La conformación del mundo ibérico septentrional”, *Palaeohispanica* 5: *Actas del IX Coloquio internacional sobre lenguas y culturas paleohispánicas* (2005), 333-360.
- SANTIAGO 1990 = R.A. Santiago, “Notes additionnelles au plomb d’Emporion 1987”, *Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik* 82 (1990), 176.
- SARRIÓN 2003 = I. Sarrión, “Dos nuevas inscripciones ibéricas del Castellet de Bernabé”, en Guérin ed. *El Castellet de Bernabé y el horizonte ibérico pleno edetano*, Valencia, 2003, 363-368.
- SILES 1979 = J. Siles, “Über die Sibilanten in iberischer Schrift”, *Actas del II Coloquio*, 1979, 81-99.

- SILES 1981 = J. Siles, "Sobre el signo ibérico Y y los valores fonéticos que anota", *Emerita* 49 (1981), 75-96.
- SILES 1985 = J. Siles, *Léxico de las inscripciones ibéricas*, Madrid 1985.
- SILES 1986 = J. Siles, "Sobre la epigrafía ibérica", *Epigrafía hispánica de época romano republicana*, Zaragoza, 1986, 17-42.
- SILGO - FLETCHER 1987 = L. Silgo - D. Fletcher, "Dos nuevos textos ibéricos saguntinos" *Arse* 22 (1987), 671-676.
- SILGO - GOZALBES 1996-97 = L. Silgo - M. Gozalbes, "Nuevo plomo ibérico de Sagunto (Sagunto 58)", *Arse* 30-31 (1996-97), 81-90.
- SILGO - TOLOSA 2000 = L. Silgo - A. Tolosa, "Plomo ibérico escrito del Camp de Morvedre", *Arse* 34 (2000), 39-44.
- SILGO 1989 = L. Silgo, "Tres inscripciones ibéricas", *Arse* 24 (1989), 833-836.
- SILGO 1993 = L. Silgo, "Las inscripciones ibéricas de los mosaicos de Camínreal (Teruel) y Andelos (Navarra)", a I. X. Adiego - J. Siles - J. Velaza, *Studia Palaeohispanica et Indogermanica J. Untermann ab amicis Hispanicis oblata*, Barcelona 1993, 281-286.
- SILGO 1994 = L. Silgo, *Léxico ibérico*, València 1994.
- SILGO 1994-95 = L. Silgo, "Algunos datos sobre el acento ibérico", *Arse* 28-29 (1994-95), 175-186.
- SILGO 1996 = L. Silgo, "Avance a un estudio de las formas flexivas en ibérico", *La Hispania preromana. Actas del VI Coloquio sobre Lenguas y Culturas Prerromanas de la Península Ibérica* 1996, 301-310.
- SILGO 1996-97 = L. Silgo, "Nuevo plomo ibérico de Sagunto (Sagunto 58)", *Arse* 30-31 (1996-97), 81-90.
- SILGO 1996a = L. Silgo, "Epigrafía ibérica y epigrafía clásica. Algunos aspectos de su relación", *Estudios de lenguas y epigrafía antiguas (E.L.E.A)* 2 (1996), 55-74.
- SILGO 1997 = L. Silgo, "Grafitos ibéricos de El Palomar (Oliete, Teruel)", *Palaeohispanica* 1 (2001), 347-352.
- SILGO 1997a = L. Silgo, "La inscripción ibérica en escritura jonia Serreta IX", *Recerques del Museu d'Alcoi* 6 (1997), 157-160.
- SILGO 1998-99 = L. Silgo, "Ibérico ilti, iltu y sus derivados", *Arse* 32-33 (1998-99), 11-45.

- SILGO 1999 = L. Silgo, “Cuatro grafitos de El Palomar (Oliete) en el Museo de Teruel”, en *En Oliete hace dos mil años, Cauce* 3, Ariño 1999, 27.
- SILGO 2000 = L. Silgo, “El problema de las silbantes ibéricas”, *Habis* 31 (2000), 503-521.
- SILGO 2000b = L. Silgo, “De nuevo sobre el “genitivo” ibérico en -en”, *Estudios de lenguas y epigrafía antiguas (E.L.E.A)* 3 (2000), 99-118.
- SILGO 2001 = L. Silgo, “Grafitos ibéricos de El Palomar (Oliete, Teruel)”, *Palaeohispanica* 1 (2001), 347-352.
- SILGO 2002 = L. Silgo, “Las inscripciones ibéricas de Liria”, *Arse* 36 (2002), 51-80.
- SILGO 2003 = L. Silgo, “La estela ibérica de Fraga”, *Palaeohispanica* 3 (2003), 163-165.
- SILGO 2004 = L. Silgo, “Breves consideraciones sobre la piedra ibérica de Cruzy”, *Palaeohispanica* 4 (2004), 195-197.
- SILGO 2004a = L. Silgo, “Investigación e investigadores sobre la Lengua Ibérica”, *Estudios de lenguas y epigrafía antiguas (E.L.E.A)* 5 (2004), 167-197.
- SILGO 2005 = L. Silgo, “Una interpretación de la lápida ibérica de Civit (Tarragona)”, *Palaeohispanica 5: Actas del IX Coloquio internacional sobre lenguas y culturas paleohispánicas* (2005), 1067-1074.
- SILGO (e.p.) = L. Silgo, “Nuevo Estudio sobre el plomo ibérico de Ensérune B.1.373”, en prensa.
- SOLIER - BARBOUTEAU 1988 = Y. Solier - H. Barbouteau, “Découverte de nouveaux plombs, inscrits en ibère, dans la région de Narbonne”, *Révue d'Archéologie de la Narbonnaise* 21 (1988), 61-94.
- TOLOSA 1996-1997 = A. Tolosa, “Sobre el ibérico 'seldar’”, *Arse* 30-31 (1996-97), 119-122.
- TOLOSA 2000 = A. Tolosa, “Sobre formas verbales ibéricas en -in”, *Estudios de lenguas y epigrafía antiguas (E.L.E.A)* 3 (2000), 143-150.
- TOMÁS 1989 = I. Tomás, “Disco de plomo, escrito, del Pico de los Ajos (Yátova, Valencia)”, *Archivo de Prehistoria Levantina* 19 (1989), 167-169.
- TORIJA 2003 = A. Torija, “Algunas consideraciones para el estudio de la epigrafía ibérica sobre vajilla de plata: el cuenco del Alcornocal”, *Palaeohispanica* 3 (2003), 167-178.

- TOVAR 1962 = A. Tovar, "Fonología del ibérico", *Hom. Martinet* 3 (1962), 171-181.
- UNTERMANN 1962 = J. Untermann, "Das silbenschriftliche Element in der Iberischen Schrift", *Emerita* 30 (1962), 281-294.
- UNTERMANN 1984 = J. Untermann, "Inscripciones sepulcrales ibéricas", *Cuaderno de prehistoria y arqueología castellonenses* 10 (1984), 111-119.
- UNTERMANN 1985 = J. Untermann, "Nuevos textos ibéricos sobre plomo", *Acta Numismática* 15 (1985), 33-46.
- UNTERMANN 1987 = J. Untermann, "La gramática de los plomos ibéricos", A. J. Gorrochategui, J. Melena i J. Santos ed., *Studia Palaeohispanica. Actas del IV Coloquio sobre lenguas y culturas prerromanas de la Península Ibérica (Veleia 2-3)*, Vitòria 1987, 35-56.
- UNTERMANN 1989 = J. Untermann, "Nova inscripció ibèrica sobre plom, procedent del país dels Ilergetes", *Acta Numismática* 19 (1989), 39-44.
- UNTERMANN 1991-93 = J. Untermann, "Intercanvi epistolar en un plom ibèric?", *Acta Numismática* 21-22-23 (1991-93), 93-100.
- UNTERMANN 1992 = J. Untermann, "Quelle langue parlait-on dans l'Hérault pendant l'antiquité?", *RAN* 25 (1992 (=1993)), 19-27.
- UNTERMANN 1992a = J. Untermann, "Anotaciones al estudio de las lenguas prerromanas del Noroeste de la Península Ibérica (1)", *Galicia: da romanidade á xermanización. Problemas históricos e culturais. Actas do encontro científico en homenaxe a Fermín Bouza Brey (1901-1973)*, Santiago de Compostela 1992, 367-397.
- UNTERMANN 1992b = J. Untermann, "Los etnónimos de la Hispania antigua y las lenguas prerromanas de la Península Ibérica", M. Almagro - Gorbea - G. Ruiz Zapatero, *Paleoetnología de la Península Ibérica. Actas de la Reunión celebrada en la Facultad de Geografía e Historia de la Universidad Complutense, Complutum* 2-3 (1992), 19-33.
- UNTERMANN 1993-94 = J. Untermann, "Comentario a la inscripción musiva de Andelos", *Trabajos de arqueología Navarra* 11 (1993-94), 127-9.
- UNTERMANN 1994-95 = J. Untermann, "El tercer bronce de Botorrita y la antroponimia ibérica", *Arse* 28-29 (1994-95), 135-146.
- UNTERMANN 1995 = J. Untermann, "La lengua ibérica: nuestro conocimiento y tareas futuras", *Veleia* 12 (1995), 243-256.

- UNTERMANN 1996 = J. Untermann, "Los plomos ibéricos. Estado actual de su interpretación", en *Las lenguas paleohispánicas en su entorno cultural. Estudios de Lenguas y Epigrafía Antiguas (E.L.E.A.)* 2 (1996), 75-103.
- UNTERMANN 1996a = J. Untermann, "La frontera entre las lenguas ibérica y celtibérica en las provincias actuales de Zaragoza y Teruel", *Homenaje a Purificación Atrián* (1996).
- UNTERMANN 1998 = J. Untermann, "Comentario sobre una lámina de plomo con inscripción ibérica de la colección D. Ricardo Marsal, Madrid", *Habis* 29 (1998), 7-21.
- UNTERMANN 1998a = J. Untermann, *Sprache und Schrift der Iberer*, 1998.
- UNTERMANN 1998b = J. Untermann, "La onomástica ibérica", *Iberia* 1 (1998), 73-85.
- UNTERMANN 1999 = J. Untermann, "Über den Umgang mit iberischen Bilinguen", en W. Schindler - J. Untermann eds., *Grippe, Kamm und Eulenspiegel. Festschrift für Elmar Seebold*, Berlin - New York 1999, 349-357.
- UNTERMANN 1999a = J. Untermann, "La aportación lingüística de los antropónimos del "bronce de Botorrita III", *Actas del VII Coloquio sobre lenguas y culturas prerromanas de la Península ibérica*, 1999, 635-649.
- UNTERMANN 2001 = J. Untermann, "Algunas novedades sobre la lengua de los plomos ibéricos", en F. Villar - P. Fernández, en F. Villar - P. Fernández eds., *Religión, lengua y cultura prerromanas de Hispania. Actas del VIII Coloquio sobre lenguas y culturas paleohispánicas*, Salamanca 2001, 613-627.
- UNTERMANN 2001b = J. Untermann, *Die vorrömischen Sprachen der iberischen Halbinsel*, Wiesbaden 2001.
- UNTERMANN 2002 = J. Untermann, "Dos nuevos textos ibéricos del sur de Francia", *Palaeohispanica* 2 (2002), 355-361.
- UNTERMANN 2002a = J. Untermann, apèndix de: Casas, Codina, Maragall, Prado, "Noves aportacions al coneixement de l'amplicaió nord de l'oppidum del Puig de Sant Andreu (Ullastret, Baix Empordà). Estudi d'una inscripció sobre pedra trobada en aquesta zona", *Cypsela* 14 (2002), 237-250.
- UNTERMANN 2002b = J. Untermann, "Lengua ibérica y leyendas montetales", *X Congreso Nacional de Numismática (Albacete 1998). Actas*, Madrid 2002.

- UNTERMANN 2003 = J. Untermann, “Los vecinos de la lengua ibérica: galos, ligures, tartesios, vascones”, *Memoria Seminarios de Filología e Histoir (CSIC)* (2003), 9-46.
- UNTERMANN 2005 = J. Untermann, “La lengua ibérica en el País Valenciano”, *Món ibèric als Països Catalans. XII Col·loqui Internacional d’Arqueologia de Puigcerdà (14 i 15 de nov4embre de 2003)*, Puigcerdà 2005, 1135-1150.
- UNTERMANN 2005a = J. Untermann, “La lengua ibérica en el sur de Francia”, *Món ibèric als Països Catalans. XII Col·loqui Internacional d’Arqueologia de Puigcerdà (14 i 15 de novembre de 2003)*, Puigcerdà 2005, 1083-1100.
- VALDEYRON 1999 = J. Valdeyron, (J. Untermann), “Pierre ibérique du Musée de Cruzy (F.34)”, *Association Culturelle, Archéologique et Paléontologique de Cruzy* 1999.
- VALERI 1993 = V. Valeri, “Las nasales ibéricas”, *Actas del V Coloquiosobre lenguas y culturas prerromanas de la Península Ibérica* 1993, 739-46.
- VALLADOLID 1998 = J. Valladolid, “La estela inscrita ibérica conocida como ‘lápida de Liria’: una nueva lectura”, *Veleia* 15 (1998), 241-256.
- VALLADOLID 2002 = J. Valladolid, “Revisión de seis inscripciones sobre cerámica procedentes de Azaila (Teruel)”, *Palaeohispanica* 2 (2002), 367-378.
- VALLEJO 2005 = J. M. Vallejo, “La composición en la antroponimia antigua de la Península Ibérica”, *Palaeohispanica* 5: *Actas del IX Coloquio internacional sobre lenguas y culturas paleohispánicas* (2005), 99-136.
- VELAZA 1991 = J. Velaza, *Léxico de las inscripciones ibéricas (1976-1989)*. Barcelona 1991.
- VELAZA 1991a = J. Velaza, “Consideraciones en torno a la inscripción ibérica de Caminreal”, *AION* 13 (1991), 291-295.
- VELAZA 1991b = J. Velaza, “Sobre el esgrafiado ibérico de Barchín del Hoyo”, *Estudios en Homenaje a Enrique Pla Ballester*, Trabajos Varios del SIP, Valencia 1991, 345-346.
- VELAZA 1992 = J. Velaza, “Sobre algunos aspectos de la falsificación en epigrafía ibérica”, *Fortunatae* 3 (1992), 315-325.
- VELAZA 1992a = J. Velaza, “La lengua de los iberos”, *Historia y Vida* (1992), 102-109.

- VELAZA 1992b = J. Velaza, “Βασπεδ- sur le plomb grec d'Emporion: un anthroponyme ibérique?”, *Beiträge zu Namenforschung* 27 (1992), 264-267.
- VELAZA 1993 = J. Velaza, “Análisis del material epigráfico”, dins de Equip d'Excavació de *Pollentia*, “Un conjunt de materials d'època tardorepublicana de la ciutat romana de *Pollentia* (Alcúdia, Mallorca), *Pyrenae* 24 (1993), 241-242 y 256, lám. 13.
- VELAZA 1993a = J. Velaza, “Prefacio”, a I. X. Adiego - J. Siles - J. Velaza, *Studia Palaeohispanica et Indogermanica J. Untermann ab amicis Hispanicis oblata*, Barcelona 1993, 9-10.
- VELAZA 1993b = J. Velaza, “Una nova làpida ibèrica procedent de Civit”, *Recull* 2 (1993), 217-229.
- VELAZA 1993c = J. Velaza, “Una nueva lápida ibérica procedente de Civit (Tarragona)”, *Pyrenae* 24, (1993), 159-165.
- VELAZA 1994 = J. Velaza, “Sobre dos plomos con escritura ibérica: una revisión y una noticia”, *Epigraphica* 56 (1994), 9-28.
- VELAZA 1994a = J. Velaza, “Iberisch -eban, -teban”, *Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik* 104 (1994), 142-150.
- VELAZA 1996 = J. Velaza, “Chronica epigraphica Iberica: hallazgos de inscripciones ibéricas en Levante, Cataluña, Aragón y Navarra (1989-1994)”, *La Hispania Preomana. Actas del VI Coloquio sobre Lenguas y Culturas Prerromanas de la Península Ibérica* 1996, 311-337.
- VELAZA 1996a = J. Velaza, “Apéndice 3. Epigrafía ibérica.”, en P. Galve, *Los antecedentes de Caesaraugusta*, Zaragoza 1996, 66, 83-84 y 97-99.
- VELAZA 1996b = J. Velaza, “Apèndix 3. Estudio del material epigráfico”, en J. Sanmartí - J. Principal - M. G. Trias - M. Orfila, *Les ceràmiques de vernís negre de Pollentia*, Barcelona 1996, 89-90.
- VELAZA 1996c = J. Velaza, “De epigrafía funeraria ibérica”, *Estudios de lenguas y epigrafía antiguas (E.L.E.A)* 2 (1996), 251-282.
- VELAZA 1996d = J. Velaza, *Epigrafía y lengua ibéricas*. Madrid 1996.
- VELAZA 1998 = J. Velaza, “La epigrafía monetaria paleohispánica: breve estado de la cuestión”, en *II Curs d'Història monetària d'Hispania, La moneda en la societat ibèrica, Barcelona 26-27 de novembre de 1998*, Barcelona 1998, 67-84.

- VELAZA 1999 = J. Velaza, “Inscripció ibèrica de Sant Martí d’Empúries”, en X. Aquilué dir., *Excavacions arqueològiques a Sant Martí d’Empúries (1994-1996). De l’assentament precolonial a l’Empúries actual*, Monografies Emporitanes 9, L’Escala 1999 [2002], 336.
- VELAZA 1999a = J. Velaza, “Una inscripció ibèrica falsa atribuïda a Riner (Solsonès)”, *Sylloge Epigraphica Barcinonensis* 3 (1999), 149-154.
- VELAZA 2000 = J. Velaza, “Nueva interpretación de la inscripción ibérica del teatro de Sagunto”, *Saguntum* 32 (2000), 131-134.
- VELAZA 2001 = J. Velaza, “*Chronica epigraphica Iberica II: novedades y revisiones de epigrafía ibérica (1995-1999)*”, en F. Villar - P. Fernández eds., *Religión, lengua y cultura prerromanas de Hispania. Actas del VIII Coloquio sobre lenguas y culturas paleohispánicas*, Salamanca 2001, 639-662.
- VELAZA 2001a = J. Velaza, “*Chronica epigraphica Iberica III*”, *Palaeohispanica* 1, 2001, 393-395.
- VELAZA 2001b = J. Velaza, “En torno a la tradición manuscrita de la epigrafía ibérica: MLH III F.3.3. y el manuscrito de Dempere”, *Epigrafies. Homenatge a Josep Corell, SPhV* 5, 2 (2001), 235-239.
- VELAZA 2002 = J. Velaza, “Un plomo con doble inscripción ibérica localizado en Baetulo (Badalona)”, *Paleohispanica* 2 (2002), 327-331.
- VELAZA 2002a = J. Velaza, “Ibérico -te”, *Palaeohispanica* 2 (2002), 271-275.
- VELAZA 2002b = J. Velaza, “*Chronica epigraphica Iberica IV (2001)*”, *Palaeohispanica* 2 (2002), 411-414.
- VELAZA 2002c = J. Velaza, “*Et Palaeohispanica scripta manent: la epigrafía romana como modelo de las epigrafías paleohispánicas*”, *Scripta manent. La memoria escrita de los romanos*, Barcelona 2002, 52-65.
- VELAZA 2002d = J. Velaza, “Las inscripciones monetales”, en P. P. Ripollès y M. Llorens edd., *Arse-Saguntum. Historia monetaria de la ciudad y su territorio*, Sagunto 2002, 121-148.
- VELAZA 2002e = J. Velaza, “MLH III C.1.13 = IAIGL 15: inscripción latina, no ibérica”, *Sylloge Epigraphica Barcinonensis* IV (2002), 51-53.
- VELAZA 2002f = J. Velaza, “Comentari epigràfic”, *Limes* 8 (2002), 121.
- VELAZA 2003 = J. Velaza, “*Chronica epigraphica Iberica V (2002)*”, *Palaeohispanica* 3 (2003), 295-298.

- VELAZA 2003a = J. Velaza, “Darrers avenços en la investigació sobre la llengua ibèrica”, *Els substrats de la llengua catalana: una visió actual*, Barcelona 2002, 11-32 = A. Turull ed., *Aportacions a l’onomàstica catalana. Actes del XXVI Col·loqui de la Societat d’Onomàstica*, Lleida 2003, 13-26.
- VELAZA 2003b = J. Velaza, “La epigrafia ibèrica emporitana: bases para una reconsideración”, *Palaeohispanica* 3 (2003), 179-192.
- VELAZA 2003c = J. Velaza, “Estudi epigràfic del plom ibèric”, en C. Ferrer - A.Rigo, *Puig Castellar. Els ibers a Santa Coloma de Gramanet*, Santa Coloma de Gramanet 2003, 126-127.
- VELAZA 2004a = J. Velaza, “Dos nuevos plomos ibéricos en una colección privada”, *Palaeohispanica* 4 (2004), 251-261.
- VELAZA 2004b = J. Velaza, “Palinodia sobre la inscripción ibérica del teatro de Sagunto”, *Palaeohispanica* 4, (2004), 215-216.
- VELAZA 2004c = J. Velaza, “Chronica epigraphica ibérica VI (2003)”, *Palaeohispanica* 4 (2004), 325-332.
- VELAZA 2004d = J. Velaza, “La escritura en la Península Ibérica”, en *La escritura y el Libro en la Antigüedad*, Ediciones Clásicas, Madrid 2004.
- VELAZA 2004e = J. Velaza, “Eban, teban, diez años después”, *Estudios de lenguas y epigrafía antiguas (E.L.E.A)* 5 (2004), 199-210.
- VELAZA 2005. = J. Velaza, “Tras las huellas del femenino en ibérico: una hipótesis de trabajo”, *Estudios de Lenguas y Epigrafía Antiguas (E.L.E.A)* 7 (2007), 139-152 = *Palaeohispanica* 6 (2007).
- VICENTE REDÓN *et al.* 1984 = J. D. Vicente Redón *et al.*, “El yacimiento de ‘La Caridad’ (Caminreal, Teruel)”, *Arqueología Aragonesa* (1984), 83-91.
- VICENTE REDÓN *et al.* 1993 = C. Escriche - A. I. Herce - M^a. P. Punter - J. D. Vicente, “Las inscripciones de la “Casa de LIKINE” (Caminreal, Teruel)”, *Actas del V Coloquio sobre lenguas y culturas prerromanas de la Península Ibérica* 1993, 747-772.
- VIDAL - MAGNOL 1983 = M. Vidal - J. P. Magnol, “Les inscriptions peintes en caractères ibériques de Vieille-Toulouse (Haute-Garonne)”, *Revue Archéologique de Narbonnaise* 16 (1983), 1-28.
- VILA 1996 = M. V. Vila, “Àmfora amb inscripció llatina i grafit ibèric”, *Pyrenae* 27 (1996), 295-9.
- VILALTA 1986 = J. Vilalta, “La ceràmica campaniana al Museu de Rubí”, *Butlletí del Grup Col·laboradors Museu Rubí* 5 (1986) 84-110.

- VILLALAIN - VILLALAIN 1996 = M. Villalain - J. D. Villalain, "Análisis grafopsicológico del plomo de La Serreta", *Recerques del Museu d'Alcoi* 5, (1996), 155-162.
- VILLARONGA 1964 = L. Villaronga, "Las marcas de valor en las monedas de untikesken", *VIII Congreso Nacional de Arqueología* (1964), 331-339.
- VILLARONGA 1994 = L. Villaronga, *Corpus Nummum Hispaniae ante Augusti Aetatem*, Madrid 1994.
- VILLARONGA 1994-95 = L. Villaronga, "Dracmes ibèriques d'Eru", *Arse* 28-29 (1994-95), 147-154.
- VILLARONGA 1998 = L. Villaronga, *Les dracmes ibèriques i llurs divisors*, Barcelona 1998.
- VILLARONGA 2000 = L. Villaronga, "Novetats en les monedes ibèriques d'iltirta", *L'Ardit* 20 (2000), 23-26.
- VILLARONGA 2005 = L. Villaronga, "LEUNI, una nova seca ibèrica", *Acta Numismàtica*, 35 (2005), 35-38